«КУЛЬТУРНА-ДЕРЖАВА»
Громадська організація

Чуріков Ю.І.
04071, м. Київ, вул. Верхній вал, 62, к.18
+380-098-043-57-52
E-mail: y_churikoff@ukr.net
код ЕДРПОУ 44952541

Тиж Ю.О.
Сертифікат на проектні роботи
Серія АА № 004182 виданий 21.12.2018 р.
www.kyiv-heritage.com
www.kyiv-heritage-guide.com
www.kyiv-landuse.com

Україна: ВИЗВОЛЕННЯ

Дайджест. Том 2

Книга 6. Статті та новини, № 1.001-1.200

Київ - 2025

1. АНОТАЦІЯ

1. Дайджест (преса)

Дайджест (англ. *digest* — стислий виклад, резюме) — інформаційний продукт (видання, стаття, *підбірка*), що містить виклад творів у вигляді витягів з оригіналу чи у формі його вільного перекладу або добірку у повному чи скороченому вигляді найцікавіших творів, вибраних з інших видань.

Як правило, до такого передруку систематично вдаються провінційні друковані газети, які мають слабку кореспондентську мережу і відчувають брак інформації й поповнюють її недостачу за рахунок столичних видань. Наявність великої кількості дайджестів — ознака низького фахового рівня видання. Свідченням журналістської майстерності є наявність у газеті чи журналі значної кількості ексклюзивних матеріалів, тобто таких, що виготовлені саме для цього видання його кореспондентами та оглядачами.

Але навіть авторитетні газети з глибокими традиціями сьогодні не обходяться без передруків найбільш цікавих матеріалів з інших видань, вміщуючи їх у рубриках «Наші передруки», «Дайджест» тощо. Для читачів такі рубрики цікаві, оскільки в них часто із скороченням малоістотних частин уміщуються сенсаційні, непересічні твори та праці, які збагачують читача новими знаннями, несподіваними інтерпретаціями фактів.

Первісно дайджестами називалися адаптовані для масового читання твори світової класики. Великі за обсягом романи стискувалися до розміру брошурки, що потребувала невеликого часу для ознайомлення й дешево коштувала. За допомогою такого видання можна було за півгодини «пройти» «Сагу про Форсайтів» Д. Голсуорсі чи «Війну і мир» Л. Толстого. Зрозуміло, що такі дайджести могли дати тільки псевдознання і аж ніяк не знайомили читачів ні з реальною філософською концепцією, ні з образним світом творів. Тим паче, що будь-який переказ обов'язково містить у собі елементи вибірковості, а, отже, й інтерпретації.

2. Моніторинг ЗМІ

Підготовка дайджестів публікацій є однією з найбільш поширених послуг у галузі ***професійного моніторингу*** засобів масової інформації. Її зміст полягає у створенні **добірки найважливіших матеріалів за визначеною тематикою та за визначений період**. Такий інформаційний продукт надає змогу відслідковувати головні новини у певному напрямку, отримувати експертні оцінки та прогнози розвитку галузі, відстежувати діяльність конкурентів тощо. **Перевагою цього виду отримання даних є відсутність *«інформаційного шуму»*.**

2. ПЕРЕДМОВА

УСЕ ЗЛО – ВІД РЕСЕНТИМЕНТУ

2022-02-11

СЕРГІЙ ДАЦЮК

Зло **має лише дві причини:**

1) — **неусвідомлений *егоїзм*, який не враховує інтереси інших,**

2) — та ***Ресентимент***.

Неусвідомлений егоїзм, як правило, корегується і зрештою обмежується чи взагалі долається вихованням, освітою та правоохоронними інститутами. В той же час Ресентимент не лише не обмежується соціально, але продукується, підтримується та легітимується в суспільстві.

Саме тому **Ресентимент є настільки масовою та легітимною причиною зла, яка вже майже витіснила зло від несоціалізованого егоїзму.**

(Цей текст російською мовою).

1. Що таке Ресентимент?

Ресентимент (фр. *ressentiment* /rəsɑ̃timɑ̃/ «обурення, злопам'ятність, озлоблення») — почуття ворожості до того, що суб'єкт вважає причиною своїх невдач («ворога»), безсила заздрість, «тяжке усвідомлення марності спроб підвищити свій статус в житті або в суспільстві»[1][*неавторитетне джерело*]. Відчуття слабкості або неповноцінності, а також заздрості стосовно до «ворога» приводить до формування системи цінностей, яка заперечує систему цінностей «ворога». Суб'єкт створює образ «ворога», щоб позбутися почуття провини за власні невдачі.

Поняття ресентименту вперше було введено німецьким філософом Ф. Ніцше в його роботі «До генеалогії моралі». На думку цього філософа, ресентимент є визначальною характеристикою моралі рабів, яка протистоїть моралі панів. Ресентимент, за Ніцше, діяльно проявляє себе в «повстанні рабів»: «Повстання рабів у моралі починається з того, що ressentiment сам стає творчим та породжує цінності…»[2], — цими словами, власне, і вводиться поняття ресентименту[3].

Ресентимент є складнішим поняттям, ніж *заздрість* або *ворожість*. Феномен ресентименту полягає в сублімації почуття неповноцінності в особливу систему моралі.

За визначенням Вікіпедії ***Ресентимент*** це почуття ворожості до того, що суб'єкт вважає причиною своїх невдач ("ворога"), безсила заздрість, "тяжке усвідомлення марності спроб підвищити свій статус в житті або в суспільстві".

Ресентимент це установка на відмову від позитивної активності на користь негативної активності: підозр, ревнощів, звинувачень, помсти, контролю, примусу, агресії щодо інших. Ресентимент це установка "якби не хтось чи щось, то я би..." в контексті переживання приниження або вивищення, які час від часу міняються місцями. Ресентимент суть відмова від власної відповідальності за долю. Ресентимент перенаправляє індивідуальну, групову та суспільну енергію з творення складного на відтворення простого і спрощеного та руйнування складного.

Ресентимент виникає в індивідуальній психіці та в масовій свідомості як спрощене переживання розриву між простим та складним, що не може бути безпосередньо подолане і тому вимагає опосередкованого компенсаторного заміщення. Ресентимент – це не розрив, не заміщення, а саме спрощене переживання розриву, який може бути як наслідуваний, так і створений через власну деградацію. Ресентимент виникає через свідому відмову від самоперетворення-ускладнення, через свідоме продовження деградації, через свідоме бажання спростити складне середовище чи персоніфікованих носіїв складності до рівня свого спрощення.

1) — Вперше термін "Ресентимент" (Ressentiment) вживає Серен ***К'єркегор*** в роботі "Два віки: літературний огляд" (1846).

2) — Його використовує Фрідріх ***Ніцше*** в роботі "Про генеалогію моралі" (1887), описуючи як співвідношення моралі господаря та раба. Ресентимент, за Ніцше, діяльно проявляє себе в "повстанні рабів": "Повстання рабів у моралі починається з того, що ressentiment сам стає творчим та породжує цінності..."

4) — Потім його детально описує Макс ***Шелер*** в книзі "Ресентимент в структурі моралей" (1913).

5) — Макс ***Вебер*** в роботах по соціології релігії (1920-1921) пов'язує Ресентимент з юдаїзмом, етичною релігією спасіння "людей-ізгоїв", де він виступає як теодицея страждання (нещастя). З російських перекладів важко здогадатися, що "теодицея нещастя", хоча точніше було б перекладати "теодицея страждання", це власне Ресентимент, щодо якого була дискусія між Вебером та Шелером.

Вже тоді на Заході склалася певна традиція вживати це слово французькою "Ressentiment", як воно було вжито К'єркегором, щоб зберегти широкий

контекст дискурсивного значення та застосування. Тому будь-які його переклади як "образа", "злопам'ятність", "озлоблення", "неприйнятність", "страждання", "нещастя" некоректні.

> 6) — Жиль ***Дельоз*** в книзі "Ніцше та філософія" (1962) присвячує Ресентименту (перекладено російською як "злопам'ятність") главу четверту "Від злопам'ятності до нечистої совісті", де здійснює психоаналітичну та культурологічну інтерпретацію ідей Ніцше. Так само в такому перекладі важко здогадатися, що мова йде про Ресентимент.
>
> 7) — Френсіс ***Фукуяма*** в своїй книзі "Ідентичність: запит на гідність та політика ресентименту" (2018), дає дуже обмежений і внутрішньо цензурований огляд поглиблення Ресентименту у сучасному світі. І знову ж порівняйте переклади: російською – "Идентичность. Стремление к признанию и политика неприятия", українською – "Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості".

Тобто,

в ***російських*** та ***українських*** джерелах переклади назв та текстів книг про ***Ресентимент*** здійснені таким чином, щоб **приховати та замовчати проблему Ресентименту** через небажання його розуміти чи публічно обговорювати або ж мова йде про кричуще невігластво.

Вихолощувати смисли ідей – це теж спосіб цензури.

> За нацистської диктатури книги Макса ***Шелера*** просто забороняли чи спалювали, і це було в якомусь сенсі чесніше.

Доклалися до дослідження Ресентименту:

> Рене Жерар, Марк Анжено, Стефано Томеллері, Мішень Онфре, Сінтія Флері.

Розуміння ***Ресентименту*** мало певний шлях в історії ідей. Серен ***К'єркегор*** сформулював його, щоб показати сучасність як "нинішнє століття, що висмоктує сенс з етичних понять безпристрасною лінню. Поняття все ще використовуються, але позбавлені всякого сенсу через свою відірваність від погляду на життя, породженого пристрастю і породжуючого послідовність дій".

Фрідріх ***Ніцше*** показав його як моральне відношення етики господаря та етики раба. Макс ***Шелер*** показав його як психо-соціальне явище, яке змінює всі соціальні відносини, а також індивідуальне усвідомлення себе в групі та в суспільстві загалом. ***Вебер*** показав роль Ресентименту у релігійній етиці. ***Дельоз*** спробував зробити психоаналітичну та культурологічну інтерпретацію Ресентименту. ***Фукуяма*** змушений вже був аналізувати Ресентимент як

ідентичність та політику.

Отже **ми стикнулися з постійним розростанням масштабу Ресентименту в історії людства**.

А відтак ми маємо повернутися до розуміння ***К'єркегора*** та ***Шелера***, але вже на новому рівні рефлексії.

2. Ресентимент історичний, колективної пам'яті, примордіальний та дзеркальний

Ресентимент є наслідком не лише індивідуальних травм, але і групових, соціальних, історичних, геополітичних травм. **Носієм Ресентименту може бути не лише індивід, але і група, країна, держава та її політика, група країн та їх політика, цивілізація.**

Психічне зараження у Шелера – це феномен некритичного "слідування за натовпом" або менталітет натовпу, подібно до лемінгів, що стрибають зі скелі.

> Позитивні приклади – добродушні юрби в пабі або на спортивних заходах; негативний приклад – насильницькі заворушення. **У такому вигляді Ресентимент стає вже соціальною проблемою, бо починає транслюватися на інших у вигляді "психічного зараження".**

Використання таких методів негативного психічного зараження можна розглядати як рушійну силу таких історичних особистостей чи рухів, як Нерон (спалення Риму), Французька революція (Ресентимент у вихідній концепції), Гітлер (геноцид євреїв, арійська панівна раса і проект "Лебенсборн"), камбоджійські "червоні кхмери" 1975-1979 років (соціальна інженерія геноциду), Руанда 1994 року (геноцид племен), міжнародний фундаменталістський ісламський тероризм, націоналізми Східної Європи, "Русский мир" в Росії, система соціального рейтингу в Китаї, лівий порядок денний на Заході (Black Lives Matter, радикальний фемінізм, "культура відміни", "перевір свої привілеї").

Наявний у суспільстві та відповідно у істориків Ресентимент, як правило, зумовлює *ресентиментальні історичні наративи*.

Ресентимент також заражає *колективну пам'ять* установками на підозру, заздрість, ненависть, помсту, тобто перетворює її на колективу злопам'ятність.

Водночас історики постійно стикаються з трансляцією Ресентименту між поколіннями, народами, імперіями, і це впливає на їх наративи, незважаючи на правила академічної доброчесності.

1) — Рим сам по собі не був ресентиментальним, але він породив Ресентимент варварів.

2) — Ми можемо підозрювати, що татаро-монголи були ресентиментальні і в своєму завоюванні транслювали і таким чином глибоко закорінювали Ресентимент в більшість упокорених народів.

Ресентиментальна політика пам'яті зазвичай має одновимірну структуру пам'яті, де є провина кривдника і немає структур пам'яті провини жертви.

В ресентиментальній пам'яті винуватий лише кривдник, а жертва безневинна, як ягнятко.

Парадоксальною і скандальною є та обставина, що **Ресентимент долається не тоді, коли образи, приниження, холокости та геноциди забуваються, а коли вони осмислюються як зв'язка Ресентименту кривдника і Ресентименту жертви та при цьому рефлексивно змінюється зміст пам'яті**:

— з ресентиментального комплексу жертви на усвідомлення епохальних обмежень ресентиментального мислення, ресентиментального емоційного інтелекту, ресентиментальної волі та ресентиментаьної віри.

Скандальність юдейського Ресентименту полягає не у запереченні визнання Холокосту, який безумовно був і в якому безумовно винуватий націонал-соціалістичний режим Гітлера, а у формулюванні його глибинних причин, які знаходять в біблійних наративах.

Ніцше і Вебер розглядали Ресентимент на прикладі юдаїзму та біблійної історії древніх юдеїв. Це *примордіальний Ресентимент*, який розуміється так, що на початку будь-якого ланцюжка Ресентимента стоїть або юдейський Ресентимент, або Ресентимент татаро-могольської орди, або ще якісь Ресентименти з минулого. Це погане мислення не тому, що ненаукове, а тому що спрощує уявлення про Ресентимент, знімає відповідальність з наступних ресентименталів і робить Ресентимент неуникненним. Тим не менш, хоч і примордіальні ланцюжки Ресентименту концептуально слабкі, уявлення про дзеркальний Ресентимент цілком може бути використане.

Геополітика Ресентименту дуже часто має дзеркальний характер:

— націонал-соціалістичний Ресентимент протистоїть класовому Ресентименту (Німеччина – СРСР часів їх війни), один націоналістичний Ресентимент протистоїть іншому (сучасні Україна та Польща),

імперіалістичний Ресентимент протистоїть націоналістичному Ресентименту (сучасні Росія та Україна), таласократичний імперський Ресентимент протистоїть телурократичному імперському Ресентименту (відносини Великобританії та Росії).

Дзеркальний Ресентимент суть такий, що виникає компенсаторно як відображення в індивідуальній чи колективній свідомості наслідків взаємодії з чужим Ресентиментом. Тобто чужий Ресентимент у взаємодії з ним компенсується власним Ресентиментом.

Так **в колективній пам'яті обох сторін створюється стійка пара взаємного Ресентименту, існування якого гарантується взаємозалежними структурами колективної пам'яті.**

1) — Дзеркало Ресентименту також може бути кривим.

2) — Дзеркальний Ресентимент це фундаментальна трагічна неоригінальність.

Історія теж буває дзеркальною.

Можна припустити, що **російський Ресентимент походить від ординського рабства Росії та втримується протистоянням з західною цивілізацією, породжуючи при цьому зокрема український дзеркальний Ресентимент.**

Дзеркальний Ресентимент набагато глибший, ніж недзеркальний, тобто який-небудь оригінальний Ресентимент.

Наприклад,

— Росія вже декілька сотень років плекає свій російськомовний Ресентимент. В дзеркальному відображенні так само і Україна стільки ж плекає свій україномовний Ресентимент. Росія на мовному Ресентименті збудувала свій "Русский мир". В той же час Україна на мовному Ресентименті збудувала свій націонал-патріотичний проект.

Україна опиняється взагалі в знущальному виборі:

— тікаючи від російського рабства через дзеркальний Ресентимент, вона віддається на поталу західному рабству, програмуючи новий виток Ресентименту.

Якщо з України забрати дзеркальні (прямі і викривлені), здебільшого ресентиментальні, відображення Росії, Польщі, Угорщини, Німеччини, Франції і Заходу загалом, що залишиться?

Чи може Україна "вийти з дзеркала"?

3. Тотальність Ресентименту

Ресентимент не рефлексується. Ресентимент блокує мислення. Ресентимент це своєрідна "чорна діра", яка не просто поглинає людину чи групу, але і не дозволяє вирватися з неї, бо намагання кого-небудь, наприклад колишніх друзів чи просто добродіїв, визволити ресентиментала з його Ресентименту сприймається як прояв ворожості і веде до ще більшої агресії.

В одній із авторських робіт, Ресентимент було узагальнено до мислительних установок та навіть орієнтацій:

"Ресентимент – це, перш за все, структура редукційних мислительних установок: відмова від граничних домагань та загального масштабу; відмова від перспективи, розвитку та орієнтації на майбутнє в ім'я сьогодення, виживання та орієнтації на минуле; просування простих відповідей на складні питання; відмова від різноманіття в ім'я одноманітності; домінування однієї моделі світоустрою, однієї доктрини, однієї ідеології; перевага актуальності над важливістю; перевага приватного інтересу та вигоди над загальним благом; перехід до гри з нульовою сумою; відмова чи заборона на творчість; перехід від створення до перерозподілу; поява та поширення фетишів, акцентуацій та гіперкомпенсацій; відкладене, делеговане та запозичене мислення замість негайного, безпосереднього та оригінального; відмова від складних форм мислення в ім'я найпростіших; втрата та відмова від ненормативного мислення в ім'я нормативного; заборона ненормативного мислення.

Крім того, ресентимент – це також патична редукція в байдужість, зневіру, сумнів, млявість, розчарування, зневіру по відношенню до складного і в демонстративний оптимізм і безпідставну ейфорію по відношенню до простого і лише потім – у образу, підозру, заздрість, помсту та агресію. Ресентимент породжує ресентиментальну ідентичність та ресентиментальну мову. Мислительно-патичний ресентимент є підставою морального ресентименту, а не навпаки. Подолання мислительно-патичного та морального ресентименту є складною соціальною дією рефлексивно-емоційного переналаштування суспільства, що займає цілий історичний період..."

Західні гуманітарії, зробивши важливим емоційний інтелект, мало уваги приділили викривленим, збоченим, отруйним формам емоційного інтелекту, що має групістський характер. Ресентимент як розподілений емоційний інтелект своєї групи таких же ресентименталів закриває доступ до станів емоційного інтелекту інших чи всього суспільства: радість, сподівання, довіра, захоплення. Коли іншим боляче, їм добре, і навпаки.

Як вважав Шелер, наповнена Ресентиментом людина проявляє таку виражену психічну дистанцію зі своїми жертвами, що ніколи не досягає бажаного стійкого задоволення, отриманого у вигляді його власних неетичних дій. "Відплата" такого роду вже не приносить жодної користі, а "експресія" такого роду не має жодних позитивних результатів. "В справжньому Ресентименті немає емоційного задоволення, а лише довічний гнів і туга у почуттях, які порівнюють з іншими" – пише Шелер.

Ресентимент вольовий це хвороба волі, коли замість волі – заздрість, помста і поневолення інших. Воля до контролю та примусу – це чистий Ресентимент.

Ресентимент віри **– це коли замість віри фанатизм, ненависть до невірних та обскурантизм.**

> Це так звана віра звуженого горизонту, коли відмовляються сягати трансцендентного, зосереджуючись на іманентному.

Ресентимент не сягає складної істини. Ресентимент розкладає всяку істину на більш прості істини і протиставляє ці прості істини.

Водночас Ресентимент буває дуже творчим, бо свобода творчості може означати будь-які устремління, не обов'язково позитивні.

Найголовніше зло Ресентименту – не у руйнуванні якихось окремих смислів, а у руйнуванні смислотворення як такого. Смисли чи тим більше складні смисли створюються у розкутих і незалежних мисленні-патії-волі-вірі, а не у їх ресентиментальних проявах.

Особливо скандальним є небажання західних гуманітаріїв рефлексувати та осмислювати сучасний власний Ресентимент в таких рухах та явищах, які вони вважають прогресивними та перспективними. Мова йде про Black Lives Matter, радикальний фемінізм, "культуру відміни" та кампанії кон'юнктурно-ресентиментального ґвалту, які можна описати на прикладі справи Вайнштейна і руху "me too".

Коли Ресентимент є сам по собі, то можна сподіватися, що решта ідентичністних уявлень можуть претендувати на багатовимірну гідність чи багатомірну справедливість. Але коли Ресентименти накладаються один на один, то ведуть до множення їх та взаємопідтримки.

Так виникає ***Ресентиментальний комплекс.***

В попередню епоху окремішні Ресентименти у революціях та війнах доводили свою обмеженість. Але **тепер ми живемо в епоху множинного тотального**

Ресентименту, який закриває доступ до складних форм істини, добра та краси і заганяє у спрощення, тобто у *фашизм*.

> ***Фашизм*** **– це контроль і примус задля єдності спільноти у *простоті*.**
>
> **Лише *складність* вимагає договору і громадського контролю за примусом.**

Як ми при цьому сформулюємо просту єдність – клас, нація, гендер, вік, раса, громадянство, людяність, актуальна реальність – неважливо.

Ліберальна демократія ніяк не убезпечена від фашизму.

Ресентимент, якому вчасно не дали відсіч, завжди породжує фашизм, як би він не називався, як би не ховався і як би позірно не зрікався своєї суті.

Цифровий Ресентимент, у який світ занурюється глобально, це фактично цифровий фашизм.

4. Ідентичність Ресентименту

Саме завдяки відторгненню розуміння та багатолітньому замовчуванню цієї теми політиками, соціальними психологами та інтелектуалами взагалі Ресентимент проник не просто на рівень мислення, волі, віри, патії та глобального психічного стану людства, але і на рівень ідентичності, політики, історичних наративів, геополітичних уявлень, міжцивілізаційних відносин та навіть у гуманітарні концепції.

Ресентимент сьогодні є не просто заразним у деяких окремих сучасних середовищах: він відображається на інші середовища, розповсюджується на інші колективи та спільноти, унаслідується від предків до нащадків, а також підхоплюється через ідейні доктрини як мислевіруси та ментальні закладки.

Психічне зараження Ресентиментом, про яке говорить Шелер, відбувається на ідентичнісному рівні через індоктринацію.

Ресентиментальна індоктринація суть викривлення масової свідомості під ресентиментальну доктрину.

Більше того, повсякчас має місце ***ресентиментально-доктринальне заміщення***.

Тобто

> — усі ресентиментальні теорії та концепції добре заміщають, а іноді навіть підтримують одна одну: теорії класового Ресентименту (марксизм, меншою мірою неомарксизм), теорії націоналістичного Ресентименту, теорії гендерного Ресентименту (зокрема радикальний фемінізм та

ЛГБТ-ресентимент), теорії расового Ресентименту (білий та чорний расизми), теорії ейджистського Ресентименту (ювенальна юстиція), теорії компенсаторної справедливості, теорія привілеїв тощо.

Коли Ресентимент добирається до рівня ідентичностей, то ресентиментальні відносини установлюються вже між ресентиментальними ідентичностями, тобто вони борються одна з одною і витісняють одна одну.

Ресентиментальна ідентичність завжди виправдовує себе тим, що це ж не за себе підозра, заздрість, злопам'ятність, помста, ненависть і агресія, це ж за образу всієї спільноти.

Груповий Ресентимент він завжди з блиском в очах, з завзяттям і позірною гідністю, бо нібито заради добра.

Саме тому ***Ресентимент груповий*** не є егоїстичним, але він завжди є ***трайбалістським***, він – за своїх.

Ресентиментал – не мислитель і не дослідник. Ресентиментал – не незалежний експерт. Ресентиментал – пропагандист, контролер, обвинувач, месник і аб'юзер.

Ресентиментал руйнує будь-яку договірну комунікацію, перетворюючи її на маніпуляцію, звинувачуючи у маніпуляції інших, руйнуючи її через дискомунікацію («срач») та здійснюючи розкол аудиторії.

Мислення ресентиментала зазвичай незрозуміле для нересентименталів.

1) — Унікальність ресентиментального мислення в тому, що його зв'язності вибудовуються не логічно пов'язаними теоріями та концепціями, а власне єдиним Ресентиментом.

2) — Деякі ресентименталі доволі вдало мімікрують під концептуальне мислення.

Можна говорити на будь-які теми з націоналістом, сексистом, расистом, ейджистом чи феміністкою, допоки мова не заходить про ресентиментальний характер їх поглядів.

Ресентименталі не просто заперечують свій Ресентимент. Ресентименталі не просто свідомо встановлюють мислительно-рефлексивні лакуни, тобто теми, щодо яких рефлексії та мислення уникають, раціоналізуючи це у найрізноманітніші способи. Ресентименталі заперечувально-агресивно сприймають саму постановку питання, відторгуючи розмови про Ресентимент, повсякчас подаючи його як справедливість.

Мета ресентиментала – досягти справедливості для своїх за рахунок чужих або, як це робиться у західних університетах, – обернути Ресентимент проти себе, визнаючи свої привілеї та свою провину.

Обернений Ресентимент **не варто плутати з** ***дзеркальним***.

1) — ***Дзеркальний Ресентимент*** – це коли Ресентимент чужих проти своїх відображається у Ресентимент своїх проти чужих.

2) — А ***обернений Ресентимент*** — це прийняття чужого Ресентименту проти себе, підкріплюючи тим самим чужий Ресентимент (наприклад, в установці "перевір свої привілеї" або в установці "пробудження").

3) — Ще один приклад концептуалізації оберненого Ресентименту: теорія "межі зростання" Римського клубу.

Якщо потрапляння у стан Ресентименту сталося не дуже давно, його самостійно можна відслідкувати через радикальну зміну свого кола спілкування і появу ворожого ставлення до колишніх друзів чи знайомих.

Але коли Ресентимент задавнений, коло спілкування стає усталеним і все розглядається вже як звичайний стан.

Більше того задавнений Ресентимент отримує самооцінку важливості.

Таким чином виникає ***акцентуйований Ресентимент.***

1) — Найкраще акцентуацію створюють екстраординарні стани кризи, війни, революції і т.п.

2) — Самооцінка акцентуйованого Ресентиментала – свідомий або пробуджений, а решта – несвідомі.

Акцентуйований ресентиментал мало здатен змінюватися: **«він вже знає все, що треба».**

Достукатися до такого ресентиментала, назвавши його ресентименталом, неможливо, тобто такі рефлексивні означення не стають маркерами "щось не так" для ресентиментала.

Високий рівень освіти і навіть вчена ступінь кандидата наук чи доктора наук не убезпечують від стану Ресентименту.

Навіть знання про Ресентимент не убезпечує від потрапляння у цей стан.

Вочевидь психо-соціальні стани Ресентименту, особливості їх прояву та протидії потрібно вивчати в школі. Та й студентам замість лекцій та семінарів

щодо толерантності, взяття на себе провини чи визнання своїх привілеїв, потрібно викладати практики уникнення широкомасштабного Ресентименту та давати навички психічного суверенітету.

Але вочевидь **державні чи навіть фінансовані олігархією університети будуть проти цього.**

Ресентимент в нинішньому світі стає не просто субкультурою, а глобальною культурою.

> Це "культура відміни", культурні настанови "перевір свої привілеї" ("check your privilege"), "пробудженчество" ("wokeism"), "нова нормальність" тощо.

Перспектива розширення глобального Ресентименту: генетичний, трансгуманістичний, соціальних мереж, космічний, кліматичний, цифровий, роботичний, які вже проявились, і допустимо віртуалістський та пришельський.

Особливо соціально небезпечним є виховання ресентиментальних упереджень молоді. Вони походять від індоктринованого викривлення нормативного мислення, яке привчається бачити лише ресентиментальні факти і не бачити факти любові, дружби, справедливості, гармонії та рівноваги.

Ресентиментальна компенсація у молоді суть вироджена в емоційний інтелект патія, що використовує комплекс неповноцінності, обертаючи його на комплекс переваги та вищості, тобто заздрість, ревнощі та помста з позиції гіпоідентичності переводяться на позицію гіперідентичності.

> Скажімо, установка "перевір свої привілеї" цілком уживається з перевагою над токсичними дорослими, а толерантність уживається з "культурою відміни". Причому все це на фоні заборони на ненормативне мислення та рефлексію.

Сучасна молодь почасти збирає на собі усі можливі Ресентименти: расовий, гендерний, націоналістичний, ейджистський, феміністичний і навіть ЛГБТ-ресентимент. В кризові часи молоді люди це такі складні поєднання Ресентименту, що Ресентимент на Ресентименті сидить і Ресентиментом поганяє.

Отже для будь-якого ***дзеркального Ресентименту*** чи для його передачі з покоління в покоління потрібні так звані ***Генератори Ресентименту***,

тобто

1) — люди, групи, інститути пропаганди, партії, суспільні групи, ***ресентиментальні політики пам'яті*** (політики злопам'ятності) та навіть стратегії довгострокового вшанування героїв і реагування на приниження та образи, включаючи холокости та геноциди.

2) — Генератори тотального Ресентименту – це глобальні ЗМІ та соціальні мережі під впливом держав та олігархів.

Генераторами політичного Ресентименту є саме партії та суспільні групи. Їх організації побудовані на жорсткому трайбалізмі "свій-чужий", а їх дискурс побудований через опозицію "ми і вони".

Останнім часом постали глобальні генератори Ресентименту, наприклад, Глобальний страх коронавірусної епідемії, що породжує інфодемію та продукує масові Ресентименти (масочники і антимасочники, ваксери і антиваксери).

В ресентиментальному суспільстві Ресентимент добре монетизується.

Відтак багато людей роблять генерацію Ресентименту своєю професією, коли здійснюють просування та навіть продаж простих смислів і перспектив в обмін на лояльність до Ресентименту.

Власне тому, — **Ресентимент у суспільстві неможливо викорінити, допоки існують генератори Ресентименту**.

5. Подолання Ресентименту

Існують різні способи подолання Ресентименту.

У древніх греків, як це описує Агамбен ("Стазис. Гражданская война как политическая парадигма", 2015), Стазис як внутрішня громадянська війна на противагу Полемосу як зовнішній війні означав обов'язкову участь усіх на тій або іншій стороні, вирішення протиріччя через новий громадянський мир та Амнестію і Амнезію (прощення і забуття). Водночас це був дуже затратний щодо жертв спосіб. Більш людяним подоланням Ресентименту стало християнство.

Християнство вперше послідовно і яскраво викриває іудейський Ресентимент та пробує подолати його рефлексивними наративами прощення та милосердя. Юдаїзм погано сприйняв антиресентиментальні настанови християнства. Іслам значним чином використав Ресентимент для свого просування, породивши явище ісламського тероризму. Найкраще антиресентиментальні установки виражені в індуїзмі (ахімса), буддизмі, даосизмі та конфуціанстві. Водночас християнство погано досягає подолання Ресентименту через обмеження психічної свободи.

Ще один більш точковий спосіб боротьби з Ресентиментом, який масово практикують в Європі та в США,

1) – інфраструктура психоаналізу і фармакотерапія релаксантами та антидепресантами.

2) — Такий спосіб дозволяє уникати Ресентименту в його зачинку через попередження витіснень, заперечень, проекцій. **Однак при цьому ресентиментал стає психотерапевтичною людиною.**

Сучасний Ресентимент набагато складніший, ніж той, з яким стикалися Древня Греція, християнство чи навіть психоаналіз.

Сучасні ***консциєнтальні війни*** суть прояв Ресентименту.

Розумний може когось здурювати чи примітивізувати, доки не здурнішає чи не спроститься сам.

1) — Складні смисли не борються з простими: вони їх поглинають.

2) — Зі складними можуть боротися лише прості смисли. Але війна простих смислів зі складними ще більше руйнує прості смисли.

Ресентимент в принципі не долається психоаналізом, як це невдало пробував робити Дельоз, бо потенційний пацієнт не просто не вважає себе хворим, а, навпаки, вважає хворими самих психоаналітиків. Як би було добре лише психоаналізом лікувати усіх комуністів, націоналістів, ейджистів, расистів та феміністок. Але – зась.

Ресентимент це не просто психотравма, а багатовимірне фундаментальне спрощення, яке змінює мислення, волю, віру та патію, яке отримує безліч психо-соціальних підкріплень і стає основою ідентичності та соціальних патернів поведінки, яке може сягати як завгодно глибоко і широко – аж до духовності індивідів; культури і ментальності нації та цивілізації; історії, колективної пам'яті та політики.

Ресентимент маніпулятивно ззовні можна використовувати, корегувати, посилювати, послабляти, бо *побачити ці впливи ресентиментал не може*.

1) — **Ресентименталами можна доволі легко управляти**, провокуючи маркерні теми, доводячи комунікацію до конфронтації (45% – за, 45% – проти, лише 10% – здатні лишатися нейтральними).

2) — Для України, наприклад, такою маркерною темою Ресентименту є ***"мова"***.

3) — Для західних університетів такими маркерними темами є ***"визнання провини та своїх привілеїв"*** щодо чорних, ЛГБТ-спільнот, жінок, мусульман тощо.

Лише добро може знаходити в собі зло і позбавлятися його. Зло не бачить зла, зло ніколи не визнає себе злом.

Всупереч Ханні Арендт – **зло не є банальним**:

1) — воно ховається, бреше, приховує мотиви, виправдовується, маніпулює, тобто видає себе за добро, а добро видає за зло.

Але

2) — зло завжди видає себе тим, що практикує, підтримує або дозволяє *Ресентимент*.

Ресентиментальні теорії долаються історичною практикою.

1) — XX століття показало, що якщо з ***марксизму*** викинути класовий Ресентимент, то власне в марксизмі, окрім концепції капіталу, нічого вартісного не залишиться, бо буде хабермасівський комунікативізм та деліберативна демократія або даоський чи буддистський комунізм.

2) — А якщо з ***націоналізму*** викинути весь націоналістичний Ресентимент, що сутнісне залишиться? Чи взагалі нація – сутність?

3) — Якщо з ***фемінізму*** викинути весь Ресентимент, що сутнісне залишиться? Особливо якщо врахувати, що фемінізм це вже не про стать, а про гендер?

1) — В оперативному теперішньому Ресентимент майже ніколи не долається мисленням чи теоріями, бо він відключає мислення і всяке теоретизування.

2) — Ресентимент не долається патією, бо вона перетворюється на вироджений емоційній інтелект.

3) — Ресентимент не долається волею, бо паразитує на ній.

4) — Ресентимент не долається вірою, бо блокує її трансцендентний горизонт, зосереджуючись на іманентних її аспектах.

Позбавитися Ресентименту можливо через зживання його, тобто коли він заводить у глухий кут обезсмислення і безперспективності та набридає своєю нав'язливістю і примітивізмом.

Вихід з Ресентименту небезпечний для життя ресентиментала так само, як і входження в нього чи знаходження в ньому.

Гуманітарне подолання Ресентименту вочевидь має договірну природу з рівноважними принципами.

Всяка акцентуйована ідентичність ресентиментальна і зводиться до групізму.

Лише складне самовизначення та договори між складними самовизначеннями можуть бути нересентиментальними і негруповими.

Ресентименту протистоїть *позитивний психічний суверенітет*.

В цьому сенсі **психічний суверенітет – це не анархія і не соціопатія**.

> **1) — Психічний суверенітет – це здатність до незалежного самоперетворення, до вільного чи навіть спонтанного мислення, до самопрояву патії без емоційного диктату чи примусу, до необумовленої творчої волі та до віри широкого горизонту.**
>
> **2) — Психічний суверенітет – це коли в мене немає жодних провин, жодних привілеїв, жодних обов'язків, про які я ні з ким не домовився або які я добровільно не визнав без шкоди власному духовному перетворенню.**

З точки зору психічного суверенітету, будь яке обмеження свідомості, наприклад, класова, національна, расова, гендерна, ейджистська тощо свідомість – це збочена свідомість, невільна свідомість. Не буває окремої національної чи окремої класової і т.д. гідностей, бо гідність, як і справедливість, лише багатомірні.

Чи варто боротися з Ресентиментом?

> 1) — Якщо це не перетворюється на фашизм чи масову агресію та існує на рівні індивідуальному, то ні. Якщо хтось бажає жити з блокованим мисленням, з викривленою несамостною патією, з обумовленою волею, з вірою звуженого горизонту, а також з мислевірусами і ментальними закладками, то це його право.
>
> 2) — Але коли це стає загальносуспільною бідою, то боротися з Ресентиментом потрібно обов'язково.

Боротьба з Ресентиментом не має бути ще одним Ресентиментом.

Ситуацію боротьби спрощує одна дуже цікава обставина:

> 1) — ресентименталів не потрібно гнати чи викривати, вони самі себе проявляють, самі заходять у глухий кут своєї агресії і зрештою самі зрікаються колишніх друзів, особливо тих, хто має психічний суверенітет.

2) — З ресентименталом треба вести себе, як з малими дітьми: жаліти, прощати, карати, наставляти, давати шанс змінитися і знову жаліти, прощати...

Тим не менше, **чому *Ресентимент* такий небезпечний?**

Бо

1) — **це не просто негативна енергія, що спрямована на розкол і протистояння в суспільстві**.

2) — **Це *самознищення* багатьох талановитих людей, хто не навчений здобувати та захищати свій позитивний *психічний суверенітет*.**

Більше того, ***цифровий фашизм***, що розповсюджується сьогодні по всьому світу, спрямований на знищення ***психічного суверенітету***.

1) Вільне мислення, 2) необумовлена воля, 3) самостна патія, 4) віра широкого горизонту – сьогодні це єдині привілеї.

Але це ж було завжди. Хіба не так?

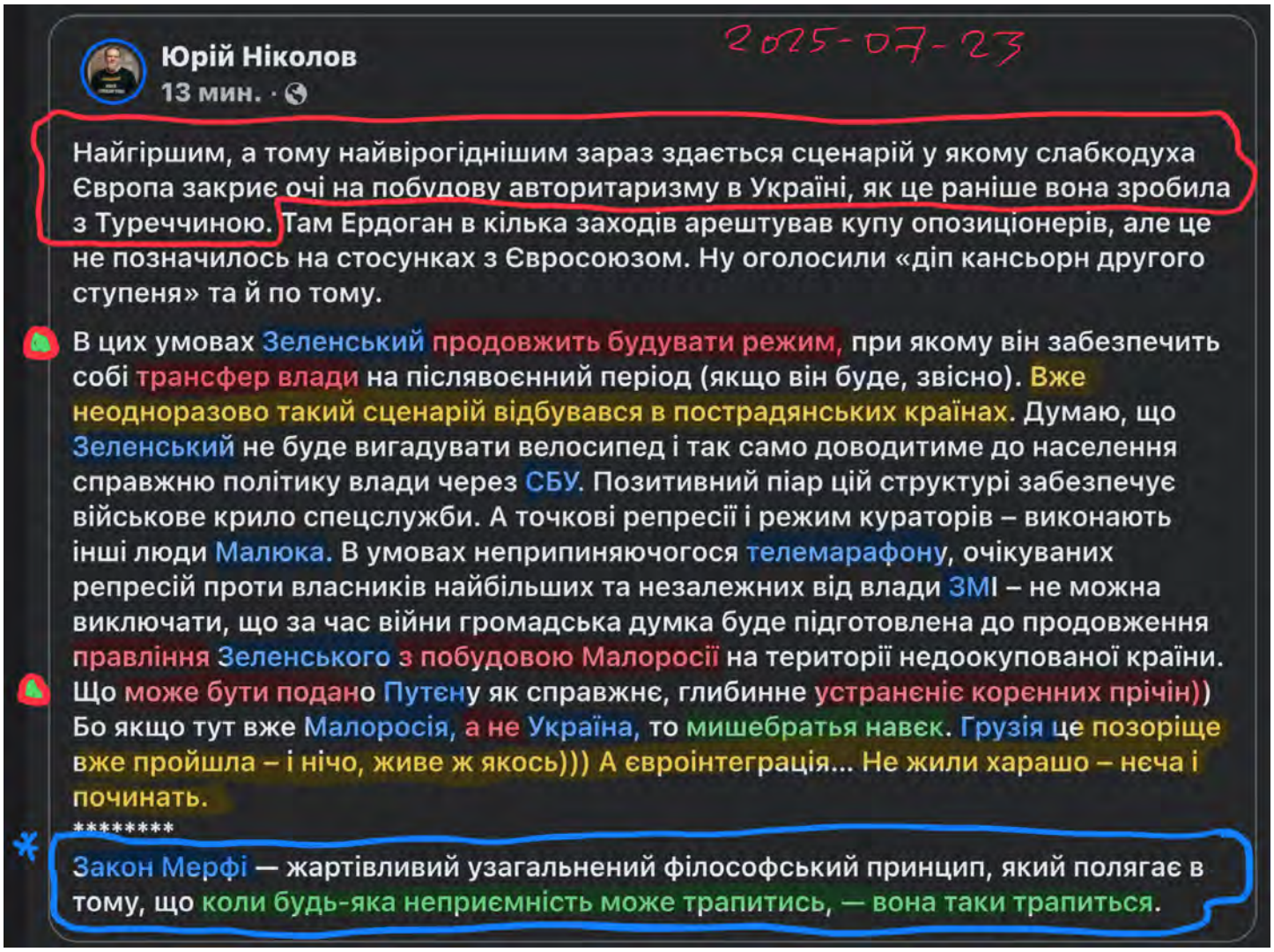
***

3. ВСТУП

***

ДАЙДЖЕСТ

№ 1.001

Юрій Ніколов
13 мин. ·

2025-07-23

Найгіршим, а тому найвірогіднішим зараз здається сценарій у якому слабкодуха Європа закриє очі на побудову авторитаризму в Україні, як це раніше вона зробила з Туреччиною. Там Ердоган в кілька заходів арештував купу опозиціонерів, але це не позначилось на стосунках з Євросоюзом. Ну оголосили «діп кансьорн другого ступеня» та й по тому.

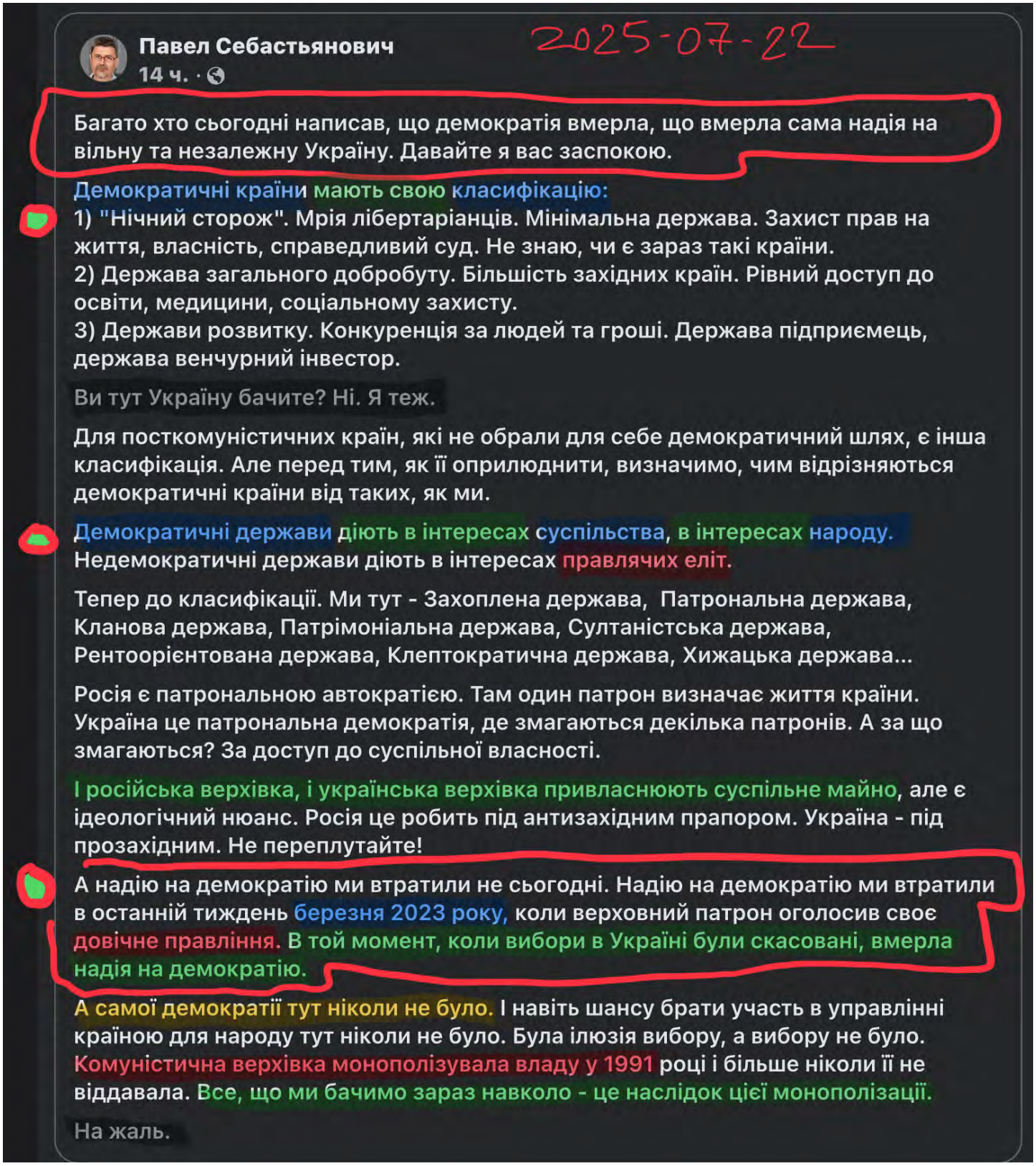
В цих умовах Зеленський продовжить будувати режим, при якому він забезпечить собі трансфер влади на післявоєнний період (якщо він буде, звісно). Вже неодноразово такий сценарій відбувався в пострадянських країнах. Думаю, що Зеленський не буде вигадувати велосипед і так само доводитиме до населення справжню політику влади через СБУ. Позитивний піар цій структурі забезпечує військове крило спецслужби. А точкові репресії і режим кураторів – виконають інші люди Малюка. В умовах неприпиняючогося телемарафону, очікуваних репресій проти власників найбільших та незалежних від влади ЗМІ – не можна виключати, що за час війни громадська думка буде підготовлена до продовження правління Зеленського з побудовою Малоросії на території недоокупованої країни. Що може бути подано Путєну як справжнє, глибинне устранєніє корєнних прічін)) Бо якщо тут вже Малоросія, а не Україна, то мишебратья навєк. Грузія це позоріще вже пройшла – і нічо, живе ж якось))) А євроінтеграція... Не жили харашо – нєча і починать.

****

Закон Мерфі — жартівливий узагальнений філософський принцип, який полягає в тому, що коли будь-яка неприємність може трапитись, — вона таки трапиться.

***

№ 1.002

Павел Себастьянович
14 ч. ·

2025-07-22

Багато хто сьогодні написав, що демократія вмерла, що вмерла сама надія на вільну та незалежну Україну. Давайте я вас заспокою.

Демократичні країни мають свою класифікацію:
1) "Нічний сторож". Мрія лібертаріанців. Мінімальна держава. Захист прав на життя, власність, справедливий суд. Не знаю, чи є зараз такі країни.
2) Держава загального добробуту. Більшість західних країн. Рівний доступ до освіти, медицини, соціальному захисту.
3) Держави розвитку. Конкуренція за людей та гроші. Держава підприємець, держава венчурний інвестор.

Ви тут Україну бачите? Ні. Я теж.

Для посткомуністичних країн, які не обрали для себе демократичний шлях, є інша класифікація. Але перед тим, як її оприлюднити, визначимо, чим відрізняються демократичні країни від таких, як ми.

Демократичні держави діють в інтересах суспільства, в інтересах народу. Недемократичні держави діють в інтересах правлячих еліт.

Тепер до класифікації. Ми тут - Захоплена держава, Патрональна держава, Кланова держава, Патрімоніальна держава, Султаністська держава, Рентоорієнтована держава, Клептократична держава, Хижацька держава...

Росія є патрональною автократією. Там один патрон визначає життя країни. Україна це патрональна демократія, де змагаються декілька патронів. А за що змагаються? За доступ до суспільної власності.

І російська верхівка, і українська верхівка привласнюють суспільне майно, але є ідеологічний нюанс. Росія це робить під антизахідним прапором. Україна - під прозахідним. Не переплутайте!

А надію на демократію ми втратили не сьогодні. Надію на демократію ми втратили в останній тиждень березня 2023 року, коли верховний патрон оголосив своє довічне правління. В той момент, коли вибори в Україні були скасовані, вмерла надія на демократію.

А самої демократії тут ніколи не було. І навіть шансу брати участь в управлінні країною для народу тут ніколи не було. Була ілюзія вибору, а вибору не було. Комуністична верхівка монополізувала владу у 1991 році і більше ніколи її не віддавала. Все, що ми бачимо зараз навколо - це наслідок цієї монополізації.

На жаль.

***

№ 1.003

ФАНТАЗУЙ І КРАДИ

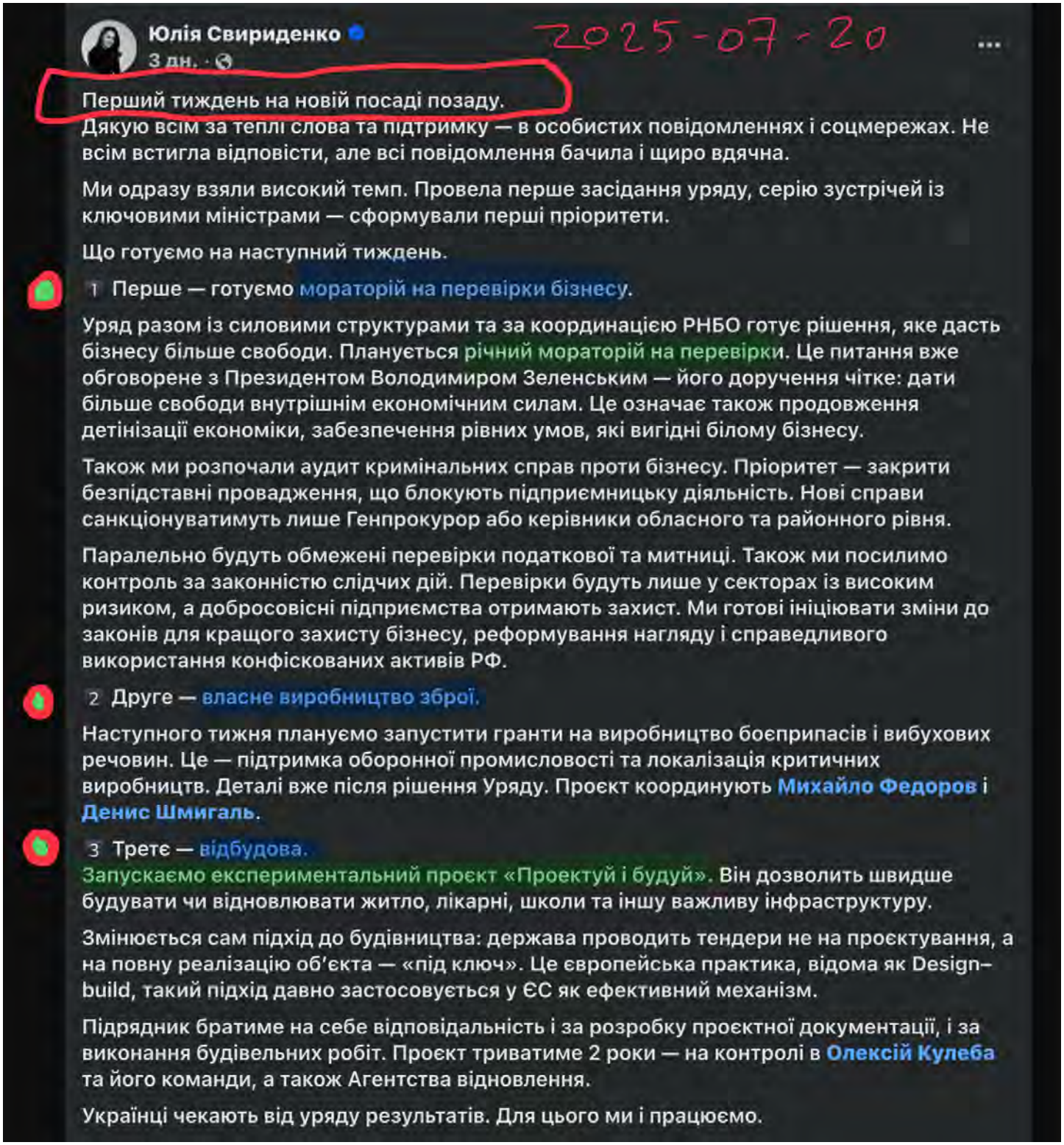
2025-07-23

Куртєв

В одному зі своїх перших дописів на посаді прем’єр-міністра Юлія ***Свириденко*** окреслила пріоритети, на яких зосередиться уряд:

https://www.facebook.com/yulia.svyrydenko/posts/30358013880509268

Щиро підтримую ініціативи щодо дерегуляції та зміцнення обороноздатності України – це справді стратегічні завдання, що підсилять державу.

Але серед переліку пріоритетів є пункт 3 …

На перший погляд, звучить він досить позитивно й обнадійливо:

"Запускаємо експериментальний проєкт "Проектуй і будуй". Він дозволить швидше будувати чи відновлювати житло, лікарні, школи та іншу важливу інфраструктуру.

Змінюється сам підхід до будівництва: держава проводить тендери не на проєктування, а на повну реалізацію об’єкта – "під ключ". Це європейська практика, відома як Design-Build, такий підхід давно застосовується у ЄС як ефективний механізм.

Підрядник братиме на себе відповідальність і за розробку проєктної документації, і за виконання будівельних робіт. Проєкт триватиме 2 роки – на контролі в Олексій Кулеба та його команди, а також Агентства відновлення."

В чому ж лажа?

Принцип "Проєктуй і будуй" (Design-Build) – це модель реалізації інфраструктурних або будівельних проєктів, за якої одна компанія або консорціум відповідає одночасно за проєктування і будівництво об’єкта.

Інакше кажучи, замовник (держава, муніципалітет, компанія) укладає контракт з єдиним виконавцем, який несе повну відповідальність за якість, строки та вартість реалізації.

Design-Build є однією з форм EPC-контракту (Engineering, Procurement, Construction), коли компанія бере на себе зобов’язання здати об’єкт "під ключ" – у готовому вигляді. Часто це включає фінансову гарантію ТЕПів: наприклад, енергоблок має не просто бути збудованим, а ще й виробляти електроенергію на номінальних параметрах.

У цивілізованих країнах ця модель дозволяє скорочувати строки реалізації, зменшувати кількість погоджень і мінімізувати ризики розпорошення відповідальності. Але для її ефективного застосування необхідні: сильні інституції, прозорі й конкурентні тендери та незалежний технічний нагляд на всіх етапах.

Принципово важливим є те, що контракту "під ключ" завжди передує Техніко-економічне обґрунтування (Feasibility study), на етапі якого вирішуються усі основні питання доцільності будівництва, порівняння технічних рішень, очікуваних техніко-економічних показників (ТЕПів), термінів окупності, а також розробляється інвестиційний кошторис проєкту.

При цьому,

> **— компанія-розробник ТЕО не може бути підрядником на наступних стадіях будівництва, тобто враховується конфлікт інтересів.**

Design-Build успішно працює в Європі – зокрема, під час будівництва автошляхів, мостів, лікарень, шкіл, логістичних і енергетичних об’єктів.

Я розумію, що прем’єрка прагне запровадити цю модель із благими намірами – щоб зробити процеси ефективнішими й уникнути безвідповідальності виконавців.

Але … переходимо до українських реалій …

(Тут лунає барабанний дріб, а в повітрі відчувається знайомий присмак бетону).

Ви теж одразу згадали Мустафу?

Ще у далекому 2023 році я писав про те, що

> — в системі Мінінфраструктури сформувався виробничо-будівельний кластер, який спеціалізувався на "освоєнні" державних коштів у сфері загальнобудівельних робіт: дороги, мости, стадіони ... А далі Мустафі "пішла масть" - будівництво захисних об'єктів інфраструктури.

https://www.facebook.com/KurtievViktor/posts/846289924162950

Але якщо у 2023 році це були лише мої оціночні судження, то

> — вже у 2025-му їх одностайно підтвердила Тимчасова слідча комісія Верховної Ради України з розслідування можливих порушень законодавства у формуванні та реалізації цінової й тарифної політики у сферах енергетики та комунальних послуг.

Комісія майже одноголосно затвердила попередній звіт, що включає 13 висновків за 9 напрямами розслідування, а 272 народні депутати проголосували за його ухвалення в цілому:

https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56272

Окремий блок розслідування Комісії стосувався ефективності будівництва фортифікаційних (захисних) споруд на об'єктах критичної інфраструктури України, які будувались за принципом "проєктуй і будуй".

Висновки Комісії невтішні, нагадаю їх:

✨ При підготовці централізованої програми будівництва захисту об’єктів енергетичної інфраструктури, яка лягла в основу Постанови КМУ від 27.12.2022 № 1482, не були вивчені та оцінені усі наявні на той момент альтернативи;

✨ За оцінками Держаудитслужби станом на листопад 2024 року сукупні прямі та непрямі витрати згідно затверджених кошторисів та укладених контрактів за цією програмою складають 167,1 млрд. грн.;

✨ За відповідні кошти в 2022-2023 роках можливо було додатково на комерційній основі забезпечити постачання необхідних засобів активного захисту та значно збільшити щільність ППО/РЕБ над усією територією України, з останньою ланкою ешелонованої ППО на об'єктах критичної інфраструктури;

✨ Проекти захисних споруд, замовниками яких були Агентство відновлення (для II-го та III-го ступеня) та НЕК "Укренерго" (для II-го ступеня), взагалі не містять розділу розрахунків ударного впливу на конструкцію, а лише мають описову частину на 2-3 сторінки та посилання на натурні випробування, – тобто ці затверджені проекти взагалі не можуть вважатися проектами захисних споруд;

✨ Дослідження проектних та конструктивних рішень дає підстави вважати, що навіть пропоновані фортифікаційні споруди III-го ступеня витримують лише "поодиноке пряме влучання ракети"(цитата), тобто є одноразовими. У зв'язку з цим постає питання щодо ефективності рішення, коли вартість таких об’єктів у 300-500 разів перевищує вартість ракети;

✨ Дослідження проектно-кошторисної документації та розцінок до договорів підряду фортифікацій II-го та III-го ступеня, їх співставлення з ринковими цінами, дає підстави зробити висновок, що розцінки на будівельних об'єктах НЕК "Укренерго" в цілому відповідають ринковим, а розцінки на об'єктах Агентства є вищими у 3-4 рази, порівняно з ринковими;

✨ Навіть якщо профінансувати програму у повному обсязі, усі законтрактовані об'єкти фортифікацій можливо побудувати та почати експлуатувати не раніше 2030 року.

***

В теорії Постанова КМУ від 27.12.2022 № 1482 повинна була спростити дозвільні процедури для пришвидшення будівництва фортифікаційних споруд на магістральних підстанціях Об'єднаної енергосистеми України.

— На практиці ця Постанова фактично ліквідувала державний архітектурно-будівельний контроль при будівництві фортифікаційних споруд.

В комбінації з тим, що

— вибір підрядників у Агентства відновлення здійснювався в цейтноті, без тендерних процедур, без попереднього техніко-економічного обґрунтування, без інвесторського кошторису, за принципом "проєктуй і будуй", а уся проєктно-кошторисна документація була засекречена (мала гриф "для службового користування")

– ми отримали недобудову і вкрадені мільярди, що і підтвердила Тимчасова слідча Комісія Верховної Ради України.

Якщо ви думаєте, що "проєктуй і будуй" щодо фортифікацій – це виключення, то ні – це підтвердження загального правила!

Один із найяскравіших прикладів "проєктуй і будуй"

– будівництво мосту через річку Десна на трасі М-01 Київ – Чернігів. За час реалізації проєкту його вартість зросла з очікуваних 800 мільйонів до майже 7 мільярдів грн. Будували з розмахом: чотири смуги – напевне, для підвищення пропускної спроможності в напрямку Білорусі. Щоправда, дорога до мосту й після нього – звичайна двосмугова. Але уявлення деяких підрядників про інфраструктуру нагадують паралельні реальності, міст – сам по собі, дорога – сама по собі:

https://cntime.cn.ua/pidrivali-zalishki-starogo-mostu-yak-viglyadaye-no-article/

https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=2577413449113204&id=100005337227986&rdid=DaTfAHW4yWXC4hXZ#

Ще один показовий кейс "проєктуй і будуй"

– будівництво Криворізького водогону. У цьому проєкті генпідрядник ТОВ "Автомагістраль-Південь" фігурує в кримінальному провадженні щодо відмивання коштів. Ну, подумаєш – підряднику просто трохи переплатили. Усього якихось 3 мільярди гривень:

https://www.unian.ua/economics/other/za-vodogin-do-krivogo-rogu-z-derzhbyudzhetu-pereplatili-ponad-3-milyardi-griven-rozsliduvannya-ostanni-novini-amp-13039635.html

І таких кейсів – десятки.

Їх об'єднує брак базових речей, без яких у цивілізованому світі проєкти просто не стартують:

— відсутність техніко-економічного обґрунтування (feasibility study),

— відсутність інвесторського кошторису,

— схема "проєктуй і будуй", без тендерів, з грифом "ДСК", щоб ніхто не здогадався.

І ключове у всіх цих історіях – те, що ніхто досі не поніс відповідальності.

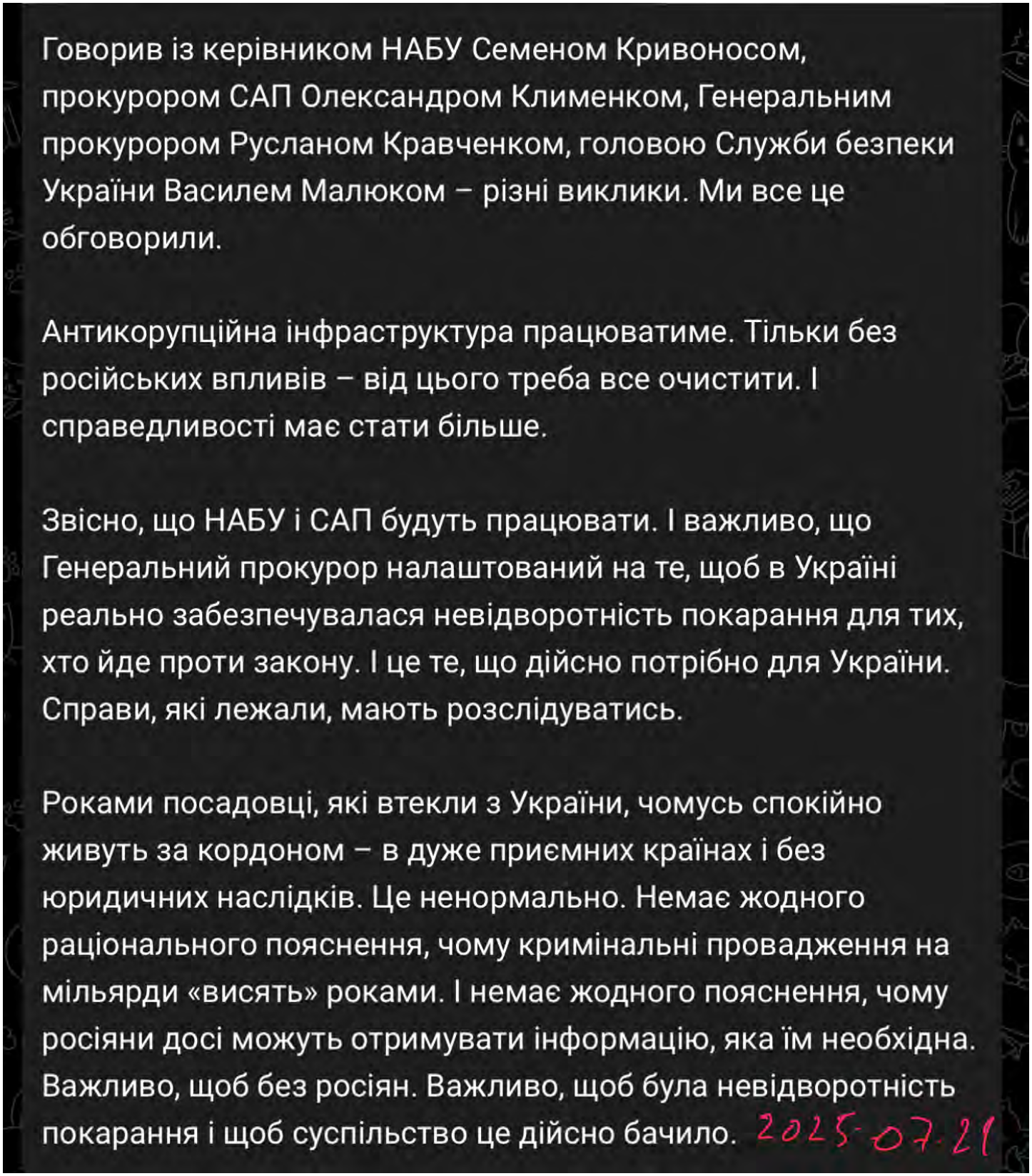
Мустафа спокійно вийшов із гри, трохи прищемивши хвіст дверима, але з почуттям гідності та усвідомленням "власного внеску" в розвиток країни.

Тож ви вважаєте, Юліє Анатоліївно, що наступники Мустафи наступлять на горло власній пісні і з болем в серці почнуть грати чесні тендери?

З ними наша країна залишиться без "житла, лікарень, шкіл та іншої важливої інфраструктури", а "проєктуй і будуй" плавно трансформується у вже звичну нам практику "фантазуй і кради".

***

№ 1.004-1

***

№ 1.004-2

Зібрав усіх керівників правоохоронних та антикорупційних органів, був також Генеральний прокурор. Дуже потрібна зустріч, відверта й корисна розмова, яка дійсно допомагає. У нас усіх спільний ворог – російські окупанти, і захист Української держави передбачає достатню силу правоохоронної та антикорупційної систем, а отже – реальне відчуття справедливості.

Кримінальні провадження не мають тривати роками без законних вироків, а ті, хто працює проти України, не мають почуватися комфортно й не відчувати, що таке невідворотність покарання.

Я вдячний усім учасникам нашої сьогоднішньої зустрічі: СБУ, НАБУ, САП, НАЗК, ДБР, МВС, Генеральному прокурору. Дякую за готовність працювати в команді – у команді України. І заради інтересів України. Ми домовились, що всі працюватимуть виключно конструктивно.

Всі ми чуємо, що каже суспільство. Бачимо, чого очікують люди від державних інституцій для забезпечення справедливості та ефективності кожної інституції. Обговорили необхідні адміністративні, законодавчі рішення, які дозволять зміцнити роботу кожної інституції, вирішити наявні суперечності, зняти загрози. Всі працюватимуть разом, на політичному рівні підтримаємо.

Домовились, що наступного тижня буде глибока робоча зустріч щодо плану загальних дій. А за два тижні має бути готовий спільний план – які кроки потрібні та будуть реалізовані, щоб зміцнити Україну та зняти наявні питання, дати більше справедливості й реально захистити інтереси українського суспільства.

2025-07-22

***

№ 1.004-3

Було багато нарад з урядовцями, з представниками правоохоронних органів. Дуже детально говорили. СБУ, НАБУ, САП, МВС, НАЗК, ДБР, Генеральний прокурор України – мені важливо було, щоб кожен дав свої аргументи. Важливо, що вони сказали й одне одному те, що давно накопичувалось. Дуже цінную домовленість про командну роботу та про заходи, які можуть реально дати відчуття невідворотності покарання, а отже, справедливості в Україні.

Ми домовилися, що керівники інституцій разом запропонують план дій, план конкретних кроків, які можуть зміцнити силу права в Україні. Звісно, усі почули те, що кажуть люди цими днями – в соціальних мережах, один одному, на вулицях. Це все недаремно. Проаналізували всі занепокоєння, всі аспекти того, що варто змінити і що має бути активізовано.

Я запропоную Верховній Раді України законопроєкт, який буде відповіддю, який забезпечить силу системі правопорядку. І не буде жодного російського впливу чи втручання в діяльність органів правопорядку, і – дуже важливо – всі норми для незалежності антикорупційних інституцій будуть. І дуже очікую від самої нашої групи керівників правоохоронних та антикорупційних органів, від Генерального прокурора України пропозицій тих норм, які мають спрацювати. Це буде президентський законопроєкт, і ми реалізуємо це в рамках нашої стратегії трансформації держави.

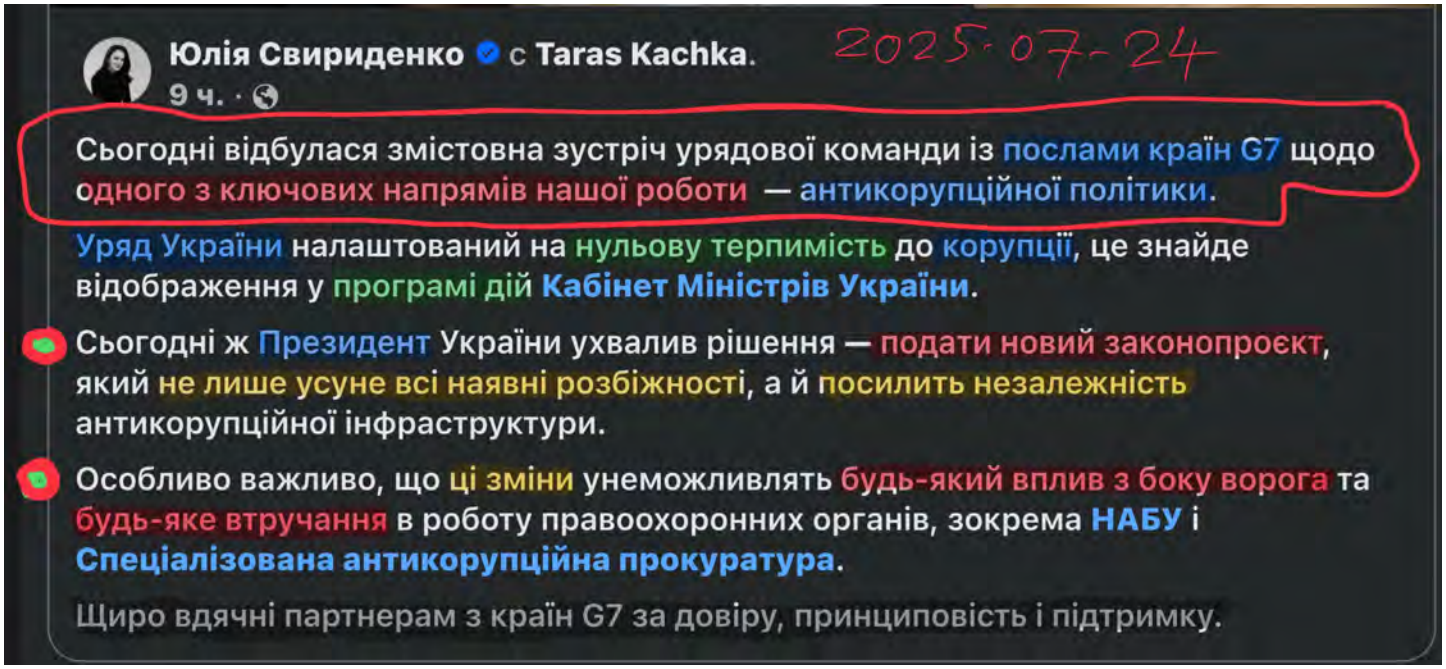
Сьогодні ж я підписав указ про скорочення бюрократичних процедур і проведення негайного аудиту державних видатків. Очікую від уряду протягом місяця результатів, щоб направити максимум державних ресурсів на оборону України. І також готуємо відчутні кроки щодо дерегуляції, щоб дати більше свободи людям. Ми все це точно зробимо, і я дякую всім, хто підтримує.

І залишиться найголовніше – не втратити єдність країни, закінчити війну, зупинити це російське зло та забезпечити Україні достойний мир, і саме так, як усі ми це бачимо – повноправною частиною Європи. Ми зробимо це. Слава Україні!

2025.07.23

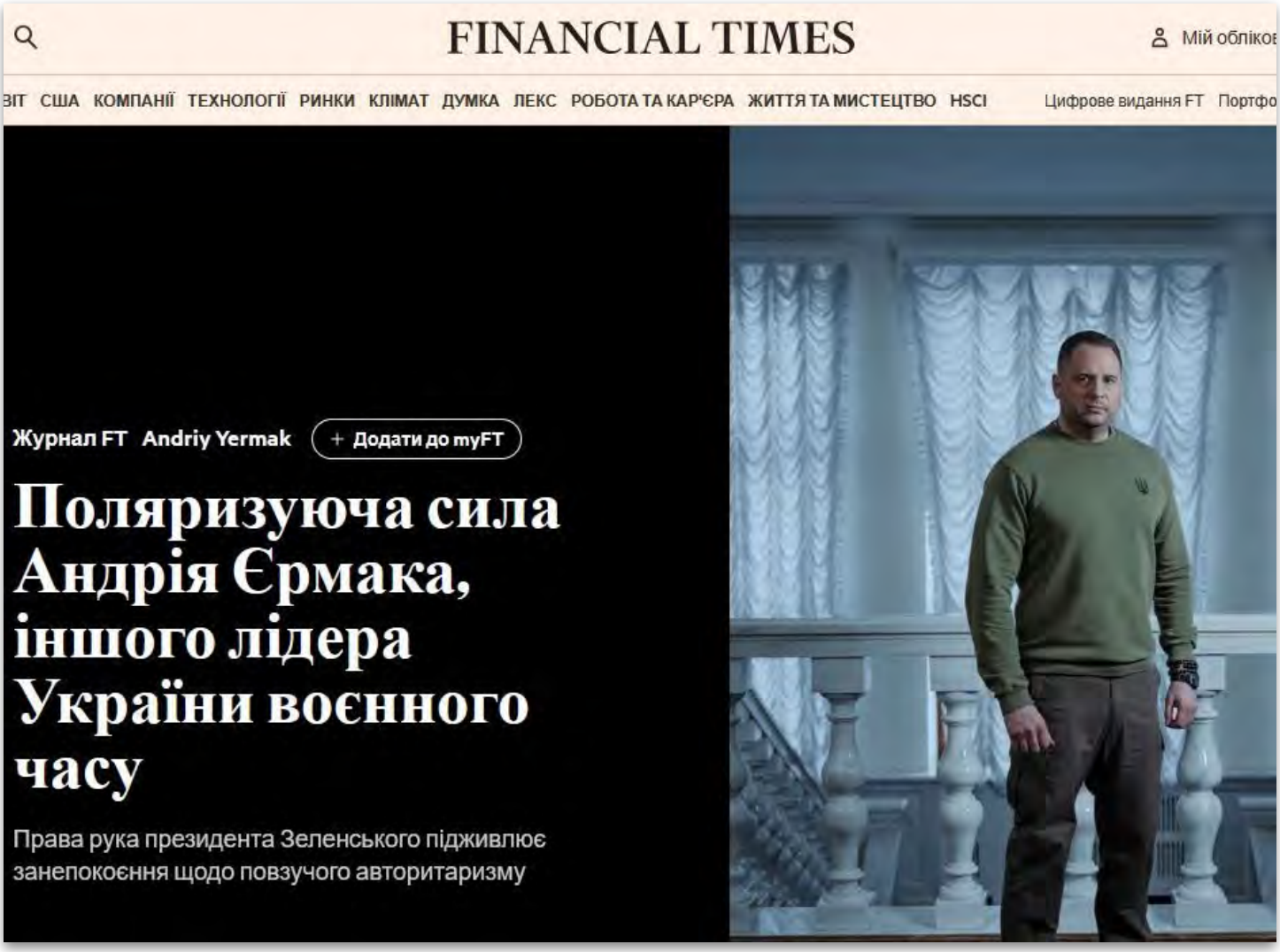
***

№ 1.405

Юлія Свириденко с Taras Kachka.
9 ч. ·
2025.07.24
Сьогодні відбулася змістовна зустріч урядової команди із послами країн G7 щодо одного з ключових напрямів нашої роботи — антикорупційної політики.
Уряд України налаштований на нульову терпимість до корупції, це знайде відображення у програмі дій Кабінет Міністрів України.
Сьогодні ж Президент України ухвалив рішення — подати новий законопроєкт, який не лише усуне всі наявні розбіжності, а й посилить незалежність антикорупційної інфраструктури.
Особливо важливо, що ці зміни унеможливлять будь-який вплив з боку ворога та будь-яке втручання в роботу правоохоронних органів, зокрема НАБУ і Спеціалізована антикорупційна прокуратура.
Щиро вдячні партнерам з країн G7 за довіру, принциповість і підтримку.

***

№ 1.006

2025-07-24

Ніколов

Ну тепер і я переконався, що у Єрмака проблема з трампістами. А відтак проблеми з адміністрацією Трампа є і у всієї України.

Однієї статті «Politico» мені було мало.

Але тут фундаментальним текстом розродився «Financial Times».

А в ньому підтвердження чуток про несприйняття Єрмака в Америці зараз:

«Зустріч із главою адміністрації Білого дому Сьюзі Вайлз так і не відбулася. «Вони зустрілися в коридорі, проходячи повз один одного», — розповів один із присутніх. Коли Вайлз пішла далі, Єрмак встиг сказати лише одне речення: «Я хочу сказати, що ми виграємо війну». Спроба зустрітися з держсекретарем і радником з національної безпеки Марко Рубіо пройшла лише трохи краще. Команда Венса проігнорувала його. «Це була катастрофа», — зізнався один з українських чиновників».

В контексті того, що Офіс президента учудив з ліквідацією НАБУ, чим інспірував перші публічні протести в Україні під час війни – ситуація геть перестає бути томною. Тим більш по ходу статті згадується, як Єрмак з негодованієм відкидав закиди у зв’язках його батька з російськими спецслужбами.

В общім, текст ФТ настільки великий, що я дам лише його частину щодо актуальних стосунків Єрмака з зовнішнім світом.

https://www.ft.com/content/4d6114d3-6a0a-41f3-9f6c-6637a1536246

***

Поляризуюча сила Андрія Єрмака, іншого лідера України в часи війни

Права рука президента Зеленського викликає занепокоєння щодо поширення авторитаризму

...У дипломатичних колах Єрмак часто стає предметом шепотіння на коктейльних вечірках. Дехто висміює його схильність згадувати імена відомих акторів, таких як Шон Пенн і Джессіка Честейн, публікуючи їм привітання з днем народження в соціальних мережах. Але саме завдяки своїм зв'язкам із знаменитостями Єрмак мобілізував велику групу відомих особистостей, які виступили «послами» на підтримку України, збираючи кошти на гуманітарну допомогу та дрони для військ на передовій.

Мабуть, найпоширеніша критика стосується розміру його его. «Планетарне», — так описав його мені один західний посол, який безпосередньо мав з ним справу протягом багатьох років. «Галактичне — це більш влучне слово», — заперечив інший посол. Самовпевненість Єрмака призвела до конфліктів з кількома західними послами, які працюють у Києві, зокрема з колишньою послом США Бріджет Брінк, яка у квітні подала у відставку на знак протесту проти політики Трампа щодо України.

Помічники Єрмака звинуватили Брінк у тому, що вона не підготувала Зеленського до суперечливої зустрічі з міністром фінансів США Скоттом Бессентом у Києві в лютому цього року. Бессент привіз із собою документ для підписання українським лідером: першу версію запропонованої Вашингтоном угоди про корисні копалини. Вона передбачала 50% прав України на рідкісні землі та критично важливі корисні копалини в обмін на 500 млрд доларів — суму, яку Трамп довільно встановив як військову допомогу в минулому.

Високопоставлені українські чиновники заявили, що Бессент тиснув на Зеленського, щоб той підписав угоду на місці, що президент пізніше підтвердив мені. «Він прийшов і сказав: «Ви повинні підписати це зараз», —

розповів Зеленський. «Я сказав йому: «Припиніть стукати пальцем по документу і давайте поговоримо серйозно». Зеленський не вважав, що документ у першій редакції був справедливим, оскільки «він містив положення, що суперечили нашій конституції та законам».

Помічники Єрмака сказали, що він часто відчував, що посольство США під керівництвом Брінк працювало проти офісу українського президента, надто зосереджуючись на проблемі корупції в Україні — і численних кадрових перестановках в уряді, які консолідували більше влади в руках Єрмака — і не приділяючи достатньо уваги забезпеченню більшої військової допомоги. Люди, близькі до Брінк, не погоджувалися з цим, кажучи, що ніхто в Києві не боровся так наполегливо, як вона, щоб забезпечити допомогу США для оборони країни.

Відносини України з другою адміністрацією Трампа є складними. За словами колишнього американського чиновника, за президентства Байдена «основною політикою була підтримка України, і все інше — включаючи управління Єрмаком — було підпорядковано цій пріоритетній задачі». Але табір Трампа діє інакше. З початку війни з Росією Україна значною мірою покладалася на військову та фінансову допомогу США. Вашингтон виділив на сьогодні близько 175 млрд доларів, з яких 67 млрд — на військову підтримку, включаючи озброєння, навчання та розвідку. На початку березня адміністрація Трампа наказала тимчасово заморозити розвідку, а також призупинити військову допомогу в рамках кампанії, спрямованої на те, щоб змусити команду Зеленського співпрацювати з планами Трампа щодо закінчення війни на умовах, які Київ вважає надто вигідними для Москви.

Прикладом цього є тепер уже сумнозвісний лютневий візит Зеленського до Білого дому, організований оптимістичним Єрмаком всупереч порадам американських чиновників і деяких скептично налаштованих членів його власної команди. Як подарунок для Трампа Зеленський привіз пояс, що належав українському боксеру Олександру Усику. Однак, слідуючи рекомендації Єрмака, Зеленський спочатку подарував Трампу папку з фотографіями знущань над українськими військовополоненими. За словами американського чиновника і радника українського президента, цей жест затьмарив зустріч.

Коли камери новин були спрямовані на Зеленського, Трамп і його віцепрезидент Джей Ді Венс обернулися до українського лідера. Трамп звинуватив Зеленського в «азартній грі з третьою світовою війною», а Венс дорікнув йому за невдячність за американську допомогу. Поки Єрмак тихо сидів осторонь, Зеленський намагався захищатися, коли відносини України з її найважливішим союзником майже зійшли з рейок.

До останньої поїздки Єрмака до Вашингтона минулого місяця відносини не надто покращилися. Він приїхав, сподіваючись на важливі зустрічі з кількома

високопоставленими особами з оточення Трампа, але вони були або різко скорочені, або взагалі не відбулися. Зустріч із главою адміністрації Білого дому Сьюзі Вайлз так і не відбулася. «Вони зустрілися в коридорі, проходячи повз один одного», — розповів один із присутніх. Коли Вайлз пішла далі, Єрмак встиг сказати лише одне речення: «Я хочу сказати, що ми виграємо війну». Спроба зустрітися з держсекретарем і радником з національної безпеки Марко Рубіо пройшла лише трохи краще. Команда Венса проігнорувала його. «Це була катастрофа», — зізнався один з українських чиновників.

На зустрічі в Джидді в березні угода між українськими та американськими чиновниками щодо запропонованого Трампом 30-денного перемир'я з Росією ледь не зірвалася, оскільки Єрмак відмовився її підписати, побоюючись, що навіть тимчасове перемир'я може дати Москві час для перегрупування, як повідомляють чиновники, обізнані з цим питанням. Рубіо та тодішній радник Трампа з питань національної безпеки Майк Волц наполегливо домагалися укладення угоди. Але Єрмак залишився непохитним. Вальц доклав останніх зусиль, щоб безпосередньо зв'язатися із Зеленським. Коли український президент зателефонував Єрмаку, його повідомлення було чітким: погодитися на перемир'я.

Єрмак домігся незвичайного успіху, роздратувавши американських політиків з обох сторін, за словами нинішніх і колишніх чиновників у Києві та Вашингтоні, — це досягнення, яким можуть похвалитися небагато хто, і яке не варто святкувати в Києві.

«Він ускладнює все більше, ніж потрібно. Він не генерує жодних креативних ідей. Він також має схильність ставити себе в центр уваги», — сказав колишній американський чиновник, який був проінформований про поїздку Єрмака. «Однією з найгостріших критичних зауважень є те, що він іноді не виглядає щиро зацікавленим у своїй країні. Йому важливо бути в центрі процесу прийняття рішень, навіть якщо це активно шкодить Зеленському та Україні».

Чиновники не заперечували, що Єрмак досяг деяких перемог. Двоє з них згадали його мирний саміт у червні 2024 року в Бюргенштоку в Швейцарських Альпах, який, на їхню думку, допоміг залучити кілька країн з глобального півдня, які залишалися нейтральними щодо війни або схилялися до підтримки Москви. Але інші сказали, що саміт і його попередник в аеропорту Бориспіль були непродуманими. «PR-шоу», — сказав один західний посол, враховуючи, що Росія і Китай не брали в ньому участі.

«На жаль, Андрій часто зосереджувався на речах, які, на мою думку, не були критичними для перемоги у війні», — сказав колишній американський чиновник, який працював з Єрмаком. Більше ніж один західний чиновник згадав про нібито зв'язки Єрмака з анонімними Telegram-каналами — з

такими назвами, як Vertical, Joker і House of Cards — які неодноразово атакували його критиків. (Єрмак заперечив будь-яку причетність до цих каналів).

Безумовно, Єрмак, здається, ніколи не буває далеко від суперечок. Деякі критики зосередили свою увагу на Олегу Татарові, одному з найближчих соратників Єрмака в уряді, який був предметом численних журналістських розслідувань, в яких йому інкримінували корупцію та зловживання владою. Хоча в 2020 році йому було висунуто звинувачення у хабарництві, справу зрештою закрили.

Вони стверджують, що Татаров діє як виконавчий орган Єрмака, надаючи захист і тихо контролюючи величезні органи безпеки та правоохоронні органи України. Цей контроль, за їхніми словами, чинить тиск на антикорупційних слідчих, гальмує судові переслідування та призводить до вибіркового правозастосування, яке захищає союзників, тримаючи опонентів під контролем. Кілька гучних справ таємничо втратили імпульс, коли потрапили до відомств, що перебувають у сфері впливу Татарова. Татаров неодноразово заперечував усі звинувачення в корупції або зловживанні владою.

Прихильники жорсткої політики «Америка понад усе» Трампа підхопили критику Єрмака, зображуючи її як відображення самого Зеленського. «У світі Маги є люди, які експлуатують те, як діє [Єрмак], і кажуть, що саме тому [Україна] не може ніяк допомогти США і що в кінцевому підсумку ми повинні відмовитися від неї», — сказав колишній американський чиновник, який працював над політикою щодо України. «Справа дійшла до того, що це стало небезпечно... Вашингтон занадто складний для дипломатії однієї людини».

Один високопоставлений український чиновник, який тісно співпрацював з офісом президента, порівняв відносини між Зеленським і Єрмаком з відносинами Джорджа Буша і його впливового віцепрезидента Діка Чейні. «Сцена з фільму «Віце», — сказав чиновник, маючи на увазі фільм 2018 року, який розповідає про сходження Чейні до влади і його вплив на Буша, — сцена, де вони розподіляють обов'язки, — це саме так».

Особливо Єрмака переслідує одна суперечка. У липні 2020 року українські військові та внутрішні розвідувальні служби запланували спецоперацію з затримання 33 найманців із відомої російської групи «Вагнер», пов'язаної з Кремлем парамілітарної сили, яка відома своєю жорстокістю в операціях від України до Африки. Їх заманили до Білорусі обіцянкою фальшивої місії до Венесуели. План полягав у тому, щоб перехопити їхній рейс до Південної Америки, змусити його приземлитися в Києві і заарештувати їх після прибуття. Але операція була раптово відкладена. За даними слідчої групи Bellingcat, яка посилається на українські та іноземні розвідувальні джерела, наказ надійшов від Єрмака, який нібито побоювався, що операція зірве крихке перемир'я з Росією, яке тільки-но почало налагоджуватися.

Через кілька днів найманці були заарештовані в Мінську білоруськими властями і відправлені назад до Росії, що викликало обурення і звинувачення в саботажі в Україні, коли подробиці стали відомі. Навіть з'явилися публічні заяви, що Єрмак може бути російським шпигуном. Єрмак заперечив ці звинувачення, назвавши їх дезінформацією. Голова військової розвідки України Кирило Буданов захистив його, сказавши мені, що Єрмак був несправедливо зроблений козлом відпущення і відігравав лише незначну роль. Проте, п'ять років по тому, «Вагнергат» залишається джерелом суперечок.

Єрмак, який вважає своїми героями кардинала Рішельє та Генрі Кіссінджера, відкидає будь-які припущення, що він затьмарив свого лідера. «Іноді проти мене проводяться кампанії, інформаційні атаки. Люди кажуть, що Єрмак робить те чи інше. Це нісенітниця. Ми — новий тип політичної сили в Україні... Це викликає у деяких людей дискомфорт або страх», — сказав він. «Послухайте, дуже мало людей готові присвятити 100% свого життя і часу країні. Коли вони бачать, що не можуть контролювати або впливати на когось такого, як я, це їх турбує. Але чесно кажучи? Мені байдуже».

Звинувачення, до якого Єрмак ставиться особливо чутливо, стосується його молодшого брата Дениса, бізнесмена, який був у центрі кількох корупційних скандалів. Минулого місяця проти нього були тихо висунуті нові звинувачення тим самим начальником військової розвідки Будановим, який захищав Єрмака переді мною. Він стверджував, що Денис намагався використати своє становище для збагачення. Денис заперечив усі звинувачення проти нього, а Єрмак намагався усунути Буданова, розповіли мені дві особи, обізнані з цією справою. Одна з них стверджувала, що інцидент ледь не переріс у відкрите повстання.

***

FT Magazine Andriy Yermak + Add to myFT

The polarising power of Andriy Yermak, Ukraine's other wartime leader

President Zelenskyy's right-hand man is fuelling concerns over creeping authoritarianism

On the biting morning of December 1 2023, just beyond the eastern edge of Kyiv, Boryspil International Airport stirred from a long wartime slumber. Terminal D, once a hub for holidaymakers and business travellers, had been silent since the first Russian missiles attacked Ukraine in the opening hours of the full-scale invasion nearly two years earlier. But as snow blanketed the empty tarmac and frosted the rusting tank traps guarding its perimeter, a convoy of blacked-out SUVs carrying some 80 foreign ambassadors, government ministers and heads of international aid organisations slipped through the barricades. Inside the terminal, espresso machines hissed and kiosks brimmed with fresh pastries. Departure boards blinked back to life with the names of places Ukraine aspired to connect with once again: Berlin, London, New York, Tel Aviv. Uniformed flight attendants issued guests glossy fake boarding passes for a hopeful destination: Ukraine's Peace Formula. The message was clear. This wasn't merely a summit, it was a statement that the bloodiest armed conflict on European soil since the second world war would not end in the trenches of the Donbas region or at negotiating tables where foreign leaders carved up the country. Ukraine's future would be plotted from Kyiv. Staged weeks after a much-hyped battlefield campaign failed to break through Russian defences this was a counteroffensive by other means. The attendees settled at a giant roundtable assembled in the centre of the terminal. Among them was the Ukrainian Nobel laureate Oleksandra Matviichuk, several government ministers and deputy heads of the presidential office. There were ambassadors to the US, France and Italy. Richard Branson appeared via video link from his Australian vacation suite, his voice nearly drowned out by the sound of a waterfall. After opening greetings, there

followed a long wait. Twenty minutes. Thirty. Almost 40 minutes had passed when all eyes turned to the main entrance. Many expected Ukraine's president, Volodymyr Zelenskyy, to strut in with the wartime swagger for which he has become famous. Instead, in came a heavier-footed figure, who had orchestrated the day's proceedings. Andriy Yermak, a former film producer and now Zelenskyy's chief of staff, was not merely the host of the ambitious event. Every scene, symbol and line of the peace formula bore his imprint. From this frozen outpost, Yermak was attempting to direct the country's path forward again. The world knows Zelenskyy as the comedian-turned-wartime-president who has become one of the most recognised political figures of the 21st century, drawing comparisons to Winston Churchill. He's the leader who stood his ground in Kyiv as Russian troops stormed over the border and assassins hunted him down. Two words from his famous video message on the first night of the invasion, filmed defiantly in the dark outside the presidential compound, have become a national rallying cry: "My tut" ("We're here"). The burly man standing at Zelenskyy's left shoulder in that video is not a household name, although he appears in countless images, almost always within arm's length of the president. In a photo taken at a peace summit in Switzerland in June 2024, he stands front and centre, towering over the dozens of world leaders in attendance, and all but obscuring US vice-president Kamala Harris, who cranes her head to be seen. ("I don't know how the fuck he did that and how we let that happen," one US official said of the photo.) But among Ukrainians, foreign leaders and diplomats, he is a person of immense and polarising influence.

Andriy Yermak is not Ukraine's president. But he often acts like one. As the Head of the Office of the President of Ukraine — his official title — Yermak, 53, drafts peace plans, directs back-channel diplomacy and handpicks government officials. The prime minister and top military brass frequently defer to him. When it comes to high-stakes negotiations — prisoner swaps with Moscow; the return of abducted Ukrainian children; deals to keep grain flowing through the Black Sea — Yermak runs the show. European governments co-ordinate with him on military and financial aid. He's on first-name terms with global power brokers and Hollywood stars. Inside the gilded halls of Kyiv's presidential compound, Yermak oversees a tight-knit team of around two dozen personally selected, devout advisers who enjoy access to national security briefings and meetings with visiting heads of state, an arrangement considered highly unorthodox by most western governments' standards. Together, this group manages the country. Yermak's own role has been described in myriad ways by those who've observed him — from Zelenskyy's right-hand man to Ukraine's de facto vice-president. But, his allies and critics agree, almost nothing happens in Ukraine without his knowledge and approval. Nobody gets to the president without going through him. To staunch supporters such as Andriy Sybiha, Yermak's former deputy who has served as Ukraine's foreign minister since September, Yermak is "a great manager. Especially in crisis situations." Anders Fogh Rasmussen, the former prime minister of Denmark and Nato secretary-general, who wrote the supporting text for Yermak's entry in Time

magazine’s list of the 100 most influential people of 2024, said he had witnessed Yermak’s ability to keep “government running . . . first-hand during our work on security guarantees for Ukraine” leading to “a web of bilateral agreements with allies”. Recommended Ukrainian politics How Volodymyr Zelenskyy’s power grab sparked his biggest political crisis But his judgment has been called into question by many observers, including those close to him. It was Yermak who, against the advice of US and Ukrainian officials, pushed for an Oval Office meeting with Donald Trump in February, as Kyiv sought American backing and a minerals deal. The fiasco that followed nearly upended relations between the two countries, and was seen as evidence of Yermak’s overconfidence. “His problem is micromanagement. He tries to be everywhere and to do everything,” said Alexander Rodnyansky, a Ukrainian TV executive and old friend of Yermak’s. Yermak has come to personify a debate roiling the country, over whether centralised powers imposed by the wartime administration might cripple Ukraine’s democratic future once the war ends. For many Ukrainians, he is a symbol of an old order they are desperate to leave behind. This week, Zelenskyy faced the most serious domestic challenge of his presidency, after a sweeping move to sideline Ukraine’s independent anti-corruption bodies sparked the first major mass protests since the start of the war. There were chants of “Yermak out” and “Fuck Yermak” among the crowds of thousands gathered in Kyiv. In interviews with more than 40 people, including current and former Ukrainian officials, western diplomats in Kyiv and officials from European governments and Washington who have dealt directly with Yermak, I was frequently told that he wields as much influence as Zelenskyy, perhaps more. To detractors, Yermak is an unelected tsar amassing boundless power — eroding the democratic checks and balances that Kyiv has implemented since its Euromaidan revolution in 2014. He draws up lists of domestic political enemies for Ukraine’s National Security and Defence Council to sanction. He has been accused of manipulating judicial investigations to discredit his rivals and stalling anti-corruption inquiries. He is said to orchestrate black ops, spreading leaks and rumours via anonymous channels on Telegram. “His aim is to centralise everything in a post-Soviet style of rule that resembles something not so different from autocracy,” said one person who worked closely with Yermak in the president’s office. Last week, one of Yermak’s close allies, Yulia Svyrydenko, was appointed Ukraine’s new prime minister — a move widely reported as evidence of his growing hold over Zelenskyy. A western ambassador described Yermak’s role bluntly: “He’s the president, the prime minister, the foreign minister . . . all the ministers put together.” One Ukrainian minister warned me that few inside the government would dare talk about Yermak on the record — a prediction that turned out to be true. “Everyone’s future and fortunes,” he said, “are determined by Andriy Yermak.” Yermak’s allies argue that he is not a “grey cardinal” lurking and shaping policy in the shadows, but something new in Ukraine’s post-Soviet political world: a “green cardinal”, commanding private and public stages in his olive combat fatigues. Yet he did not come up through politics or the military. He wasn’t part of Zelenskyy’s entourage of childhood friends or a co-star in his Kvartal 95 comedy

troupe. Born in Soviet Kyiv in 1971, Yermak enjoyed many of the privileges of the USSR's middle-class intelligentsia. His father, Boris, worked in the renowned Artem defence manufacturing plant before becoming a high-ranking diplomat at the Soviet embassy in Afghanistan during the Soviet-Afghan war. That assignment has led to speculation that his role involved ties to Soviet security services. When I raised these rumours with Yermak, he dismissed them curtly: "Where is the evidence?" As a young man, Yermak dreamt of becoming a jet fighter pilot. Instead, he entered Taras Shevchenko National University, graduating with a master's degree in international law. While many of his classmates went on to study in the west and join top European law firms, Yermak stayed in Kyiv and opened his own practice, focusing on intellectual property law. "I liked him because he looked like very few guys in Kyiv of that time," said Rodnyansky. "He spoke foreign languages." It was when Yermak took his legal services to the Inter TV channel in 2011 that he met a young Volodymyr Zelenskyy, already a national star and general producer at the channel. Their first conversation didn't last long but they clicked right away. "I could tell he was a very smart, very intelligent person," Yermak recalled. "I liked the way he spoke about his wife, his children." Yermak moved into the entertainment business soon afterwards. He founded a media group and produced several B movies that received tepid reviews, including a 2017 boxing drama, The Fight Rules. Planetary' is how one western diplomat described his ego In early 2019, he took a step into politics, joining Zelenskyy's presidential campaign. When Zelenskyy won the election, he appointed Yermak to be his top aide on international affairs. Even those close to the new president were surprised. Zelenskyy's team was mostly composed of friends he'd known since his school days in the gritty industrial city of Kryvyi Rih. But, together, the two men began working towards some of Zelenskyy's most ambitious promises, including ending the war that had been simmering in eastern Ukraine since Russia's 2014 annexation of Crimea and invasion of the regions of Donetsk and Luhansk. In a first test of his political acumen, that summer Yermak became the main point of contact between Kyiv and US president Donald Trump's circle, as American officials pressured Ukraine to open investigations into alleged corruption by Trump's Democratic rival Joe Biden and his son Hunter. Acting as backchannel to Trump's personal lawyer, Rudy Giuliani, Yermak discussed a possible statement of co-operation — a condition for a White House meeting and the release of $400mn in US military aid. The negotiation led to Trump's infamous "do us a favour" call. Some in Kyiv blamed Yermak for drawing Ukraine into the scandal, but Zelenskyy credited him with shielding him from deeper fallout. The episode marked the start of Yermak's evolution into the president's top fixer.

Yermak's greatest coup of the summer of 2019 was the negotiation of a prisoner swap with Moscow, securing the return of acclaimed filmmaker Oleh Sentsov and 34 others. He flew to Moscow to collect the prisoners in person — a moment he later reflected on with a mix of pride and grievance. "No photo of me at all," he told me. He was wrong. One image did appear, on his own Facebook page, of him

looming over Zelenskyy's shoulder. None of the freed Ukrainians is in the frame. "I'm not thinking that I'm some hero," Yermak said. "I'm just . . . look, I think that I am doing what I have to do." By early 2020, Zelenskyy had sacked his chief of staff and appointed Yermak in his place. The bond between Zelenskyy and Yermak was truly forged in the crucible of war. Since February 24 2022, when Putin's forces crossed the Ukrainian border, the two have been inseparable. They live and work inside the presidential compound, a baroque Cossack building that housed the central committee of the Communist Party of Ukraine until independence from the Soviet Union came in 1991. The building, with its opulent crystal chandeliers, parquet floors and green marble columns, is an odd backdrop for the sandbags now piled in front of its fortified windows and along corridors. Yermak's office is two floors below Zelenskyy's. There, he works at a sprawling desk surrounded by gifts from foreign dignitaries and Ukrainian soldiers, including a ceramic skull painted with the image of the Kremlin in flames. Yermak, who is unmarried and has no children, has wholly dedicated himself to his work. His old apartment sits largely unused and he rarely visits his parents, who remain in Kyiv. "He can go 24 hours straight working, no exaggeration," said Sybiha, the foreign minister. "It's not just his ambition. It's his operating system." The relationship between the two men goes beyond work, their aides and allies say. "He is the president's closest soratnik," Sybiha said. The word translates to something like comrade, or brother-in-arms. They sleep near each other in the building's bunker, shielded from the Russian air strikes that have intensified since Spring this year. There, after a long work day, they may unwind by playing table tennis or watching classic films they know so well they can recite the lines. Most mornings begin with a workout, the two side by side, lifting weights. "He loves to look like a good-looking man," said Rodnyansky, Yermak's film producer friend. "Both of them work out hard." In the early days of the invasion, Yermak and Zelenskyy kept assault rifles close at hand in case Russian forces breached the compound. As one aide recalled, the rifles were there either to fight their way out or to ensure a dignified end, rather than be captured. "I wasn't scared," Yermak told me. "I have thought about this moment . . . but I didn't worry about myself. I was fearful for my family and the Ukrainian people." When the Kremlin called Kyiv in the early hours of their full-scale invasion to press them to concede defeat, it was Yermak's phone that rang. On the line was Putin's deputy chief of staff, Dmitry Kozak. He told Yermak to convince Zelenskyy to surrender or be prepared to face the full might of the Russian army. "Fuck you!" Yermak replied, hanging up. According to two Ukrainian officials involved in military planning, Yermak has overruled military leadership on several occasions and in certain situations had "full influence" over battlefield operations. One of the most glaring examples, they said, was his influence over the battle of Bakhmut. Bakhmut was erected as a fortress settlement in 1571, when Ivan the Terrible ordered a defence of Russia's southern frontier. It was never meant to revert to its original purpose, but by late 2022, it was under siege once more as Russian forces closed in. Many of Ukraine's frontline commanders urged a strategic retreat, but Yermak saw an opportunity to tell a different story. With its history, Bakhmut fortress carried a

certain raw narrative power. It would become a symbol of Ukraine's unbreakable resistance. Zelenskyy, too, wanted a major battlefield victory to lift national morale. Bakhmut wouldn't fall; it couldn't. But Bakhmut was already hell after seven months of fierce fighting. When I reported from the city in early December 2022, the centre was devastated. The Russian ground assaults were relentless — even hardened American generals were astonished at the fight's brutality and Moscow's staggering losses. And yet, they kept on coming. At the height of the battle, on December 20, Zelenskyy, with Yermak by his side, made a secret and risky visit to the Bakhmut frontline. The next day Zelenskyy flew to the US and presented a joint session of Congress with a tattered Ukrainian flag signed by the troops in Bakhmut. House Speaker Nancy Pelosi held it over the dais to a standing ovation. Ukraine had its Alamo. Behind the scenes, western officials were alarmed by the casualties. Ukrainian commanders complained resources were being wasted for little tactical return. Many said the decision to stay had been made inside the president's circle, not by the military. "A political manoeuvre disguised as heroism," was how one commander in the fight described it to me. In the end Bakhmut fortress fell. The toll would undermine Ukraine's 2023 counteroffensive, which also ended in failure. "It was a mistake to stay in Bakhmut so long," said a senior Ukrainian official involved with military planning. "We had our orders." I asked from whom, and he named Ukraine's ground forces commander. But that general had been given his own order, the official added. It had come from the president's office. "You can guess who." At 6ft 2in with a sturdy frame, Yermak cuts an imposing figure, but not a rough one. His hands are well-manicured and his soft, oval face is framed by carefully maintained stubble. Leather bands and bracelets of wooden beads are stacked on his left wrist. "They are a type of talisman," he told me, rubbing the beads between his fingers. We were speaking in a flashy room down the hall from his office. Illuminated by neon lights, it looked more like a film studio than a work space. It was one of three exclusive interviews we had over the space of two years. Yermak did not respond to subsequent requests for comment for this story. Publicly, Yermak speaks with a measured, almost monotone voice, slightly higher pitched than one might expect from a man of his stature. He talks at such great length that his meaning often gets lost. "At first I thought it was a tactic used to tire us out and make us less interested in pursuing interviews with him," said a Ukrainian journalist who didn't want to be identified. "But now I realise he just talks and talks." A bigger critic of me than myself does not exist Andriy Yermak Privately, Yermak can be pointed. "He's sometimes brutal," the foreign minister Sybiha admitted. Asked for examples, he offered only a sly grin: "Please, ask some other officials." I asked several, of various ranks, who have worked with Yermak in different capacities, but most declined to speak under any circumstances. "Career suicide," said one. "No, sorry," another replied. "I would like to keep my job." One close adviser described Yermak as "tough but effective". Another allowed that he was "ruthless" and "cunning". He might not be the type of person you want to help lead in peacetime, he added, but this was war. And who else could do what he does for the president? Zelenskyy did not agree to be interviewed for this story, but the

president has fiercely defended his chief of staff, telling a reporter last year that Yermak was “one of the strongest managers” on his team. “I respect him for his results, he does what I tell him.” In one of our interviews, Yermak conceded that he can come down hard on his staff, but shrugged off complaints he could be overbearing. “It’s impossible not to be tough and to get results, you know?” he said. “A bigger critic of me than myself does not exist.” “I’m the president’s manager,” Yermak continued. “He’s not just the leader of Ukraine today — I believe he’s the leader of the free world. My job is to help make him as effective as possible. The goal is to win this war, reclaim our territories, bring our people back, receive compensation and rebuild our country. That’s my focus. I’m the person who gets results. For me, it’s better to feel that I have really done a very important job . . . ” Sensing that Yermak was rambling, Daria Zarivna, a 36-year-old former media entrepreneur and his most faithful aide, interjected: “If I may, I’d say Mr Yermak builds and manages operations like a chief operating officer for every key project that the president prioritises.”

In diplomatic circles, Yermak is often the subject of whispered cocktail chatter. Some mock his tendency to name-drop famous actors such as Sean Penn and Jessica Chastain, posting birthday wishes to them on social media. But it’s through his celebrity connections that Yermak has mobilised a large group of big names to speak out as “ambassadors” in support of Ukraine, raising money for humanitarian efforts and drones for frontline troops. Perhaps the most well-rehearsed dig is about the size of his ego. “Planetary,” is how one western ambassador who has dealt with him directly for years described it to me. “Galactic is a better word for it,” countered another envoy. Yermak’s self-importance has led to clashes with several western envoys posted to Kyiv, none more than former US ambassador Bridget Brink, who resigned from her post in April in protest over Trump’s Ukraine policies. Yermak’s aides blamed Brink for failing to prepare Zelenskyy for a contentious meeting with US Treasury secretary Scott Bessent in Kyiv this February. Bessent had brought with him a document for the Ukrainian leader to sign: the first version of Washington’s proposed minerals deal. It sought 50 per cent of Ukraine’s rare earth and critical mineral rights in exchange for $500bn, a figure for past military aid that Trump had arbitrarily set. Senior Ukrainians said Bessent pressed Zelenskyy to sign the agreement on the spot, something the president later confirmed to me. “He arrived and said, ‘You must sign this now,’” Zelenskyy said. “I told him: ‘Stop tapping your finger on the document and let’s talk seriously.’” Zelenskyy didn’t feel the document in its first iteration was fair, as “it included provisions contrary to our constitution and laws”. Yermak’s aides said he often felt that the US embassy under Brink was working against the Ukrainian president’s office by focusing too intensely on the issue of corruption in Ukraine — and the numerous government shake-ups that had consolidated more power into Yermak’s hands — and not enough on securing more military assistance. People close to Brink took issue with that, saying nobody in Kyiv fought harder than she had to secure US aid for its defence. Ukraine’s relationship with the second Trump

administration is a difficult one. Under President Biden, a former US official said, “The guiding policy was to support Ukraine, and everything else — including managing Yermak — was made to conform to that priority.” But the Trump camp doesn’t operate that way. Ukraine has relied heavily on US military and financial assistance since Russia’s war began. Washington has allocated about $175bn so far, of which $67bn has been for military support, including weapons, training and intelligence. In early March, the Trump White House ordered a temporary intelligence freeze, alongside a pause of military aid, part of a campaign to force Zelenskyy’s team to co-operate with Trump’s plans to end the war on terms seen by Kyiv as heavily weighted in favour of Moscow. Zelenskyy’s now infamous February White House visit, orchestrated by a bullish Yermak against the advice of US officials — and some sceptical members of his own team — is a case in point. As a gift for Trump, Zelenskyy had brought a belt belonging to the Ukrainian boxer Oleksandr Usyk. However, following a recommendation from Yermak, Zelenskyy first presented Trump with a folder of photographs of mistreated Ukrainian prisoners of war. According to a US official and an adviser to the Ukrainian president, the gesture cast a shadow over the meeting. As news cameras trained on Zelenskyy, Trump and his vice-president, JD Vance, turned on the Ukrainian leader. Trump accused Zelenskyy of “gambling with world war three”, while Vance scolded him for being ungrateful for American assistance. With Yermak sitting quietly to one side, Zelenskyy attempted to defend himself as Ukraine’s relationship with its most important ally nearly ran off the rails. Recommended War in Ukraine Donald Trump cuts short Volodymyr Zelenskyy meeting after fiery White House clash Relations hadn’t improved much by Yermak’s latest trip to Washington last month. He showed up hoping for key meetings with several of Trump’s top people, which were either drastically curtailed or fell through entirely. One with White House chief of staff Susie Wiles never materialised. “They met in a hallway, walking past each other,” said one person briefed on the interaction. As Wiles moved on, Yermak managed a single sentence: “I want to say we are winning the war.” An attempt to meet secretary of state and national security adviser Marco Rubio went only slightly better. Vance’s team gave him the cold shoulder. “It was a disaster,” one Ukrainian official admitted. At a meeting in Jeddah in March, an agreement between Ukrainian and US officials over Trump’s proposed 30-day ceasefire with Russia nearly collapsed because Yermak refused to sign, wary that even a temporary truce could hand Moscow time to regroup, according to officials familiar with the matter. Rubio and Trump’s then national security adviser, Mike Waltz, had pushed hard for the deal. But Yermak held firm. It took a last-minute backchannel effort by Waltz to reach Zelenskyy directly. When the Ukrainian president got Yermak on the phone, his message was clear: agree to the ceasefire. Yermak has managed the unusual feat of irking US politicians on both sides of the aisle, according to current and former officials in Kyiv and Washington, a bipartisan achievement few can boast of and not the kind worth celebrating in Kyiv. “He makes everything harder than it needs to be. He doesn’t generate any creative ideas. He also tends to make it about himself,” said a former US official briefed on

Yermak's trip. "One of the sharpest criticisms is that he sometimes doesn't seem genuinely interested in his own country. It's all about inserting himself into the centre of decision-making, to the point where it actively harms Zelenskyy and Ukraine." The officials didn't deny that Yermak had notched up some victories. Two cited his June 2024 peace summit in Bürgenstock in the Swiss Alps, which they credited with helping bring on board several countries from the global south that had remained neutral on the war or were leaning towards supporting Moscow. But others said the summit and its predecessor at Boryspil airport were ill-conceived. "A PR show," said one western ambassador, considering Russia and China were not involved. "Unfortunately, often Andriy would focus on things that I don't think were critical to them winning the war," said a former US official who has worked with Yermak. More than one western official cited Yermak's alleged connection to anonymous Telegram channels — with names such as Vertical, Joker and House of Cards — that have repeatedly attacked his critics. (Yermak denied any involvement with the channels.) Certainly, Yermak seems never far from controversy. Some critics have focused their attention on Oleh Tatarov, one of Yermak's closest allies inside the government, who has been the subject of multiple journalistic investigations alleging corruption and abuse of power. Though charged in 2020 over an alleged bribery scheme, the case was eventually dropped. They claim Tatarov acts as Yermak's enforcer, offering protection and quietly exerting control over Ukraine's vast security and law enforcement agencies. That control, they say, has put pressure on anti-corruption investigators, stalled prosecutions and brought a selective enforcement that shields allies while keeping opponents in check. Several high-profile cases have mysteriously lost momentum once they reached agencies in Tatarov's orbit. Tatarov has repeatedly denied all allegations of corruption or abuse of power. Trump's America First hardliners have seized on criticisms of Yermak, portraying them as reflective of Zelenskyy himself. "You have these folks in Maga world who are exploiting how [Yermak] operates and say, this is why [Ukraine] can't contribute to the US in any way and ultimately why we should abandon them," said a former US official who worked on Ukraine policy. "It's gotten to the point where it's dangerous . . . Washington is too complex for one-man diplomacy." One senior Ukrainian official who has worked closely with the president's office compared the relationship between Zelenskyy and Yermak to that of George W Bush and his powerful vice-president, Dick Cheney. "The scene from Vice," the official said, referring to the 2018 film that traces Cheney's rise to power and influence over Bush, "the scene where they divide responsibilities, it's like that." One controversy in particular has dogged Yermak. In July 2020, Ukraine's military and domestic intelligence agencies planned a sting operation to capture 33 mercenaries from Russia's notorious Wagner Group, the Kremlin-linked paramilitary force known for its brutality in operations stretching from Ukraine to Africa. They had been lured to Belarus with the promise of a fake mission to Venezuela. The plan was to intercept their flight to South America, force it to land in Kyiv and arrest them on arrival. But the operation was abruptly delayed. According to the investigative group Bellingcat, which cited Ukrainian and foreign

intelligence sources, the order came from Yermak, who allegedly feared the operation would derail a nascent and fragile ceasefire with Russia. Days later, the mercenaries were arrested in Minsk by Belarusian authorities and sent back to Russia, sparking outrage and accusations of sabotage in Ukraine when the details became public. There were even public claims that Yermak might be a Russian spy. Yermak denied the allegations, calling them disinformation. Ukraine's military intelligence chief, Kyrylo Budanov, defended him, telling me Yermak had been unfairly scapegoated and played only a marginal role. Still, five years later, "Wagnergate" remains a source of contention. Yermak, who counts among his heroes Cardinal Richelieu and Henry Kissinger, brushes off any suggestion that he has upstaged his leader. "Sometimes there are campaigns against me, information attacks. People say Yermak is doing this or that. It's nonsense. We're a new kind of political force in Ukraine . . . That makes some people uncomfortable or afraid," he said. "Look, very few people are willing to dedicate 100 per cent of their lives and time to the country. When they see they can't control or influence someone like me, it bothers them. But honestly? I don't care." An accusation which Yermak is known to be sensitive about relates to his younger brother, Denys, a businessman who has been the focal point of several corruption allegations. Last month new allegations were quietly levelled against him by the same military intelligence chief, Budanov, who defended Yermak to me. He claimed Denys had attempted to use his position to enrich himself. Denys has denied all the allegations made against him and Yermak tried to have Budanov removed, two people with knowledge of the matter told me. One of them claimed the incident had nearly boiled over into open rebellion. Oleh Rybachuk knows what it means to be the man behind the throne. As chief of staff to Viktor Yushchenko, Ukraine's third head of state, from 2005 to 2006, he occupied the same position Yermak holds today. In theory, their responsibilities were identical. In reality, they are very different. "There's now no path to Zelenskyy that bypasses Yermak," Rybachuk told me. "And that's the problem." Rybachuk pointed to the dismissals of Valeriy Zaluzhny, Ukraine's popular former commander-in-chief; Dmytro Kuleba, Zelenskyy's wartime foreign minister; and Oleksandr Kubrakov, the reform-minded infrastructure minister. According to two former senior Ukrainian officials, Yermak oversaw the dismissal of Zaluzhny, as well as his PR chief, Lyudmila Dolgonovska. Zaluzhny's fate was sealed following what many viewed as an unusually blunt assessment of Ukraine's war prospects in Autumn 2023: "There will most likely be no deep and beautiful breakthrough," Zaluzhny said. He now serves as Ukraine's ambassador in London, far from the decision-making centre in Kyiv. Kuleba, an affable politician and diplomat, was also deemed too popular, according to three senior officials familiar with the matter. Kubrakov's ouster sent ripples through Kyiv and western capitals alike. The former US ambassador Brink, along with the G7 ambassadors in Ukraine, posted supportive messages on social media, rallying behind him. To contain the fallout, Zelenskyy convened a meeting with the ambassadors, ostensibly to discuss energy security. But as the diplomats crowded into his office, it became clear the real agenda was Kubrakov. They demanded answers from the president

and Yermak, who was also present. Zelenskyy grew enraged, rebuffing their queries, some of those envoys told me. “The meeting was a scandal,” said one of the ambassadors. Afterwards, Telegram channels that western officials and Ukrainian journalists have said are associated with Yermak began surfacing unfounded rumours alleging corruption, which Kubrakov dismissed. Yermak denied involvement and his aides denied any association with the channels. Rybachuk described the presidential office as a largely closed system that prizes loyalty over competence. “Zelenskyy doesn’t want to be burdened with complexity. He wants quick, simple solutions. Yermak provides that,” he said. “Talk about Zelenskyy and you’re talking about Yermak. Talk about Yermak and it’s Zelenskyy. They’ve become one.” There’s now no path to Zelenskyy that bypasses Yermak Oleh Rybachuk, former Ukrainian government chief Even so, Rybachuk added, Zelenskyy has a mandate to lead. “Yermak has none. And yet he makes decisions that override ministers, leads diplomatic delegations and speaks for the state . . . It’s a big constitutional question in our country.” In Rybachuk’s view, Yermak’s genius isn’t governance, but his ability to manage the president. “He’s like an F-16 with a long-range radar. If someone is gaining popularity, Yermak is the first to whisper it in Zelenskyy’s ear. He plays on Zelenskyy’s moods. He knows exactly what to say and when to say it, to eliminate political threats. He makes it seem like he’s protecting Zelenskyy, but really, he’s weakening him. Because without strong personalities around you, you start to live in a bubble.” The result is a kind of “personalised governance” which “has failed every Ukrainian president”, Rybachuk said. “None of them built real political parties to share responsibility. And Zelenskyy is repeating the same mistake.” Some believe Zelenskyy’s decisions are catching up with him. While he remains popular, his approval ratings are trending downward. One June poll showed that 65 per cent of Ukrainians trust the president — down 9 percentage points from the month before. The data reflects a deeper uncertainty about what kind of society will emerge from wartime: is Ukraine moving towards deeper democracy, or sliding slowly into authoritarianism? Another poll, in late May, revealed a society split over that question: answers depended less on ideology than on trust in Zelenskyy and his administration. Among those who said they distrusted the president, more than 80 per cent saw signs of creeping authoritarianism. Over the past few months, Yermak had been working on a crowning project of sorts: the biggest reshuffle of Ukraine’s cabinet of ministers since the start of the war. Last week, he successfully completed it, installing his protégé as prime minister, which MPs, civil society leaders and western diplomats described as securing his control over the government. Denys Shmyhal, the 49-year-old technocrat who had served as prime minister since 2020, was replaced by Yulia Svyrydenko, the 39-year-old first deputy prime minister and economy minister, who is often referred to in Kyiv as one of Yermak’s people. Since the war began, when Yermak has needed to travel abroad on official business, he has included Svyrydenko as the formal head of the delegation. As chief of staff, Yermak was not entitled to use the government aircraft, but Svyrydenko, then the first deputy prime minister, was. Svyrydenko is seen by many as an intelligent

manager and she has achieved something that Yermak has thus far failed to do: build a healthy rapport with the Trump administration, particularly with Treasury secretary Bessent, after she stepped in to take the much-vaunted minerals deal across the finish line. But the new prime minister's most defining asset may be her unwavering loyalty to Zelenskyy, and to his powerful chief of staff. "You can't run a country on instincts," Rybachuk said. "You need structure, institutions, strategy. This is what's missing. Yermak and Zelenskyy, they've eliminated any viable competition for now. But after the war, the reckoning will come." Christopher Miller is the FT's chief Ukraine correspondent

***

№ 1.007

Долго размышлял над такими историческими феноменами как "финский сценарий", "грузинский сценарий" и т.д.

2025-07-06

Кущ

На мой взгляд, здесь можно вывести следующую формулу:

> — **"продажа" или "передача" России иллюзии политического влияния в обмен на длительный исторический трек мирного развития.**

Финны первые поняли, что инструменты политического влияния - это именно то, чем Москва никогда не умела пользоваться.

Именно поэтому, Российская империя так быстро теряет свои позиции политического влияния в Центральной Азии, Закавказье. Не говоря уже об Африке или Латинской Америке.

Многие российские аналитики ломают голову над "этой загадкой Сфинкса".

Например, почему Куба во всем зависела от СССР, а теперь больше смотрит на Китай, чем на РФ.

Почему в Африку были инвестированы десятилетия геополитического влияния СССР, а ресурсами континента пользуется Запад и Китай.

Где прежнее влияние на арабские страны. СССР строил Асуанский гидроузел в Египте, а сейчас эта страна - союзник США вне НАТО.

Кыргызстан берет кредиты в РФ, которые Москва ему периодически списывает, отправляет трудовых мигрантов в Россию, но золото в этой стране добывают британцы, а уран отдают китайцам.

Точно также в Казахстане - крупнейшее нефтяное месторождение Тенгиз находится под управлением международного консорциума из британских и итальянских компаний, а уран казахи добывают совместно с КНР.

Можно вспомнить Монголию. В Советское время - это почти 16-я республика СССР. Присутствие СССР в стране - тотальное: военные базы, совместные проекты.

Улан-Батор построен был практически за счет СССР, также как и крупнейший медный комбинат Эрдэнэт, 51% акций которого принадлежало Советскому Союзу. Сейчас - это собственность Монгольской медной корпорации и правительства Монголии.

Туркменистан спокойно построил газопровод в Китай и экономически практически никак не зависит от РФ.

Между Азербайджаном и РФ было подписано в 2022 соглашение о стратегическом партнерстве.

Но, как видим, этот документ нужен был Баку лишь для финализации Карабахской войны в своих интересах, вывода российских войск из Карабаха и решения вопроса с Зангезурским коридором в Армении.

Можно сказать, что

> — **влияние британской или американской империй, сохраняется в странах их бывшей имперской ойкумены намного дольше.**

В данном контексте, передача британцам инструментов политического влияния будет уже вовсе не "иллюзией", а финалом. В том смысле, что суверенная субъектность такой страны растворится в этом "влиянии" как металл в соляной кислоте.

Потому что и Британия, и США умеют в течение десятилетий формировать инструменты "мягкой силы" в той или иной стране, выращивать нужные им политические и общественные элиты, задавать культтуртригеры и тренды для подражания.

Можно даже очень условно сказать, что, с Россией - "смертельно воевать", а с США и Британией - "смертельно дружить" (перефразируя известную фразу Киссинджера о том, что "быть врагом США - опасно, а быть другом - смертельно", сказанную им в контексте финала Вьетнамской войны).

Конечно в истории мягкой силы США (которая пришла вслед за "жесткой"), есть и исключения: Япония, Тайвань, Южная Корея. О причинах успеха в этих странах политики вестернизации я уже писал.

Но нет никаких гарантий, что

> **— "подопытная страна" не попадет в корзину таких стран как Ирак, Ливия, Сирия, Вьетнам, Лаос, Камбоджа, Афганистан, где "жесткая сила" США не привела к построению благополучных вестернизированных стран.**

Есть ряд причин, почему "иллюзия" политического влияния в случае с Российской империей так и остается иллюзией, а в контексте Британской или Американской - трансформируется в реальные механизмы контроля.

На мой взгляд, среди причин необходимо выделить сам характер этих империй:

> **1) — сочлененная или**
>
> **2) — сетецентричная.**

Российская империя формировалась в ходе расширения ее по суше, преимущественно на восток.

> **Данный тип империи - сочлененный, как состав формируется из отдельных вагонов.**

Это империя - "позвоночник". Все, что оказывается за пределами "позвоночника", фактически утрачивается.

Британская империя или американская - сетецентрична.

> **То есть, практически все зоны влияния отделены от имперского ядра морями и океанами.**

Сетецентризм или сете-центричный подход - это методологическая концепция, которая предполагает объединение разных систем в единую сеть для достижения целей и интересов, сформулированных "ядром" такой сети.

Это предполагает формирования политической "сети влияния" и контроля, многие из данных инструментов носят неявный характер.

В отличие от сетецентричных империй, империя - "позвоночник" может лишь унифицировать свои составные части под некий общий имперский формат.

— Наиболее ярко это проявилось на примере Аляски, которая была отделена от Чукотки Беринговым проливом. Всего несколько километров моря, но Россия уже не могла ею полноценно управлять.

Можно предположить, что если бы Сибирь была отделена от имперского ядра океаном, как Северная Америка от Британии, то там бы сформировалась совершенно иная политическая идентичность и такая территория отделилась бы от Российской империи или была бы поглощена другими игроками как французская Америка.

Кроме того,

— массовый механизм кооптирования чужих элит и их вербовка в рамках имперского проекта, который в Российской империи относительно успешно работал в 18-19 веках, в 20 столетии начал давать сбой.

Политические элиты имперской ойкумены перестали доверять Москве:

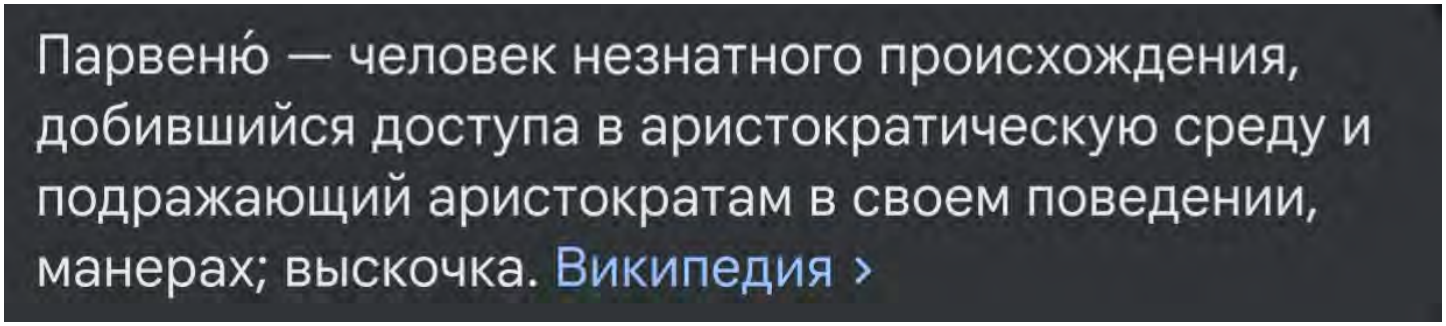
— можно было потерять власть и деньги.

Британский или американский проекты в этом контексте хоть и не предлагали сохранение "вечной власти", но по крайней мере гарантировали для завербованных политических элит стран влияния "вечное" сохранение денег, заработанных во время нахождения их при власти.

А также гарантировали безопасность личных династий в финансовых центрах Британии и США, многие отпрыски которых стали потом "сэрами".

То есть работал принцип:

— **сохранение денег и пожалованных титулов по наследству**. Мечта для любого *парвеню*.'

А политические элиты "новых стран" сплошь состоят из парвеню, аристократии крови и тем более духа там нет по определению.

Поэтому для таких элит признание в Лондоне или Вашингтоне и сохранение личных капиталов для потомков с передачей им приобретенного "титула" за заслуги перед монархией - это предел мечтаний.

Тут следует отметить, что

> — в последнее время, данная система в Британии и США начала давать сбой, что сразу же привело к потере влияния в Азии, Африке и Латинской Америке.

Кроме того,

> — Российская империя так и не смогла сформировать доступную идеологию для социальной мобилизации и выстраивания параллельных социальных связей в странах влияния.

Во времена СССР такой идеологией был коммунизм, антиколониализм и интернационализм. И это давало свои плоды, но исторический период такого влияния был очень краток.

Как нужно выстраивать социальные горизонтальные связи параллельно официальным, показали "братья-мусульмане".

Но РФ в современном виде не смогла создать нечто похожее, вроде "православных братьев". При этом, огромный ресурс Москва тратила на поддержку олигархов и коррупционеров в странах влияния, которые это влияние не усиливали, а, наоборот, дискредитировали.

Что еще раз доказывает тезис, сформулированный в начале данного поста - Россия не умеет использовать инструмент непрямого политического влияния в других странах.

Поэтому таким странам нужно не так опасаться такого влияния (оно иллюзорно) как войны с РФ, которая вовсе не иллюзорна.

Вслед за финнами, в наше время, данную истину осознали в Грузии, где был запущен "грузинский сценарий".

У нас "грузинский сценарий" неизменно обрастает негативными коннотациями. А какой у Грузии был выбор?

В 2008 году во время "пятидневной войны" в Тбилиси осознали всю опасность прямого военного столкновения с РФ (вся стратегия Саакашвили строилась на том, что Москва не пойдет на прямое вторжение в страну, ограничившись как всегда лишь поддержкой сепаратистских режимов в Абхазии и Южной Осетии).

Поэтому Грузия решила обменять иллюзию политического влияния на нее со стороны РФ на длительный исторический трек мирного развития.

> — Но разве данный сценарий привел к существенному усилению непрямого влияния РФ на развитие этой страны?

Скорее наоборот.

На данный момент, и Грузия, и Азербайджан, уходят под геополитический контроль со стороны Турции.

Влияние турецких инвестиций уже ощутимо в Грузии и, особенно, в Аджарии.

Даже подконтрольная РФ Абхазия - "зашаталась".

Да, в Грузии резкий всплеск притока мигрантов из РФ и существенное увеличение открытий компаний гражданами РФ.

Но это все "протестный электорат" по отношению к политике Москвы: призывники, которые не захотели служить в российской армии, креативная часть общества, интеллигенция.

При этом, в Грузии не стали массово открывать русские школы, переводить все на русский язык и кириллицу.

Более того, не смотря на "грузинский сценарий", между двумя странами до сих пор разорваны дипломатические отношения.

Никаких компромиссов в отношении оккупированных грузинских территорий как не было, так и нет.

Из реальных результатов: на паузу поставлен трек вступления Грузии в НАТО и ЕС.

Но дело в том, что даже без "грузинского сценария", данный трек поставлен на паузу диалектикой исторического развития.

В общем, можно сказать, что "финский" или "грузинский" сценарий - это про длинную волю, умение ждать и взвешивать риски. Про умение не прыгать с головой в огонь истории.

И такая политика вознаграждается.

Советский Союз так и не смог сформировать в Финляндии сильные социальные институты влияния.

Да и особых совместных проектов не было, кроме тех, которые были выгодны самой Финляндии (строительство небольших атомных блоков и производство бумаги).

Для формирования длительного непрямого влияния на другие страны, имперскому центру необходимо обеспечить аналогичный по продолжительности период собственной стабильности и процветания.

Как это смогли сделать Лондон или Вашингтон. Тогда они становятся центром притяжения для "набобов" всего мира.

А с этим у Москвы с 1917 года большие проблемы.

Похожий период стабильности и развития Санкт-Петербурга в 18 веке привел к привлечению значительной массы обедневшего немецкого дворянства в российские имперские проекты.

Частично данная тенденция сохранялась еще и в 19 столетии, но с началом 20 века, революции 1905 года и Японской войны - угасла.

Сейчас богатые потомки узбекских, казахских или азербайджанских династий, хотят жить в Лондоне, а не в Москве.

Пример Финляндии показал, что обмен иллюзии политического влияния на длительный исторический трек мирного развития, оказался удачным.

В итоге на двух исторических точках ослабления имперского центра в Москве, Финляндия стала и членом ЕС, и членом НАТО.

По большому счету, боязнь финского сценария - это не боязнь иллюзии политического влияния Москвы.

Это боязнь внутренней неустойчивости и собственных политических элит, которые могут "продать интересы страны".

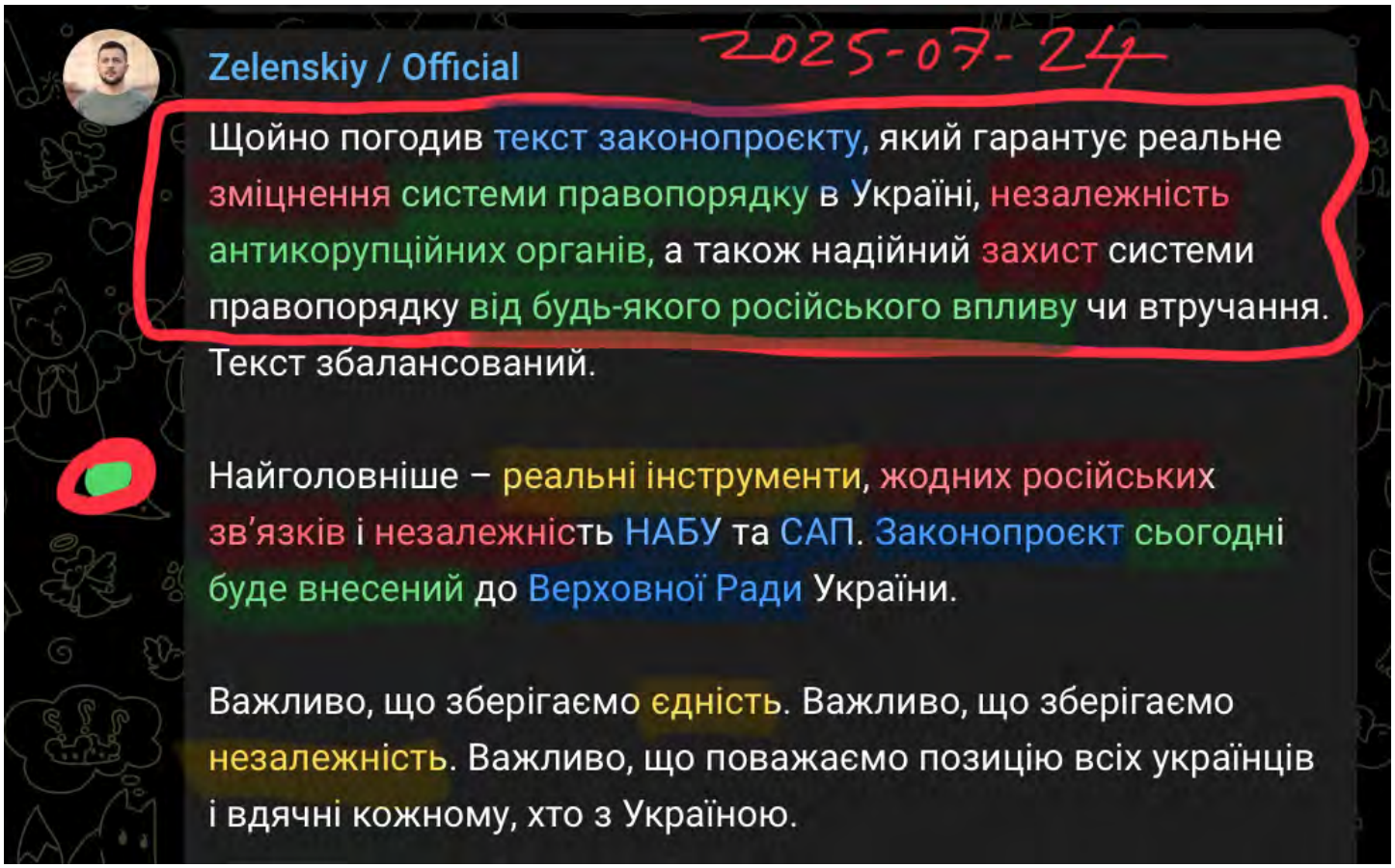
Но это уже претензии не к самому сценарию, а к зеркалу истории и отражению того, кто в него смотрит.

Потому что иначе, как писал ***Шекспир***:

У бурных чувств неистовый конец,
Он совпадает с мнимой их победой.
Разрывом слиты порох и огонь,
Так сладок мед, что, наконец, и гадок.
Избыток вкуса отбивает вкус.
Не будь ни расточителем, ни скрягой:
Лишь в чувстве меры истинное благо.

***

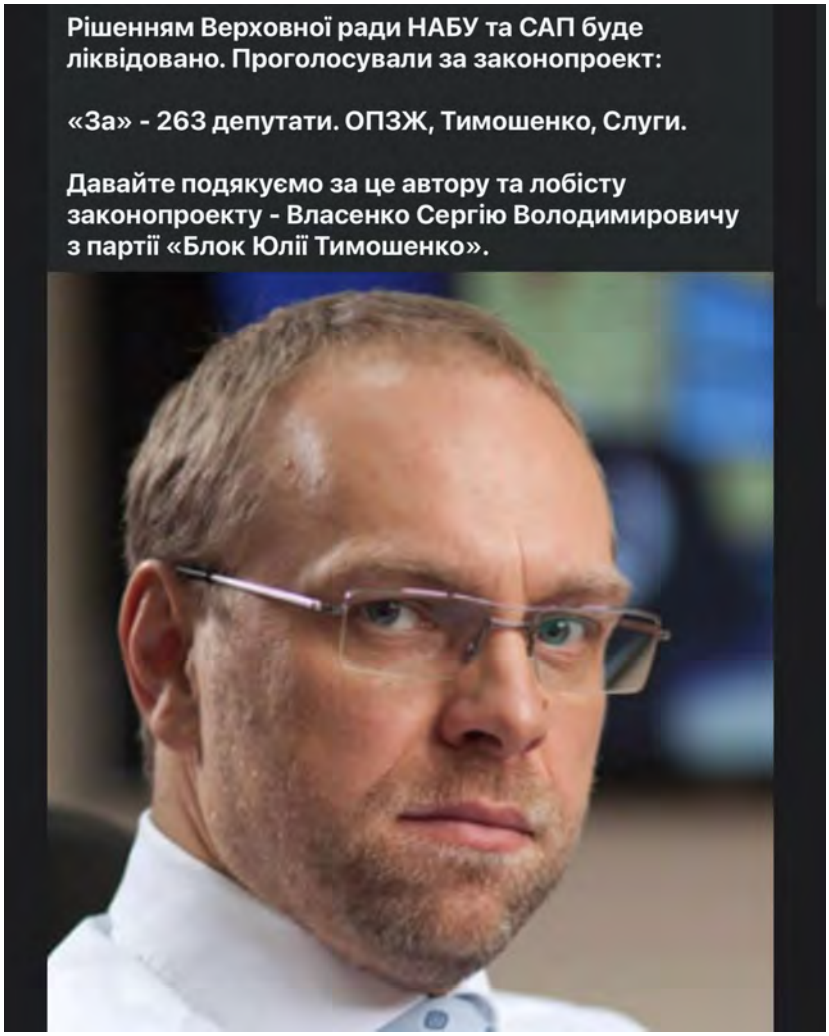
№ 1.008

***

№ 1.009

Почали з'являтися потроху голоси тих, хто підтримує той стан і порядок речей, що утворився із прийняттям законопроєкту № 12414 (щодо посилення повноважень Генпрокурора у розслідуванні корупційних проваджень)

Одним із них став нардеп Сергій Власенко з фракції ВО "Батьківщина".

2025-07-24

Дмитро ***Остапенко***

Якщо стисло, його позиція полягає у тому, що він стоїть на захисті інституцій, які мають бути підзвітними лише і тільки українській владі. Вочевидь, мається на увазі претензія до НАБУ і САП, що позаяк ці органи правопорядку були утворені за допомогою міжнародних організацій, то вони є чимось на кшталт "іноагентів".

Ок, Сергію. Давайте обговоримо це питання, але суто з професійної точки зору. Тим більше, що ще за шкільних часів ви були для мене прикладом того, яким має бути юрист, і я дуже поважав вас за те, яку роль ви відігравали, коли були опозиційним політиком.

Хочу пояснити, чому я - адвокат, що упродовж останніх 5 років є процесуальним опонентом детективів НАБУ і прокурорів САП в судових залах Вищого антикорупційного суду, вийшов на вуличний протест (і піду також сьогодні).

Тому що я теж за інституції. І у питанні 12414 для мене принциповим стало не так і не стільки питання процесуального підпорядкування антикорупційних

органів (хоча це теж важливо), як спосіб, в який законодавці вчинили цю наругу над демократією і парламентськими процедурами прийняття законів.

Якщо дозволити це один раз, назавтра опинимося у реальній, а не вигаданій диктатурі.

Тож у чому суть.

Парламент не здійснює свою діяльність у вільному творчому польоті. Процедура прийняття законів доволі чітко прописана у ***Регламенті Верховної Ради України***, який ви, пане Сергію, знаєте чи не найкраще.

Згідно з Регламентом, законопроєкти зазвичай проходять два читання:

— перше, в якому депутати голосують за підтримку так би мовити "чернетки" майбутнього закону, і

— друге - в якому цю чернетку із здійсненими доопрацюваннями вже приймають як остаточний закон. Саме за процедурою проходження двох читань і розглядався законопроєкт 12414.

У кожного законопроєкту є свій предмет регулювання.

У першому читанні ним були ***питання здійснення розслідувань щодо зниклих безвісти під час воєнних дій людей***.

І коли 29 квітня цього року Парламент у першому читанні проголосував цей проєкт за основу

- єдині зміни, що могли бути внесені у його текст у процесі підготовки до другого читання, мали б стосуватися лише і тільки питань визначеного предмету регулювання.

Тобто **питань здійснення розслідувань щодо зниклих безвісти під час воєнних дій людей**.

— Не повноважень Генпрокурора, не питань виключної підслідності НАБУ, і тим паче не проведення невідкладних обшуків.

Добре, скажете ви, у практиці Парламенту бували випадки, коли предмет регулювання між двома читаннями добряче так розширювався, а сам 12414 від початку стосувався внесення змін до Кримінального процесуального кодексу, відтак на питання можна поглянути ширше.

Можна.

Але ж Регламентом встановлені ще й строки, на які теж грубо наплювали.

Річ у тім, що

— за статтею 116 ***Регламенту*** депутати, яким так кортіло позбавити антикорупційні органи гарантій незалежності, мали подати свої пропозиції і поправки до 12414 не пізніше 13 травня цього року, тобто в 14-денний строк після прийняття проєкту за основу.

Що відбулося в цій ганебній історії?

— Доповнення законопроєкту положеннями, які взагалі не стосуються зниклих безвісти людей, були здійснені рано вранці 22 липня і того ж дня проголосовані.

Як думаєте, навіщо в тому ж таки Регламенті (стаття 117) передбачили, що підготовлений до другого читання законопроєкт має бути наданий народним депутатам не пізніш, як за десять днів до дня його розгляду на засіданні Верховної Ради?

Чи не тому, що в нормальній демократичній державі важливі рішення мають прийматися не у турборежимі, а із вивченням кожного питання та спробою прогнозування можливих наслідків?

Чи не тому, що в українському Парламенті, поруч із юристами та досвідченими держуправлінцями на сусідніх кріслах сидять вчорашні весільні фотографи, олімпійські чемпіони з єдиноборств та рекордсмени з перетягування важких вантажів на швидкість, яким може бути складно одразу розібратися в і без того заплутаних хитросплетіннях кримінальних процесуальних норм?

Ви ж самі боролися із турборежимом часів Януковича, Сергію. Кому, як не вам, все це відомо?

Законодавча ініціатива про якийсь альтернативний до існуючого спосіб регулювання діяльності антикорупційних органів має право на життя, якщо вона пройде всі необхідні етапи її обговорення.

Якщо у Раду буде внесений законопроєкт, в якому відпочатку буде виписано бачення того, кому і як вони мають підпорядковуватися і звітувати.

Якщо після цього ви зможете переконати суспільство і наших західних партнерів у тому, що це не зашкодитиме нашому подальшому розвиткові і не суперечитиме суспільному запиту на справедливість.

Якщо перед натисканням кнопки в сесійній залі більш-менш у кожного з депутатів буде чітке розуміння того, про що саме йдеться і які в цього можуть бути наслідки. Ось за таких умов єдиним способом моєї критики, у разі незгоди, можуть бути якісь суто риторичні речі. Як от, приміром, допис тут, у ФБ.

Але коли ви вирішуєте, що Регламент можна зламати через коліно, і під видом одного закону протягуєте зовсім інше, ви змушуєте мене виходити на вулицю із картонкою в руках.

Тому що **такий спосіб законотворчості, як із 12414, називається одним єдиним словом, яке вам, пане Сергію, як правнику, безумовно, знайоме. Це називається ШАХРАЙСТВОМ.**

І жодна, я повторюся - жодна благородна мета не може його виправдати.

Я, напевне, хоча й без особливого бажання, можу погодитися жити у державі, де Генеральний прокурор матиме трохи більше повноважень.

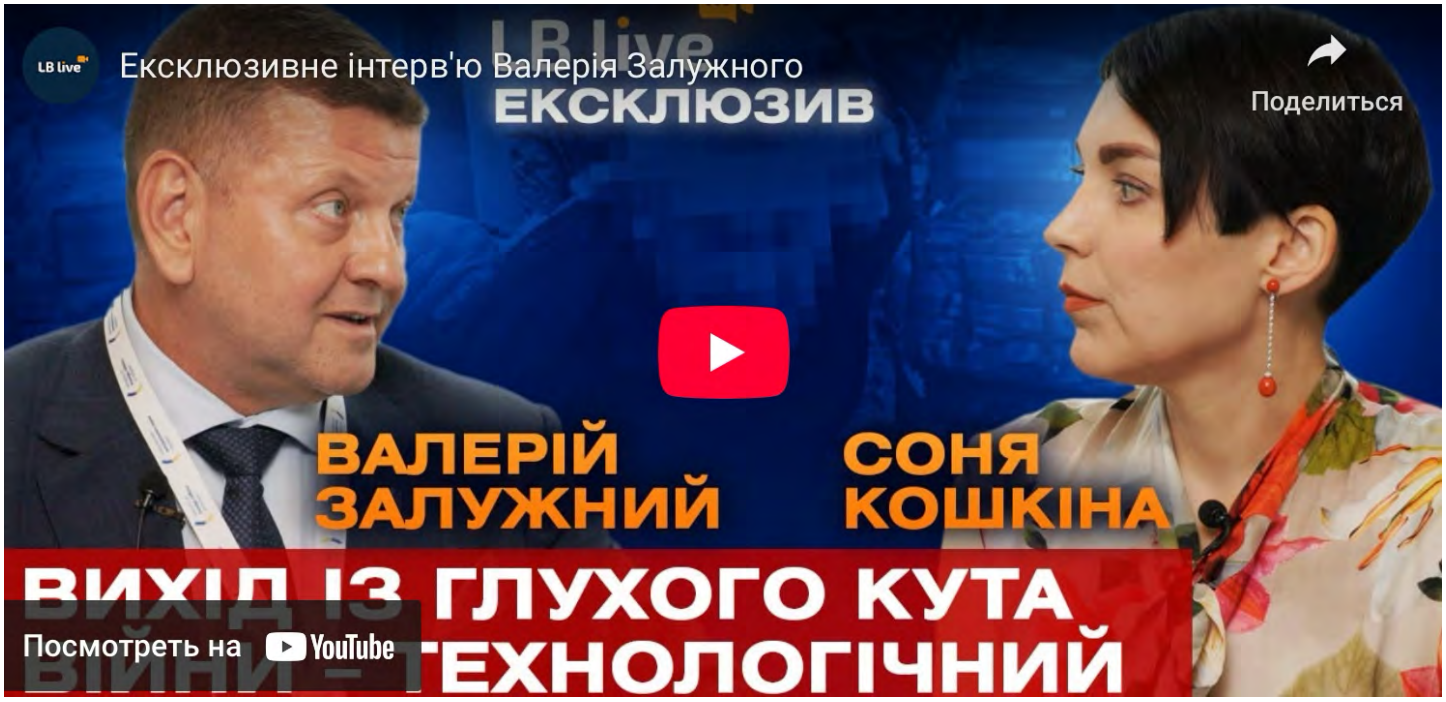
Але я абсолютно точно ніколи не погоджуся із тим, щоб обраний, у тому числі із моїм голосом, Парламент, приймав закони у такій злодійкуватій манері.

Пора б уже нарешті зрозуміти, що часи, коли так можна було робити, давно минули.

***

№ 1.010

Валерій Залужний: «Два основні фактори майбутньої війни: демографія і економіка»

Посилання

2025-07-26

Соня Кошкіна, Шеф-редактор LB.ua

На полях *щорічної конференції послів в Києві*, LB.ua поспілкувався з низкою наших амбасадорів про їхню роботу on the ground, відповідно до специфіки країни перебування.

Перша розмова – з Надзвичайним та Повноважним послом України у Сполученому Королівстві Великої Британії і Північної Ірландії, в 2021-2024-му – Головкомом ЗСУ Валерієм *Залужним*.

Великобританія є одним із ключових партнерів України в Старому світі.

Відтак, ми говорили про військову співпрацю, «коаліцію охочих», майбутнє НАТО, постачання зброї.

Також – про «глухий кут» війни, можливі технологічні прориви та важливі виклики – економічний і демографічний. Нині пропонуємо вашій увазі текстову версію інтерв'ю.

***

— Великобританія є одним із наших ключових партнерів на території Старого світу – у постачанні ППО, роботі з дронами тощо. У чому ще наразі можна було б підсилити саме військову співпрацю?

— По-перше, дякую за запрошення. Мені надзвичайно приємно говорити саме з позиції посла.

Повертаючись до Великобританії і нашої співпраці в оборонній сфері… Насправді я не відмовляюсь від того, що казав ще у 23-24 році: уявімо собі таку ситуацію, що війна може продовжуватися, ми прийдемо до наших партнерів і скажемо: «Допоможіть. Ось список, що нам потрібно». А партнери, дивлячись на цей список, казатимуть: «Що це взагалі таке?».

Очевидно, що **вони залишаються, на жаль, у стратегічній парадигмі Другої світової війни і наслідків розвитку після неї**.

Ще раз повторюсь: війни зразка 24 лютого 22 року не буде.

Тому чим більше країн ми залучимо до нашого технологічного процесу, це дасть нам гарантію у майбутньому мати дійсно надійного партнера, який може допомогти.

Хоча насправді ситуація дуже цікава, тому що в основі будь-яких міжнародних відносин все ж таки лежить національний інтерес.

Який національний інтерес для Великобританії, наприклад, вкладати шалені кошти у розвиток безпілотної авіації, якщо вона втрачає продукт, який буде випущений, а на склад вони його до себе не покладуть? Тобто це робота на перспективу.

Перспектива для Великобританії лише одна

– увійти в технологічний процес і зберегти оцю новітню технологію.

Британія може таке зробити, бо в Британії є:

а) кошти;

б) технологічні можливості.

Так, сьогодні вони дорогі. Але ***внаслідок саме залучення до нашого технологічного процесу такі продукти стануть дешевшими***.

Але, скажемо так, це вже проблема Великобританії.

Нам конче потрібно мати надійного партнера і ***затягнути його саме у процес технологій***.

Щоб через рік ми точно знали, що у нас є союзники, які можуть виробити саме ту зброю, яка нам буде потрібна через рік.

— Зацікавленість ще й в тому, що вся нова, або й просто оновлена зброя, в України випробовується одразу на полі бою.

— До цього треба ставитися дуже акуратно. Тому що будь-яка країна, яку ми будемо називати, – це, в основному, країна НАТО.

І це все ще величезна помилка НАТО, коли вони вважають, що оцей банальний ***re-equipment***, переозброєння буде для них чарівною паличкою, яка виручить їх у будь-який момент.

А я кажу: «Ні».

Ні, тому що нове озброєння тягне за собою нову тактику застосування, нові форми і способи застосування. Нові форми і способи застосування тягнуть за собою нові структури, в яких воно застосовується.

Як наслідок – потребу у новій доктрині застосування, у новій системі підготовки, новому фінансуванні.

— Для будь-якої країни НАТО на сьогоднішній день це десь років п'ять.

І хто сьогодні перший прийде хоча б до цієї технології, щоб мати можливість у майбутньому все ж таки повернутись до *re-equipment*, той і буде на коні.

Ось їхня зацікавленість основна.

Не забувайте, що

— у НАТО є своя доктрина – доктрина застосування, доктрина розбудови, доктрина політики розвитку тощо.

І вона зовсім не збігається з тими новими технологічними процесами, які є зараз на полі бою.

— З іншого боку, Старий світ прямим текстом визнає, що готується до великої війни. Більшість політиків, які говорять про це публічно, все ж схиляються до моделі, яка нині була згадана і яка не є актуальною – «а-ля Другої світової війни». Найближчий термін, який вони озвучують – 30-й рік. Але якщо можлива війна все ж піде за сценарієм Другої світової, цей «gap» у п'ять років може стати вирішальним.

— Абсолютно вірно. Це якщо вони сьогодні долучаться до процесу – то через п'ять років. Але роки півтора мінімум я спостерігаю, як це «сьогодні» має у них наступити, але ще не наступило.

— Конкретно Великобританія?

— Конкретно Великобританія – дуже важко казати.

Ми можемо вести розмову про Естонію, про, наприклад, Польщу, яка зараз інтенсивно скуповує танки. Вони всі є членами НАТО. І не все так просто.

Між заявами політичних лідерів і наслідками якихось практичних дій в системі оборони, на жаль, велике провалля.

Тому що, знову ж таки,

— їхня національна оборона будується на спроможностях колективної безпеки і своєї участі у тій колективній безпеці.

— Мене, чесно кажучи, лякає, що вони ніби й розуміють невідворотність такого сценарію, а з іншого боку досі присутній *певний інфантилізм*, мовляв цього можна буде уникнути. Не розумію, що ще має статися для того, щоб почалася належна підготовка.

— Маємо бути чесними.

Якщо *ми вже маємо досвід* і такі *надпотужні технології*, не потрібно цим лише пишатися.

Просто для нас це додаткове навантаження, щоб,

— по-перше, запевнити їх у тому, що це потрібно. Це буде найважча задача, мабуть. А

— по-друге, **допомогти їм все це опанувати**.

Побудувати оці ***ефективні платформи***, де вони можуть отримати якийсь свій інтерес – це величезний комплексний підхід.

> — Не лише вкладання коштів в те, що би ми отримали сьогодні, а вони – через п'ять років реально. До цього потрібно залучати вже їхню систему підготовки, щоб вони могли готуватися. Щоб вони бачили, як ця зброя змінює сам ландшафт бойових дій, змінює тактику.

Це величезна купа роботи, яку потрібно робити сьогодні, щоб результат був через п'ять років.

Але знову повторюсь:

> — це «сьогодні» наступає вже 1,5 року й результату поки що немає.

— Поговоримо про «коаліцію охочих». 2 березня Кір Стармер заявив про її створення. Згодом до неї долучилися 30+ країн. Що станом на сьогодні, на якому вона етапі, як дооформлюється і коли чекати перших результатів?

— Моя особиста думка: ініціатива чудова і каже про те, що західні політики мають сміливість принаймні про це заявляти.

Звісно, **для нас це величезна надія на те, що ми можемо отримати хоча б найголовніше на сьогодні – кошти** для того, щоб виробляти те, що нам потрібно.

Але якщо дивитися уважно на весь процес, не все так просто. Адже ми ще відчуваємо брак тих самих дронів, РЕБів. Є ще величезний напрямок, де потрібно працювати.

…Знову ж таки, якщо ми прийдемо в західне суспільство, зрозуміємо: це не ханство, де вирішує одна людина, що буде робити, навіть якщо вона просто робить заяви. Це країни демократичні і для того, щоб запустити демократичний процес, їм потрібно провести величезну роботу у себе в урядах. Є уряди, які мають коаліційні спроможності, а є такі, з якими їхні керівники фактично не можуть розмовляти – немає коаліції і з цим теж потрібно рахуватися.

Нещодавно я опублікував велику статтю, де йдеться зокрема:

> — найпростіше, що можна в такій ситуації зробити – довести інтерес для профільного бізнесу. Бізнес не залежить від коаліційних коливань. Але, звісно, можливість, яку нам запропонували і керівник Великобританії, і керівник Франції, потрібно розширювати.

Так, ми побачимо, що вони не все зможуть зробити самі. Що, ймовірніше за все, їм доведеться повернутися за океан і там принаймні попитати політичної волі для того, щоб деякі кроки здійснити. Це – моя особиста думка.

— За океаном все дуже стрімко міняється. Зараз бачимо підтримку Трампа, намір дати зброї на 100 млрд, за яку заплатять наші європейські партнери. А якщо протягом 50 днів не буде укладено мирного договору (а він не буде укладений) – Трамп обіцяє санкції проти Росії. Але він – людина настрою і завтра все може кардинально змінитися. Ми не можемо на це розраховувати постійно.

— Абсолютно вірно. Тим паче, що нам потрібно це зараз. Вірніше, на вчора. А завтра буде вже наступний день.

— Один з суперечливих моментів «*коаліції охочих*» – можливість розгортання в тій чи іншій формі (зрозуміло, що військові дивляться на це в один спосіб, політики – в інший) так званого мирного контингенту в Україні. Видається, що саме це дискусійне і дражливе питання уповільнює роботу коаліції. Чи це правда?

(Усміхається. – С.К.)

— Краще б ви не ставили мені це питання, особливо, що стосується усіх цих контингентів.

— Я приблизно розумію відповідь, тому й спитала.

— Ще раз повторюся: війни 24 лютого 22 року не буде. Про який контингент ми ведемо мову? Про той, що може відбити 500 дронів над Києвом чи контингент, який заїде сюди в червоних гарних штанях?

То **який від нього сенс?**

Мабуть, ніякого.

Треба мати спроможності для того, щоб забезпечити дотримання миру в якійсь країні. А ми почали розмову з того, що спроможності дуже і дуже обмежені.

Тому я б дивився досить скептично на це питання з погляду практичної реалізації.

З політичної точки зору – це дуже добре, коли країна, принаймні заявляє про ту підтримку, яку виказує, і виявляє готовність навіть відправити своїх солдатів, якщо це буде необхідно. Але **це лише політична підтримка**, яку можна виміряти зовсім іншими мірилами, ніж збивання дронів, наприклад, над Києвом.

— Не дарма згадала заяву Трампа про те, що наші партнери у Старому світі будуть оплачувати американську зброю. За інформацією Reuters, Великобританія готова долучитися до такого. Чи ми розуміємо, про яку саме зброю йдеться? Якщо, звісно, про це можна говорити?

— Фінансові можливості Великобританії досить сильно відрізняються від можливості тих самих Сполучених Штатів Америки. Не потрібно забувати, що Великобританія, хоч і майже втричі менша за Україну, має населення вдвічі більше. Та й **має свої проблеми, з якими поратися з досить великими потугами**. І в цей момент вони ще намагаються допомогти Україні, за що їм величезна вдячність.

Я, чесно скажу, засумнівався б у тому, що Британія змогла б сама вирішити проблеми з тими сумами, про які каже керівник Сполучених Штатів Америки.

Можливо, для цього буде потрібна «якась коаліція держав».

— Це очевидно.

— Але ж знову ж таки, одна справа, як я вже казав, коли уряд має консолідацію, як у Великобританії. Але не скрізь в Європі так.

— Франція і Великобританія нещодавно підписали угоду на рівні міністрів про взаємну підтримку у випадку збройного нападу. Обидві – країни НАТО. НАТО вже не сприймається як достатня гарантія? Потрібні дострокові домовленості?

— Не зовсім моє поле, але поділюсь власним баченням.

На сьогоднішній день НАТО лишається єдиним орієнтиром для України. Це, перш за все, найпотужніший силовий блок.

Інше питання, що **у цього найпотужнішого силового блоку, скоріш за все, доля буде така сама, що й в Ліги Націй**.

— Коли? Ліга націй припинила існування після Другої світової. Хоча, по ідеї, вона мала б її унеможливити.

— Це залежатиме від багатьох факторів, в тому числі від наших ворогів, які не покладають рук і працюють над тим, щоби роз'єднати Європу. Це буде першим кроком.

Не дай Боже, щоб щось таке трапилося, але мені здається, що, якби сьогодні якась країна (*з членів НАТО. – С.К.*) значно постраждала від агресії такої країни або подібної до неї, з якою ми зараз воюємо, це вже була б, мабуть, остання крапка існування того союзу.

Він, на жаль, не витримує жодної критики в силу об'єктивних і суб'єктивних причин.

— І п'ята стаття навряд би спрацювала, правильно я розумію?

— У військовій справі щось передбачати марно. Той, хто передбачає, – шарлатан,

— оскільки це залежить від мільйона фактів, які передбачити не можна.

Але цей альянс потребує переосмислення, перебудови і, ймовірніше за все, якщо його потрібно було б зберігати, необхідності відкинути усі політичні амбіції.

Перш за все, треба думати про безпеку, а значить про Україну, а потім уже – на підставі чого далі формувати величезне безпекове об'єднання, яке і так буде сформовано. Тому що інша сторона, по своїй лінії, його сформує досить швидко.

— Та вже сформувала фактично.

— Скажімо так, де-факто. Щоб сформувати його де-юре, потрібна всього-на-всього зупинка ось тут війни, щоб чітко розібратися, хто кому що винен і що робити далі.

— Якщо уявити, що якийсь *гібридний напад на країни* все ж таки буде, завжди можна сказати, що він не відповідає доволі чітко прописаним стандартам НАТО. Умовно: у нас тут не танки заїхали, а просто одночасно «трапились» техногенна катастрофа, теракт і блекаут.

— Я не хочу на цьому зупинятися, якось буде окремо може.

Я б розказав би про вічність НАТО, на чому воно тримається, і ти би сама дала – з кожного показника – оцінку його ***спроможності***.

— Гаразд, у нас ще будуть інтерв'ю військові, дипломатичні і, я думаю, що й політичні теж. Але зараз – про війну. У 23 році прозвучала теза Валерія Залужного про те, що ми фактично зайшли у глухий кут, ситуація нагадує Першу світову, коли обидві сторони не можуть здійснити технологічний прорив. Процитую: "Найбільший ризик виснажливої окопної війни полягає в тому, що вона може затягнутись на роки і визначити українську державу». З того часу пройшло майже два роки, які зараз є можливості вийти з цього становища?

— Давай не будемо зупинятися на тому, чому цей глухий кут виник. Я вже голос на цьому зірвав. Давай констатувати факт, що він є. Вийти з нього, звісно, можливо.

Два приклади, який вихід знайшли росіяни.

Подивимося на землю, на цю ось кіл-зону, яку ми створили між нашими позиціями і російськими. І фактично утримували цю лінію зіткнення завдяки насиченню дронами і тому, що лінія зіткнення стала абсолютно прозорою. Вважаю, що у момент, поки ми шукали більше дронів, аби наша оборона стала більш стійкою, росіяни пішли іншим шляхом.

— Живою силою?

— Ні. Жива сила була прикриттям для того, щоб створювати постійну напругу.

Тому що

> **— в цій ситуації найстрашніше – це заморозки і зупинка, бо потім буде дуже важко знову повести солдат на заріз, я говорю про росіян.**

Вони подивилися, яким чином можна розширити цю зону, і придумали FPV-дрони на оптоволокні. А потім оцю зону, яка була 10-15 км ще два місяці тому, зробили для нас 50 кілометрів. Вибивають нам логістику, повністю перерізають шляхи підвезення боєприпасів, їжі, евакуації поранених тощо. Після цього виснажуються позиції, заходять, і вже ніхто, скажімо, не чинить спротив. **Перевірили цю «чудову» тактику на Курському напрямку і зараз успішно застосовують її на багатьох інших.**

Це – на землі. А тепер – подивимося у небо. Коли ми знайшли відносно дешеве рішення для дроніва – мобільні вогневі групи і пишалися тим, що ми добре, класно працюємо…

— Зараз вони вже *неактуальні*.

— Так. **Росіяни пішли далі. Ми зупинилися на мобільних вогневих групах, а росіяни підняли «шахеди» на висоту десь 2 000 метрів** і вище, вони спокійненько собі долітають через всю територію України до Києва і вже починають, скажемо так,«уламками» бомбувати місто. Ось вихід із цього глухого кута – технологічний.

Ти маєш думати не про те, що тобі потрібно сьогодні. Ти маєш думати про те, що тобі потрібно буде через рік, два, три.

— А ми про це думаємо?

— Ми? (*Посміхається. – С.К.*). Ну, я думаю. Дещо бачу.

Все це закінчиться через три роки, максимум через п’ять.

— Війна?

— Не війна, Соню.

Оце **явище, яке називається «знаходження паритету»**.

Щоб було простіше зрозуміти:

> — сили нападу і сили оборони між собою постійно конкурують. Коли почали розвивати FPV, щось знайшлося для боротьби із ними. Ось оцей науково-технічний прогрес, це змагання, закінчиться років через п'ять, хай буде так. Дамо шанс комусь. Може, комусь це допоможе. Хоча я вважаю, що три.

А тепер треба дивитися, що буде через три роки.

> — Через три роки буде накопичення.

Простіше скажу. Британці придумали танк у 1915 році. А свої перші бліцкриги пан Гудеріан почав проводити 1940-го. Йому знадобилось 25 років.

У нинішній ситуації, я не веду мову про дрони, я називаю це технології, – три. Ну, максимум п'ять років.

— Але війна весь цей час триватиме?

— Дивлячись на те, яку війну ми розуміємо.

Якщо ми про війну зразка Другої світової за своїми принципами і методами ведення, яка розпочалася 24 лютого 22-го року, вона закінчилась десь в грудні 23-го року.

Ось чому її зупинити зараз не можуть. Вона закінчилася. Ота війна, коли їхали колони танків, коли потрібні були солдати.

З 24-го року розпочалася зовсім інша війна, яка називається «війна на виснаження».

> — Якщо у 22-му році їхали танки, а вже за ними були, не стану прізвища називати, які шкоди завдають обороноздатності.

Зараз вони помінялися місцями. Зараз лінія фронту в основному призначена для того, щоб там вбивали. Там обов'язково мають вбивати. А все решта відбувається тут.

Розумієте? От про таку війну я говорю.

Чи буде вона йти, чи ні?

Якщо ми будемо намагатися провести тільки *cease-fire* (*припинення вогню. – С.К.*), не сформувавши свій майбутній захист, то вона буде йти ще ого-го-го.

І в 14-му році розпочавшись, щоб дай Боже, щоб вона закінчилася в 34-му.

— Нам людей вистачить? Питання з *мобілізацією* не вирішене.

— У тому-то і річ, Соню, що поки **ми думатимемо про людей, яких нам не вистачить у майбутньому....**

Є два основні фактори майбутньої війни, не сьогоднішньої, отої, яка буде через колись.

Демографічний: **людей дійсно немає**. Ні в Росії, ні в Україні. Ота кількість втрат, яка припала на населення країни і в Україні, і в Росії вбитими та пораненими, можна сказати, виявилась критичною.

— І в Росії теж?

— **В Росії зараз стоїть вибір**, я в цьому абсолютно впевнений, або у 26-му знову набирати «м'яса», але брати вже у Петербурзі, в Москві і решті «класних» міст, або щось думати.

Скоріш за все, цей варіант неприпустимий.

> — Чому? Тому що може хтось знайтись в Україні, хто зробить мільярд безпілотників, які коштуватимуть 5 доларів, і йому буде абсолютно все одно, скільки людей поставить Путін. Це неважливо.

Перед Першою світовою війною в сім'ях було скільки дітей? 10-15. Перед Другою світовою – вісім-десять. Тому і втрати були шалені. І коли там деякі «полководці» казали, що «баби народять», вони мали рацію. Така концепція була.

Багато хто зараз чекає людей і каже: ***"Нам людей не вистачить»***.

Я думаю, що це «трішечки помилка».

Отже,

> 1) — перший фактор – демографічний, він буде вимагати мінімум людей і максимум результату.
>
> 2) — Другий фактор – економічний.

Наприклад, британська армія в Першу світову війну використовувала мільйон снарядів на місяць. Зараз британська армія не знає, як виглядає мільйон снарядів. Чому? Тому, що зараз снаряди купують для України, я думаю, ти знаєш, за якою ціною. Я не буду казати, скільки ми використали снарядів у 2024 році і який вони принесли толк.

500, в середньому, безпілотників вчора прилетіло в Україну.

Відповідно до стандартів НАТО, потрібно хоча б три ракети на кожну ціль – 1.500. Безпілотник коштує в районі 50 000 доларів. А ракета до IRIS-T – десь 800 тисяч.

— Ракета до Patriot?

— До Patriot? Я думаю, це ж не секрет, що їх виробляється 200 штук на рік. А тут – 500 цілей на день. Скажи мені, будь ласка, **яка країна зможе так воювати?**

Так ось майбутня війна – це наддешеві засоби з надвисокою ефективністю.

Тобі не здається, що це те, що ми зараз бачимо?

І **зараз треба думати не про те, що у нас не вистачить мобілізованих людей, нам потрібні мізки і стратегія розбудови всього**.

Розумієте?

Дуже дивно, на мою особисту думку, що в Україні, коли виникла оця нова зброя, а саме нова зброя формувала колись імперії. І Римську, і Монголо-татарське іго, і Французьку, і навіть Угорську сформувала поява нової зброї і швидке опанування тактики застосування.

Ось воно.

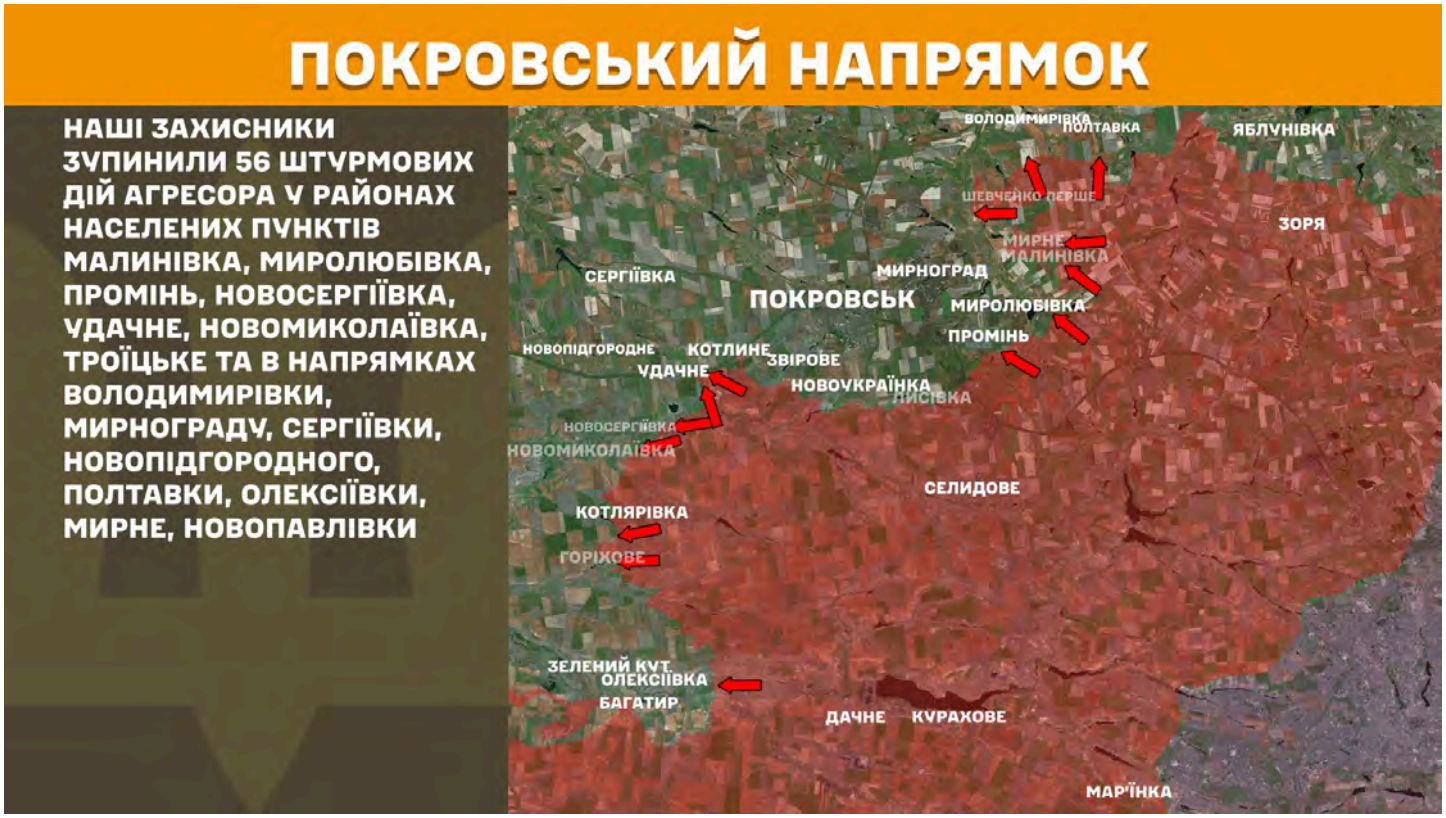
Україна не змогла – в силу об'єктивних/суб'єктивних причин – *швидко опанувати нові технології*.

Я веду мову про технології, не лише про безпілотні системи.

***

№ 1.011

Огляд… Сьогодні буде Покровський напрямок, оскільки ситуація там продовжує загострюватися досить інтенсивно

2025-07-28

Машовець

1. Склад сил і засобів противника

На цьому напрямку командування противника зосередило та розгорнуло угруповання військ (УВ) "Центр". Його основу складають частини та з'єднання двох загальновійськових армій (ЗВА) Центрального військового округу (ЦВО) – 2-ї та 41-ї ЗВА + більша частина сил 51-ї ЗВА зі складу УВ «Юг».

Зокрема:

(1) - 2-га ЗВА, що діє у складі 27-ї мотострілецької дивізії (мсд) та двох окремих мотострілецьких бригад (омсбр) — 15-ї та 30-ї омсбр

(2) - 41-ша ЗВА, що діє у складі 90-ї танкової дивізії (тд), 35-ї, 55-ї та 74-ї омсбр

(3) - 51-ша ЗВА діє на цьому напрямку у складі 5-ї, 9-ї, 110-ї, 114-ї та 132-ї омсбр

Крім вищезазначених сил та засобів, командування противника розгорнуло на цьому ж напрямку низку з'єднань та частин, які придані командуванню вищезазначених об’єднань та з'єднань, таких як 137-ма омсбр або низка полків "мобілізаційного резерву" (так звані "чотиризначні"). Таких формувань тут налічується до 6-и.

Іншими словами, на ділянці від Дачного до Полтавки перебуває щонайменше дві дивізії (27-ма мотострілецька дивізія, 90-та танкова дивізія), до десяти мотострілецьких бригад (5-та, 9-та, 15-та, 30-та, 55-та, 74-та, 110-та, 114-та, 132-га та 137-ма мотострілецькі бригади) + до шести мотострілецьких полків «мобілізаційного резерву». Це не рахуючи окремих, менших підрозділів, таких як окремі мотострілецькі та стрілецькі батальйони (омсб та осб), штибу 60-го омсб.

Загальна чисельність військ (сил) противника, розгорнутих на Покровському напрямку, оцінюється приблизно в 110-112 тисяч "тушок".

Вони мають приблизно від 500 до 520 танків, 680-700 бойових броньованих машин (ББМ), включаючи різноманітні бронеавтомобілі та тягачі, до 560-565 одиниць ствольної артилерії, включаючи 120-мм міномети та понад 180 одиниць РСЗВ, усіх калібрів.

Усі ці оцінки є суто умовними та приблизними, адже не враховують значну частину небоєздатного озброєння та військової техніки (ОВТ), яке або перебуває на ремонті, або на відновленні. Крім того, очевидно, що лише частина цього ОВТ використовується противником безпосередньо у першому ешелоні.

За загальною потужністю та своїми бойовими можливостями УВ «Центр», ймовірно, є найпотужнішими серед інших УВ противника, розгорнутих у складі так званої «Объединённой группировки вс рф на Юго-Западном ТВД».

2. Поточна ситуація

Командування УВ "Центр", очевидно, на даний момент у своїй операційній зоні займається реалізацією відповідного задуму (плану) наступальної операції, метою якої є розгром угруповання ЗСУ, яке обороняється на цьому напрямку, в районі Покровсько-Мирноградської агломерації та її повне захоплення.

Реалізувати її противник прагне шляхом обходу з флангів відповідного району оборони ЗСУ (з півночі, північного сходу та південного заходу) з одночасним сковуванням їх резервів, сил й засобів лобовими атаками своїх передових підрозділів з півдня у бік міста. Відповідно до цього плану командування УВ «Центр» противника, очевидно, зосереджує свої основні зусилля в смугах 41-ї та 51-ї ЗВА, посилюючи їх за рахунок ряду частин та з'єднань зі складу 2-ї ЗВА.

"Короткий зміст попередніх епізодів"

Після захоплення району міста Селідово та виходу його передових підрозділів на широкому фронті до річок Журавка, Казенний Торець та Бичок командуванням противника було проведено перегрупування своїх військ на

Покровському та Торецькому напрямках, а також низку організаційно-штатних змін у складі УВ «Центр»,

зокрема...

(1) - 41-ша ЗВА була перегрупована у смугу на південний захід від Покровська, і до її складу увійшла 90-та танкова дивізія, яка раніше діяла тут як окреме з'єднання.

(2) - Основна частина 8-ї ЗВА, що прибула на правий фланг операційної зони з колишнього Курахівського напрямку, своєю основною частиною була розгорнута на Торецькому напрямку, але частина сил, очевидно, все ж таки була розгорнута саме для спільних дій з УВ «Центр» на його правому фланзі.

Все це відразу в поєднанні зі значним поповненням розгорнутих на даному напрямку частин і з'єднань в базових районах дозволило командуванню противника ущільнити бойові порядки частин та з'єднань УВ "Центр", привести оперативну побудову своїх військ на Покровському напрямку у відповідність з вищезазначеним планом операції. І після невеликої паузи, викликаної необхідністю проведення наступальних операцій на сусідніх флангах УВ "Центр", перейти в наступ його силами і засобами...

Противнику *вдалося прорвати оборону* ЗСУ в тактичній зоні по рубежу Новотроїцьке – Шевченко у північно-західному напрямку, вийшовши на рубіж Удачне – Котлине, а також на північ від Воздвиженки, прорвавшись на трасу Покровськ – Бахмут, розвиваючи свій наступ з ходу, як у напрямку Покровська (51-ша ЗВА), так і в напрямку Костянтинівки (8 ЗВА).

Стало зрозуміло, що **командування противника, на той момент, прагнуло досягти *двох основних цілей* на Покровському напрямку:**

(1) - Перерізати дві дороги Покровськ – Павлоград та Покровськ – Межова, обходячи при цьому район оборони Покровського з південного заходу.

(2) - Глибоко обійти Покровськ-Мирноградську агломерацію зі сходу та північного сходу, розширивши свій прорив на північ від Воздвиженки у західному напрямку.

Наразі противник зміг досягти цих цілей лише частково (витративши на це всю весну та більшу частину поточного літа). Йому вдалося перерізати дорогу Покровськ-Межова на ділянці Удачне-Котлине (при цьому ворог вже 3 місяці змушений вести вперті бої за повне захоплення цих населених пунктів).

Але більшого йому вдалося досягти на східному фланзі Покровського району оборони. Перегрупувавши основні сили 51-ї ЗВА на вказаний напрямок з Торецького та використовуючи для цього прорив сусідньої 8-ї ЗВА на Торецько-Костянтинівському напрямку, противнику вдалося за досить короткий проміжок часу (1,5 місяці впертих боїв) прорватися, як по обидва боки дороги Покровськ-Бахмут, у західному напрямку (наступ в районі Новоекономічне), так й у і бік Добропілля, у північно-західному напрямку, вийшовши на рубіж Федорівка-Маяк.

На даний момент ситуація на цьому напрямку виглядає наступним чином:

(1) - Передові підрозділи 5-ї омсбр противника та 60-ї омсб прорвалися відповідно до Миролюбівки та Новоекономічного, продовжуючи атакувати у напрямку Мирнограда та ведучи вперті бої з метою закріплення у цих населених пунктах.

(2) - 132-га та 110-та омсбр противника вперто пробиваються у бік Добропілля, вийшовши на рубіж Ніканорівка-Затишок. Є навіть інформація, що їхні передові штурмові групи пробилися до дороги Шахове-Добропілля.

(3) - На південь від Покровська штурмові загони 1441-го та 1435-го мсп противника, судячи з усього, зуміли повністю зайняти селище Звірове, намагаючись далі проникнути малими піхотними групами на територію самого Покровська з метою закріплення їх у південно-західних кварталах міста.

(4) - На південному фланзі, у напрямку Олексіївка - Дачне, противник явно також мав успіх. Передовим підрозділам його 114-ї омсбр за підтримки ряду підрозділів 80-го танкового полку\тп (зі складу 90-ї танкової дивізії) вдалося просунутися на північ від Олексіївки.

(5) - Однак, атаки противника в смузі 41-ї ЗВА, безпосередньо на південний захід від міста (по рубежуї Удачне-Котлине), а також на південь від річки Солона, судячи з усього, були не настільки вдалими для противника. ЗСУ продовжують утримувати рубіж Муравка - Новомиколаївка, обороняються в Удачному та Котлине. 90-й танковій дивізії противника, ймовірно, вдалося "дозахопити" Горихове, але просунутися на захід від Котлярівки вона поки що не може.

3. Можливі дії противника у найближчій перспективі

Судячи з усього, на північний схід від Покровська (найбільш загрозлива ділянка, на даний момент), противник продовжить свої наполегливі атаки в напрямку села Родинське (як з боку Федорівки, так і з боку Разіне), водночас

намагаючись прорватися якомога ближче до Добропілля. Крім того, противник, очевидно, продовжить атаки у напрямку Новоекономіче - Мирноград, а також Миролюбівка - Мирноград.

Поки що 51-ша ЗВА противника, яка діє в цій смузі, має можливість наступати досить небезпечними для ЗСУ темпами, а тому вихід її передових підрозділів на Родинське дуже ймовірний. Втім, те саме стосується і її прориву на Мирноград.

Якщо найближчим часом темпи просування штурмових підрозділів 51-ї ЗВА противника кардинально не зміняться, тобто не зменшаться (а передумов для цього поки що немає), то подальша доля Покровська буде вирішена.

Бо в такому разі потреба в масованих атаках/штурмах на південний захід від міста для противника просто відпаде (на цьому напрямку він й так знаходиться близько до межі міста, тобто на зручних вихідних рубежах та позиціях для штурму міста). Іншими словами, 41-шій ЗВА противника, для того, щоб почати "решительный и окончательный" штурм Покровська, достатньо буде просто дочекатися, коли його 51-ша ЗВА, незважаючи на будь-які власні втрати, таки доповзе до міста зі сходу та північного сходу (а вона ДУЖЕ близька до цього).

Більш того, цілком можливо, що 51-й ЗВА зовсім не доведеться «повзти» саме до самого міста, досить буде просто заблокувати його з півночі, дійшовши до вищевказаних рубежів і взявши, при цьому, під жорсткий вогневий контроль всі логістичні комунікації, що йдуть від міста у північно-західному напрямку. У такому разі саме 41-ша ЗВА, посилена частиною сил 2-ї ЗВА, зможе "стартувати головною" на Покровськ, адже її передові підрозділи ВЖЕ максимально наближені до нього.

Вся ця справа може сильно загостритися, якщо та ж 51-ша ЗВА противника прорветься на Добропілля (а такі шанси у неї є, судячи з темпів просування її передових підрозділів у цьому напрямку).

У такому разі ЗСУ отримають проблеми вже ОПЕРАТИВНОГО масштабу, причому й на Краматорському напрямку також.

***

№ 1.012

Валерій Залужний – про корені ідентичності, силу єдності й найголовніші історичні уроки для українців

Бойовий генерал, колишній Головнокомандувач Збройних Сил, а нині посол України у Великій Британії Валерій Залужний, в авторській

колонці розмірковує про корені ідентичності, силу єдності й найголовніші історичні уроки, які українці змушені вивчити просто зараз.

2025-07-28

Валерій ***Залужний***

Vogue

Я народився в 1973 році у звичайному українському місті, у звичайній українській родині. Добре пам’ятаю дитинство. Чомусь, на відміну від юності, воно тривало дуже довго. Це, мабуть, через те, що ми були дітьми батьків, які народилися після великої й жорстокої війни та стали для країни чи не єдиною надією на майбутнє. Вони, наші батьки, здається, були в цьому майбутньому вкрай впевнені, а тому неухильно рухалися за програмою держави. Так на світ з’являлися ми, майбутні будівники комунізму, дитинство яких було дійсно довгим, бо до очікуваного світлого майбутнього потрібно було спочатку вирости.

Можливо, такі добрі згадки про ті роки в мене ще й тому, що, як казав Василь Олександрович Сухомлинський, "роки дитинства – це насамперед виховання серця". За його теорією, саме в ранньому віці формується особистість, розвиваються моральні якості, емоційний інтелект і здатність співпереживати. Зростав і я, поступово розвиваючись і змінюючись під впливом того далекого світу барв та емоцій.

У нашій родині всі розмовляли українською. Але свою першу вишиванку я вдягнув уже дорослою людиною. У ті часи, в містечку, де я ріс, українських пісень співали чимало. Вдостачу було й літератури і журналів українською мовою. У скромній хаті мого діда, де я провів дитинство, я не пам'ятаю жодної російської книжки, окрім підручників моєї мами з російської літератури. Вони, до речі, згодом дуже стали мені в нагоді.

Натомість велике місто, де жили батьки, було іншим. Ми, що розмовляли українською, були наче чужинці. У військовому містечку треба було "вчити язик". До мене ця мова прийшла саме з вулиці. Але тоді я не думав про це. Це були начебто друзі, з якими разом до першої крові грали у футбол та відбивали один одного в наших сусідів. Для цього потрібен був язик. Їхній язик.

Уже згодом, у 2015 році, уважно вчитуючись у розвідувальне зведення, я згадав і той язик, і нашу вуличну футбольну команду. "Грали" на нашій окупованій території майже всі, хто колись навчав нас "великого язику". Але зараз не про них. А про нас, тих, хто і є Україна. Щоб зрозуміти, ким ми є і що значимо для інших, я хотів би згадати ще одну історію. Це історія однієї чудової жінки, що народилася і виросла в Криму, але живе в Києві та всю війну невпинно допомагає фронту. Вона трошки молодша за мене, але мудріша. Якось вона мені сказала. Розумієш, я усвідомила, що живу в Україні, лише підлітком – коли отримувала паспорт громадянина України. Сьогодні і вона, і я, і мільйони зовсім різних людей є українцями. І саме ми, різні за походженням, місцем народження, вірою і навіть кольором шкіри, сьогодні складаємо дійсно велике поняття – держава Україна. Бо держава – це ми.

А отже, говорячи про нашу країну та її роль сьогодні, ми можемо вести мову лише про нас – людей, які об'єднані в державу Україну. Немає нічого іншого, абстрактного, що може замінити поняття держави. Усе, що в ній є, – це тільки ми з вами. Ми, ті, хто живе зараз. І саме ми відповідальні за сьогодні й за те, що буде завтра.

То що ж ми, всі разом, значимо для світу. Можливо, спочатку краще розповісти світові, **які уроки ми вивчили за останні вкрай важкі роки**.

Ми маємо право про це казати, бо **ми *вижили* у найкривавішій війні** XXI століття. Бо ми ведемо боротьбу й тримаємо оборону самотужки – проти найжорстокішого ворога з часів фашизму. Ворога, що десятиліттями виховував ненависть до нас у мільйонах своїх громадян – пропагандою, з якою позмагався б хіба що новітній Ґеббельс. Отже.

Урок 1

Ми не дали себе обдурити. Бо саме ми є народ і є держава. Ми не дали себе знищити холодної ночі 24 лютого 2022 року – і тому ми досі існуємо й

боремося. Це зробила не абстрактна держава, а саме ми, український народ. На Бога надійся, а сам не зівай: **суспільство, що прагне безпеки, має бути готове за неї платити.**

Урок 2

Велич і сила ворога не завжди така, якою її уявляють його вожді та пропагандисти. **Дух, що тіло рве до бою, – ось єдине мірило сили**, навіть в умовах високотехнологічної війни.

Урок 3

Сусід, який допомагає тобі в біді, допомагає передусім собі. Якщо він не прийшов на допомогу – він є частиною твоєї біди. Із сусідами потрібно товаришувати. А від тих, хто товаришувати не хоче – вміти захищатися.

Урок 4

Ворог, що не зламав тебе на полі бою, тієї ж миті буде ламати тебе в тилу. З тією самою силою, але підступніше. З тими ж намірами він прийде і до твого сусіда, що допомагає тобі.

Урок 5

На війні чудес не буває. Деяким законам, за якими йде війна, багато тисячоліть, деякі виникають просто зараз. Лише вони впливають на хід війни. Інколи, щоб зрозуміти це, потрібно заплатити надвисоку ціну. **Незнання цих законів не убезпечує від поразки (?).**

Урок 6

Думаючи про *перемогу*, потрібно бути готовим залишитися на самоті. Не завжди твоя перемога вигідна твоїм союзникам. У тих, хто не б'ється заради життя, завжди є своя вигода.

І ще: зброю, яка не приносить вигоди, не застосовують. **Що це за зброя, казати не буду.**

Урок 7

Найдорожчий *ресурс* війни – це *люди*. І не тільки тому, що його неможливо швидко відновити, а ще й через те, що його можна втратити ментально й зробити непридатним. Ворог постійно працює над цим, і не лише на полі бою.

Урок 8

Б’ючись із більшим ворогом ***наодинці***, думай: **яку перемогу ти хочеш і можеш отримати зараз, а яку – у майбутньому**. Рішення мають свій час. Це не завжди зараз.

Урок 9

Твої друзі та союзники не завжди думають так, як ти. Інколи **для розуміння навіть простих речей їм потрібен час**. Як казав Тімоті Снайдер, наше завдання – зробити те, що очевидно для нас, очевидним для інших. Інколи це суперечка навіть навколо того ворога. Це час зміцнити дружбу і пояснити правду.

Урок 10

Кожний день у війні – це або новий урок, або смерть. Краще засвоювати ці уроки без війни. Інакше доведеться вивчати їх на досвіді тих, хто зміг їх пережити.

***

Попри всі негаразди, ми продовжуємо битися. Усі разом.

І **поки ми робимо свою справу, нам розписують різні сценарії та бачення. Від варіантів *закінчення війни* до сценаріїв проведення *виборів***.

> — **Це роблять люди, які часто самі є частиною нашого суспільства. Ті, хто мав би хоча б спробувати щось змінити.**

Але ми все ще стоїмо. А поки стоїмо – ми багато важимо для світу.

Ми об’єдналися й *стали сильними*. А отже – *суб’єктними*.

> — Уявляю подив і розчарування як наших, так і західних політиків 90-х і 2000-х. Здивовані й радянсько-українські генерали. Але ми це зробили. І сьогодні ми кажемо про себе голосно, бо нас добре чути і на іншому боці планети.

Отже, ми вже *маємо право вибору*. Ми, звичайні українці, які ще нещодавно дивилися то в один, то в інший бік.

***Наша сила* сьогодні дає шанс сформувати *новий світопорядок*.**

> — І не монополярний тоталітарний. А хоча б із шансом на демократичні цінності.
>
> **Ми даємо такий шанс.**

У світі, який незворотно змінився, **саме ми, Україна, щодня даємо шанс нашим сусідам, Європі, врятувати свою безпеку і своїх громадян**.

Саме на наших із вами плечах тримається мир у Європі.

Саме **нам**, залишеним на самоті у браку снарядів і гармат, **вдалося зрушити колесо науково-технічного прогресу**.

Винайдені нами технології не лише змінили уявлення про безпеку, а й **можуть врятувати людство від нової чуми**.

Ми відкриті до тих, хто не залишив нас.

Сьогодні ми маємо найбільшу і найбоєздатнішу армію на Європейському континенті.

А **тому саме *навколо нас*, нашої мужності, героїзму та інноваційності можливо сформувати *нову архітектуру безпеки* в Європі.**

Врешті-решт ми виборюємо право на життя для себе та своїх дітей. І лише для них творимо своє майбутнє. Яким воно буде, залежить тільки від нас. Прикладів у світовій історії достатньо. Але свою історію ми пишемо просто зараз.

***

№ 1.013

А вот такая вам загадка

2025-07-29

Кущ

В понимании многих наших экспертов, в Китае прям тирания и деспотия.

Но почему **именно в Украине никак не приживается моя идея**:

1. Прогрессивного подоходного налога.

2. Практически полной ликвидации налога на минимальный уровень дохода физического лица (на уровне реального прожиточного минимума).

3. Самостоятельной уплаты налога наемными работниками, а не работодателями.

А ведь это, налоговая революция, которая призвана создать класс налогоплательщиков вместо податного сословия.

Плюс почти полная легализация рынка зарплат - если работодатель не платит подоходный налог за своего работника, то и стимула платить "в конверте" у него нет.

4. Тема широчайшего налогового вычета (кредита) по подоходному налогу в пользу граждан на сумму инвестиций в себя и свои семьи: воспитание детей, ипотека, пркупка жилья, страхование, пенсии и т.д.

5. Смещения фискальных акцентов с налогообложения труда на налогообложение рент и сырьевого экспорта.

***

Пункты 4 и 5 важны в контексте ***внутреннего институционального развития*** (негосударственное пенсионное накопление, медицинское страхование, рынок жилья), ***демографического роста*** (рождение детей) и ***стимула внутреннего платежеспособного спроса***.

Право на самостоятельную уплату подоходного налога - это единственно верный способ почувствовать цену государства, оценить политические программы партий как бизнес-план и не голосовать "по-приколу".

1) — Почему **у нас не хотят создать класс свободных налогоплательщиков и держат людей за баранов, которые якобы не смогут сами заполнить простейшие налоговые декларации** (хотя, как показала практика, заявки на субсидии самостоятельно оформили миллионы).

2) — Почему **до сих пор в Украине облагают налогами минимальную зарплату, а на большие доходы не вводят хотя бы вторую шкалу налогообложения в 25%?**

Понятно, что и китайская модель не идеальна.

Но там есть прогрессивная шкала, как, впрочем, в большинстве стран мира, к которым не относятся Украина и Грузия со своей плоской фискальной шкалой подоходного налога.

Кстати,

> **— в этом году государство вернуло китайцам 130 млрд юаней уплаченного подоходного налога в рамках налогового вычета.**

Так **государство частично компенсирует своим гражданам расходы на детей, страхование, ипотеку, покупку жилья, пенсии**.

Налоговый кредит в Китае получили более 100 млн налогоплательщиков.

(1) За пять лет за счет налогового вычета из-под налогообложения было выведено доходов на 1,5 трлн дол.

(2) За счет прогрессивной шкалы, 90% налогов в Китае удержано именно с больших доходов: 10% населения платят 90% налогов.

(3) При этом Китай, один из мировых лидеров по генерации новых миллионеров.

А все потому, что **намного выгоднее богатеть за счет роста доходов своих соотечественников** (то есть, платежеспособности потенциальных клиентов на внутреннем рынке),

нежели за счет того, что

> **— в стране существует *плоская шкала подоходного налога* в интересах 10% населения, а все остальные - бедные или около этого.**

Зато

> — **10% богатого населения у нас платят налог по такой же ставке как и остальные 90%.**

В общем, пока такая простая истина, как **модель «просачивания богатства» - у нас недоступна**.

В наших краях, есть

> **1) — 1% богатых,**
>
> **2) — 9% - слой социальной "глины", которые пасть порвут за интересы 1% и**
>
> **3) — оставшиеся 90%, которые так дезориентированы, что порой отождествляют интересы 10% в части плоской шкалы подоходного налога со своими собственными.**

И "за компанию", не любят прогрессивную шкалу.

Кстати, в Китае

(1) платят налог в основном лица с доходом выше среднего.

(2) А 90% плательщиков с годовым доходом до 120 тыс. юаней или 17 тыс дол - практически не платят подоходный налог.

(3) А это, на минуточку, чуть менее 1400 дол в месяц!

(4) Но такая модель, как я уже написал, не стимулирует бедность и угнетает богатых, а наоборот - генерирует новое поколение миллионеров за счет роста богатства и капитализации страны в целом.

И прогрессивная шкала налогообложения доходов населения с одновременной минимизацией налогообложения минимальных доходов, этому, как раз, способствует.

Интересно, **хоть одна партия в Украине на будущих выборах (а они же когда-то произойдут), поднимет *тему освобождения примерно 8 млн экономически активного населения из налогового рабства*?**

***

№ 1.014

Коментар щодо рішення НБУ про рівень облікової ставки (липень 2025 року)

2025-07-30

Данілішин

24 липня Правління НБУ прийняло рішення зберегти облікову ставку на рівні 15,5% річних.

Також збережено параметри інших інструментів НБУ:

> **— ставка 3-місячних депозитних сертифікатів - 19% річних, депозитних сертифікатів овернайт - 15,5% річних та кредитів рефінансування - 19,5% річних.**

1. Монетарний дизайн та економічне зростання

Параметри монетарного дизайну залишаються ультражорсткими: ключова процентна ставка перевищує не тільки темпи інфляції, але й темпи приросту ВВП, що обмежує доступність позикових коштів для інвестиційного розвитку.

Жорсткий фарватер монетарної політики зберігається в країні майже безперервно останні 8 років, що є ключовим фактором пригнічення економічної активності та зниження конкурентоспроможності українських виробників. За 2022-2025 рр ВВП відновився лише на 77% від довоєнного рівня, при цьому за 6 міс. 2025 р. приріст ВВП складає лише +0,8% проти минулого року, що суттєво нижче навіть оновлених прогнозів МВФ, Уряду та НБУ (які коливаються близько 2% на рік). НБУ останнім серед ключових інституцій переглянув свій прогноз ВВП і продовжує стверджувати, що його монетарна політика не впливає на динаміку ВВП.

2. Монетарна політика та інфляція

Із-за слабкості каналів монетарної трансмісії та домінування немонетарних чинників інфляції облікова ставка майже не впливає на інфляцію.

Однак

> **— НБУ із завзятою впертістю продовжує затискати грошову масу, позбавляючи економіку шансів на розвиток.**

Споживча інфляція втричі перевищує інфляційний таргет (14,3% у травні 2025 р.).

У 2025 р. ключовими драйверами інфляції є – ріст виробничих витрат підприємств девальвація гривні до євро, а також відновлення споживчого попиту (зростання фізичних обсягів роздрібного товарообороту за 4 місяці 2025 р. склало +5,2% проти попереднього року).

Крім того на інфляцію суттєвий вплив мають погодні фактори (про що також зазначає НБУ – «інфляція найближчими місяцями значно залежатиме від фактичного впливу погодних умов на пропозицію продовольства» - цитата).

Більшість цих факторів знаходиться поза межами дії облікової ставки.

Виробничі витрати зросли внаслідок росту тарифів на енергопостачання та транспортні перевезення. Погода змінюється незалежно від рівня облікової ставки. Девальвація гривні визначається не ринковими коливаннями, а керованими валютними інтервенціями НБУ, а також світовими «тарифними війнами». Вплив процентної ставки на споживчі витрати населення залишається дуже обмеженим – строкові гривневі вклади населення становлять лише 5% ВВП.

Починаючи з серпня очікується деяке зменшення рівня інфляції, однак це відбудеться із-за статистичного ефекту бази порівняння минулого року, а не із-за заходів монетарної політики.

3. Монетарна трансмісія слабка

Неспроможність процентної політики НБУ впливати на рівень цін обумовлюється слабкістю каналів монетарної трансмісії, які або зовсім відсутні, або ж мають настільки неістотний розмір, що не в змозі передати імпульси процентної ставки до ринків товарів та послуг, **де формується інфляція та інфляційні очікування:**

(1) - Строкові гривневі вклади населення (у депозити банків та ОВДП) з початку року зросли лише на 34 млрд грн, що становить мізерну величину порівняно із споживчими витратами населення (близько 2 трлн грн за 5 міс.) чи з обсягами їх витрат на покупку іноземної валюти (близько 154 млрд.грн за 5 міс). Сума приросту гривневих вкладів майже дорівнює сумі

процентних витрат НБУ за депозитними сертифікатами (33 млрд грн за 5 міс). Тобто держава «просто так» платить банкам стільки ж коштів, скільки ці банки залучають депозитів населення! Це говорить про абсолютну неістотність депозитного каналу для досягнення інфляційних цілей.

(2) - Рівень гривневого кредитування становить лише 8,5% ВВП (за працюючими кредитами). При цьому близько 30% кредитного каналу – пільгується Урядом. Це говорить про низьку здатність кредитного каналу впливати на економічну активність бізнесу та населення.

(3) - Процентна маржа банків між новими портфелями кредитів та депозитів сягає 10-12 відс. п. (в червні 2025 р. – 10,9 відс. п.), що з'їдає переважну частину початкового імпульсу облікової ставки.

(4) - Висока концентрація депозитів у заможних людей додатково знижує трансмісійну ефективність депозитного каналу: 60% вкладів належать 1% вкладників.

(5) - Валютний канал не працює оскільки обмінний курс регулюється валютними інтервенціями НБУ, а не ринковим торговим сальдо, до того ж країна отримує пільгове валютне фінансування і не користується зовнішніми ринками капіталу. Частка валютних активів у загальних активах реального сектора постійно збільшується.

(6) - Фондовий канал ОВДП не здатен слугувати монетарній трансмісії, оскільки фіскальний дефіцит переважно покривається із зовнішніх джерел, а тому не залежить від процентних ставок внутрішнього боргового ринку.

4. Процентна ставка та валютний попит

Непродумана та поспішна політика валютної лібералізації ускладнила роботу процентного каналу монетарної політики, який і без того був слабким.

Висока облікова ставка не змогла знизити попит на валютні активи.

НБУ стримує девальвацію гривні гігантськими валютними інтервенціями – близько 3 млрд. дол. на місяць.

За 2024 рік валютні інтервенції зросли на 22%, а за 6 місяців 2025 р. – ще на 24%.

— У 2025 році 22% усіх валютних інтервенцій НБУ припадає на попит населення, тоді як в 2022 р. було лише 4%. Шалений валютний попит

змусив НБУ в липневому макропрогнозі суттєво знизити очікування щодо валютних резервів на кінець 2025 року (з 57,6 млрд. до 53,7 млрд).

Прогнози НБУ щодо очікуваних обсягів інтервенцій регулярно не збуваються.

Однак, НБУ переконує, що

— ***«на валютному ринку у нього все під контролем…»***.

5. Щодо досягнення потенційного ВВП

Задля обґрунтування високої жорсткості монетарної політики НБУ вдається до відвертих маніпуляцій, заявляючи що

— ***«економіка досягла потенційного рівня виробництва у зв'язку з дефіцитом робочої сили…».***

Такі заяви є абсолютно необґрунтованими.

Рівень завантаження виробничих потужностей у промисловості складає лише 66%, а

— наявний дефіцит робочої сили є результатом *фізичного скорочення трудових ресурсів*, а *не зростання ринкового попиту на них*.

6. Вартість монетарної політики для платників податків

Уряд несе подвійні втрати від жорсткої монетарної політики НБУ.

1) — По-перше, процентні витрати НБУ за депозитними сертифікатами зменшують прибуток НБУ, який є одним з джерел доходів держави, як корпоративного власника НБУ.

2) — По-друге, Уряд несе додаткові процентні витрати за державними внутрішніми позиками.

Якби протягом війни облікова ставка встановлювалася на рівні з інфляцією (а не вище неї), то витрати держави перед банками (за ОВДП, кредитами, депсертифікатами та пільговими кредитними програмами) були б на 250 млрд. грн. нижчими.

7. Монетарна політика та кредитування

Реальна *вартість кредитних ресурсів* суттєво *перевищує реальні темпи приросту виробництва*.

Це дестимулює виробників залучати позикові ресурси, обмежує їх можливості для конкурентоспроможного розвитку.

— За час війни рівень кредитування скоротився з 19% ВВП до 14% ВВП.

— При цьому близько 35% гривневого портфеля бізнес-кредитів видано в рамках пільгових програм Уряду.

Кредити – це не тільки інвестиції в нарощування продуктивності реальної економіки.

Кредитний канал – це ключовий канал монетарної трансмісії, який власне і дає змогу центральному банку зберігати спроможність ефективно досягати своїх інфляційних цілей в майбутньому.

НБУ не приділяє належної уваги відродженню кредитного ринку України.

— НБУ в чергове захопився оцінкою стійкості банків, запровадженням нових (посилених) вимог до структури капіталу банків, розвитком нішових кредитних продуктів (на кшталт ESG-кредитування чи інклюзивного кредитування).

Тоді як

— загальний кредитний клімат в країні залишається несприятливим, що насамперед пов'язане із зависокою базовою ціною позичкових ресурсів.

8. Вплив облікової ставки на прибутки банків

Завдяки *росту процентних доходів від держави* (проценти за ОВДП, депозитними сертифікатами та пільговими кредитними програмами), *банківська система вже третій рік поспіль демонструє історично рекордні показники прибутковості*.

— За 2024 р. банки отримали 187 млрд. грн прибутку до оподаткування. 60% процентних доходів банки отримали від держави.

Висновки

Підвищення облікової ставки в нинішніх умовах не має впливу на інфляцію, оскільки не генерує адекватного потоку гривневих коштів з споживчого ринку в гривневі заощадження.

В умовах структурних воєнних шоків більш дієвими інструментами стримування інфляції є застосування адміністративних обмежень (фіксація тарифів, фіксація обмінного курсу), аніж монетарна політика.

Політика НБУ у стримуванні інфляції шляхом «підвищення привабливості гривневих активів» повинна бути згорнута.

Потенціал монетарної політики слід використовувати у напрямку розвитку кредитування та інвестицій для збільшення пропозиції товарів вітчизняного виробництва, реалізації відновлювальних інвестиційних проектів, стимулювання повернення біженців, покращення зовнішньоторговельного сальдо.

Фундаментальну стабільність цін слід формувати через усунення шоків з боку пропозиції, а не через стиснення попиту.

Однак, нинішня

політика НБУ завдає додаткових деструктивних шоків економіці, обмежує доступність позикових коштів для держави і бізнесу, і

— **лише достатній обсяг зовнішньої фінансової підтримки утримує економіку від сповзання у стан економічної кризи та валютної дестабілізації**.

***

№ 1.015

Денис Шмигаль: "Морально у нас немає опції "здатися"

Денис Шмигаль: "Морально у нас немає опції "здатися"

2025-07-30

Редактор Віталій *Червоненко*

В середині літа в Україні відбулося переформатування уряду. Попри масштаб – змінилось керівництво Кабміну, ліквідували відразу декілька міністерств – ця реформа була доволі дивною.

Адже звільнений з посади прем'єр-міністра Денис Шмигаль не пішов з влади, як часто бувало в Україні, а відразу ж отримав впливову посаду міністра оборони. Його попередник Рустем Умєров, своєю чергою, перейшов працювати до РНБО.

Такі неочікувані "рокіровки" викликали хвилю чуток в ЗМІ, які, зокрема, говорили про перерозподіл сфер впливу в українській владі. І начебто саме міноборони – відомство з найбільшим бюджетом в історії України і колосальними повноваженнями – найбільш ласий "шматок пирога" в цій комбінації.

В першому інтерв'ю на новій посаді Денис Шмигаль розповів ВВС Україна свою версію, чому після рекордних п'яти з половиною років на посаді прем'єра погодився на "пониження" до рівня міністра та дав прогноз щодо закінчення війни і перспектив на полі бою.

А ще він прокоментував топтему тижня - знищення незалежності НАБУ. Каже, антикорупційні органи були ефективні, й сподівається, що парламент виправить ситуацію. Також він пояснив, чому він як ще прем'єр-міністр не голосував за призначення керівника БЕБ.

Під час запису інтерв'ю була оголошена повітряна тривога і загроза ракетного удару для столичного регіону. Розмова продовжилась в обмежених умовах підземного укриття і взагалі могла не відбутись.

Згодом виявилось, що ця балістична ракета вдарила по полігону на межі Київської та Чернігівської областей.

1. Президент попросив піти

ВВС: Денисе Анатолійовичу, як так сталося, що ви, очільник уряду, рекордсмен на цій посаді – змінили свою сферу діяльності і очолили Міноборони? Хто вам це пропонував? Як виглядало погодження вашої кандидатури?

Денис Шмигаль: Як і посаду прем'єр-міністра, посаду міністра оборони теж запропонував президент Володимир Зеленський. Зараз у нього є бачення того, як країна має рухатись далі, де є необхідність посилювати відповідні урядові структури, – у нас відбулася зустріч, ми з президентом поговорили, він зробив цю пропозицію у зв'язку з необхідністю посилення ролі попереднього міністра оборони в переговорному процесі.

ВВС: Тобто це виглядало так, що Умєров більш необхідний зараз як переговорник?

Д.Ш.: В певних переговорних процесах, так.

ВВС: Але була критика на адресу Умєрова і виглядало так, що саме це була одна з причин його звільнення. А ви кажете, що президент хотів його не через критику звільнити з посади, а, власне, дати йому більше повноваження як переговорнику, так?

Д.Ш.: Ви бачите його роль як переговорника зараз. Він голова переговорної групи, він секретар РНБО, тобто було таке бачення. Відповідно, ми з Президентом поговорили, він запитав, чи не погодився б я очолити міністерство оборони? Я погодився, бо як українець, я не бачу більш важливого, більш серйозного виклику сьогодні, ніж перемогти в цій війні.

Посада прем'єр-міністра є більш загальнополітичною. Посада міністра оборони є дуже конкретною. Далі ми рухалися паралельно з президентом в частині трансформації уряду і всіх наступних кроків.

BBC: Ви цікаво зауважили, що хотіли "допомогти перемогти Україні". Ви бачите себе "міністром перемоги" – тим міністром оборони, при якому сталася перемога України в цій війні?

Д.Ш.: А як можна йти на міністра оборони і не бачити себе в ролі міністра, який допоможе нашим збройним силам цю війну завершити? Я думаю, що це був би нонсенс. Звичайно, і на посаді прем'єр-міністра, і на посаді міністра оборони я найбільше бажаю нашій країні перемоги і завершення цієї війни.

BBC: Я думаю ви чули або читали певні дописи про начебто роль Давида Арахамії в цьому вашому призначенні. Чи можете ви спростувати або підтвердити, що пан Арахамія дійсно просував, лобіював або якимось чином був задіяний в процесі вашого призначення на міністра оборони?

Д.Ш.: Давид Арахамія був задіяний в цьому процесі виключно як голова фракції. Фракції, яка на правах коаліції монобільшості в Верховній Раді безумовно приймає рішення про ті або інші призначення. Тобто вже на етапі подання кандидатури до парламенту.

До цього ми з Давидом Арахамією ніколи не спілкувалися на цю тему.

BBC: Повертаючись до вашого рекордного терміну на чолі уряду. Які головні здобутки, а можливо і провали, які ви зробили на посаді прем'єр-міністра? От що буде написано в підручниках історії про той час, коли ви очолювали уряд, окрім власне рекорду перебування?

Д.Ш.: У кожного уряду є свої виклики, у кожного уряду є помилки, історики їх оцінюють і опишуть. У кожного уряду є свої здобутки.

Я вважаю, що наш уряд пройшов випробування ковідом, спільно з президентом, спільно з парламентом. **Наш уряд втримав ситуацію в час початку повномасштабного вторгнення під лідерством нашого президента**, і звичайно ж, під захистом наших Збройних сил.

Я вважаю, що це один з історичних моментів, який в будь-якому випадку буде вписаний в підручники історії. Назвемо це так – **ми зберегли інституційну стійкість України**, або стійкість інституцій, які, попри повномасштабне вторгнення ворога, встояли і змогли тримати країну в фінансово-економічно-соціальному балансі.

Працювали з партнерами, працювали всередині країни – від організації гуманітарної допомоги до постачання зброї і фінансів. Пенсії виплачували без затримок з першого дня. Це насправді був здобуток урядовців. В багатьох

випадках дуже конкретних людей, які попри загрози – російські літаки над Києвом літали – виходили на роботу кожного дня працювати. Не завжди в шелтерах, а переважно на своїх робочих місцях.

ВВС: Чи були у вас певні конфлікти з вашими заступниками – Свириденко, Федоровим – або, можливо, з президентом Зеленським за цей час на посаді голови уряду? Можливо, якісь принципові питання ви бачили по-іншому, ніж вони в підсумку вирішені?

Д.Ш.: Коли працюєш в політиці завжди можуть виникати певні дискусії. Вони не завжди прості, але це робочі моменти. Ніколи я не дозволяв собі переходити на якісь особисті речі або особисті конфлікти. Якщо є робочі питання, за які треба потягатися з кимось інтелектуально чи професійно – звичайно, це відбувається. Це нормально, це правильно, тому що в таких дискусіях народжується найякісніше рішення та мінімізуються помилки.

Але у нас ніколи не було персональних протистоянь або конфліктів з членами уряду, з якими ми працюємо і сьогодні.

2. Про НАБУ, САП і БЕБ

ВВС: Ви згадали про здобутки – це і пандемія, це і початок вторгнення. Я хотів би згадати про неприємні моменти. Один з останніх – це конкурс на посаду голови БЕБ. Зараз, вже не на посаді, ви можете пояснити, чому обрана кандидатура не отримала схвалення від кабміну?

Д.Ш.: Це було вже пояснено, і іншого пояснення не існує. У нас Кабмін – колегіальний орган, який ухвалює рішення колегіальним голосуванням, голосує кожен індивідуально. Якщо члени Уряду утрималися або проголосували проти проєкту рішення – рішення вважається не прийнятим.

Відповідно в цьому випадку, заслухавши інформацію від колег, яка була озвучена на засіданні Кабміну, кожен міністр визначався і проголосував. Результати голосування всім відомі.

ВВС: А ви особисто як голосували?

Д.Ш.: Я утримався від голосування.

ВВС: Це достатньо нетипова ситуація, коли вже обрана конкурсом з міжнародниками кандидатура не отримує, здавалось би, формального схвалення Кабміну.

Д.Ш.: Я б не сказав, що це нетипова ситуація. Це ситуація, коли колегіальний орган розглядає всі факти, бере їх до уваги і висловлює своє рішення голосуванням. Коли кількості голосів недостатньо – тоді маємо відповідний результат. Це не означає, що Кабмін хоче новий конкурс. На мою думку, це

означає, що комісія має подати і інших кандидатів. Був же короткий список, довгий список...

ВВС: Тобто, на вашу думку, вихід з цієї ситуації — це подати другого за списком кандидата?

Д.Ш.: Як варіант, це один з варіантів. Повторно подати, одного чи двох. Там закон дає комісії варіанти, як діяти в таких випадках.

ВВС: А пояснити, чому саме ви утрималися і не підтримали кандидатуру пана Цивінського, ви можете зараз?

Д.Ш.: Так, звичайно. Я заслухав дані, які викликали в мене застереження, вони стосувалися питань національної безпеки і, відповідно, я утримався.

ВВС: Ще одна тема, до якої ваш Кабмін вже не причетний, але вона надзвичайно гаряча і викликала перші з початку повномасштабної війни масові протести. Я про скандал з так званим позбавленням незалежності НАБУ і САП. Вже є законопроєкт, який начебто повертає цю незалежність. Але як ви бачите цю ситуацію? Чому вона сталася? До чого вона може призвести? Чи дійсно нам загрожує повне припинення фінансування західних партнерів? І, загалом, можливо, у вас є своє бачення, чи зараз конструкція НАБУ і САП працює досконало? Чи дійсно треба їм допомогти законодавчо?

Д.Ш.: Якщо ви дозволите, я зроблю короткий історичний екскурс. Він для мене дуже важливий. Протягом останніх шести років ось це скликання парламенту, яке зараз є, з цим урядом, який працював протягом цього періоду, створили зробили цю інфраструктуру дієвою і дійсно незалежною.

Фактично була завершена реформа НАБУ, бюро була надана повна самостійність, посилена Спеціалізована антикорупційна прокуратура, проведені конкурси, призначений антикорупційний прокурор, запрацював Вищий антикорупційний суд, проведені відповідні аудити.

Тобто всі ці органи антикорупційної інфраструктури отримали повну незалежність парламентом цього скликання, цим урядом за ініціативи саме президента Зеленського.

За цих 6 років всі звіти Єврокомісії, звіти країн GRECO, звіти Організації економічного розвитку і співробітництва демонстрували - дослівно було написано - "remarkable progress" в антикорупційних реформах.

Тобто

> — Україна зробила дійсно великий прорив і створила одну з найсильніших, найпотужніших антикорупційних інфраструктур. Я думаю, в Європі і в світі.

За цей період ми бачили затримання топчиновників, які підозрюються або підозрювались в корупції. Тобто не було обмежень. Антикорупційні органи зайшли і арештували голову Верховного Суду. В світі такі кейси можна побачити вкрай рідко. І все це, нагадаю, в умовах повномасштабної війни.

Те голосування, яке ви питали.

Я думаю, парламент спирався на певні дані, зокрема і щодо загроз національної безпеки.

Але, **що найважливіше, так це наслідки цієї ситуації.**

1) — **Україна, українське суспільство, *українська влада* вчергове продемонстрували політичну зрілість і дорослість.**

2) — ***Президент*** **відреагував миттєво**. Миттєво були зібрані зустрічі з керівниками антикорупційних органів.

Були поставлені питання, в чому, на їх думку, проблематика, де вони її бачать і як цю проблематику можна розв'язати.

Після цих зустрічей негайно було подано новий законопроєкт.

— Ми сподіваємося, що парламент найближчим часом збереться і його розгляне.

І це буде ще одним маркером демократії і політичної зрілості української нації, українського суспільства та влади.

Попри повномасштабне вторгнення, попри обмеження воєнного часу ми максимально відстоюємо демократичні цінності, бо в тому числі і за це борються наші збройні сили, за це наші воїни віддають своє життя.

BBC: Одна ремарка: ви кажете, що пан Зеленський, його влада "миттєво відреагувала". Але ж власне, його влада і провела цей закон, який викликав осуд західних партнерів і масові акції. Тобто це не зробив хтось зі сторони – опозиція, умовно. Тому питання, власне, чому влада зробила цей крок, а потім, я так розумію, зрозуміла помилковість і відразу його виправляє. Тобто, що насправді сталося?

Д.Ш.: Парламент прийняв рішення, ґрунтуючись на тих або інших даних. Суспільству це не сподобалось. Влада чує і реагує, попри воєнний стан, попри колосальне напруження і воєнні пріоритети.

3. Плани на Міноборони

BBC: Перейдемо до вашої поточної роботи в міністерстві оборони. Не дарма це міністерство називають "окремою державою". Це і найбільший бюджет, це велика сфера впливу, до якої додаються ще й повноваження колишнього мінстратегпрому. Які ваші основні завдання в Міноборони, які вам визначив президент, які ви для себе поставили?

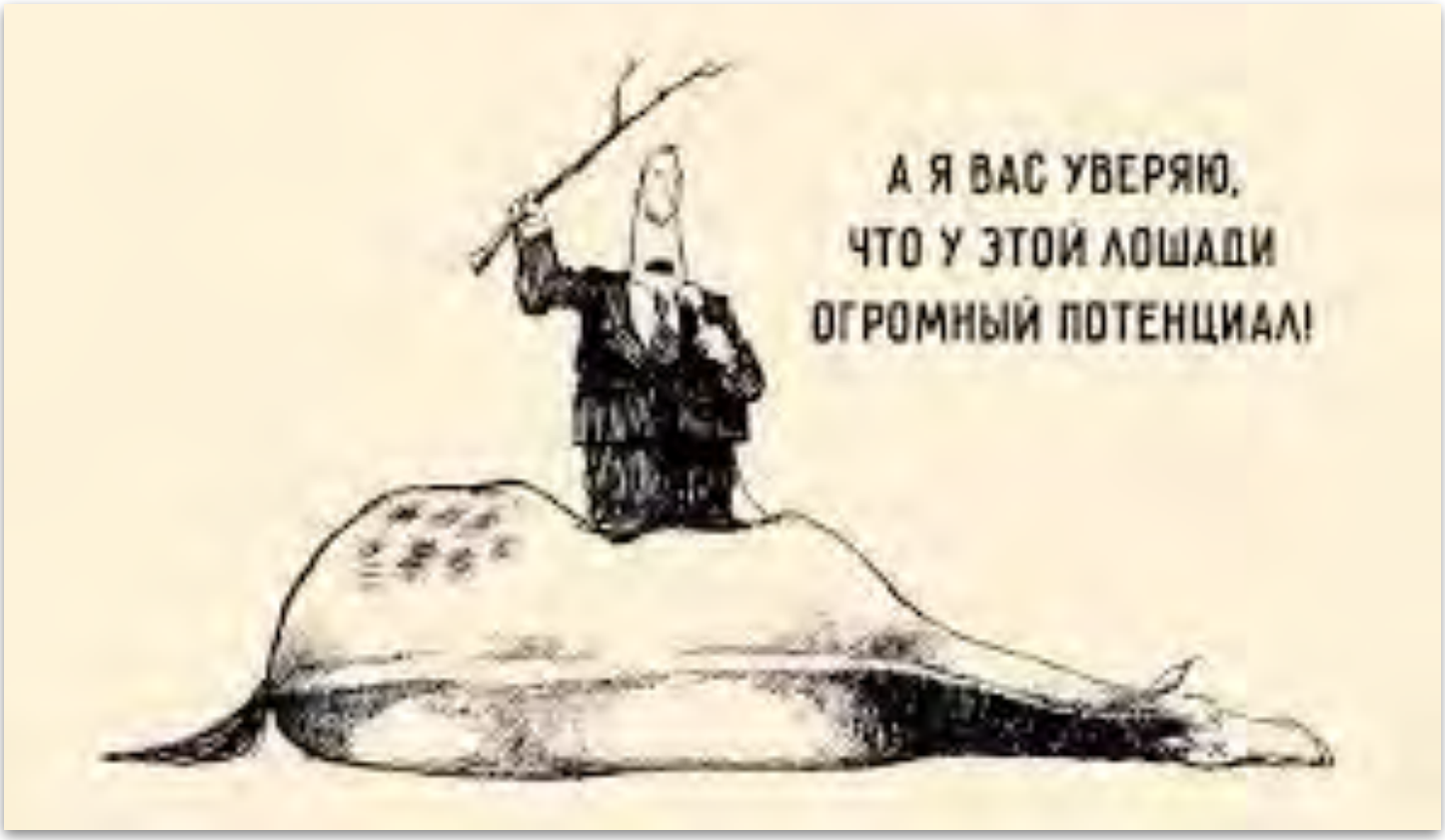
Д.Ш.: Є низка завдань, які президент публічно висловив, вони очевидні. Є завдання внутрішні, які для мене є теж викликом. Є, звичайно, закрита частина.

(1)

Перше, **у нас підписано 28 “безпекових угод”.**

> — Зараз ми робимо аудит міжнародних домовленостей, зобов'язань по наших безпекових угодах, по домовленостях на всіх "Рамштайнах", які були.
>
> Відповідно, дивимося, що є в нас з точки зору зброї, міжнародної військової допомоги і коштів на цей і на наступний рік.

Це основний елемент.

(2)

Друге - зараз ми ***формуємо концепцію механізму залучення коштів***, ресурсів і зброї

в межах 5% внеску в НАТО від наших партнерів.

Стабільне завдання - залучення міжнародного фінансування і безпекова допомога.

(3)

Третє. Важливе публічне завдання від президента – **збільшити до 50% виробництво власної зброї - від дронів-перехоплювачів до артилерії та броньованих автомобілів.**

Тут дуже важливо розуміти, що на закупівлю зброї Україна витрачає власні кошти, які закладені в бюджеті на сектор безпеки і оборони, це порядку 700 мільярдів гривень. Додатково ми наблизили ще порядку 300 млрд, тобто майже трильйон.

Зараз ми приблизно 40% закуповуємо в українських виробників.

Спроможність українських виробників зростає, і Президент поставив завдання збільшити до кінця року на 10% обсяги замовлень.

В тому числі і для того сьогодні об'єднується міністерство оборони з міністерством стратегічних галузей промисловості.

(4)

Далі - запуск ***Defence City***. **Екосистема для оборонних технологій** – це один з елементів, який дозволить нам масштабувати українське виробництво і понад 50%, особливо у співпраці з нашими партнерами.

Ініціативи президента "Будуйте з Україною" і "Будуйте в Україні" - це дві ініціативи, які фактично дозволяють нам залучати інвесторів в Україну і створювати тут спільні підприємства для виробництва зброї для українських збройних сил.

(5)

Далі. **Створення спільних підприємств за межами України.**

> Коли український виробник створює спільне підприємство з європейським партнером, на їхній території будується завод без загрози його знищення ракетами або дронами, а вироблена продукція передається Збройним силам України повністю або в якомусь максимальному відсотку – це вигідно усім сторонам.
>
> Ми можемо говорити про те, що, наприклад, 80% виробленого передається Україні, 20% ставиться на склади країни розташування підприємства. **Це може бути** такою домовленістю win-win.

BBC: Чи передбачається відкриття повноцінного експорту озброєння українського? Те, про що давно кажуть українські виробники.

Д.Ш.: Експорт зброї – це політичне рішення, завжди і в будь-якій країні.

> — В час війни, якщо у нашого захисника на передовій недостатньо тої або іншої зброї, неможливо її експортувати, доки ми не наповнимо наші збройні сили на 100 плюс відсотків.

Якщо є надлишок виробництва - ми маємо знаходити засоби, як її профінансувати і віддати нашим збройним силам.

BBC: Але позиція виробників інша – що вони не мають засобів, *держава не закупає в них ту кількість, яку вони виробляють,* і, власне, їм потрібні гроші для того, щоб виробляти більше і краще.

Д.Ш.: Для цього ми шукаємо додаткові кошти, намагаємося замовити все, що в державі може вироблятись. Але **в умовах війни прямий експорт уявити неможливо.**

Як я вже казав, можуть бути партнерські проєкти, коли частина залишається на складах партнерів. Можливо утворювати з партнерами міцні ланцюги обміну зброєю. Але не прямий експорт.

BBC: Повертаючись до міністерства. Питання в тому, в якому стані ви прийняли міністерство оборони? Я думаю, ви читали, бачили критику на адресу пана Умєрова? "Міністерство хаосу" - так його називали.

Д.Ш.: В міністерстві, в будь-якій організації завжди є сильні, професійні люди. Була сформована дуже хороша, сильна команда заступників. Частина з них залишилась і сподіваюсь, що ми разом зможемо втілити багато пріоритетних проєктів, завдань президента, завдань керівництва держави. Також зараз ми проведемо повну кадрову інвентаризацію в департаментах, в управліннях у зв'язку з об'єднанням міністерств – оборони і стратегічних галузей промисловості.

Буде проведений аудит угод, фінансів.

Але **це буде зроблено з метою покращення певних процесів, а не для критики.**

BBC: Цікава ваша думка щодо двох таких відомств, які керуються міністерством оборони, *ДОТ – Державний оператор тилу, і Агенцію оборонних закупівель - АОЗ*. Щодо них було дуже багато скандалів і незрозумілих кадрових рішень. Яке ви бачите майбутнє цих двох структур? І чи залишиться на своїй посаді очільник АОЗ Арсен *Жумаділов*?

Д.Ш.: Що для мене є головною відповіддю?

Коли я заходив на посаду міністра оборони України, я сказав, що ми зосередимося на трьох питаннях.

(1) Перше, і ключове, це *люди*.

(2) Друге, це *система*. Про систему ми з вами частково вже говорили – треба налагодити роботу міністерства, щоб воно працювало як годинник. І,

(3) третє, закупівлі зброї – це АОЗ, і на сьогодні воно стоїть на певних рейках. Арсен *Жумаділов* призначений відповідно до всіх необхідних процедур. Робота йде.

В час війни стабільність забезпечення – це важливо.

Нарікань немає.

Завжди можуть бути нюанси, може бути людський фактор десь в окремих випадках, але

> **— на 99% все працює сьогодні більш-менш відлагоджено в АОЗ і в ДОТ.**

Відповідно, з цього я роблю висновок, що керівник, команда, які там сьогодні працюють, рухаються в правильному напрямку.

Звичайно, що реформа буде продовжуватись, будемо дивитись, де можна ще покращити, де можна знизити ціни без зниження якості, де можна підвищити якість без підвищення цін. Тобто всі ці речі будуть враховані.

ВВС: Тобто жодних зауважень до Арсена *Жумаділова*, до його роботи у вас станом зараз немає?

Д.Ш.: Якщо у мене будуть зауваження, я їх буду висловлювати. Зараз на вході **критичних зауважень до керівництва агентств у мене немає**. Далі будемо вивчати і дивитись по роботі, як буде рухатись процес.

ВВС: Чому на четвертому році війни в Україні ліквідовується *Мінстратегпром*, яке, власне, мало займатися забезпеченням ОПК країни? Коли його створювали, я пам'ятаю, це майже відразу після приходу пана Зеленського до влади, було багато всяких ідей, чим воно буде займатися, було багато слів про те, що воно давно вже необхідне для цієї країни. Але зараз ми бачимо, що воно фактично вливається в міністерство оборони. Чому?

Д.Ш.: Дуже проста відповідь. **Ми про це говорили з президентом і аналізували, як політично правильніше зараз закрутити цю роботу, пришвидшити її.**

Я знову зроблю історичний екскурс.

> Дійсно, це була ідея президента і наш уряд – мій уряд, я як прем'єр-міністр – ми цю ідею реалізовували, запроваджували посаду віцепрем'єра – міністра стратегічних галузей промисловості.

Це було до повномасштабної війни.

> Українська оборонна промисловість в той час була знесилена певними корупційними скандалами та російськими впливами. І багато підприємств рухались по таких спадаючих траєкторіях їхнього існування.

Відповідно, у президента було розуміння того, що ми маємо стратегічним галузям приділити окрему увагу.

І це був не просто політичний сигнал, це було дійсно дуже прагматичне рішення утворити таке міністерство, надати підтримку.

І в тому форматі це працювало дійсно на підвищення ефективності, на збереження оборонно-промислового комплексу держави, на певний захист від російських впливів.

Але зараз йде війна, **українська економіка стала на військові рейки**, почало зростати українське оборонне виробництво, і зараз

— нам необхідна можливість швидше реагувати, треба прибрати зайві бюрократичні зв'язки,

— **прибрати природну конкуренцію між міністерствами**.

Тому **об'єднання сьогодні, в цей час повномасштабної війни – я вважаю, що це правильне політичне рішення.**

Об'єднати, прибрати ці суперечки: "ви у нас то не хочете купляти, а ви у нас на то гроші не заклали".

Коли це одне міністерство, ми розуміємо, що ми несемо відповідальність за виробництво того, що необхідно Збройним силам. І коли Збройні сили кажуть: нам потрібні дрони, нам потрібні БТРи, нам потрібні танки, нам потрібні гаубиці – будь ласка, тут же це виробляється.

І це не конфлікт інтересів.

— Укроборонпром – корпоратизований.

— Є наглядова рада, вони відокремлені, тобто

— **прямий вплив відсутній у держави.**

Для мене також є великим викликом те, що в Міноборони є декілька десятків підприємств, які напряму є державними підприємствами міністерства.

Плануємо швидкі рішення. Ті підприємства, що "живі" - корпоратизуємо і передамо в Укроборонпром. Підприємства, які не "живі", але мають нерухомість – всі в Фонд держмайна на приватизацію. Підприємства, які можуть отримати інвестора, про якого ми мріємо – у Фонд держмайна на залучення інвестора.

Але **в Міноборони не має лишитись державних підприємств**.

Міністерство має формувати політику, це має бути політичний орган без прямого управління.

ВВС:: Тобто, жодного зв'язку немає між ліквідацією Мінстратегпрому і скандалами минулорічними щодо постачання на фронт *неякісних мін*?

Д.Ш.: Це прагматичне рішення, ми прагматично керувалися власне оцим скороченням шляху комунікації, договорів, виробництва, закупівель.

4. Літній наступ Росії

BBC: На посаді міністра оборони ви маєте, як мені здається, більше щоденного доступу до більшого кола інформації саме про війну, про стан речей на полі бою. Яка зараз ситуація на полі бою? Звичайно, без секретних подробиць, але яким ви бачите поточний стан війни?

Д.Ш.: Знаєте, як доповідають наші військові: ситуація напружена…

BBC: "*Складна, але контрольована*".

Д.Ш.: Так, "складна, але контрольована".

BBC: Ну, от власне вже мемом стала ця фраза.

Д.Ш.: Вона **мемом стала, але вона несе в собі дійсно величезний зміст**.

Її треба сприймати як технічне визначення військових стосовно ситуації на полі бої. Дійсно ситуація складна.

Щодня росіяни атакують наші позиції, практично по всій довжині лінії фронту росіяни створюють тиск. Десь він сильніший, десь кількість бойових зіткнень може бути десятки в день, десь може бути одиниці в день, але по всій лінії фронту триває ось цей літній наступ.

BBC:: Ви бачите якісь ознаки завершення цього літнього наступу, стабілізації ситуації?

Д.Ш.: Станом на сьогодні – ні. Він триває.

Але **загалом фронт стабілізований, лінія фронту стабілізована**.

І росіяни демонструють неспроможність зробити якихось проривних дій.

> **— А українські сили оборони завдають ворогу величезних втрат, знекровлюють його та виснажують.**

Нічого нового я, на жаль, не додам, оскільки все решта є доволі секретною інформацією.

BBC: Цікава ваша думка як людини, яка от потрапила в цю сферу, де ви отримуєте більше ще інформації, ніж ви отримували.

Д.Ш.: Я як прем'єр-міністр мав абсолютно всю ту саму інформацію.

BBC: Тобто якихось нових доповідей від розвідки вам як міністру оборони немає?

Д.Ш.: Все те саме. Доповіді зараз можуть бути глибшими, але той обсяг інформації, який я мав як прем'єр-міністр, його було абсолютно достатньо для розуміння ситуації. Зараз є брифінги розвідок, це глибша інформація, багато

деталей. Але все вагоме і вирішальне – воно і прем'єр-міністру, і міністру оборони надається в однаковому об'ємі.

BBC: Ви сказали, що російська армія виснажується. А українська? Як ви можете оцінити стан Сил оборони?

Д.Ш.: Знаєте, **морально у нас немає опції "здатися"**.

Коли партнери мене питають, чи ми втомлені, я кажу – а що можливо за 4 роки великої війни бути не втомленим?

Але коли на кону ваше життя у вас нема шансів бути виснаженими.

Ми можемо бути втомленими, але ми маємо продовжувати боротьбу економічно, мілітарно, будь-яким шляхом.

BBC: Чи є сенс у вас питати оці улюблені журналістські питання про те, *коли буде перемога*, коли закінчиться війна? Ви якось для себе маєте часову рамку? Або, можливо, ви очікуєте, що, наприклад, війна буде тривати і до кінця цього року, і в наступному?

Д.Ш.: Мені б дуже хотілося, щоб наші партнери допомогли нам створити достатній тиск на російського агресора і на полі бою, і санкційно, і привести їх за стіл перемовин.

Всім партнерам я завжди дуже просто показую двома долонями, як можна Путіна привести за стіл перемовин.

1) — З однієї сторони ми маємо створити ***тиск на полі бою***.

Мають бути поставки зброї, яка дасть нам якщо не перевагу, то паритет у цій війні.

2) — З іншої сторони має бути ***тиск назустріч – санкційний***, який буде фінансово знекровлювати ворога. Сильні санкції, які запропоновані конгресменом Ліндсі Гремом, і, сподіваюся, будуть підтримані президентом Трампом, можуть створити такий зустрічний рух. Тоді буде все менше і менше простору для Путіна, для його маніпуляцій, для його виживання економічного і мілітарного.

І чим скоріше і сильніше ці два фактори будуть діяти, тим скоріше будуть справедливі перемовини.

Якщо не буде цих двох факторів, то

— перемовини, можливо, будуть тривати, але ймовірніше нас і наших партнерів будуть водити по колу навколо цього дипломатичного столу перемовин.

BBC: Ви бачите у наших партнерів таку готовність, якщо за 4 роки вони не надали тієї кількості і якості зброї, яка нам потрібна, вони не ввели ті санкції, які б дійсно ужалили Росію у найбільш болючі місця?

Д.Ш.: Дивіться, я б відійшов від стереотипу, що нам не надали достатньо. Нам партнери надавали те, що могли. Ми за це вдячні.

І ми з підтримкою наших партнерів – фінансовою, мілітарною – протрималися 4 роки і звільнили 50% територій, які були окуповані з 2022 року. Партнери готові допомагати далі. Ми в минулий понеділок провели чергове засідання "Рамштайну". Доволі успішне, з певними обіцянками партнерів, з доволі активною позицією Сполучених Штатів. Особисто міністр оборони США Піт Гегсет брав участь. Німеччина та Британія на рівні міністрів сьогодні лідирують в "Рамштайні".

Німецька позиція дуже сильна, вони готові надавати нам "Петріоти", готові виділяти кошти, купляти їх у США. Ми бачимо сьогодні певну консолідацію партнерів. І я не хочу називати це "другим диханням", але це, я вважаю – ще один етап консолідації, посилення підтримки нашими партнерами.

Ми озвучили їм потреби цього року, ми озвучили потреби наступного року, партнери взяли в роботу. Ми розуміємо економіку війни, якщо війна буде продовжуватись, і є ця готовність від партнерів. Ми також бачимо готовність партнерів запроваджувати санкції.

Європа запровадила 18 пакетів, і це хороші санкції, які створюють тиск на економіку Росії. Ми очікуємо, що Сполучені Штати зроблять свій хід в разі, якщо Путін не буде прагнути дійсно завершити цю війну. Я вірю в те, що Сполучені Штати зроблять свій крок. І це буде наступний етап зменшення простору для Росії. Я не можу це назвати оптимізмом, я на це дивлюсь дуже реалістично, і поки що те, що відбувається, дає мені надію.

BBC: Наскільки я знаю, виділялися значні фінанси на це. Коли ми побачимо українські балістичні ракети і регулярне використання по цілях в Росії?

Д.Ш.: Президент України вже анонсував, що Україна буде мати свою балістику. Ми дуже до цього близькі. Це в принципі все, що я публічно можу сказати з цього приводу.

5. Мобілізація і ТЦК

BBC: Тема, яка зараз буде ближчою до вас і вона дуже сенситивна для України. Це *мобілізація*. Міноборони лише частково до цього долучене, але який зараз стан мобілізації в Україні? Чи покриває вона створення нових формувань і поповнення втрат?

Д.Ш.: Станом на сьогодні **мобілізація триває за планом. Це правда.**

Також дуже важливо розуміти, що

> **— мобілізація на 90% відбувається абсолютно нормально - люди, отримуючи повістки, приходять служити.**

Їх не хапають, їх не тягнуть.

Вони, отримавши документ, приходять в ТЦК, оформляються і їдуть в навчальні центри. І я вдячний тим нашим захисникам і захисницям, які реагують свідомо на отримання документа по мобілізації.

Це дуже почесно. І навіть прикро, що ми часто на це не звертаємо уваги.

Завжди ми бачимо в медіа той невеликий, скандальний відсоток.

І це грає проти нас.

> **— Проти України, проти українського суспільства, проти нашої незалежності та національної безпеки, що мобілізація – це оці 5-10% скандалу.**

А **насправді мобілізація на 90% – це свідоме рішення українців**.

ВВС: Я не маю даних, але ви кажете, що це лише 5-10% примусової мобілізації. Але її основний меседж – чи вона справедлива в Україні? Бо є думки, що присутнє певне таке класове розшарування економічне, політичне, тобто, що служать лише бідні, служать люди з села…

Д.Ш.: Подивіться в армії – там різні люди. Там є і бізнесмени, і люди з сіл. Армія – це віддзеркалення українського суспільства. Я не маю поки результатів якихось досліджень, я це кажу інтуїтивно. Але я просто не хочу, щоб ми жили в російській пропаганді і міфах.

Мобілізація – це складний процес, тому він прописаний в законах, тому це конституційний обов'язок кожного громадянина. Війну ніхто не любить. І українці не починали цю війну, ми хочемо жити в мирній країні. Але це право жити в мирній країні ми маємо відстояти.

ВВС: А якщо підвищити фінансове забезпечення? Шлях, яким пішла Росія – підвищити до фантастичних сум за підписання контракту. Україна може дозволити собі підвищити фінансове забезпечення захисників?

Д.Ш.: Станом на сьогодні все, що Україна збирає – все віддає захисникам. Сьогодні Україна збирає порядку 50 мільярдів доларів податками. І це наш внесок як держави в війну. Економіка війни – це 120+ мільярдів доларів, які тратить Росія.

Для того, щоб тримати фронт, ми маємо тратити не менше.

Якщо ми хочемо *вигравати*, маємо тратити більше.

Зі 120 мільярдів 50 плюс дає Україна, 60-70 дають партнери.

Ми і на "Рамштайні" про це говорили, що **на наступний 2026 рік Україні буде потребувати 60 мільярдів доларів від партнерів** власне на фінансування протистояння російській агресії.

Але. Заробітну плату військових Україна оплачує сама зі своїх податків. Якщо зможемо збирати більше податків, зможемо платити більшу зарплату. Станом на сьогодні ми все, що збираємо, все віддаємо нашим військовим.

ВВС: Ще один нюанс, про який також багато кажуть, це *ТЦК*. Ви сказали, що загалом покривається потреба в мобілізації. Тобто ця структура працює ефективно, я правильний зробив висновок з ваших слів. Чи це не так?

Д.Ш.: Не зовсім розумію ваше питання.

ВВС: Є *багато критики на адресу ТЦК*. Те, як вони працюють…

Д.Ш.: **Якої критики?**

ВВС: Різної. Це і про *застосування сили*, і про порушення, наприклад, мобілізація людей, які заброньовані, або мали право на відстрочку…

Д.Ш.: Скільки випадків застосування сили?

ВВС: У мене такої статистики немає. Але кожен кадр – він дуже болючий. В ЗМІ, в соцмережах, в телеграм-каналах це активно поширюється, і росіяни це також використовують.

Д.Ш.: Звичайно. Впевнений, ви розумієте, воно ж не просто так в соцмережах розкручується, підсвічується. Найболючіші моменти показуються. Це те, про що я казав. Порахуйте скільки цих кадрів в соцмережах, і співставте з обсягами мобілізації.

Звичайно, завжди є людський фактор.

Кожен такий випадок розбирається військовим керівництвом. Але без мобілізації, без роботи ТЦК ми б цю війну вже давно програли. Цьому теж треба віддати належне.

В ТЦК сьогодні військове керівництво поставило в більшості працювати людей, які пройшли поле бою. Цьому теж треба віддавати належне. Там працюють люди, які знають – що там їхні товариші стоять, що їм треба на ротацію, їм треба відпочити, комусь полікуватися, але лінію фронту треба

втримати. Має бути усвідомлення, що робота ТЦК – це не для того, щоб комусь нашкодити. Це для того, щоб наша країна вижила і нація вижила.

Тема ТЦК настільки стала токсичною, не в останню чергу завдяки ворогу. Він над цим багато працює. Ви зараз бачите, що він атакує ТЦК, шукає найбільш соціально вразливі точки. Але токсичність цієї теми не означає, що у нас сьогодні є альтернатива. Звичайно, треба певні моменти вдосконалювати. Звичайно, будемо з ТЦК працювати. Наступний етап – боді камери, як у поліцейських. Все це зараз робиться, все це ми готуємо, Президент уже дав окрему вказівку.

Але іншого інструменту в нас немає.. Ніде немає. І не було історично іншої альтернативи.

***

№ 1.016

Лондонський суд визнав збитки, нанесені панами Коломойським та Боголюбовим, у $1,9 млрд. Начебто, справедливість відновлено

2025-07-31

Лямец

Але не поспішайте відкорковувати шампаньолу.

Спочатку пошукаймо відповідь на два питання:

1. Хто сп$#див гроші?

2. Які шанси ці гроші повернути?

3. Хто у цій ситуації виграв? А хто дурень?

Так, їх три.

(1)

Арифметика не б'ється

На момент націоналізації "Привату" курс складав 26.236 грн/$.

У перерахунку, $1,9 млрд - це 50 млрд грн.

У тому ж грудні 2016 держава влила у капітал банку 116,8 млрд грн, або еквівалент $4,45 млрд.

Загалом держава влила у капітал банку 148 млрд грн, або $5,64 млрд.

А до того пані Валерія ***Гонтарєва*** казала, що екс-власники "Привату" вкрали **$5,5 млрд**.

Отже, навіть якщо курс змінився, виводили напевно що у валюті. Тож до Лондону мали йти з позовом десь на 5 мільярдів. Замість цього пішли з двома.

Отже, питання: Хто сп$#див решту?

(2)

Які шанси стягнути на користь України $1,9 млрд?

Я б сказав, що вони є.

> — Оцінити частку пана Коломойського у "Укрнафті" у ті самі $1,9 млрд та провести взаємозалік. Переписати на державу акції, які де-факто держава вже забрала. Але це - не гроші. Це просто записи у бухгалтерії.

Ще можливо, що буде звернене стягнення на американську нерухомість "Привату". Але чомусь я давно нічого про це не чув.

Гроші ще потрібно стягнути. Як - не знаю. Ігор Коломойський у в'язниці і, мабуть, вже звідти не вийде. Яка йому мотивація?

А Геннадій Боголюбов за кордоном, і він ще побореться за своє майбутнє.

"If you can't spot the sucker at the table, then you are the sucker".

Якщо ви не можете помітити присоску за столом, то ви лох

Так не буває, що *зникли $5,64 млрд*, а суди виграли лише на *$1,9* млрд, це перемога, і на цьому все.

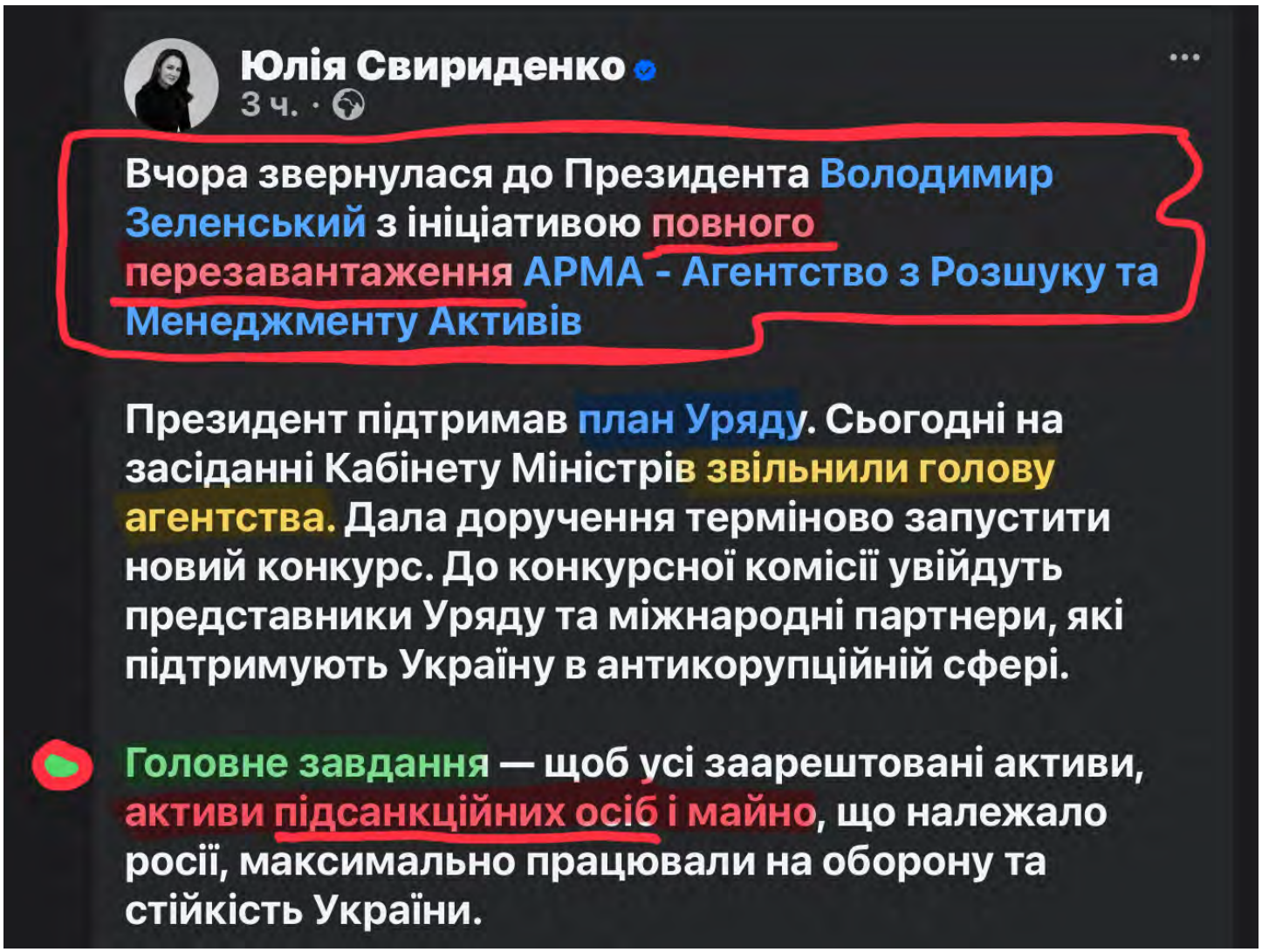
Нагадаю,

— "Приват" роками списував погані кредити, що залишилися від екс-власників. Держава сплатила ВАШИМИ грошима за це свято.

То хто ж у цій ситуації виграв? А хто дурень?

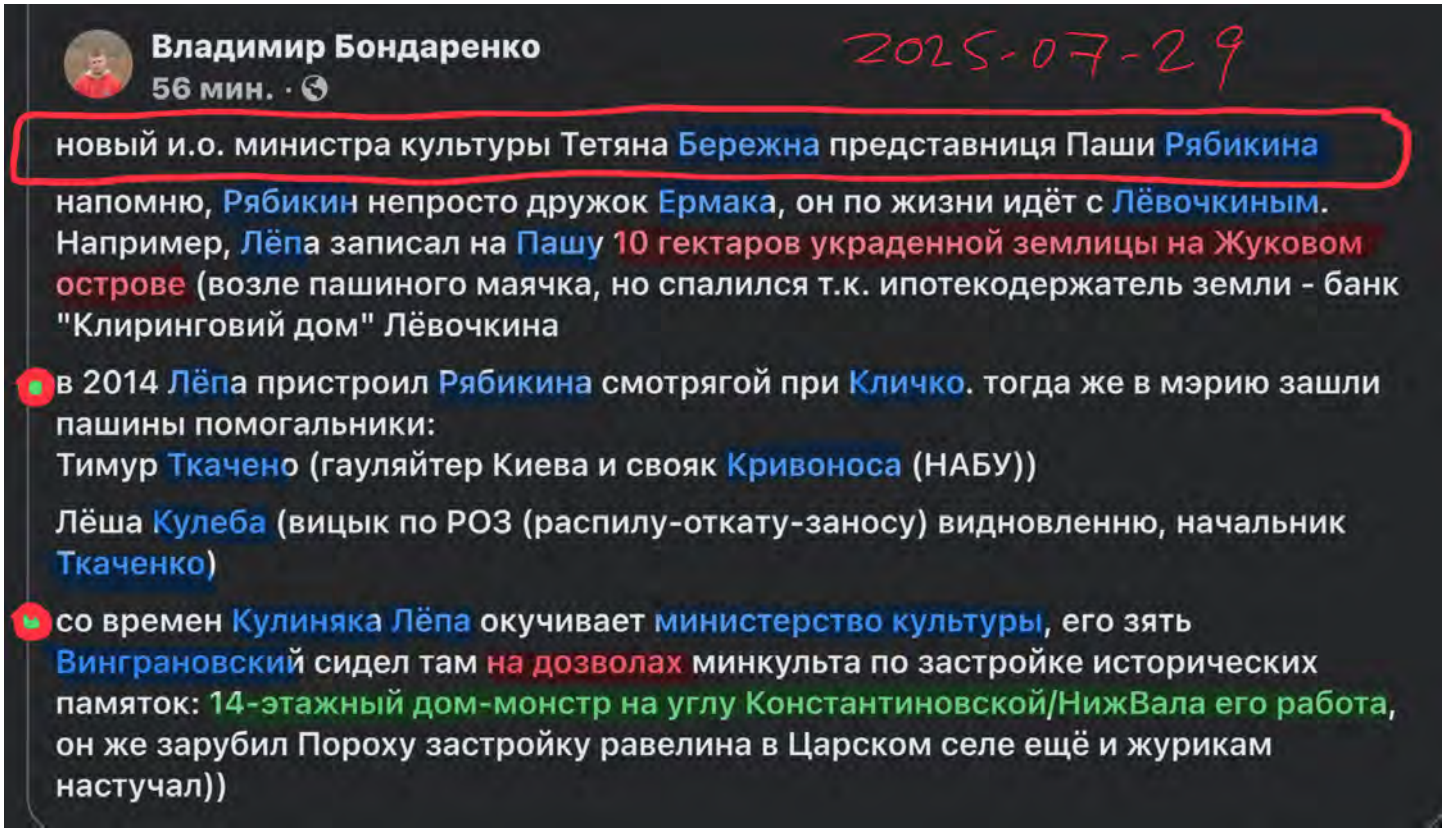
***

№ 1.017

***

№ 1.018

Владимир Бондаренко
56 мин. ·
2025-07-29
новый и.о. министра культуры Тетяна Бережна представниця Паши Рябикина
напомню, Рябикин непросто дружок Ермака, он по жизни идёт с Лёвочкиным. Например, Лёпа записал на Пашу 10 гектаров украденной землицы на Жуковом острове (возле пашиного маячка, но спалился т.к. ипотекодержатель земли - банк "Клиринговий дом" Лёвочкина
в 2014 Лёпа пристроил Рябикина смотрягой при Кличко. тогда же в мэрию зашли пашины помогальники:
Тимур Ткачено (гауляйтер Киева и свояк Кривоноса (НАБУ))
Лёша Кулеба (вицык по РОЗ (распилу-откату-заносу) видновленню, начальник Ткаченко)
со времен Кулиняка Лёпа окучивает министерство культуры, его зять Винграновский сидел там на дозволах минкульта по застройке исторических памяток: 14-этажный дом-монстр на углу Константиновской/НижВала его работа, он же зарубил Пороху застройку равелина в Царском селе ещё и журикам настучал))

***

№ 1.019

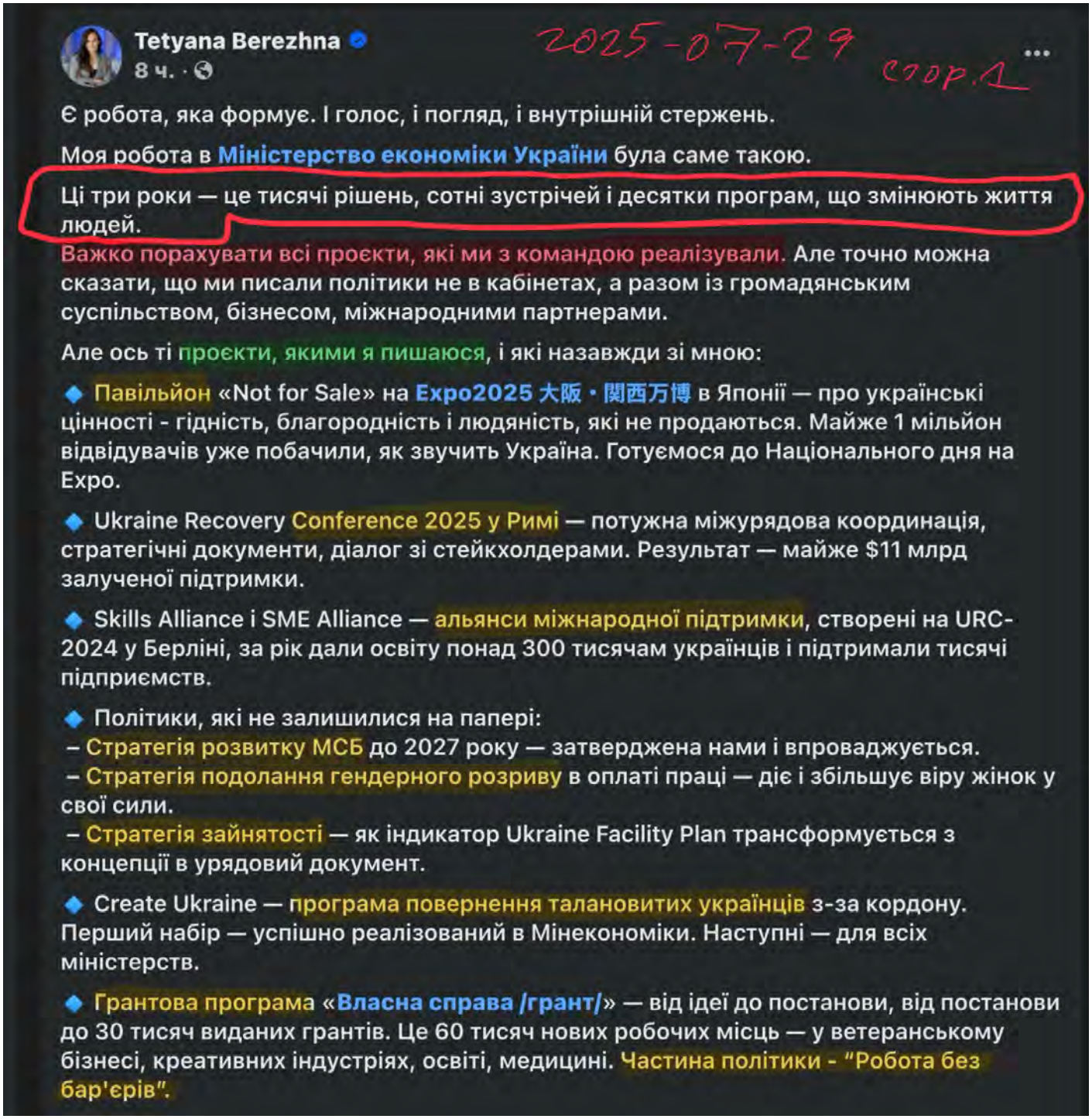

Tetyana Berezhna
8 ч. ·
2025-07-29
стор.1
Є робота, яка формує. І голос, і погляд, і внутрішній стержень.
Моя робота в Міністерство економіки України була саме такою.
Ці три роки — це тисячі рішень, сотні зустрічей і десятки програм, що змінюють життя людей.
Важко порахувати всі проєкти, які ми з командою реалізували. Але точно можна сказати, що ми писали політики не в кабінетах, а разом із громадянським суспільством, бізнесом, міжнародними партнерами.
Але ось ті проєкти, якими я пишаюся, і які назавжди зі мною:
🔹 Павільйон «Not for Sale» на Expo2025 大阪・関西万博 в Японії — про українські цінності - гідність, благородність і людяність, які не продаються. Майже 1 мільйон відвідувачів уже побачили, як звучить Україна. Готуємося до Національного дня на Expo.
🔹 Ukraine Recovery Conference 2025 у Римі — потужна міжурядова координація, стратегічні документи, діалог зі стейкхолдерами. Результат — майже $11 млрд залученої підтримки.
🔹 Skills Alliance і SME Alliance — альянси міжнародної підтримки, створені на URC-2024 у Берліні, за рік дали освіту понад 300 тисячам українців і підтримали тисячі підприємств.
🔹 Політики, які не залишилися на папері:
– Стратегія розвитку МСБ до 2027 року — затверджена нами і впроваджується.
– Стратегія подолання гендерного розриву в оплаті праці — діє і збільшує віру жінок у свої сили.
– Стратегія зайнятості — як індикатор Ukraine Facility Plan трансформується з концепції в урядовий документ.
🔹 Create Ukraine — програма повернення талановитих українців з-за кордону. Перший набір — успішно реалізований в Мінекономіки. Наступні — для всіх міністерств.
🔹 Грантова програма «Власна справа /грант/» — від ідеї до постанови, від постанови до 30 тисяч виданих грантів. Це 60 тисяч нових робочих місць — у ветеранському бізнесі, креативних індустріях, освіті, медицині. Частина політики - "Робота без бар'єрів".

Рис1

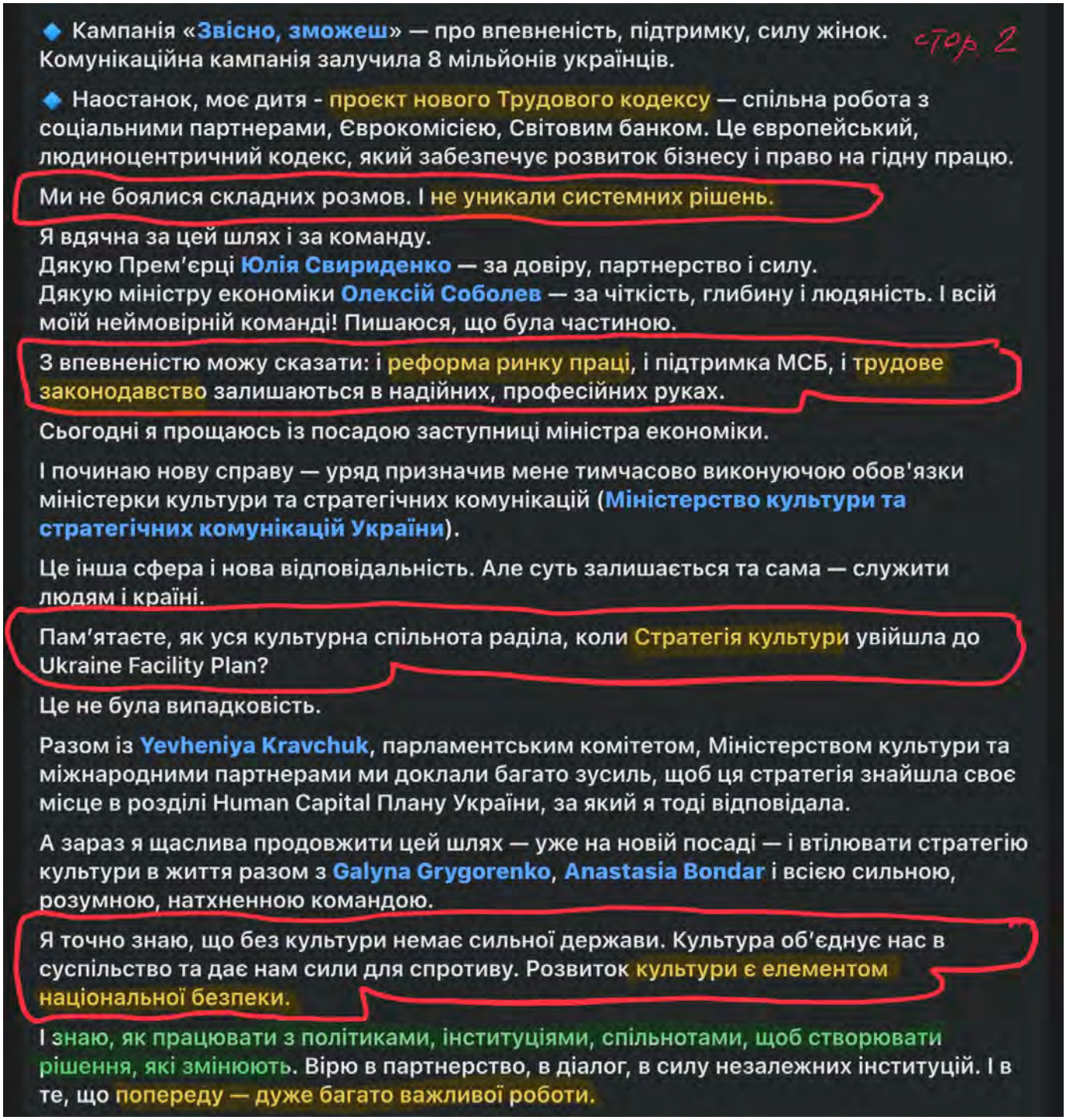

🔷 Кампанія «Звісно, зможеш» — про впевненість, підтримку, силу жінок. Комунікаційна кампанія залучила 8 мільйонів українців.
стор 2
🔷 Наостанок, моє дитя - проєкт нового Трудового кодексу — спільна робота з соціальними партнерами, Єврокомісією, Світовим банком. Це європейський, людиноцентричний кодекс, який забезпечує розвиток бізнесу і право на гідну працю.
Ми не боялися складних розмов. І не уникали системних рішень.
Я вдячна за цей шлях і за команду.
Дякую Прем'єрці Юлія Свириденко — за довіру, партнерство і силу.
Дякую міністру економіки Олексій Соболев — за чіткість, глибину і людяність. І всій моїй неймовірній команді! Пишаюся, що була частиною.
З впевненістю можу сказати: і реформа ринку праці, і підтримка МСБ, і трудове законодавство залишаються в надійних, професійних руках.
Сьогодні я прощаюсь із посадою заступниці міністра економіки.
І починаю нову справу — уряд призначив мене тимчасово виконуючою обов'язки міністерки культури та стратегічних комунікацій (Міністерство культури та стратегічних комунікацій України).
Це інша сфера і нова відповідальність. Але суть залишається та сама — служити людям і країні.
Пам'ятаєте, як уся культурна спільнота раділа, коли Стратегія культури увійшла до Ukraine Facility Plan?
Це не була випадковість.
Разом із Yevheniya Kravchuk, парламентським комітетом, Міністерством культури та міжнародними партнерами ми доклали багато зусиль, щоб ця стратегія знайшла своє місце в розділі Human Capital Плану України, за який я тоді відповідала.
А зараз я щаслива продовжити цей шлях — уже на новій посаді — і втілювати стратегію культури в життя разом з Galyna Grygorenko, Anastasia Bondar і всією сильною, розумною, натхненною командою.
Я точно знаю, що без культури немає сильної держави. Культура об'єднує нас в суспільство та дає нам сили для спротиву. Розвиток культури є елементом національної безпеки.
І знаю, як працювати з політиками, інституціями, спільнотами, щоб створювати рішення, які змінюють. Вірю в партнерство, в діалог, в силу незалежних інституцій. І в те, що попереду — дуже багато важливої роботи.

Рис2

***

№ 1.020

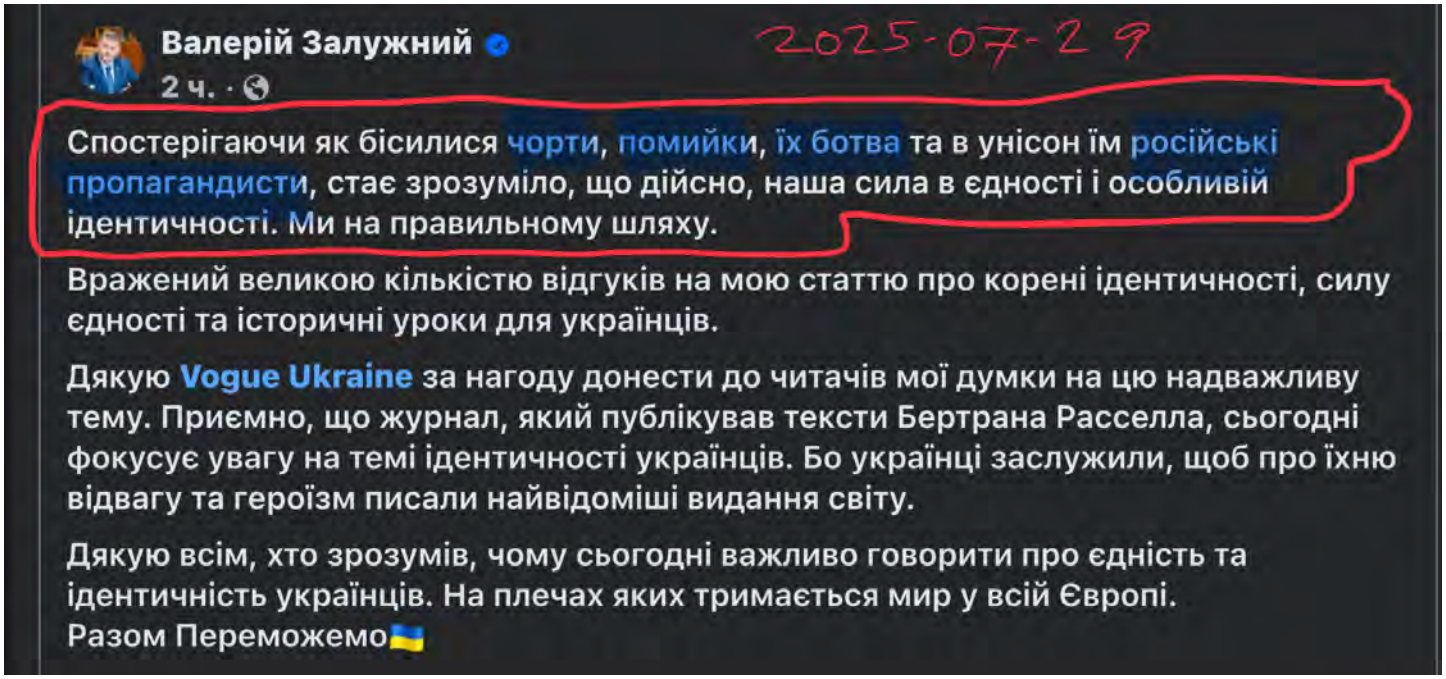

Рис1

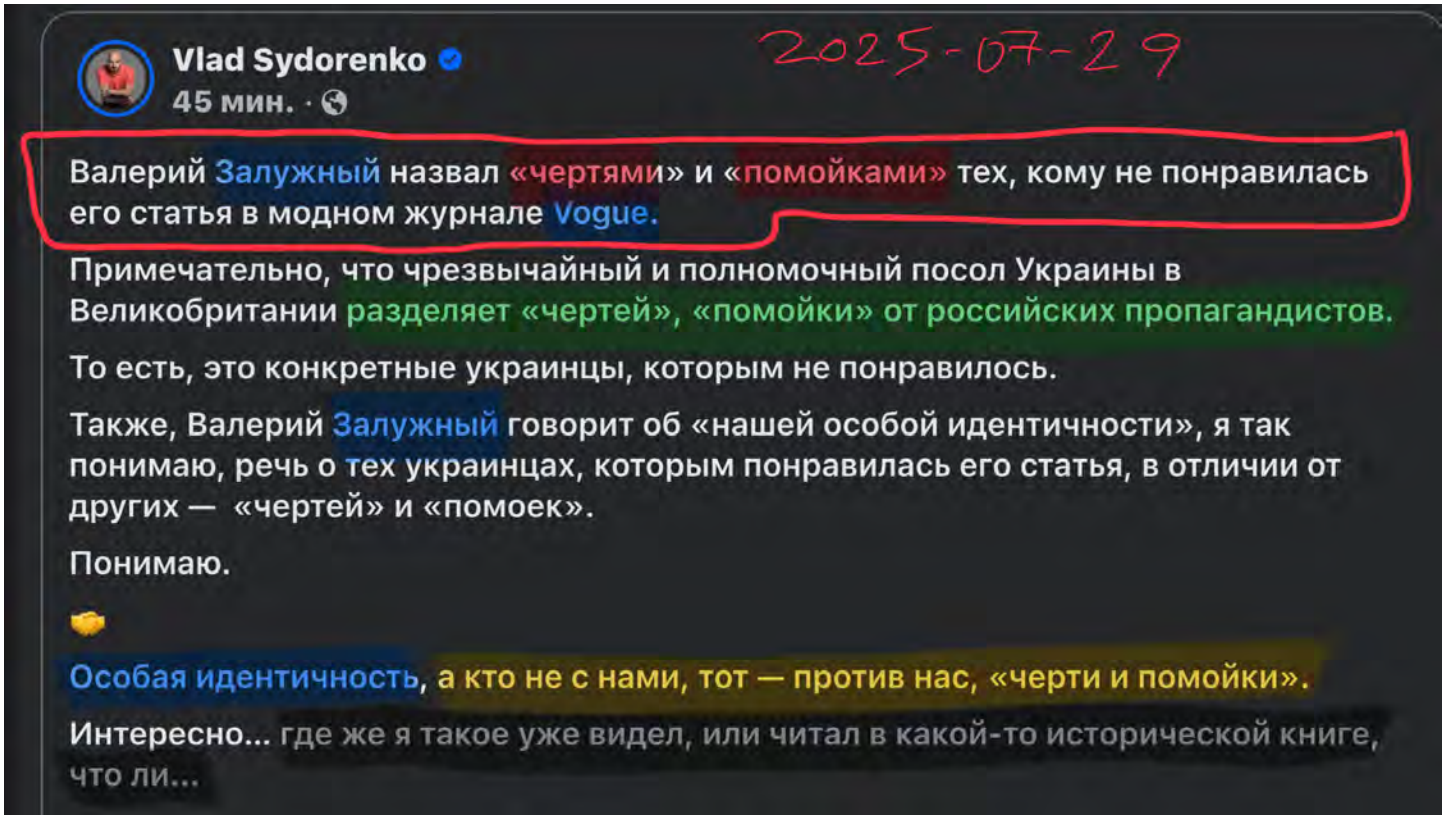
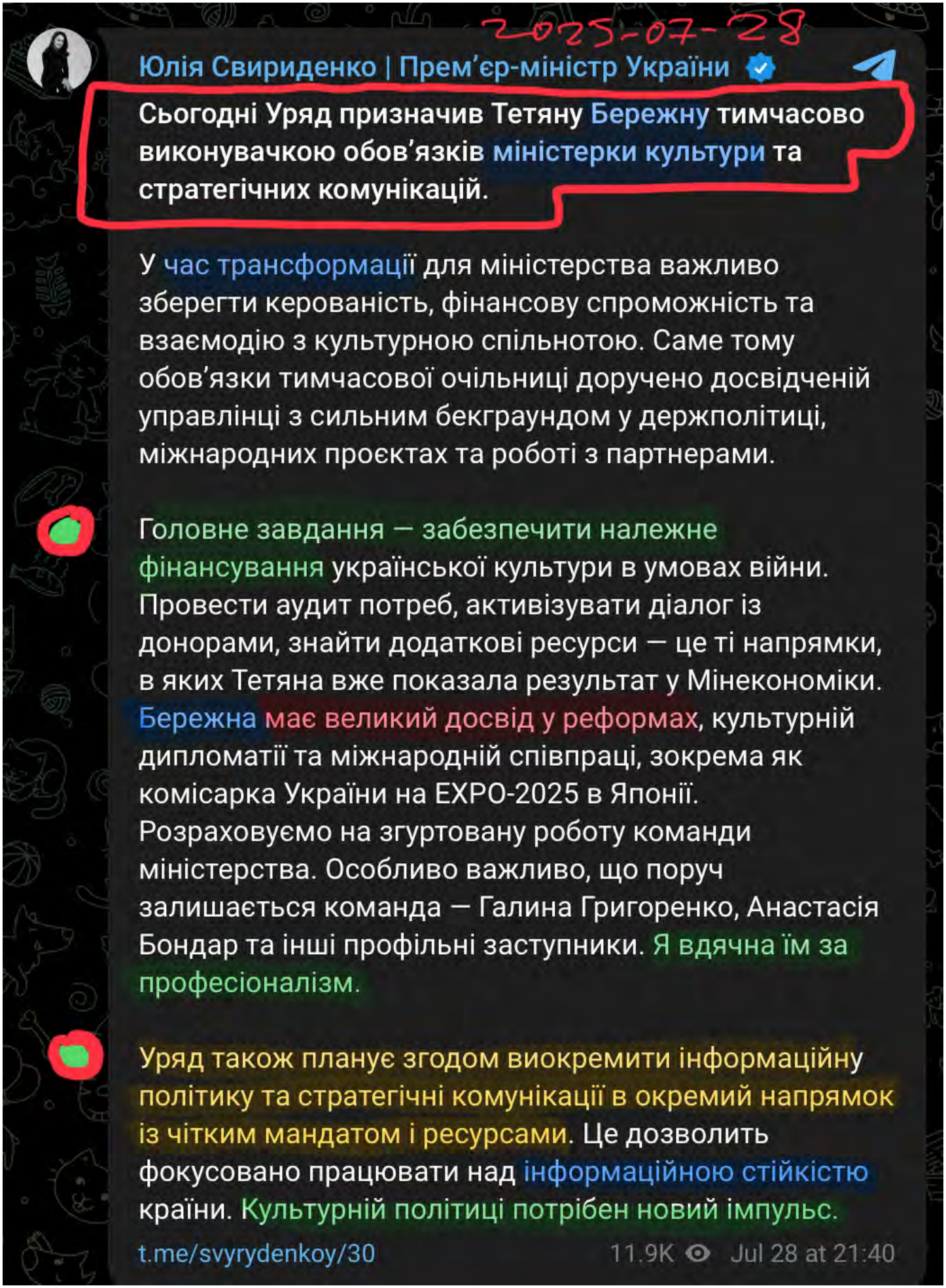

Рис2

***

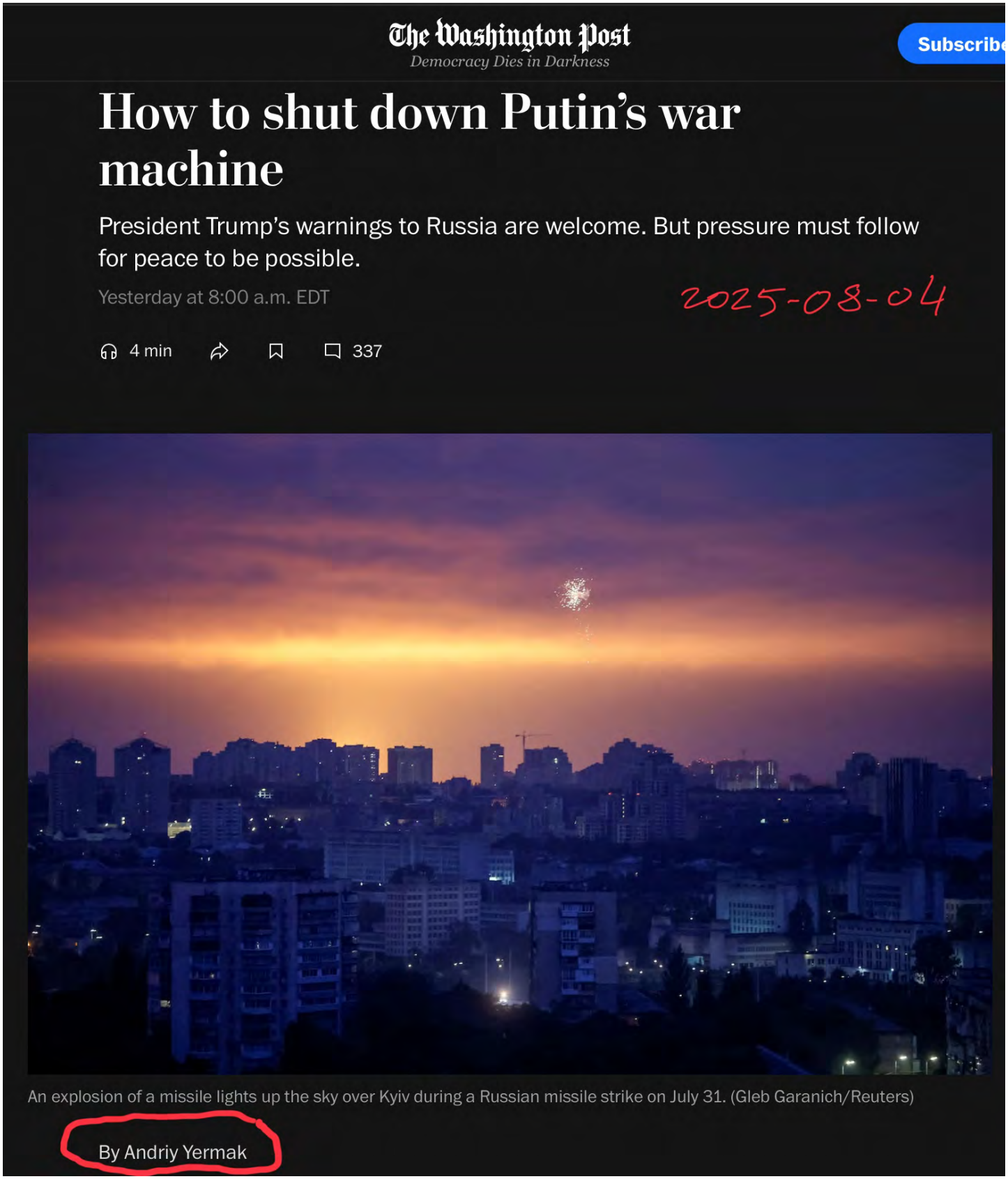
№ 1.021

2025-07-28
Юлія Свириденко | Прем'єр-міністр України
Сьогодні Уряд призначив Тетяну Бережну тимчасово виконувачкою обов'язків міністерки культури та стратегічних комунікацій.
У час трансформації для міністерства важливо зберегти керованість, фінансову спроможність та взаємодію з культурною спільнотою. Саме тому обов'язки тимчасової очільниці доручено досвідченій управлінці з сильним бекграундом у держполітиці, міжнародних проєктах та роботі з партнерами.
Головне завдання — забезпечити належне фінансування української культури в умовах війни. Провести аудит потреб, активізувати діалог із донорами, знайти додаткові ресурси — це ті напрямки, в яких Тетяна вже показала результат у Мінекономіки. Бережна має великий досвід у реформах, культурній дипломатії та міжнародній співпраці, зокрема як комісарка України на EXPO-2025 в Японії. Розраховуємо на згуртовану роботу команди міністерства. Особливо важливо, що поруч залишається команда — Галина Григоренко, Анастасія Бондар та інші профільні заступники. Я вдячна їм за професіоналізм.
Уряд також планує згодом виокремити інформаційну політику та стратегічні комунікації в окремий напрямок із чітким мандатом і ресурсами. Це дозволить фокусовано працювати над інформаційною стійкістю країни. Культурній політиці потрібен новий імпульс.
t.me/svyrydenkoy/30
11.9K
Jul 28 at 21:40

***

№ 1.022

How to shut down Putin’s war machine

President Trump’s warnings to Russia are welcome. But pressure must follow for peace to be possible.

2025-08-04

By Andriy Yermak

Andriy Yermak is head of the presidential office of Ukraine.

Later this week, the world might be presented with an opportunity to end the war Russian President Vladimir Putin has been waging against Ukraine.

President Donald Trump has made it clear that Russia will soon face serious consequences if it doesn't immediately come to the negotiating table. By cutting back the previous 50-day window to just 10 days last week, the U.S. president sent an unmistakable signal to Putin. These signals need to be followed up with decisive action for the war to end.

"We thought we had that settled numerous times, and then President Putin goes out and starts launching rockets into some city like Kyiv and kills a lot of people in a nursing home or whatever," Trump said. "And I say that's not the way to do it."

Kyiv welcomes this clarity. We thank Trump for his firm and unmistakable commitment to peace through strength. It is a commitment we share. President Volodymyr Zelensky has made it the foundation of Ukraine's resistance, and it is Ukrainian strength that has kept our nation alive. This strength is the only language Putin understands.

To truly shift the war's trajectory, however, the existing sanctions regime must be sharpened. We have concrete ideas on how to do so.

Russia's military-industrial complex needs to be better targeted. Entities such as Rosatom, Russia's state nuclear agency, and Roscosmos, its space agency, are not neutral civilian institutions, but strategic enablers of Putin's war. Rosatom underpins nuclear weapons development and facilitates the occupation of Ukraine's Zaporizhzhia nuclear power plant. Roscosmos provides satellite imagery and communications that guide Russian missile strikes. Both agencies must be sanctioned in full and banned from cooperating with Western scientific and academic institutions.

More must also be done to cut off Russia's access to international finance. Disconnecting some Russian banks from SWIFT, the backbone of global financial communications, in 2022 was a milestone. But one major financial institution, Gazprombank, remains connected, serving as a major conduit for sanctioned trade, particularly in energy and defense-related goods. Gazprombank must be disconnected alongside any smaller financial institutions trying to fill the gap.

A full economic blockade is needed. Russia imports billions worth of microchips and electronics used in its drones and missiles through China and other smaller countries across Central Asia. These components often originate in the West but reach Russia via circuitous trade routes and financial loopholes. We are greatly encouraged by recent U.S. actions to crack down on sanctions evasion. The bipartisan Graham-Blumenthal bill marks a strong step toward imposing secondary sanctions on entities in third countries that help fund Russia's war machine.

In addition, Trump's decision last week to raise tariffs on India for purchasing Russian oil above the price cap surely rattled the Kremlin. It's a great first step, but more pressure is needed. The International Working Group on Russian Sanctions, which I'm honored to co-chair, has developed a set of targeted proposals that can do just that. Those include imposing sanctions on Russian ports used for exporting oil; designating operators of the shadow fleets of oil tankers, including vessels that disable tracking systems and use ship-to-ship transfers to obscure origin; and targeting intermediaries in the defense supply chain, including crypto infrastructure such as exchanges and wallets used for illicit payments and sanctions evasion.

Russia's war against Ukraine poses broader dangers for the world. When a fire rages this ferociously, one must act before its flames consume everything. Trump's latest statements suggest he has seen through the smoke and understands the stakes. The ultimatum he has given to Putin expires later this week. Thousands of lives depend on the success of what follows. The tools to stop Russia exist. What is needed is the political will to use them with precision and force.

***

Як вимкнути військову машину Путіна

Попередження президента Трампа Росії вітаються. Але тиск повинен слідувати, щоб мир був можливим.

2025-08-04

By Andriy ***Yermak***, Andriy Yermak is head of the presidential office of Ukraine.

Пізніше цього тижня світу може бути надана можливість покласти край війні, яку президент Росії Володимир Путін веде проти України.

Президент Дональд Трамп дав зрозуміти, що Росія незабаром зіткнеться з серйозними наслідками, якщо вона негайно не прийде за стіл переговорів. Скоротивши попереднє 50-денне вікно лише до 10 днів минулого тижня, президент США надіслав Путіну безпомилковий сигнал. **Ці сигнали повинні супроводжуватися рішучими діями для закінчення війни.**

"Ми думали, що ми врегулювали це багато разів, а потім президент Путін виходить і починає запускати ракети в якесь місто, як Київ, і вбиває багато людей у будинку престарілих або що-небудь ще", - сказав Трамп. "І я кажу, що це не спосіб зробити це".

Київ вітає цю ясність. Ми дякуємо Трампу за його тверду і безпомилкову відданість *«миру через силу»*.

Це зобов'язання, яке ми поділяємо.

Президент Володимир **Зеленський зробив це основою українського опору, і саме українська сила підтримала нашу націю живою**.

— Ця сила - єдина мова, яку розуміє Путін.

Однак,

— щоб по-справжньому змінити траєкторію війни, існуючий ***режим санкцій*** повинен бути загострений.

У нас є конкретні ідеї **щодо того, як це зробити.**

Військово-промисловий комплекс Росії має бути краще націлений.

— Такі організації, як ***Росатом***, державне ядерне агентство Росії, і ***Роскосмос***, його космічне агентство, не є нейтральними цивільними установами, а стратегічними помічниками війни Путіна. Росатом лежить в основі розробки ядерної зброї та сприяє окупації Запорізької атомної електростанції України. Роскосмос надає супутникові знімки та комунікації, які керують російськими ракетними ударами.

Обидва агентства повинні бути повністю санкціоновані **та заборонені співпрацювати із західними науковими та академічними установами.**

Також потрібно зробити більше, щоб відрізати доступ Росії до **міжнародних фінансів**.

Відключення деяких російських банків від SWIFT, основи глобальних фінансових комунікацій, у 2022 році стало важливою віхою.

— Але одна велика фінансова установа, ***Газпромбанк***, залишається пов'язаною, служачи основним каналом для санкціонованої торгівлі, особливо в товарах, пов'язаних з енергетикою та обороною. ***Газпромбанк*** повинен бути відключений разом з будь-якими меншими фінансовими установами, які намагаються заповнити прогалину.

Потрібна повна економічна блокада.

Росія імпортує мільярди мікрочіпів та електроніки, що використовуються у своїх безпілотниках та ракетах, через Китай та інші менші країни Центральної Азії. Ці компоненти часто походять із Заходу, але досягають Росії обхідними торговими шляхами та фінансовими лазівками.

Нас дуже підбадьорюють нещодавні дії США щодо боротьби з ухиленням від санкцій.

— Двопартійний ***законопроект Грема-Блюменталя*** знаменує собою сильний крок до введення вторинних санкцій проти суб'єктів у третіх країнах, які допомагають фінансувати військову машину Росії.

Крім того,

— рішення Трампа минулого тижня підвищити тарифи на Індію за закупівлю російської нафти вище цінової межки, безумовно, потремтіло Кремль.

Це чудовий перший крок, але потрібно більше тиску.

— Міжнародна робоча група з російських санкцій, співголовою якої я маю честь, розробила набір цільових пропозицій, які можуть зробити саме це.

— Вони включають введення санкцій проти російських портів, що використовуються для експорту нафти; призначення операторів тіньових флотів нафтових танкерів, включаючи судна, які відключають системи відстеження та використовують трансфери між суднами до судна до незрозумілого походження; та націлювання на посередників у ланцюжку поставок оборони, включаючи криптоінфраструктуру, таку як біржі та гаманці, що використовуються для незаконних платежів та ухилення від санкцій.

Війна Росії проти України становить ширшу небезпеку для світу.

Коли вогонь люто вирує, треба діяти до того, як його полум'я поглине все.

Останні заяви Трампа свідчать про те, що він бачив крізь дим і розуміє ставки.

Термін дії ультиматуму, який він дав Путіну, закінчується пізніше цього тижня. Тисячі життів залежать від успіху того, що слідує. Інструменти для зупинки Росії існують. Потрібна політична воля використовувати їх з точністю та силою.

***

№ 1.023

Виступ Президента України на конференції з нагоди 50-річчя Гельсінського заключного акта ОБСЄ

2025-07-31

Александре, пане Президенте!

Дякую за теплі слова і дякую за запрошення та вашу допомогу, підтримку України.

Шановна Еліно!

Шановні європейські представники!

Цієї ночі Росія завдала чергового масованого удару по Україні, цього разу по Києву. Сотні «шахедів», а також ракети. Наша протиповітряна оборона збила дуже багато, але, на жаль, не всі.

І вкотре російська ракета влучила в житловий будинок. Цілий під'їзд будівлі зруйновано вщент – так само, як і життя людей, які там мешкали. Десятки людей по всьому Києву були поранені в результаті сьогоднішньої атаки. Є летальні випадки, і, на жаль, кількість загиблих зростає.

Два дні тому відбулася ще одна цинічна атака Росії, цього разу на в'язницю в Запорізькій області. Вони скинули авіабомби. Вони точно знали, що це цивільний заклад. Вони знали, що влучать у нього. Вбито 16 людей. Сорок троє поранені.

Росія продовжує здійснювати такі удари, навіть коли весь світ закликає її припинити війну. Війну, яку розпочала Росія, війну, яку Росія й далі затягує, війну, якої хоче лише російська влада – влада, що застрягла в іншій епосі. Вони ментально застрягли в іншому столітті – часі жорстокого насильства, депортацій і абсолютного нехтування правами людини та принципами рівності. Ми всі знаємо: такі ідеї й такі часи ніколи не мають повернутись у Європу. І ми всі знаємо, як захистити себе від цього, як захистити Європу від того, що несе сьогоднішня Росія.

І я вірю, що підштовхнути Росію до припинення цієї війни можливо. Вони її почали, і їх можна змусити її закінчити.

Але, якщо світ не має наміру змінити режим у Росії, це означає, що навіть після закінчення війни Москва й далі намагатиметься дестабілізувати сусідні країни. Вона продовжуватиме витрачати на це величезні кошти, ресурси і, можливо, навіть людські життя.

Одна з головних ідей Путіна – і зараз вона є мейнстримом у Росії – полягає в тому, що Росія не має чітких кордонів, що її кордони там, де вона забажає їх мати. Це цілковите відкидання світу, який постав після Другої світової війни. І це основа сучасного режиму в Росії. І нам у Європі доведеться довго захищатися від цього. І ми себе захистимо.

І так, Росія захопила величезну кількість земель, і не тільки за останній час, а й за століття імперської експансії та агресії. Однак її реальний потенціал набагато менший, ніж європейський. Росія відстає в технологіях. І найголовніше: на відміну від Європи, Росія не пропонує того способу життя, який хотілося б перейняти людям. Тому вона зазнає поразки.

Наше головне завдання – зупинити Росію зараз і зробити все можливе, щоб зміцнити нашу спільну силу у сфері безпеки, в економіці, у технологіях, у соціальному розвитку.

Я вдячний усім, хто запроваджує санкції проти Росії та готує нові.

І **нам потрібно повністю заблокувати воєнну машину Росії** – відрізати її збройову індустрію, обмежити її прибутки від енергоносіїв і, нарешті, спрямувати всі заморожені російські активи, зокрема статки, набуті корупційним шляхом, на захист від російської агресії.

Настав час конфіскувати російські активи. Не просто заморозити їх – конфіскувати й використати їх на потреби миру, а не війни.

Я хочу подякувати Президенту *Стуббу* за те, що він з Україною, за підтримку нашого народу й за допомогу в налагодженні зв'язку з Президентом Трампом.

Президент Трамп щиро зацікавлений у припиненні війни. І ми маємо зробити все можливе, щоб Сполучені Штати і Європа діяли разом заради безпеки. Я дякую всім європейським лідерам, кожній країні, яка підтримує нашу оборону, наш повітряний щит, нашу стійкість.

Українці багато пережили, бо ми разом з усіма, хто цінує життя. І я впевнений, що настане день, коли Україна житиме у справжньому мирі, – час, коли ми не прокидатимемося щоночі від сирен повітряної тривоги, час, коли ми відновимо безпеку та конституційний лад на тимчасово окупованих територіях, час, коли Росія буде змушена визнати свої реальні кордони.

Цей час настане, оскільки Європа залишається об'єднаною. Україна не сама. Америка допомагає. І світ обирає життя, а не війну. Якщо ми озирнемося на вибір, зроблений у Гельсінкі 50 років тому, – це також був вибір на користь життя, а не війни.

Дякую за підтримку.

Прошу вас, не припиняйте тиснути на Росію заради миру. І інвестуйте у власну безпеку.

Слава Україні!

***

№ 1.024

Украина доказала, что демократическая прозрачность является основой ее обновления - статья Ермака и французского режиссера Леви

Украина доказала, что демократическая прозрачность является основой ее обновления - статья Ермака и французского режиссера Леви

14:56, 04.08.2025 3 мин читать

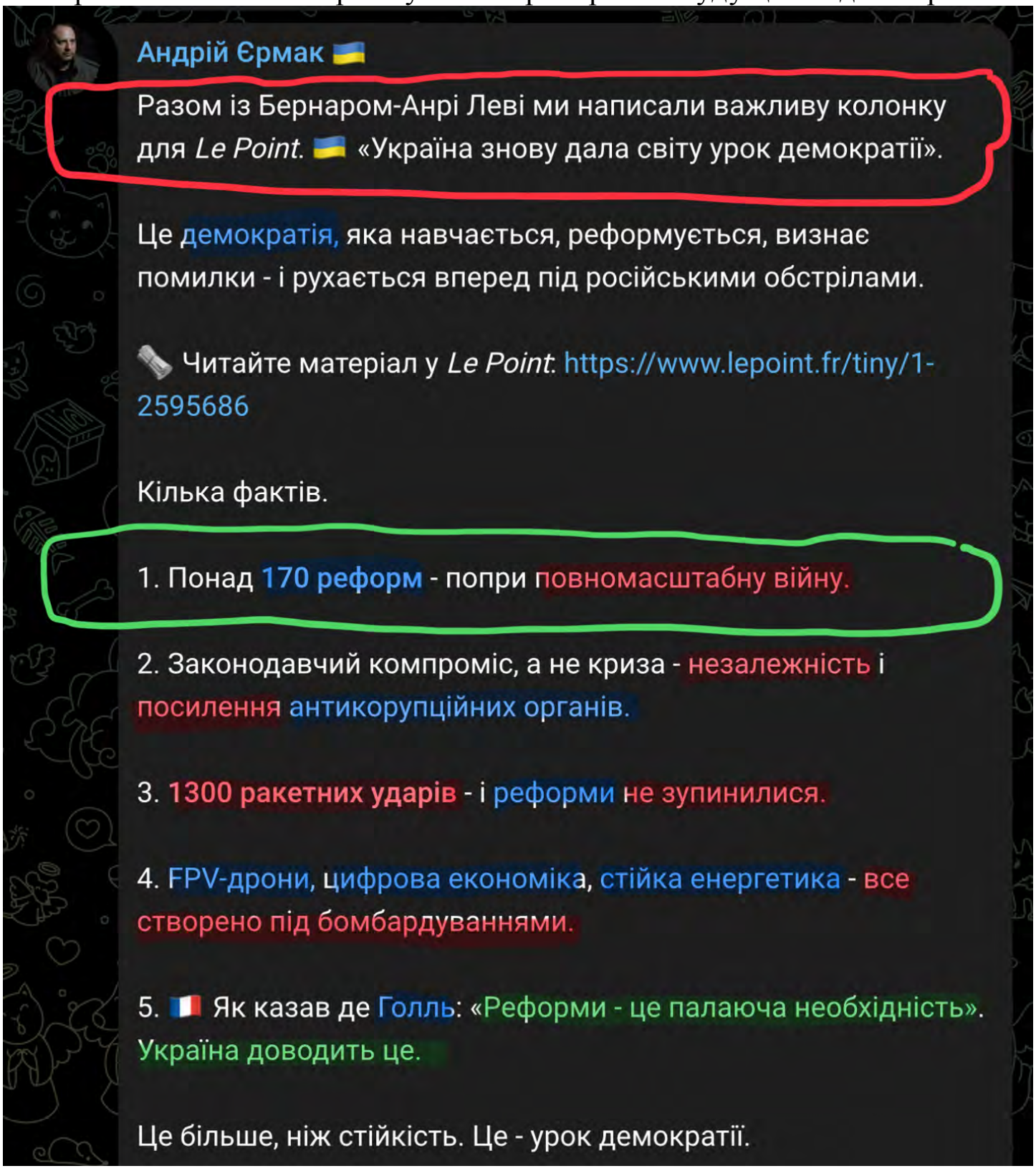
Глава Офиса президента Украины Андрей Ермак и французский кинорежиссер-документалист Бернар-Анри Леви написали совместную авторскую статью для французского издания Le Point, в которой утверждают, что Украина недавно дала миру урок демократии, описывая протесты, которые состоялись в городах Украины в ответ на ограничение полномочий Национального антикоррупционного бюро Украины и Специализированной антикоррупционной прокуратуры.

14:56, 04.08.2025

Глава Офиса президента Украины Андрей Ермак и французский кинорежиссер-документалист Бернар-Анри Леви написали совместную авторскую статью для французского издания Le Point, в которой утверждают, что Украина недавно дала миру урок демократии, описывая протесты, которые состоялись в городах Украины в ответ на ограничение полномочий Национального антикоррупционного бюро Украины и Специализированной антикоррупционной прокуратуры.

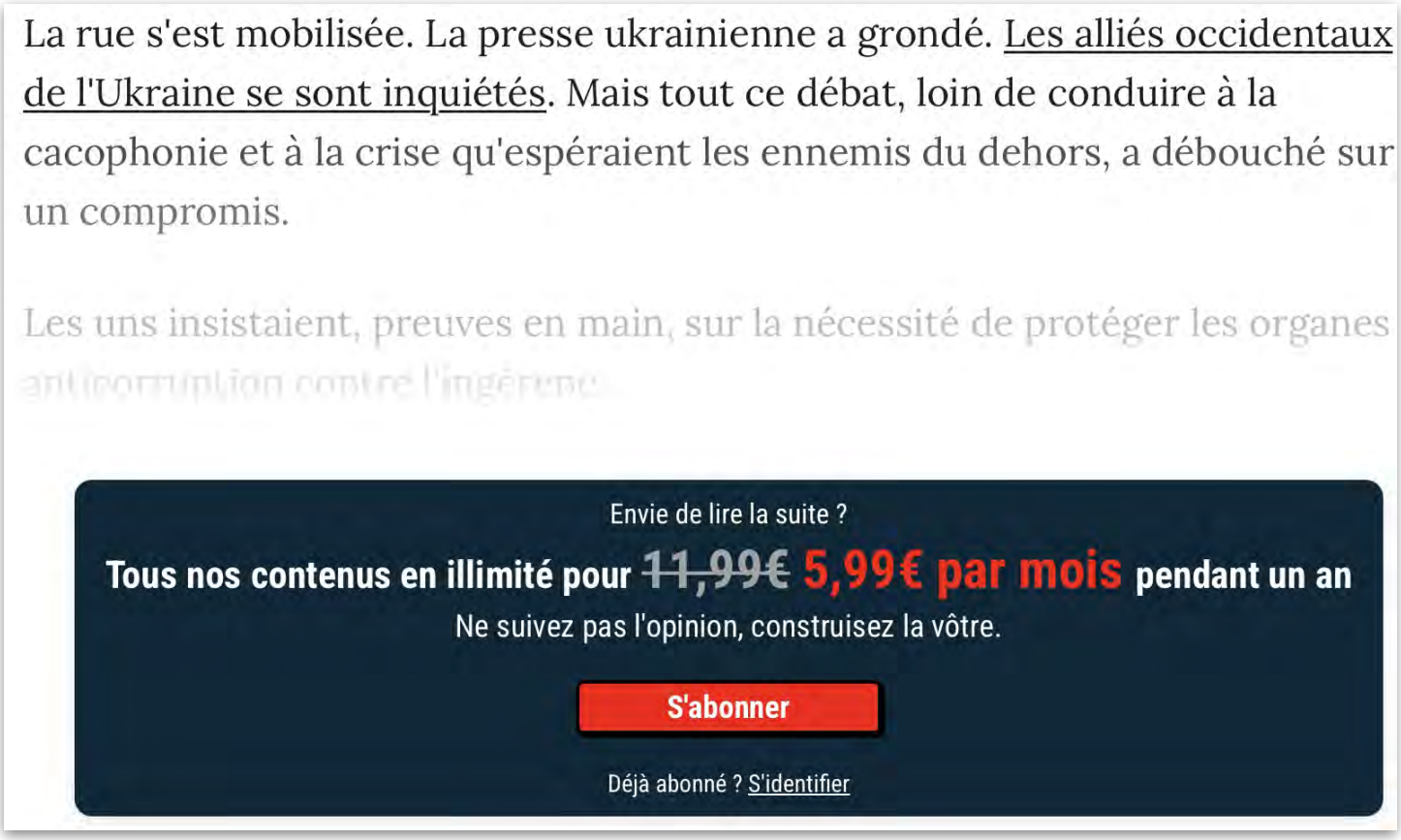
"Украина снова дала миру урок демократии. Она снова доказала, что демократическая прозрачность является основой ее обновления. И это, несмотря на то, что война не утихает, несмотря на скептицизм фальшивых друзей... Улицы мобилизовались. Украинская пресса ворчала. Западные союзники Украины забеспокоились. Но все эти дебаты отнюдь не привели к какофонии и кризису, на который надеялись внешние враги, а вместо этого привели к компромиссу", - говорится в тексте статьи.

Авторы называют Украину "лабораторией будущего демократии".

Комментируя статью, Ермак отметил, что Украина - это не "несовершенная демократия в состоянии войны", а это "демократия, которая учится, реформируется, исправляет ошибки - и движется вперед под огнем".

"Законодательный компромисс, а не кризис - укрепление президента, парламента и антикоррупционных органов... Как сказал де Голль, "реформы - это насущная необходимость". Украина это доказывает. Больше, чем устойчивость. Это урок демократии", - написал глава Офиса президента в Телеграме.

Как сообщалось, 22 июля Верховная Рада ограничила независимость НАБУ и САП, приняв законопроект №12414. В частности, правками к проекту закона генпрокурор наделен полномочиями: быть фактическим руководителем САП и перепоручать полномочия прокурора САП другим прокурорам; предоставлять НАБУ обязательные письменные указания и истребовать материалы любых дел; перепоручать истребованные дела любым прокурорам; перепоручать расследование дел, относящихся к подследственности НАБУ, другим органам. Президент Владимир Зеленский подписал закон вечером 22 июля.

Начиная с 22 июля в Киеве и некоторых других городах Украины ежедневно проходили акции протеста против ограничения независимости НАБУ и САП. Через день, 23 июля, после акций протеста и беспокойств со стороны международных партнеров президент Украины заявил, что предложит Верховной Раде законопроект, который обеспечит силу системе правопорядка и отсутствие российского вмешательства в деятельность органов правопорядка.

31 июля Верховная Рада вернула независимость НАБУ и САП, поддержав соответствующий президентский законопроект №13533. Зеленский подписал его в тот же день.

Законопроект, в частности, закрепляет процессуальную независимость руководителя и прокуроров САП от генпрокурора, устанавливает, что детектив НАБУ выполняет указания только прокурора САП, а также предусматривает, что детективы НАБУ при осуществлении оперативной и оперативно-технической деятельности выполняют поручения только детектива НАБУ или прокурора САП. Законопроект также возвращает прокурору САП право отнести уголовное производство детективам НАБУ, при этом генпрокурор такое право теряет. Детективам НАБУ возвращается право по решению именно директора НАБУ и по согласованию с прокурором САП расследовать уголовные правонарушения, отнесенные к подследственности следователей других органов. Согласование генпрокурора уже не потребуется.

***

№ 1.025

Без алярмизма, но ситуация с закачкой газа в подземные хранилища, достаточно опасная

2025-08-07

Кущ

Я написал об этом в начале лета и пишу сейчас, накануне осени.

Украина вышла из прошлого отопительного сезона даже с минусом по запазам газа в ПХГ.

Минус - это забор части буферного газа, который трогать в теории нельзя. А на практике....

К сожалению, **в прошлом 2024 году Нафтогаз провалил закачку газа в хранилища**.

(1) "Провалил" - слишком увлекся продажей газа в коммерческом секторе, иногда даже по цене ниже импортного.

(2) "Помогая" частным предприятиям вместо максимальной закачки газа в резервы.

Вообще, во время войны никогда нельзя идти "по тонкому" и завозить критически важный ресурс "с колес".

Благо **по газу есть ПХГ, которые защищают запасы от ударов, хотя бьют и туда, по инфраструктуре подьема газа.**

Во всяком случае,

— можно было бы даже задействовать часть валютных резервов НБУ для закачки примерно 3 млрд кубов в прошлом 2024 году.

А пока

— имеем первый удар по компрессорной станции Орловка на юге Одесской области на границе с Румынией.

Через которую шел газ "вертикального коридора" из Азербайджана, примерно 0,4 млн кубов в сутки.

Почему данная станция не была защищена хотя бы от шахедов - отдельный вопрос, ответа на который у меня, разумеется, нет.

***

№ 1.026

Звільнено Олену Думу, голову Національного агентства з розшуку та менеджменту активів (АРМА). До того вранці вона оперативно написала заяву про звільнення. І ось, цю заяву задовільнили

2025-07-30

Лямец

https://ukranews.com/ua/news/1096731-kabmin-zvilnyv-golovu-arma-dumu-svyrydenko

Що сталося? Перефразуючи Остапа Бендера, чи була звільнена керівниця АРМА моральною особою? Ні, вона не була моральною особою, і не була навіть гарним керівником.

Пані Дума була відданою комсомолкою. У тому сенсі, що вона працювала не на державу, а на певне коло осіб. Вона була довіреною особою у справах, які дуже віють корупцією. Влада у відповідь оберігала керівницю АРМА від атак та звільнення. Влада приховувала оборудки, які проверталися під дахом Агенції, і у яких пані Дума грала роль водночас виконавиці та зітц-голови. АРМА за неї залишилася кулуарною "чорною діркою", де щодня переверталося майно на мільярди доларів.

Якщо навести дуже просту аналогію, Олена Дума грала ту саму роль, яку грали зітц-керівники, яких призначали олігархи на "свої" державні підприємства. Формально працюючи на державу, реально ці люди виконували накази олігархів. Десь тим самим, на моє переконання, займалася пані Дума.

Впродовж цієї цікавої діяльності, вона регулярно розповідала про успішні реформи АРМА. Що ніколи ще не було такого «відсотку жирів у маслі…». Що ніколи не було такої ефективності та прозорості. Насправді, нічого такого не було, а був певний "дах". Тим не менше, звільнення сталося. Формально, через закон про реформу АРМА, яку днями підписав Володимир Зеленський, аби Україна отримала 600 мільйонів євро.

https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/07/27/7216780/

Виходить, стратегія цілування прапора (захреслено) хреста (закреслено) символів влади не завжди працює.

Давайте перелічимо факти, що свідчать про неефективність Олени Думи на посаді очільниці АРМА. Ось декілька пунктів, за якими пані Дума та її колеги можуть повторити долю попередників та отримати статус фігурантів кримінальних справ:

1. Низькі надходження до бюджету.

Ще у 2023 році журналісти підрахували, що АРМА передавала до бюджету мізерні суми. Від керування мільярдними (у доларах) активами держава отримала у 2022 році 34,8 млн гривень(!). За керівництва Олени Думи цифри дещо змінилися. У 2023 році держава отримала 101,5 млн грн, а у 2024 - 1,5 мільярди гривень. Начебто багато, але пропоную оцінити обсяги "бізнесу". На початок 2025 року, у державному реєстрі було 156 тисяч (!) записів про арешт активів. Найсолодша частина - це майно, єдиного реєстру якого досі не існує. АРМА звітувала, що від управління активами у 2024 році отримала дохід у 3

мільярди гривень, що набагато більше, ніж торік. Але це все одно мізерні надходження, бо майна в управління АРМА - на мільярди доларів.

Особливо бурхливий період почався після повномасштабного вторгнення. Адже саме до АРМА пішли не лише яхти та годинники Медведчука, а і потужні підприємства, що належали російським олігархам. За підсумками 2024 року (дані із звіту Агенції), в управління АРМА були 120 тисяч приміщень, 16,7 тисяч авто, 356 яхт/катерів/човнів, 1215 залізничного транспорту, 3045 тракторів та іншої сільгосптехніки, а також корпоративні права та сільськогосподарська худоба.

Нагадаю деякі з брендів, які перебували в управлінні АРМА: Glusco, Aeroc, "Моршинська", Глухівський кар'єр кварцитів, "Гуллівер", родовище "Сахалінське", житловий комплекс "Воздвиженка", "Межигір'я". Рахункова палата здійснювала аудит майна в управлінні АРМА за період 2022-1 півріччя 2024 на суму 52 мільярди гривень. І з усього цього держава отримала 1,5 мільярди (еквівалент $36 млн)? Ефективність десь на рівні 2,8% річних - це набагато нижче навіть рівня інфляції.

Я припускаю, що **реальна дохідність є набагато вищою.**

> — Просто **вона розсіювалася по кишенях інших осіб, які власне підтримували перебування Олени Думи на посаді голови АРМА.** Вони забезпечували прикриття, пані очільниця організовувала процес. Так, вона була ефективною, але не для держави.

Зрозумійте вірно, у роботі АРМА дійсно багато досягнень, зокрема щодо судової роботи та співпраці із іноземними державами.

Але головне не змінилося

> — **Агенція досі лишається "чорна дірка", з якої тхне системною корупцією.**

Отримаємо деяке уявлення про масштаби оборудок.

Ось *висновки з річного звіту Рахункової палати* (яка, нагадаю, є дуже лояльною до поточної влади, тому написала мінімум з того, що могла):

> — "З часу утворення Агентства у 2016 році цілісної системи управління активами не створено... Не було врегульовано питання здійснення АРМА обліку прийнятих та переданих в управління активів, а контроль за ефективністю управління ними та збереженням економічної вартості виявився недостатнім. За таких обставин ухвалені учасниками процесу організаційно-управлінські рішення спричиняли безсистемність та непослідовність дій. Як наслідок, протягом 2022 року — І півріччя 2024 року не забезпечено виконання 549 із 684 ухвал суду (80,3 %), активи на

суму понад 39,4 млрд грн досі залишаються неприйнятими в управління. Додаткові фінансові можливості орієнтовно на суму 6 млрд грн не використані". А ще - Рахункова палата побажала АРМА відобразити в бухгалтерському обліку всі активи, які Агенція прийняла в управління.

https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2024/59-1_2024/Zvit_59-1_2024.pdf

https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2024/ZVIT_RP_2024.pdf

2. Декілька публічних скандалів підсвітили, як непрозоро АРМА керує майном.

Нагадаю розслідування "Bihus" про тіньового куратора АРМА вже за часів Олени Думи. Чоловік на прізвище Вадим Грона був фактично "смотрящім" за Агенцією, та займався "вирішуванням питань". Сама пані Дума у той час займалася виступами, у яких розповідала про нечувані реформи та недосяжний рівень прозорості.

https://bihus.info/tinovyj-kurator-arma-napysav-zayavu-pro-vyhid-z-antykorupczijnoyi-rady-agentstva-pislya-syuzhetu-bihus-info/

Те саме вона продовжувала розповідати навіть у липні 2025 року.

Але ось

— розслідування УП про те, як АРМА передала арештовані активи до управління чоловікові віце-прем'єрки Ольги *Стефанишиної*. За підсумками цього розслідування було відкрите кримінальне провадження.

Але це лише «верхівка айсбергу…».

Розслідування підсвітило, як саме відбувається керування активами: кулуарно, своїм людям. Це та сама корупція, про яку ми чули ще за часів Януковича.

https://www.pravda.com.ua/articles/2025/06/4/7515582/

3. Дуже не вистачало *Агенції закону про продаж майна*.

Тоді б схема працювала просто ідеально:

(1) - слідчі відкривали б кримінальні справи,
(2) - ручні суди накладали б арешт на майно,
(3) - майно переходило б до АРМА,
(4) - АРМА керувала б майном, аби його вартість сильно впала,
(5) - потім АРМА оголошувала б конкурси з продажу, аби "врятувати активи від знецінення",

(6) - майно переходило б до потрібних рук за заниженою вартістю,
(7) - а якщо суд колись визнає колишнього власника невинним, йому повернули б гроші.

Перед вами - схема перерозподілу майна в Україні.

Відповідний законопроект вже у Верховній Раді, але його трохи не встигли проголосувати.

(1) Нагадаю, **саме з цією метою АРМА було створено у часи Порошенка.**

(2) Перша спроба запустити схему відбулася у попередні роки існування АРМА, коли майно продавалося через СЕТАМ у потрібні руки.

(3) Нагадаю, що **попередні керівні склади АРМА перебувають під кримінальними справами.**

https://nabu.gov.ua/news/roztrata-peredanogo-arma-maina-rozsl-duvannia-zaversheno/

Це лише поверхневий погляд на діяльність АРМА.

Можете собі уявити, що знайдуть незалежні аудитори.

Їм достатньо буде поглянути на ті самі аспекти, які перевіряла "своя" Рахункова палата.

Впевнений, **за матеріалами аудиту будуть знайдені такі речі, на підставі яких можна знімати серіал про пані Думу. Гадаю, що її заява про звільнення може бути спробою уникнути найгіршого сценарію.**

https://ukranews.com/ua/news/1096731-kabmin-zvilnyv-golovu-arma-dumu-svyrydenko

***

№ 1.027-1

Огляд… "Коротко, з різних напрямків"

Частина перша

2025-08-04

Машовець

1. Сумський напрямок (Північно-Слобожанський)

Противник продовжує спроби наступу у східній частині свого вклинення в прикордонні Сумської області України у загальному напрямку з півночі на південь,

зокрема:

(1) - Передові підрозділи 11-ї та 83-ї окремих десантно-штурмових бригад (одшбр) періодично атакують у напрямках Яблунівка – Варачине та Водолаги – Варачине, намагаючись таким чином просунутися на південь, уздовж річки Снагость. Успіху вони поки не мають

(2) - Штурмові підрозділи 76-ї десантно-штурмової дивізії (дшд) противника продовжують запеклі бої з метою повного захоплення села Юнаківка та просування на південь у бік сіл Храпівщина та Мар'їне. Точно так же, поки безрезультатно.

(3) - Вони ж, за підтримки окремих підрозділів 106-ї повітряно-десантної дивізії (пдд), а також підрозділів 810-ї окремої бригади морської піхоти (обрмп) намагаються зайняти велику лісовий масив на північ від хутора Садки. Поки що ці спроби залишаються безрезультатними.

Своєю чергою, ЗСУ у західній частині вклинення противника активно атакують у напрямку Кіндратівка – Костянтинівка та Андріївка – Золотарівський заповідник.

Крім того, очевидно, що окремі передові підрозділи ЗСУ поступово просуваються в бік Олексіївки з південного сходу та намагаються утриматись у Новомиколаївці.

Є інформація, що ЗСУ вже встигли "зачепитися" за Олексіївку (хоча при цьому ворог намагається утримати пару лісових смуг на південь від неї) і все ще присутні в Новомиколаївці.

Як на мене,

— виходячи з явно пониженого рівня боєздатності частин та підрозділів противника, внаслідок втрат, яких вони зазнали раніше, під час свого наступу, ЗСУ мають певні перспективи вийти на рубіж Костянтинівка-Володимирівка протягом найближчого тижня (ну або двох), відчутно «обрізавши» російське вклинення у прикордонній смузі Сумської області України.

2. Куп'янський напрямок

6-та загальновійськова армія (ЗВА) противника продовжує нарощувати зусилля на північ від Куп'янська зі свого плацдарму на річці Оскіл. Судячи з усього, крім частин та підрозділів її 68-ї мотострілецької дивізії (мсд), тут

також задіяна і більшість підрозділів 27-ї окремої мотострілецької бригади (омсбр) зі складу 1-ї танкової армії (ТА) противника, перегрупованих на цей напрямок навесні та на початку літа поточного року.

Противник має досить очевидну мету - прорватися з півночі та північного сходу до основної комунікації, через яку здійснюється логістичне забезпечення, українських частин та підрозділів, які діють, як в районі самого куп'янська, так й на схід від нього (на плацдармі). Мається на увазі дорога Р-07, Харків – Чугуїв – Куп'янськ.

Саме тому противник вперто атакує у напрямку Радьківка – Ковалівка та Радьківка – Мирне (Московка), незважаючи на будь-які власні втрати. Й це цілком зрозуміло. Адже перед ним, в такому разі, відкриваються дуже привабливі перспективи. Фактично в такому випадку противник повністю заблокує логістику значної частини нашого угруповання, яке обороняє сам Куп'янськ й утримує значний плацдарм на схід від нього за Осколом.

Наразі, судячи з усього, противнику таки вдалося просунутися від Радьківки ЗА дорогу Р-79 (Куп'янськ – Дворічна) та вийти до АЗС «УкрАвтоГаз» на північній околиці Куп'янська. Водночас противник, забезпечуючи ці дії з північного флангу, веде вперті бої за утримання Кіндрашівки, куди раніше прорвалися кілька його штурмових підрозділів.

Як на мене,

— якщо найближчим часом українському командуванню не вдасться «відтіснити» передові підрозділи противника з рубежу Кіндрашівка-Радьківка назад на північний схід, то подальші перспективи утримання Куп'янська та плацдарму на схід від нього стануть не кращими (а то й гіршими), ніж перспективи утримання Покровська.

3. Лиманський напрямок

Значно знизилися темпи просування передових частин противника на його плацдармі на річці Чорний Жеребець у напрямку Лимана, а також Оскола (рубіж Піски-Радьківські – Лозове), де діють частини та з'єднання 20-ї ЗВА противника (144-та 3-тя мсд), посилені частиною сил 2-ї мсд зі складу 1-ї ТА.

Незважаючи на активні наступальні дії по напрямкам Липове – Карпівка, Нове – Рідкодуб, а також Зелена Долина – Шандриголове, передові підрозділи противника поки що не змогли досягти значного результату навіть на тактичному рівні.

За винятком кількох штурмових груп зі складу 254-го мотострілецького полку (зі складу 144-ї мсд), яким вдалося просунутися на південь від Карпівки, в бік

села Середнє приблизно на 400 метрів, ці атаки поки що не принесли противнику, принаймні протягом кількох крайніх діб, особливого успіху.

Але в смузі сусідньої 25-ї ЗВА, що діє на південь від 20-ї ЗВА, судячи з усього, противнику таки вдалося закріпитися в Торському і просунутися на південь від дороги Лиман-Кремінна.

Штурмовим підрозділам зі складу 67-ї мотострілецької дивізії цієї армії (ймовірно 37-го мсп та частини сил 19-го танкового полку\тп), мабуть, вдалося зайняти північну та центральну частини селища Торське та просунутися більш ніж на 2 км на південь від дороги.

Таким чином,

— становище наших підрозділів, які обороняються в Серебрянському лісництві, явно і значно погіршилося.

Противник вперто проривається вздовж Чорного жеребця з півночі на південь, намагаючись дістатися до їх тилу.

З урахуванням того, що на півдні, на протилежному березі ріки Сіверський Донець, 3-тя ЗВА противника так само вперто проривається зі сходу на захід і вже веде бої за оволодіння Григорівкою, цілком ймовірно, що найближчим часом їм доведеться або повністю відійти з цього району і відступити за річку Ч. Жеребець, або намагатися його утримати, обороняючись з «перевернутими» флангами (хоча, звичайно, наявність повноводного Сіверського Дінця на одному з них дещо спрощує для них ці перспективи).

4. Сіверський (Слов'янський) напрямок

"Повзучий" наступ противника на Сіверськ силами 3-ї ЗВА противника триває.

Її передові підрозділи досить активно атакують у напрямку Григорівка – Серебрянка, Верхньокам'янське – Сіверськ, Івано-Дар'ївка – Виїмка та Берестове – Виїмка.

Тут діють штурмові підрозділи 6-ї, 127-ї та 123-ї омсбр противника. Протягом кількох останніх днів особливого успіху вони не мали, але раніше підрозділам 127-ї омсбр вдалося прорватися до Григорівки, а підрозділи 123-ї омсбр, судячи з усього, зуміли просунутися приблизно на 1 км між Верхньокам'янським та Івано-Дар'ївкою, уздовж північного берега річки Суха Плотва.

Крім того, противник, ймовірно, намагався атакувати у напрямку Роздолівка – Переїзне, а також у напрямку Виїмки, вздовж залізниці. Однак, тут він не досяг успіху.

На даний момент, на мій погляд,

— найбільш проблемними для ЗСУ виглядають дві ділянки на цьому напрямку – «прибережна» (напрямок Білогорівка - Григорівка - Серебрянка), де поки що не вдалося повністю зупинити просування противника, і так званий "центральний", по суті, Верхньокам'янське - Сіверськ, де командування 3-ї ЗВА явно концентрує свої основні зусилля.

Судячи з усього, **незважаючи на всі зусилля командування 3-ї ЗВА противника, в «центральному» секторі воно поки не змогло забезпечити вихід своїх передових підрозділів на східні околиці міста.**

Тим більше, що

— просуватися на "прибережній" ділянці йому теж непросто. Великі відкриті ділянки місцевості явно не сприяють наступальним діям противника з використанням значної кількістю піхоти та бронетехники.

5. Краматорський, Торецький напрямки

Я не знаю, що і як доповідають верховному пуйлу його підлеглі, але місто Часів Яр не повністю контролюється російськими військами, незважаючи на його останню заяву.

Так, передові підрозділи 331-го парашутно-десантного полку (пдп) зі складу 98-ї повітряно-десантної дивізії (пдд) противника просунулись в межах міста – дійшли до Дніпровського ставка та зайняли частину центру міста. А ось райони "Шевченко", "ЦехNo2", "Південний" НЕ контролюються російськими військами. Ба більше, вони змушені вести вперті бої за утримання мікрорайону "Новопівничний" міста, який вони також не повністю контролюють. Про яке "повне захоплення" Часова Яра йдеться в заяві пуйла?

Атаки противника "через канал" (мається на увазі "Сіверський Донець-Донбас" на північ від міста), у напрямку Григорівка-Маркове, також поки що безуспішні для нього.

Судячи з усього, включення у смугу 3-ї ЗВА частини смуги 51-ї ЗВА (впритул до околиць Торецька), яка, своєю чергою, вирушила на Покровський напрямок, не кращим чином позначилося на самій 3-й ЗВА. Незважаючи на те, що в її склад, судячи з усього, включили увесь 3-й армійський корпус (АК).

Таким чином,

— затягується у часі прорив російських військ до Костянтинівки та Дружківки з північного сходу, тобто «через Часів Яр та околиці», що було очевидно передбачено планом усієї, так званої «Костянтинівської операції».

Наскільки я розумію, це було питання першочерговості...

Або, краще сказати, вибору.

Між *Покровськом* і *Костянтинівкою*.

Наскільки я розумію, російське командування вирішило, що 8-ма ЗВА може легко прорватися до останньої й самостійно (з південного заходу та південного сходу, тобто з боку Торецька та з боку вклинення на північ від Воздвиженки).

> І формальні підстави для такого рішення у нього були - в цю армію входять відразу дві повнокровні мотострілецькі дивізії - 20-а і 150-а мсд.
>
> Для прориву до Костянтинівки вона була також посилена парою бригад, що залишилися тут зі складу 51-ї ЗВА, разом з їх набором приданих «мобілізаційних» полків і батальйонів.

Однак за місяць впертих і кровопролитних наступальних боїв частин й підрозділів 8-ї ЗВА на цьому напрямку (за участю підрозділів 51-ї ЗВА противника та його 3-го АК, що діяли, як з боку Торецька) з рубежу Новооленівка - Романівка, 8-ма ЗВА змогла прорватися лише до Яблунівки та створити кілька тактичних вклинень на північний захід та північ від Торецька, у напрямку Щербинівки, Білої гори (через обидві Деліївки).

Іншими словами,

— все це перегрупування сил і засобів між двома угрупованнями військ (УВ) «Центр» і «Юг» було спрямоване на концентрацію максимальної кількості сил (особливо ресурсів, насамперед живої сили, тобто поповнення) саме на *Покровському напрямку*.

Як з'ясувалося,

— як тільки 51-ша ЗВА вибула з Торецького напрямку «на штурм Покровська», 8-ма ЗВА, яка діяла до цього разом з нею, самостійно відразу почала трохи пригальмовувати.

Залучення частини сил 3-го армійського корпусу (треба розуміти, у якості своєрідної компенсації) не дуже поліпшило ситуацію.

> — Поки що взяти Щербивку та Плещеївку (без чого противнику буде дуже складно прорватися до Костянтинівки) поки що не виходить.

Про розвиток ситуації на Покровському, Південно-Донбаському (Новопавлівському) та Запорізькому напрямках – у наступному огляді...

***

№ 1.027-2

Огляд… "Коротко про поточну ситуацію"

Частина друга

2025-08-07

Машовець

Покровський (в т. ч. Добропілля) та Південно-Донбаський напрямки.

1. Покровський напрямок

Протягом останніх 2-3 діб командуванням угруповання військ противника (УВ) "Центр" в основному проводилися заходи з перегрупування своїх сил та засобів у смугах дії 41-ї та 2-ї загальновійськових армій (ЗВА) з метою розгортання ударних тактичних груп на заздалегідь обраних ділянках та напрямках для здійснення прориву безпосередньо в місто Покровськ.

Крім того, передові підрозділи зі складу 51-ї ЗВА, раніше перегруповані на цей напрямок з Торецького, продовжували атакуючі/штурмові дії на північний схід та північ від Покровська й Мирнограда, з метою забезпечення цього прориву,

зокрема:

(1) - Підрозділи 39-ї окремої мотострілецької бригади (омсбр) зі складу 68-го армійського корпусу (АК) атакували в напрямку Новоторецьке - Маяк.

(2) - Також вони намагалися просунутись у напрямку Попів Яр – Володимирівка, атакуючи з рубежу Полтавка – Попів Яр вздовж дороги зі сходу, у бік промзони «Оксамит», а також намагалися прорватися з боку Полтавки на Русин Яр.

Поки що противнику не вдається надійно закріпитися в Маяку чи прорватися до Володимирівки. Так само, як й надійно закріпиться в селі Русин Яр. Більше того, в районі Маяка ЗСУ контратакували противника та дещо відтіснили його передові підрозділи на південь.

> - Своєю чергою, штурмові підрозділи двох бригад зі складу 51-ї ЗВА (1-ша та 9-та омсбр) вперто намагаються прорватися до селища Родинське одразу з двох напрямків – з боку Федорівки та з Разиного. Поки що, за моєю інформацією, противнику вдалося просунутися до східної околиці села, але "зачепитися" за саме село не вдалося.

На схід від нього тривають запеклі бої, штурмові групи противника, незважаючи на втрати, прагнуть зайняти Червоний Лиман, розташований на південний схід від Родинського, та обійти остане з півночі.

Така завзятість противника на цьому напрямку цілком зрозуміла. Його командування прагне за всяку ціну перерізати дорогу Покровськ-Добропілля в районі Родинського і отримати можливість здійснювати щільний вогневий вплив на паралельну комунікацію, що веде туди, але вже через Грішино і Новоолександрівку.

По суті, **від результату боїв за селище Родинське залежатимуть подальші перспективи утримання ЗСУ району оборони у всій Покровсько-Мирноградській агломерації.**

Бо, очевидно, що перегрупування противника в смугах 41-ї і частково 2-ї ЗВА було явно «приурочене» саме до моменту прориву противника в район Родинського.

Як тільки 51-ша ЗВА заблокує комунікації з Покровська на Добропілля, швидше за все, противник силами та засобами 41-ї та 2-ї ЗВА перейде до масованих й рішучих наступальних дій безпосередньо на саме місто Покровськ.

Тим часом на південний захід від міста 41-ша ЗВА противника за підтримки сил та засобів зі складу 2-ї ЗВА, своїми передовими підрозділами намагається забезпечити зайняття та утримання зручних для цього майбутнього «ривка» позицій і рубежів. Однак не завжди їм це вдається,

зокрема:

- 1441-й мотострілецький полк (мсп) "мобілізаційного резерву" противника вперто намагається вирішити два завдання - утримати село Звірове та знову зайняти село Котліне. Поки що, противник зумів вирішити обидва завдання лише, скажімо так, "частково". Підрозділи противника присутні у Звірове, але надійно та повністю закріпитися там поки що не можуть.

Своєю чергою, село Котліне також залишається під контролем ЗСУ, але противник утримує позиції на схід від нього, за дорогою Покровськ-Межова (тобто на північ від неї).

- Більше того, передові штурмові групи противника, які нещодавно прорвалися в західну частину села Удачне, які намагалися там закріпитися, ймовірно, кілька днів тому, були відкинуті, внаслідок контратаки ЗСУ, на південь. Тому противник, судячи з усього, все ще присутній в селі Удачне, правда, тільки в промзоні, на східній околиці села.

- На півдні, в смузі дії 90-ї танкової дивізії (тд) зі складу 41-ї ЗВА, ЗСУ, також пару днів тому, провели контратакуючі дії між Котлярівкою і Гориховим і зуміли значно (природно, в тактичному сенсі) відтіснити противника від адміністративного кордону з Дніпропетровською областю (звільнивши близько 4 квадратних кілометрів).

Таким чином, можна констатувати, що командування УВ противника "Центр" на Покровському напрямку завершує цикл "попередніх" дій, активно прискорюючи підготовку до штурму самого міста. Очевидно, що в рамках цієї підготовки найближчим часом противник зробить спробу вийти на рубіж Білецьке - Родинське та повноцінно закріпитися вздовж рубіжу Новоекономічне - Миролюбівка.

2. Південно-Донбаський (також відомий як Новопавлівський) напрямок

Тут командування УВ противника "Восток" продовжує наступ силами всіх своїх чотирьох загальновійськових армій (5-ї, 29-ї, 35-ї та 36-ї ЗВА) на досить широкому фронті, на південь від річки Вовча, намагаючись вийти на стик адміністративних кордонів одразу трьох областей України - Запорізької, Донецької та Дніпропетровської на ділянці від Іванівки до Новомиколаївки.

На даний момент найбільш загрозливими за темпами та відстаню подальшого просування противника є смуги його 29-ї та 36-ї ЗВА.

Зокрема:

(1) - Підрозділи 36-ї омсбр противника зі складу його 29-ї ЗВА активно атакують у напрямку Зелений Гай – Іванівка, а також прагнуть розширити свій тактичний прорив трасою Запоріжжя – Донецьк у напрямку Піддубне – Іскра. Протягом останніх 2-х днів вони не мали успіху.

(2) - Але на південь підрозділам цієї ж бригади за підтримки підрозділів 430-го мсп вдалося таки просунутися на північний схід від Олександрограда, значно ускладнивши оборону цього села для підрозділів ЗСУ (до 1,5 км).

(3) - Далі на південь штурмові підрозділи 37-ї омсбр противника зі складу його 36-ї ЗВА, мабуть, зуміли зайняти Воскресенку і закріпитися в ній, одночасно намагаючись атакувати в напрямку Січневого і Маліївки (просування склало - до 1 км).

(4) - У напрямку Шевченко – Комишуваха атакували передові підрозділи 114-го мсп противника, зі складу 127-ї мотострілецької дивізії його 5-ї ЗВА. Їх підтримувала низка підрозділів 69-ї окремої бригади прикриття (обрп) зі складу 35-ї ЗВА. Значних успіхів їм також досягти не вдалося.

(5) - Передові підрозділи 5-ї ЗВА (ймовірно зі складу, або 57-ії, або 60-ії омсбр) також активно атакували у напрямку Новопіль – Темирівка, але без особливого успіху. Судячи з усього, їм вдалося прорватися до ферми на південний схід від села, але до самого села «доповзають» лише так звані «малі» та «надмалі» штурмові групи противникаа, де їх регулярно знищують. Темирівку, схоже, досі утримують ЗСУ.

Якщо в цілому охарактеризувати добові темпи наступу противника на цьому напрямку, то варто зазначити, що хоча вони залишаються досить високими в тактичному сенсі (до 5-6-и квадратних кілометрів на добу),

але безсумнівно,

— **поступово знижуються** (донедавна вони становили 8-9 квадратних кілометрів).

Не випадково кілька тижнів тому у смузі 5-ї ЗВА противника з'явилася бригада зі складу 35-ї ЗВА, яка діє на іншому, сусідньому Гуляйпільскому напрямку (69-та обрп).

Очевидно, що

— **противник в смугах 5-ї і 36-ї ЗВА потребує посилення своїх передових частин і підрозділів.**

Інше питання – внаслідок чого виникла такого роду потреба?

***

№ 1.028

Юрій Ніколов
9 ч. ·

2025-08-07

В цій історії про відкати з дронів, які організовував друг Єрмака Гайдай разом зі «слугою народу» Кузнецовимм, є одна лінія, який поки не надають великого значення. Йдеться про те, що НАБУ зафіксило в тьорках організаторів оборудки з виробником фпв-дронів про завищення їх собівартості. Аби роздути ціну закупівельну ціну дрону для ЗСУ виробнику сказали мінять китайське походження запчастин на британське і таким чином роздута ціна здаватиметься більш виправданою. Це все те саме, що і у будівельних кошторисах. Коли прописують високоякісний бетон, а ллють гамно по ціні високоякісного.

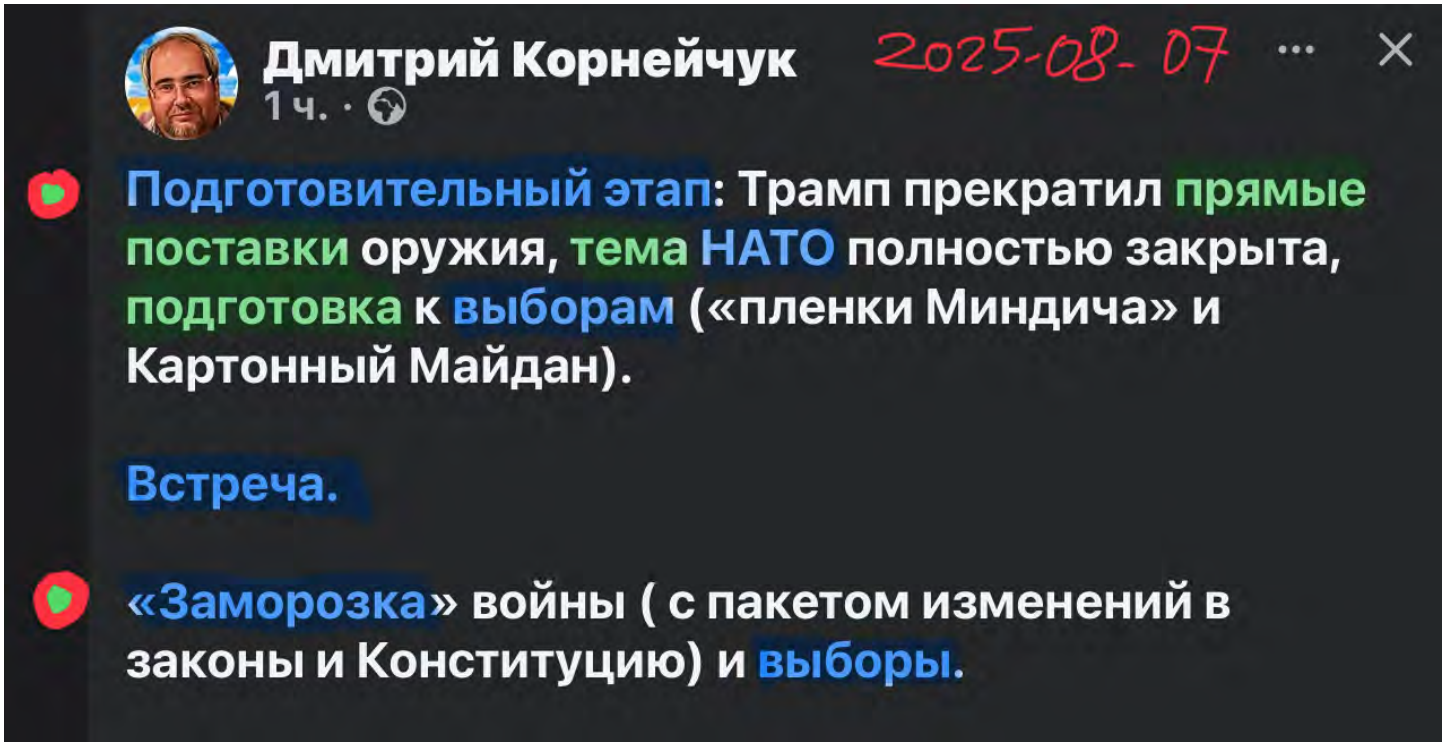
Я фіксую цей момент зараз, щоб потім у вас був менший шок, коли ТАКА САМА ХУЙНЯ вилізе на набагато більших контрактах з оточенням Зеленського. Рано чи пізно це все рівно вилізе назовні.

https://youtu.be/m9S6hVEieqk?si=D34x3nG5x1WHcltS

***

№ 1.029

***

№ 1.030

Деградація соціального ядра: що означає для держави втрата середнього класу

2025-08-06

Oksana

Ще кілька років тому у кав'ярнях, на ринках нерухомості та в торгових центрах легко було відчути впевненість людей у завтрашньому дні. Хтось відкривав власну справу, хтось брав кредит на авто, планував відпустку за кордоном чи накопичував на навчання дітей. Це був той самий умовний середній клас, який не вважають ані багатими, ані бідними. Люди, які тримали на собі економіку, підтримували місцевий бізнес і вірили, що зусилля варті результату.

Сьогодні ця впевненість похитнулася

– середній клас в Україні стискається, як ковдра, яку тягнуть з всіх боків, і місця в ній стає дедалі менше.

1. Між уявленням і дійсністю: хто вважається середнім класом в Україні

Сьогодні в Україні понад 40% людей вважають себе представниками середнього класу, але якщо поглянути не на самовідчуття, а на реальні доходи, картина зовсім інша. За словами народного депутата Андрія Ніколаєнка, лише менше 7% українців під час війни дійсно відповідають критеріям середнього класу.

Ще показовіша цифра, що становить менше 1,5% населення, належить до заможного прошарку.

Решту (понад 90%) сформували ті, хто фактично опинився за межею середнього достатку. І хоча багато хто з них досі тримається за звичний спосіб життя або не хоче визнавати змін, фінансова реальність говорить про інше: більшість українців сьогодні живе в умовах обмежених можливостей і постійної економічної нестабільності. Така статистика підтверджує зміщення соціальної структури країни, що помітно відчувається у повсякденному житті.

В Україні поняття “середній клас” залишається нечітким, адже відсутні конкретні критерії, за якими можна було б однозначно визначити його межі.

Взагалі, поняття середнього класу варіюється залежно від країни.

У США до нього зазвичай відносять тих, хто може дозволити собі витрати, що виходять за межі базових потреб, таких як їжа, одяг чи оренда житла. Йдеться про можливість придбати автомобіль, побутову техніку, а іноді й власне житло. У європейських країнах критерії подібні.

До людей з низькими доходами там зараховують тих, хто не має змоги купити необхідну техніку для дому, не може дозволити собі щорічну відпустку або не має жодних заощаджень на випадок непередбачених витрат.

2. Коли середній клас починає тріщати по швах

Говорячи про “середній клас”, мова йде не про соціальний статус, а відчуття контролю над життям, можливість планувати завтрашній день та підтримувати стабільність, розвиватися, накопичувати і не зводити кінці з кінцями. Проте в останні роки межа між “середнім” і “ледь вистачає” стала тривожно розмитою.

Є кілька очевидних сигналів, які вказують на те, що втрачається належність до середнього класу.

> — Все починається з фінансової нестачі, яка поступово стає хронічною. Зарплати вистачає тільки на базові потреби, а наприкінці місяця коштів не вистачає ані на заощадження, ані на спонтанну покупку, чи тим більше на щось далекоглядне. Людина починає жити “в межах

необхідного”, а будь-який форс-мажор одразу ставить її перед вибором: відмовитися чи вдатися до кредиту.

І тут починається інша проблема у вигляді залежності від кредитних карток або мікропозик.

— Вони стають не засобом зручності, а єдиним способом закрити прогалини в бюджеті. З часом це створює боргове навантаження, яке тисне дедалі сильніше, ускладнюючи навіть повсякденні фінансові рішення.

Ще один тривожний сигнал пов’язаний з *витратами на здоров’я*.

— Якщо раніше приватна клініка була вибором для комфорту, то сьогодні навіть базові аналізи стають розкішшю.

Люди відкладають профілактичні візити до лікаря, бо бояться чеків. Проблеми, які можна було вирішити просто і вчасно, накопичуються і не лише у фізичному сенсі.

Не забуваємо, що **все це відбувається на тлі нестабільної роботи.**

— Ринок праці давно перестав бути передбачуваним: сьогодні є замовлення чи клієнти, а завтра їх немає. Зарплата не зростає роками, а реальні витрати, навпаки, повзуть угору. Навіть ті, хто працює повний тиждень, почуваються фінансово вразливими. А довгострокові цілі у вигляді накопичень на освіту дітей чи пенсію дедалі частіше відкладаються на потім, яке все більше нагадує “ніколи”.

Нарешті, **житло, яке є одним з символів стабільності середнього класу, стає недосяжним.**

— Квартири дорожчають, оренда зростає, а власне помешкання перетворюється на мрію, яку відсувають “до кращих часів”. Ті, хто вже мав житло, часто змушені продавати його або здавати, щоб покрити нагальні витрати. Купівля нерухомості сьогодні сприймається не як етап дорослішання, а фінансова авантюра.

Варто зазначити, що **всі ці явища взаємопов’язані, і тягнуть за собою одне одного.**

— Втрата здатності відкладати призводить до боргів.

— Борги унеможливлюють інвестування в себе, що веде до втрати перспектив.

І ось вже середній клас перетворюється з соціального стану лише на спогад про час, коли життя було іншим.

Наслідки такого повзучого падіння є серйозними не лише для конкретних родин, а й для суспільства загалом. Адже коли основа економіки втрачає опору, хитким стає все, що стоїть на ній.

Дедалі частіше ми помічаємо картину, коли навіть ті, хто ще вчора почувався "на плаву", сьогодні вже не впевнені в завтрашньому дні. Догляд за дітьми, нормальна відпустка, приватна медицина, можливість накопичувати стають розкішшю. І якщо глобальна інфляція триватиме, таких "заборонених" пунктів у списку побільшає. Варто розуміти, що без здорового, сильного середнього класу суспільство починає хитатися і в економічному, і в соціальному сенсі.

3. Ілюзія достатку: що приховує український середній клас

Сьогодні український середній клас уже не виглядає як єдина міцна опора суспільства, його структура розшаровується, позиції слабшають, а вплив стрімко зменшується. І хоча зазвичай саме середній клас є економічним двигуном та стабілізуючою силою держави, війна, економічні виклики та податкові зміни змінюють його обличчя швидше, ніж він встигає адаптуватись.

Звісно, війна стала головним чинником, який "перекроїв" середовище середнього класу. За оцінками аналітиків, на початку повномасштабного вторгнення одразу зникла найвразливіша частина, тобто ті, хто лише зовні імітував середній клас: купував житло або авто в кредит, орієнтувався на зовнішній стиль життя, не маючи фінансової подушки. Таких було близько 30%. Далі настала черга периферії – людей, які ще тримаються завдяки зусиллям, але вже на межі. Водночас ядро, яке сформоване із найстійкіших представники класу, залишається, проте їх лише 10–15%.

Цілком зрозуміло, що **за таки умов, якщо не змінити тенденцію, частка бідного населення в Україні може зрости до 75–80%.**

> — Це вже не просто буде проблема соціальної справедливості, а ризик жорсткої поляризації суспільства, з усіма наслідками для економіки та політичної стабільності.

Варто зазначити, що **частково нинішню модель середнього класу в Україні сформувала *спрощена система оподаткування*.**

Вона дозволила розвиватись тисячам підприємців, айтішникам, юристам, консультантам та іншим фахівцям, які працюють на себе. Саме завдяки низькому податковому навантаженню вони змогли зберігати стабільність і поступово переходити до категорії людей із середніми доходами. Але якщо сьогодні скасувати або суттєво обмежити цю систему, із середнього класу одночасно "випаде" щонайменше пів мільйона людей.

Проте **в Україні давно існує протиріччя:**

> **— з одного боку є бажання зберегти малий бізнес, який сам себе забезпечує і створює робочі місця, з іншого боку, маємо необхідність підтримувати соціально вразливі категорії населення.**

Адже країна бідна, і податки є основним джерелом фінансування пенсій, медицини та соціальних виплат. У таких умовах знижувати податки складно, але зберігати баланс теж критично важливо.

Тож податкова політика може впливати не лише на бізнес-активність, а й на соціальну структуру країни. І якщо нині вона сприятиме звуженню середнього класу, то це означатиме не лише втрату робочих місць чи доходів, а втрату впливу тієї частини населення, яка за нормальних умов тримає країну в рівновазі: політичній, економічній та соціальній.

У розвинених країнах середній клас виступає рушійною силою суспільства, голосом розумної стабільності, яка формує політичні рішення і не дозволяє системі скочуватись у хаос.

> **— Якщо ж більшість починає жити в бідності, а ті, хто мав бути опорою, втрачають опору самі, то така країна може опинитися на межі *соціального вибуху*.**
>
> **— І питання тоді вже не в тому, хто скільки платить податків, а чи залишиться взагалі ті, хто будуватиме майбутнє.**

Зменшення середнього класу сигналізує про те, що значна частина населення втрачає впевненість у своєму майбутньому. Коли більшість людей не можуть дозволити собі нічого понад базові витрати, економіка починає гальмувати. Падає споживання, слабшає внутрішній ринок. І водночас зростає соціальна напруга у вигляді прірви між тими, хто "може собі дозволити", і тими, хто вже ні.

Слід зазначити, що **реальна частка середнього класу в Україні значно менша, ніж показують дослідження**.

Причина криється в тому, що для багатьох цей статус визначається не лише рівнем доходу, а й освітою, кваліфікацією, культурними звичками чи життєвим досвідом. До того ж у великих містах, таких як Київ, ситуація дещо краща, адже там доходи вищі, доступ до можливостей ширший. У регіонах же рівень життя суттєво нижчий, а тиск на бюджет є значно відчутнішим.

5. Зменшення середнього класу: наслідки для економіки, освіти та держави

Якщо середній клас в Україні і далі зникатиме, це не пройде непомітно.

Наслідки будуть не лише у гаманцях окремих людей, а й у глибинних процесах, які зачіпають економіку, суспільство, освіту, політику й навіть національну безпеку. Почнемо з економіки. Саме середній клас витрачає найбільше на товари й послуги в країні. Вони купують квартири, ремонтують житло, оплачують приватну медицину, відвідують ресторани, відкривають малі бізнеси.

Якщо ця група скорочується, то і споживчий ринок стискається. Бізнес, орієнтований на внутрішній попит, починає втрачати прибуток. Податкові надходження падають, бо саме середній клас зазвичай сплачує податки сумлінно. Стає менше інвестицій у власну справу, освіту чи нерухомість, бо немає з чого.

Економіка починає "з'їдати" сама себе.

Разом з цим зростає «*соціальний розрив*».

Коли зникає прошарок, який знаходиться десь посередині, між багатими та бідними, то виникає жорстка поляризація.

Люди, які відчувають себе відкинутими, починають шукати винних. На цьому тлі швидко поширюється зневіра, агресія, недовіра. Молодь, яка не бачить життєвих перспектив, обирає або виїзд, або радикалізацію. А там, де немає соціальної рівноваги, немає й безпеки.

Політична система теж слабшає.

— Середній клас ходить на вибори, підтримує незалежні медіа, ініціює місцеві зміни.

Якщо ***ця частина населення зникає, політика швидко заповнюється популізмом, грошима й маніпуляціями.***

У такій атмосфері виграє не найкращий, а найгучніший.

Освіта та наука теж втрачають підтримку.

— Середній клас інвестує у своїх дітей: наймає репетиторів, оплачує навчання, підтримує приватні школи й університети.

Якщо ці люди більше не можуть дозволити собі витрати на освіту, система деградує. Вчителі й викладачі шукають стабільності в інших сферах або за кордоном. **Країна повільно, але впевнено втрачає свій *інтелектуальний потенціал*.**

Разом з цим **руйнується *довіра до держави*.**

— Якщо людина не бачить шляху “знизу вгору”, тобто не має змоги потрапити до середнього класу через освіту, працю чи підприємництво, вона починає шукати інші способи виживання.

Частіше за все такі способи є нелегальними. Контрабанда, корупція, “сірі” схеми, готівка виникають саме через слабку соціальну політику.

Всі ці фактори особливо загрозливі в умовах війни, бо саме середній клас у перші місяці повномасштабного вторгнення став надійною опорою тилу.

Його представники організовували волонтерські ініціативи, жертвували гроші, логістику, зв’язки. Без них зусилля армії були б набагато менш ефективними. Якщо держава втратить цю категорію громадян, то втратить і одну з найважливіших складових внутрішньої стійкості.

Очевидно, що

— зменшення середнього класу стане руйнуванням фундаменту, на якому тримається все: економічна модель, соціальна єдність, якісна політика, майбутнє освіти й навіть здатність країни вистояти під час війни.

Можна довго сперечатися про критерії чи податки, але

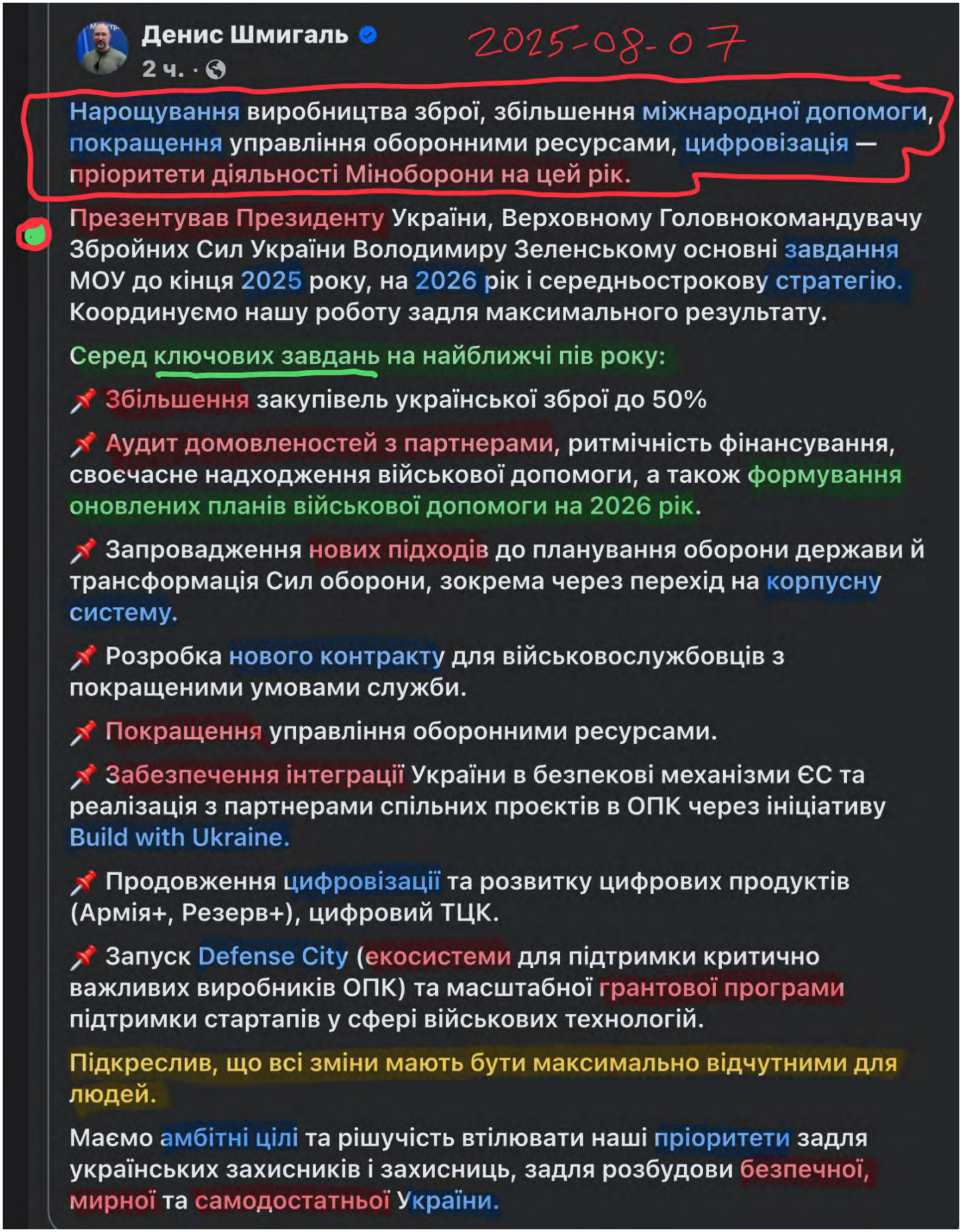
— поки мільйони людей щодня обирають між ліками й продуктами, поки освіта для дитини або відпустка сприймаються як щось недосяжне, держава знаходиться у стані ***прихованої соціальної катастрофи***, яка руйнує зв’язки довіри між громадянами й інституціями.

Вона **втрачає не просто платників податків, а носіїв стабільності, розсудливості та компетентності — ту частину суспільства, яка завжди була опорою і в тилу, і на передовій**.

Источник: https://fact-news.com.ua/degradatsiya-sotsialnogo-yadra-scho-oznachae-dlya-derzhavi-vtrata-serednogo-klasu

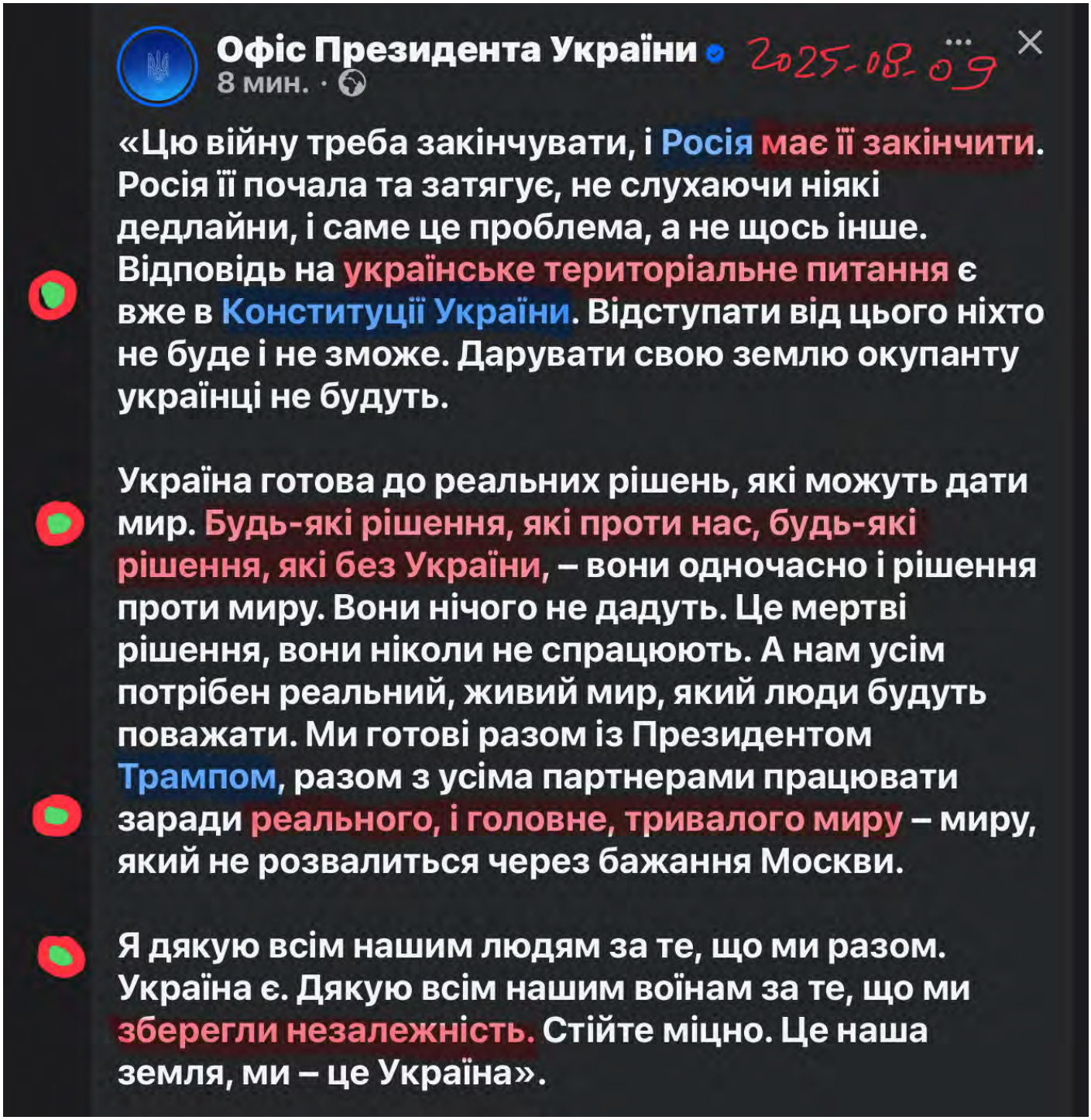
***

№ 1.031

Денис Шмигаль
2 ч. ·
2025-08-07
Нарощування виробництва зброї, збільшення міжнародної допомоги, покращення управління оборонними ресурсами, цифровізація — пріоритети діяльності Міноборони на цей рік.
Презентував Президенту України, Верховному Головнокомандувачу Збройних Сил України Володимиру Зеленському основні завдання МОУ до кінця 2025 року, на 2026 рік і середньострокову стратегію. Координуємо нашу роботу задля максимального результату.
Серед ключових завдань на найближчі пів року:
📌 Збільшення закупівель української зброї до 50%
📌 Аудит домовленостей з партнерами, ритмічність фінансування, своєчасне надходження військової допомоги, а також формування оновлених планів військової допомоги на 2026 рік.
📌 Запровадження нових підходів до планування оборони держави й трансформація Сил оборони, зокрема через перехід на корпусну систему.
📌 Розробка нового контракту для військовослужбовців з покращеними умовами служби.
📌 Покращення управління оборонними ресурсами.
📌 Забезпечення інтеграції України в безпекові механізми ЄС та реалізація з партнерами спільних проєктів в ОПК через ініціативу Build with Ukraine.
📌 Продовження цифровізації та розвитку цифрових продуктів (Армія+, Резерв+), цифровий ТЦК.
📌 Запуск Defense City (екосистеми для підтримки критично важливих виробників ОПК) та масштабної грантової програми підтримки стартапів у сфері військових технологій.
Підкреслив, що всі зміни мають бути максимально відчутними для людей.
Маємо амбітні цілі та рішучість втілювати наші пріоритети задля українських захисників і захисниць, задля розбудови безпечної, мирної та самодостатньої України.

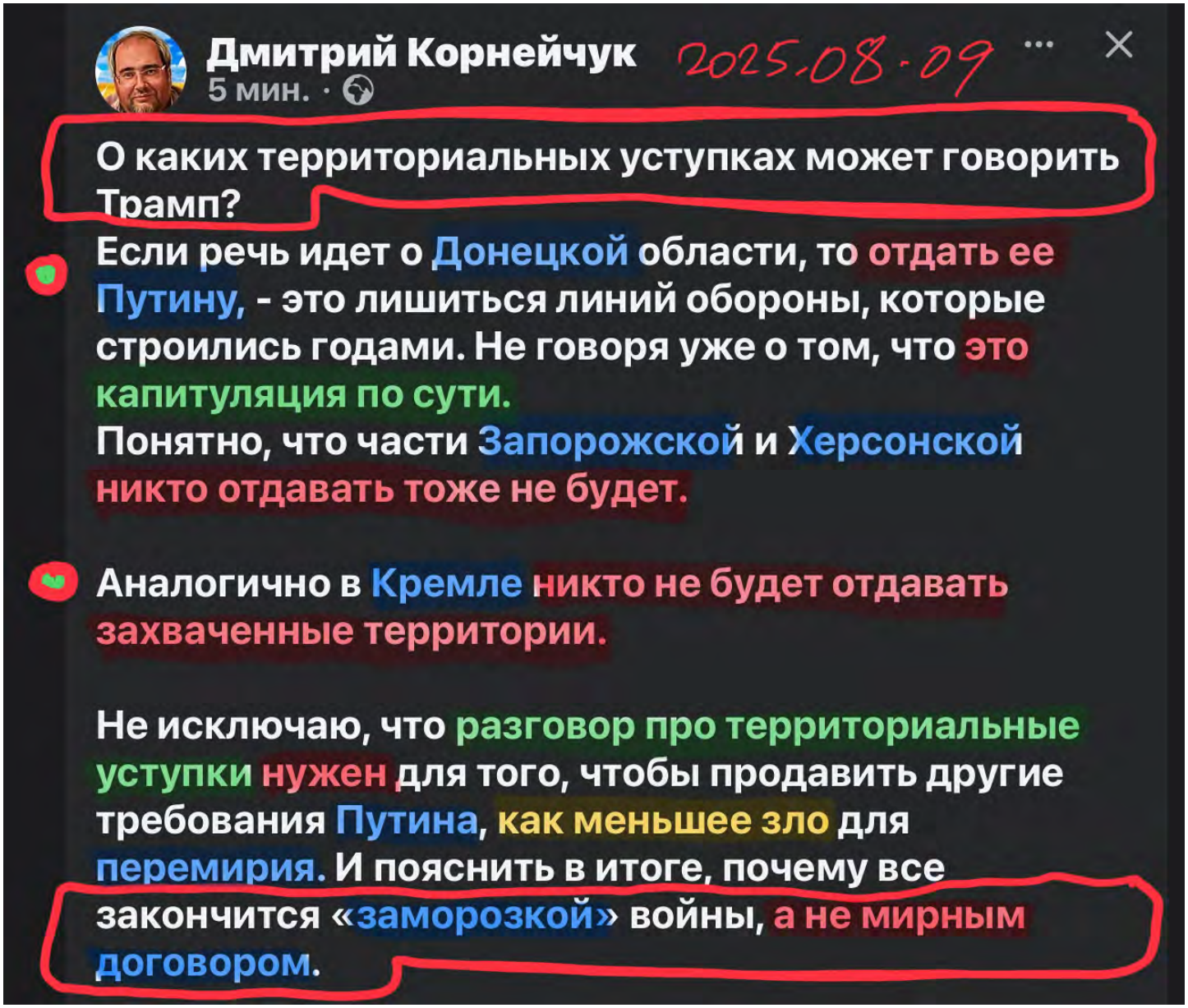
***

№ 1.032

Офіс Президента України
8 мин. ·
2025-08-09
«Цю війну треба закінчувати, і Росія має її закінчити. Росія її почала та затягує, не слухаючи ніякі дедлайни, і саме це проблема, а не щось інше. Відповідь на українське територіальне питання є вже в Конституції України. Відступати від цього ніхто не буде і не зможе. Дарувати свою землю окупанту українці не будуть.
Україна готова до реальних рішень, які можуть дати мир. Будь-які рішення, які проти нас, будь-які рішення, які без України, – вони одночасно і рішення проти миру. Вони нічого не дадуть. Це мертві рішення, вони ніколи не спрацюють. А нам усім потрібен реальний, живий мир, який люди будуть поважати. Ми готові разом із Президентом Трампом, разом з усіма партнерами працювати заради реального, і головне, тривалого миру – миру, який не розвалиться через бажання Москви.
Я дякую всім нашим людям за те, що ми разом. Україна є. Дякую всім нашим воїнам за те, що ми зберегли незалежність. Стійте міцно. Це наша земля, ми – це Україна».

***

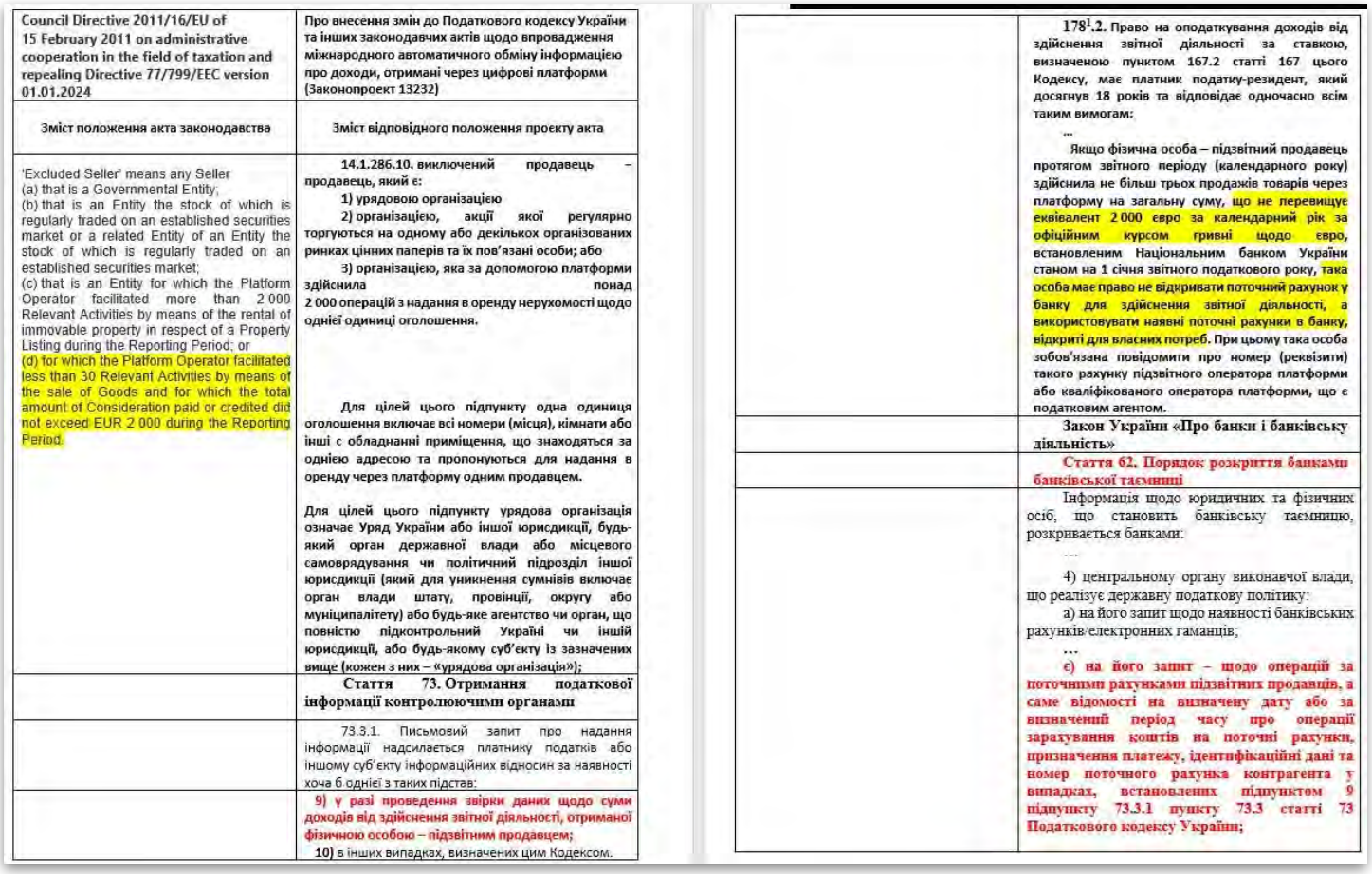
№ 1.033

***

№ 1.034

Как Минфин с Кабмином подтерся Евродирективой чтобы дрючить максимально большое количество Украинцев

Council Directive 2011/16/EU of 15 February 2011 on administrative cooperation in the field of taxation and repealing Directive 77/799/EEC version 01.01.2024	Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо впровадження міжнародного автоматичного обміну інформацією про доходи, отримані через цифрові платформи (Законопроект 13232)
Зміст положення акта законодавства	Зміст відповідного положення проекту акта
'Excluded Seller' means any Seller (a) that is a Governmental Entity; (b) that is an Entity the stock of which is regularly traded on an established securities market or a related Entity of an Entity the stock of which is regularly traded on an established securities market; (c) that is an Entity for which the Platform Operator facilitated more than 2 000 Relevant Activities by means of the rental of immovable property in respect of a Property Listing during the Reporting Period; or (d) for which the Platform Operator facilitated less than 30 Relevant Activities by means of the sale of Goods and for which the total amount of Consideration paid or credited did not exceed EUR 2 000 during the Reporting Period.	**14.1.286.10. виключений продавець – продавець, який є:** **1) урядовою організацією** **2) організацією, акції якої регулярно торгуються на одному або декількох організованих ринках цінних паперів та їх пов'язані особи; або** **3) організацією, яка за допомогою платформи здійснила понад 2 000 операцій з надання в оренду нерухомості щодо однієї одиниці оголошення.** **Для цілей цього підпункту одна одиниця оголошення включає всі номери (місця), кімнати або інші с обладнанні приміщення, що знаходяться за однією адресою та пропонуються для надання в оренду через платформу одним продавцем.** **Для цілей цього підпункту урядова організація означає Уряд України або іншої юрисдикції, будь-який орган державної влади або місцевого самоврядування чи політичний підрозділ іншої юрисдикції (який для уникнення сумнівів включає орган влади штату, провінції, округу або муніципалітету) або будь-яке агентство чи орган, що повністю підконтрольний Україні чи іншій юрисдикції, або будь-якому суб'єкту із зазначених вище (кожен з них – «урядова організація»);**
	Стаття 73. Отримання податкової інформації контролюючими органами
	73.3.1. Письмовий запит про надання інформації надсилається платнику податків або іншому суб'єкту інформаційних відносин за наявності хоча б однієї з таких підстав:
	9) у разі проведення звірки даних щодо суми доходів від здійснення звітної діяльності, отриманої фізичною особою – підзвітним продавцем; **10)** в інших випадках, визначених цим Кодексом.

	178[1].2. Право на оподаткування доходів від здійснення звітної діяльності за ставкою, визначеною пунктом 167.2 статті 167 цього Кодексу, має платник податку-резидент, який досягнув 18 років та відповідає одночасно всім таким вимогам: **...** **Якщо фізична особа – підзвітний продавець протягом звітного періоду (календарного року) здійснила не більш трьох продажів товарів через платформу на загальну суму, що не перевищує еквівалент 2 000 євро за календарний рік за офіційним курсом гривні щодо євро, встановленим Національним банком України станом на 1 січня звітного податкового року, така особа має право не відкривати поточний рахунок у банку для здійснення звітної діяльності, а використовувати наявні поточні рахунки в банку, відкриті для власних потреб. При цьому така особа зобов'язана повідомити про номер (реквізити) такого рахунку підзвітного оператора платформи або кваліфікованого оператора платформи, що є податковим агентом.**
	Закон України «Про банки і банківську діяльність»
	Стаття 62. Порядок розкриття банками банківської таємниці
	Інформація щодо юридичних та фізичних осіб, що становить банківську таємницю, розкривається банками: ... 4) центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику: а) на його запит щодо наявності банківських рахунків/електронних гаманців; ... **є) на його запит – щодо операцій за поточними рахунками підзвітних продавців, а саме відомості на визначену дату або за визначений період часу про операції зарахування коштів на поточні рахунки, призначення платежу, ідентифікаційні дані та номер поточного рахунка контрагента у випадках, встановлених підпунктом 9 підпункту 73.3.1 пункту 73.3 статті 73 Податкового кодексу України;**

2025-08-11

Монин

Как Вы возможно помните в конце апреля 2025 года появился *Законопроект 13232 о цифровых платформах*, которую власть подаёт как реализация норм Евродиректив.

Действительно,

в изменении от 2024 года в Директиву об Административном сотрудничестве и обмене налоговой информацией появилась новая статья 8ac и приложение V регламентирующая передачу в налоговые органы информацию об продавцах с цифровых платформ.

В этой Директиве есть такое понятие как исключенный продавец с 4 пунктами ... Гос учреждение, компании на биржах.. крупные продавцы и 4-й пункт (d) лица которые сделали до 30 продаж на общую сумму до 2000 евро за год.

Но,

— **Минфин сделал заведомый подлог Евродирективы и исключил пункт d**.

Но для какой цели?

Как мы видим в пункте 178-1.2

— любой гражданин Украины продавший даже одну подержанную вещь попадает на налог 5% +военный сбор 5%.

Единственное что ему дали право не открывать спец счёт...

Но кроме этого.. а этого естественно нет в Евродирективе... за то что ты решил продать хоть одну подержанную вещь на ОЛХ с тебя

Минфин с Кабмином собрался снять банковскую тайну со всех твоих счетов в банках и всех операций и натравить на тебя сервис от ОПГ налоговой чтобы тебя трахали по доходах по новому пункту 9 из статьи 73.3.1

Так **какова же реальная цель всего этого процесса?**

— Реализовать Евродирективу? Или же

— снять со всех граждан банковскую тайну под соусом реализации Евродирективы и дрючить всех бабушек решивших заработать копейку на жизнь на продаже подержанных вещей на ОЛХ?

Доходов там все равно много не содрать ...

Зато какой Клондайк возможностей по дрючке граждан открывается... 1 млн бабушек по 200 гривен с Олх ...это тебе не таможенник с 10 квартирами сдающих гражданочке внесшей залог 44 млн гривен за Бывшего вице-премьера Чернышова ... То свои их нельзя дрючить...

***

№ 1.035

Огляд… Сьогодні буде "коротко з різних напрямків", в основному про поточні зміни і динаміку розвитку ситуації

2025-08-11

Машовець

1. Північно-Слобожанський (він же, Сумський) напрямок

По периметру вклинення противника у прикордоння Сумської області України тривають запеклі бої, противник намагається утримати позиції у його західній частині та водночас наступати у східній частині. У середньому за добу фіксується до 10-15 бойових зіткнень,

зокрема:

(1) - Судячи з усього, штурмовим підрозділам 1443-го мотострілецького полку (мсп) противника вдалося відтіснити наші підрозділи від Новомиколаївки, але його спроба просунутись між Олексіївкою та Варачине не увінчалася успіхом. Передові підрозділи ЗСУ, схоже, зуміли закріпитися менш ніж за 1 км від Олексіївки, і час від часу проникають у саму Олексіївку.

(2) - Тривають запеклі бої за Юнаківку. 104-й десантно-штурмовий полк (дшп) зі складу 76-ї десантно-штурмової дивізії (лшд) противника, схоже, "прогавив" контратаку ЗСУ в межах цього населеного пункту і їх передові підрозділи встигли просунутися в самому селі (у напрямку Парк-Школа), а також на захід від нього. Очевидно, противник, з метою нарощування зусиль на цьому напрямку, почав вводити в бій у напрямку Юнаківки – Храпівщину підрозділи іншого полку зі складу 76-го дшд – 234-го дшп. Які раніше перебували в резерві.

(3) - Очевидно, що ЗСУ також активно контратакують по рубежу Новокостянтинівка-Костянтинівка у північному напрямку, прагнучи повністю витіснити передові підрозділи противника з українського прикордоння на його територію.

Таким чином, на Сумському напрямку ситуація набула характеру «хиткої рівноваги». Вже 3 тижні сторони не мають значного прогресу, обмежуючись змінами ЛБС у тактичній зоні на відстань до 0,5 км.

2. Південно-Слобожанський (він же, Харківський або Вовчанський) напрямок

Тут противник виявляє, час від часу, активність на захід та схід від міста Вовчанськ, а також у західній частині самого міста. Зокрема, противник здійснив кілька спроб просунутися на захід від вулиці Залізничної, у південному напрямку та прорвати оборону ЗСУ в районі олійного заводу, також у напрямку на південь. Ймовірно, діяли якісь передові підрозділи 128-ї окремої мотострілецької бригади (омсбр) противника зі складу його 44-го армійського корпусу (АК).

Також спорадично противник намагається атакувати малими штурмовими групами на схід від міста у напрямку Вовчанські Хутори та у напрямку Зибине. Поки що всі ці спроби знайти "слабке" місце в тактичній системі оборони ЗСУ на цьому напрямку для противника виявились безрезультатними.

3. Куп'янський напрямок

Командування 6-ї загальновійськової армії (ЗВА) противника продовжує зосереджувати основні зусилля на плацдармі на північ від міста Куп'янськ. Йому вдалося, зокрема, розширити вклинення своїх передових підрозділів у напрямку Голубівка – Радьківка протягом останніх кількох днів і, очевидно, передові штурмові групи противника вже зав’язали бої за північні околиці Куп'янська (район Московка/Мирне та район АЗС «УкрАвтоГаз»).

Прикриваючи ці дії з півночі, противник також вперто намагається утриматись у Кіндрашівці, очевидно маючи за мету – перешкодити українському командуванню організувати контратакувальні дії вздовж дороги Р-79, що загрожувало би його підрозділам, що прорвалися до Куп'янська через Радьківку.

Крім того, судячи з усього, інша частина військ цієї армії (ймовірно, зі складу 68-ї мотострілецької дивізії/мсд) веде наступ з плацдарму в напрямках Дворічна - Путникове, а також Кам'янка - Колодязне, намагаючись з'єднатися з тими силами і засобами, які вклинилися в напрямку Великого Бурлука в районі села Мілове. Поки що, ці дії – малоефективні.

Як на мене, **ситуація на Куп'янському напрямку, на даний момент, виглядає досить загрозливо**. У противника є дуже значні шанси як мінімум "зачепитися" за саме місто і значною мірою паралізувати логістичне забезпечення (МТЗ) наших частин і підрозділів, які обороняються не тільки в самому місті, а й на схід від нього - на плацдармі.

І, судячи з усього, саме такі плани виношує командування противника. Про це говорить перегрупування, свого часу, частини сил його 27-ї омсбр (не менш як двох посилених батальонів) зі складу 1-ї танкової армії (ТА) саме на цей напрямок. Противник явно мав намір охопити якомога глибше з півночі весь Куп'янський район оборони ЗСУ.

3. Лиманський напрямок

Схоже, що

> — підрозділи Збройних Сил України, найближчим часом, будуть змушені залишити свої позиції у Серебрянському лісництві та відступити за річку Чорний Жеребець.

З проривом передових підрозділів 67-ї мсд 25-ї ЗВА противника в населений пункт Торське та їх закріпленням там, подальше утримання позицій у лісництві українськими підрозділами сталє дуже складною справою, оскільки фактично противник максимально наблизився з північного флангу до основних ліній їхньої логістики (протягом 3-х діб противник зайняв понад 4 квадратних кілометри в лісництві, відзначився 1243-м мсп противника).

Очевидно, що ці українські підрозділи відступатимуть у бік Ямполя та намагатимуться утримати противника вздовж річки Чорний Жеребець.

Своєю чергою, передові частини 144-ї мсд зі складу 20-ї ЗВА, посилені частиною сил й засобів зі складу 2-ї мсд 1-ї ТА, продовжували спроби прориву, як у бік Оскола (у напрямках Липове – Карпівка та Рідкодуб – Глущенкове), так і безпосередньо у бік Лиману (у напрямку Зелена Долина – Шандриголове). Успіху не мали. Як, до речі, і передові підрозділи 3-ї мотострілецької дивізії зі складу тієї ж 20-ї ЗВА, які атакували в напрямку Греківка - Дружелюбівка.

На даний момент, очевидно, 20-та ЗВА противника переважно «загальмувала» на своєму плацдармі на річці Ч. Жеребець, а темпи її просування у бік Осколу і Лиману стали – або мінімальні, або зовсім нульові. На відміну від сусідньої 25-ї ЗВА, яка, очевидно, дуже близька до повної ліквідації плацдарму ЗСУ вздовж північного берега річки Сіверський Донець, в районі Серебрянського лісництва.

4. Торецький (Костянтинівський) напрямок

Очевидно, що на даний момент командування противника на цьому напрямку має своїм найближчим завданням повністю витіснити підрозділи ЗСУ з району Щербинівка – Новоспаске – Катеринівка – Клебан-Бик, які обороняються на південь від Клебан-Бицького водосховища.

Зокрема:

(1) - Підрозділи 4-ї омсбр зі складу 3-ї ЗВА вперто атакують з боку Деліївки в бік Олександра-Шультие по обидва боки «залізниці», що веде до Костянтинівки. Також вони ж намагаються прорватися до Плещіївки з боку Кримського та Дачного.

Є інформація, що деяким невеликим штурмовим групам противника вдалося "проникнути" на схід від дороги Торецьк-Костянтинівка майже до північних околиць Щербинівки (і вони там намагаються закріпитися на ділянці площею - до 0,6 квадратних кілометрів).

(2) - З іншого (західного) боку водосховища Клебан-Бик наступають підрозділи 8-ї ЗВА (очевидно, зі складу її 20-ї мсд). Судячи з усього, їм вдалося зайняти Яблунівку і просунутися до річки Бичок, яка протікає на захід від водосховища. І найголовніше – перерізати дорогу Н-20, яка веде з півдня, з Донецька на Костянтинівку.

Судячи з усього, українським військам доведеться залишити район Щербинівки, на південь від водосховища Клебан-Бик і спробувати зупинити просування частин і підрозділів 3-ї та 8-ї ЗВА противника по рубежу

Плещіївка – Олександро-Шультине та утримати район Довга Балка – Іллінівка – Берестоk – Степанівка.

5. Покровський напрямок (в т.ч. Добропільський)

Тут основні події розгортаються на північний схід від Покровсько-Мирноградської агломерації, в смузі наступу 51-ї ЗВА противника. Передові частини і підрозділи цієї армії вперто пробираються на Родинське і Червоний Лиман, і в той же час, активно використовуючи тактику "просочування" малими штурмовими групами (в якій вони мають досить значний досвід), просуваються в напрямку Новоторецьке - Кучерів Яр (тобто на Добропільському напрямку).

Очевидно, що командування угрупування військ (УВ) «Центр», до якого перегрупувалася і увійшла до його складу 51-а ЗВА, відчуваючи можливість досягнення оперативного успіху в своїй операційній зоні, значно посилило 51-у ЗВА. Практично на вищевказаному напрямку діють її основні сили + 39-та омсбр зі складу 68-го АК, а також ряд підрозділів та частин із сусідніх 2-ї та 8-ї ЗВА.

Поки що противник не взяв ані Родинське, ані Червоний Лиман, хоча активно атакує на цій ділянці (9-та омсбр та частина сил 1-ї омсбр), але має очевидний успіх на схід від Добропілля (його передові штурмові загони та групи "проникнення" вже фіксуються в районі Кучерів Яр, Нового Шахового, Білецького).

Тобто, очевидно, введення 51-ї ЗВА противника на цьому напрямку було спрямоване не лише на обхід Покровсько-Мирноградської агломерації з півночі та північного сходу, а й на максимально глибоке просування до Добропілля.

На даний момент бої за Родинськ тривають вже більше тижня і для противника вони дуже кровопролитні. Він поки не зміг взяти під контроль ні саме Родинське, ні розташований на південь від нього Червоний Лиман. Однак те, що відбувається на північ цього району, в напрямку Добропілля, викликає особливе занепокоєння. Оскільки подальше просування противника (51-ша ЗВА) на північ, по суті, може різко погіршити перспективи оборони не тільки Добропілля та Покровська, а й Дружківки та Костянтинівки (противник у цьому випадку глибоко охопить ці райони оборони з півдня).

Поки російське командування тягне свою відносно тонку "кишку" на північний захід і має "трохи відстаючий" тил у цьому напрямку, непогано було б її відрізати. Інше питання – чи є чим «різати»?

6. Південно-Донбаський (Новопавлівський) напрямок

Передові частини та з'єднання чоторьох армій противника УВ "Восток" продовжують наступ на стику трьох областей України - Дніпропетровської, Донецької та Запорізької.

Зокрема...

(1) - Передовим підрозділам 36-ї омсбр та 430-го мсп 29-ї ЗВА (очевидно, посилених частиною сил 40-ї окремої бригади морської піхоти\обрмп) вдалося розширити своє вклинення у напрямку Зелений Гай – Іванівка, а також Піддубне – Іскра.

(2) - 37-ма омсбр зі складу 36-ї ЗВА вперто атакує у напрямку Мирне – Олександрград та Воскресенка – Січневе, має мінімальний результат.

(3) - 336-й обрмп, очевидно, вдалося просунутися приблизно на 1 км на південь від Маліївки

(4) - Передові підрозділи 5-ї ЗВА вперто намагаються захопити Темирівку та просуватися у напрямку Шевченко – Комишуваха. До Комишувахи вони так й не пробилися, але Темирівку обійшли силами окремих штурмових груп з півдня, по дорозі на Гуляйполе.

(5) - 35-та ЗВА, силами 69-ї окремої бригади прикриття (обрп) та 38-ї омсбр, вперто атакує позиції ЗСУ в районі Малинівки (вже понад 3 тижні), але не може її повністю захопити.

Тож, очевидно, що

— противник у смугах 36-й та 29-й ЗВА дуже близький до того, аби повністю взяти під свій контроль межиріччя (між річками Вовча та Мокри Яли, а також Ворона та Вовча) та вийти до кордонів Дніпропетровської області на широкій по фронту ділянці – від Іванівки до Темирівки.

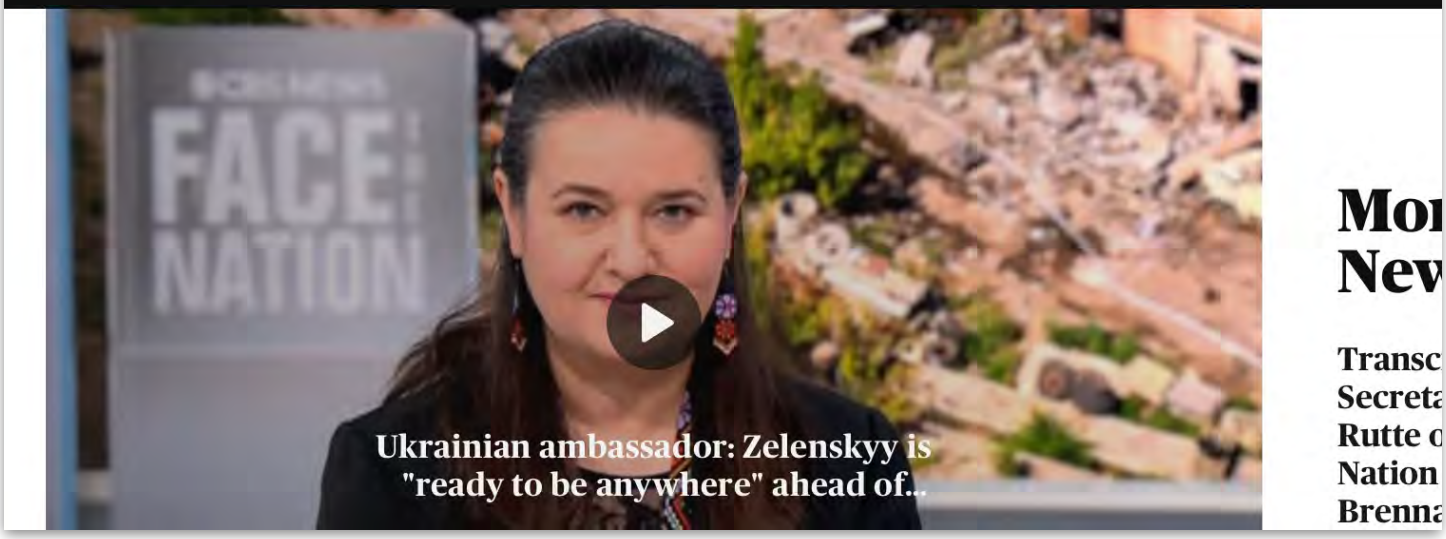
***

№ 1.036

Transcript: Ukrainian Ambassador Oksana Markarova on "Face the Nation with Margaret Brennan," Aug. 10, 2025

Transcript: Ukrainian Ambassador Oksana Markarova on "Face the Nation with Margaret Brennan," Aug. 10, 2025

August 10, 2025 / 12:45 PM EDT / CBS News

2025-08-10

The following is the transcript of an interview with Oksana Markarova, Ukraine's ambassador to the U.S., that aired on "Face the Nation with Margaret Brennan" on Aug. 10, 2025.

MARGARET BRENNAN: Good morning, and welcome to "Face The Nation." President Trump has decided to bring Vladimir Putin in from the cold, ending isolation of the Russian leader and accused war criminal. His hope is to persuade Putin to finally do the thing he's refused: end Russia's invasion of Ukraine. The two leaders will meet in Alaska, another part of the former Russian Empire. With the future of European security on the line, Western leaders rushed to get their word in, sending top advisers to meet with Vice President Vance in the United Kingdom, and they are planning to convene top diplomats tomorrow. In the meantime, President Trump is sending his envoy, Keith Kellogg, to Ukraine, as President Zelenskyy says his country will not simply "gift" territory to Russia. We begin this morning with Ukraine's ambassador to the United States, Oksana Markarova. Good to have you back here, Ambassador.

AMB. MARKAROVA: Good morning America, and thank you for having me.

MARGARET BRENNAN: Well, President Zelenskyy has made clear he's not just going to give away land to Russia. Kyiv has to be part of the negotiations, and he has said a ceasefire needs to happen first. Do you expect a ceasefire this week?

AMB. MARKAROVA: Well, that's something that all Ukraine prays for President Trump to be effective and to have great results. And as you know, since the discussions here with President Trump, Ukraine agreed to full ceasefire, to partial ceasefires, to any type of ceasefires. Because again, let's remind everyone, Ukraine did not start this war. Putin started this war in 2014, he continued with full fledged invasion in 2022, and it's Ukrainian citizens, Ukrainian cities, Ukrainian defenders on the front lines, Ukrainian children who suffer every day. So yes, we want Putin to stop, and we really are hopeful that this push from President Trump, and the sanction packages which are on the table, and secondary sanctions which are already implemented against those who help Russia, will convince President Putin that this is time for him to finally stop his aggression.

MARGARET BRENNAN: But President Trump did blow past that deadline to put more sanctions on Russia and instead offered this meeting. We know that the White House says it's a one-on-one with Vladimir Putin at Putin's request, but that the president's open to some sort of trilateral meeting with President Zelenskyy. Is there anything being planned to bring Ukraine to the table?

AMB. MARKAROVA: Well, Margaret, I can say sometimes diplomacy requires different formats, different meetings, and again, we appreciate President Trump, not only pushing for the end of this war, but as you saw, Vice President Vance has been in Europe, negotiating, discussing, having this very constructive meetings with our delegation, but also European leaders. Now, with regard to President Zelenskyy, he has been, since day one of this horrible aggression, committed to peace, and we have shown that he is ready to be anywhere to- to advance the agenda of peace. So if needed, President Zelenskyy, of course, will be present at the meetings. We have been very open about it, but let's see how this will go.

MARGARET BRENNAN: But he's not planning to be in Alaska on Friday?

AMB. MARKAROVA: If he will be planning to do that, we'll be there, but--

MARGARET BRENNAN: Yeah. But you're waiting for that. We do know that Envoy Keith Kellogg is being sent to Kyiv to speak with the Ukrainian government. So is- is- what is his role here? Is he going to be sort of conveying messages back and forth? What is it that needs to be negotiated in Kyiv right now?

AMB. MARKAROVA: Well, Special Envoy Kellogg has been a very important part of U.S. team that works with us on a regular basis. Because, again, I mean, we're all focused on the upcoming summit, but there is so much more that we do together. The investment deal that, not only we signed, but we are actually developing that strategic opportunity to cooperate between our countries on

economic front, the weapons provision from the United States, but also buying American weapons and producing together, you know, big drone deal and other deals that our presidents discussed together. So there is a lot on our bilateral U.S.-Ukraine agenda, which, of course, all is at this moment, related to horrible war. But not only. So, we are always glad to see Keith Kellogg in- in Kyiv.

MARGARET BRENNAN: But what we know from our reporting is that Envoy Witkoff, Steve Wirkoff, went to Moscow. He was described- described to him was a Russian idea for some kind of settlement of the war, and it included carving up parts of Ukraine. Then on Friday, President Trump spoke publicly about what had happened, and he said, President Zelenskyy has to get everything he needs ready because, quote, "he's going to have to get ready to sign something, and I think he's working hard to get that done." What is he going to sign? What has been proposed?

AMB. MARKAROVA: Special Envoy Witkoff is a special envoy on Russia, and he works with- with that counterpart, and we work with the Vice President, with Secretary Rubio, with Special Envoy Kellogg, and with all teams, Secretary Bessent and others on everything on our bilateral agenda. Now, President Zelenskyy has been very clear: Ukraine is committed to peace. We will be very constructive in all of our discussions. At the same time, we have to, again, acknowledge the facts. You know, it's Russia that attacked us. It's Russia that illegally occupied Crimea and other territories since 2022. We do have the main Bible of the country, the constitution of Ukraine, which clearly lists in Article 133 that Ukraine comprises of and- and says what is it comprised of. Now we all understand the reality on the ground, and we are ready to discuss, you know, how to end this war. And that's why ceasefire, as- as- as- as a- as a step, has always been so important to stop the killing, something that President Trump has put on the table as early as February. So let's stop the- the killings, and let's get to diplomacy. That's something Ukraine always was ready to do.

MARGARET BRENNAN: You're pointing to your constitution because your point is, the president can't just give away land. It has to actually go and be considered because of how your constitution--

AMB. MARKAROVA: President of any country is a guarantor of the constitution.

MARGARET BRENNAN: Vladimir Putin's constitution, though, now has these areas he's annexed from your country in his constitution.

AMB. MARKAROVA: Yes. Everyone knows. And 142 countries at the UN clearly voted that that was illegal, unprovoked move on his part, and the court, as early as March 2022, international court, has actually told Russia to stop the so-called special military operation and get out from Ukrainian territory.

MARGARET BRENNAN: Russia holds about 22% of Ukrainian territory, I believe, at this point. Is your concern that at this negotiating table in Alaska, Vladimir Putin is going to try to talk his way into further land seizures?

AMB. MARKAROVA: Well, President Putin lied in 2022 that he was not going to attack Ukraine. Then he lied a number of times since 2022 that it wasn't him who bombed Mariupol maternity hospital, or it wasn't him who abducts and kills, kidnaps, Ukrainian children and everything else. Now I'm positive that President Trump and everyone here in the United States, and we're so grateful to American people for all the support. They understand that the implications of how this war will end is so much bigger than just about Ukraine. It is existential for us. But the concept of buffer zones, or whatever, you know, the- this outdated, old concepts from the previous century, they do not work anymore. The front line in east and south of Ukraine is the front line between evil and good. And the question is, when that front line is going to be. Is it going to be on our territory? Is it going to be on our borders? Or is it going to be in Europe and everywhere, where it will affect Europe, U.S., and other. So, you know, we just have to- it's not just about land. It's about the principles and values. And judging by the recent decisions, including the sanctions on India for supporting Russia war machine, including on those sanctions that have been prepared, I am confident that U.S. will be coming from the position of strength, you know, peace through strength, and that will allow us, together, to find a solution to stop Russia's aggression.

MARGARET BRENNAN: Ambassador Markarova, thank you for your time today. We'll be right back.

***

Transcript: Ukrainian Ambassador Oksana Markarova on "Face the Nation with Margaret Brennan," Aug. 10, 2025

August 10, 2025 / 12:45 PM EDT

The following is the transcript of an interview with Oksana Markarova, Ukraine's ambassador to the U.S., that aired on "Face the Nation with Margaret Brennan" on Aug. 10, 2025.

***

МАРГАРЕТ БРЕННАН: Доброго ранку і ласкаво просимо до "Face The Nation". Президент Трамп вирішив вивести Володимира Путіна з холоду, поклавши край ізоляції російського лідера та звинуваченого військового злочинця. Його надія полягає в тому, щоб переконати Путіна нарешті зробити те, від чого він відмовився: припинити вторгнення Росії в Україну. Два лідери зустрінуться на Алясці, іншій частині колишньої Російської імперії. З майбутнім європейської безпеки на кону, західні

лідери поспішили отримати своє слово, відправивши провідних радників на зустріч з віце-президентом Венсом у Сполученому Королівстві, і вони планують скликати провідних дипломатів завтра. Тим часом президент Трамп відправляє свого посланника Кіта Келлога в Україну, оскільки президент Зеленський каже, що його країна не просто "подарує" територію Росії. Ми починаємо сьогодні вранці з посла України в США Оксани Маркарової. Приємно, що ви повернулися сюди, посол.

АМБ. МАРКАРОВА: Доброго ранку, Америка, і дякую, що прийняли мене.

МАРГАРЕТ БРЕННАН: Що ж, президент Зеленський дав зрозуміти, що він не просто збирається віддати землю Росії. Київ має бути частиною переговорів, і він сказав, що спочатку має відбутися припинення вогню. Ви очікуєте припинення вогню цього тижня?

АМБ. МАРКАРОВА: Ну, це те, про що вся Україна молиться, щоб президент Трамп був ефективним і мав чудові результати. І, як ви знаєте, з моменту обговорення тут з президентом Трампом Україна погодилася на повне припинення вогню, часткове припинення вогню, будь-який тип припинення вогню. Тому що знову ж таки, давайте нагадаємо всім, що Україна не почала цю війну. Путін почав цю війну в 2014 році, він продовжив повноцінне вторгнення в 2022 році, і це українські громадяни, українські міста, українські захисники на передовій, українські діти, які страждають щодня. Так що так, ми хочемо, щоб Путін зупинився, і ми дійсно сподіваємося, що цей поштовх з боку президента Трампа, і пакети санкцій, які знаходяться на столі, і вторинні санкції, які вже впроваджені проти тих, хто допомагає Росії, переконають президента Путіна, що настав час для нього нарешті зупинити свою агресію.

МАРГАРЕТ БРЕННАН: Але президент Трамп пройшов цей термін, щоб ввести більше санкцій проти Росії, і замість цього запропонував цю зустріч. Ми знаємо, що Білий дім каже, що це один на один з Володимиром Путіним на прохання Путіна, але що президент відкритий для якоїсь тристоронньої зустрічі з президентом Зеленським. Чи планується щось, щоб привести Україну до столу?

АМБ. МАРКАРОВА: Ну, Маргарет, я можу сказати, що іноді дипломатія вимагає різних форматів, різних зустрічей, і знову ж таки, ми цінуємо президента Трампа, який не тільки наполягає на припиненні цієї війни, але, як ви бачили, віце-президент Венс був у Європі, переговорюючи, обговорюючи, маючи ці дуже конструктивні зустрічі з нашою делегацією, але й європейськими лідерами. Тепер, що стосується президента Зеленського, він з першого дня цієї жахливої агресії був відданий миру, і ми показали, що він готовий бути будь-де - для просування порядку денного миру. Тож, **якщо буде потрібно, президент Зеленський, звичайно, буде присутній на засіданнях**. Ми були дуже відкриті щодо цього, але давайте подивимося, як це піде.

МАРГАРЕТ БРЕННАН: Але він не планує бути на Алясці в п'ятницю?

АМБ. МАРКАРОВА: Якщо він планує це зробити, ми будемо там, але--

МАРГАРЕТ БРЕННАН: Так. Але ти чекаєш на це. Ми знаємо, що посланник Кіт Келлог відправляється до Києва, щоб поговорити з українським урядом. Отже, яка його роль тут? Він збирається передавати повідомлення туди-сюди? Про що потрібно зараз вести переговори в Києві?

АМБ. МАРКАРОВА: Ну, спеціальний посланник Келлог був дуже важливою частиною команди США, яка працює з нами на регулярній основі. Тому що, знову ж таки, я маю на увазі, що ми всі зосереджені на майбутньому саміті, але є набагато більше, що ми робимо разом. Інвестиційна угода, яку не тільки ми підписали, але ми фактично розвиваємо цю стратегічну можливість співпраці між нашими країнами на економічному фронті, надання зброї Сполученими Штатами, а також купівля американської зброї та спільне виробництво, ви знаєте, велика угода з безпілотниками та інші угоди, які наші президенти обговорювали разом. Отже, на нашому двосторонньому американсько-українському порядку денному багато чого, що, звичайно, на даний момент пов'язано з жахливою війною. Але не тільки. Отже, ми завжди раді бачити Кіта Келлогга в Києві.

МАРГАРЕТ БРЕННАН: Але те, що ми знаємо з наших звітів, це те, що посланник Віткоффа Стів Віркофф поїхав до Москви. Йому було описано - йому була описана російська ідея для якогось врегулювання війни, і вона включала розкрізання частин України. Потім у п'ятницю президент Трамп публічно розповів про те, що сталося, і він сказав, що президент Зеленський повинен підготувати все, що йому потрібно, тому що, цитата, "йому доведеться підготуватися до того, щоб щось підписати, і я думаю, що він наполегливо працює, щоб це зробити". Що він збирається підписати? Що було запропоновано?

АМБ. МАРКАРОВА: Спеціальний посланник Віткофф є спеціальним посланником з питань Росії, і він працює з цим колегою, і ми працюємо з віце-президентом, з секретарем Рубіо, зі спеціальним посланником Келлогом, і з усіма командами, секретарем Бессентом та іншими над усім, що стосується нашого двостороннього порядку денного. Тепер президент **Зеленський дуже чітко дав зрозуміти: Україна прагне до миру**. Ми будемо дуже конструктивними у всіх наших дискусіях.

У той же час ми повинні знову визнати факти. Знаєте, це Росія напала на нас. Це Росія незаконно окупувала Крим та інші території з 2022 року. **У нас є головна Біблія країни, конституція України**, яка чітко перераховує в статті 133, що Україна складається з і говорить, з чого вона складається. Тепер ми всі розуміємо реальність на місцях, і ми готові обговорити, знаєте, як

закінчити цю війну. І саме тому припинення вогню, як- як- як- крок, завжди було настільки важливим, щоб зупинити вбивства, те, що президент Трамп поставив на стіл ще в лютому. Тож давайте припинимо вбивства і перейдемо до дипломатії. Це те, що Україна завжди була готова зробити.

МАРГАРЕТ БРЕННАН: Ви вказуєте на свою конституцію, тому що ваша точка зору полягає в тому, що президент не може просто віддати землю. Це насправді має піти і бути розглянутим через те, як ваша конституція--

АМБ. МАРКАРОВА: Президент будь-якої країни є гарантом конституції.

МАРГАРЕТ БРЕННАН: Конституція Володимира Путіна, однак, тепер має ті сфери, які він приєднав до вашої країни у своїй конституції.

АМБ. МАРКАРОВА: Так. Всі знають. І 142 країни в ООН чітко проголосували за те, що це був незаконним, неспровокованим кроком з його боку, і суд, ще в березні 2022 року, міжнародний суд, фактично наказав Росії припинити так звану спеціальну військову операцію і вийти з території України.

МАРГАРЕТ БРЕННАН: Росія володіє близько 22% української території, я вважаю, на даний момент. Чи вас турбує те, що за цим столом переговорів на Алясці Володимир Путін спробує прокоритися до подальших захоплень земель?

АМБ. МАРКАРОВА: Що ж, президент Путін збрехав у 2022 році, що не збирається нападати на Україну. Потім він кілька разів збрехав з 2022 року, що це не він бомбив Маріупольський пологовий будинок, або це не він викрадає і вбиває, викрадає українських дітей і все інше.

Тепер я впевнений, що президент Трамп і всі тут, у Сполучених Штатах, і ми дуже вдячні американському народу за всю підтримку. Вони розуміють, що наслідки того, як закінчиться ця війна, набагато більші, ніж просто про Україну. Для нас це екзистенційне.

Але **концепція буферних зон, або що завгодно, ви знаєте, - це застарілі, старі концепції попереднього століття, вони більше не працюють.**

Лінія фронту на сході та півдні України - це лінія фронту між злом і добром. І питання в тому, коли буде ця лінія фронту. Це буде на нашій території? Це буде на наших кордонах? Або це буде в Європі і скрізь, де це вплине на Європу, США та інші.

Отже, ви знаєте, ми просто повинні - це не тільки про землю. Йдеться про принципи та цінності.

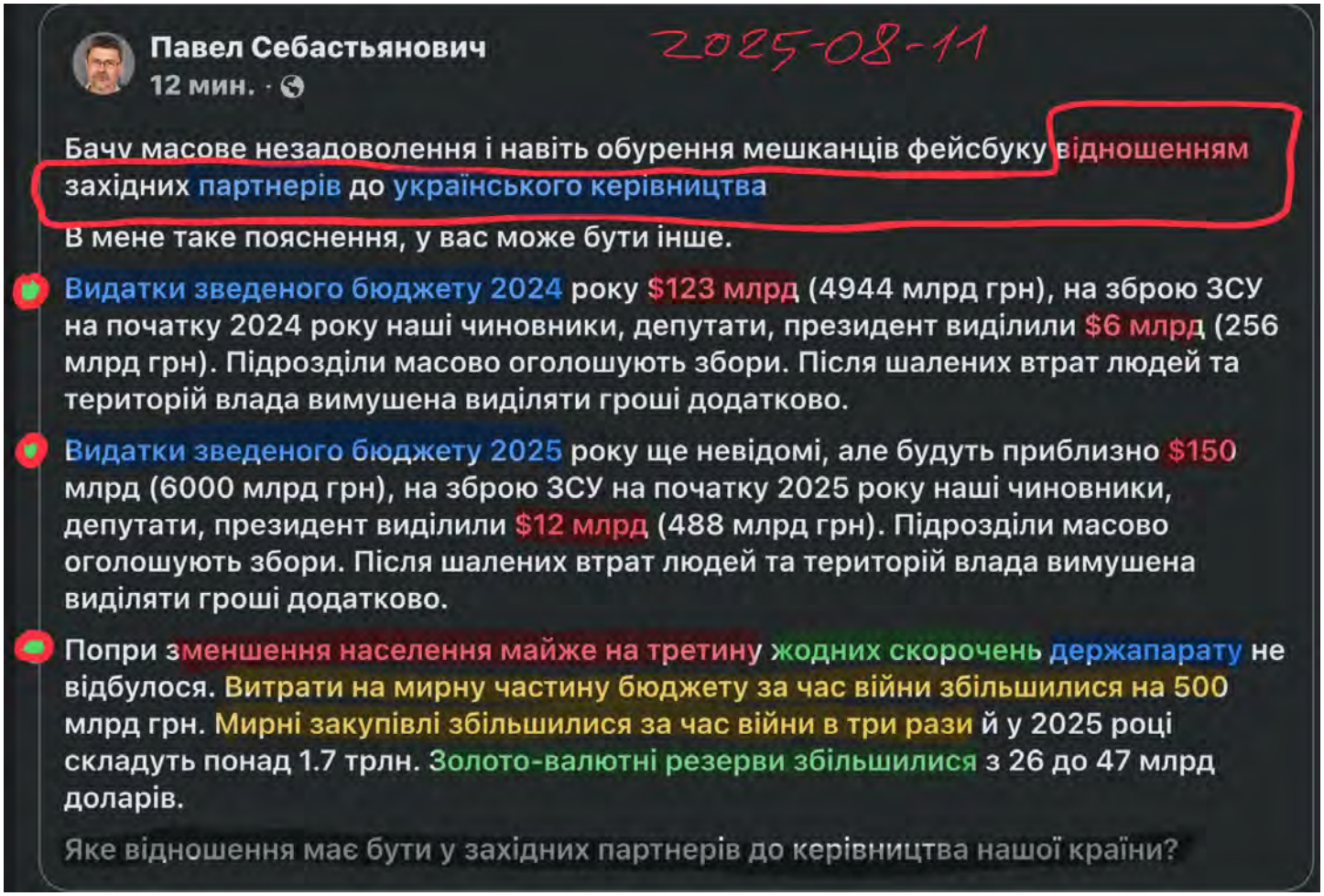
І судячи з останніх рішень, включаючи санкції проти Індії за підтримку російської військової машини, в тому числі з тих санкцій, які були

підготовлені, **я впевнений, що США прийдуть з позиції сили**, ви знаєте, **мир через силу, і це дозволить нам разом знайти рішення, щоб зупинити агресію Росії**.

МАРГАРЕТ БРЕННАН: Посол Маркарова, дякую за ваш час сьогодні. Ми зараз повернемося.

***

№ 1.037

***

№ 1.038

***

№ 1.039-1

Обов’язково прочитайте, як студенти розмазали Єрмака, який намагався нагодувати їх меседжами з ТГ-каналів Банкової!

2025-08-12

Шабунін

Це покоління — просто любов 🫶.

Єрмак на тій зустрічі відверто брехав людям, які будь-яке його слово можуть перевірити за 15 секунд.

Наприклад, молодь пред’являє Єрмаку

> ***«…, а деякі закони не підписуються зовсім, хоча це порушення Конституції».***

Відповідь керівника Офісу Зеленського:

> *«Щодо порушення Конституції, ми її не порушуємо. У президента є право підписати закон, ветувати* ***або не підписувати*** *закон».*

Єрмак бреше молоді, дивлячись їй прямо в очі.

Причому бреше про те, що перевіряється одним кліком.

Ст. 94 Конституції України:

> … «Президент України протягом П’ЯТНАДЦЯТИ ДНІВ після отримання закону ***підписує*** його, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його, ***або повертає*** закон зі своїми вмотивованими і сформульованими пропозиціями до Верховної Ради України для повторного розгляду».

Це про те, в якому ж космосі живе Зеленський і його команда незамінних менеджерів.

А ще Єрмак вигадав про 80% військових, які, з його слів, проти заборони Телеграму. Чому не 90%? Чи не 99% одразу?

Огидною є спроба Єрмака прикрити військовими намір Банкової й далі гадити в голови українців через контрольований ворогом *Телеграм*.

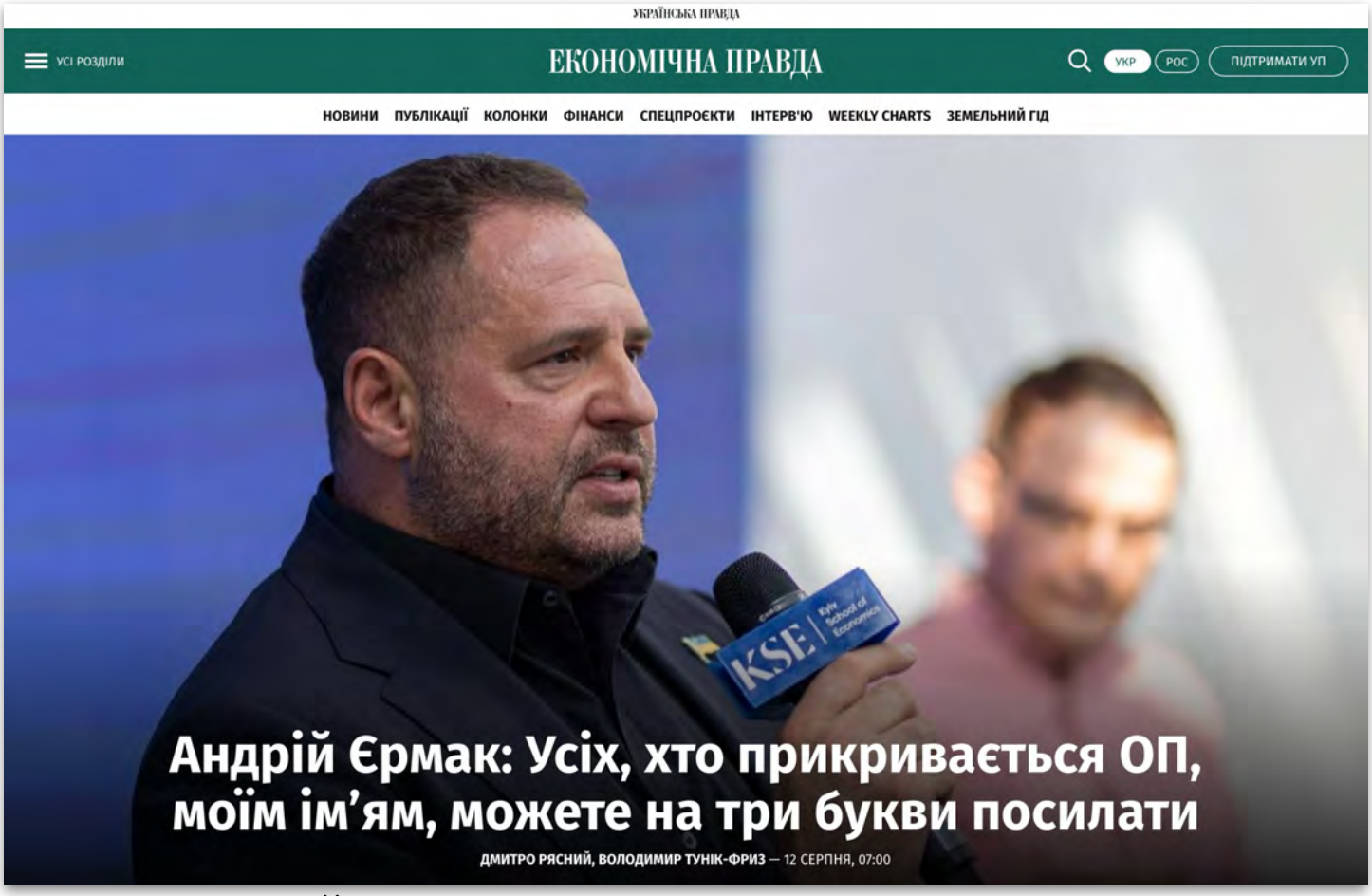
Державна безпека — то дурне. Вибори — важливіше. Це вам теж про пріоритети верховнокомандувача…

Детально про зустріч за лінком в коментах 👇

***

№ 1.039-2

Андрій Єрмак: «Усіх, хто прикривається ОП, моїм ім’ям, можете на три букви посилати…»

ДМИТРО РЯСНИЙ, ВОЛОДИМИР ТУНІК-ФРИЗ — 12 СЕРПНЯ, 07:00

2025-08-12

Володимир Тунік-Фриз, Дмитро Рясний, студенти KSE, УКУ та Національного університету "Києво-Могилянська академія"

Керівник Офісу президента поговорив із студентами, аби згладити негативний імідж влади, яка спробувала взяти під контроль антикорупційні органи. За тим, чи вдалося це Андрію Єрмаку, спостерігала ЕП.

Прямолінійність – один з найдефіцитніших товарів сучасного світу, а якщо її першоджерело – високопосадовець, то це точно предмет "Червоної книги". Цей матеріал дає можливість хоча б доторкнутися до екзотики, адже використана в ньому інформація була озвучена на закритій зустрічі керівника Офісу президента (ОП) Андрія Єрмака із студентами, куди представників преси не запрошували.

Цей захід став реакцією влади на мітинги за незалежність антикорупційної інфраструктури, в авангарді яких якраз було молоде покоління. Хоча в голови Офісу президента стосовно цього є своя версія: "Це неправда. Ми домовлялися ще задовго до цього, що я прийду на зустріч таку. Но так склалося".

За суб'єктивним враженням, **зустріч пішла не зовсім за планом.**

Справа навіть не в тому, що студенти не обмежували себе в нетактовності та різкості. **Неочікуваним було те, що Єрмак, судячи з емоційності його відповідей, виявився неготовим до того, що діалог перетвориться на опонування.**

Несприйняття альтернативної точки зору віддаляє від реальності і підштовхує до промахів. Епопея з позбавленням незалежності НАБУ і САП, а потім її повернення – якраз про це.

Якби ж цим прецедентом, який Єрмак називає помилкою, обмежилося.

Преса, і "Українська правда" тут не виняток, дедалі частіше позбавляється можливості спілкування з владою.

Про інтерв'ю з очільником Офісу президента і говорити годі. Та українська молодь подарувала шанс почути позицію Андрія Борисовича.

***

Керівник Офісу президента Андрій Єрмак та президент KSE Тимофій Милованов

Зустріч почалася з вступного слова Тимофія *Милованова*, президента Київської школи економіки (KSE), у приміщенні якої і відбувалася.

"Правила. Це подія, у якій можемо згадувати про те, що вона була, і які теми обговорювали, але не можемо казати, хто поставив яке питання чи що конкретно хто відповів. Якщо ми апелюємо до попередньої відповіді чи питання, ми не називаємо людину, а беремо ідею. Тобто фокус на ідеї. На персоналії намагаємося не переходити. Я знаю, що ви готували питання, але не знаю які. Я буду стежити за тим, щоб питання не перетворювалися на монологи. Умовно, я б хотів, щоб на питання було 30 секунд. Як у CNN. Чим коротші будуть питання, тим більше зможемо їх поставити нашому прекрасному спікеру".

Кажучи цей комплімент, Милованов ще не знає, що покине зустріч до її закінчення. Чи то, як з'ясується пізніше, через різкість питань молоді, чи то через необхідність вирішувати більш важливі справи.

"Я дуже дякую, що запросили, дуже радий бути тут, дуже красиво у вас. Я готовий дуже відверто поспілкуватись", – привітався з аудиторією ***Єрмак***.

Підготовка до зустрічі з ним відбулася спонтанно. За день до неї в Telegram журналіста ЕП надійшло повідомлення від одного з організаторів.

"Уже цієї п’ятниці, 1 серпня, планується унікальна офлайн-зустріч студентів різних університетів з представниками Офісу президента щодо законопроєкту про НАБУ та САП. Закликаємо вас тримати цю інформацію у вузькому колі – надсилайте форму лише перевіреним і справді зацікавленим колегам-студентам, щоб уникнути зайвого розголосу", – йшлося в повідомленні.

Більше ніякої конкретики. Місце проведення не розголошували до останнього.

KSE називають головним організатором події, однак, за даними джерел ЕП, ініціатива походила саме з Офісу президента. Відповідальні в ОП за взаємодію з молоддю почали шукали контакти органів студентського самоврядування університетів ще до голосування за повернення незалежності НАБУ і САП.

Співрозмовники ЕП серед студентів, які були долучені до організації події, припускають, що ідею організувати зустріч в KSE міг донести представникам ОП сам Милованов, який є радником Єрмака.

Настрій молоді був у буквальному сенсі бойовий. Проявлялося це під час обговорення запитань – між собою студенти намагалися підібрати найгостріші формулювання. Як показали наступні півтори години, їм це вдалося.

***

— Панує думка, що звинувачення в російському впливі переросло в інструмент нападу на незручних опонентів. Наскільки це використовується в Офісі президента?

Питання поставив студент Українського католицького університету (УКУ).

Відповідати на нього Андрій Борисович почав з роздумів про історію незалежної України. Як одну з недавно написаних її сторінок нагадав, що в лютому 2022 року чимало квартир довкола ОП перебували в оренді російських спецслужбовців.

Після цих слів він знову переключився на роздуми про війну з росіянами в інформаційному просторі та способи її ведення.

— В 1991 році декларативно ми заявили про те, що ми незалежні, але фактично така дійсна боротьба за нашу незалежність зараз відбувається. І давайте чесно будемо говорити, сьогодні для нас пріоритет, для президента, для всієї команди – наше членство в Європейському Союзі. Ми все ж таки наполягаємо на нашому членстві в НАТО, ніхто це не прибирає. Але якщо подивитися історію, якщо б лідери й політична еліта нашої країни десь там 20-25 (років тому – *ЕП*) ставили такі ж завдання, це, можливо, було б у ті часи, коли б це було і простіше, і ситуація у світі була інша.

Сильна держава – це коли сильні інституції, але треба і не применшувати цей вплив. Бо сьогодні росіяни, на жаль, наприклад, я можу вам сказати, історично перемагають не тільки нас, наприклад, в інформаційній кампанії. Є моменти, коли ми беремо верх, але все ж таки працює. Ось ви приїдете в Європу, Сполучені Штати і російські наративи, на жаль, сьогодні дуже сумні, з ними треба працювати.

Наступною до Єрмака звернулася екстудентка УКУ, студентка KSE.

— Я розумію, що ця зустріч в контексті протестів, які були про НАБУ та САП, і голосувань, які в результаті потім відбулися. За моїми спостереженнями, це все(протести – ЕП) було не стільки про НАБУ і САП, а ми просто не хочемо, (аби було –ЕП) як у Росії, і ми боїмося, що це один з кроків туди.

Суть її питання зводилася до маленьких ударів по державних інституціях, від яких ті поступово руйнуються. Озвучений контекст, здавалося, ні в кого в залі не викликав сумнівів. Окрім Єрмака.

— Це неправда. Ми з Тимофієм (Мілованoвим – *ЕП*) задовго домовлялися про те, що я прийду на таку зустріч, і так співпало, що це сталось зараз.

Можливо, це дійсно збіг. Річ у тім, що Офіс президента 27 липня почав шукати представників студентського самоврядування (скрин звернення ОП є в

розпорядженні ЕП), а запрошення на зустріч з Єрмаком розіслали 31 липня. Заявлена в ньому тема зустрічі – "щодо законопроєкту по НАБУ та САП".

Єрмак продовжував.

— Я пишаюся, що я виріс у країні, в родині, в якій був такий принцип: коли погано, всі збираються, ніхто не йде в клуб. Можуть бути різні суперечності, але коли погано, хтось захворів, всі збираються і всі разом.

Я точно розумію, що таке українські суди. Перший раз, пам'ятаю, я прийшов, подивившись фільм з Томом Крузом "Фірма", приготувався, що я буду виступати як адвокат і т. д., але за п'ять хвилин я зрозумів, що нікому це не цікаво, там уже все без нас вирішили.

Я пам'ятаю, що таке Банкова була всі ці роки. Якась там маленька людина отака – це просто були якісь монстри. Я пам'ятаю, що таке абсолютно жахлива ситуація, як працювали правоохоронці.

Від спогадів, як було колись, Єрмак перейшов до сучасності.

— Мене ці події (голосування за ліквідацію незалежності НАБУ і САП – *ЕП*) застали в Туреччині. Там була зустріч делегації Росії і України, а до цього ми зустрічалися з президентом Ердоганом та з деякими іншими.

З іншого боку, це не добре, бо коли приїхали в Стамбул, перше питання росіян було… Мединський спитав в Умерова: "У вас же там проблемы". На що наші відповіли: "Це проблеми у вас, а в нас демократія. У вас одна людина вийшла б на Червону площу і вже була б в Сибіру".

Переповівши контекст зустрічі, Єрмак додав, що президент "мудро і швидко відреагував".

На протести чи на хибне рішення – не уточнив.

Продовжуючи відповідати на запитання студентки KSE, голова ОП в певний момент зосередився на антикорупційних інституціях і непомітно для себе озвучив сказану з парламентської трибуни Юлією Тимошенко, а потім розтиражовану провладними Telegram-каналами тезу: "Чесно кажучи, не багато хто може розповісти, що таке НАБУ і САП".

НАБУ створили наші партнери. І президент, який на той час був (Петро Порошенко – *ЕП*), вирішив, що йому треба створити САП. САП не було в жодній програмі. Але всі ці незалежності (для НАБУ і САП – *ЕП*) зробили протягом каденції цього президента (Зеленського – *ЕП*). За це проголосували депутати цієї каденції, до яких можна по-різному ставитись.

Правди в цих словах – половина. Дійсно, у 2021 році, за каденції Зеленського і нинішнього скликання Верховної Ради був ухвалений закон, який дав незалежність ***НАБУ*** від політичного впливу.

Однак ***САП*** створювалася у 2015 році не через бажання Порошенка, а на вимогу партнерів як умова для безвізового режиму та надання фінансової допомоги.

Далі Єрмак вислухав питання від трьох студентів і відповідав на них за чергою.

— Працівники, які мають доступ до державної таємниці, мають протягом шести місяців пройти поліграф, організований СБУ. Поліграф не є повністю науково доведеним. Як громадськість може бути впевнена, що таке опитування буде проведене чесно, а результат не буде підтасований?

— Чесно кажучи, я не бачив до кінця законопроєкт (№13533 – *ЕП*).

Було помітно, що більшу увагу Єрмак звернув на друге запитання.

— Зараз я буду відповідати на друге запитання і ви зрозумієте.

Друге запитання поставив студент, який не уточнив назву свого університету. Він був одягнений у відгладжений костюм. Помітно, що зустріч мала для нього значення. До питання він додав вступ, ніби презентуючи себе публіці.

— Ви голова Офісу президента, не прем'єр-міністр. Згідно з положенням про Офіс президента, у вас доволі формальні повноваження. При цьому ми неодноразово бачимо в ЗМІ історію, що офіс (ОП – ЕП) багато на себе бере історій. І по суті в нас утворюється паралельна гілка влади. Чи не здається, що це не так, як має бути? І що є певна проблема в нашої виконавчої влади?

— Так склалося, що все, що відбувається в країні, – все робить офіс (ОП – *ЕП*), але в реальності це далеко не так.

Після цих слів Єрмак знову повернувся до першого питання про поліграф.

— Я знаю, що у новому законопроєкті є поліграф. Я знаю точно, тому що коли я повернувся (з відрядження – *ЕП*), президентський офіс разом, між іншим, із САП, НАБУ і Верховною Радою готував цей новий законопроєкт.

Я знаю, що воно було між усіма узгоджено. Я не знаю, я не спеціаліст із правоохоронних органів, чи існують інші методології, яким чином сьогодні людину, яка може потенційно бути пов’язана з РФ, можна виявити і перевірити. Мені здається, що якщо всі, хто був долучений до цього, узгодили саме такі правки до закону, в цьому був сенс.

Відповідаючи на другу частину питання про методи громадського контролю за процесом відбору правоохоронців, Єрмак переадресував студентів до СБУ.

— Мені здається, сьогодні СБУ достатньо така структура… за останні 30 років СБУ в перший раз… Я знаю, що Малюк (Василь, голова СБУ – *ЕП*) спілкується з багатьма представниками громадянського суспільства. Я думаю, якщо поставити йому це питання, вони точно мають відповідь.

На цьому моменті Милованов перервав Єрмака і запропонував прямо з аудиторії подзвонити Малюку. Склалося враження, ніби президент KSE хотів повернути увагу молоді, яка після останніх відповідей Андрія Борисовича "сиділа" в телефонах. Єрмак ідею відхилив, одразу підхопив слово, занурившись у роздуми про ефективність правоохоронних органів України.

Але суспільству теж треба поставити питання. Якщо в нас все так добре було, а чому нам завжди говорять про корупцію? Якщо всіх влаштовує, як всі правоохоронні органи працюють, не тільки ці два (НАБУ і САП – *ЕП*), повинні зупинитися ставитись про це питання.

Ці тези виходили з наративу про те, що НАБУ і САП мають російський вплив, чим влада мотивувала ліквідацію їх незалежності. Отже, такі роздуми можна було сприйняти за раптовий прояв щирості. Далі Єрмак продовжив критикувати антикорупційні органи, згадуючи олігарха Вадима Новинського.

У нього три лобістські компанії у Вашингтоні, навіть інтерв'ю давав Такеру Карлсону. У мене питання теж… він у Хорватії живе, у нього все добре, нічого не відбувається. Тобто, мені здається, є питання до всіх. Я думаю, що сьогодні всім даний час для того, щоб показати свою ефективність: хтось воює, а хтось… Це ж не просто ти сьогодні не йдеш на фронт.

Після цих слів Єрмак перейшов до питання студента в костюмі про повноваження Офісу президента.

— Якщо ви знову не будете просто слухати, що пишуть, а навіть, якщо є бажання, приїдете в гості (в ОП – *ЕП*).

Після цих слів Єрмак розповів про студентів, які прийшли стажуватися в ОП і залишилися там працювати. Вочевидь, він хотів завершити фразу словами про те, що справи в ОП відрізняються від того, що про них пишуть.

Офіс сьогодні робить те, що йому доручає президент, виконує координуючі функції. Якщо б не оці правила політики, я взагалі людина результату. Мені говорити про себе, що я зробив, є не дуже органічно, але без цього сьогодні неможливо. Коли був перший обмін людей, з цього моменту почалися маленькі, потім більші (інформаційні – *ЕП*) атаки.

Далі герой зустрічі згадав одне із своїх перших інтерв'ю і питання журналістки про його вплив.

Всі, хто до вас приходять, прикриваючись ОП, моїм ім'ям, щось вирішувати. Можете їх на три букви посилати або посилати в організації, які теж складаються з трьох або чотирьох літер.

Далі питання поставила студентка KSE.

— Як ви оцінюєте якість комунікацій стосовно законопроєкту? Чи не вважаєте, що з боку влади було недооцінено, як відреагує суспільство?

— Якщо є питання – то комунікація, безумовно, недостатня. Якщо є сьогодні запит – безумовно, з комунікацією потрібно працювати. І правоохоронним органам, і парламенту. Бо в кінці кінців…

Єрмак знову обриває думку і починає розповідати про президента.

— Треба теж дивитися на першопричини. Це перший президент України, який прийшов на посаду, будучи суперуспішною людиною. У нього все було, мільйони шанувальників. Сталося це саме тому, що те, чим він займався, держава і влада почали прикручувати.

І він як людина, яка хотіла жити в цій країні і яка бачила, як живуть в інших, вирішив у це піти. Це дуже важливо: коли людина приходить вже успішною, вона приходить з іншою мотивацією і принципами. Тому важливо дивитись у коріння.

Андрій Борисович, сказавши, що досі не може звикнути, коли до нього звертаються на ім'я і по батькові, продовжував.

— Сьогодні ми живемо у світі, де усі пишуть і говорять, що бажають, і для нас велика перемога, що ми живемо не в рашці, не в Кореї, а у демократичному суспільстві. Але подивіться, ви десь бачили, щоб хтось написав, що президент корупційний чи щось інше.

Помилки є, так, вони є. Але є помилки, які стосуються всіх, і я вважаю, що те, що сталось, це помилка усіх, і я впевнений, що усі вийшли переможцями з цього. І президент, і парламент, і громадянське суспільство, молоді люди, які вийшли (на протест – *ЕП*).

Складно було зрозуміти характер описаної Єрмаком помилки:

> — проблема в ліквідованій незалежності антикорупційних органів чи в комунікації цього рішення?

Слово знову взяв студент.

— Насправді вразило. Дуже талановито, Андрію Борисовичу. Ви відповіли на три питання і я не почув відповіді майже на жодне.

Було видно, що ця лінійність вразила голову ОП. Та важливіше – вона підкреслила прірву між світами, у яких живуть студенти та Єрмак. Перші бажали почути конкретику на чіткі запитання. Останній відповідав абстрактно, ніби намагаючись довести, що позитивні дії влади під час великої війни надали індульгенцію на будь-яку критику.

Молодь не поставила жодного компліментарного запитання. **Це дратувало Єрмака, його голос ставав дедалі агресивнішим**. До його честі, до переходу на особистості не дійшло.

— Це ж не був закон. Це депутати проголосували зміни, які хтось там десь вносив і т. д. Сьогодні неможливо просто подзвонити і сказати: "Ану давайте всі голосуйте".

І, безумовно, сьогодні склалася ситуація, якісь були відкриття до цього, були депутати, які свої там у них стосунки. Я ще раз говорю, що хтось десь там, я бачив у публікаціях, хтось там говорив, що я на це впливаю, потім абсолютно не кореспондуюча норма про те, а тут я щось те роблю.

Я не хочу виправдовуватися, мені нема за що виправдовуватися, я хочу вам сказати, що багато склалося факторів, що все сталося. І не треба сьогодні забувати, що кожен депутат, який пропрацював шість років, сьогодні має свою позицію у кожній фракції. І ці люди розуміють, що сьогодні, може, десь простіше, ніж якісь важливі і не дуже популярні, у них же репутація така, їх мало хто любить, давайте чесно. Хоча вони зробили багато чого. І сьогодні можуть покласти мандат і йти уже. Тому що вони ж теж відчувають, що коли ми прийдемо до, не знаю, якихось домовленостей з Росією або інших якихось угод, які будуть непростими, як, наприклад, був закон про приватизацію землі, це буде їхня відповідальність.

Більш того, я ж дуже… Якщо ви сьогодні запитаєте, це буде перший голова Офісу і Адміністрації президента, чи зателефонував я або хтось з Офісу колись до судді якогось, це відбувалося 30 років, хочу вам нагадати, або до якогось там органу антикорупційного, ви отримаєте від них, не від мене цю відповідь. Тому дивіться, будь ласка, на факти.

І сьогодні у президента нашого позиція, отак я вам відповім. Знаєте, коли була дискусія в Овальному кабінеті, з точки зору дипломатії, з точки зору погляду на свою кар'єру, вам всі скажуть, що це було самогубство (для президента – *ЕП*). Але в цей момент наш президент, і це велике щастя, вів себе як порядна людина. Він думав, як це будуть сприймати люди на фронті, коли сьогодні говорять те, що він там чув і як на це можна реагувати.

Модерація зустрічі летіла вниз. Попри намагання перевести розмову на тему міжнародних відносин, студенти продовжували ставити питання про протести, Офіс президента, НАБУ і САП.

Керівник Офісу президента Андрій Єрмак на зустрічі зі студентами

— Не хочу давати оцінку закону, усі все вже почули. Але на кого це було розраховано? На яку категорію громадян? Хто з "п'яти-шести менеджерів" був автором цього закону (№12414 – ЕП)? І що мало статися після ухвалення закону: люди не мали вийти на вулицю?

— Що стосується вашого питання, воно із самого початку з відповіддю. Більше не питання, а ствердження. Якось так повелося і, мені здається, це не дуже справедливо. Якщо ви побачите сьогодні, саме цей парламент, ці депутати надали усі повноваження антикорупційним органам, саме цей президент підписав ці повноваження.

Існує конспірологічна теорія і я бачу, ви її підтримуєте, що хтось план коварний зробив. Але якщо ви поспілкуєтесь з депутатами, ви побачите розмови про це, зміни якісь.

Я хочу вам сказати, що багато факторів склалось, що це сталося (закон про ліквідацію незалежності НАБУ і САП – *ЕП*).

На цьому моменті модератор з невідомих причин змінився. Милованов щось прошепотів Єрмаку і пішов із зали. Його замінив ректор KSE Тимофій Брік і повідомив, що зустріч закінчиться на пів години раніше від запланованого.

"Бажано, щоб не повторювалися питання. Ми ще не говорили про війну, перемир'я, геополітику", – каже Брік. Студенти не помітили ремарки.

— Ви щойно говорили, що депутати проголосували за цей закон, але ми бачимо що він був у неймовірно швидкому режимі підписаний президентом. Дивлячись на статистику, закони зазвичай підписуються за 10-20 днів, а деякі закони не підписуються зовсім, хоча це порушення Конституції.

Скажіть, будь ласка, з чим пов'язаний екстражим підписання законопроєкту, який ліквідовував незалежність НАБУ і САП, і що ви думаєте про той факт, що десятки законів ще не підписані?

— Різні є закони. Десь вони аналізуються, на деякі накладають вето. Є чутливі закони, які президент відкладає і не підписує, різні формати. Деякі закони дуже швидко підписуються поза чергою, бо є процедура, де всі заступники повинні дати свою експертизу.

Що стосується цього закону, я не можу вам сказати, як це відбувалося, тому що я вам сказав, що я був по дорозі в Туреччину і т. д., але мені здається, депутати, які проголосували, напевно, надали якісь аргументи, чому президент вирішив саме в той день підписати цей закон. Як це сталося із змінами, які відбулися вчора (мова про закон, який повертав незалежність НАБУ і САП – *ЕП*).

Ми спробуємо підписувати дуже швидко, але ви розумієте, що дуже багато всього і іноді щось запізнилось, не завжди вчасно приходить з парламенту, треба отримати оцінку уряду. Немає такого, що п'ять днів – і треба це підписувати. **Щодо порушення Конституції, ми її не порушуємо. У президента є право підписати закон, ветувати або не підписувати закон.**

Далі питання ставить студентка-дописувачка X (Twitter).

— Мене звинувачують у тому, що ви платите мені зарплату за те, що я пишу.

Склалося враження, що цей відступ став ковтком свіжого повітря для очільника ОП.

— Я хоч буду знати кому плачу.

Та майже одразу подача кисню зупинилась.

— Є поняття *«інформаційних бульбашок»*. Коли люди спілкуються всередині цієї бульбашки, вони думають, що всі інші мають таку ж думку. У мене є відчуття, що така бульбашка сформована всередині Офісу президента, тому що занадто пізно приходить розуміння, який реальний настрій у суспільстві.

Звідки ви отримуєте інформацію про все? Про новини, чи читаєте ви українські медіа, твіттер, бо є відчуття, що цього не відбувається.

— Я не вважаю, що ми у бульбашці. Безумовно, ми усі і я читаємо українські медіа, я особисто читаю міжнародні медіа, я спілкуюсь із журналістами. Для всіх це дуже важливо. Безумовно, іноді люди, які тільки сидять у соцмережах, у них складається не реальне уявлення. Можливо, цього недостатньо? Напевно.

"Вам треба твіттер читати", – намагається за допомогою іронії врятувати ситуацію Брік.

Я його читаю. Тепер і ваш (студентки – *ЕП*) особистий буду читати.

Наступне запитання ставить ще одна студентка KSE.

— Як ви вважаєте, які інституційні гарантії як голова ОП ви і ваші колеги можете впровадити для *мінімізації узурпації влади*?

— Перше – знову дивимось на факти. Ми воюємо із недемократичною країною. **Ми сьогодні, коли ввели військовий режим**, юридично, конституційно маємо право, і військові, між іншим, багато разів про це говорили, обмежити багато. Але президент вирішив цього не робити і чомусь про це ніхто не говорить. Це в Конституції прописано.

Сьогодні наш президент – справжній верховний головнокомандувач. Більше за нього ніхто так глибоко не в темі. Він знає прізвище кожного командира кожної бригади, він є учасником планування кожної операції: і Курської, і "Павутини", і всіх інших.

Сьогодні дуже важливо знайти баланс: зберігати інституції, демократію і так далі і водночас не забувати, що є війна.

Головним запобіжником є те, що як тільки це стане можливо, будьте впевнені, цей президент скаже: "У нас вибори президента відбуваються тоді; вибори парламенту тоді; регіональні вибори тоді". Цей президент точно не буде триматись за крісло.

По-друге. Це строк, це час. Американські інституції будувались століттями, європейські – десятиліттями, щоб вони були міцні. Сьогодні ми можемо

прийняти мільйон законів, але поки не з'явиться нове покоління людей, які вирішать, що ми хочемо вчитися і стати суддею.

— Як ми знаємо, у законний спосіб був відібраний голова БЕБ, але не призначений через незаконні підстави. Я би просив вас прокоментувати це і не звертатися до аргументу про російські зв'язки, оскільки тут звучало, що ви їх не використовуєте.

— Якщо ви мене спитаєте – я не бачив ні попереднього керівника… Це зовсім не мої повноваження, не маю до цього жодного відношення. Але точно знаю, що новий прем'єр-міністр Юлія Анатоліївна Свириденко, бачив сьогодні її повідомлення. Вона говорила з цим кандидатом, запропонувала йому пройти поліграф, він з цим погодився і я думаю, якщо все буде гаразд, наступного тижня ця людина буде призначена.

Що стосується впливу, це повноваження правоохоронних органів. Я вам на повному серйозі пропоную Тимофєю (Милованову – *ЕП*) запросити сюди на зустріч представника СБУ, що вони зможуть вам розповісти. Не від мене, бо це не моя сфера повноважень коментувати усі ці факти, особливо що багато з них закриті.

Але знаєте, я думаю, що варто їх послухати, я думаю, ви зміните свою впевненість у тому, що все, що відбувається, воно ніби кимось придумане.

Відповідаючи на це питання, Андрій Борисович дещо понизив тембр голосу, як він це робив щодо кожного питання, яке звучало не нейтрально щодо нього.

— Телеграм несе національну загрозу. Хотілось би, щоб це було державною політикою. Так, можливо, є вплив, який хочеться продукувати на суспільство і запрошувати такі телеграм-канали як "Джокер" і "Труха" і не запрошувати медіа, яким довіряє суспільство, але цікаво, що ви персонально думаєте про заборону телеграму.

— У нас же є суспільство, ми ж за свободу. А, наприклад, **80% військових категорично проти заборони телеграму**. Військові, які нам дають можливість тут сидіти, їх голос же треба враховувати і треба сьогодні не створювати розкол у суспільстві. Моя особиста думка: я точно знаю, що пан Дуров і його телеграм не може не відноситися до Росії, але я поважаю думку народу України.

Що стосується запрошень ЗМІ, будь ласка, говоріть коректні речі, президент робить більше відкритих (Єрмак закцентував увагу на цьому слові – *ЕП*) зустрічей, він дуже відкрита людина, на які запрошують усі ЗМІ, які існують. Але якщо когось не запрошують, це рішення пресслужби президента. І якщо вони і стосуються, то це може трапитися тільки коли певна пресслужба,

бачачи якісь факти, просто систематично перевіряються або друкується брехня і т. д. Свобода це і обов’язок.

— Як би ви описали нинішні повноваження ОП? Чи вважаєте ви, що вони співвідносяться з принципом законності?

— Головна функція ОП – виконувати все те, що допомагає президенту виконувати його обов’язки. Президент є гарантом Конституції, тому все, що виконуємо ми, це доручення і президент має на це повноваження. Що стосується мене, я говорю зі своїми (міжнародними – *ЕП*) колегами, тому що за своїми повноваженнями вони схожі. У нас немає позиції радника з нацбезпеки, але сьогодні у мене є така функція, бо цими повноваженнями мене наділив президент.

Відповідаючи на це питання, головний герой зустрічі став говорити швидше. Так, ніби хотів її швидше завершити.

— Громадськість не раз обурювалася з приводу призначення Татарова в Офіс президента. Як би ви прокоментували те, що людина, яка дискредитувала себе під час Майдану, настільки близько до вас.

— Що стосується Татарова. Я не хочу зараз, це теж такий наратив. Я вам просто пропоную, якщо вам цікаво, я знаю, що він така людина, яка прийде, просто запросіть його сюди, щоб він сам, глядячи вам в очі, відповів: хто він, звідки з’явилося те, що про нього пишуть про Майдан, що він робив 24 лютого вночі, коли брав автомат і що ішов робити. І зробите свій висновок. Будь ласка, ви ж дуже прогресивні, молоді, розумні.

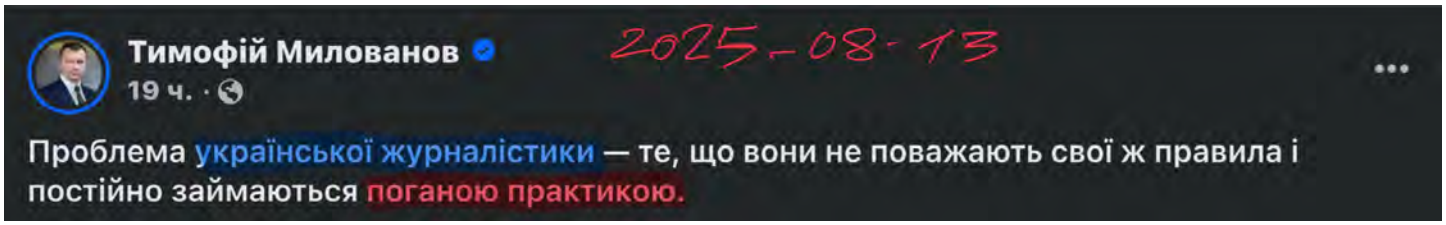
Фінальне питанням зустрічі поставив модератор. Про перемир'я. Відповідь на нього звелась до фрази:

— "Ми все для цього робимо".

***

№ 1.040

Проблема української журналістики — те, що вони не поважають свої ж правила і постійно займаються поганою практикою.

Ось черговий приклад.

В *Київській школі економіки* відбулась **закрита зустріч** з головою Офісу Президента Андрієм ***Єрмаком*** під Chatham House Rule. Це означає, що не можна публікувати цитати людей. Можна говорити про озвучені ідеї, події, перебіг дискусії, але цитати публікувати не можна.

"*Економічна правда*" опублікувала цитати. Навіть майже повний транскрипт події. Більше того, учасник події опублікував мою цитату, яка описує правило події

> — що не можна цитувати нікого, ні спікерів, ні коментаторів. І процитував мене. Це malpractice, безвідносно до суті зустрічі.

Ми спеціально проводимо зустрічі в форматі Chatham House. Вони мають важливу функцію для суспільства. Таку саму, як ***свобода слова*** і ***свобода преси***.

Ми проводимо такі зустрічі і багато інших (неочевидних і складних) закритих зустрічей для того, щоб був діалог у безпечних умовах між різними людьми або групами людей,

> — які потенційно або реально конфліктують, або мають дуже різні точки зору.

Ми вважаємо, що це важливо — мати таку можливість спілкуватися зараз. Ми сподіваємось, що в результаті люди будуть один одного краще розуміти і змінять свою поведінку.

Є жорсткий механізм змін — це публічні *дискусії*. Є м'який механізм — *закриті дискусії*, в яких не можна переводити на вагу на особистості від ідей.

Саме це і порушила стаття в ЕП. Вона перевела увагу від суті проблеми до конкретних особистих моментів і повернула фреймінг до протистояння між студентами і владою.

Тобто, до формату жорсткого механізму.

Що є порушенням правил і знищенням іншого формату.

Ми поважаємо право журналістів на жорсткий формат змін. Ми просимо журналістів і студентів поважати право на інші формати. А також просимо поводитись етично і не порушувати правила зустрічей.

Ми проводимо ці закриті розмови за стандартами Chatham House Rule саме для того, щоб люди не боялися говорити і не переходили на особистості. В статті студенти, які задавали питання, ідентифіковані частково, через університет, з якого вони. Відповіді ідентифіковані повністю. Якщо вже відходити від формату Chatham House, то тоді потрібно ідентифікувати всіх.

Є різні дискусії. Є публічна дискусія, є протестна дискусія, є медійна дискусія, а є закрита дискусія. Ми проводимо багато закритих дискусій, всіх з усіма, намагаючись зшивати суспільство, а не розшивати його.

KSE дуже шкода, що ці правила, в першу чергу, журналістських стандартів, були порушені виданням "Економічна правда".

Це свідчить про некомпетентність і відсутність системи внутрішнього контролю. Не можна вимагати дотримання стандартів від інших і одночасно самим їх порушувати на регулярній основі.

Це другий раз конкретно в моєму досвіді, коли "Українська правда", "Економічна правда" порушує стандарти журналістики.

Минулого разу у мене взяли off the record [не під запис] коментар про Ю. А. Свириденко, і потім опублікували його.

Коли я зауважив, що це було офф-рекорд, мені сказали: “Так це ж гарна цитата, це ж подобається всім, від цього буде тільки краще.”

Тобто "Українська правда" та "Економічна правда" ставляться до стандартів журналістики без поваги. І це вже не разовий випадок.

При цьому, я вважаю роботу "Української правди" та "Економічної правди" дуже важливою для суспільства.

Дуже важливо, щоб вони існували і продовжували робити ЯКІСНУ журналістику, але якісна робота, особливо на політичні теми, не виправдовує порушення стандартів журналістики.

Правила є правилами, і вони є однаковими для всіх, особливо для тих, хто є лідерами громадянського суспільства, і вимагають, щоб цих правил дотримувались інші.

Також, в статті є перекручені і неправдиві факти. Є негативний фреймінг і відсутня неупередженість. Це теж порушення стандартів, але менше ніж цитування учасників зустрічі.

Також неетично підписана стаття. Є два автори. Один з яких не був на зустрічі. І тому незрозуміло, яка його роль, крім негативного фреймінгу. Другий — це студент Могилянки, який був у списках запрошених. Далі йде загальний підпис: студенти KSE, УКУ та Могилянки. Чому другий автор не підписався, що він студент Могилянки, який був на зустрічі, якщо автори вважають важливим поставити авторами анонімних студентів? Чому інші студенти анонімні? Скільки їх? Всі присутні чи ще один? Чи це спроба збільшити легітимність статті? Якщо мається на увазі, що питання були від студентів цих ВНЗ, то чому тоді Єрмак не підписаний автором статті, адже це його відповіді?(

Стаття має велику кількість етичних порушень. Цього не треба робити для ЗМІ і авторів, які хочуть бути лідерами змін України.

***

№ 1.041

Огляд… Сьогодні зі зрозумілих причин ми відійдемо від формату «коротко з різних напрямків» і більш детально розглянемо ситуацію на Покровському напрямку, включно із Добропільським напрямком

2025-08-15

Машовець

Схема буде знайома - склад сил і засобів противника, поточна ситуація і перспективи її розвитку в найближчому майбутньому.

1. На Покровському напрямку

діє угруповання військ противника (УВ) "Центр", основу якого складають війська (сили) Центрального військового округу (ЦВО) зс рф - 2-га та 41-ша загальновійськові армії (ЗВА), у тому числі 90-та танкова дивізія (ТД), яку було включено до складу 41-ї ЗВА близько року тому.

Крім них, очевидно, в інтересах УВ «Центр» діє і 51-ша ЗВА (яка є колишнім так званим «1-м армійським корпусом народної міліції ди-ни-ри»), перегрупована сюди зі складу УВ «Юг» (з Торецького напрямку).

Також на цьому ж оперативному напрямку діє ряд додаткових за рангом формувань - бригад, полків, батальйонів, сформовані вже під час нинішньої війни на базі частин і з'єднань ЦВО, укомплектованих як "добровольцями" (контрактниками), так і тими, які відносяться до розряду "мобілізаційного резерву". Наприклад, 137-ма окрема мотострілецька бригада (омсбр) або

1437-й мотострілецький полк (мсп) "мобілізаційного резерву". Їх налічується до 6-7 штук (у сенсі бригада/полк) + ціла низка окремих батальйонів різної етимології та структури – від стрілецького/мотострілецького батальону "мобільного резерву", до спеціалізованих, різного роду "штурмових", "розвідувально-диверсійних", "добровольчих" тощо.

Як правило, ці формування придані "штатним" частинам і з'єднанням всіх трьох армій і діють вони під контролем їх командування і в його інтересах. Але буває, що їх дії безпосередньо спрямовуються, або командуванням конкретної армії, в смузі якої вони розгорнуті, або навіть командуванням цілого угруповання військ. Найчастіше це відбувається, коли необхідно «наростити зусилля» в тому чи іншому напрямку, або коли необхідно створити оперативний резерв.

Структура і склад армій УВ "Центр" неоднакові і неоднорідні, вони визначаються змістом завдань і планів, які виконує це об'єднання військ у даний момент.

(1) - 2 ЗВА (смуга, ОРІЄНТОВНО - від південних околиць Покровська, до Миролюбівки), має у своєму складі - 27-му мотострілецьку дивізію (мсд), 15-ту та 30-ту омсбр + відповідний армійський комплект з'єднань, частин та підрозділів спеціальних родів військ (артилерійські та ракетні війська, протиповітряна оборона, інженерні війська, зв'язок та управління, матеріально-технічне забезпечення тощо)

(2) - 41-ша ЗВА (смуга, ПРИБЛИЗНО - від Котлине, до району на північ від Олексіївки), має у своєму складі - 41-шу танкову дивізію (тд), а також зразу три бригади – 35-ту, 55-ту та 74-ту омсбр + такий же армійський комплект сил та засобів спеціальних родів військ та оперативного забезпечення, як і 2-га ЗВА.

(3) - 51-ша ЗВА (смуга, ОРІЄНТОВНО – від Миролюбівки, до району Попового Яру), ПОКИ що не має у своєму складі жодних дивізій (проте в її складі триває процес формування 3-х, так званих, «штурмових» мотострілецьких дивізій). Зате у неї є ціла "шобла" мотострілецьких бригад, полків і батальйонів - як сформованих ще за часів "ди-ни-ри", так і розгорнутих вже під час мобілізації, під час широкомасштабного вторгнення. Її «кістяк» представлений – 1-ю, 5-ю, 9-ю, 110-ю, 114-ю, 132-ю омсбр. Вона укомплектована особовим складом, як набраним на окупованих територіях українського Донбасу, так і вже "пригнаним", безпосередньо, з російської федерації.

Що стосується кількості, як особового складу, так і основних типів озброєння та військової техніки (ОВТ), то оцінки цього угруповання військ противника дуже різні. Зазвичай, всі відштовхуються від оцінки, яку нещодавно дало українське командування,– від 110 до 120 тисяч особового складу. Але є й

«альтернативні» оцінки, на кшталт 160, а то й 168 тисяч «тушек ОСЛОбонителей». Особисто я схильний оцінювати - "до 110 тисяч" ...

З ОВТ все ще складніше...

У зв'язку з тим, що показники втрат УВ «Центру» у сфері ОВТ в різних «Осінт-дослідників» різняться дуже істотно, а динаміка і обсяги поповнення ОВТ противником своїх формувань мало відомі народу, тут можна зустріти найрізноманітніші оцінки і висновки .

Танки - є цифра "620-650 одиниць", є цифра "до 300", але є і "не більше 200-210, з яких не більше 65% боєздатні". Важко сказати, що, більше відповідає дійсності. Я схиляюся до середньої оцінки.

Бойові броньовані машини (ББМ), в тому числі тягачі типу МТ-ЛБ і бронеавтомобілі - те ж саме, що і з танками. Не буду перераховувати всю палітру рейтингів. Наведу свою середню оцінку - від 450 до 510-520 одиниць. Можливо, я помиляюся

Ствольна артилерія, в тому числі 120-мм міномети - явно не менше п'ятисот стволів, можливо, навіть шість ...

Реактивні системи залпового вогню (РСЗВ), всіх типів і калібрів - очевидно, не менше двохсот, можливо, ближче до трьох сотен.

Авіаційна підтримка надається військам УВ "Центр" (в середньодобовому вимірі), приблизно у вигляді дій 2-4-х, рідше до 6-и, бойових літаків тактичної авіації (зазвичай бомбардувальники типу Су-24/34 з КАБ-мі) і до 6-8-и одиниць армійської авіації (вертольоти вогневої підтримки, штурмовики типу Су-25). Щоправда, останні стали використовуватися рідше (рф поступово їх втрачає, а штурмовики цього типу рф не виробляє самостійно, може лише ремонтувати та модернізувати їх).

2. Поточна ситуація

На даний момент, очевидно, основні зусилля командування УВ «Центр» зосереджені в смузі 51-ї ЗВА і, в меншій мірі, в смузі 2-ї ЗВА.

А саме:

(1) - Передові підрозділи 5-ї, 110-ї та 132-ї омсбр противника намагаються прорватися в напрямку Маяк - Паньківка. Їм вдалося просунутися на кілька сотень метрів на схід від останньої. Однак їх зупинили контратаки ЗСУ з Володимирівки та Шахового. Очевидно, що командування противника намагатиметься за будь-яку ціну утримати і Маяк, і захопити Паньківку, і, за можливості, рухатися в бік Володимирівки, оскільки від цього безпосередньо залежить доля всіх її «інфільтраційних груп», які

«прорвалися» на північ від рубежу Дорожнє-Маяк. Там, по суті, йдуть запеклі зустрічні бої.

(2) - У цьому ж контексті штурмові підрозділи 114-ї та 132-ї омсбр противника намагаються утримати Дорожне та не допустити просування передових підрозділів ЗСУ, які вже два дні контратакують у напрямку Іванівка – Никанорівка. Якщо ЗСУ вдасться прорватися до Нікanорівки, вважайте, що всі ці "бігуни" до дороги Добропілля-Краматорськ потраплять в оточення.

(3) - Підрозділи 1-ї омсбр противника вперто атакують у напрямку Суворове – Білецьке, їм вдалося вийти до дороги Покровськ – Добропілля на південь від останнього, там вони намагаються закріпитися, оскільки ЗСУ, очевидно, контратакують й там, намагаючись забезпечити свої контратаки у найвужчому місці ворожого вклинення з півдня.

(4) - 9-та омсбр противника продовжує наполегливо "битися за Родинське". Поки що противнику не вдалося його захопити, але його окремі малі штурмові групи періодично доходять до кварталів селища. Поки що, Родинське, як і Червоний Лиман, який знаходиться на південь від нього, тримаються. Там також тривають дуже вперті та запеклі бої.

(5) - У районі Миролюбівки передові підрозділи 5-ї омсбр противника, ймовірно, зайняли південну частину села та встигли вийти до дамби на річці Казенний Торець. Однак їх подальші атаки в північно-західному напрямку, уздовж річки, не увінчалися успіхом.

Таким чином, ситуація на Добропільському напрямку, виключно з моєї дилетантської і суб'єктивної точки зору, склалася і розвивається, на даний момент,

наступним чином:

(1) - Кілька днів тому передові підрозділи зі складу трьох бригад 51-ї ЗВА противника (5-та, 110-та та 132-га омсбр), діючи у складі так званих малих піхотних груп, виявивши значні прогалини в системі оборони ЗСУ на Добропільському напрямку, зуміли просунутися від рубежа Нікanорівка-Новоторецьке на північ приблизно на 15,6 км, очевидно, не зустрівши серйозного опору з боку ЗСУ. Їм вдалося, рухаючись на північ дорогою Шахове – Золотий Колодязь, зайняти послідовно села Кучерів Яр та Золотий Колодязь. А окремі малі штурмові групи ворога, очевидно, просунулися ще далі, дійшовши до дороги Добропілля-Краматорськ.

(2) - Очевидно, що таке глибоке проникнення своїх штурмових підрозділів на цьому напрямку було несподіваним для самого командування противника. Оскільки протягом наступних 3-х діб воно так й не зуміло не розширити «горловину» свого вклинення, ані суттєво наростити свої зусилля на

цьому напрямку, загальна кількість піхоти противника, що прорвалася в тактичну глибину оборони ЗСУ, на сам момент «проникнення» навряд чи перевищувала 300-350 військових людей.

Воно й зрозуміло, адже в цей момент основна увага командування 51-ї ЗВА була явно зосереджена не на північному (Добропільському) напрямку, а на західному (Покровський). Противник, на той момент, явно прагнув, перш за все, вийти на рубіж Білецьке-Родинське, зосередивши основні зусилля саме там, а не на раптово вдалому імпровізованому «марш-кидку» своїх нечисленних штурмових груп до дороги Добропілля-Краматорськ.

(1) - Далі командування противника, виявивши цей радісний для себе факт, спробувало закріпити досягнуте. Командування 51-ї ЗВА достатньо оперативно перемістило в тому ж напрямку 114-ту омсбр (її підрозділи почали фіксуватися в районі Нового Шахового та Ніканорівки) і запросило у старших командирів додаткові сили та засоби (було зафіксовано просування «в темпі вальсу» не менше двох батальйонів з бронетехнікою, цілком можливо, перегрупованих сюди із смуги 8-ї ЗВА). Куди вони потім поділися, я не знаю ... Цілком можливо, що вони разом зі 132-ю омсбр зараз намагаються розширити "горловину" в районі Маяку.

(2) - Своєю чергою, ЗСУ, виявивши в глибині своїх бойових порядків пару сотень штурмовиків противника, які прорвалися, почали досить швидко реагувати. Починаючи з ночі з 12 на 13 серпня, українські війська не лише розпочали контратаки у напрямку Ніканорівки, а й зосередили додаткові сили та засоби у всьому цьому районі (зі зрозумілих причин не буду уточнювати конкретні ділянки). Однак очевидно, що їхнім безпосереднім завданням став наступ у найвужчому місці "горловини" вклинення противника – у напрямках Іванівка – Никанорівка та Володимирівка – Маяк. Ці дії цілком зрозумілі та очевидні для будь-якого військового (як українського, так і російського), знайомого з основами оперативного мистецтва.

Поки що рано говорити про якісь конкретні результати боїв за так званий "пісюн" (так зацікавлена та дотепна публіка охрестила це вклинення росіян у мережі, через його форму та розміри). Обидві сторони зараз докладають значних і очевидних зусиль для власного успіху. Українське командування явно прагне підрізати вклинення у його «основі», російське командування, відповідно, не допустити цього і, по можливості, образно кажучи, перетворити цей "пісюн", як мінімум, на повноцінний фалос.

Що стосується інших районів Покровського напрямку, то варто відзначити наступ штурмових груп 1437-го мотострілецького полку, за підтримки 15-ї омсбр зі складу 2-ї ЗВА в Удачному (очевидно, ЗСУ відійшли з населеного пункту) та триваючі спроби противника надійно закріпитися в населеному пункті Звірове на південно-західній околиці Покровська.

Очевидно, що в контексті подій, що відбуваються в смузі 51-ї ЗВА противника, перед командуванням частин і з'єднань лівого флангу його 2-ї ЗВА і правого флангу 41-ї ЗВА постале відповідне завдання активізувати атакувальні та штурмові дії з метою недопущення маневру українського командування резервами, а також силами і засобами, що прибувають для посилення Покровського напрямку.

3. Що стосується подальших перспектив, то зазначу пару моментів...

(1) - Як на мене, командування УВ "Центр" і зокрема 51-ї ЗВА противника, навряд чи суттєво відхилиться від свого початкового плану, щодо Покровська (для тих, хто забув, нагадаю власну версію його - спочатку 51-ша ЗВА прориває́ться в район на північ від міста, перекриває обидві дороги на Добропілля і "встановлює жорсткий вогневий контроль" над дорогою, що веде на Павлоград, потім 2-а ЗВА противника "оживає" і атакує/штурмує місто з півдня та південного заходу, Це якщо коротко). Бо, по суті, втягування противника у вперті бої за "пісюнь" означає витрату сил і засобів, призначених для штурму Покровська.

(2) - Звичайно, цілком можна припустити, що хтось у російському штабі захоче отримати собі якогось "ордена сутолого" від кремлівського пуйла на своїй персі і все одно наполягатиме на здійсненні "подальшого прориву" з цього «пісюна» (наприклад, у бік Краматорська, як максимум, або в бік Добропілля, як мінімум). Але в даному випадку це цілком собі гра в «оперативну орлянку»

Не взявши Покровськ і Костянтинівку, спробувати просунутися з цього ДОСИТЬ ВУЗЬКОГО вклинення - дуже ризикована затія.

Навіть у найширшому місці все це вклинення (між Новоекномічним та Руськиним Яром) не перевищує 17,5 км.

Затаскувати туди якісь значні сили та засоби, з прицілом на те, щоб десь атакувати, в той час, коли ЗСУ ВЖЕ сконцентрували там додаткові сили на флангах самого вклинення, виглядає не так заманливо, як "как-то по-дебильному".

Підсумки ...

Поява на карті ***Deep State*** (а це основне джерело, по якому більшість наших громадян стежить за подіями на фронті) російського «пісюна» завдовжки 15 км у Добропільському напрямку викликала певний ефект «інформаційної бомби, що вибухнула».

Дехто вже навіть договорився, що "завтра ворог захопить Запоріжжя, Дніпропетровськ і Харків".

Я все розумію, війна, противник наступає, іноді прориває на тактичну глибину, але очевидно, що поки що, на більше він не здатний.

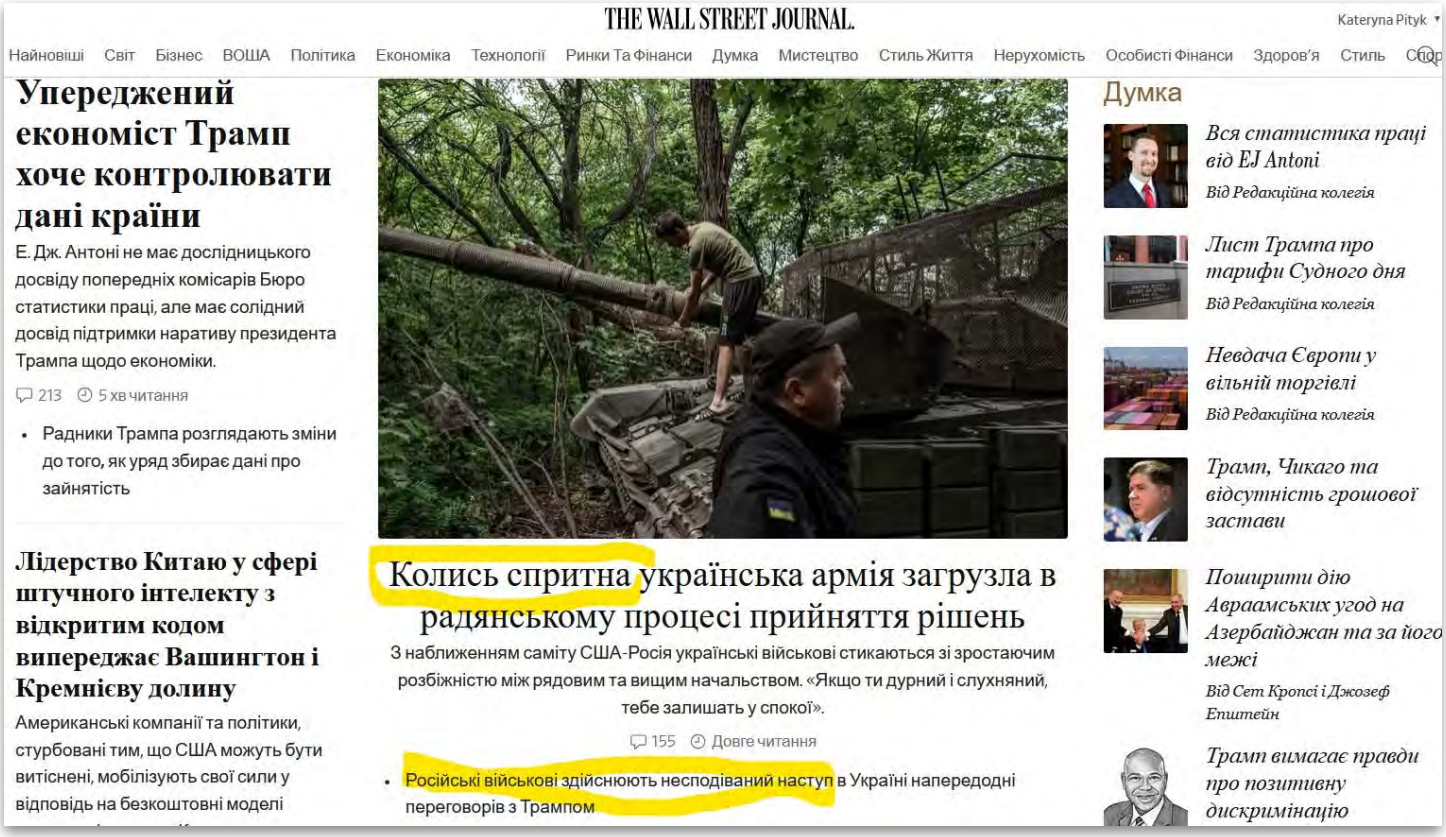
Причому, якщо згадати темпи просування противника в перші дні вторгнення, в тому числі і на Київському напрямку, коли він стояв на околицях столиці, такої істерії не було. Залишалася тільки злість і рішучість.

Тому

— я не бачу зараз жодних причин, чому потрібно від них переходити до відчуття тотальної безвиході.

***

№ 1.042

2025-08-15

Ніколов

Цей текст прямо зараз висить головним на «The Wall Street Journal». Тобто світові капіталісти, заходячи на сайт одного з головних видань світу, бачать статтю, що починається словами, які дуже не сподобаються Зеленському з Єрмаком: «Колись спритна армія України…»

В статті нема згадки Залужного, його не рекламують світу, його прізвище справді дуже рідко зараз згадується, бо коли Зеленський і Єрмак його знесли він перестав бути ньюсмейкером, а став просто коментатором.

Але послання цілком очевидно для нас.

«Волл стріт» каже, що у перший рік наші війська мудохали рашистів через імпровізацію бійців на полі бою.

А станом на зараз ЗСУ повернулись до радянського стилю.

І тому «маленька радянська армія програє великій радянській».

Тому розділ про Сирського названий «М'ясник». І в ньому про Бахмут. І не про «фортецю Бахмут», як це називали піарники Офісу. А про «м'ясорубку»: «Бахмут став початком тривожної тенденції для української армії: вона вибирала битви, на які не могла собі дозволити з огляду на обмежені людські ресурси».

Про операцію, яку у нас прийнято вважати успішною, розділ названо «Хаос у Курську». Бо там не про те, як починалось наше вторгнення. А про те, як воно закінчилось: «Люди гинули, не розуміючи чому. Командири не дбали про особовий склад».

І проблеми з мобілізацією тут теж частково пов'язують з цією радянщиною, брехнею і очковтирательством, яке зараз пропагується у ЗСУ як модус вівенді.

І це калічить траєкторії нових командирів. Один Драпатий чого вартує.

В общім, ось так «Волл стріт» сьогодні побачив наш стан і розповів про це своїм англомовним підписникам.

І додав новину про прорив рашистів над Покровськом.

Американські журналісти не повірили офісним заявам, що «там прорив дрібний і щас ми всєх там убьйом». Як сказав мені один воїн з того напрямку, справи там гірші навіть ніж їх описує «Deep state».

Визнання хвороби є першим кроком до правильного лікування. Удачі нам усім.

Автопереклад https://www.wsj.com/world/ukraine-russia-army-soviet-5fa8e1c9?mod=hp_lead_pos7

***

Колись спритна армія України загрузла в радянському процесі прийняття рішень

У перший рік тотального вторгнення Росії захисники України неодноразово перегравали повільну російську армію, покладаючись на імпровізацію та судження бійців на полі бою.

Через три роки українські військові повернулися до більш жорсткого, вертикального способу ведення бойових дій, що має коріння в радянській епосі, що викликає зростаюче розчарування через непотрібні втрати, а також підриває моральний дух цивільного населення і набір до армії. Без кардинальних змін радянські звички можуть підірвати здатність України підтримувати свою оборону проти Росії, яка не виявляє жодних ознак послаблення у своїх прагненнях завоювати країну.

Українські офіцери та піхотинці скаржаться на централізовану культуру командування, яка часто карає ініціативу і марнує життя людей. Генерали наказують повторювані фронтальні атаки, які мають мало шансів на успіх, і відхиляють прохання обложених підрозділів про тактичний відступ і порятунок своїх людей. Жертви накопичуються в операціях, що мають невелику стратегічну цінність.

«Наша армія тримається в основному завдяки ініціативі людей до рівня командира батальйону», — сказав майор Олексій Пастернак, досвідчений офіцер, який стверджує, що вищі ешелони потребують термінових змін.

Вона тримається не скрізь. Останніми днями невеликі групи російських військ прорвали українські лінії в критичному місці в східній Донецькій області, скориставшись нестачею піхоти в Україні. Київ намагається зупинити наступ.

Російська армія страждає від набагато більших проблем, пов'язаних із жорсткою ієрархією, яка ставиться до солдатів як до одноразового матеріалу. Її неефективність допомагає пояснити, чому Росія досі не може перетворити свою чисельну перевагу на вирішальний прорив, а замість цього протягом останніх двох років повільно просувається вперед, несучи великі втрати.

Але ця проблема є більш критичною для України, яка не може так легко замінити свої втрати, як Росія.

Російський президент Володимир Путін зробив це центральним елементом своєї стратегії. Москва прагне зрештою змусити Україну капітулювати, виснаживши її армію і перечекавши західну підтримку.

Перемир'я залишається малоймовірним, незважаючи на саміт Путіна і Трампа в Алясці в п'ятницю, оскільки Путін вимагає, щоб Україна відступила зі стратегічно важливої території — вимога, яку Київ і його європейські союзники категорично відкидають.

1. Остання крапля

Приватно багато українських солдатів повторюють гіркий рефрен: «Велика радянська армія перемагає маленьку радянську армію».

Капітан Олександр Ширшин, командир батальйону 47-ї механізованої бригади України, оприлюднив своє розчарування. У травні він виступив із засудженням вищого командування армії на Facebook. Висловлюючи обурення «дурними» наказами та втратами, він говорив про поширений страх в армії генералів, які «здатні лише на догани, розслідування та накладення покарань». Звертаючись до Генерального штабу Збройних сил України, він сказав: «Сподіваюся, ваші діти також будуть у піхоті і виконуватимуть ваші завдання».

Він розповів журналістам, що змушений був висловитися після того, як його батальйон неодноразово отримував від вищого командування накази про проведення атак, які були нереальними для обмежених можливостей підрозділу.

Останньою краплею, за словами Ширшина, став наказ його бійцям повернутися в Курськ — російський регіон, який українські війська частково захопили рік тому, але зрештою були змушені залишити. Напрямок наказу про атаку був передбачуваний, і росіяни були до нього готові, сказав він. Хвиля за хвилею російських контрнаступів змусила відступити. Багато людей загинуло, сказав Ширшин, включаючи свіжих, добре навчених новобранців, яких важко знайти. «Вони були молоді та мотивовані. Я покладав на них надії. Натомість ми їх просто втратили».

«Нам потрібно змінити наші методи з кількісних на якісні», — сказав Ширшин. «Ми не можемо перемогти Росію своїми ресурсами. Вони більші — ми маємо бути кращими».

Після публікації у Facebook керівництво армії зробило Ширшину догану за порушення дисципліни. Головнокомандувач Збройних сил України генерал Олександр Сирський відмахнувся від нього як від людини, яка прагне привернути до себе увагу. Але багато товаришів по службі підтримали його критику.

Штаб Сирського, Генеральний штаб Збройних сил України, визнав деякі проблеми в заяві для журналу, але зазначив, що вживаються заходи для поліпшення ситуації, зокрема реформування системи підготовки та перехід до американської моделі командування, яка передбачає делегування більшої кількості повноважень. У заяві зазначено, що суворий контроль зверху вниз іноді необхідний, коли підрозділи не виконують своїх завдань, а командири бригад замінюються, якщо вони втрачають занадто багато бійців.

Драпатій заявив, що бере на себе відповідальність за російський ракетний удар по навчальній базі, в результаті якого загинули 12 осіб. Але він також

розповів про свої зусилля щодо зміни інституційної культури, заснованої на «атмосфері страху, відсутності ініціативи, закритості до зворотного зв'язку» та «глибокій прірві між штабом і підрозділами». Він сказав, що розпочав реформи, але потрібно зробити ще більше.

2. Радянська традиція

На всій 750-мильній лінії фронту багато українських військових розповідають історії, схожі на історію Ширшина.

Один спільний досвід: старші командири неодноразово відмовлялися санкціонувати своєчасний тактичний відступ, залишаючи бійців у небезпеці оточення і знищення.

Офіцери на передовій кажуть, що такі відмови свідчать про недбале ставлення до життя бійців з боку старших чинів, які не хочуть брати на себе відповідальність за втрату позицій.

Наприкінці минулого року підполковник Сергій Костишин хотів відвести свій батальйон Президентської бригади України з вразливої позиції в південній частині Донецької області. Він перехопив плани Росії оточити батальйон, але штаб штабу продовжував наказувати йому залишатися на місці, навіть коли більші російські сили обходили підрозділ з флангу, сказав він. Тож Костишин прийняв власне рішення.

Протягом трьох дощових днів він провів бойовий відхід. Більшість батальйону втекла з пастки, але взвод, який залишився прикривати відступ, був майже повністю знищений.

Протягом кількох місяців після цього Костишин перебував під слідством військової поліції та СБУ, української служби контррозвідки, за залишення позиції. Зрештою допити припинилися, сказав він.

«Якщо ти тупий і слухняний, вони тебе залишають у спокої, — сказав Костишин. — Це радянська традиція».

Пізніше Костишин отримав звання заступника командира бригади. «Хтось із вищих чинів, мабуть, побачив логіку моїх дій», – сказав він.

СБУ відмовилася від коментарів. Генеральний штаб заявив, що ініціатива на полі бою заохочується, якщо вона не порушує наказів і не призводить до несанкціонованого залишення позицій.

Напруженість в українській армії відображає більш широку боротьбу країни за відхід від авторитарного минулого в бік більш західного, демократичного суспільства. Драматичні зміни в країні з моменту здобуття незалежності в 1991 році часто були наслідком спонтанних ініціатив громадянського

суспільства, включаючи два масові повстання проти урядів. Але багато українських інституцій все ще несуть спадщину радянського минулого, включаючи бюрократичні інстинкти контролю.

На початку війни солдати вирушили в ліси разом із ветеранами та цивільними особами, озброєні сумішшю західної, радянської та саморобної зброї. Їхня винахідливість, така як піонерське використання комерційних дронів для виявлення наступаючих російських колон, привела до низки успіхів у 2022 році. Всупереч очікуванням Москви та західних столиць щодо швидкого завоювання Росії, захисники України відбили половину території, захопленої загарбниками.

3. «М'ясник»

Однак незабаром з'явилася більш традиційна командна структура.

Вона прийняла суперечливе рішення, яке мало тривалий вплив на моральний дух: захищати місто ***Бахмут*** на сході України протягом дев'яти місяців, кидаючи багато досвідчених армійських бригад у м'ясорубку. Битва за Бахмут тривала ще довго після того, як стало ясно, що українські війська будуть змушені відступити з розтрощеного міста, що вони й зробили в травні 2023 року. Це залишається найкривавішою битвою війни.

Генерал ***Сирський***, тодішній керівник сухопутних військ, керував жорстокою виснажливою битвою, за що отримав від рядових військових прізвисько «м'ясник».

Бахмут став початком тривожної тенденції для української армії:

> — вона вибирала битви, на які не могла собі дозволити з огляду на обмежені людські ресурси, навіть попри те, що вбивала більше росіян.

60-річний ***Сирський***, який став головнокомандувачем збройних сил у 2024 році, залишається дуже непопулярним серед українських солдатів, багато з яких бачать у ньому втілення радянського синдрому:

> — кар'єрний офіцер, вишколений у Москві, який мікроуправляє підрозділами на місцях, затримуючи відступ або наказуючи атаки, що призводять до втрат, які підривають бойовий дух, заради лісосмуг або інших цілей, що мають невелику стратегічну цінність.

Генеральний штаб заявив, що збереження життя і здоров'я солдатів є ключовим пріоритетом для військового керівництва. З 2024 року Сирський вживає заходів для збереження життів шляхом покращення підготовки, використання дрон-технологій і вивчення бойового досвіду, йдеться в заяві.

Однак багато українських офіцерів кажуть, що проблеми лежать глибше, ніж Сирський.

У штабі все ще є багато офіцерів, які пройшли навчання в радянській армії за багато років до війни. Через швидке розширення армії багатьох з них повернули з пенсії, і вони не розуміють швидко розвиваючої високотехнологічної війни з використанням дронів на землі, кажуть ветерани бойових дій з 2022 року.

Деякі офіцери кажуть, що ситуація зараз покращується, оскільки чоловіки з досвідом роботи на передовій займають вищі посади. «Зміни не є гігантськими, але вони відбуваються», — сказав підполковник Єгор Дерев'янко, який командує батальйоном 93-ї механізованої бригади, ще одним бойовим підрозділом, що воює на східному фронті.

4. Крики по радіо

Протягом багатьох років до повномасштабного вторгнення Росії країни Північноатлантичного альянсу організовували навчання для українських офіцерів, щоб допомогти модернізувати збройні сили країни.

У 2022 році Пастернак відвідав курс у Великій Британії, щоб вивчити концепції НАТО, такі як командування місією — підхід до ведення війни, за якого старші командири встановлюють мету, а підлеглі на місцях вирішують, як найкраще її досягти. Це протилежність радянській традиції вертикального управління.

Пастернак на початку цього року звільнився зі 108-ї територіальної оборонної бригади, розчарувавшись у тому, що командири не дотримуються західних військових методів.

«Доктрина НАТО щодо командування місіями відсутня в усій армії, за винятком, можливо, декількох бригад», — сказав він. «Вони використовують радянські принципи. Вони не довіряють своїм підлеглим».

Під час невдалої контрнаступальної операції України в 2023 році в південній Запорізькій області генерали з вищого штабу кричали по радіо на командирів бригад і навіть на сержантів на полі бою, щоб вони знову і знову атакували, навіть коли втрати підрозділів робили їх небоєздатними, сказав Пастернак.

Він згадав битву минулого року, в якій 14 українських піхотинців, підтримуваних артилерією та дронами в тилу, захищали будівлі в Запорізькій області від атаки кількох сотень росіян з бронетехнікою та дронами. Вищі командири наполягали на тому, щоб позиції були утримані, сказав він.

Вони не усвідомлювали, що інша бригада втратила територію на правому фланзі, але нікому про це не повідомила. Росіяни увірвалися з боку і вбили всіх 14 піхотинців, сказав він.

Страх бути звільненим часто призводить до того, що командири бригад не повідомляють про втрату позицій, сказали Пастернак та інші офіцери.

Зараз Пастернак проходить навчання в новому Третьому армійському корпусі, який формується навколо елітної бригади, відомої тим, що вона порушує радянські традиції: вона покладається на оперативне прийняття рішень на нижчих рівнях і намагається зберегти своїх бійців завдяки суворому тренуванню та постійному аналізу й вдосконаленню тактики.

Тим часом його колишня частина проводить розслідування за самовільне залишення частини.

5. Збирання дров

За останніми оцінками Центру стратегічних і міжнародних досліджень у Вашингтоні, українські сили зазнали близько 400 000 втрат, у тому числі до 100 000 загиблих. Загальні втрати Росії наближаються до мільйона, з них до 250 000 загиблих, за оцінками CSIS. Але загальна чисельність населення Росії майже в чотири рази більша.

У країні, де кожен має друга чи родича, який воює, історії про призовників, яких кидають у бій після мінімальної підготовки, заважають зусиллям України з набору новобранців. Після першої хвилі патріотичного ентузіазму в 2022 році добровольців стало дуже мало. Деякі солдати кажуть, що вони застерігають друзів від вступу до армії.

50-річний чоловік з Києва розповів, що на початку цього року зголосився добровольцем до армії, але незабаром пошкодував про це. Навчання полягало у збиранні дров. «Я навіть зброї не бачив». Коли він вступив до армії, йому обіцяли роботу водієм у підрозділі безпілотників, але його відправили до піхоти на передову поблизу Покровська, ще однієї головної цілі російського наступу. Він повернувся до Києва, приєднавшись до десятків тисяч чоловіків, які самовільно залишили службу або дезертирували.

«Я радий служити, — сказав він. — Але я не хотів їхати на фронт, не маючи жодних знань, навіть не стрілявши з зброї».

Генеральний штаб заявив, що з минулого року навчання було вдосконалено і всі солдати навчаються основним навичкам, включаючи стрільбу.

6. Хаос у Курську

Для багатьох солдатів вторгнення Києва в Курськ стало символом того, як застарілі радянські звички коштують людських життів. Напад почався добре. Деякі з найкращих штурмових військ України минулого літа штурмували кордон, заставши росіян зненацька і захопивши понад 400 квадратних миль території. Уряд України сподівався, що ця територія стане козирем у мирних переговорах. Перенесення бойових дій на територію Росії мало змінити сприйняття світу та підняти бойовий дух у країні.

Однак Курськ незабаром перетворився на чергову виснажливу битву. Росія прислала підкріплення, включаючи свої найкращі підрозділи безпілотників та близько 10 000 північнокорейських солдатів.

Страх приймати рішення призвів до все більшого паралічу. Двоє чоловіків із 41-ї механізованої бригади розповіли, що їхній підрозділ помітив групу російських солдатів на відкритій місцевості і попросив командира про мінометний удар. Але той відмовився, поки не отримав дозволу від вищестоящого керівництва.

«Якщо це не спрацює, мене звинуватять», — сказав командир. Доки він отримав дозвіл, росіяни зникли. Коментар командира став предметом жартів серед його підлеглих.

В іншому випадку капрал із 41-ї бригади розповів, що він та п'ятеро інших солдатів сховалися в окопі, який піддавався ударам російських дронів та артилерії. Їхнє укриття було знищено. Вони попросили дозволу відступити на кілька сотень метрів до іншої лінії дерев.

«Квадрат тримається?» — відповів командир, маючи на увазі кольоровий квадрат на карті армії. Оскільки на той момент відповідь була ствердною, він відмовив у дозволі на відступ.

Лише після кількох годин артилерійських обстрілів їм дозволили відступити, несучи двох чоловіків, які не могли ходити.

«На карті це зелені квадрати — виглядає охайно», — сказав солдат. «Але рішення потрібно приймати на основі того, що відбувається на землі».

Коли українці нарешті відступили з Курська, це часто було відчайдушним і хаотичним. Підрозділи покидали свої транспортні засоби. Солдати йшли пішки на великі відстані. Головна дорога назад до України, яка на той час перебувала під інтенсивним російським вогнем, була засипана тліючими трупами українських солдатів і пошкодженими транспортними засобами, в яких було ще більше загиблих військовослужбовців, за словами солдатів, які відступили.

Деякі командири взводів, які відступили без дозволу, щоб врятувати життя своїх бійців, були піддані розслідуванню. Інші чоловіки опинилися покинутими в Курську без наказів.

Оператор дрона з 17-ї танкової бригади, відомий під позивним «Барсик», сказав, що його команда була оточена росіянами після того, як раніше їм було наказано залишатися на місці. Йому та трьом іншим чоловікам вдалося втекти.

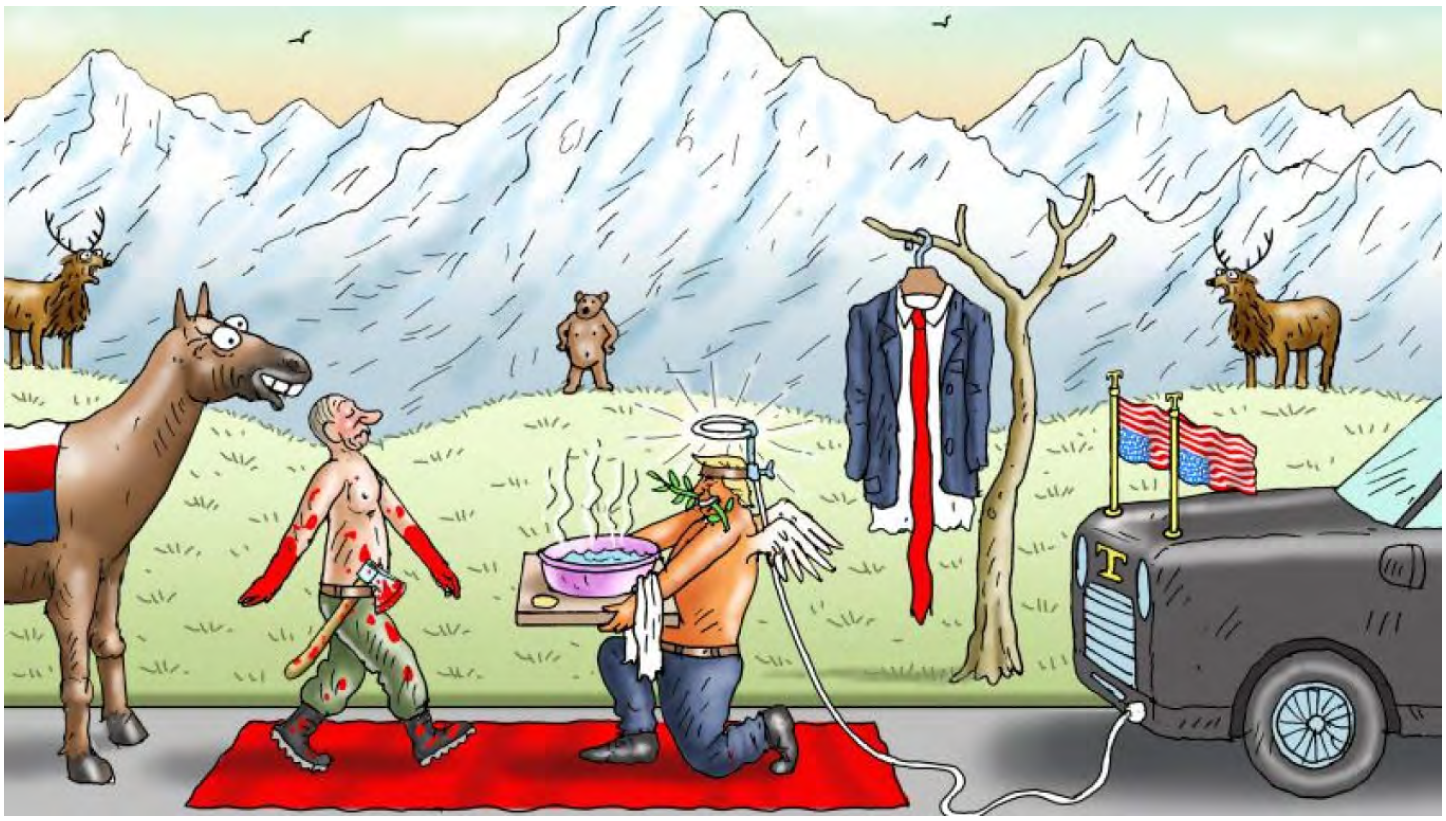
Барсик покинув свою бригаду і приєднався до «Вовків Да Вінчі», батальйону, що воює в Донецькій області. Батальйон, який покладається на волонтерів і приватні пожертви, має незвичайний ступінь незалежності і відомий тим, що піклується про своїх бійців. Інші солдати з «Вовків Да Вінчі» кажуть, що вони набирають все більше чоловіків, які самовільно залишили свої колишні підрозділи.

«Люди гинули, не розуміючи чому. Командири не дбали про особовий склад», — сказав Барсик.

***

№ 1.043

У Дональда Трампа и Владимира Путина ничего не получится

2025-08-15

Владимир Дубровский

старший экономист CASE Ukraine, эксперт в Економічна експертна платформа

Какой бы отвратительной и унизительной ни выглядела идея президента Дональда Трампа *вести переговоры об Украине без Украины*, и как бы Путин (а может, и Трамп) ни хотел устроить «новый Мюнхен» на Аляске – ничего не получится.

И вот почему.

Начнем с того, что Судеты были действительно не просто «немецкоязычным», а именно этнически немецким регионом, с огромным преобладанием этнических немцев, живших там веками. Такого рода регионы действительно могу претендовать на самоопределение, но ничего и близко подобного в Украине не было и нет. Даже если считать Крым, где преобладали завезенные туда 80 лет назад этнические русские, «украинскими Судетами», то речь о нем сейчас не идет.

Конечно, коню понятно, что даже если «защита соотечественников» для Гитлера что-то значила, то для его мало удачливого сиквела это не более чем предлог.

Впрочем, это может иметь значение для союзников.

Но следующее отличие в том, что у Чехословакии не было союзников кроме колебавшихся Англии и Франции (США тогда вообще были далеки от европейских дел, а Сталин ждал, когда нацистская Германия пойдет войной на Запад), а за спиной Украины и кроме США весьма серьезные силы, на которые она в крайнем случае может опереться. И эти силы словом и делом однозначно доказали свою поддержку, включая неприятие «нового Мюнхена».

Однако еще важнее, что украинцы — не чехи, а Зеленский — не Бенеш. При всем уважении к чехам и словакам, география спасла их от жизни на фронтире дикого поля. В их истории не было казаччины, как не было и вооруженной национально-освободительной борьбы: Чехословакия образовалась на развалинах империи Габсбургов примерно так же бескровно, как Украина — на развалинах совка, в те же времена, когда в кровавой гражданской войне потерпела трагическую неудачу попытка Украины получить независимость. А во время Второй мировой Чехословакию немцы оккупировали примерно как наш Крым — а Украина отчаянно сопротивлялась и нацистам, и коммунистам.

Тут, правда, сыграл еще один фактор: на момент Мюнхенского сговора и последующей капитуляции Чехословакии об ужасах нацистской оккупации еще не было известно, потому что не было прецедентов. Вероятно, чехи не особо боялись немцев, ведь жили же до того в Австро-Венгрии, и неплохо жили.

А сейчас идет четвертый год войны, и ужасов российской оккупации не боятся разве что «ждуны». Их, конечно, на Донбассе немало, но даже там — не большинство. А уж в остальных регионах, на которые претендует сиквел, и того меньше. Да и до Бучи украинцы сопротивлялись захватчикам как могли.

Кроме того, с президентом Украине в этом отношении, как ни удивительно, повезло: чем-чем, а яйцами природа Зеленского не обделила. В прямом смысле — помните результаты анализов крови перед вторым туром 2019 г.? Повышенный тестостерон характеризует победителя тех выборов лучше, чем что-либо другое. В этом смысле Владимир Зеленский — плоть от плоти своего народа, с какой стороны ни посмотри: и еврейского, и украинского. В ответ на давление он может нахамить, но не может капитулировать.

И еще: он прекрасно знает, что у него за спиной — «заградотряд» из тех, кто до сих пор считает «клоуна» российским агентом. И если даже предположить, что у Трампа хватит наглости выкатить ультиматум, то американский президент предсказуемо пойдет за российским военным кораблем, и будет примерно так, как с ресурсным соглашением.

Но Трамп отнюдь не дурак. Он, наверное, не знает даже термина «теория игр», но не смог бы быть сколько-нибудь успешным переговорщиком, и добиться президенства, если бы не применял ее интуитивно. Легко понять, что Трамп больше всего боится оказаться в на месте крейсера «Москва». Включив «обратную индукцию», получаем, что действуя рационально он, в отличие от Даладье и Чемберлена, вряд ли будет выдвигать Зеленскому «мюнхенский» по духу ультиматум.

А его нынешние предложения, неприемлемые для Украины, неприемлемы для Путина. К сожалению, вариант победы Украины возможен только в случае краха путинского режима (лично мне это было очевидно с самого начала), а этот режим, естественно, не может быть предметом переговоров; хотя результат, скорее всего, достижим — через жесткие санкции и достаточное вооружение Украины.

Остаются два варианта:

1) — капитуляция Украины на более или менее ужасных условиях (через упомянутый выше ультиматум, то есть, не работает) —

или

2) — замораживание конфликта.

Для Украины, естественно, приемлемо только последнее. Но Путин не сможет выдать такой исход за победу, ему нужна именно капитуляция с сохранением возможности уничтожить Украину в будущем.

Имеем игру с нулевой суммой и антагонистический конфликт.

Это значит, что с максимальной вероятностью переговоры закончатся ничем. Трамп будет вынужден оправдываться, что пошел на поводу у сиквела и легитимизировал того ради пшика — но… ему как с гуся вода. Собственно, Трамп это понимает и сам и уже готовит почву для такого провала. А госсекретарь Рубио и даже вице-президент Вэнс дистанцируются от затеи президента как можно старательней.

Но провал переговоров — лучшее, что может случиться, поскольку тогда у Трампа не останется никакого выхода, кроме как включать пресловутую силу. А у Путина обломаются надежды на «новую Ялту», что, кстати, будет неслабым ударом по его режиму.

На месте Путина было неразумно добиваться встречи с Трампом, но. с одной стороны, ему уже почти нечего терять:

> — Трамп действительно может ввести санкции, ему некуда особо отступать, необходимо показывать, что он мачо, мужик сказал — мужик сделал;

с другой стороны

> — Путин надеется на свои профессиональные навыки охмурять, которыми он в полной мере воспользовался на предыдущем сроке Трампа, когда встречался с ним в Хельсинки.

А еще мы знаем, что в голове Путина — искаженная картина мира, Гитлер в сравнении с ним был адекватным реалистом. Похоже, он сам создает себе ловушку — из-за непреодолимого желания показать себе и подданным, что с ним на равных разговаривают сильные мира сего.

Единственное, что может заставить Путина пойти на заморозку — это реальная угроза его власти под действием упомянутого выше двойного удара из сокрушительных санкций и остановки наступления. Не исключено, что под жестким давлением удастся выторговать даже частичное или полное освобождение украинской территории. Но для этого давление должно быть реальным и мощным.

И чем больше будет “быковать загнанная в угол петербургская крыса” — тем мощнее будет ответ. Тем лучше для нас.

А *провал переговоров* — лучшее, что может случиться, поскольку тогда — с учетом настроений американских избирателей (в т. ч. его собственных) — у Трампа не останется никакого выхода, кроме как включать пресловутую силу.

***

№ 1.044

Реформа стратегічних комунікацій: МКСК провело перші консультації з експертами

14.08.2025

14 серпня відбулося засідання ***Експертної ради з питань розбудови в Україні системи державних стратегічних комунікацій*** при МКСК.

Т. в. о. Міністра культури та стратегічних комунікацій **Тетяна Бережна** підкреслила важливість спільної роботи з експертним середовищем:

«Ми дуже ***чітко*** **розрізняємо** ***інформаційну політику*** як

1) — захист професійної діяльності журналістів та інформаційну безпеку, і стратегічні комунікації як 2) — систему створення державних меседжів і координації комунікацій.

Ми будемо радитись з вами, оскільки *лише в діалозі з громадянським суспільством та медіа можна досягти успіху*».

Вона також наголосила, що запланована ***реформа*** **сфери державних стратегічних комунікацій** вимагає консультацій з фахівцями для розробки оптимальної архітектури ***нового органу***, що буде займатися цими питаннями.

Учасники зустрічі обговорили ***ключові напрями роботи***, а саме:

— ***підвищення*** **ефективності** стратегічних комунікацій;
— координацію дій держави та громадянського суспільства;
— ***способи*** **протидії дезінформації**;
— розвиток **інформаційної** ***стійкості*** України.

Спільним знаменником дискусії стала **нагальна потреба у** ***системних реформах*** **сфери**.

Для їх успіху необхідний постійний та відкритий діалог між державою, експертною спільнотою та громадянським суспільством, а також здатність оперативно реагувати на виклики, спираючись на прозорість та довіру.

Важливим є ефективне залучення міжнародних партнерів для фінансової та експертної підтримки сфери, а також постійний контроль за тим, щоб їхня допомога використовувалася за цільовим призначенням.

Серед пропозицій експертів — розширення грантової та інституційної підтримки медіа.

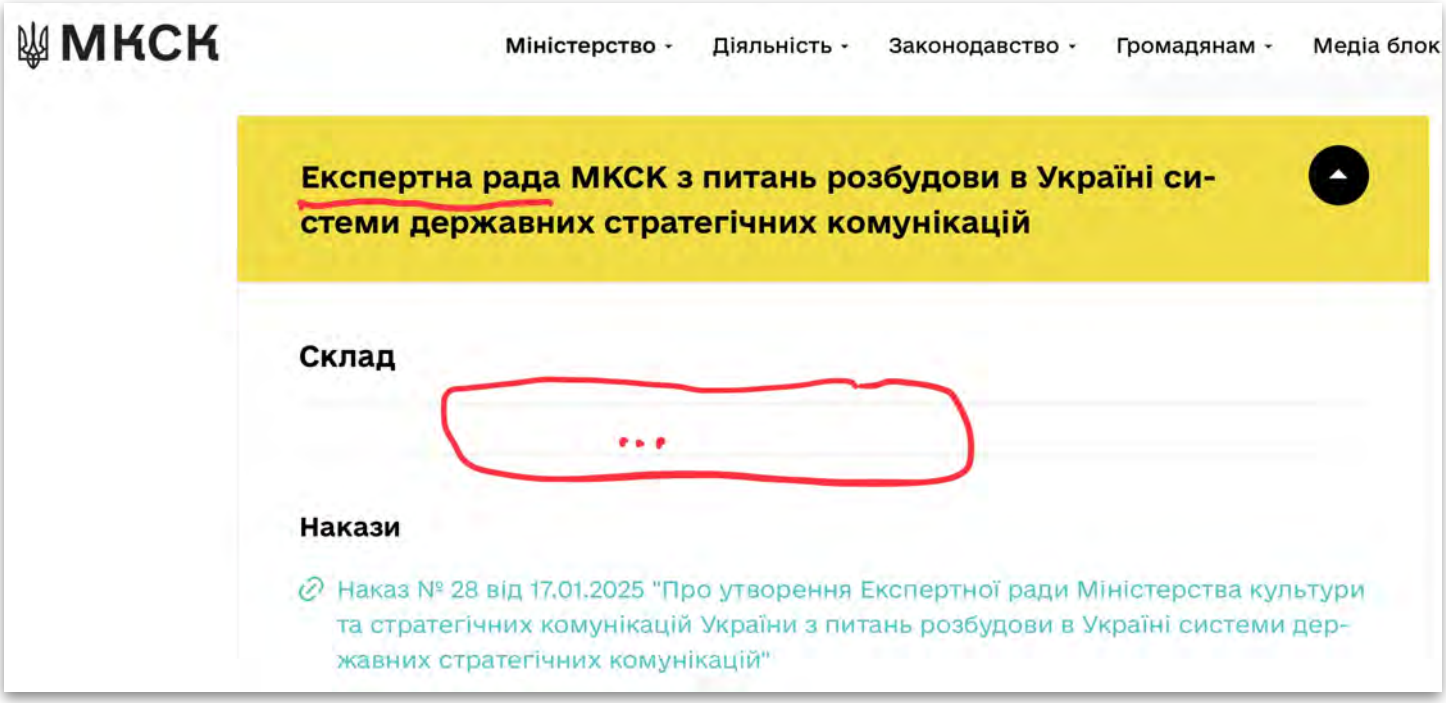
Крім того, учасники засідання підкреслили, що всі інституції у сфері стратегічних комунікацій мають працювати виключно в інтересах суспільства та держави.

Серед учасників обговорення:

— представники Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, зокрема заступник Міністра з питань європейської інтеграції Андрій *Наджос*,

— керівництво та фахівці *Департаменту стратегічних комунікацій та промоції української культури*, а також

— члени *Експертної ради* — представники провідних громадських організацій, експерти зі стратегічних комунікацій та медіа.

***

№ 1.045

У Києві відбувся круглий стіл «Діджиталізація нерухомої спадщини: сканування та цифрова стандартизація об’єктів архітектури»

14.08.2025

13 серпня у Києві відбувся ***круглий стіл*** на тему:

«Діджиталізація нерухомої спадщини: сканування та цифрова стандартизація об'єктів архітектури».

Під час заходу науковці, експерти та представники органів влади обговорили

1) — ***концептуальні підходи*** щодо

2) — ***системи процесу*** створення, збереження та використання ***цифрової бази даних*** інформації про об'єкти культурної спадщини.

Захід організував ***Офіс підтримки відновлення при Міністерстві культури та стратегічних комунікацій України***.

Анастасія Бондар, заступниця Міністра культури та стратегічних комунікацій України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації, окреслила ***ключові виклики***, які постали перед культурною спадщиною України в умовах війни.

Вона також підкреслила, що

> — створення цифрових копій архітектурних об’єктів має не лише ***реставраційну цінність***, а й освітній та популяризаційний потенціал, зокрема через інтеграцію в освітні цифрові платформи.

«Виклик, перед яким ми стоїмо, — це ***цілеспрямоване знищення культурної спадщини*** ракетами та дронами.

Ми повинні використати всі наявні інструменти для її збереження, зокрема шляхом створення цифрових копій пам’яток, розробки стандартів і рекомендацій, які дадуть змогу відновити їх у разі руйнації.

Водночас

— необхідно формувати культуру цифрового збереження та моніторингу стану об’єктів, у тому числі змін, спричинених вибуховими хвилями.

Окремим важливим напрямом є

— поширення знань про нашу спадщину та інтеграція цієї інформації в освітній процес», — наголосила **Анастасія Бондар.**

Спікерка відзначила

— важливість аналізу вже оцифрованих об’єктів, щоб зрозуміти, наскільки ці матеріали відповідають практичним потребам відновлення.

Сергій Бєляєв, заступник Міністра культури та стратегічних комунікацій, акцентував на тому, що

— цифровізація архітектури та культурної спадщини відкриває нові можливості для українських і міжнародних фахівців.

Використання технології ***BIM (Building Information Model)*** дозволяє архітекторам, інженерам, конструкторам, землеупорядникам та дизайнерам інтер’єрів одночасно працювати над одним проєктом, коригувати його в режимі реального часу та враховувати історичний контекст.

Він підкреслив, що ***оцифрування пам’яток*** архітектури створює рівні умови для всіх учасників проєктування, особливо в конкурсах, і значно спрощує дотримання охоронних вимог.

Також це дозволяє залучати іноземних експертів до реставрації та досліджень без необхідності виїзду на місце, а ще — розширює можливості для освіти, туризму та популяризації культурної спадщини України.

«Можливість ***цифровізації в архітектурі*** надала змогу працювати закордонним інженерам і нашим українським архітекторам у різних країнах. Оцифрована спадщина забезпечує рівні умови для роботи та дозволяє враховувати пам’ятки і охоронні обмеження ще на етапі проєктування», — зазначив **Сергій Бєляєв.**

К’яра Децці Бардескі, керівниця Представництва ***ЮНЕСКО*** в Україні підкреслила, що

> — документування та належне управління цифровими даними — мають ключове значення для ефективного захисту культурної спадщини.

Йдеться не лише про фіксацію стану пам’яток, а й про **створення повної 3D-документації та картування, що відповідає *міжнародним стандартам***.

> — Це допомагає запобігати нелегальній торгівлі культурними цінностями та є особливо важливим під час війни та надзвичайних ситуацій.

Керівниця Представництва ЮНЕСКО відзначила спільну роботу з МКСК та українськими експертами, зокрема Сергієм Ревенком, над ***розробкою національних стандартів цифровізації спадщини***.

> Окремо вона наголосила на важливості інтеграції цифрової документації та охорони спадщини в освітній процес, щоб знання та інструменти були доступні майбутнім поколінням.

«ЮНЕСКО співпрацює і продовжуватиме технічно підтримувати Міністерство культури та стратегічних комунікацій України задля збереження культурної спадщини», — підкреслила **К’яра Децці Бардескі.**

Своєю чергою **Сергій Ревенко,** спеціаліст з геодезичних вишукувань при офісі ЮНЕСКО, презентував процес створення високоточної цифрової 3D-моделі на прикладі Всіхсвятської церкви у Києво-Печерській лаврі. Модель поєднує дані, отримані за допомогою різних технологій для збереження, дослідження та використання у реставрації й популяризації.

Також серед учасників обговорення:

— виконавча директорка Українського культурного фонду **Анастасія Образцова**;

— провідний архітектор Національного заповідника «Софія Київська» **Сергій Трофимчук**;

— експертка Офісу підтримки відновлення **Наталія Хілько**;

— директор Українського державного інституту культурної спадщини (УДІКС) **Артем Палієнко,** а також

— …науковці, фахівці й експерти у сфері IT-технологій, архітектури та культурної спадщини.

Модератором виступив керівник ***Офісу підтримки відновлення*** **Дмитро Турчак.**

Під час обговорення спікери наголосили, що цифрова документація нерухомої спадщини — це не лише про збереження пам’яток, а й про ***стійкість культурної ідентичності в умовах війни***.

Створення цифрових копій дозволить відновлювати та зберігати архітектурні об’єкти в автентичному вигляді, а також сприятиме їхній популяризації на міжнародному рівні.

Учасники круглого столу **домовилися спільно напрацювати стандарти 3D-сканування культурної спадщини** в Україні.

Офіс підтримки відновлення при Міністерстві культури та стратегічних комунікацій України створено UNESCO за фінансування Уряду Японії.

Проєкт імплементує Громадська спілка «Фонд підтримки реформ в Україні».

***

№ 1.046

ZN,UA

ФИНАНСОВАЯ ЛОВУШКА. ЧТО ТОРМОЗИТ РОСТ И ВОССТАНОВЛЕНИЕ УКРАИНЫ

15 августа, 2025

Татьяна Богдан, Доктор экономических наук, директор по научной работе Growford Institute

Масштабные фискальные стимулы правительства с начала войны сосуществуют с монетарными рестрикциями, насаждаемыми Национальным банком.

Монетарно-фискальный разлад **негативно влияет на структуру совокупного спроса, не способствует быстрому восстановлению экономики и омрачает перспективы послевоенного восстановления.**

Сверхмягкая фискальная политика с существенным бюджетным дефицитом реализуется в Украине с 2022 года и опирается на значительные объемы внешнего официального финансирования.

Дефицит сводного бюджета Украины составлял 16,1% ВВП в 2022 году, 20% — в 2023-м и 17,6% ВВП — в 2024-м. За последний год — с августа 2024-го до августа 2025-го — дефицит **уменьшился до 15,1% ВВП**.

Международная финансовая помощь и мягкая фискальная политика способствуют поддержке совокупного спроса путем предоставления публичных услуг, покрытия потребительских расходов реципиентов бюджетных выплат, государственного инвестирования в восстановление.

Но **мягкая фискальная политика в нашей стране уже три года сосуществует со *сверхжесткой монетарной политикой***.

> Сейчас номинальная учетная ставка НБУ составляет 15,5%, а номинальная эффективная ставка по операциям НБУ еще выше — 16,2% годовых.

Реальная эффективная ставка НБУ с начала 2023 года держится на существенно положительном уровне. Во втором полугодии 2023-го и первом полугодии 2024-го она изменялась от +10,9 до 12,1% годовых. Затем она постепенно снижалась и в первом полугодии 2025-го составляла +1,1%.

Такой уровень ставок центрального банка является своеобразным рекордом для воюющей страны.

Данные *табл. 1* свидетельствуют: реальная ключевая ставка во время войны составляла плюс 0,7% в Грузии в 2008 году и минус 17,2% в среднем в странах Европы, в США и Японии во время Второй мировой войны.

В Украине в среднем за 2022 год — первое полугодие 2025-го реальная ключевая ставка была равна +4% годовых.

Табл. 1. Средний уровень ключевых ставок центральных банков во время войны,

% годовых

Страна	Военный период, годы	**Номинальная** ключевая ставка за военный период	**Реальная** ключевая ставка за военный период
США	1941–1945	0,8	-4,5
Великобритания	1939–1945	2,0	-4,1
Германия	1939–1945	3,6	1,6
Франция	1940–1945	1,7	-23,2
Япония	1940–1945	3,3	-33,1
Италия	1940–1945	4,4	-72,9
Нидерланды	1940–1945	2,6	-7,2
Австрия	1939–1945	3,6	1,6
Финляндия	1940–1945	4,0	-12,6
В среднем во время Второй мировой войны		***2,9***	***-17,2***
Ирак-2003	2003	6,0	-27,6
Грузия	2008	10,7	0,7
Украина	***2022–2025***	***17,8***	***4,0***

Рассчитано автором по данным МВФ, БМР, Госстата, Nedic (2006).

Жесткость монетарной политики внесла свой вклад в сжатие банковского кредитования, которое в 2025 году сократилось до исторического минимума — 14,6% ВВП (в 2021 году — 19,1% ВВП). А работающие гривневые кредиты в нынешнем году опустились до отметки 8,5% ВВП.

Разлад фискальной и монетарной политик выливается в торможение динамики реального ВПП, а также вызывает радикальные изменения в структуре ВВП.

Темп роста ВВП за январь—июнь 2025 года составлял всего лишь 0,8% после прироста с темпом 5,5% в 2023 и 2,9% в 2024 году.

МВФ одобрительно оценивает жесткую монетарную политику НБУ во время войны.

В последнем отчете по пересмотру программы МВФ читаем:

> «Меры политики НБУ до сих пор были уместными, с учетом фактических показателей и прогнозов инфляции. …НБУ должен продолжать поддерживать жесткую монетарную политику».

При этом МВФ рекомендует

проводить мониторинг действенности трансмиссии жесткой монетарной политики на показатели финансового рынка и реального сектора экономики.

Что ж,

фискальные и монетарные инструменты в рамках текущей макроэкономической парадигмы по-разному влияют на компоненты совокупного спроса, стимулируя государственные расходы и угнетая частные расходы и инвестиции.

Указанные эффекты уже фиксируются украинской статистикой как кардинальные сдвиги в структуре ВВП по элементам расходов.

Так, в

2024 году **государственное потребление в реальном измерении выросло на 37%** относительно довоенного 2021 года, а **реальные государственные инвестиции — на 75%**.

Вместе с тем

частные инвестиции в 2024 году реально **были меньше на 35%** по сравнению с 2021 годом, а **частное потребление — на 19%**. Более того, реальные объемы экспорта товаров и услуг в 2024 году уменьшились на 40% относительно 2021-го.

То есть **макроэкономические процессы в Украине с 2022 года протекают по *классическому сценарию комбинации мягкой фискальной и жесткой монетарной политик*.**

Экономическая теория постулирует, что

— такая комбинация повышает реальные процентные ставки и уменьшает долю инвестиций в ВВП, что приводит к стагнации производства и одновременно ухудшает состояние государственного долга.

Собственно, это произошло в США в начале 1980-х годов, когда президент Рональд Рейган начал налоговые реформы и существенно увеличил дефицит бюджета, а ФРС объявила войну инфляции.

Тогда доходность долгосрочных гособлигаций США превысила 15%, а доходность краткосрочных бумаг была еще выше.

Такие изменения в сочетании с ростом курса доллара (что также было результатом высоких ставок) имели своим следствием **ужасную рецессию в американской экономике**.

Известный индийский профессор Дж. Р. Варма правильно указывает на то, что

> — способность жесткой монетарной политики контролировать инфляцию и уровень цен на продукты питания реализуется путем ***лишения людей доступа к деньгам***, а после этого — ***и к продуктам питания***.

В исследовании Европейского центробанка (ЕЦБ) отмечается:

> — пандемия 2020–2021 годов показала, что при определенных обстоятельствах монетарная и фискальная политики могут усиливать друг друга.

Органы власти еврозоны решительно отреагировали на корона-кризис путем увеличения государственных расходов, а ЕЦБ принял меры для сохранения ценовой стабильности.

Эффективные действия ЕЦБ обеспечили надлежащую трансмиссию монетарной политики на всю еврозону и принесли пользу фискальным органам, удерживая низкие ставки государственных займов и предотвращая скачки премий за суверенные риски.

Эти меры сыграли решающую роль в минимизации неопределенности и содействовали быстрому экономическому восстановлению после стухания пандемии.

В Украине, в противоположность таким подходам,

> — ***даже во время войны*** **НБУ ориентируется исключительно на подавление инфляции, игнорируя последствия монетарных рестрикций для кредитного процесса и динамики ВВП**.

Кроме того,

> — **высокие ставки внутреннего финансового рынка как следствие хронически жесткой монетарной политики выливаются в постоянный рост расходов государства на обслуживание государственного долга.**

Именно это мы и наблюдаем.

> — Расходы бюджета на оплату процентов по внутреннему долгу в относительном измерении увеличились с 1,9% ВВП в 2021 году до 3,1% ВВП в 2023-м и 3,2% ВВП в январе—июле 2025 года.

Средневзвешенная номинальная ставка ОВГЗ при первичных размещениях в 2022 году составляла 12,7% годовых, а в 2023-м — 18,7%. В 2025 году номинальная доходность ОВГЗ выросла с 14,9% в январе до 16,2% в июле.

Реальная доходность гривневых ОВГЗ в первый год большой войны была отрицательной, но с апреля 2023-го стала положительной и двигалась по восходящей траектории с достижением аномальных значений. Максимальный уровень реальных ставок был отмечен в марте-апреле 2024 года — 14% годовых. В дальнейшем реальные ставки постепенно снижались, но оставались в зоне положительных значений. В июне 2025 года реальная доходность ОВГЗ по инфляции ex post составляла +2% годовых.

Непродуктивное расходование государственных средств на *завышенных ставках ОВГЗ*

> **1) — сужает бюджетное пространство** для финансирования оборонных и социально-гуманитарных расходов государства.

А недостаточный объем таких расходов

> 2) — **снижает степень обороноспособности страны, увеличивает человеческие потери и подрывает экономическую устойчивость**.

Показательно, что во время Второй мировой войны реальные процентные ставки по гособлигациям в большинстве военных экономик были отрицательными.

В *табл. 2* представлены данные о реальных ставках по внутренним займам правительств в национальных валютах (сроком один год и более) в период 1940–1945 годов.

Во всех из приведенных стран выборки, кроме США и Германии, реальные ставки в 1940–1945 годах были глубоко отрицательными, во многих случаях пересекая отметку минус 10% годовых.

Даже в США в 1944 году, когда реальные ставки перешли в зону положительных значений, их уровень едва достигал 0,5%.

Табл. 2. Реальная среднегодовая доходность государственных займов в национальной валюте во время Второй мировой войны,

% годовых

Страна	1940	1941	1942	1943	1944	1945	среднее 1940–1945
Бельгия	-12,5	-12,5	-12,5	-12,8	-12,8	-12,8	-12,7
Великобритания	-14,0	-8,3	-4,3	-0,3	-0,3	-0,3	-4,6
Германия	-0,1	3,0	1,3	2,1	0,6	0,0	1,1
Франция	-14,9	-11,2	-13,1	-25	-19,5	-33,9	-19,6
США	1,5	-3,0	-8,8	-3,8	0,5	0,0	-2,3
Япония	-23,3	-9,8	-18,0	-12,7	-18,7	-46,5	-21,5

Рассчитано автором по данным МВФ и The Interwar Debt Database.

Высокая стоимость заемного капитала и низкая доступность банковских кредитов в Украине уже создают и будут создавать в дальнейшем *препятствия для восстановления национальной экономики*.

Поэтому

> **— монетарная политика должна была бы стать более стимулирующей и ориентированной на поддержку, а не на нивелирование экспансивных эффектов фискальной политики.**

Смягчение монетарной политики оказало бы положительное влияние на компоненты частных инвестиций и потребления в структуре совокупного спроса, а также опосредствовало бы увеличение совокупного предложения путем активизации банковского кредитования.

Такие одновременные изменения (генерированные сдвигом кривых совокупного предложения и спроса вправо) стали бы движущей силой роста выпуска при минимальном влиянии на уровень цен.

Кроме того, смягчение монетарной политики окажет малозаметное влияние на цены с учетом того факта, что значительная часть внутреннего спроса в Украине покрывается импортом (импорт товаров вдвое превышает экспорт).

При том, что

> **— каналы монетарной трансмиссии, по которым процентные ставки НБУ должны были бы сказываться на темпах инфляции, недееспособны.**

Так, объем срочных гривневых вкладов населения в банках не дотягивает и до 5% ВВП.

А средняя ставка по гривневым депозитам сейчас едва превышает 10%,

тогда как

— **банки получают 19% от НБУ по трехмесячным сертификатам**.

В дальнейшем для преодоления монетарно-фискального разлада и создания благоприятных условий для восстановления экономики *необходимо было бы*:

(1) кардинально снизить степень жесткости монетарной политики и вернуть симметричный дизайн процентных ставок;

(2) отказаться от практики размещения Национальным банком *трехмесячных депсертификатов*;

(3) ввести инструменты стимулирования кредитной деятельности банков, включая смягчение требований финансового регулирования.

Параллельно стоило бы снизить процентные ставки по новым размещениям ОВГЗ до уровня, приближающегося к прогнозируемым темпам инфляции на ближайший год.

Более низкие процентные ставки в экономике Украины стимулировали бы частное потребление и инвестиции, обусловливая рост совокупного спроса и более активное восстановление производственного потенциала.

Вместе с тем более низкие процентные ставки положительно влияли бы на стоимость обслуживания государственного долга, уменьшая вероятность долгового кризиса в будущем.

***

№ 1.047-1

Накануне Большого Позора

2025-08-15

Илларионов

Приведенная подборка цитат от Трампа и его людей убедительно демонстрирует:

1. Тотальное невежество Трампа относительно природы войны и ее базовых фактов, начиная с того, кто ее начал.

2. Тотальное непонимание Трампом Путина, его целей и мотивов.

3. Тотальное отсутствие у Трампа чего-нибудь, что хотя бы в отдаленной степени могло бы напоминать стратегию действий в отношении Путина.

4. Очередной отказ Трампа от всех своих ранее заявлявшихся позиций, условий, угроз, ультиматумов.

5. Шокирующий контраст с тем, как к этой встрече готовился и подготовился Путин.

https://bbb.livejournal.com/4178014.html?thread=22687838#t22687838

П.С. «Носорог» Трамп не только слеп, но и бессилен и безволен

В отношениях с Путиным «носорог» Трамп ничего не определяет.

Влияние Трампа на «мирный процесс» за 7 месяцев его президентства – не нулевое, а отрицательное:

(1) - 0 (ноль) действий против Путина,

(2) - рекордное количество российских атак, обстрелов, бомбежек Украины,

(3) - рекордное количество погибших на фронте,

(4) - рекордное количество захваченной территории Украины,

(5) - тотальное политико-дипломатическое отступление Трампа перед военным преступником и международным террористом.

https://bbb.livejournal.com/4178014.html?thread=22688350#t22688350

https://aillarionov.livejournal.com/1485031.html

***

№ 1.047-2

Триумф, провал, позор

2025-08-16

Илларионов

(1) Встречи Трампа и Путина тет-а-тет не было.

(2) Встреча Трампа и Путина «на троих» (президент, мининдел, помощник) заняла не провозглашенные Песковым 6-7 часов, а 3.5 часа.

(3) Встречи делегаций в полном формате не было.

(4) Рабочего завтрака (обеда) не было.

(5) Пресс-конференция Путина и Трампа (по предложению Трампа выступали именно в таком порядке) оказалась короткой.

(6) Ничего существенного на ней ни Путин, ни Трамп не сказали.

(7) Вопросы со стороны журналистов не были разрешены.

***

В своем выступлении Трамп заявил, что надеется вскоре увидеть Путина.

Путин немедленно отреагировал: в Москве.

Трамп ответил, что это интересное предложение. Но тут же заметил, что там ему будет, возможно, немного жарковато.

Ни о каких встречах с участием Зеленского – ни на двоих, ни на троих не объявлено.

На этом саммит завершился.

Моё первое впечатление от увиденного и услышанного:

Путин, естественно, получил ТРИУМФ.

> Сопровождение путинского самолета американскими истребителями F-22, красную дорожку по прибытии, встречу на ВПП Трампом, пожатие рук, отдание чести американскими военными, воздушный парад, прорыв дипломатической изоляции, легитимизацию агрессии, военных преступлений и международного террора.

Для Трампа это ПРОВАЛ.

> Похоже, он **не получил ничего**.
>
> НИЧЕГО, что мог бы представить американской и мировой общественности.

Для понимания этого ему потребовались не 2 минуты, а 3,5 часа.

Для США – это национальный ПОЗОР.

https://aillarionov.livejournal.com/1485532.html

***

№ 1.048

Первые итоги саммита на Аляске: явное неудовлетворение Трампа, а затем неожиданный, непонятный и неприятный поворот для Украины

2025-08-16

Карпец

Подписывайтесь на тг-канал: https://t.me/alexkarpets

Когда после радостного сообщения медиа от том, что переговоры на Аляске стали самой продолжительной двусторонней встречей Трампа и Путина (?), поскольку в этот раз она длилась «более трех часов», последовало сообщение о том, что переговоры «в узком кругу» завершены, переговоров «в расширенном кругу не будет», а пресс-конференция начнется ранее, чем планировалось, возникло подозрение:

> **— что-то явно пошло не так, и приемлемых результатов достичь не удалось.**

Впрочем, Трамп обещал, что, если он увидит неготовность Путина к переговорам, то они быстро будут прерваны, и он удалится в Вашингтон.

Поскольку переговоры длились более трех часов, то либо все же о чем-то поговорили, либо Трамп не сдержал своего слова и «отработал в холостую», чтобы после столь пышного приема, который был им оказан «человеку, похожему на уголовного преступника», вся эта затея с саммитом не выглядела не просто откровенным провалом, а представлением, в котором Москва использовала Трампа в своих целях, прежде всего, для своей легитимации и выходу из изоляции на Западе.

Телеканал Fox News сообщает, что пресс-конференция Путина и Трампа может начаться на час раньше, чем ожидалось изначально.

Затем телеканал Fox News сообщил, что Трамп позвонил Зеленскому и европейским лидерам после разговора с Путиным.

После этого началась пресс-конференция Путина и Трампа, полная версия которого, вплоть до итогового рукопожатия, представлена на видео

Путин заявил, что переговор с Трампом были конструктивными.

Он сказал, что при встрече с президентом США был рад «увидеть его живым», видимо, намекая на покушение на Трампа во время предвыборной кампании.

Пустившись в исторические экскурсы, Путин заявил, что США и Россия ранее «громили общих врагов» и пожелал, чтобы это наследие применялось и сейчас.

«У нас с президентом Трампом установились очень хорошие и прямые контакты», – добавил Путин.

Путин заявил, что при урегулировании войны «должна быть обеспечена безопасность Украины», и он согласен в этом с Трампом.

Он сказал об этом в контексте требований учесть «озабоченности России» в сфере безопасности.

По его словам, есть «намечающийся прогресс».

Путин выразил надежду, что сегодняшние переговоры откроют дорогу к миру в Украине.

Также он сказал, что, если бы президентом в 2022 году был Трамп, то войны бы не было.

«Я согласен в этом с президентом Трампом», – добавил Путин.

Затем слово взял Трамп.

Он заявил, что встреча была «продуктивной», но «мы не смогли достичь полного понимания, и сделки пока нет».

По словам Трампа, он будет звонить Зеленскому и европейским политикам (если учесть вышесказанное, то, возможно, это будут повторные и боле обстоятельные телефонные котакты).

«Сегодня мы достигли существенного прогресса, у меня с президентом Путиным очень хорошие отношения», – заявил Трамп, но это показалось не слишком убедительным.

«Мы будем иметь хорошую возможность работать вместе, у нас были продуктивные переговоры. У нас неплохой шанс достичь мирного урегулирования. Пока мы его не достигли», – заявил Трамп.

Путин хотел бы завершить этот конфликт, заявил Трамп и добавил, что «очень скоро» надеется увидеться с Путиным снова.

Заявления Путина и Трампа закончились рукопожатием.

Характерно, что они **не задержались для ответов на вопросы медиа**.

Белый дом по итогам встречи Путина и Трампа заявил, что «многие пункты были согласованы».

«Сегодня мы добились значительного прогресса», – цитирует Трампа его администрация.

СМИ со ссылкой на Белый дом пишут, что **обед между делегациями США и России отменен**, Трамп возвращается в Вашингтон.

Путин также вылетел назад в Россию с Аляски, причем отсутствует информация о том, что его провожали так пышно, как встречали.

А дальше последовал новый непонятный поворот в виде интервью Трампа телеканалу Fox News…

США и Россия пришли к согласию по многим пунктам сделки и теперь дело за Зеленским - он должен согласиться на эту сделку, заявил Трамп в интервью Fox News, комментируя итоги переговоров с Путиным (коммент 1).

Трамп заявил, что в ходе переговоров с Путиным удалось достичь большого прогресса.

«По многим пунктам была достигнута договорённость, но есть один или два довольно значимых вопроса. Но я думаю, что их можно решить. Теперь дело за президентом Зеленским, чтобы довести дело до конца. И я бы также сказал, что европейские страны должны немного подключиться, но всё зависит от президента Зеленского», – сказал Трамп.

Трамп заявил, что считает Россию могучей державой, в отличие Украины, и посоветовал Киеву «заключить сделку». Он сказал, что Зеленский должен согласиться с тем фактом, что он многое теряет в конфликте с Россией.

Отвечая на вопрос журналиста относительно гарантий безопасности Украине и вероятности территориальных обменов президент США сказал: «Это те пункты, которые мы обсудили, и те пункты, по которым мы в основном пришли к согласию. На самом деле, думаю, что мы пришли к согласию по многим вопросам».

Он также добавил, что его совет Зеленскому заключается в том, чтобы пойти на сделку с Москвой.

Какие именно пункты сделки согласовали США и Россия и на что именно теперь нужно согласиться Зеленскому Трамп не уточнил.

Как известно, ранее многие западные СМИ писали, что в ходе переговоров обсуждался вариант «обмена территорий», при котором Украина выводит

войска из Донецкой области, а россияне – из Сумской и Харьковской. При этом в Запорожской и Херсонской областях линия фронта замораживается. Зеленский уже заявил, что выводить войска из Донбасса не намерен.

Но конкретные параметры соглашения, которые согласовали Москва и Вашингтон Трамп не назвал. И вообще непонятно, достигли ли они какого-то соглашения.

При этом в окружении Трампа считают, что следующая встреча по Украине с участием Трампа, Зеленского и Путина может привести к миру, сообщил журналист Fox News со ссылкой на источник.

Из других заявлений Трампа.

> — Он сказал, что пока не планирует вводить новые санкции против России и ее торговых партнеров и посмотрит, как будут развиваться события в ближайшие две три недели. Но пока вводить санкции против РФ он намерен, так как переговоры прошли очень хорошо.

Также он в целом очень высоко оценили свои переговоры с Путиным (по шкале от нуля до 10 поставил им 10), а также назвал Путина умным и сильным лидером.

От себя сразу же заметим, что, судя по урезанию программы саммита и по пресс-конференции, оценка «10 из 10» выглядит откровенно фальшивой.

Ну, а какой сильный и умный международный военный преступник Путин, затеявший бойню в центре Европы в XXI веке по сценарию двух мировых войн, в Украине и в Европе уже хорошо знают, и не Трампу об этом рассказывать.

Несмотря на догадки о том, в чем могут состоять «достигнутые соглашения», их конкретное содержание пока неизвестно, следует обождать комментариев и/или хотя бы «сливов», но не весь этот сюжет подсказывает, что ничего особо хорошего нет.

Кроме того, возникает вопрос: если «достигли хороших результатов», то почему они не были озвучены во время пресс-конференции, где прозвучали только «общие слова ни о чем».

Не говоря уже о том, что

> — демонстративное урезание программы саммита, исключение обеда, а главное, переговоров в расширенном составе, где якобы должны были обсуждаться вопросы двустороннего сотрудничества – словом, все это говорит скорее о том, что результаты переговоров, как минимум, вызывают сомнения.

Видимо,

— Трамп не горит желанием стать инициатором неоднозначных решений, и переводит ответственность на Зеленского и Европу.

Пока ожидаем дальнейшую информацию…

***

№ 1.049

На Алясці домовилися домовлятися. Що це означає?

2025-08-16

Денисенко

Відмова від обіду - найкраще характеризує те, що було на Алясці. Шанс, який ми мали на щавершення війни розбився об рюриків, половців та австрійські штаби. Отже, що далі?

1. Страхи (істерія) багатьох українців про те, що Трамп нас здасть виявилися, м'яко кажучи, перебільшеними. Варто відразу зазначити, експерти, які розганяли цю істерію сьогодні вигадають масу нових страшилок, але факт залишається фактом: **нас ніхто не здав.**

2. **Російська ідея бізнес-угоди в обмін на території, схоже не спрацювала.** Сторони домовилися продовжити діалог, але його потенційна результативність, різко зменшується.. Путін, схоже, виторгував собі трохи часу. Але він програв найголовніше: мобільність. Він різко звузив собі поле для маневрів і, де-факто стрімко падає в обійми Китаю. Із технологічного васалітету він прискорює рух в сторону політичного васалітету..

3. Судячи з усього, переговори нижчого рівня ще продовжаться, але вони, схоже, мають не багато шансів на логічне завершення.

Якщо протягом двох місяців не буде досягнуто якихось результатів (вірогідність низька), ми перейдемо в наступну стадію:

— питання війни буде вирішуватися в ході переговорів Китай-США.

Іншими словами, **нове переговорне вікно можливостей відкриється не раніше кінця року, а реально, весною 2026 року.**

4. **Для нас тепер є два головних питання:**

1) — чи оголосить Путін мобілізацію восени (вірогідність вище 50%) та

2) — як буде зверстано російський бюджет-2026?

У Путіна є дві опції:

1) — збільшити видатки на війну в ущерб інфраструктурі та соціалці, або

2) — залишити видатки на рівні 2025 року. Від цього залежатимуть можливості російського ВПК та армії.

5. **Санкції проти Індії почнуть працювати і Путін вже до кінця року зіткнеться з втратою 1/3 нафтових доходів** (простіше кажучи, вторинні санкції будуть впливати на економіку РФ).

***

№ 1.050

Интервью Трампа Fox News

2025-08-16

Хвиля

Трамп: У нас была очень хорошая встреча сегодня, но увидим. То есть, понимаете, нужно договориться. Мы, мы согласовали много пунктов. Я хочу, чтобы в Украине перестали гибнуть люди, а именно это происходит. Мы теряем 5, 6, 7 тысяч. Это россияне, в основном россияне, и украинские солдаты. Люди гибнут в городах, где пытаются взорвать ракетные заводы и прочее. Не знаю, вы ли в курсе, что там творится. Но, е, очень много людей гибнет. И если мы сможем прекратить эту войну, это было бы очень хорошо. И мне было приятно услышать его [Путина] слова: "Если бы я был президентом, этой войны бы не было."

Трамп: У нас сегодня была очень продуктивная встреча. Многие вопросы обсудили Украину и ситуацию в НАТО. Мы хорошо сотрудничаем с

европейскими странами. Ну, знаете, соглашения еще нет, но мы сделали большой шаг вперед.

Мы были вместе около трех часов, это было очень содержательно, и мы согласовали много пунктов. То есть мы согласовали много пунктов. Но их не так много. Есть, знаете ли, один-два важных вопроса, но думаю, их можно решить. Теперь все зависит от президента Зеленского, и, я бы сказал, европейские страны должны немного вмешаться. Но это зависит от президента Зеленского. Я думаю мы, мы... И если они захотят, я буду на следующей встрече. Они планируют встречу между Зеленским, Путиным и мной. Знаете, я даже не спрашивал об этом. Не то, чтобы я хотел там быть, но хочу убедиться, что все будет сделано, и у нас есть неплохие шансы.

Sean Hannity: На пресс-конференции президент России сказал то, что вы говорили много раз, и ваши политические оппоненты могли бы проигнорировать. Но он заявил: "Этой войны не было бы, будь вы президентом". Он привел вам конкретные закулисные причины, почему это произошло при Байдене. Он привел вам причины.

Трамп: Да, он это сделал, но я знаю настоящую причину. Это полная некомпетентность. То есть наша граница сейчас полностью закрыта, люди въезжают, но легально. Как вы знаете, впервые вы услышали об этом три месяца назад, но мы уже трижды подряд имели ноль нелегальных въездов. У нас сейчас многое идет хорошо. Наша экономика отличная. У нас нет инфляции. Цены на энергоносители снизились. Цены на продукты снизились. Цены на все снизились. Люди удовлетворены сохранением социального обеспечения. Вы видели недавно, что нами управляет гений. Я взял его из JPMorgan Chase. Он был одним из топ-менеджеров там и отлично справился. Он перешел в один из крупных фондов. Он, знаете, один из получающих процент. Похоже, он сказал, что зарабатывает 1%. Это невероятные люди. Его работа в соцобеспечении просто поразительна. И мы сделали это во многих областях. Ух, я обожаю это делать. Люблю видеть, как страна снова становится большой. Владимир только что сказал: "Никто не делал столько так быстро". Все думали, что она была мертвой.

Sean Hannity: Люди, анализируя это извне, почти все имеют такое универсальное мнение о том, как это закончится. Будут какие-нибудь обмены территориями. Россия получит больше земли, а Украине необходимы гарантии безопасности, не связанные с НАТО. Если заглянуть в хрустальный шар, это так и кончится?

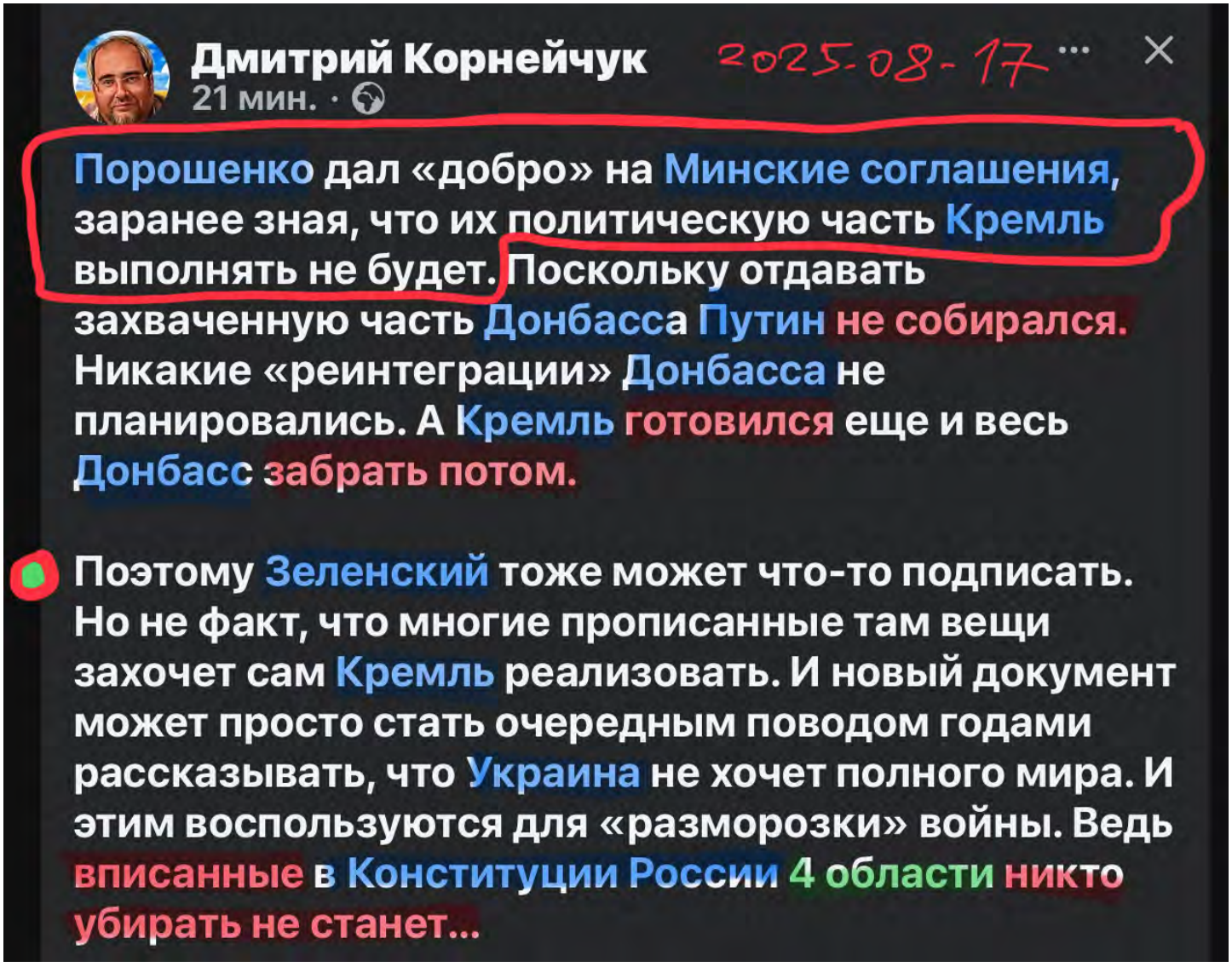
Трамп: Ну, это пункты, которые мы обсуждали и с которыми мы в большинстве своем согласились. Думаю, мы достигли согласия по многим вопросам. И скажу вам, встреча была очень теплой. Знаете, он крепкий парень, жесткий как черт, и все такое. Но встреча была теплой между двумя важными странами, и хорошо, когда они ладят. Думаю, мы близки к сделке.

Теперь смотрите, Украина должна на это согласиться. Может, они откажутся, потому что Байден раздавал деньги как конфеты, и Европа дала многое. Знаете, мы дали им 350 миллиардов долларов. Европа дала меньше, но все равно немало – 100 миллиардов.

Трамп: Заключите соглашение [словно обращаясь к Зеленскому]. Надо договориться, да. Слушай, Россия – великая сила. А они – нет. Они классные бойцы - очень классные. И у них есть замечательные... Но, знаешь, имели лучшее вооружение. Знаешь, имели нашу технику, я дал им Джавелины, помнишь, в первый срок. Собственно, было такое заявление. Я дал Джавелины... Помнишь это заявление?

***

№ 1.051

***

№ 1.052

Даниил Монин
9 ч. ·

2025-08-19

Судя по заявлению Марченко, что Бюджет 2026-й будет подаватся в Парламент с цифрами война весь 2026 год...

У Кабмина уже решено - вести войну до последнего Украинца... И им пофига на старания Трампа закончить войну...

Не верю что Зеленский не в курсе... Значит он тоже не заинтересован в мире, раз его несменный Министр Финансов в открытую о таком говорит...

С привязкой к войне: Марченко объяснил, по какому сценарию рассчитывают бюджет-2026

***

№ 1.053

Дядя, дай триллион!

2025-08-21

Кущ

Есть достаточно простой маркер определения того, насколько внутренние политические элиты выполнили "домашнее задание".

Это - показатель ВВП.

Конечно только им качество жизни не определяется. Как говорил Кеннеди: "ВВП характеризует все, что угодно, кроме того, что действительно нужно для жизни".

Но хорошо такое говорить, когда твоя страна номер один в мире по показателю ВВП.

А если наоборот?

Как говорится, если у вас такая крутая страна, то почему у нее такой маленький валовой продукт.

Но прежде всего, показатель ВВП показывает, какие нормы отчисления с него (уровень перераспределения валового продукта) можно будет тратить в рамках государственного бюджета на социальную политику, экономические стимулы.

И на оборону.

Поэтому

> **— у стран есть две этапные точки показателя ВВП - 500 млрд дол и 1 трлн дол.**
>
> **Дальше - это уже "улучшение хорошего".**

Конечно, существенную роль играет и численность населения, но абсолютное значение ВВП дает такое же абсолютное перераспределение денежного потока на самые насущные направления жизнедеятельности страны.

Например.

(1) Израиль с населением в 10 млн человек вышел на уровень ВВП в 540 млрд дол, а Иран с 80 млн жителей пока этой отметки не достиг.

(2) Польша вышла на уровень в один триллион долларов ВВП.

(3) Равно как и Турция.

(4) Южная Корея уже давно прошла этот цивилизационный рубеж. У нее 1,7 трлн дол.

Показателен пример Тайваня.

Остров с населением в 23 млн человек генерирует ВВП в размере 800 млрд дол в год.

Наверное потому что продает чипы и полупроводники, а не аграрное сырье.

— У сырьевой Саудовской Аравии - 1,2 трлн дол, в ОАЭ - более 500 млрд дол. Но там нефть, а не кукуруза. Хотя нефть есть и в других странах, которые показывают более скромные результаты.

Но вернемся к Тайваню.

— В следующем году расходы Тайваня на оборону превысят 30 млрд дол. Это в три раза больше, чем в Украине накануне полномасштабной войны, то есть в 2021 году (10 млрд дол).

Есть вопросы?

Только для Тайваня в следующем году 31 млрд дол на оборону - это 3,5% ВВП, а 10 млрд дол в Украине в 2021 году - 5% ВВП.

Именно поэтому, **настоящие патриоты - это не те, кто трубит об этом на каждом углу. А те, у кого есть модель роста**, позволяющая выйти на уровень ВВП хотя бы в размере 500 млрд дол после завершения войны.

И политическая воля для реализации этой программы, потому что она заденет интересы многих выгодополучателей старой *системы*, когда

— до 50% ежегодного прироста валового продукта выводилось в тень.

Но без модели роста мы обречены на прозябание,

а

— *демографического компенсатора* ошибок политических элит у нас уже нет.

Кончился.

***

№ 1.054-1

В Києва забрали 8 мільярдів на "Укрзалізницю"

2025-08-22

Лямец

Я не хотів коментувати це питання до голосування, аби це не розцінили як підтримку Кличка та його команди. Тепер рішення прийняте, тож можу коментувати.

Це - брудний комунізм. Це - жорстке порушення усіх владних балансів. Яким би не був Кличко, як би він кому не подобався, це гроші - не Кличка. Це гроші столиці. Брати їх наче вони належать вам - це крадіжка, яку неможливо виправдати.

Чинна "зелена" команда давно перетнула всі червоні лінії щодо балансів влади.

> **— Парламент не працює, суди не працюють, Конституція не працює, масові порушення закону, неконтрольовані силовики. Увесь цей ад примовчується, доки на фронті гинуть найкращі люди, і типу «ми не маємо розхитувати човна».**
>
> **Ну ок, ми не хитаємо, але все пам'ятаємо.**

Наразі всі ці брудні рішення обертаються у красиві паперці:

> — на дрони, на дітей, на зброю, на усе хороше.

Але результату це не змінить:

> **— Зеленський ніколи не виграє вибори, бо підклав свиню усім.**

А **коли він програє, почнеться найцікавіше, бо доганяти будуть його, довго та без особих церемоній**.

> — Завести усе у такий глухий кут - це треба вміти.

Що до "Укрзалізниці":

> — Хоч жіночі купе робіть, хоч туалети з турбопідігрівом, хоч наглядову раду з генетичних клонів Милованова. Це була срака і залишається срака. Цю чорну дірку неможливо налагодити, її можна лише розпродати, якими б важкими не були наслідки здорожчання квітків.

Загалом часи "зеленої влади" показали, що державних компаній в Україні має бути мінімум.

> (1) Усі ці Нафтогази, Укрзалізниці, тощо - продати або збанкрутувати та розпродати по частинах.
>
> (2) Залишити хіба що "Енергоатом".

(3) А ось "Укроборонпром" - не залишити, бо така сама срака, як УЗ.

Що до України - Україна чудова. Люди чудові, країна гарна. Все буде гаразд. Не втрачаємо почуття гумору. Комуністи - вони завжди такі.

***

№ 1.054-2

Рада перерозподілила біля 40 млрд грн видатків і позбавила Київ 8 млрд грн доходів на користь "Укрзалізниці"

20.08.2025

Верховна Рада внесла зміни до державного бюджету на 2025 рік:

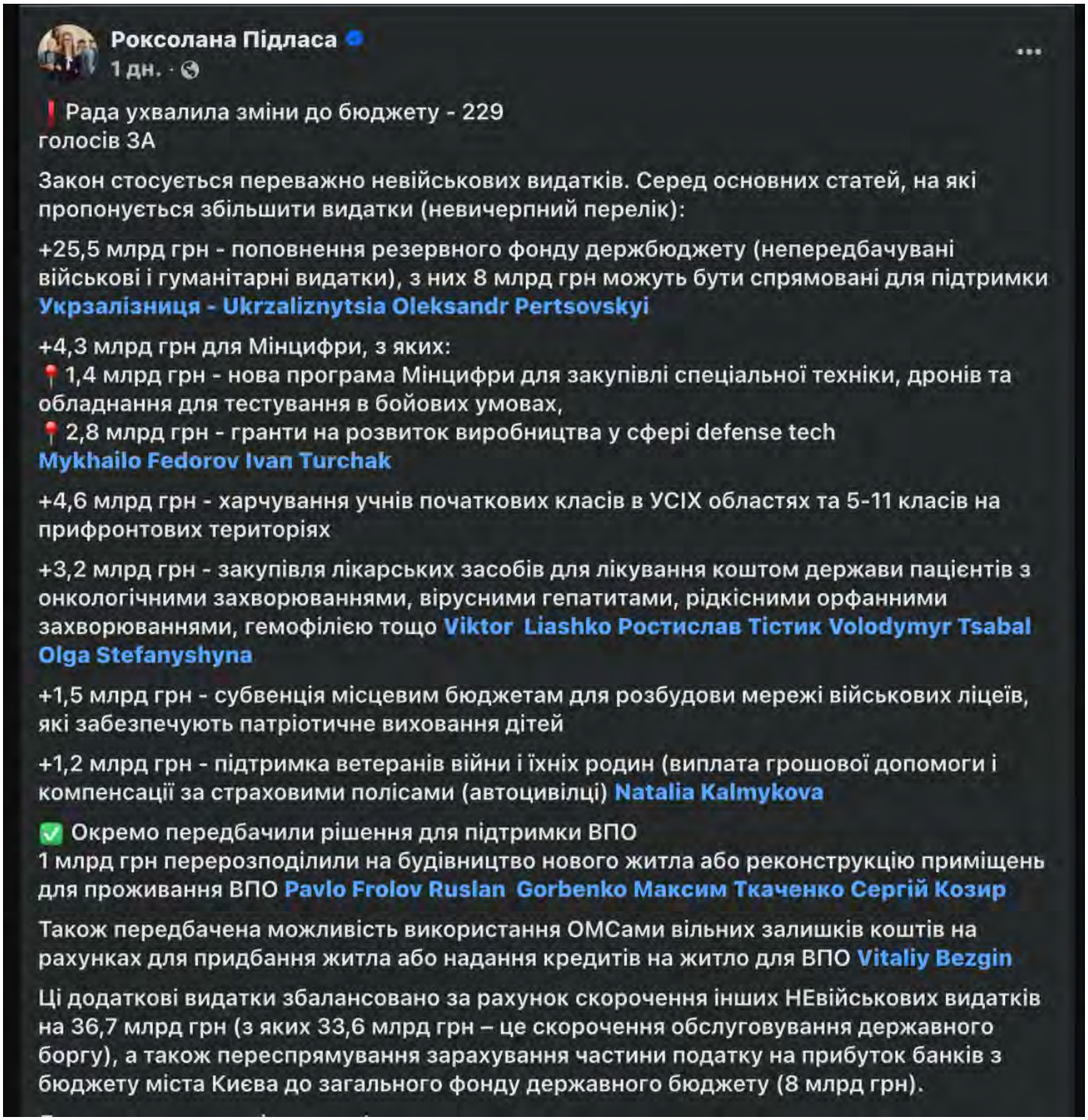
1) — перерозподілила близько 40 млрд грн видатків переважно за рахунок скорочення на 33,6 млрд грн видатків на обслуговування держборгу,

поміж іншим

2) — ***"Укрзалізниця"*** **отримає 8 млрд грн доходів від прибутку банків, які мали б іти до бюджету Києва**.

"Закон стосується переважно невійськових видатків. Серед основних статей, на які пропонується збільшити видатки (невичерпний перелік), +25,5 млрд грн - поповнення резервного фонду держбюджету (непередбачувані військові і

гуманітарні видатки), з них 8 млрд грн можуть бути спрямовані для підтримки "Укрзалізниці", – прокоментувала глава парламентського бюджетного комітету Роксолана ***Підласа*** у Facebook.

Роксолана Підласа
1 дн. ·

❗ Рада ухвалила зміни до бюджету - 229 голосів ЗА

Закон стосується переважно невійськових видатків. Серед основних статей, на які пропонується збільшити видатки (невичерпний перелік):

+25,5 млрд грн - поповнення резервного фонду держбюджету (непередбачувані військові і гуманітарні видатки), з них 8 млрд грн можуть бути спрямовані для підтримки Укрзалізниця - Ukrzaliznytsia Oleksandr Pertsovskyi

+4,3 млрд грн для Мінцифри, з яких:
📍 1,4 млрд грн - нова програма Мінцифри для закупівлі спеціальної техніки, дронів та обладнання для тестування в бойових умовах,
📍 2,8 млрд грн - гранти на розвиток виробництва у сфері defense tech
Mykhailo Fedorov Ivan Turchak

+4,6 млрд грн - харчування учнів початкових класів в УСІХ областях та 5-11 класів на прифронтових територіях

+3,2 млрд грн - закупівля лікарських засобів для лікування коштом держави пацієнтів з онкологічними захворюваннями, вірусними гепатитами, рідкісними орфанними захворюваннями, гемофілією тощо Viktor Liashko Ростислав Тістик Volodymyr Tsabal Olga Stefanyshyna

+1,5 млрд грн - субвенція місцевим бюджетам для розбудови мережі військових ліцеїв, які забезпечують патріотичне виховання дітей

+1,2 млрд грн - підтримка ветеранів війни і їхніх родин (виплата грошової допомоги і компенсації за страховими полісами (автоцивілці) Natalia Kalmykova

✅ Окремо передбачили рішення для підтримки ВПО
1 млрд грн перерозподілили на будівництво нового житла або реконструкцію приміщень для проживання ВПО Pavlo Frolov Ruslan Gorbenko Максим Ткаченко Сергій Козир

Також передбачена можливість використання ОМСами вільних залишків коштів на рахунках для придбання житла або надання кредитів на житло для ВПО Vitaliy Bezgin

Ці додаткові видатки збалансовано за рахунок скорочення інших НЕвійськових видатків на 36,7 млрд грн (з яких 33,6 млрд грн – це скорочення обслуговування державного боргу), а також переспрямування зарахування частини податку на прибуток банків з бюджету міста Києва до загального фонду державного бюджету (8 млрд грн).

Як передає кореспондент агентства "Інтерфакс-Україна", за закон №13439-3 у цілому проголосували 229 народних депутатів на пленарному засіданні Верховної Ради у середу за необхідного мінімуму у 226 голосів.

Як зазначило міністерство фінансів у пресрелізі, 4,3 млрд грн спрямовано для цифрового розвитку, з яких 1,4 млрд грн – на закупівлю спеціальної техніки, дронів та обладнання для тестування в бойових умовах і 2,8 млрд грн – на грантову підтримку виробників у сфері defense tech.

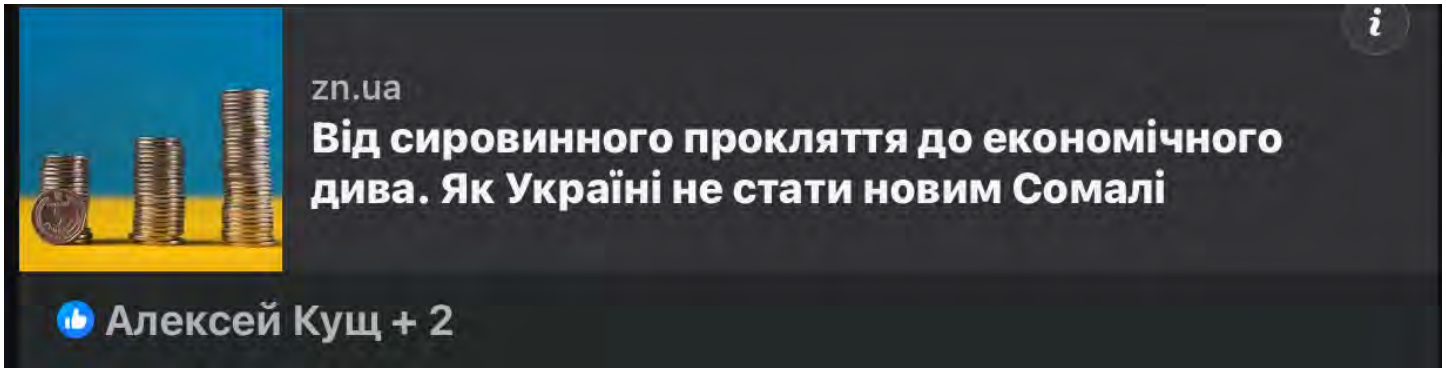
Ще 4,6 млрд грн піде на харчування учнів 1–4 класів у всіх областях та учнів 5–11 класів у прифронтових територіях, 3,2 млрд грн – на закупівлю лікарських засобів для лікування онкологічних хворих, пацієнтів із рідкісними орфанними захворюваннями, гепатитами, гемофілією тощо, 1,5 млрд грн – на субвенцію місцевим бюджетам для розвитку мережі військових ліцеїв та 1,2 млрд грн – підтримку ветеранів війни та їхніх родин (грошова допомога, компенсації за страховими полісами).

Мінфін наголосив, що окрему увагу приділено підтримці внутрішньо переміщених осіб (ВПО): на будівництво або реконструкцію житла для них спрямовано 1 млрд грн. Також передбачено можливість використання органами місцевого самоврядування вільних залишків коштів для придбання житла або надання пільгових кредитів ВПО, додало міністерство.

***

№ 1.055

"Що мертве, померти не може, але повстає знову, сильніше і міцніше, ніж раніше"

2025-08-22

Кущ

З катехізису Потонулого бога «Гри Престолів»

1. Яке майбутнє в української економіки після війни?

«Україна, яку ми втратили»,

1) — це ***індустріалізована країна з 52 мільйонами*** осіб.

Україна, до якої ми дійшли,

2) — це ***зруйнована війною економіка з населенням у 27–28 мільйонів*** осіб.

2. Якою ж буде Україна, яку ми побудуємо?

Вона буде саме такою, якою її сформує нова модель економічного розвитку. Прикро визнавати, але **навіть на 35-му році незалежності у нас такої моделі ніколи не було і поки немає**.

Спершу, в 1990-х роках, влада проводила структурні реформи, які були покликані створити необхідні передумови для переходу від планової економіки до ринкової.

Вирішувалися питання «великої та малої приватизації», запроваджувалися власна грошова одиниця та податкова система.

На початку нульових суспільством і політичними елітами було досягнуто своєрідного консенсусу у вигляді неформального суспільного договору:

— «Ми (еліти) не заважаємо вам (народу) заробляти ваші дрібнички, гарантуємо відносно низький рівень тарифів і певні соціальні стандарти; а ви (народ) не заважаєте нам (елітам) ділити основні активи та фінансові потоки країни».

3. Майбутнє української економіки: як залучити інвесторів

Саме внаслідок такого «суспільного договору» в Україні виникли два антагоністичні класи:

1) — ***мікропідприємництво***, яке вбачало ідеальну модель розвитку у форматі анархокапіталізму, та

2) — ***олігархи***, що виступали за своєрідну модель квазідержавного капіталізму, який функціонував за рахунок модерації ними політичного життя в країні та контролю за засобами масової інформації й партіями.

З 2014 року наша економіка перебуває у довгому треку «реформ», здебільшого «безглуздому та безжальному».

Формується досить шкідлива впевненість чиновників, що «ринок владнає все», а їхня роль

— це такий собі ***«прихований дирижизм на перехресті бюджетних фінансових потоків»***.

Під час війни ми маємо

1) — завантаження основних виробничих потужностей економіки на рівні 70% і

2) — безробіття на рівні 15% економічно активного населення.

Та

3) — темпи зростання ВВП 2025 року на рівні 1–1,5%.

Усі ці індикатори звучать, як безжальний вирок уряду, який не в змозі

(1) — сформувати хоча б середньострокову візію економічного розвитку,

(2) — забезпечити максимальну зайнятість із безробіттям на позначці максимум 2–3% і

(3) — завантаженням виробничих потужностей на рівні 85–90%.

(4) — І з темпами зростання ВВП на рівні 7% і вище.

4. То якою ж могла би бути модель зростання після війни?

Фрідріх Гаєк сказав би,

— ***«що те, що вже мертве, померти не зможе, і це варто лише поховати, хоч би яким прикрим було це прощання»***.

Але Джон Мейнард Кейнс посперечався би з ним:

— ***«Поховати ніколи не пізно, але, може, спершу варто зняти удавку з шиї?»***.

Ресурсне прокляття

— саме так називають стан країн, які сподівалися на багаті надра або монотовари, що користуються попитом, і через це втратили тонус національної економіки.

Свого часу Україну називали «східноєвропейським тигром».

На жаль,

— сировинне прокляття в нашій економіці діє, мабуть, найбільш показово серед інших країн Європи.

2005 року

1) — 20% аграрних сировинних товарів у структурі національного експорту. Це співмірно із експортом складної промислової продукції з високим рівнем доданої вартості.

До повномасштабної війни

2) — аграрний сировинний експорт становить уже 50%, а складна продукція — 5%.

Зараз

3) — експорт аграрної сировини досягнув 80%.

Під час війни згоріли три «паперові тигри» національної економіки:

1) — сектор ІТ-послуг (значна частина якого релокувалася в інші країни);

2) — експорт трудових ресурсів, коли Україна отримувала трансферти з-за кордону (цей показник впав до рівня менш як 10 млрд дол. на рік);

і, хоч як дивно, руйнується і

3) — сировинний аграрний сектор, попри домінування у структурі експорту (через логістичні, транспортні проблеми, високі ціни на добрива та пальне, воєнні ризики тощо).

Тобто

— **наші чиновники робили ставку на експорт сировини (аграрної, цифрової, «трудової»), але ця ставка під час війни не спрацювала**.

Чому?

А тому що

під час війни **спрацьовують лише ставки на сектори**

1) — *матеріального виробництва* (через підвищений попит на конкретні матеріальні ресурси) і

2) — *сектор послуг* (для збереження зайнятості населення).

Матеріальне виробництво

— це правильно відкалібрована *державна промислова політика* (якої у нас немає).

А *сектор послуг*

— це *економічна свобода*, якої у нас теж не густо.

Основна причина невдач:

1) — орієнтація на ***моновиробництво сировини*** зі спадаючою віддачею та

2) — неправильне застосування ***теорії абсолютних і порівняльних переваг*** теорій Адама Сміта та Давида Рікардо.

Ці теорії говорять, що якщо в Україні кращий набір абсолютних умов чи альтернативних витрат під час виробництва аграрної сировини, значить, вона повинна спеціалізуватися на продукуванні сировинної аграрної продукції.

Щодо України цей капкан бідності виглядає так:

> 1) — раз у нас сприятливі умови для сільського господарства і ми маємо абсолютні та порівняльні переваги в цій галузі порівняно з іншими країнами, то ми маємо концентруватися на виробництві кукурудзи, зерна, тобто сировинних монотоварів із спадаючою віддачею.

Однак,

на відміну від товарів із високим рівнем додаткової вартості,

> 2) — на випуску продукції сільського господарства не можна отримати ефект від масштабу.

Так, при виробництві легкових автомобілів збільшення обсягів виробництва приведе до зменшення витрат на одиницю товару, а в аграрному секторі та видобутку корисних копалин, навпаки, кожна додаткова тонна пшениці або нова тонна видобутої руди потребує нових витрат:

> — родючість ґрунтів вичерпується, запаси руди виснажуються.

У результаті

— ми отримали економіку, в якій розвивалися лише ті галузі, які або мали абсолютні переваги на світовому ринку, або спиралися на виробництво аграрних монотоварів та сировини з меншою віддачею.

Галузі із зростаючою віддачею, які могли базуватися на використанні відносних переваг, наприклад, переробка, виробництво товарів народного споживання, машинобудування тощо, практично не розвивалися.

5. До чого можуть призвести такі наші дисбаланси у розвитку?

До 1960 року економіка Сомалі випереджала якісні параметри Південної Кореї.

Але остання завдяки ставці, зробленій на розвиток творчої та інноваційної економіки (щоправда, перед цим було реалізовано незалежну промислову політику), зуміла вирватися з порочного кола абсолютних і відносних переваг у вигляді дешевої робочої сили та ставки на сільське господарство.

А Сомалі «спіймала» свої конкурентні переваги у такому захоплюючому занятті, як «ловля» чужих танкерів.

Саме тому замість сировинної та галузевої моделі Україна має перейти до моделі *кластерного розвитку*, який полягає у поєднанні всіх факторних продуктивних сил:

> **— людських, природних, інфраструктурних, конкурентних, енергетичних.**

Це мають бути як цільові та технологічні, так і широкі міжгалузеві кластери.

Очевидно, що біотехнологічний кластер має стати в Україні базовим:

> — не тільки виробництво продуктів харчування, а й лідерські позиції у виробництві біопалива, рослинного білка, лецитинів, ізолятів, біодобавок.

Максимальне формування генерації доданої вартості шляхом стимулювання вертикально інтегрованих виробничих систем.

Формування регіональних кластерів розвитку у вигляді територіально-економічних районів і надання таким кластерним утворенням прав на здійснення власної податкової та інвестиційної політики (із збереженням функцій загальнодержавних податків).

Фіскальні стимули мають працювати виключно на стимулювання експорту продукції з високим рівнем доданої вартості.

Тобто відшкодування ПДВ — лише за видами складних товарів, а не сировини.

Оподаткування експорту сировини спеціальними митами та концентрація цих ресурсів у спеціальному національному резервному фонді для здійснення інвестицій у структурну перебудову економіки або для розподілу регулярних виплат такого фонду між громадянами.

Розвиток машинобудівного, електронного, енергетичного, хімічного та оборонно-промислового кластерів.

Запровадження навколо українських АЕС поясу посиленої індустріалізації та урбанізації шляхом створення чартерних міст («вільних міст»), із повним звільненням малого та середнього бізнесу від податків і регулятивних процедур.

Це має вирішити і проблему розміщення мільйонів внутрішньо переміщених осіб.

6. Залученість ветеранів в економіку: бізнес назвав тенденції

Використання творчого потенціалу українських мегаполісів шляхом стимулювання розвитку технологічних парків на перетині освіти, науки та існуючих промислових платформ.

Реальна податкова революція — фіскальне розкріпачення населення, тобто передача працівникам права на самостійну сплату податку на доходи фізичних осіб (та зняття з бізнесу цього транзакційного навантаження).

З одночасним наданням громадянам прав на широкий податковий кредит на суму інвестицій у свою сім'ю.

«Нульова група» підприємців — створення спеціальної групи для мікропідприємництва, коли до певного порога доходів у форматі сімейних бізнесів така діяльність узагалі позбавляється обов'язку сплачувати будь-які податки та збори, проходити перевірки, отримувати дозволи тощо.

Десятирічна податкова амністія — легалізація капіталів шляхом разового внесення їх у банківську систему без сплати податків.

Модель Харрода—Домара, завершена після Другої світової війни 1946 року, говорить про ефект «великого економічного поштовху». Україна має досягти саме такого синергетичного ефекту.

Тобто **Україна потребує уколу «адреналіну» в економічне серце**

Це має бути композитний стимул у вигляді:

(1) - монетарного імпульсу з боку НБУ — рефінансування з боку Нацбанку вкладень банків в інфраструктурні облігації та промислову іпотеку;

(2) - податкового імпульсу у вигляді кардинального скорочення податків на працю з відповідними компенсаторами (оподаткування рентних, сировинних доходів), що має одночасно суттєво збільшити сукупний платоспроможний попит населення та скоротити експорт капіталу сировинними ФПГ;

(3) - бюджетного імпульсу у вигляді витрат на інфраструктурне та енергетичне оновлення;

(4) - інвестиційного імпульсу шляхом створення сталих точок зростання та підвищення мультиплікатора зростання.

Звісно, що держава має дбати і про захист внутрішнього ринку, бо інакше весь імпульс піде у купівлю імпортних товарів.

Також важливо застосувати широкий спектр стимулів для розвитку експорту, зокрема і у сегменті МСБ.

Економічні ліфти вирощування власних бізнес-чемпіонів — від точки нульового оподаткування сімейного бізнесу до простих податкових моделей малого бізнесу, далі через загальний порядок оподаткування середнього бізнесу та підвищеного оподаткування ФПГ, а не навпаки.

Загалом нова модель розвитку має бути чимось схожа на індійський танок: однією рукою закручуємо лампочку на люстрі, а іншою — гладимо собаку біля ніг.

Тобто

1) — сильна держава на макрорівні, здатна захистити внутрішній ринок і підтримати експорт своїх компаній за кордоном, та

2) — повне усунення впливу державних регулятивних органів на мікрорівні, де зароджується початковий імпульс підприємницького духу, який треба лише розкувати.

І в такому разі він принесе золоті яблука молодості для національної економіки.

І тоді відбудеться українська Алія — повернення українців з-за кордону у зростаючу та вільну економіку.

***

№ 1.056

Я бы Серёже не оставил и ларёк посторожить – сказал как-то Фирташ в узком кругу, про бизнес-навыки Лёвочкина

2025-08-22

Бондаренко

Создать проблему, потом вымогать деньги за её решение, интриганить или просто нагадить и наблюдать из-за паркана – это да. А с бизнесом – швах.

Бигусы (Вікторія Ковцун) сделали расследование о злоключениях двух горе-инвесторов – ***Лёвочкина*** и его шнурка Владика ***Каськива*** в ***Боржаве*** (Пилипець, Закарпатье) см. ссылку в 1 комм.

Возможно, кто-то помнит, что

> — в 2010 году ***Лёвочкин*** определил ***Каськива*** руководить ***Нацпроектами***, с которых Владик стащил у державы 200 млн грн якобы на что-то олимпийско-экологическое, вывел на оффшоры, а потом за эти деньги выкупил 450 га земли в карпатском заповеднике ***Боржава***.

Государство за 10 лет чудом конфисковало эту землю, но так и не смогло Каськива за это посадить.

> — Потому что адвокат у Влади – ***Татаров***.

НАБУ-САП что-то пытается ему предъявить, вернее не ему, а его подельникам, но как-то вяленько. Тем временем Каськив заселил татаровского тестя Павлушина в свой дом в Карпатах, где тот якобы занимается

обслуживанием туристов, и за это виртуальное обслуживание уже заработал несколько миллионов.

30 лет до этого тесть был маршрутчиком, потом переделался девелопером (дело «Дейринг-капитал» по украденному земучастку Укрбуда на Святошине), а теперь вот турызмом на полоныни занялся на старости лет.

Тем временем прокуроры попросили суд зупинити кримінальне провадження в отношении нескольких ребят (водители, помощники-радныки), на которых Каськив оформлял свои фирмы прокладки, а Владик депутатствует от зажопа в Закарпатском облсовете и уже по новой почти отвел себе ещё 350 га заповедника и сменил целевое.

Но **украсть 800 га Каськив может, а вот шану дать активу - нет**.

— Как любой аферист он умеет придумывать грандиозные проджэкты, которые взлететь не могут, по определению.

Сам ***Лёвочкин*** инвестировать не решается, зная повадки своего шаловливого пуделька.

Но в своем подольском офисе устраивает Владику встречи со своими партнерами, соратниками и приятелями. Среди которых бигусы задокументирвали:

— Игоря ***Кушнира*** - в 2012-23 гг руководил Киевгорстроем (с подачи Лёпы) и таки довёл, его до ручки, но с зарплаты приобрел поместье в Ницце, самолёт, яхту и золотые паспорта граждан Кипра

— Игоря ***Палицу*** – хозяин Буковеля и Волыни, партнер ***Миндича.***

— Давида ***Арахамию***

— И инвесторов помельче, типа ***Кодецкого*** и проч.

Но никто вкладываться НЕ решается, зная Лёпу и Владю,

— разве что тесть Татарова может помочь. Советом)

Уже 15 лет жуют сопли. и будут ещё столько же.

Штришок:

1) — замом ***Каськива*** в ***Нацпроектах*** был зам ***Ермака*** – ***Жовква***, та и вообще

2) — **банковая инфильтрована людьми Лёвочкина.**

***

Владимир Бондаренко 2025-08-22
3 ч. ·

Я бы Серёже не оставил и ларёк посторожить – сказал как-то Фирташ в узком кругу, про бизнес-навыки Лёвочкина

Создать проблему, потом вымогать деньги за её решение, интриганить или просто нагадить и наблюдать из-за паркана – это да. А с бизнесом – швах

Бигусы (**Вікторія Ковцун**) сделали расследование о злоключениях двух горе-инвесторов – Лёвочкина и его шнурка Владика Каськива в Боржаве (Пилипець, Закарпатье) см. ссылку в 1 комм

возможно, кто-то помнит, что в 2010 году Лёвочкин определил Каськива руководить Нацпроектами, с которых Владик стащил у державы 200 млн грн якобы на что-то олимпийско-экологическое, вывел на оффшоры, а потом за эти деньги выкупил 450 га земли в карпатском заповеднике Боржава. Государство за 10 лет чудом конфисковало эту землю, но так и не смогло Каськива за это посадить. Потому что адвокат у Влади – Татаров. НАБУ-САП что-то пытается ему предъявить, вернее не ему, а его подельникам, но как-то вяленько. Тем временем Каськив заселил татаровского тестя Павлушина в свой дом в Карпатах, где тот якобы занимается обслуживанием туристов, и за это виртуальное обслуживание уже заработал несколько миллионов. 30 лет до этого тесть был маршрутчиком, потом переделался девелопером (дело «Дейринг-капитал» по украденному земучастку Укрбуда на Святошине), а теперь вот турызмом на полоныни занялся на старости лет. Тем временем прокуроры попросили суд зупинити кримінальне провадження в отношении нескольких ребят (водители, помощники-радныки), на которых Каськив оформлял свои фирмы прокладки, а Владик депутатствует от зажопа в Закарпатском облсовете и уже по новой почти отвел себе ещё 350 га заповедника и сменил целевое

но украсть 800 га Каськив может, а вот шану дать активу - нет. Как любой аферист он умеет придумывать грандиозные проджэкты, которые взлететь не могут, по определению. Сам Лёвочкин инвестировать не решается, зная повадки своего шаловливого пуделька. Но в своем подольском офисе устраивает Владику встречи со своими партнерами, соратниками и приятелями. Среди которых бигусы задокументирвали:

Игоря Кушнира - в 2012-23 гг руководил Киевгорстроем (с подачи Лёпы) и таки довёл, его до ручки, но с зарплаты приобрел поместье в Ницце, самолёт, яхту и золотые паспорта граждан Кипра

Игоря Палицу – хозяин Буковеля и Волыни, партнер Миндича

Давида Арахамию

И инвесторов помельче, типа Кодецкого и проч. Но никто вкладываться НЕ решается, зная Лёпу и Владю, разве что тесть Татарова может помочь. Советом) Уже 15 лет жуют сопли. и будут ещё столько же

Штришок: замом Каськива в Нацпроектах был зам Ермака – Жовква, та и вообще банковая инфильтрована людьми Лёвочкина

***

№ 1.057

ОФІС ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

В Офісі Президента відбудеться реформування, завдяки якому зросте відсоток військових і ветеранів серед працівників у всіх департаментах

Офіс Президента України
8 мин. ·

2025-08-22

Президент України Володимир Зеленський підтримав пропозицію реформувати Офіс Президента для того, щоб суттєву кількість його працівників становили військові з підтвердженим бойовим досвідом і ветерани бойових дій. Відповідну пропозицію вніс керівник Офісу Президента Андрій Єрмак.

Ідеться про працівників усіх рівнів у кожному з департаментів. За словами Андрія Єрмака, мова не лише про справедливе ставлення до українських воїнів, а й про їхнє вміння приносити важливі результати.

Як приклад він навів роботу свого заступника полковника Павла Паліси, який раніше був командиром 93-ї окремої механізованої бригади «Холодний Яр», а зараз виконує завдання в Офісі Президента, демонструючи таку ж швидкість, чесність і принциповість.

Андрій Єрмак зазначив, що в майбутньому така культура має поширитися на всю державну службу, а також закликав представників бізнесу, ІТ та культури підтримати цю ініціативу.

Там МАСЛА
доїуя

Андрій Єрмак 🇺🇦 2025-08-22

‼️Ми впроваджуємо дещо важливе.

Мова про людей, які пройшли фронт. Вони знають, що таке дисципліна, відповідальність і братерство.

А головне - НЕБАЙДУЖІСТЬ.

Не всі з них – кадрові військові, чимало добровольців пішли з цивілки.

Дехто працював в успішних компаніях.

І держава має бути їм вдячною.

Сьогодні я запропонував Президенту України реформувати ОП.

Ідея в тому, щоб суттєву кількість працівників Офісу складали військовослужбовці з підтвердженим бойовим досвідом повномасштабної війни або ветерани бойових дій.

Мова про працівників усіх рівнів. У всіх департаментах без винятку.
Володимир Зеленський підтримав цю ідею.

Це справедливо. Бо саме ці люди - мірило честі, моралі й відданості Україні.

Я добре знаю, як змінюється темп, коли поруч люди які пройшли війну.

Вони не шукають виправдань, вони шукають рішення як досягти результату.

Приклад поруч. Мій заступник, полковник Павло Паліса, раніше командував 93-ю окремою механізованою бригадою «Холодний Яр».

На війні він відповідав за життя своїх підлеглих і успішність бойових операцій. Тепер, у Офісі він демонструє ту саму швидкість, чесність і принциповість - для нього це означає залишатися вірним собі й країні.

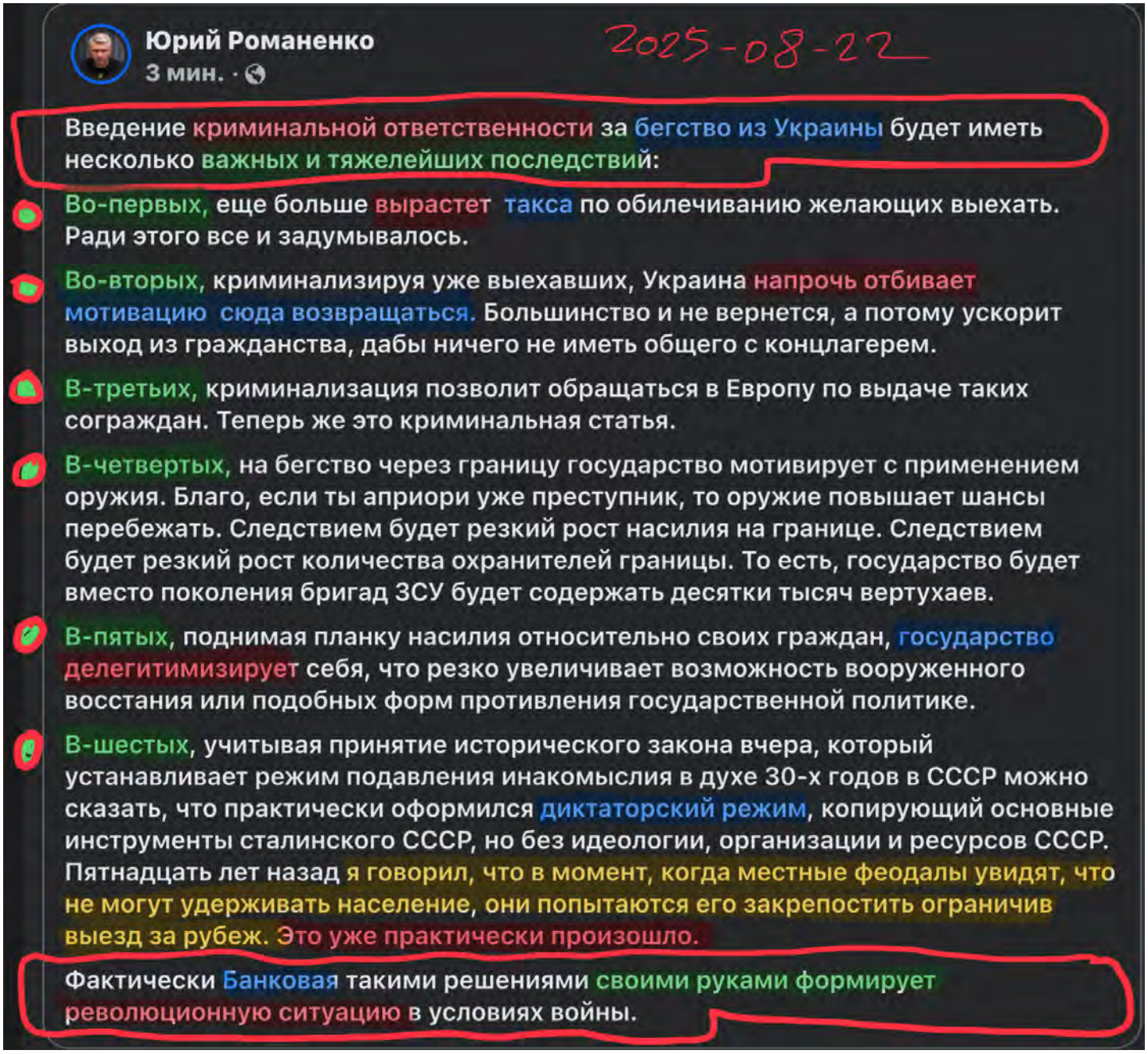
Саме така культура мала б поширюватись на всю державну службу в майбутньому.

І це приклад не тільки для держави.

Бізнес, IT, культура - теж мають брати ветеранів у команди. Це робить систему сильнішою й справедливішою.

***

№ 1.058

Юрий Романенко
3 мин. ·

2025-08-22

Введение криминальной ответственности за бегство из Украины будет иметь несколько важных и тяжелейших последствий:

Во-первых, еще больше вырастет такса по обилечиванию желающих выехать. Ради этого все и задумывалось.

Во-вторых, криминализируя уже выехавших, Украина напрочь отбивает мотивацию сюда возвращаться. Большинство и не вернется, а потому ускорит выход из гражданства, дабы ничего не иметь общего с концлагерем.

В-третьих, криминализация позволит обращаться в Европу по выдаче таких сограждан. Теперь же это криминальная статья.

В-четвертых, на бегство через границу государство мотивирует с применением оружия. Благо, если ты априори уже преступник, то оружие повышает шансы перебежать. Следствием будет резкий рост насилия на границе. Следствием будет резкий рост количества охранителей границы. То есть, государство будет вместо поколения бригад ЗСУ будет содержать десятки тысяч вертухаев.

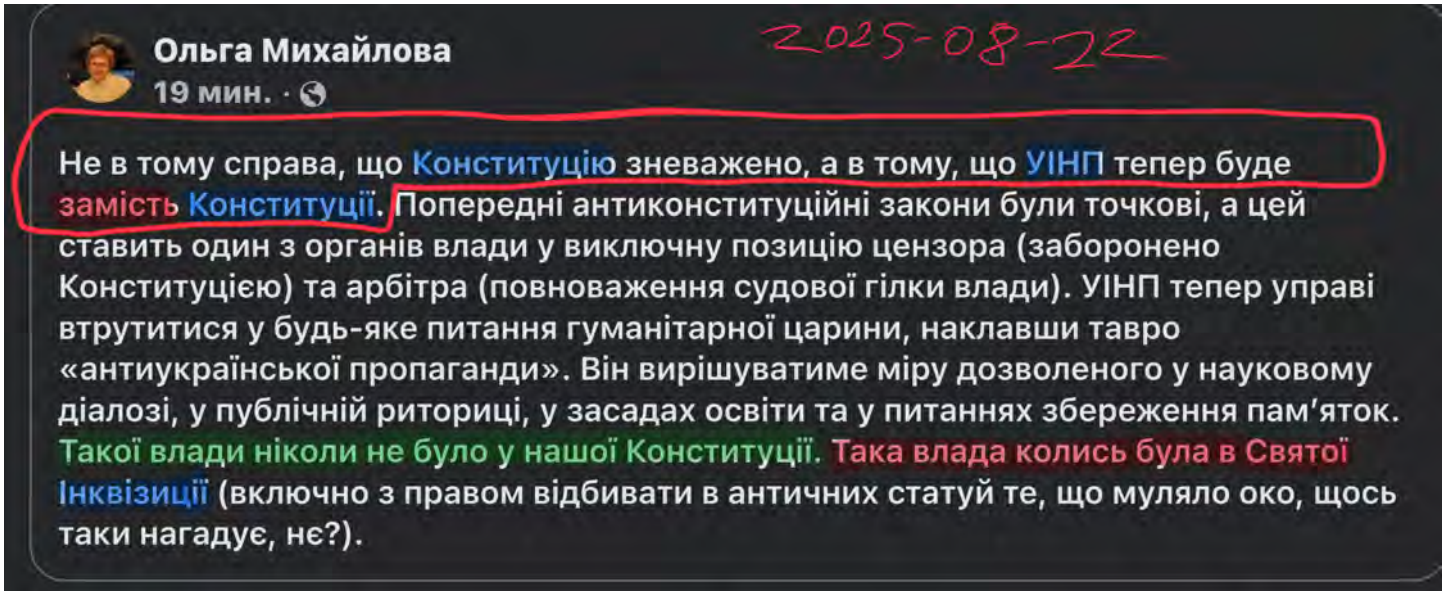
В-пятых, поднимая планку насилия относительно своих граждан, государство делегитимизирует себя, что резко увеличивает возможность вооруженного восстания или подобных форм противления государственной политике.

В-шестых, учитывая принятие исторического закона вчера, который устанавливает режим подавления инакомыслия в духе 30-х годов в СССР можно сказать, что практически оформился диктаторский режим, копирующий основные инструменты сталинского СССР, но без идеологии, организации и ресурсов СССР. Пятнадцать лет назад я говорил, что в момент, когда местные феодалы увидят, что не могут удерживать население, они попытаются его закрепостить ограничив выезд за рубеж. Это уже практически произошло.

Фактически Банковая такими решениями своими руками формирует революционную ситуацию в условиях войны.

***

№ 1.059

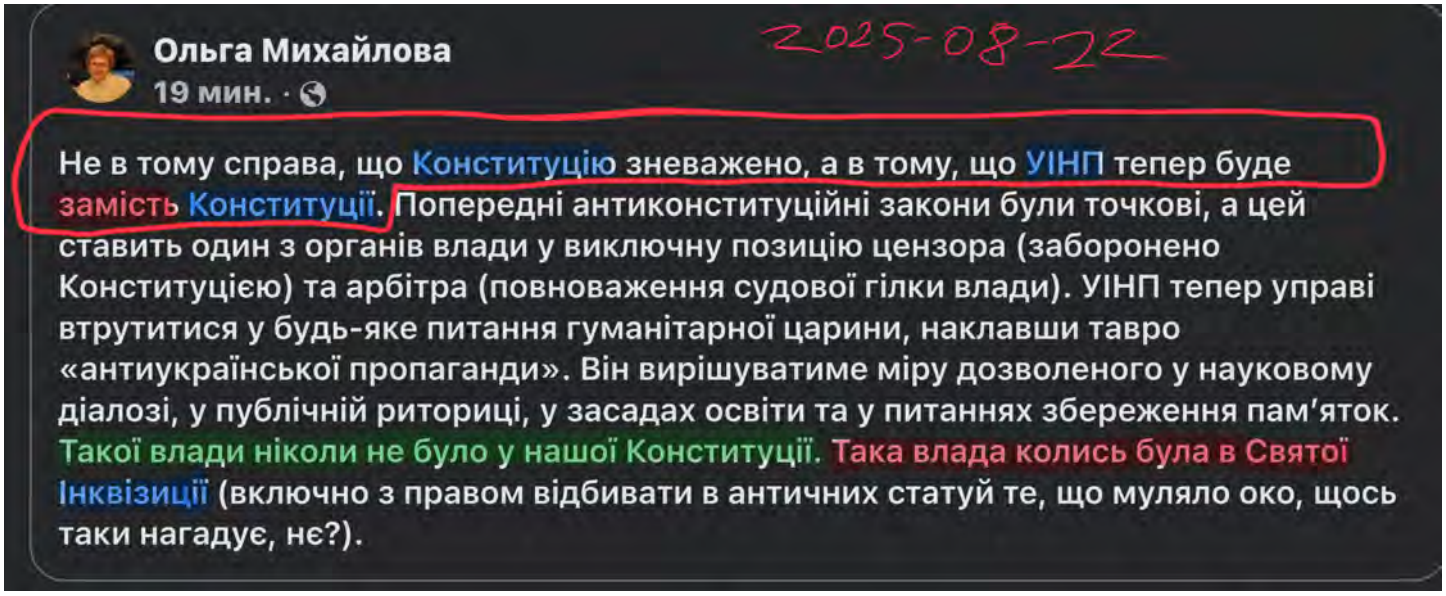
***

№ 1.060

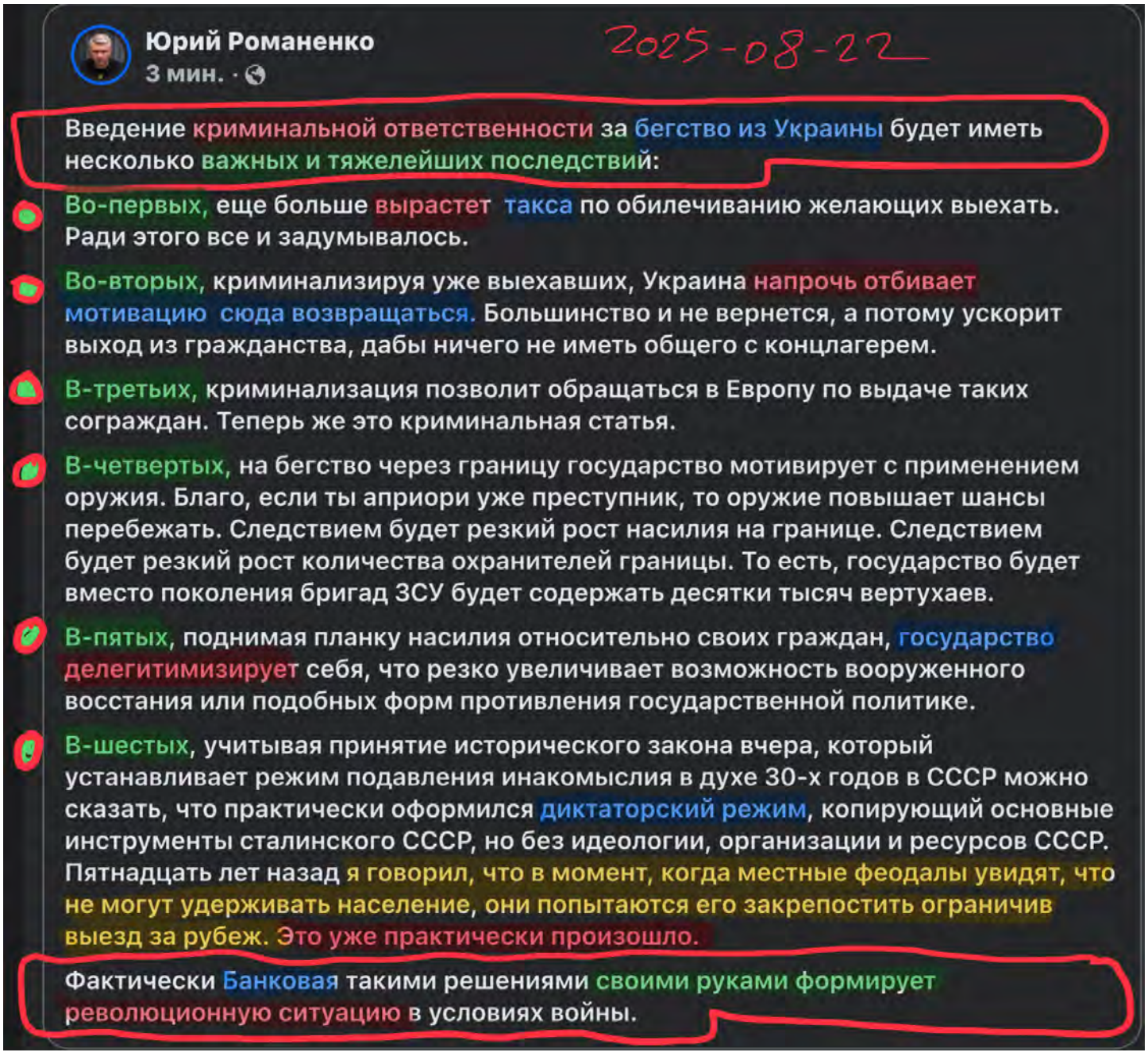
«Три ядра» новой укр. модели сохранения власти ОП

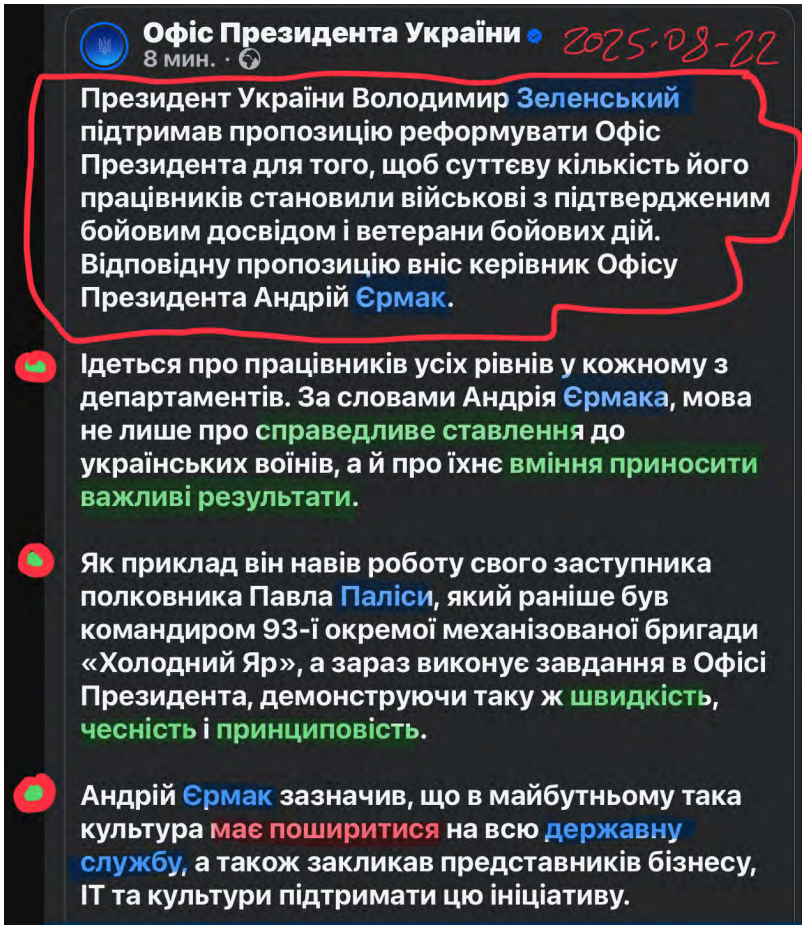
(1) **Инквизиция**

(2) **Железный занавес**

(3) **Воен хунта**

***

№ 1.061

Рауль Пребиш - аргентинский экономист, соавтор гипотезы Пребиша-Зингера, автор теории "зависимого развития" и "периферийного капитализма"

2025-08-22

Кущ

Пребиш **выдвигал следующие характеристики стран с "*периферийным капитализмом*", которые экономически зависят от развитого капиталистического ядра (в рамках мир-системного анализа):**

(1) - ***аграрно-сырьевой*** характер экономики и ***компрадорский*** характер политических элит (банановая республика, "проклятие ресурсов", франсафрика);

(2) - сырьевая специализация экономики, отсутствие товарной диверсификации экспорта (монокультурность) в рамках глобальных цепочек добавочной стоимости («Бедный Юг»);

(3) - ***деиндустриализация***;

(4) - ***олигархическая*** система управления, системная ***коррупция*** (Кумовской капитализм, Клептократия, Мафиозное государство)

(5) - низкий уровень внутреннего платежеспособного ***спроса*** по причине бедности большей части населения. Как итог: утечка мозгов, трудовая миграция, отток капитала, сырьевое истощение страны;

(6) - ***Депопуляция*** и трудовая ***миграция***;

(7) - Политическая нестабильность, рост социальной ***напряженности***.

Периферийный характер экономики развивающейся страны формируется в рамках "теории зависимости / теории зависимого развития.

Данная теория иллюстрирует причины, по которым развивающиеся страны попадают на самые нижние уровни глобальных цепочек добавочной стоимости.

Если у страны есть остатки промышленности, как в Украине

1) — это формат "полупериферийной" экономики, которая станет "периферийной" после завершения процесса деиндустриализации.

С другой стороны,

2) — можно попытаться войти и в капиталистическое ядро, как это сделали Южная Корея, Тайвань, Гонконг, Сингапур, Китай, Индонезия, Вьетнам и другие страны бывшей периферии глобальной мир-системы.

Но

3) — сделать это можно лишь с помощью отказа от сырьевого характера экономики и перехода к формату реиндустриализации и повышения сложности экономики и уровня генерируемой добавочной стоимости.

Бразильский социолог Ф. ***Кардозу*** выделил следующие характеристики "***теории зависимости"***:

(1) - капиталистическое ядро осуществляет экспансию в страны периферии с целью сырьевой эксплуатации;

(2) - ограничение динамики роста периферийных стран (как тут не вспомнить ВВП-варранты для Украины или "налог на рост" в интересах внешних кредиторов);

(3) - формирование специфической "кастовой" политической структуры в странах периферии;

Преодолеть эти тенденции поможет лишь пересмотр *роли государства* в сторону применения им

1) — более эффективных стимулов роста и

2) — купирования очагов нестабильности.

Самир ***Амин***, один из самых известных египетских экономистов, добавил в этот пазл следующие факторы:

(1) - укрупнение сельскохозяйственного производства, угнетение МСБ вследствие доминирования внутренних ФПГ и внешних ТНК;

(2) - неравенство в системе международного разделения труда, которое приводит развивающиеся страны к агарной и сырьевой специализации и усилению технологической зависимости от импорта;

(3) - постоянный дефицит торгового баланса, вывод капитала из страны, доминирование неполных бизнес-циклов;

(4) - кредитная зависимость от развитых стран;

(5) - структурная неустойчивость экономической, социальной и политической систем развивающихся стран;

(6) - преобладание компрадорских инвазий в структуру политических элит;

Преодоление "язв периферии" возможно с помощью:

(1) - реиндустриализации;

(2) - повышения эффективности роли государства;

(3) - субсидирования национальной промышленности и содействия развитию отечественного бизнеса, в первую очередь, МСБ.

(4) - национализация стратегических компаний и природных ресурсов;

(5) - проведение суверенной эмиссионной политики, увеличение налогообложения банковских транзакций.

Рауль ***Пребиш*** также стал соавтором ***теории Пребиша-Зингера***, которая заключается в том, что

— промышленные товары имеют большую эластичность спроса по доходам, чем первичные продукты, особенно в виде аграрного сырья.

По этой причине, по мере роста доходов, глобальный спрос на сложные промышленные товары увеличивается быстрее, чем спрос на сырье (в относительном ценовом измерении).

Более того,

— сырье обладает низкой эластичностью спроса по цене, то есть снижение цен не приводит к увеличению спроса на сырьевые товары и не позволяет увеличивать выручку от экспорта.

Это ключевая теория в рамках мир-системного анализа, которая объясняет почему те или иные страны стали ядром или периферией.

Именно поэтому,

— развивающиеся страны должны стремиться диверсифицировать свой экспорт и линейку товаров, уменьшая зависимость от экспорта сырья с помощью развития национальной обрабатывающей промышленности.

Сейчас данная теория расширена:

— относительные цены рассматриваются не только в паре "сырье - готовые товары", но и в паре "простые товары - сложные товары".

В 1998 году соавтор теории сэр Ханс Вольфганг ***Зингер***, британский экономист немецкого происхождения, отметил:

— "Одним из признаков этого является то, что в настоящее время гипотеза (Пребиша-Зингера) как запутанно, так и явно включается в рекомендации, предоставляемые Бреттон-Вудскими учреждениями развивающимся странам.

Их предупреждают о

— необходимости соблюдать осторожность даже в тех случаях, когда экспортные цены (на сырье) временно благоприятны, и оберегать от переоценки валюты (избегать укрепления национальной валюты) и «голландской болезни» со всеми неблагоприятными последствиями для остальной экономики и всеми опасностями макроэкономической нестабильности, которые может повлечь за собой внезапный бум в крупном экспортном секторе (сырьевом).

Их предупреждают, чтобы они помнили, что

— перспективы цен на сырьевые товары не являются благоприятными и что непредвиденные доходы будут, как правило, временными, а

последующий рецидив, вероятно, будет больше, чем временные непредвиденные доходы".

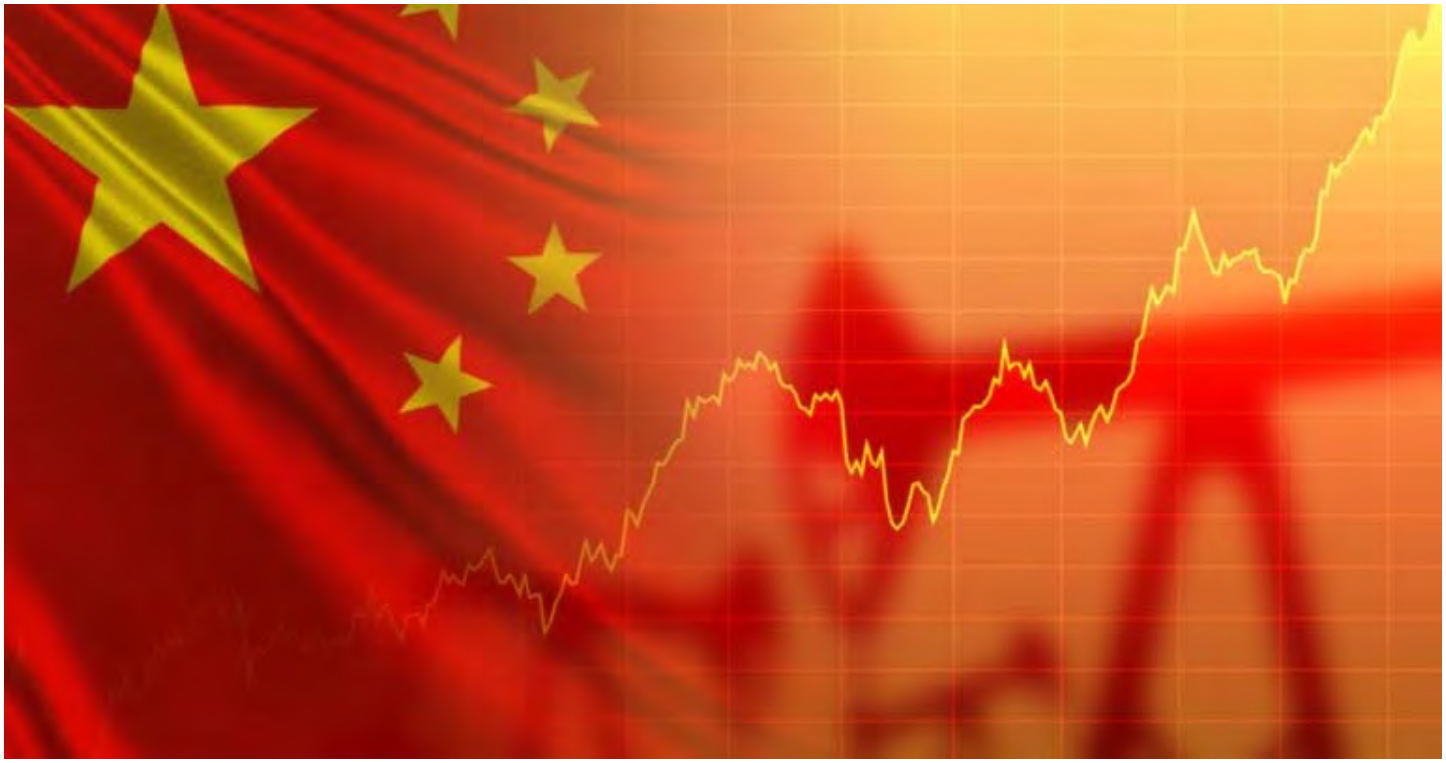
От себя добавлю, что

—.особенно длинным рецидив будет в *сырьевых странах*, которые даже не удосужились создать *национальный резервный фонд* за счет применения пошлин на экспорт сырья.

***

№ 1.062

Державна статистика буває різною. Довіряти їй завжди не варто, проте використовувати можна. Потрібно лише знати як й нащо

2025-08-20

Гаврилечко

Наведені нижче дані ви не побачите у *вітчизняній статистиці.*

Їх там немає.

Оскільки *навіть натяку на подібний облік в Україні не існує*.

А в Китаї - він є.

Чому в нас немає, а там є?

Тому що

— обрахунок ***частки доданої вартості*** свідчить про ускладнення/спрощення економіки.

З моменту набуття Незалежності - українська економіка навіть не спрощувалась, а примітизувалась ("дрони на кухні" - то апофеоз цього процесу),

а от

1) — китайська економіка - постійно *ускладнювалася* й *технологічно* й *структурно*.

А разом з нею вдосконалювалась і

2) — система публічного *адміністрування*.

Саме це ускладнення (разом із відповідним адмініструванням) визначає спроможність держави.

Немає складної економіки - немає самостійності.

— Наслідок тут очевидний. Але... не для всіх...

Додана вартість продукції провідних промислових підприємств Китаю, що є важливим економічним індикатором, у липні 2025 року зросла на 5,7% у річному обчисленні.

Про це свідчать дані, опубліковані 15 серпня Державним статистичним управлінням (ДСУ) КНР.

— «У розбивці по секторах додана вартість у гірничодобувній промисловості збільшилася на 5,0% в річному обчисленні, в обробній промисловості – на 6,2%, а в сфері виробництва і постачання електроенергії, теплової енергії, газу і води – на 3,3%. Показник у виробництві обладнання підвищився на 8,4%, а у високотехнологічному виробництві – на 9,3%, що на 2,7 і 3,6 відсоткових пункти перевищує загальну додану вартість провідних промислових підприємств відповідно», – зазначив офіційний представник ДСУ КНР Фу Лінхуей.

«Якщо дивитися в розбивці за формами власності, то додана вартість державних підприємств збільшилася на 5,4%; акціонерних компаній – на 6,5%; підприємств з іноземними інвестиціями, інвестиціями з Сянґана і Аоменя, а також з Тайваню – на 2,8%; приватних підприємств – на 5,0%. Що стосується конкретних продуктів, то випуск обладнання для 3D-друку, промислових роботів і транспортних засобів на нових джерелах енергії

підвищився на 24,2%, 24,0% і 17,1% відповідно в річному обчисленні», – продовжив він.

***

№ 1.063

ZN.UA

ЄПОРОЖНЕЧА. РОЗБІР НОВОЇ УРЯДОВОЇ ПРОГРАМИ

19 серпня, 2025

Юлія Самаєва, Редакторка відділу економіки ZN.UA

«Українці мають достатні знання, навички, ідеї та технології, аби створювати якісний продукт та високу додану вартість», — пише у *свіжопрезентованій програмі уряд пані Юлії Свириденко*, а потім на 342 сторінках переконливо доводить, що як мінімум у Кабміні таких українців конче бракує.

Ми ніколи не переоцінювали ролі і місця урядових планів в історії.

Єдина мета їхнього аналізу — тестування нових урядовців на інтелект, розуміння процесів, здатність продукувати хоч якісь сенси і побіжно на soft skills, наприклад, на повагу до читача чи увагу до деталей.

З останнім усе просто:

> — вивалivши суспільству понад три сотні сторінок суміші із забутого минулого і туманного майбутнього, уряд великодушно запропонував громадянам надати свої пропозиції впродовж п'яти робочих днів на сайт «намвсеодно.gov.ua».
>
> «Відповідне міністерство розгляне ваші пропозиції та врахує їх у роботі над планом».

«Яким ще планом?» — спитає уважний читач.

> — Не будемо прискіпуватися, **що план, що програма, що стратегічні ініціативи — абсолютно неважливо**. Причому ані нам, ані їм, на жаль.

На підтвердження цього **програма та її презентація сильно відрізняються**.

Загалом це нормально — не все з програми можна вмістити у презентації, але у цьому випадку, навпаки,

> — **не все презентоване потім знайшлося у повному оригінальному тексті**. Цікаво, правда ж?

(1) Добудова ХАЕС у презентації є, а в плані відсутня.

(2) Новий закон про СхідГЗК як про старт перезавантаження уранової галузі на слайдах є, а в тексті — ні.

(3) Боргове агентство у презентації утворять, а в плані навіть не згадують.

І таких прикладів з десяток лише за побіжного порівняння.

Халтура, хитрість, брак кваліфікованих кадрів?

Хоч би що ми обрали, все не на користь уряду.

(1) — Ці люди впевнені, що ніхто не читатиме усього тексту, всі лише погортають презентацію.

(2) — Ці люди дійсно вважають, що якість роботи вимірюється сторінками написаного, а не їхнім змістом.

(3) — Ці люди без жодних дисонансів поєднують в одній події і анонс аудиту держвидатків заради економії, і відеоролик про пріоритети уряду, який за державні кошти зняли, щоб використати один раз на презентації.

Багато слів на букву «п…» спадає на думку, але хай буде — поверхневість.

Тож, розібравшись із

1) soft skills, перейдемо безпосередньо до

2) професійних навичок урядовців економічного блоку.

Не те щоб нас не вразили «єЯсла», «шлях ВПО» чи «єНотаріат», просто описати все це неможливо фізично, а без нормальної економіки все це ще й ніколи нормально не запрацює.

Перше, що впадає в око,

— хронічні маніпуляції цифрами та заниження числових показників при доволі щедрих словесних обіцянках.

— Це програма, яку писали так, щоб точно виконати у звіті, сильно не переймаючись реальним результатом.

Приклад

— красива обіцянка, що 50% пенсіонерів отримуватимуть пенсію не нижче 4 тис. грн. Що ж, за даними ПФУ на липень, *середня пенсійна виплата наразі становить 6410 грн* і у жодному із регіонів не нижча за 4 тис. грн. Навіть вічно замикаюча Тернопільська область звітує про середню пенсію у 4967 грн. Загалом же пенсіонерів, які отримують пенсії у діапазоні від 3 до 5 тис. грн, наразі якраз 52,5%. Щоб вийти на діапазон «від 4 тисяч», потрібно зовсім небагато. Мова не про прорив, а про дуже незначне підвищення, на межі із банальною індексацією.

Зважайте на це, коли чуєте не менш щедрі обіцянки Свириденко про підвищення зарплат вчителям і лікарям. Цілком може статися, що і це підвищення буде навіть не на рівень інфляції.

Особливо з урахуванням того, що

— жодного зв’язку між обіцяним зростанням видатків і декларованим дефіцитом доходів у програмі уряду немає.

Озвучений аудит видатків,

1) по-перше, ще не означає їхнього скорочення, а

2) по-друге, взагалі незрозуміло коли буде.

З усіх інших статей теж не проглядаються додаткові джерела для фінансування видаткових забаганок, включно зі посиленим фінансуванням прифронтових громад.

При цьому

— **де взяти кошти просто «на прожиття» — теж неясно**.

А мова, між іншим, про *37 млрд дол*., за версією прем'єрки Свириденко, або про *45 млрд дол*., за версією міністра фінансів Сергія Марченка.

Колосальний ***дефіцит*** (хоч яку цифру візьми), за якого

— **додавати видатків і взагалі не згадувати про доходи — *злочин***.

Та головне, аби план виконувався.

Зокрема, он «надходження від приватизації до кінця 2025 р. мають бути не менше ніж 2 млрд гривень».

Таке собі досягнення, 2024-го було майже 10 млрд грн, а головне — чому в уряді взагалі забули про надходження від управління та оренди державного майна?

— Там точно є куди «зростати», і це стабільні регулярні надходження, а не разова приватизація. Втім, ця сфера складна, корупціогенна, треба докладати зусиль.

А про які зусилля ми говоримо, якщо з ***корупцією*** боротимуться запуском еСуду, еАкцизу, ЦНАП 2.0 та інших цифрових послуг, включно зі впровадженням ШІ.

З ***контрабандою*** — новим Митним кодексом (наче в старому прямо вписано дозвіл на хабарі).

Також прем'єрка окремо наголосила, що задля прориву в анти кор боротьбі поговорила *з новим очільником БЕБ*. Безвідносно до нового керівника, БЕБ як інституція — найслабше цуценя з усього силового виводку.

— Можна було ще поговорити про скорочення державного боргу з прибиральницею Мінфіну, а про євроінтеграцію — з водієм-далекобійником.

(1) Про *виведення капіталів* з країни — анічичирк,

(2) про *експортні схеми* — мовчок,

(3) про *закупівельні схеми* — цить, і боже збав згадати

(4) про *нал чи обнал*.

Величезні грошові потоки ідуть повз державну касу, розширюючись рік до року, а уряд, якому конче потрібні гроші, просто вирішив не дивитися в їхній бік.

Звісно, бо тоді доведеться працювати, а не хочеться.

Хочеться міняти костюми і писати всяку маячню на кшталт ***«визначення концептуальних підходів до єдиної цифрової екосистеми управління публічними інвестиціями».***

Героїчний тил

Щоб замаскувати **відсутність ідей**,

— **уряд раз по раз видає нам старе за нове**.

Причому не десь там, а у *промисловій політиці* — наріжному камені нашого виживання.

Так,

— до грудня 2025 року буде започатковано проєкт кластеризації та розроблено чотири пілотні *смарт-спеціалізації регіонів*. Байдуже, що це

— вже 2016-го запускали, тільки пілотними були не чотири, а п'ять регіонів (Київська, Донецька, Луганська, Тернопільська та Львівська області). Байдуже, що потім проєкт розширили взагалі-то до 15 областей. Почнемо з нуля.

Загалом **«промислова» частина програми виглядає дуже блідо як для країни з буквально нульовим зростанням економіки**.

Промисловий розвиток забезпечуватимуть:

(1) — індустріальні парки,

(2) — гранти ЄС на модернізацію або створення виробництв із переробки,

(3) — «Промисловий Рамштайн» (хоч би що це означало) і

(4) — чергова стратегія пром виробництва на 2026-2030 роки.

У цифрах знову жодних амбіцій.

— До 31 грудня 2026 року уряд планує залучити для розбудови промислового сектору та індустріальних парків *10 млрд грн*.

Для порівняння:

— «Нова пошта» вклала у свій розвиток минулого року 7,5 млрд грн, «Київстар» — 12,3 млрд, «Епіцентр» — 14,2 млрд, а ДТЕК — 32 млрд грн.

Тож

— десятка на розбудову всієї промисловості — це буквально гомеопатичне дозування для пацієнта в комі.

Так, Американо-Український інвестиційний фонд, згідно з програмою, запрацює.

Але там швидких зрушень не чекаємо — трійку перших спільних проєктів зобов'язалися запустити до кінця 2026-го, «вихлоп» від них узагалі за межами наших нинішніх горизонтів планування.

***«Скромність» у промполітиці* компенсують *надмірністю на ринку праці*.**

— **«Уряд має ефективну політику по боротьбі з безробіттям та стимулювання створення високооплачуваних робочих місць»**, — між іншим зазначається у програмі.

Після такого вихваляння ставити собі хоч якісь реальні цілі — зась, тому

— 2026-го уряд зобов'язується перекваліфікувати 390 тисяч осіб і працевлаштувати 650 тисяч.

Беремо звітність служби зайнятості, яка в останній рік реально паше як проклята, і бачимо:

— за 2024-й перенавчено 41 тисячу, ще 22 тисячам видано сертифікати на навчання (разом — 63 тисячі), працевлаштовано 250 тисяч. За перше півріччя 2025-го: перенавчено 32 тисяч, видано сертифікатів 15 тисячам, працевлаштовано — 153 тисячі.

Об'єктивно, **«щоб служба могла вийти на заявлене зростання показників, її персонал має перейти на добові чергування, а бюджет зрости щонайменше вдвічі»**.

Втім,

— на трьох сотнях сторінок програми саму службу взагалі жодного разу не згадують.

Ну, добре

— хоч про стратегію зайнятості не забули, як же ми без стратегії.

Надмірність на ринку праці **компенсують** ***скромністю в інвестиціях*****.**

Їх, як відомо, багато не буває, але нам, вочевидь, вони не сильно потрібні. Коли під час презентації очільниця уряду озвучила ***мету***

> — залучити 5 млрд євро інвестицій, були сподівання, що прем'єрка оговорилася. Але ні, все чітко записано в програмі — 5 млрд євро (хоча їх рахують у доларах) до кінця 2026 року.

Навіть порівняно із найближчими роками сума не вражаюча:

> — 2024-го прямих іноземних інвестицій (ПІІ) було 3,3 млрд дол., 2023-го — 4,2 млрд. Довоєнного 2021-го — 6,6 млрд дол., доковідного 2019-го — 5,8 млрд.

І це було

(1) без анонсованої роботи Американо-Українського інвестиційного фонду відбудови, Фонду відновлення за участі європейського капіталу, Українського фонду за участі Єврокомісії та банків розвитку.

(2) Без реформи публічно-приватного партнерства.

(3) Без перезавантаження ДУ «Офіс залучення інвестицій».

(4) Навіть без системи страхування воєнних ризиків (прийняття закону про яку уряд теж вписав собі у завдання, хоча проєкт розробляв НБУ, він «на ознайомленні» у нардепів з грудня 2024-го, і яким боком тут уряд, загадка).

Якщо нам треба стільки всіляких фондів і реформ заради ПІІ рівня 2019 року, ми в біді.

Загалом, судячи з усього понаписуваного, уряд не планує ані

> **(1) — переходу на воєнні рейки, ані**
>
> **(2) — повернення на цивільні, ані**
>
> **(3) — взагалі якогось руху.**

Нас відігнали у відстійник депо і навіть не збираються ремонтувати.

Проте є і «хороша новина»: в уряді

> *— все же існують справжні професіонали і працюють вони у департаменті із приєднання літери «є» до іменників.*

До них і звертаюсь:

— видайте нам, будь ласка, **єПрофесіоналізм, єСенси і єЧесність.**

***

№ 1.064-1

Ukraine 2024 Human Rights Report

Link

Executive Summary

Note: The human rights situation in territories occupied by Russia at the time of writing, including Crimea and parts of Donetsk, Kherson, Luhansk, and Zaporizhzhia oblasts, are covered in a separate subsection (see *Country Reports on Human Rights Practices for 2024* for Ukraine, section on Russia- occupied Areas). The main body of this report covers the human rights situation in Ukrainian government-controlled territory as of the end of 2024; thus, abuses committed by Russia's forces on territory liberated from Russia's control during the reporting period are included in the main body of this report.

The Russia-Ukraine war continued during the year, marked by war crimes, crimes against humanity, and human rights abuses committed by Russia's officials and forces. Throughout the year, Russia's forces launched repeated attacks affecting civilians and destroying civilian infrastructure, including missile and drone strikes throughout Ukraine hitting multifamily residences and critical infrastructure such as power generation and transmission,

water, and heating facilities. Civil society and defense analysts reported Russia launched 13,925 missiles and drones at targets in Ukraine during the year. (See *Country Reports on Human Rights Practices for 2024* for Ukraine, section on Russia-occupied Areas, for

abuses committed by Russian military, security, and proxy forces in those territories Russia occupied at year's end).

Significant human rights issues involving Ukrainian government officials included credible reports of: torture and cruel, inhuman, or degrading treatment or punishment; arbitrary arrest or detention; serious restrictions on freedom of expression and media freedom, including violence or threats of violence against journalists, unjustified arrests or prosecutions of journalists, and censorship; systematic restrictions on workers' freedom of association; and the significant presence of any of the worst forms of child labor. Some of these human rights issues stemmed from martial law, which continued to curtail democratic freedoms due to wartime conditions, including freedom of the press and legal protections.

The government often did not take adequate steps to identify and punish officials who committed human rights abuses.

Section 1. Life

a. Extrajudicial Killings

There were no reports indicating the Ukrainian government or its agents committed arbitrary or unlawful killings during the year.

Law enforcement agencies continued to investigate killings and other crimes committed during the Revolution of Dignity protests in Kyiv in 2013-14.

There were extensive civilian casualties in connection with the Russia-

Ukraine war. On September 12, Ukrainian authorities and media reported shelling by Russia's forces in Donetsk Oblast killed three Ukrainian employees of the International Committee of the Red Cross and wounded two others.

b. Coercion in Population Control

There were no reports of coerced abortion or involuntary sterilization on the part of government authorities.

c. War Crimes, Crimes against Humanity, and Evidence of Acts that May Constitute Genocide, or Conflict-related Abuses

The Russia-Ukraine war significantly raised the level of violence and scope of abuses throughout the country.

International organizations and nongovernmental organizations (NGOs), including Amnesty International, Human Rights Watch, the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), and the Office of the UN High Commissioner for Human

Rights (OHCHR), issued periodic reports documenting abuses committed by Russia and Ukraine during the war.

The OHCHR noted hostilities continued to affect the lives of civilians throughout the country, but particularly those residing in or near Russia-occupied areas. According to survivors in liberated areas and Ukrainian authorities, retreating Russian forces left behind mined areas with no regard for civilian life. Ukrainian authorities maintained that, in some cases, mined territory complicated the discovery of evidence of war crimes committed by Russia's forces, including mass burials.

In an October report, the United Nations noted Russian forces continued to conduct "massive waves of attacks" against critical infrastructure, particularly related to energy, leading to blackouts, with "severe effects on children, older persons, and persons living with a disability or a medical

condition." Between March 22 and August 31, the OHCHR UN Human Rights Monitoring Mission in Ukraine (HRMMU) recorded nine waves of Russian long-range attacks on such infrastructure, which resulted in electricity, heating, and water outages that affected millions of persons. Between March and August, the HRMMU recorded 36 strikes on power generation facilities in nine regions, seven on hydroelectric plants in five regions, two on renewable energy facilities in one region, and two on heating plants in two regions – as well as at least 101 strikes on power distribution and transmission facilities in 17 regions. These attacks also killed at least 18 and injured at least 84 civilians. The commission also noted continued Russian attacks affecting medical institutions, cultural objects, and commercial buildings.

Russia's forces also routinely struck civilian infrastructure, including schools, hospitals, and residential facilities, and Russia's armed forces routinely bombarded civilian areas, leading to the deaths of hundreds of civilians. According to the OHCHR, the majority of civilian casualties (96 percent) were caused by the use of explosive weapons in populated areas such as artillery shells and rockets, bombs, missiles, loitering munitions, and other explosive munitions dropped by unmanned aerial vehicles.

As of August, the World Health Organization (WHO) recorded 1,940 attacks affecting health care since the beginning of the Russia-Ukraine war in February 2022, 86 percent of which affected health-care facilities. The WHO added that the rate of attacks had "intensified significantly" since December

2023. For example, on July 8, Russia's forces conducted a mass missile attack on Kyiv, Dnipropetrovsk, Donetsk, and Kirovohrad oblasts, involving more than 40 missiles. The attacks killed at least 42 persons and injured at least 190. One missile struck the Okhmatdyt Children's Hospital, the largest institute for specialized pediatric care in Ukraine, killing two persons and injuring 16 others, including seven children.

As of the end of November, the OHCHR recorded 9,715 civilian deaths in Ukrainian government-controlled areas since the start of the Russia-Ukraine war in February 2022. The OHCHR estimated the actual figures were considerably higher but continued

fighting constrained its documentation efforts. The OHCHR reported July was the deadliest month for civilians since October 2022.

Numerous international organizations, NGOs, and Ukrainian government agencies reported on Russia's systematic forcible transfer and deportation of Ukraine's children. (See *Country Reports on Human Rights Practices for 2024* for Ukraine, section on Russia-occupied Areas.)

The Ministry of Reintegration stated Russia and Russia-led proxy forces refused to return the children to their parents when Ukrainian forces liberated formerly Russia-controlled territories. Russia did not allow sufficient access to international observers or organizations to locate or return children; in some cases, if children were located, relatives had to undertake costly and dangerous trips to Russia and endure harassment and interrogation by security forces to retrieve their children. As of October, Children of War, a local NGO, reported that of the 19,547 children reportedly deported or forcibly displaced, only 388 had returned.

Section 2. Liberty

a. Freedom of the Press

The constitution and law provided for freedom of expression, including for the press and other media, but authorities did not always respect these rights. Following the start of the Russia-Ukraine war in February 2022, President Volodymyr Zelenskyy signed a decree imposing martial law, which permitted further restrictions on the media and media freedoms. For example, the national "telemarathon" – a rotating platform of channels that promoted the government line on war reporting – enabled an unprecedented level of war-time government control over primetime television news. Moreover, some media outlets reported being removed from lucrative terrestrial broadcasting contracts and facing pressure from the Office of the President as early as the spring of 2022. In October, the European Commission expressed concern about the government monopolization of television, calling for a restoration of a "pluralistic media landscape."

The government banned, blocked, or sanctioned media outlets and individual journalists deemed a threat to national security or who expressed positions authorities believed undermined the country's sovereignty and territorial integrity. Some speakers who were critical of the government were also blacklisted from government-directed news programming. Investigative journalists critical of the government were sometimes targeted by negative social media campaigns, sometimes via government-friendly channels.

With some exceptions related to the war and national security, individuals in areas under Ukrainian government control could generally criticize the government publicly and privately and discuss matters of public interest without fear of official reprisal.The law criminalized the display of communist and Nazi symbols as well as the manufacture or promotion of the St. George's ribbon, a symbol associated with Russia's forces and

Russian irredentism. In April, Kharkiv authorities charged a local resident with the distribution and use of communist symbols and materials on social networks.

The law prohibited statements that threatened the country's territorial integrity, promoted war, instigated racial or religious conflict, or supported Russia in its war with Ukraine, and the government prosecuted individuals under these laws.

Physical Attacks, Imprisonment, and Pressure

Authorities sometimes initiated and condoned harassment of journalists. There were reports of government officials threatening to attack journalists, as well as reports of attacks on journalists who reported on corruption. In January, investigative journalist Yuriy Nikolov was accosted at his home, and a handwritten sign reading "traitor" was stuck to his door.

In 2023, Gonzalo Lira, a Chilean-American filmmaker, was arrested and detained on charges of "justifying Russia's military actions in Ukraine," which was illegal under the Criminal Code. His health deteriorated in detention. On January 12, he died of illness that could have resulted from neglect or improper treatment.

Code due to alleged pro-Russian activities. In November, authorities charged Member of Parliament Evgeny Shevchenko with treason, in part for his pro-Russian positions calling for changing the boundaries of Ukrainian territory in parliamentary speeches and on YouTube and Telegram.

Some journalists reported being threatened by security officials with military conscription in retaliation for reporting critical of the administration. Some outlets reported security services placed their employees under

surveillance. For example, Security Service of Ukraine (SBU) officials allegedly surveilled journalists working for investigative outlet *Bihus.info* on a story that led to President Zelenskyy dismissing Roman Semenchenko, the head of the SBU Department for the Protection of National Statehood, on January 31.

On May 10, Mykhailo Tkach, head of the investigative department of *Ukrainska Pravda*, received threats from an unknown individual claiming to be Oleksandr Slobozhenko, the subject of one of Tkach's investigative reports. Shortly thereafter, Tkach and other *Ukrainska Pravda* journalists received threatening emails and messages from anonymous accounts. The Shevchenkivskyi Police Department opened an investigation in response.

Censorship by Governments, Military, Intelligence, or Police Forces, Criminal Groups, or Armed Extremist or Rebel Groups"partly free."

Independent media and internet news sites were active and expressed a wide range of views, but the government took some actions to restrict media and freedom of expression, citing the national security interests to counter Russian disinformation and address other wartime security concerns.

Broadcast media consolidated around government-led programming since the start of the Russia-Ukraine war. In 2022, six television stations (1+1, Ukraina 24, Inter, ICTV, public broadcaster Suspilne, and the government outlet Rada) started producing around-the-clock coverage in Ukrainian, called the "telemarathon," to convey to the public a unified wartime message. Each of the stations producing content had several hours to fill daily; the outlets produced their own content but coordinated with one another to avoid programming the same commentators. In May, Suspilne ended its participation in the single television broadcast.

Media watchdogs expressed concerns the single television broadcast could result in greater government influence over broadcasting content. They reported there was mutual agreement among media groups involved to curate which politicians appeared on air and to less actively feature some more critical commentators and public figures. Television stations considered to be affiliated with opposition parties, including Channel 5, Pryamyy, and Espreso, did not participate in the unified broadcast, although the three channels voluntarily presented the 24-hour programming by the other channels at times. If a channel refused to reduce its own programming to less than 12 hours to accommodate the livestream, officials retaliated by removing the network from national digital terrestrial frequencies.

The largest and most successful privately owned media belonged to oligarchs; this was particularly the case for television stations.

There were instances in which the government practiced censorship, restricted content, and penalized individuals and media outlets for reportedly criticizing measures taken by authorities or expressing pro-Russia views, through imposing financial sanctions, banning websites, and blocking television channels. Media professionals asserted they were denied access

to government proceedings by state officials following reporting on sensitive matters. There were allegations authorities threatened to prosecute journalists in retaliation for their work.

Throughout the conflict, both independent and state-owned media periodically engaged in self-censorship when reporting stories that might be deemed insufficiently patriotic by the public or used by Russia for propaganda purposes.

b. Worker Rights Freedom of Association and Collective Bargaining

The constitution provided for freedom of association as a fundamental right and established the right to participate in independent trade unions. The law provided the right for most workers to form and join independent unions, to bargain collectively, and to conduct legal strikes.

There were no laws or legal mechanisms to prevent antiunion discrimination, although the labor code required employers to provide justification for layoffs and firings, and union activity was not an acceptable justification. Legal recourse was available for reinstatement, payment of back wages, and punitive damages, although observers

described court enforcement as arbitrary and unpredictable, with damages too low to create incentives for compliance on the part of employers.

The law contained several limits to freedom of association and the right to collective bargaining. Worker organizations considered several laws excessively complex and contradictory. Two laws established the status of trade unions as legal entities only after state registration. Under another law, a trade union was considered a legal entity upon adoption of its statute. The inherent conflict between these laws created obstacles for workers seeking to form trade unions. Unions also reported significant bureaucratic hurdles in the registration process, including the payment of notary fees and requirements to visit as many as 10 different government offices.

Freedom of association rights were guaranteed for the vast majority of workers. In March, domestic worker activists formed a new labor union in the country, the Union of Home Staff, to advocate for domestic workers. It was officially registered in July.

Due to the war, information was not available regarding the effectiveness of enforcement of laws providing for freedom of association and collective bargaining, including how frequently penalties were applied and whether penalties were commensurate with those for analogous violations such as civil rights violations.

Worker organizations stated the legal procedure to initiate a strike was complex and significantly hindered strike action, artificially lowering the numbers of industrial strikes. The legal process for industrial disputes required initial consultation, conciliation and mediation, and labor arbitration allowing involved parties to draw out the process for months.

Workers could vote to strike only after completion of this process, a decision the courts could still block. The requirement that a large percentage of the workforce (two-thirds of general workers' meeting delegates or 50 percent

of workers in an enterprise) had to vote in favor of a strike before it could be called further restricted the right to strike. The government could also deny workers the right to strike on national security grounds or to protect the health or "rights and liberties" of citizens. The law prohibited strikes by broad categories of workers, including personnel in the Office of the Prosecutor General, judiciary, armed forces, security services, law enforcement agencies, transportation sector, and public-service sector.

Martial law restricted the constitutional rights and freedoms of citizens and specifically prohibited workers from public protest and strikes. In March

2022, the Law on Organizing Labor Relations under Martial Law came into effect, clarifying relevant restrictions on constitutional rights and freedoms. In accordance with this law, employers could unilaterally suspend certain provisions of the collective bargaining agreement.

In 2022, President Zelenskyy signed a law limiting collective bargaining rights for workers for any employer with 250 or fewer employees and broader martial law-related legislation that allowed for the unilateral suspension of collective bargaining clauses by

employers – both applicable until the end of martial law. The law empowered employers to negotiate almost all conditions of employment (including but not limited to wages, hours, leave, and conditions of work) through individual contracts with employees. The law also allowed employers to ignore the terms of existing collective agreements in individual employment contracts. The law was passed with an amendment that it would only apply during martial law, and governing party members of parliament insisted the law was passed as a stop-gap wartime measure.

Forced or Compulsory Labor

See the Department of State's annual *Trafficking in Persons Report* at https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/.

Acceptable Work Conditions Wage and Hour Laws

The minimum wage was set simultaneously in monthly and hourly amounts. The minimum wage was a state social guarantee, mandatory throughout the country for enterprises of all forms of ownership and management and individuals who used the labor of employees, under any system of payment. The minimum wage was set at an amount not lower than the national poverty line/subsistence minimum.

The law provided that normal working hours of employees could not exceed 40 hours per week. During martial law, a normal workweek could be increased to 60 hours for certain critical workers. In August 2022, the president signed a law introducing private contracts between employers and employees and removing previously stringent restrictions on firing. It permitted all employers to hire up to 10 percent of their workforce on contracts with nonfixed work time, or "zero-hour" contracts, under which employees were required to be "on call" each day for work assigned but could be assigned as few as 32 hours per month.

Occupational Safety and Health

The law required employers to adhere to appropriate occupational safety and health (OSH) standards. Employers sometimes ignored these regulations due to the lack of enforcement or strict imposition of penalties. The law provided workers the right to remove themselves from dangerous working conditions without jeopardizing their continued employment. Employers in the metal and mining industries often violated this rule and retaliated against workers by pressuring them to quit.

Despite active fighting with Russia's forces, especially in the Ukrainian government-controlled industrial areas of the eastern and southern regions of the country, enterprises involved in mining, energy, media, retail, clay production, and transportation continued to operate, although at reduced outputs due to continued Russian attacks. The armed conflict resulted in extensive damage to mines and plants, the loss of electricity, destroyed transformers, physical damage from shelling, and alleged intentional flooding of mines by combined Russia-led forces. Miners were especially vulnerable, as losses of electrical power could strand them underground. The loss of electrical power also

threatened the operability of mine safety equipment that prevented the buildup of explosive gases.

Wage, Hour, and OSH Enforcement

The State Labor Service (SLS) was responsible for enforcing wage, hour, and OSH laws and regularly applied penalties when employers failed to resolve violations after receiving their first SLS warning. The law established a list of grounds under which labor inspections could be conducted in wartime: to verify a possible threat to the rights, legitimate interests, life, and health of a person; to protect the environment and ensure the security of the state; to fulfill Ukraine's international obligations or the decisions of the central executive bodies; and to detect informal employment and the legality of employment contract termination. The government did not effectively enforce OSH laws, and penalties were less than those of other similar crimes such as negligence.

According to official data, the number of inspectors (as of December) was 804, which experts assessed was insufficient to enforce compliance.

Under martial law, if an employer remedied the violations found during an inspection, the fines provided for in the labor code were not applied; at the same time, penalties were applied regularly if the violations were not fixed after a warning. Also, the SLS provided information and advised employees and employers regarding the requirements of the legislation on labor and labor protection under martial law. There were also active information campaigns on preventing undeclared work and labor trafficking.

Antibullying legislation entered into force in 2022, but because of wartime restrictions, labor inspectors could not monitor compliance.

Due to the war, up-to-date statistics on the informal sector were unavailable. According to the State Labor Service, as of 2023, there were more than three million undeclared workers. The number of individuals employed in the informal sector during the year was believed to be even higher because of the Russia-Ukraine war and resultant elimination of jobs and mass internal and external migration.

Informal workers were not covered by wage, hour, or OSH laws and inspections.

c. Disappearance and Abduction

Disappearance

There were no reports of enforced disappearances by or on behalf of Ukrainian authorities. The Russia-Ukraine war spurred significant numbers of missing persons since 2014. According to the Ministry of Internal Affairs, more than 55,000 individuals were missing as of September.

Prolonged Detention without Charges

The constitution and law prohibited arbitrary arrest and detention and provided for the right of any person to challenge the lawfulness of their arrest or detention in court, but the government did not always observe these requirements.

The law authorized detention for 72 hours before a judge was required to authorize continued detention. In some cases, authorities detained persons for longer than three days without a warrant. A bail system existed. A court could, in lieu of detention, order house arrest, release on personal recognizance, release on the guarantee of a high official, or limit liberty (house arrest, travel ban) pending trial.

On July 18, the Constitutional Court struck down a provision in the Criminal Code that allowed two-month automatic extensions of pretrial detention if the court could not review the case.

The OHCHR continued to receive allegations of arbitrary arrest. For example, in a December report, the OHCHR noted five cases in which Ukrainian authorities allegedly arbitrarily detained men who attempted to invoke their right of conscientious objection to military service. The OHCHR reported authorities detained the men between two and four days and subjected them to mistreatment or torture, including beatings and suffocation. Additionally, the United Nations continued to report on cases of arbitrary detention in previous years. In February, the UN special rapporteur on torture and other cruel, inhuman, or degrading treatment or punishment published a report recording interviews from 2023 with detainees in Ukrainian custody. In some cases, detainees reported the SBU arrested them without warrants, held them incommunicado, beat them, and forced them to sign documents.

d. Violations in Religious Freedom

See the Department of State's annual *International Religious Freedom*

Report at https://www.state.gov/religiousfreedomreport/.

e. Trafficking in Persons

See the Department of State's annual *Trafficking in Persons Report* at https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/.

Section 3. Security of the Person

a. Torture and Cruel, Inhuman, or Degrading Treatment or Punishment

Although the constitution and law prohibited such practices, there were credible reports law enforcement authorities employed them. There were reports authorities abused and at times tortured persons in custody, including prisoners of war (POWs).

In August, the State Bureau of Investigation served a notice of suspicion to four law enforcement officers from the Bozhkivska correctional colony No.

16, Poltava Oblast, for reportedly engaging in torture and cruel and degrading punishment, including beating victims with rubber batons and sticks. The suspects were charged with exceeding their official authority and faced up to 10 years in prison.

In a July report, the OHCHR noted that in interviews conducted between March and May, Russian POWs in Ukrainian custody reported torture and mistreatment, including during interrogations, while in transit to official places of internment. Some POWs reported being tortured and then forced to make videos apologizing for their actions. As of August, the OHCHR reported half of all interviewed Russian POWs in Ukrainian custody reported torture or other forms of mistreatment, primarily in the initial stages of internment.

b. Protection of Children

Child Labor

See the Department of Labor's *Findings on the Worst Forms of Child Labor* at https://www.dol.gov/agencies/ilab/resources/reports/child-labor/findings/.

Child Marriage

The minimum age for marriage was 18. A court could grant permission to a child as young as 16 to marry if it found marriage to be in the child's interest. Romani rights groups reported early marriages involving girls younger than 18 were common in the Romani community. The government enforced the law effectively.

c. Protection to Refugees

The government cooperated with the Office of the UN High Commissioner for Refugees and other humanitarian organizations in providing protection and assistance to refugees, returning refugees, or asylum seekers, as well as other persons of concern. Despite martial law in Ukraine, the asylum procedure continued to function. Amendments to laws in February 2023 limited access to asylum at Ukraine's borders. International and domestic organizations reported the system for protecting asylum seekers, stateless persons, and other persons of concern did not operate effectively – protection gaps were generally the result of a lack of implementation and resource constraints. High turnover among refugee status determination staff and insufficient interpretation services continued to impact the quality of services and decision making.

Provision of First Asylum

Protection for refugees and asylum seekers was insufficient, due to gaps in the law and the system of implementation.

The State Migration Service continued accepting and processing asylum applications in nonoccupied territory, away from hostilities. Humanitarian organizations expressed

concern regarding limited access to asylum for Belarusians and citizens of Russia, who faced barriers to renewing residency in Ukraine and risked deportation.

The law permitted authorities to reject many asylum applications without a thorough case assessment. In other instances, government officials reportedly declined to accept initial asylum applications without a legal basis, leaving asylum seekers without documentation and vulnerable to frequent police stops, fines, detention, and exploitation. Asylum seekers in detention centers were sometimes unable to apply for refugee status within the prescribed time limits and had limited access to legal and other assistance. Asylum seekers had five days to appeal an order of detention or deportation; some asylum applications were rejected without written notice, depriving asylum seekers of the right to appeal.

A lack of access to qualified interpreters also hampered the full range of asylum procedures. International observers noted that while the government allocated sufficient funding for interpretation, there was a shortage of interpreters trained in some of the languages required by asylum seekers.

While prior to the start of the Russia-Ukraine war in February 2022 refugee and asylum seekers totaled approximately 5,000 individuals from more than

60 countries, many had left since that time. As of July, international and domestic organizations estimated there were 1,310 persons with refugee status and 1,075 persons in need of complementary protection. In the first six months of the year, it was reported that only 55 individuals applied for asylum.

d. Acts of Antisemitism and Antisemitic Incitement

According to census data and international Jewish groups, the Jewish population was approximately 105,000, constituting approximately 0.25 percent of the total population. According to the Association of Jewish Organizations and Communities, there were approximately 300,000 persons of Jewish ancestry in the country, including President Zelenskyy.

The law defined the concept of antisemitism and established punishment

for crimes motivated by antisemitism. The law also established punishment for making false or stereotypical statements regarding persons of Jewish origin, producing or disseminating materials containing antisemitic statements or content, and denying the facts of the persecution and mass killing of Jews during the Holocaust. Antisemitism was also listed as a punishable hate crime in the criminal code.

In May, the Suvorovsky District Court in Odesa sentenced a man to three years and one month of imprisonment for posting anti-Ukrainian and antisemitic comments on social media in 2022.

Authorities encountered a few incidents of antisemitism that made international news. During Hannukah celebrations in December, an unidentified individual threw a Molotov cocktail at the central synagogue in Mykolaiv, damaging the synagogue’s door. The

perpetrator fled the scene. Public menorahs in several cities were also toppled. In response, local police and the SBU provided round-the-clock protection for public menorahs.

***

№ 1.064-2

Ukraine 2024 Human Rights Report

Link

Резюме

Примітка: Ситуація з правами людини на територіях, окупованих Росією на момент написання статті, включаючи Крим та частини Донецької, Херсонської, Луганської та Запорізької областей, висвітлено в окремому підрозділі (див. Звіти країн про практику прав людини за 2024 рік для України, розділ про окуповані Росією території).

Основна частина цього звіту охоплює ситуацію з правами людини на підконтрольній уряду території України станом на кінець 2024 року; таким чином, зловживання, вчинені російськими силами на території, звільненій від контролю Росії протягом звітного періоду, включені в основну частину цього звіту.

Російсько-українська війна тривала протягом року, відзначена військовими злочинами, злочинами проти людяності та порушеннями прав людини, вчиненими російськими чиновниками та силами. Протягом року російські сили здійснювали неодноразові напади, які зачіпали цивільних осіб та руйнували цивільну інфраструктуру, включаючи ракетні та безпілотні удари по всій Україні, що вражали багатоквартирні будинки та критичну інфраструктуру, таку як виробництво та передача електроенергії,

Вода та опалювальні споруди.

Аналітики громадянського суспільства та оборони повідомили, що Росія запустила 13 925 ракет і безпілотників по цілях в Україні протягом року. (Див. Звіти країн про практику прав людини за 2024 рік для України, розділ про окуповані Росією райони, щодо зловживань, вчинених російськими військовими, силами безпеки та проксі-силами на тих територіях, які Росія окупувала наприкінці року).

Значні питання прав людини, пов'язані з українськими урядовцями, включали достовірні повідомлення про:

(1)— тортури та жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання;

(2)— свавільний арешт або затримання;

(3)— серйозні обмеження свободи вираження поглядів та свободи ЗМІ, включаючи насильство або погрози насильства проти журналістів, невиправдані арешти або переслідування журналістів та цензуру;

(4)— систематичні обмеження свободи об'єднань працівників;

(5)— та значна присутність будь-якої з найгірших форм дитячої праці.

Деякі з цих питань прав людини пов'язані з воєнним станом, який продовжував скорочувати демократичні свободи через умови воєнного часу, включаючи свободу преси та правовий захист.

Уряд часто не вживав належних заходів для виявлення та покарання посадових осіб, які вчинили порушення прав людини.

Розділ 1. Життя

a. Extrajudicial Killings

Не було жодних повідомлень про те, що український уряд або його агенти вчинили свавільні або незаконні вбивства протягом року.

Правоохоронні органи продовжували розслідувати вбивства та інші злочини, вчинені під час протестів Революції Гідності в Києві в 2013-14 роках.

Були великі жертви серед цивільного населення у зв'язку з Росією-

Війна в Україні. 12 вересня українська влада та ЗМІ повідомили, що обстріл російських військ у Донецькій області вбили трьох українських співробітників Міжнародного комітету Червоного Хреста та поранили ще двох.

b. Примус у контролі за населенням

Не було повідомлень про примусові аборти або мимовільну стерилізацію з боку державних органів.

c. Військові злочини, злочини проти людяності та докази дій, які можуть становити геноцид, або зловживання, пов'язані з конфліктом

Російсько-українська війна значно підвищила рівень насильства та масштаби зловживань по всій країні.

Міжнародні організації та неурядові організації (НУО), включаючи Amnesty International, Human Rights Watch, Організацію з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ), опублікували періодичні звіти, що документують зловживання, вчинені Росією та Україною під час війни.

УВКПЛ зазначило, що бойові дії продовжували впливати на життя цивільних осіб по всій країні, але особливо тих, хто проживає в окупованих Росією районах або поблизу них. За словами тих, хто вижив у звільнених районах та української влади, російські війська, що відступали, залишили після себе заміновані райони, не зважаючи на цивільне життя. Українська влада стверджувала, що в деяких випадках замінована територія ускладнила виявлення доказів воєнних злочинів, вчинених російськими військами, включаючи масові поховання.

У жовтневому звіті Організація Об'єднаних Націй зазначила, що російські сили продовжують проводити "масові хвилі атак" проти критичної інфраструктури, особливо пов'язаної з енергетикою, що призводить до відключення електроенергії, з "важкими наслідками для дітей, літніх людей та осіб, які живуть з інвалідністю або медичними захворюваннями Стан».

У період з 22 березня по 31 серпня Місія УВКБ ООН з моніторингу прав людини в Україні (HRMMU) зафіксувала дев'ять хвиль російських далеких атак на таку інфраструктуру, що призвело до відключення електроенергії, опалення та води, які торкнулися мільйонів людей. У період з березня по серпень HRMMU зафіксувала 36 ударів по електростанціях у дев'яти регіонах, сім на гідроелектростанціях у п'яти регіонах, два на об'єктах відновлюваної енергетики в одному регіоні та два на теплових станціях у двох регіонах, а також щонайменше 101 страйк на об'єктах розподілу та передачі електроенергії в 17 регіонах. Ці напади також вбили щонайменше 18 людей і поранили щонайменше 84 цивільних осіб. Комісія також відзначила продовження російських нападів, що вплинули на медичні установи, культурні об'єкти та комерційні будівлі.

Російські війська також регулярно завдають ударів по цивільній інфраструктурі, включаючи школи, лікарні та житлові об'єкти, а збройні сили Росії регулярно бомбардували цивільні райони, що призвело до загибелі сотень цивільних осіб. За даними УВКПЛ, більшість жертв серед цивільного населення (96 відсотків) були спричинені використанням вибухової зброї в населених пунктах, таких як

артилерійські снаряди та ракети, бомби, ракети, блукаючі боєприпаси та інші вибухові боєприпаси, скинуті безпілотними літальними апаратами.

Станом на серпень Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) зафіксувала 1940 нападів, що вплинули на охорону здоров'я з початку російсько-української війни в лютому 2022 року, 86 відсотків з яких торкнулися закладів охорони здоров'я. ВООЗ додала, що рівень нападів "значно посилився" з грудня 2023 рік.

Наприклад, 8 липня російські війська здійснили масований ракетний удар по Київській, Дніпропетровській, Донецькій та Кіровоградській областях, за участю понад 40 ракет. В результаті нападів загинули щонайменше 42 людини та щонайменше 190 отримали поранення. Одна ракета влучила в Охматдитську дитячу лікарню, найбільший інститут спеціалізованої педіатричної допомоги в Україні, вбивши двох людей і поранивши ще 16 осіб, у тому числі семеро дітей.

Станом на кінець листопада УВКПЛ зафіксувало 9715 смертей серед цивільного населення в підконтрольних українському уряду районах з початку російсько-української війни в лютому 2022 року. УВКПЛ підрахувало, що фактичні цифри були значно вищими, але продовження бойових дій обмежило його зусилля з документування. УВКПЛ повідомило, що липень був найсмертоноснішим місяцем для цивільних осіб з жовтня 2022 року.

Численні міжнародні організації, неурядові організації та українські урядові установи повідомили про систематичне примусове переміщення та депортацію дітей України Росією. (Див. Звіти країн про практику прав людини за 2024 рік для України, розділ про окуповані Росією території.)

Міністерство реінтеграції заявило, що Росія та проксі-сили під керівництвом Росії відмовилися повернути дітей своїм батькам, коли українські війська звільнили раніше підконтрольні Росії території. Росія не дозволяла достатнього доступу міжнародним спостерігачам або організаціям для пошуку або повернення дітей; в деяких випадках, якщо діти були знайдені, родичам доводилося здійснювати дорогі та небезпечні поїздки до Росії та терпіти переслідування та допити з боку сил безпеки, щоб повернути своїх дітей. Станом на жовтень Children of War, місцева неурядова організація, повідомила, що з 19 547 дітей, які, як повідомляється, були депортовані або примусово переміщені, лише 388 повернулися.

Section 2. Свобода

a. Свобода преси

Конституція та закон передбачали свободу вираження поглядів, в тому числі для преси та інших засобів масової інформації, але влада не завжди поважала ці права.

Після початку російсько-української війни в лютому 2022 року президент Володимир Зеленський підписав указ про введення воєнного стану, який дозволив подальші обмеження свободи ЗМІ та засобів масової інформації.

Наприклад,

— національний "телемарафон" - обертова платформа каналів, які просували урядову лінію щодо воєнних репортажів - забезпечила безпрецедентний рівень державного контролю у воєнний час над телевізійними новинами прайм-тайм.

Крім того,

— деякі ЗМІ повідомили, що їх зняли з прибуткових контрактів на наземне мовлення і вони зіткнулися з тиском з боку Офісу Президента ще навесні 2022 року.

У жовтні 2022

— Європейська комісія висловила стурбованість монополізацією телебачення урядом, закликаючи до відновлення "плюралістичного медіаландшафту".

Уряд заборонив, заблокував або санкціонував засоби масової інформації та окремих журналістів, які вважали загрозою національній безпеці або висловили позиції, які, на думку влади, підірвали суверенітет і територіальну цілісність країни.

— Деякі спікери, які критикували уряд, також були занесені до чорного списку з урядових новинних програм.

— Журналісти-розслідувачі, які критикували уряд, іноді ставали мішенню негативних кампаній у соціальних мережах, іноді через канали, дружні до уряду.

За деякими винятками, пов'язаними з війною та національною безпекою, особи в районах, що знаходяться під контролем українського уряду, могли, як правило, критикувати уряд публічно та приватно та обговорювати питання, що становлять суспільний інтерес, не побоюючись офіційних репресій. Закон криміналізував показ комуністичної та нацистської символів, а також виготовлення або просування св. Георгіївська стрічка, символ, пов'язаний з російськими силами та російським іредентизмом. У квітні харківська влада звинуватила місцевого жителя у розповсюдженні та використанні комуністичних символів та матеріалів у соціальних мережах.

Закон забороняв заяви, які загрожували територіальній цілісності країни, сприяли війні, підбурювали расовий або релігійний конфлікт або підтримували Росію у війні з Україною, і уряд переслідував осіб за цими законами.

Фізичні напади, ув'язнення та тиск

Влада іноді ініціювала і потурала переслідуванням журналістів. Були повідомлення про те, що урядовці погрожували напасти на журналістів, а також повідомлення про напади на журналістів, які повідомляли про корупцію. У січні журналіста-

розслідувача Юрія Ніколова підістали до нього додому, а до його дверей приклеїли рукописний знак з написом "зрадник".

У 2023 році гонсало Ліру, чилійсько-американського режисера, заарештували та затримали за звинуваченням у "виправданні військових дій Росії в Україні", що було незаконним відповідно до Кримінального кодексу. Його здоров'я погіршилося під час ув'язнення. 12 січня він помер від хвороби, яка могла бути результатом зневаги або неправильного лікування.

Кодекс через передбачувану проросійську діяльність

У листопаді влада звинуватила депутата Євгена Шевченка у державній зраді, частково за його проросійські позиції, які закликають до зміни кордонів української території, у парламентських промовах та на YouTube та Telegram.

Деякі журналісти повідомили, що чиновники служби безпеки погрожували військовим призовом у відповідь на повідомлення про критику адміністрації. Деякі торгові точки повідомили, що служби безпеки розмістили своїх співробітників під Спостереження.

Наприклад, чиновники Служби безпеки України (СБУ) нібито стежили за журналістами, які працюють у слідчому виданні Bihus.info, за історією, яка призвела до того, що 31 січня президент Зеленський звільнив керівника Управління захисту національної державності СБУ Романа Семенченка.

10 травня Михайло Ткач, керівник слідчого відділу Української Правди, отримав погрози від невідомої особи, яка стверджувала, що є Олександром Слобоженком, суб'єктом одного з слідчих доповідей Ткача. Незабаром після цього Ткач та інші журналісти «Української правди» отримали електронні листи з погрозами та повідомлення з анонімних акаунтів. У відповідь Шевченківське поліцейське управління розкрило розслідування.

Цензура з боку урядів, військових, розвідувальних або поліцейських сил, злочинних груп або озброєних екстремістських або повстанських груп "частково безкоштовна"

Незалежні медіа та інтернет-сайти новин були активними та висловлювали широкий спектр поглядів, але

> — уряд вжив деяких заходів для обмеження засобів масової інформації та свободи вираження поглядів, посилаючись на інтереси національної безпеки для протидії російській дезінформації та вирішення інших проблем безпеки воєнного часу.

З початку російсько-української війни мовлення об'єдналися навколо урядових програм.

У 2022 році шість телевізійних станцій (1+1, Україна 24, Інтер, ICTV, суспільне мовник Suspilne та урядова радіостанція Рада) почали виробляти цілодобове

висвітлення українською мовою, яке називається "телемарафон", щоб донести до громадськості єдине послання воєнного часу. Кожна зі станцій, що виробляла контент, мала кілька годин, щоб заповнити щодня; торгові точки виробляли свій власний контент, але координували один з одним, щоб уникнути програмування тих самих коментаторів. У травні Suspilne припинила свою участь в єдиній телевізійній трансляції.

Спостерігачі ЗМІ висловили стурбованість тим, що єдина телевізійна трансляція може призвести до більшого впливу уряду на мовний контент.

Вони повідомили, що між медіа-групами, які беруть участь, була взаємна згода, щоб курувати, які політики з'являлися в ефірі, і менш активно показувати деяких більш критичних коментаторів та громадських діячів. Телевізійні станції, які вважаються пов'язаними з опозиційними партіями, включаючи 5-й канал, Прямий та Еспресо, не брали участі в єдиній трансляції, хоча три канали іноді добровільно представляли цілодобове програмування іншими каналами.

> — Якщо канал відмовився скоротити власне програмування до менш ніж 12 годин, щоб розмістити пряму трансляцію, чиновники мстили, видаливши мережу з національних цифрових наземних частот.

Найбільші та найуспішніші приватні ЗМІ належали олігархам; це особливо стосується телевізійних станцій.

Були випадки, коли

> — уряд практикував цензуру, обмежував контент і карав окремих осіб та ЗМІ за те, що вони, як повідомляється, критикували заходи, вжиті владою, або висловлювали проросійські погляди, шляхом введення фінансових санкцій, заборону веб-сайтів та блокування телевізійних каналів.

Медіа-професіонали стверджували, що їм

> — було відмовлено в доступі До урядових проваджень державними службовцями після звітування з делікатних питань.

Були звинувачення, що

> — влада погрожувала переслідувати журналістів у відповідь на їхню роботу.

Протягом усього конфлікту як незалежні, так і державні ЗМІ періодично займалися самоцензурою, повідомляючи про історії, які громадськість може вважати недостатньо патріотичними або використовувати їх Росією в пропагандистських цілях.

b. Права працівників, свобода об'єднань та колективні переговори

Конституція передбачала свободу об'єднань як фундаментальне право і встановила право брати участь у незалежних профспілках. Закон передбачав право більшості працівників формувати та вступати в незалежні профспілки, вести колективні переговори та проводити юридичні страйки.

Не було законів чи правових механізмів для запобігання антипрофспілковій дискримінації, хоча Трудовий кодекс вимагав від роботодавців забезпечити обґрунтування звільнень та звільнень, а профспілкова діяльність не була прийнятним виправданням. Правові звернення були доступні для відновлення, виплати простроченої заробітної плати та штрафних збитків, хоча спостерігачі описали судове виконання як свавільне та непередбачуване, а збитки занадто низькі, щоб створити стимули для дотримання з боку роботодавців.

Закон містив кілька обмежень свободи об'єднань та права на колективні переговори. Робітничі організації вважали кілька законів надмірно складними та суперечливими. Два закони встановили статус профспілок як юридичних осіб лише після державної реєстрації. Згідно з іншим законом, профспілка вважалася юридичною особою після прийняття її статуту. Невід'ємний конфлікт між цими законами створив перешкоди для працівників, які прагнуть створити профспілки. Профспілки також повідомили про значні бюрократичні перешкоди в процесі реєстрації, включаючи сплату нотаріальних зборів та вимоги відвідати до 10 різних державних установ.

Права на свободу об'єднань були гарантовані переважній більшості працівників. У березні активісти домашніх працівників створили нову профспілку в країні, Союз домашнього персоналу, щоб виступати за домашніх працівників. Він був офіційно зареєстрований у липні.

Через війну не було надано інформації щодо ефективності виконання законів, що передбачають свободу об'єднань та колективних переговорів, включаючи те, як часто застосовувалися покарання та чи були покарання співмірні з покараннями за аналогічні порушення, такі як порушення громадянських прав.

Робітничі організації заявили, що юридична процедура ініціювання страйку була складною і значно перешкоджала страйковим діям, штучно знижуючи кількість промислових страйків. Юридичний процес щодо промислових спорів вимагав первинних консультацій, примирення та посередництва, а також трудового арбітражу, що дозволяє залученим сторонам проводити процес місяцями.

Працівники могли проголосувати за страйк лише після завершення цього процесу, рішення, яке суди все ще можуть заблокувати. Вимога, щоб великий відсоток робочої сили (дві третини делегатів загальних робочих зборів або 50 відсотків

Працівників на підприємстві) повинні були проголосувати за страйк, перш ніж його можна було викликати подальше обмеження права на страйк. Уряд також може позбавити працівників права страйкувати з міркувань національної безпеки або захищати здоров'я або "права і свободи" громадян. Закон заборонив страйки широкими категоріями працівників, включаючи персонал Генеральної

прокуратури, судову систему, збройні сили, служби безпеки, правоохоронні органи, транспортний сектор та сектор державної служби.

Воєнний стан обмежував конституційні права та свободи громадян і спеціально забороняв працівникам публічні протести та страйки. У березні У 2022 році набув чинності Закон про організацію трудових відносин відповідно до воєнного стану, уточнюючи відповідні обмеження конституційних прав і свобод. Відповідно до цього закону, роботодавці можуть в односторонньому порядку призупинити певні положення колективного договору.

У 2022 році президент Зеленський підписав закон, що обмежує права працівників на колективні переговори для будь-якого роботодавця з 250 або менше працівниками, та більш широке законодавство, пов'язане з воєнним станом, яке дозволяло в односторонньому порядку призупинити положення про колективні переговори роботодавцями - обидва, що застосовуються до закінчення воєнного стану. Закон надав роботодавцям можливість домовлятися майже про всі умови працевлаштування (включаючи, але не обмежуючись, заробітну плату, години, відпустку та умови праці) за допомогою індивідуальних контрактів з працівниками. Закон також дозволив роботодавцям ігнорувати умови існуючих колективних договорів в індивідуальних трудових договорах. Закон був прийнятий з поправкою, що він застосовуватиметься лише під час воєнного стану, і члени парламенту правлячої партії наполягали на тому, що закон був прийнятий як тимчасовий захід воєнного часу.

Примусова або примусова праця

See the Department of State's annual *Trafficking in Persons Report* at https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/.

Закони про прийнятні умови праці, заробітну та робочий час

Мінімальна заробітна плата встановлювалася одночасно в щомісячних і погодинних кількостях. Мінімальна заробітна плата була державною соціальною гарантією, обов'язковою по всій країні для підприємств усіх форм власності та управління та осіб, які використовували працю працівників, за будь-якою системою оплати. Мінімальна заробітна плата була встановлена на рівні не нижче національної межі бідності/мінімуму прожиткового мінімуму.

Закон передбачав, що звичайний робочий час працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень. Під час воєнного стану звичайний робочий тиждень може бути збільшений до 60 годин для певних критичних працівників. У серпні 2022 року президент підписав закон про введення приватних контрактів між роботодавцями та працівниками та зняття раніше суворих обмежень на звільнення. Це дозволило всім роботодавцям наймати до 10 відсотків своєї робочої сили за контрактами з нефіксованим робочим часом або "нульовими годинами", згідно з якими працівники повинні були бути "за викликом" щодня для призначеної роботи, але їм могли бути призначені лише 32 години на місяць.

Безпека та здоров'я праці

Закон вимагав від роботодавців дотримуватися відповідних стандартів безпеки та гігієни праці (OSH). Роботодавці іноді ігнорували ці правила через відсутність виконання або суворе накладення покарань. Закон надав працівникам право вийти себе з небезпечних умов праці, не ставлячи під загрозу їхню постійну зайнятість. Роботодавці в металургійній та гірничодобувній промисловості часто порушували це правило і мстили працівникам, тиснучи на них, щоб вони звільнилися.

Незважаючи на активні бойові дії з російськими військами, особливо в підконтрольних українському уряду промислових районах східних і південних регіонів країни, підприємства, що займаються гірничодобувною, енергетичною, медіа, роздрібною торгівлею, виробництвом глини та транспортом, продовжували працювати, хоча і скоротилися виробництва через триваючі російські атаки. Збройний конфлікт призвів до значної шкоди шахтам і установкам, втрати електроенергії, зруйнованих трансформаторів, фізичних пошкоджень від обстрілів і передбачуваного навмисного затоплення мін об'єднаними силами під керівництвом Росії. Шахтарі були особливо вразливими, оскільки втрати електроенергії могли заманити їх під землю. Втрата електроенергії також загрожувала працездатності обладнання для безпеки шахт, яке запобігло накопиченню вибухонебезпечних газів.

Заробітна заробітна заробітна, година та охорона праці

Державна служба праці (SLS) відповідала за дотримання законів про заробітну плату, годину та охорону праці та регулярно застосовувала штрафи, коли роботодавці не змогли вирішити порушення після отримання першого попередження SLS. Закон встановив перелік підстав, за яких можуть проводитися трудові перевірки у воєнний час: для перевірки можливої загрози правам, законним інтересам, життю та здоров'ю особи; для захисту навколишнього середовища та забезпечення безпеки держави; для виконання міжнародних зобов'язань України або рішень центральних органів виконавчої влади; а також для виявлення неформальної зайнятості та законності розірвання трудового договору. Уряд не ефективно застосовував закони про охорону праці, і покарання були меншими, ніж за інші подібні злочини, такі як недбалість.

За офіційними даними, кількість інспекторів (станом на грудень) становила 804, що, за оцінками експертів, було недостатнім для забезпечення дотримання.

Згідно з воєнним станом, якщо роботодавець виправляв порушення, виявлені під час перевірки, штрафи, передбачені Трудовим кодексом, не застосовувалися; в той же час штрафи застосовувалися регулярно, якщо порушення не були виправлені після попередження. Крім того, SLS надала інформацію та консультувала працівників та роботодавців щодо вимог законодавства про працю та охорону праці відповідно до воєнного стану. Також були активні інформаційні кампанії щодо запобігання незадекларованій роботі та трудовій торгівлі.

Законодавство про боротьбу з буллінгом набуло чинності в 2022 році, але через обмеження воєнного часу інспектори праці не могли контролювати дотримання.

Через війну актуальна статистика неформального сектору була недоступна. За даними Державної служби праці, станом на 2023 рік було понад три мільйони незадекларованих працівників. Вважалося, що кількість осіб, зайнятих у неформальному секторі протягом року, ще вища через російсько-українську війну та ліквідацію робочих місць та масову внутрішню та зовнішню міграцію.

Неформальні працівники не були охоплені законами про заробітну плату, годину або охорону праці та перевірками.

c. Зникнення та викрадення

Зникнення

Не було повідомлень про насильницькі зникнення з боку української влади або від її імені. Російсько-українська війна з 2014 року спровокувала значну кількість зниклих безвісти. За даними Міністерства внутрішніх справ, станом на вересень зникло понад 55 000 осіб.

Тривале затримання без пред'явлення звинувачень

Конституція та закон забороняли свавільний арешт та затримання та передбачали право будь-якої особи оскаржувати законність свого арешту або затримання в суді, але уряд не завжди дотримувався цих вимог.

Закон дозволив затримання на 72 години, перш ніж суддя повинен був дозволити продовження затримання. У деяких випадках влада затримувала осіб більше трьох днів без ордера. Існувала система застави. Суд може, замість затримання, призначити домашній арешт, звільнення за особистим визнанням, звільнення за гарантією високопоставленого чиновника або обмежити свободу (домашній арешт, заборона на поїздки) до суду.

18 липня Конституційний суд скасував положення Кримінального кодексу, яке дозволяло двомісячне автоматичне продовження досудового ув'язнення, якщо суд не зможе розглянути справу.

УВКПЛ продовжувало отримувати звинувачення у свавільних арештах. Наприклад, у грудневому звіті УВКПЛ відзначило п'ять випадків, коли українська влада нібито довільно затримувала чоловіків, які намагалися закликати своє право на відмову від військової служби за сумління. УВКПЛ повідомило, що влада затримала чоловіків від двох до чотирьох днів і піддала їх жорстокому поводженню або тортурам, включаючи побиття та удушення. Крім того, Організація Об'єднаних Націй продовжувала повідомляти про випадки свавільного затримання в попередні роки. У лютому спеціальний доповідач ООН з питань катувань та іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання опублікував звіт, в якому записі інтерв'ю з 2023 року з затриманими, які перебувають під вартою в Україні. У деяких випадках затримані повідомляли, що СБУ заарештувала їх без ордерів, тримала їх без зв'язку з громадськістю, побила і змусила підписувати документи.

d. Порушення релігійної свободи

See the Department of State's annual *International Religious Freedom*

Report at https://www.state.gov/religiousfreedomreport/.

e. Торгівля людьми

See the Department of State's annual *Trafficking in Persons Report* at https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/.

Section 3. Безпека особи

a. Тортури та жорстоке, нелюдське або принизливе поводження або покарання

Хоча конституція та закон забороняли таку практику, були достовірні повідомлення про те, що правоохоронні органи використовували їх. Були повідомлення про зловживання владою, а іноді й тортурами осіб, які перебувають під вартою, включаючи військовополонених (полонених).

У серпні Державне бюро розслідувань вручило повідомлення про підозру чотирьом правоохоронцям з Божківської виправної колонії No. 16, Полтавська область, за те, що, як повідомляється, займаються тортурами та жорстокими та принизливими покараннями, включаючи побиття жертв гумовими кийками та паликами. Підозрюваних звинуватили у перевищенні своїх офіційних повноважень і загрожували до 10 років ув'язнення.

У липневому звіті УВКПЛ зазначило, що в інтерв'ю, проведених у період з березня по травень, російські військовополонені, які перебувають під вартою в Україні, повідомляли про тортури та жорстоке поводження, в тому числі під час допитів, під час транзиту до офіційних місць інтернування. Деякі військовополонені повідомили, що їх катували, а потім змушували робити відео, вибачаючись за свої дії. Станом на серпень УВКПЛ повідомило, що половина всіх опитаних російських військовополонених, які перебувають під вартою в Україні, повідомили про тортури або інші форми жорстокого поводження, насамперед на початкових стадіях інтернування.

b. Захист дітей

Дитяча праця

See the Department of Labor's *Findings on the Worst Forms of Child Labor* at https://www.dol.gov/agencies/ilab/resources/reports/child-labor/findings/.

Дитячий Шлюб

Мінімальний вік для вступу в шлюб становив 18 років. Суд може надати дозвіл дитині у віці 16 років одружитися, якщо він вважає, що шлюб в інтересах дитини. Групи захисту прав ромів повідомили, що ранні шлюби за участю дівчат молодше 18 років були поширеними в ромській громаді. Уряд ефективно застосовував закон.

c. Захист біженців

Уряд співпрацював з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців та іншими гуманітарними організаціями у наданні захисту та допомоги біженцям, біженцям, що повертаються, або шукачам притулку, а також іншим особам, що викликають занепокоєння. Незважаючи на воєнний стан в Україні, процедура надання притулку продовжувала функціонувати. Зміни до законів у лютому 2023 року обмежили доступ до притулку на кордонах України. Міжнародні та вітчизняні організації повідомили, що система захисту шукачів притулку, осіб без громадянства та інших осіб, що викликають занепокоєння, не працювала ефективно - прогалини в захисті, як правило, були результатом відсутності впровадження та обмежень ресурсів. Висока плинність кадрів серед персоналу для визначення статусу біженця та недостатня кількість послуг з перекладу продовжували впливати на якість послуг та прийняття рішень.

Надання першого притулку

Захист біженців та шукачів притулку був недостатнім через прогалини в законодавстві та системі імплементації.

Державна міграційна служба продовжувала приймати та обробляти заяви про надання притулку на неокупованій території, далеко від бойових дій. Гуманітарні організації висловили стурбованість обмеженим доступом до притулку для білорусів та громадян Росії, які зіткнулися з бар'єрами для продовження проживання в Україні та ризикували депортацією.

Закон дозволив владі відхилити багато заяв про надання притулку без ретельної оцінки справи. В інших випадках урядовці, як повідомляється, відмовлялися приймати первинні заяви про надання притулку без правової основи, залишаючи шукачів притулку без документів і вразливими до частих поліцейських зупинок, штрафів, затримання та експлуатації. Шукачі притулку в центрах утримання під вартою іноді не могли подати заявку на отримання статусу біженця у встановлені терміни і мали обмежений доступ до правової та іншої допомоги. Шукачі притулку мали п'ять днів, щоб оскаржити наказ про затримання або депортацію; деякі заяви про надання притулку були відхилені без письмового повідомлення, що позбавило шукачів притулку права на апеляцію.

Відсутність доступу до кваліфікованих перекладачів також перешкоджала повному спектру процедур надання притулку. Міжнародні спостерігачі зазначили, що, хоча уряд виділив достатньо коштів на переклад, існує нестача перекладачів, навчених деякими мовами, необхідними шукачам притулку.

У той час як до початку російсько-української війни в лютому 2022 року кількість біженців та шукачів притулку налічувала приблизно 5000 осіб з більш ніж 60 країн, багато з яких покинули з того часу. Станом на липень, за оцінками міжнародних та вітчизняних організацій, налічувалося 1310 осіб зі статусом біженця та 1075 осіб, які потребують додаткового захисту. За перші шість місяців року повідомлялося, що лише 55 осіб подали заяви про надання притулку.

d. Акти антисемітизму та антисемітських підбурювання

Згідно з даними перепису та міжнародних єврейських груп, єврейське населення становило приблизно 105 000, що становить приблизно 0,25 відсотка від загального населення. За даними Асоціації єврейських організацій та громад, в країні було приблизно 300 000 осіб єврейського походження, включаючи президента Зеленського.

Закон визначив поняття антисемітизму та встановив покарання За злочини, мотивовані антисемітизмом. Закон також встановив покарання за неправдиві або стереотипні заяви щодо осіб єврейського походження, виробництво або поширення матеріалів, що містять антисемітські заяви або зміст, а також заперечення фактів переслідування та масового вбивства євреїв під час Голокосту. Антисемітизм також був занесений до кримінального кодексу як караний злочин на ґрунті ненависті.

У травні Суворовський районний суд Одеси засудив чоловіка до трьох років і одного місяця позбавлення волі за розміщення антиукраїнських та антисемітських коментарів у соціальних мережах у 2022 році.

Влада зіткнулася з кількома інцидентами антисемітизму, які зробили міжнародні новини. Під час святкування Хануки в грудні невідома особа кинула коктейль Молотова в центральну синагогу в Миколаєві, пошкодивши двері синагоги. Злочинець втік з місця події. Громадські менори в кількох містах також були повалені. У відповідь місцева поліція та СБУ забезпечили цілодобовий захист публічних менор.

***

№ 1.065

Сначала три выдержки из странного заявления ГУР МО Украины

2025-07-29

Капустин

1.«Пропагандисти найвищих рангів держави-агресора росії разом з іншими численними помийно-вигрібними медіаресурсами кремля масово поширюють дезінформацію про начебто таємну зустріч нібито в Альпах

українських військових і державних діячів з представниками США та Великої Британії».

2. «Склепана на коліні серґєя наришкіна та брендована “службой внєшнєй развєдкі” (СВР) держави-агресора росії брехня має на меті посилити суспільну напругу в Україні, посіяти недовіру всередині військово-політичного керівництва України, переключити суспільну увагу з теми війни на тему виборів, спровокувати розбрат та знизити здатність нашої держави чинити збройний опір російським окупантам».

3. «ГУР МО України нагадує про інформаційну гігієну, закликає не поширювати російську дезінформацію та закликає сконцентруватись на боротьбі з брехливою та злочинною росією повсюди, де це можливо»...

Здесь прекрасно все.

1) — Особенно цитата № 3 с призывом «не поширювати російську дезінформацію»…

Прелесть же заключается в том, что

2) — именно в ГУР и рассказали за эту хрень, после чего она, понятно, пошла в разгон.

Хотя чисто совковый выхлоп:

«брехня має на меті посилити суспільну напругу в Україні, посіяти недовіру всередині військово-політичного керівництва України, переключити суспільну увагу з теми війни на тему виборів, спровокувати розбрат та знизити здатність нашої держави чинити збройний опір російським окупантам»…

Почему совок?

Да потому, что, если

1) — информационная вонючка, которых в Московии клепают по сто штук в день, может «посіяти недовіру всередині військово-політичного керівництва України», то по логике,

2) — такое военно-политическое руководство (ВПР) со столь ранимой психикой занимается не совсем тем, что нужно.

Не говоря о том, заява от ГУР создает впечатление, что это самое ВПР вместе с населением страны с утра до вечера мониторят информационные вонючки московитов и с большим недоверием смотрят друг на друга…

Несмотря на то, что все московитские информационные помойки в Украине заблокированы...

Не менее интересен и скромный пассаж за «таємну зустріч нібито в Альпах українських *військових* і *державних діячів* з представниками США та Великої Британії»…

Почему скромный?

Да потому, что в оригинале вонючки было сказано, что

«В обсуждении приняли участие глава офиса президента Украины Андрей *Ермак*, руководитель Главного управления разведки (ГУР) украинского Министерства обороны Кирилл *Буданов* (внесен в РФ в список террористов и экстремистов) и бывший главнокомандующий Вооруженными силами республики (ВСУ), посол Украины в Лондоне Валерий *Залужный*.

Американцы и британцы сообщили о решении выдвинуть Залужного на пост президента Украины. Ермак и Буданов "взяли под козырек"»…

Почему ГУР не упомянуло фамилии фигурантов вонючки, это вопрос к ГУР, хотя поводом для заявы ГУР могло стать именно упоминание за «участие в зраде» «террориста и экстремиста» Буданова…

Т.е., как вы видите, вонючка не самого высокого левела, которую говнопалки из московитских спецслужб слепили из говна, которое оказалось под рукой…

Ибо иначе они бы включили думалки и сообразили, что трио Ермак-Буданов-Залужный не состоянии

«посіяти недовіру всередині військово-політичного керівництва України, переключити суспільну увагу з теми війни на тему виборів, спровокувати розбрат та знизити здатність нашої держави чинити збройний опір російським окупантам»…

Иной коленкор случился, если бы говнопалки подошли к вопросу более креативненько…

Во-первых, уточнили, где именно в Альпах собирались заговорщики.

> Поскольку Альпы это и Франция, и Монако, и Италия, и Швейцария, и Германия, и Австрия, и Лихтенштейн, и Словения…

Во-вторых, раскатали бы легкий триллер со ссылкой на каких-нибудь буржуйских медийных вонючкотворцев типа древнего маразматика Херша.

> Который бы со ссылкой на свои «очень осведомленные источники, приближенные к высшим кругам мировой буржуазии», рассказал, как Трампу в Шотландии подсунули журнал Vogue Ukraine, где показали фотографию Залужного в костюме, Трамп тут же понял, что перед ним

новый президент Украины тут же поручил вызвать в Альпы Ермака, Залужного и Буданова, отправил на встречу с ними свою главную разведчицу Тулси Габбард и главу МИ-6, внучку нацыста Блейз Флоренс Метревели.

И по видеосвязи принял вместе британским премьером Стармером личное участие в совещании…

Тогда да…

Тогда как бы внушаеть…

А так унылое говно…

И, если бы не ГУР с его разоблачениями сеанса черной магии, то никто бы в Украине на это говно не обратил бы внимания…

Зато теперь таки да…

Потому что Главное управление разведки МО воюющей страны долно заниматься разведкой, а не разоблачением какого-то информационного говна...

Потому что это функциональная задача совсем иных структур...

***

№ 1.066

Volodymyr Viatrovych
2 дн. ·

2025-08-22

За 273!
Державна політика національної пам'яті врешті буде здійснюватися системно, в рамках спеціального закону.

Маю честь бути причетним до законопроєкту № 13273 «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» від появи ідеї в 2015 до остаточного ухвалення нині. Тож його головні положення наступні:

- На законодавчому рівні даються визначення політики пам'яті, місць пам'яті, рашизму, злочинів проти Українського народу тощо

- Український інститут національної пам'яті визначається як ЦОВВ зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує політику у сфері національної пам'яті Українського народу

- Визначаються основні засади та напрямки політики національної пам'яті, завдання органів влади і самоврядування з її реалізації

- Передбачено ухвалення урядом Державної стратегії відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу

- Передбачено наскрізну реалізацію політики пам'яті в діяльності музеїв, закладів освіти тощо

- Збереження і захист національної пам'яті, захист державної мови, охорона культурної спадщини визначаються одними з головних елементів національних інтересів України і складовими національної безпеки

- Передбачено приведення розташованих у публічному просторі місць пам'яті ІІ Світової війни у відповідність з законами про деколонізацію, декомунізацію та державну мову (вилучення символіки російської імперської політики та комуністичного режиму, виправлення дат на 1939-1945, забезпечення написів українською мовою)

- Інформація про померлих, розміщена на могилах, намогильних спорудах, місцях почесного поховання більше не буде конфіденційною

- Якщо державний чи комунальний заклад не змінив назву відповідно законів про деколонізацію чи декомунізацію, його назву змінить засновник або уповноважений ним орган

- Названі з дотриманням закону вулиці, площі тощо не можуть змінювати назви упродовж 10 років після їх найменування чи перейменування

- Назви територіальних громад будуть приведено у відповідність з назвами центрів цих громад

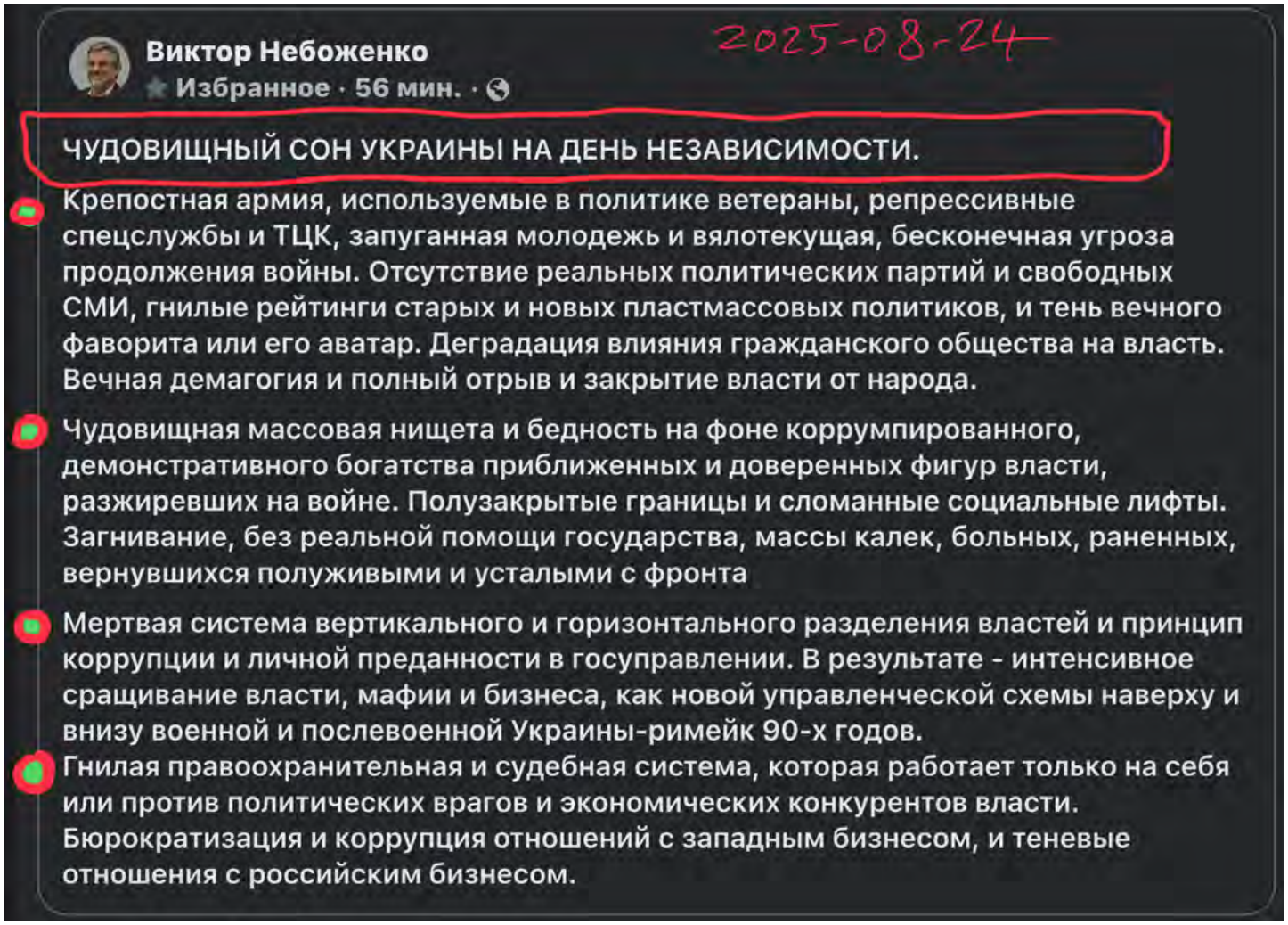
- Відновлюється дія «антисаботажного механізму» закону про деколонізацію – місцевим радам знову надається 6 місяців для усунення символів російської імперської політики з публічного простору, а там, де вони цього не зроблять, це покладається на наступні 3 місяці на голів громад, а де й вони цього не зроблять за наступні 3 місяці це мають зробити голови обласних держадміністрацій.

- Нагороди, запроваджені УНР і УГВР, якими до 1991 року нагороджувалися борці за незалежність України у ХХ столітті, визнаються державними нагородами України

- УІНП має оприлюднити на своєму сайті перелік осіб та подій, які містять символіку російської імперської політики і перелік осіб та подій, які не містять такої символіки відповідно до висновків та рекомендацій інституту і експертної комісії, вести та оновлювати ці переліки.

***

№ 1.067

Виктор Небоженко
2025-08-24
Избранное · 56 мин. ·

ЧУДОВИЩНЫЙ СОН УКРАИНЫ НА ДЕНЬ НЕЗАВИСИМОСТИ.

Крепостная армия, используемые в политике ветераны, репрессивные спецслужбы и ТЦК, запуганная молодежь и вялотекущая, бесконечная угроза продолжения войны. Отсутствие реальных политических партий и свободных СМИ, гнилые рейтинги старых и новых пластмассовых политиков, и тень вечного фаворита или его аватар. Деградация влияния гражданского общества на власть. Вечная демагогия и полный отрыв и закрытие власти от народа.

Чудовищная массовая нищета и бедность на фоне коррумпированного, демонстративного богатства приближенных и доверенных фигур власти, разжиревших на войне. Полузакрытые границы и сломанные социальные лифты. Загнивание, без реальной помощи государства, массы калек, больных, раненных, вернувшихся полуживыми и усталыми с фронта

Мертвая система вертикального и горизонтального разделения властей и принцип коррупции и личной преданности в госуправлении. В результате - интенсивное сращивание власти, мафии и бизнеса, как новой управленческой схемы наверху и внизу военной и послевоенной Украины-римейк 90-х годов.

Гнилая правоохранительная и судебная система, которая работает только на себя или против политических врагов и экономических конкурентов власти. Бюрократизация и коррупция отношений с западным бизнесом, и теневые отношения с российским бизнесом.

***

№ 1.068

Юрий Романенко 2025-08-29
29 мин. ·

Зеленая братва решила под занавес распилить остатки госимущества.

Міністерство юстиції України ·
Подписаться
1 день ·

Наближається момент скасування ГК. Мін'юст роз'яснює зміст реформи

Міністерство юстиції України інформує про введення в дію 28 серпня 2025 року Закону України № 4196-IX, який скасовує Господарський кодекс України (ГК). Розуміючи занепокоєння бізнесу щодо змін у правовому регулюванні господарської діяльності, Мін'юст вбачає необхідним максимально зрозуміло роз'яснити зміст реформи.

Закон запроваджує трирічний перехідний період для «м'якого старту» змін, щоб зробити їх максимально зручними для всіх.

Закон забороняє створення нових державних, комунальних та інших підприємств у формах, визначених ГК. Протягом перших шести місяців державні підприємства мають бути перетворені в акціонерні товариства чи ТОВ, інакше їх майно передається Фонду держмайна для припинення або приватизації. Реформа замінює право господарського відання та оперативного управління на право власності або узуфрукт. Норми ГК, що дублюють спеціальні закони чи застаріли, замінять положення Цивільного кодексу та інших актів.

***

№ 1.069

24 серпня 2025

Дорогі українці та українки! Дорогий народе!

Сьогодні День Незалежності України.

Я перебуваю зараз тут, у серці Києва, на майдані Незалежності. І саме тут найкраще відчувається, що таке незалежність, чому вона для нас така важлива. І чому Майдан – значно більше, ніж головна площа країни. Бо це є символ – символ незалежності, її хранитель. Це місце, де завжди твориться історія, народжується енергія, сила наших людей у часи, коли незалежність опиняється під загрозою.

А зараз, коли йде ***повномасштабна війна*** за незалежність, саме тут, на Майдані, можна знайти такі важливі символи. Символи того, як ми боремось, за що ми боремось і як долаємо ми цю війну.

Ці символи – довкола нас. У цьому монументі Незалежності. Всередині він має залізобетонний каркас і реально здатний витримати ураган. Так і наша Україна вистояла супроти великого лиха, яке Росія принесла на нашу землю.

У цьому «Нульовому кілометрі». Це початкова точка відліку, де написані відстані до українських міст. До нашого Донецька, нашого Луганська, нашого Криму. І сьогодні ці позначки – вони мають уже зовсім інше значення. Вони вже не лише про кілометри. Вони нагадують, що все це – Україна. І там – наші люди, і жодна відстань між нами цього не змінить, і жодна тимчасова окупація цього не змінить. І одного дня ця відстань між українцями зникне, і ми знову будемо разом як одна сім'я, як одна країна. І це лише питання часу.

І Україна вірить, що зможе цього досягти – досягти миру, миру на всій своїй землі. Україна на це здатна.

Бо Україна має характер. Кам'яну витримку, погляд, який ми не відводимо, і руки, обпалені вогнем і часом, але дужі. Руки, які тримають щит і захищають своє. Свою землю, свою культуру, свою тисячолітню історію, доказом якої є засновники Києва. І захищаємо своє майбутнє, за яке віддали життя наші герої.

Імена, які ми не забудемо й не зрадимо. Імена, які захистили незалежність. І саме тут, на Майдані, українці часто прощаються з героями на щиті.

І кожен, хто був хоча б раз на такому прощанні, і кожен, хто втратив когось у цій війні, має свій особистий рахунок до Росії назавжди й пообіцяв собі не забути своїх героїв.

Уособлення такої клятви – ось це поле народної пам'яті. Поле великої сили, бо в кожному маленькому прапорці – чиясь велика історія, вчинок і вибір. Вибір на користь України. На користь майбутнього. А саме – свободи в мирі та миру у свободі. Це філософія, яку відображає в нашій культурі образ козака Мамая, який здобув свободу, а тому може відкласти зброю та взяти до рук кобзу. Про всяк випадок тримаючи шаблю близько, але повернутися до мирного, цивільного життя. Це те, чого всі ми прагнемо. І знаємо: цього ніхто не подарує, це можна тільки вибороти.

Саме це ми робимо 1 278 днів цієї війни, війни за незалежність. За кожен із цих днів я хочу подякувати тобі. Український воїн. Український волонтер. Лікар. Рятувальник. Вчитель. Наша молодь. Наші батьки. Кожен українець та кожна українка. Дякую вам усім. За те, що ми вже пройшли. І за ту Україну, яку ми з вами творимо разом.

За ту Україну, якою вона вже є зараз. Яка стала дорослою 24 лютого. Взяла долю у свої руки, взяла у свої руки зброю. Не мала часу вагатися й права боятися. І реально зупинила другу армію світу.

І ми будемо про це казати. Будемо, бо це вбиває міф про непереможну російську армію.

Ми це довели. Ми продовжуємо доводити зараз.

Кожен на своєму місці. Кожен, хто несе незалежність у собі. Хто захищає наше право бути українцями. Своєю роботою, своїми справами, своїми здобутками. Сьогодні незалежність гартується на полі бою, незалежність закриває небо щоночі, вона рятує життя в лікарнях, вона гасить вогонь, вона навчає. Незалежність не спить цілодобово, працюючи на оборонних підприємствах, бо так важливо, аби наші воїни мали все, аби незалежність мала все, щоб себе захистити. Незалежність – за кермом, у дорозі до тих, хто цього потребує. Незалежність б'ється на ринзі, на світових аренах і сценах, де виступають українці. Вона на сторінках книжок, у словах віршів, які пишуть українці.

Коли від ворога ми чуємо щодня: «Немає такої держави, немає такої нації». І коли ми щодня доводимо зворотне. Ми доводимо, що українці є й українці будуть на цій землі, на цій площі, де через сто років стоятимуть наші наступні покоління. І через сто років відзначатимуть тут День Незалежності України.

Так буде. Так буде, бо Україна сьогодні інша. Україна сильніша й себе поважає. І Україна не чекає жестів доброї волі, а має власну волю, аби втілювати в життя те, що необхідно нам.

— І коли Росія хоче взяти Сумщину, тоді з'являються Збройні Сили на Курщині.

— Коли ворог б'є по нашій енергетиці, хоче залишити нас без світла й тепла, тоді палають його НПЗ.

І ніхто не може нам заборонити такі удари, бо це б'є справедливість.

Так само як коли Росія атакує нас щодня, наші мирні міста, наші лікарні, наші школи, вбиває наших цивільних людей, наших дітей, тоді у відповідь вона отримує «Павутину». І так б'є справедливість.

Так б'є Україна, коли її закликів до миру не чують.

— Скільки разів ми пропонували припинення вогню? Скільки разів ми казали: «Ми хочемо тиші, ми прагнемо миру»?

— Але ***достойного та всеосяжного***, і тому розраховуємо на силу всього світу.

Ось така Україна тепер.

І ось така Україна **ніколи більше в історії не буде примушена до сорому**, який «рускіє» називають «***компромісом***».

— Нам потрібен ***справедливий мир***.

— Яким буде наше майбутнє, вирішувати тільки нам.

І світ це знає. І світ це поважає. Поважає Україну.

Сприймає Україну рівною.

— Україна, яка може реально за добу зібрати й об'єднати довкола себе лідерів світу.

— Україна, з якою хоче спільно виробляти дрони Америка, весь світ.

— Україна, яка ***відновила єдність*** Європи та США і тепер є основою цього союзу.

— Україна, яка стоїть на своєму й може постояти за себе.

А тому Україну чують, з Україною рахуються, до неї дослухаються.

— Її місце – за столом, їй не кажуть: «Почекайте за дверима». Їй кажуть: «Вирішувати тільки вам».

Саме таку Україну тиждень тому я мав честь представляти у Сполучених Штатах Америки.

Сьогодні і США, і Європа погоджуються:

1) — Україна ***ще не перемогла***, але вже точно ***не програє***.

2) — Україна виборола свою ***незалежність***.

3) — Україна не жертва, вона боєць. Україна не просить, вона пропонує.

— Союзництво та партнерство.

— ***Найкращу армію*** у Європі.

— Передові оборонні ***технології***.

— ***Досвід*** стійкості.

Ми кажемо: «Нам потрібен ЄС». Так.

Але ми потрібні йому не менше.

І це визнають усі. І такою визнають Україну.

Не бідною родичкою, а сильним союзником.

Саме про це – ***коаліція охочих***.

Саме про це був Вашингтон.

Про це й про те, як забезпечити сталий, надійний, тривалий ***мир***.

— Україна отримає його, бо ***отримає гарантії безпеки***.

— ***Настільки сильні***, аби більше нікому у світі навіть у голову не змогла прийти думка напасти на Україну.

Це не тільки наша мета, це саме те, чого ми хочемо й маємо передати у спадок своїм дітям та онукам:

— Україну сильну, Україну рівну, Україну європейську, Україну незалежну.

Щоб уже розірвати замкнені кола історії, у яких кожному поколінню чогось не вистачало, аби зберегти, зберегти незалежність, і кожне нове покоління заходило на новий виток.

І знову змушене братися за зброю, знову має захищати себе і відвойовувати свободу.

Ми не маємо передати це нащадкам.

Ми ***будуємо Україну***, у якої буде достатня сила й міць, аби жити в безпеці та мирі.

Щоб на цій площі, на майдані нашої Незалежності, під своїми прапорами, на своїй землі наші діти, наші онуки святкували День Незалежності. В мирі. У спокої. З упевненістю в майбутньому. З повагою і вдячністю всім, хто захистив Україну в цій війні, війні за незалежність. Хто вистояв, хто зміг, хто переміг. Задля такої мети варто жити. За це й стоїмо.

Зі святом вас, великий народе великої країни! З Днем Незалежності!

Слава Україні!

***

№ 1.070

наконец-то санкционировали дочку Ельцина - Таню Дьяченко и её мужа Валика *Юмашева*

2025-08-24

Бондаренко

По факту она была правительницей россии в 1996-99 гг, а он руководил кремлёвской администрацией. Тогда это называли "Семья"

ну и что тут такого, скажете вы. А то, что именно ***Юмашевы*** и их карман - Рома ***Абрамович*** привели путина к власти в 1999-2000: взрывы жилдомов в Мск-Волгодонске-Буйнакске (руками патрушева), вторая чеченская и проч.

Абрамович НЕ санкционирован в Украине и в США, но на всякий переписал свои украинские активы рудник «Суха Балка», меткомбинат им. Петровского, и пару коксохимов на ***Ярославского***.

А ЮГОК в доверительном владении ***Ахметова***.

К слову,

> — ***Ярославский***, не только респектабельный фунт ***Абрамовича***, но и дружок ***Дерипаски*** (зять Юмашева-Дьяченко)

также Зеленский санкционировал Игоря Зеленского.

> Это балетмейстер и сожитель дочки питуна - Катерины Тихоновой. Ничего особенного он не сделал, разве что родил внука диктатору

Любопытно что Украина до сих пор не санкционировала "виртуального зятя" - Кирилла ***Дмитриева***, которого питун не только сделал своих конфидентом в самых потаённых сделках с Уиткоффом, но и судя по всему именно о таком зяте ввх и мечтал.

Вообще удивительно как Дмитриев сделал головокружительную карьеру в кремле.

У нас принято корить Пинчука и Ложкина в том, что они вырастили негодяя, который теперь на FOX рассказывает, как Украина нарушает прекращение огня, и вообще оказался зрадныком для которого доця питуна Катерина Тихонова дороже киевских каштанов и перепички.

Я же напомню, как Кирюша заработал первый мильйон (и не один) и почему оперативно свинтил из Киева в 2011 году, будучи звездой пинчуковских телеканалов и топом его инвестфонда Айкон

Дмитриев и ещё один пинчуковский афер - Коля ***Лагун*** в 2007 году засвинячили пирамиду под названием КК "Олимпик-парк".

> — Концессионеры за бабки Укрсоца накупили несколько десятков гектар земли на житомирской трассе между Колонщиной и Березовкой (зажопье возле Макарова). Подтянули для рекламы певицу ртом Ани Лорак (она же Куёк). Развесили бигборды по всему Киеву и начали пылесосить лошков. Лагун записал землю на свою маму, а Кирюша на папу Александра Петровича - известного академика-растениеведа. Собрали 500 млн грн (по курсу 8…). Нашлёпали коробок на семи ветрах в чистом поле без всяких коммуникациев-канализациев и покинули девелоперский биз. Дескать - кризис...

возмущенные лохи-инвесторы забегали по судам, где ответчики - Коля ***Лагун*** и кирюшин папа академик, которые уже 10 лет крутят дули "инвесторам".

а сам Кирилл нажал на педаль и всплыл в мск, став успешным русским инвестбанкиром, с помощью доци Кати присел на уши к самому питуну, и так зачесал гэбуху, что теперь сам сечин с лавровым не знают как его отогнать от х**ловского уха

***

№ 1.071

Три чорні ангели України

2025-08-24

Юрий ***Романенко***

Всі біди в українській історії були не випадкові.

Всі жертви були закономірні.

Ми не винесли жодного уроку з наших жертв і бід.

Тому попереду ще багато страшного.

Найстрашніше, що ми жеремо один одного швидше, ніж з'їдають нас. Тому нас завжди і з'їдають.

Жадібність, безкомпромісність і тупість - три чорні ангели всіх українських катастроф.

Де не з'їдає жадібність, там приходить безкомпромісність, яка ділить могутній народ на божевільні фракції, що жеруть одна одну. А тупість завжди добиває. Вона - контрольний постріл у голову української суб'єктності.

Брат жере брата, далекі ближчі за близьких.

Вічний біль - просрати велику перемогу, коли тиха гавань на горизонті.

Всі проблеми в нас. Всі рішення в нас.

Не буває свободи без кохання. Не буває щастя без свободи. Але чому щоразу отримуючи шанс здобути свободу, ми цей шанс душимо своїми руками?

Свобода - не продукт легких рішень. Всі сладострасні сирени простих рішень - ваші вбивці.

Шлях до свободи - шлях подолання своїх слабкостей. Слабким бути легко, тільки кінцева ціна занадто велика.

Голодомори - це віхи на довгій дорозі українських слабкостей, якою їде віз простих рішень "дурні, бо бідні, бідні, бо дурні".

Що робити?

Прямо протилежне тому, що робив наш історичний іконостас.

Герої минулого не приведуть нас у майбутнє. У майбутнє нас приведуть герої сьогодення. До речі, чому їх шанують так мало?

Петлюри - не приклади, а прокляття. Хочеш жити в щасливій Україні? Не роби, як Петлюра! Тоді, до речі, не будуть потрібні герої. Бо герої - продукт

помилок. Недоліки системної й кропіткої політики нам ЗАВЖДИ доводиться компенсувати культом героїв.

Культ героїв - це підкреслення, що чиясь жадібність, безкомпромісність і тупість оплачена живою кров'ю.

Герої будуть доти, доки жадібність, безкомпромісність і тупість не каратимуться суспільством, що оплачує бенкет трьох чорних ангелів.

> ***Справедливість*** - це коли упир своєю кров'ю оплачує кров ваших дітей. Тоді настає відповідальність.
>
> ***Відповідальність*** - це вивчені уроки, покладені в основу державної політики.

Поки ж уроки не вивчені, то пам'ятайте просте правило:

> — коли упир голосно кричить: "Дивіться!", завжди дивіться в протилежний бік. Саме там визначається ваша доля.

Найстрашніший український гріх - крадіжка.

> Крадії в Україні - це найвища форма серійних вбивць.
>
> Крадії вже вбили мільйони людей і майже вбили Україну. Тому найогидніша й небезпечна істота - моралізуючий крадій у вишиванці.

Поки суспільство буде толерантне до крадіїв, вони питимуть кров ваших дітей, поки не вип'ють усю. Вони ніколи не зупиняться.

Тому **крадійство, що привело Україну до колапсу, має бути покаране**.

Ось тут якраз не має бути жодних компромісів. Це очищення від паразитів, що пожерли практично все.

Крадії дуже добре організовані. Не можна перемогти сильну організацію без організації.

Майдани - це форма управління крадіями невдоволенням мас. Молодь з картонками ніколи не перемагала крадіїв в Україні, а тільки зміцнювала їхню владу. Це один з головних підсумків 34 років.

Тому крадії завжди намагатимуться розбити організацію тих, хто претендує на їхню владу.

Звідси, хто створює соціальну організацію, хто зміцнює соціальні зв'язки, той друг України. Хто руйнує, то ворог.

Критерій руху України вперед - зростання складності.

— Поки ми спрощуємося, ми руйнуємося.

— Всі спрощувачі - вбивці України й українства.

Кожен українець повинен знати базовий критерій правильного шляху

— якщо свобод більше і складності більше, то ми на правильному шляху.

Більше складності, більше роботи, вище добробут, вища стійкість економіки й країни загалом.

Але можна сказати простіше

- ніколи не робіть так, як *Друга Українська республіка*.

Адже в цьому й є головний урок 34 років незалежності України.

***

№ 1.072

Слава Богу, що знаменитий історік Тімоті Снайдер зробив це

2025-08-24

Ніколов

Він англійською мовою у *«Financial Times»* розвалив фейк Путєна про претензії Роіссі на Україну, побудований на «Повєсті врємєнних лєт». Фактично Путєн підтягнув під свою війну історичну видумку, як Гітлер будував свою війну на знищенні євреїв через фейкові «Протоколи сіонських мудреців».

Ну і да.

Розкішний пасаж про залежність Трампа від Путєна – це приховування американцем того як рашисти насправді допомогли йому вперше стати президентом.

Ось це витіснення, небажання щоб інші бачили правду – і є наївною ідеєю Трампа, що він, є самостійною особистістю.

Потреба Трампа наполягати на тому, що Росія ніколи його не підтримувала, ставить його під владу росіян, які його підтримували.

Путін може просто кивнути: так, це все було обманом.

І тоді Трамп і Путін можуть зблизитися через жахливі речі, які сталися з ними обома.

Дуже крутий лонгрід. Приємного вечора!)))

Автопереклад https://www.ft.com/content/97312cf6-127d-411e-9690-a22e4396e2d0

***

Міфи, що породили війну Путіна

Володимир Путін, автор найжахливішої війни нашого століття, вірить, що стародавня священицька хроніка освячує нескінченне кровопролиття. Правда про цей твір мистецтва, «Повість минулих літ», допомагає нам побачити правду про війну Росії. Її герой, датський вождь Рорек, веде нас до іншого твору мистецтва, «Гамлета» Шекспіра. Нам знадобиться мистецтво, щоб зрозуміти трагедію, адже зустріч Путіна і Дональда Трампа на Алясці

минулого тижня не можна зрозуміти, як нам хотілося б вірити, на основі таких втішних понять, як національні інтереси.

Путін — цинічна людина, засновник політики постправди, в якій процвітає Трамп. Але в основі найглибшого цинізму часто лежить одна дуже наївна ідея. Путін вважає, що Росія має давнє, неперервне і святе минуле, яке включає Україну. «Повість», збірка, складена середньовічними київськими ченцями, стала для нього своєрідним пророцтвом.

У своєму тексті, написаному до вторгнення, і в довгому інтерв'ю з Такером Карлсоном минулого року Путін представляє життя Рорека як відправну точку священної історії, в якій Росія повинна вторгнутися в Україну. Минулого тижня в Алясці Путін описав українців як «братній народ» з «тими самими коренями», який необхідно звільнити силою від їхньої помилкової віри в те, що вони є окремим народом.

Насправді «Повість» розповідає про появу скандинавів у східній частині Балтійського регіону в ранньому середньовіччі. Одним із перших героїв є Рорек IX століття, ім'я якого в «Повісті» пишеться як «Рюрик». У записі «Повісті» за 862 рік ми бачимо, як слов'яни просять, щоб ними правили скандинави. Цей неймовірний поворот, здається, запозичений зі скандинавської саги, оскільки данці та шведи любили виправдовувати грабунки «запрошеннями» від місцевого населення.

Данський вождь на ім'я Рорек, ймовірно, дійсно підкорив землі у східній частині Балтійського регіону. Але він ніколи не був у Києві, що за тисячу миль від місця, де він міг би висадитися, як і його народ. Минуло ще століття, перш ніж скандинави почали селитися в Києві. Незважаючи на це, ніщо з того, що відбувалося в середньовічній Східній Європі, не зобов'язувало майбутні держави воювати одна з одною через тисячу років — так само, як, скажімо, історія Каролінгів не зобов'язує Францію вторгнутися в Бельгію, а минуле майя не зобов'язує Мексику вторгнутися в Гватемалу.

Історія Рорека важлива з іншої причини: вона вчить нас про міфічну політику уявних династій. Монахи в Києві, які писали століттями пізніше в державі, яку ми знаємо як Київську Русь, хотіли довести, що їхні покровителі були спадкоємцями славетної традиції. Тому вони зробили Рорека героєм, залишили його в Балтійському регіоні, наділили його біблійною довголітністю, змусили його зачати дитину на смертному одрі, а потім переправили цю дитину до Києва як його спадкоємця. Ми можемо бути впевнені, що насправді цього не сталося. Математика не сходиться, а археологічні докази є очевидними.

Ченці використовували дуже далеке минуле, щоб підтримати своїх сучасних правителів, щоб сказати, що вони важливіші за своїх суперників у Балтійському регіоні. Вісімсот років по тому Путін використовує їхній текст,

«Повість», щоб зробити те саме в набагато більш екстравагантному масштабі. Це нібито означає, що Москва повинна правити Києвом — хоча Москва навіть не існувала на час подій IX століття, про які йдеться в тексті.

Москва стала центром влади за часів монголів. Після часів Рорека інші скандинави взяли під контроль Київ. Їхні ченці написали «Повість», щоб виправдати свою перевагу. Ця держава, Київська Русь, розпалася після монгольських навал у XIII столітті. Більша її частина була включена до складу Великого князівства Литовського. Нове місто Москва, яке знаходилося в північно-східній провінції Русі, потрапило під владу ханів, які обирали місцевих лідерів для збору данини.

Через кілька сотень років після цього правителі Москви, позбувшись монгольського панування, вирішили, що їм потрібна більш горда історія свого минулого. Тому вони повернулися приблизно на 700 років назад, вирвали Рорека з казки і вигадали династію Рюриковичів. Петро Великий, коли заснував свою Російську імперію в 1721 році, повернувся ще далі в минуле, щоб привласнити собі скандинавську назву Русь. Нові держави потребують міфів про давнє походження, як демонструють Петро (а тепер і Путін).

Датський вождь Рорек не заснував Київську Русь чи будь-яку іншу державу; навіть якби він це зробив, було б абсурдно уявляти, що її середньовічна історія виправдовує сьогоднішні бомбардування українських міст. Його легенда вчить нас про вигадки влади і веде нас до іншої легенди про механізми влади.

Ми дізнаємося набагато більше про подібного Рорека в середньовічному збірнику «Gesta Danorum», написаному Саксо Граматиком наприкінці XII століття. Вчені вже понад століття не можуть дійти згоди щодо того, чи це та сама особа; схоже, що так, хоча в обох описах його життя є легендарні елементи. Тут Рорек Датський є язичником-вікінгом, «прокляттям християнства». Успадкувавши землі від свого батька в східній частині Балтійського регіону, він відпливає, щоб зібрати данину. У цьому описі слов'яни жили дуже близько до Балтійського моря. Gesta Danorum збігається з «Казкою» в одному основному моменті: датчанин, який здійснює владу над слов'янами. У той час і в тому місці це було звичайним явищем. Потім Рорек повернувся додому. Записано, що він грабував або правив частинами території, яка зараз є голландським і німецьким узбережжям, аж до 870-х років.

Історія родини Рорека, як ми її знаємо з твору Саксо, веде нас до знайомої міфічної території. Кар'єра Рорека почалася (за словами Саксо) тоді, коли його батько вбив улюбленого сина бога Одіна, а потім був помщений іншим сином Одіна. Саме тоді, після смерті батька, Рорек вирушив у свою балтійську пригоду, збираючи данину. У той час як «Казка» залишає його в Балтійському

регіоні, щоб він міг на смертному одрі породити корисного сина, «Gesta Danorum» повертає його до Данії з дочкою на ім'я Герута.

Як принц Данії, каже Саксо, Рорек спостерігав за суперництвом двох братів-вождів, Фенга і Орвенділа. Вражений завоюваннями Орвенділа, Рорек віддав йому Геруту за дружину. Тоді Фенг вбив свого брата з ревнощів і сам одружився з Герутою. Все це бачив син Орвенділа — онук Рорека. Молодий чоловік прикинувся божевільним, щоб уникнути вбивства з боку дядька, і замислив помсту. Його звали Амлет. Шекспір назвав його Гамлетом.

Рьорек стоїть за завісою найбільшої з шекспірівських драм. Але він не стоїть на початку російської державності. Путін, здається, вірить у свою версію східноєвропейського минулого і в те, що війна, так би мовити, необхідна, щоб втілити її в життя. Можна вірити в щось нереальне, а потім втілити це в життя, залучивши інших до насильницьких перетворень. Ганна Арендт назвала це тоталітаризмом.

Може здатися божевіллям стверджувати, що землю потрібно завоювати через неіснуючий етнос, неправильно витлумачений з непевної історії в стародавній казці, в якій міста захоплюють немовлята, війни вирішуються в боротьбі, а правитель гине через пророцтво про коня. Або, можливо, це політика, яка перетворює світ, смертю і руйнуванням, щоб відповідати мистецтву.

Більше століття тому, в час, коли Російська імперія канонізувала історію Рорека, українські мислителі обрали інший шлях. Вони винайшли соціальну історію (Михайло Грушевський), пояснювали необхідність міжкультурних контактів для самоусвідомлення (Іван Франко) і державотворення (В'ячеслав Липинський) та запозичували елементи класичного минулого Скіфії та Греції (Леся Українка). Зараз ці письменники переживають ренесанс. У той час як гуманітарні науки процвітають у розірваній війною Україні, а українці публікують інноваційні глобальні історії, держава-агресор впроваджує екстремальні форми історичної політики, нав'язуючи офіційну точку зору про вічну, незайману Росію.

Якщо диктатор, такий як Путін, може стверджувати, що минуле застигло в певний момент, то все, що відбувалося в будь-який інший момент, стає метафізично неправильним і підлягає жорстокому покаранню. Якщо б було правдою, що Україна належить Росії у 2020-х роках, тому що російський диктатор знає легенду про вікінга у 860-х роках, то десятки мільйонів людей, які насправді там живуть, не мали б права голосу щодо своєї ідентичності: їм не залишалося б нічого іншого, як прийняти страти, тортури, викрадення дітей.

Середньовічна метафізика зливається з постправдивою пропагандою. Коли в 2014 році почалася війна Путіна, заява про давні права збіглася з активізацією роботи в соціальних мережах: приховування вторгнення Росії до Криму та

інших частин південної і південно-східної України, потім підтримка Brexit, потім підтримка президентської кампанії Трампа. Помічник Путіна Владислав Сурков був в основному відповідальним за постправдивий поворот у російській політиці та зовнішній політиці: до моделі, за якою одна країна могла вторгнутися в іншу на основі вигадки про минуле, заперечувати, що вона це робить, використовуючи витончені тактики соціальних медіа в сьогоденні, і фактично досягати значного успіху.

Цей успіх був цілком реальним. Реакція адміністрації Обами на російське вторгнення 2014 року була нерішучою і недостатньою. Брекзит відбувся. Трамп був обраний президентом. Сьогодні нам часто важко згадати, що російське вторгнення в Україну фактично почалося більше десяти років тому і охоплювало Донбас. Ця втрата пам'яті, спричинена гібридною війною, має наслідки для майбутнього. Трамп представляє Донбас як щось, що Україна може просто віддати, хоча ті частини, які Україна все ще утримує, містять її оборонні лінії та фортечні міста, важливі природні ресурси, а насправді Росія намагається завоювати цей регіон вже протягом 11 з половиною років.

Гамлет вказує нам на дуже дивну слабкість політики США за Трампа. Сурков, ідеолог Путіна під час першої інвазії, був одержимий цією п'єсою. У своїх репортажах з Москви того часу Пітер Помаренцев описав дискусію з професором літератури про її сюжет. Для неї було очевидно, що насправді відбувалося: Норвегія проникла в датські еліти за допомогою своїх агентів, Гамлета змусили збожеволіти, щоб дестабілізувати датський двір, а державний переворот норвезького принца Фортінбраса був запланований з самого початку.

Як слабша держава, що веде війну в Східній Європі, може знищити більш потужну державу? У драмі Шекспіра Норвегія заявляє, що воює з Польщею, але по ходу подій їй вдається захопити Данію, набагато потужнішу державу, якій вона не так давно зазнала поразки. Відповідна параноїдальна (і, можливо, правильна) інтерпретація, запропонована співрозмовником Помаренцева, дає підказку.

Росія зараз веде війну в Східній Європі. І, до речі, завдяки цій війні вона домінує над судом свого сильнішого суперника, США. Адміністрація Трампа поступається позицією за позицією. За Трампа Путін більше не повинен боятися засудження за свою незаконну інвазію та численні військові злочини Росії. Стандартні засоби запобігання майбутнім війнам, такі як судові процеси, репарації та розгортання військ, відмовляються заздалегідь, не отримуючи нічого натомість. Військова допомога США Україні була двічі припинена і, судячи з усього, буде просто вичерпана.

Фортінбрас є більш привабливим персонажем, ніж Путін, а Трамп, на відміну від Гамлета, здається, не турбується про свою країну. Але навіть лиходії

можуть мати трагічні вади, і вадою Трампа є марнославство. Судячи з прес-конференції в Анкориджі, Путін це добре розуміє.

Пастка, в яку потрапив Трамп, була розставлена ще в 2016 році, коли Кремль доклав спільних зусиль, щоб допомогти його президентській кампанії і перемогти Гілларі Клінтон. Американці приховують це знання: Трамп навчив своїх людей вживати слово «містифікація», а пресу залякували. Ми маємо коротку пам'ять навіть у найкращі часи і не віримо, що нас можуть легко обдурити іноземці.

Але російська політика була цілком реальною — і Путін, і Трамп це знають. На «прес-конференції» без жодних запитань Путін зупинився на своїх міфах про минуле, а потім Трамп висловив своє обурення тим, що люди пам'ятають, як Росія допомогла йому в президентській кампанії 2016 року. Цього ніколи не було, сказав Трамп, і віра в протилежне була результатом «містифікації», яка, на жаль, завадила його «фантастичним стосункам» з Путіним керувати його політикою.

З точки зору Кремля, Трамп з самого початку був людиною Росії. Десять років тому Кремль мав усі підстави вірити, що президентство Трампа буде в їхніх інтересах, як засіб для створення хаосу і слабкості в США. У 2024 році російська офіційна преса дала зрозуміти, що Трамп був їхньою великою надією на перемогу в Україні. Які б інші спокуси не мала Росія, достатньо простого факту попередньої підтримки в поєднанні з його особистою марнославністю. Інша людина могла б по-іншому підійти до цього питання: звичайно, вони мене підтримували, але це не мало значення, я все одно б переміг; а тепер, коли я переміг, я покажу Росії, наскільки я незалежний.

Як і Путін, Трамп є дуже цинічною людиною, політиком постправди. А в основі його цинізму лежить його власна дуже наївна ідея: що він, насправді, є самостійною особистістю. Потреба Трампа наполягати на тому, що Росія ніколи його не підтримувала, ставить його під владу росіян, які його підтримували. Путін може просто кивнути: так, це все було обманом. І тоді Трамп і Путін можуть зблизитися через жахливі речі, які сталися з ними обома. У центрі уваги мучеників залишаються Трамп і Путін, з огляду на все, що «ми» — як висловився Трамп в Анкориджі — пережили разом. Українців ігнорують. В Алясці про реальну жертву сотень тисяч поранених і вбитих взагалі не згадували.

Погляд Путіна на Україну є божевільним, але в ньому є певна логіка. Заявляти, що Україна є «братньою нацією», як це зробив Путін на Алясці, означає як посилатися на стару історію про Рорека, так і заявляти про свою владу: я, воєначальник і диктатор, можу зробити неправду правдою, вбиваючи людей і знищуючи докази протилежного. Трампу не потрібно розуміти містицизм, щоб черпати в ньому втіху. Росія — стародавня нація, велика держава; їй треба дозволити робити те, що вона хоче. Так влаштований світ,

може сказати Трамп собі і нам; це не результат покірної політики США, не викривлена праця американського президента, заплутаного в марнославстві. На Алясці ці дві історії зійшлися, і всі це побачили.

Можливо, це не дивно, оскільки історія Гамлета і історія Рорека насправді є однією історією. Без скандинавських саг, без священиків-хроністів у Данії та Києві ми не мали б знаменитої шекспірівської драми, а росіяни не мали б своєї легенди про походження. Нам потрібно знати мистецтво, щоб зрозуміти політику міфічних династій і божевільних ситуацій. Зрозуміти історії — це побачити, як обман і самообман розпочали війну, а тепер продовжують і погіршують її.

Ні «Повість минулих літ», ні «Гамлет» не фіксують факти так, як ми уявляємо, що це може зробити прес-конференція двох президентів в Анкориджі. Але «головне — бути готовим». Мистецтво готує нас бачити: наприклад, що стосунки двох чоловіків важливіші за політику, яку ми хотіли б спостерігати, і що держава гниє зсередини.

***

№ 1.073

Експерт епохи Рейгана про методи дезінформації Кремля, які походять з арсеналу КДБ: «Російській розвідці сьогодні працювати набагато простіше, ніж радянській»

8 ЧЕРВНЯ 2025

Автори: Володимир Литвинов, Інна Гадзинська

Джерело: Texty.org.ua

«Найважливіші й потенційно шкідливі операції з дезінформації та впливу спрямовані на вищих посадових осіб і політиків іноземних держав. Мета — спонукати їх до потрібних Росії дій», — каже Тодд Левенталь, який займався протидією російській дезі, ще працюючи в уряді США часів Рейгана.

В інтерв'ю виданню Texty.org.ua він детально пояснює методи дезінформації КДБ, які зараз широко використовує Росія.

Тодд Левенталь, експерт із протидії дезінформації. Фото надане співрозмовником

Тодд Левенталь має близько 25 років досвіду протидії різній дезі — від радянсько-російської до іранської. Працював в Інформаційному агентстві США та Державному департаменті США, автор і співавтор кількох доповідей, зокрема «Активні заходи Радянського Союзу в епоху після закінчення холодної війни» (1992) і «Чутки про торгівлю дитячими органами: сучасна міська легенда» (1994).

Після виходу у відставку працював старшим радником із питань протидії дезінформації в російському відділі Центру глобальної взаємодії (GEC) Державного департаменту США (до 2022 року).

***

— Розкажіть про найбільш пам’ятні випадки дезінформації під час вашої роботи.

— Я був експертом із радянської, а пізніше російської, іракської та будь-якої іноземної дезінформації, що поширювалася по всьому світу. Найвідоміші випадки дезінформації, з якими я стикався, — історії про нібито викрадення дітей для трансплантації органів, історія про штучне створення СНІДу в США й теорії змови щодо терактів 11 вересня.

Дезінформація часто ґрунтується на історіях, які зачіпають найглибші цінності людей, викликають страх, обурення і гнів, посилюють ненависть і протистояння між різними спільнотами, соціальними групами чи країнами.

Наприклад, під час війни в Перській затоці 1991 року на палестинських територіях стали поширюватися чутки про те, що американські солдати в Мецці та Медині кидали пивні банки на могилу Пророка і розгулювали голими в цих двох найсвятіших для мусульман містах.

Саме такі історії про порушення священних норм привертають велику увагу і викликають обурення. Це, звісно, не відповідає дійсності. Американським солдатам не дозволялося наближатися до Мекки чи Медини. Але люди вірили в цю історію, повторювали і розповідали її іншим.

Ще один приклад — неправдива історія про те, що американці нібито подорожували до Латинської Америки і всиновлювали або викрадали немовлят, вбивали їх і вилучали органи для пересадки своїм дітям. Різні версії історії про трансплантацію дитячих органів поширилися по всьому світу. Це почалося невдовзі після винайдення ліків, які зробили можливою трансплантацію органів у 1980-х роках.

Радянська влада часто поширювала страшилки, у які люди охоче вірили. Чим страшнішими були деталі цих чуток, тим більше люди вірили в них, адже жахливі речі завжди привертають увагу.

Поява нових технологій створює простір для чуток, маніпуляцій та дезінформації. Наприклад, у 1970-х роках багато людей боялося мікрохвильових печей, які на той час увійшли у широкий вжиток. Ці страхи вилилися в чутки про те, що хтось намагався висушити мокрого кота в мікрохвильовці й вона вибухнула.

Наскільки мені відомо, такого ніколи не траплялося, але я чув цю історію, як і багато інших. Вона поширилася через побоювання і домисли, що виникли довкола нової технології, і в неї було легко повірити.

— А як щодо історії з викраденням дітей на органи?

— У різних країнах ця історія мала різні версії, але її суть полягала в тому, що багаті експлуатують бідних. Наприклад, мій друг із Чехії розповідав, що в 1980-х роках чув від свого батька, що німці приїжджали до їхньої країни, щоб викрадати дітей. Чехи недолюблювали німців ще з часів Другої світової війни, тому ця історія швидко поширилася.

(Під час нинішньої російсько-української війни росіяни поширюють новітню версію цієї історії про те, що українці нібито хочуть забрати викрадених Росією українських дітей з окупованих територій, щоб відправити їх на

органи. А в пострадянський період у Росії й Україні ходили чутки про те, що американці саме для цього беруть дітей у сім'ї. — Ред.)

У США ходили чутки про те, що чорношкірих вбивають у лікарнях, щоб потім пересаджувати їхні органи білим людям і таким чином рятувати їм життя.

Люди, які належать до певної групи і відчувають дискримінацію, більш схильні вірити в різні теорії змови про певні впливові групи чи сили, які намагаються їм зашкодити. Уряд США часто розглядається як така сила.

Такі історії ґрунтуються на страху і розпалюють ненависть. Люди, які вірять у теорії змови, взагалі схильні вірити в різні теорії, навіть якщо вони суперечать одна одній.

1. Активні заходи

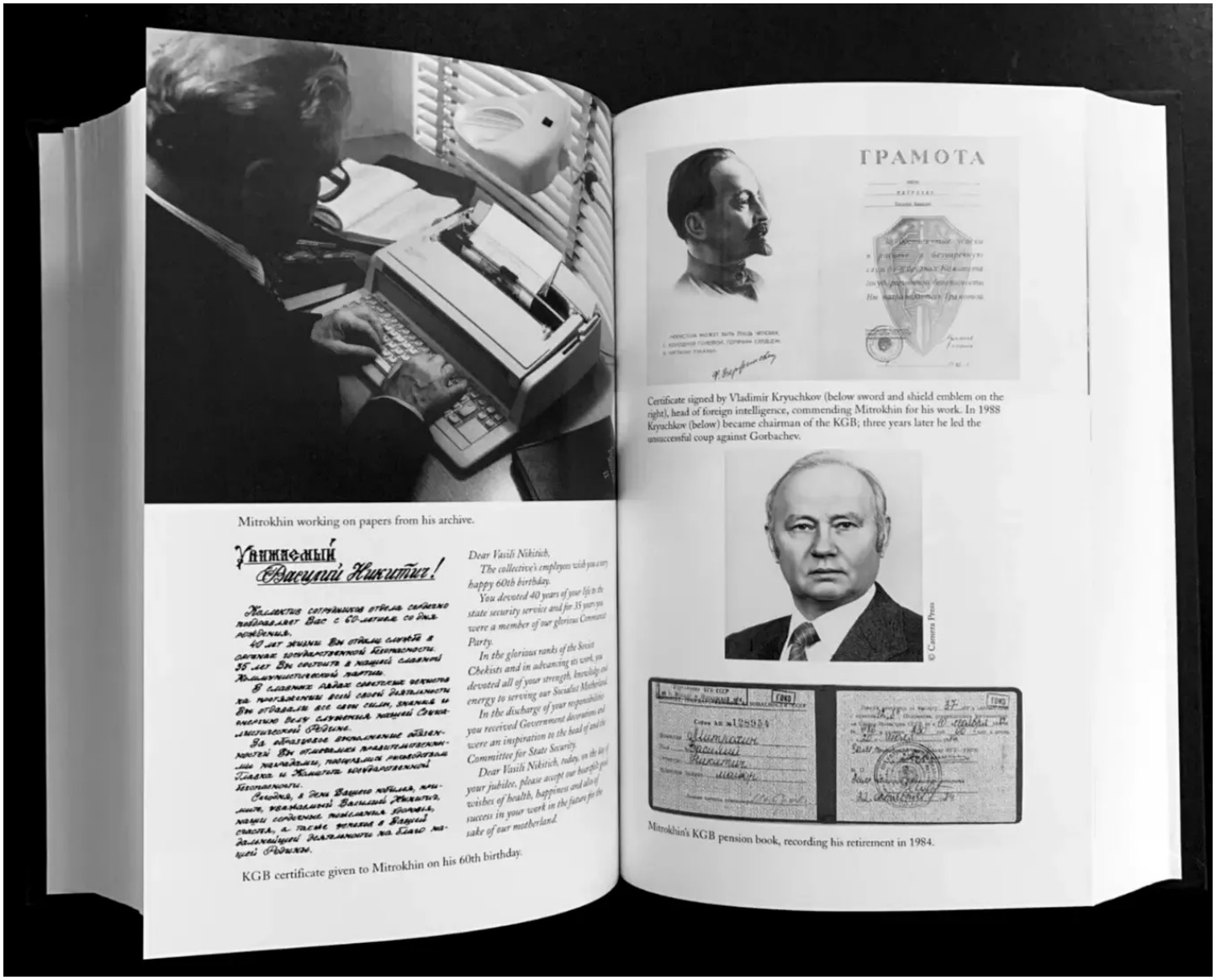
— Як ви дізналися, що ці чутки та історії були результатом роботи радянських спецслужб?

— Про це нам розповіли перебіжчики з СРСР і країн радянського блоку. Наприклад, Ладіслав Біттман, заступник голови відділу дезінформації Служби зовнішньої розвідки Чехословаччини в 1964–1966 роках, розповів американському уряду про свою діяльність у співпраці з радянським КДБ, коли перейшов на бік СРСР у 1968-му. У 1972 році вийшла його книжка під назвою «Гра в обман» («The Deception Game»).

Ще один перебіжчик Стен Левченко очолював відділ активних заходів резидентури КДБ у Токіо. Він перейшов на бік ворога в 1979 році.

Такі викриття спонукали адміністрацію Рейгана створити в 1981 році міжвідомчу робочу групу з відстеження та протидії радянській дезінформації та іншим операціям політичного впливу.

У 1992 році Василь Мітрохін, майор КДБ у відставці, який був старшим архіваріусом в архіві зовнішньої розвідки КДБ з 1972-го по 1984-й, перейшов на бік Великої Британії. Він розповів, що робив нотатки до тисяч секретних документів КДБ, які британські спецслужби таємно переправили на Захід.

Розворот однієї з книжок Василя Мітрохіна про діяльність КДБ у світі. Фото: Amazon

Ці нотатки лягли в основу його пізніших книжок про діяльність КДБ у всьому світі, зокрема на Заході, що стали «підручниками» з радянської дезінформації та операцій таємного впливу для західних спецслужб.

Пізніше Мітрохін уклав словник розвідувальних термінів КДБ. До нього увійшов термін «активні заходи», який КДБ використовував на позначення таємних операцій іноземного впливу. Це була діяльність, спрямована на завдання шкоди противнику, його ослаблення через розхитування ситуації, розпалювання суперечностей, посилення недовіри до урядів країн — об'єктів впливу та підрив репутації їхніх представників. Такі операції можуть включати все, що відповідає загальній меті.

2. Міфи про ВІЛ і біологічну зброю

— Які теми радянської пропаганди «успадкувала» російська пропаганда?

— Неправдиві історії про те, що Сполучені Штати розробляють біологічну зброю, завжди були улюбленою темою радянських спецслужб, оскільки ця зброя лякає людей. Росіяни досі експлуатують цю тему, поширюючи фейки про те, що в Україні нібито працюють американські біолабораторії.

Дезінформація про американські біолабораторії в Україні, поширена Міністерством оборони Росії в березні 2022 року

У 1980-х роках радянська дезінформація стверджувала, що ВІЛ був винайдений як біологічна зброя у Форт-Детрік (лабораторія армії США, що міститься у Фредеріку, штат Меріленд, за 65 кілометрів від Вашингтона, округ Колумбія). Ця лабораторія була центром розробки та випробування біологічної зброї з 1943 по 1969 рік, аж поки президент Ніксон не оголосив про її знищення в США.

У 1983 році радянські спецслужби підкинули в індійську газету «Патріот» неправдиву новину про винайдення ВІЛ як біологічної зброї. Як ми дізналися пізніше від радянських перебіжчиків, цю газету заснували в Нью-Делі представники КДБ. Я зустрічався з людиною, яка це зробила і яка згодом втекла на Захід.

Ця публікація була частиною регіональної кампанії проти Пакистану. Стаття містила відверту брехню про те, що Пакистан використовує біологічну зброю проти Індії.

Через два роки КДБ ініціював світову дезінформаційну кампанію, стверджуючи, що ВІЛ був винайдений у Пентагоні під час експериментів із біологічною зброєю. Ми точно знаємо, що сталося, від дослідників, які

знайшли документи в архівах болгарської спецслужби. Росіяни посилалися на згадану статтю в газеті «Патріот» і на публікацію в радянському виданні «Литературная газета», яке КДБ часто використовував для поширення дезінформації. (Йдеться про статтю Валентина Запєвалова «Паніка на Заході, або Що стоїть за СНІД-сенсацією», опубліковану 30 жовтня 1985 року.)

3. КДБ часто використовував «Литературную газету» для поширення дезінформації

Ця публікація була частиною дезінформаційної кампанії КДБ, яка мала на меті дискредитувати США на міжнародній арені. У ній стверджувалося, що вірус імунодефіциту людини створили в США у межах програми з розробки біологічної зброї.

ПАНИКА НА ЗАПАДЕ,

ИЛИ ЧТО СКРЫВАЕТСЯ ЗА СЕНСАЦИЕЙ ВОКРУГ AIDS

ВЕРСИЯ

Стаття в «Литературной газете», 1985 рік

Цю новину оприлюднило радянське інформаційне агентство «Новости». («Агентство печати “Новости”», АПН — створена в 1961 році пропагандистська організація, яка входила до складу Першого головного управління КДБ СРСР, що займалося розвідкою і спецопераціями за кордоном. — Ред.)

Дехто поширював брехливі історії, бо вважав, що це правда. КДБ використовував своїх агентів і в інших випадках. Наприклад, їм могли сказати: «Слухайте, ми хочемо, щоб ви надрукували цю історію. Ось вона в «Новостях», у відкритому офіційному джерелі, що значно полегшує поширення такої інформації.

(Сьогодні роль агенції, на яку можна послатися, виконують різні телеграм-канали. Ось тут приклад, як деза з російського телеграм-каналу перекочувала через слова політика в медіапростір у Польщі. — Ред.)

Східнонімецька розвідка, поширюючи цю історію, додала деталі: ВІЛ-інфіковані нібито втекли з лабораторії Форт-Детрік і дісталися до найближчого великого міста — Нью-Йорка, де СНІД вперше і виявили. Однак найближчим великим містом до лабораторії Форт-Детрік був Вашингтон, округ Колумбія. Відстань до нього приблизно 65 кілометрів, тоді як до Нью-Йорка майже 400 кілометрів.

Я поїхав у Форт-Детрік і поспілкувався з людьми. Там справді були небезпечні біологічні патогени, які досліджували у високозахищених лабораторіях, намагаючись розробити захист від можливих біологічних загроз, але вірус імунодефіциту людини там не винаходили і жодних експериментів над ув’язненими там не проводили.

Історія, яку поширювали радянські та східнонімецькі спецслужби, містила лише кілька фактів. Проте вона масово розійшлася, оскільки містила сенсаційну, хоч і неправдиву інформацію про походження нової небезпеки, про яку на той час ніхто не знав. Так працює пропаганда. Якщо фейк містить п’ять фактів, три правдивих і два вигаданих, у це легше повірити.

Для довідки:

> — Вікіпедія пише, що вірус, який спричиняє СНІД, вперше був виявлений у нью-йоркській лікарні, у якій перебувало кілька молодих людей. Вони були першими пацієнтами, у яких діагностували новий вірус. Однак його ретроспективний аналіз показав, що вірус виник в Африці, ймовірно, у 1920-х роках.

— Чи досягла ця історія американської аудиторії? І як вона відреагувала на цю деталь про відстань до Вашингтона і Нью-Йорка?

— У Сполучених Штатах цю історію значною мірою проігнорували. Вона не привернула до себе особливої уваги, за винятком лівого, антиамериканського середовища.

Однак у березні 1987 року американський журналіст Ден Ратер, ведучий «Вечірніх новин CBS», повторив російську дезінформацію. Він повідомив у своїй програмі про публікацію агенції «Новости», яка містила неправдиву інформацію про СНІД. Це був не найкращий момент у його журналістській діяльності.

До речі, у 1980-х роках радянські спецслужби і радянська преса поширювали ще одну історію про так звану етнічну зброю. Вона ґрунтувалася на статті в американському військовому журналі Military Review, опублікованій у листопаді 1970-го, у якій лише припускалося, що колись така зброя може стати можливою.

Автор припускав, що дослідження, які проводяться на Заході й Сході, можуть призвести до появи нового покоління селективних біологічних агентів. Однак жодних доказів того, що така зброя існує, у статті не наводилося. Але це не завадило радянським пропагандистам брехати про те, що Сполучені Штати Америки мають зброю, яка вибірково вбиває людей: чорних, а не білих або арабів, а не євреїв.

(У березні 2022 року російська пропагандистка Тіна Канделакі у своєму телеграм-каналі написала, що начебто «в Росії говорять про те, що Україна розробляє, тестує і адаптує віруси під слов'янський етнос». — Ред.)

Знову ж таки цілеспрямовані радянські зусилля з поширення цієї дезінформації та її сенсаційний характер дали свої плоди.

4. Як було до інтернету

— Як ви протидіяли дезінформаційним кампаніям?

— З 1987 по 1996 рік я працював в Інформаційному агентстві США (USIA), яке згодом, у 1989-му, увійшло до складу Державного департаменту. Це була окрема агенція, створена за часів адміністрації Ейзенгавера (1953–1961) для роботи з іноземною аудиторією.

USIA мала своїх людей у посольствах по всьому світу, і вони все ще лишаються там як частина Державного департаменту. Вони читають іноземну пресу і взаємодіють із місцевими ЗМІ, повідомляючи про все важливе у Вашингтон.

Тож, якщо про Сполучені Штати з'являлась якась дезінформація, про це одразу повідомляли у Вашингтон.

На початку 1980-х, коли адміністрація Рейгана активно протидіяла радянській дезінформації, ми отримували телеграми від іноземних посольств, у яких повідомлялося про поширення брехні про Сполучені Штати. У відповідь ми інформували посольства про реальну ситуацію, а ті, своєю чергою, ділилися цією інформацією з місцевими ЗМІ — або безпосередньо, або через пресрелізи. Так ми спростовували неправду в доінтернетний період.

Наприклад, під час війни в Перській затоці 1991 року було дуже багато іракської дезінформації та пропаганди, особливо про нібито жертви серед цивільного населення.

Я працював із міжнародною телевізійною мережею Worldnet (підрозділ у складі Інформаційного агентства США (USIA), створений урядом США у 1983 році для трансляції американських новин та офіційної позиції уряду за кордоном. — Ред.), щоб протистояти брехливим заявам режиму Саддама Хусейна. І говорив на цю тему на зустрічах із журналістами, запрошеними до посольств США в 35–40 країнах світу. Вони поширювали відзнятий матеріал у своїх телевізійних передачах, у друкованих ЗМІ.

5. Пострадянський період

— Що змінилося у вашій роботі після розпаду Радянського Союзу?

— У 1992 році майже всі вважали, що проблема радянської дезінформації зникла. Міжвідомчу робочу групу уряду США з протидії з відстеження та протидії радянській дезінформації розпустили.

Я був єдиним, хто на постійній основі займався в уряді США протидією поширенню дезінформації в інших країнах, як-от чутки про торгівлю дитячими органами, перебільшені страхи щодо використання у війні в Перській затоці 1991 року зброї зі збідненим ураном, теорії змови щодо терактів 11 вересня тощо.

А з 2005 по 2010 рік також дописував для розділу «Виявлення дезінформації» на сайті Державного департаменту, розвінчуючи ці та інші неправдиві історії для іноземної аудиторії та посольств США. Однак в епоху соціальних мереж спростовувати дезінформацію та реагувати на неї стало експоненціально складніше.

Лише у 2016-му, після вторгнення Росії в Україну, Сполучені Штати нарешті почали відроджувати свій потенціал у сфері протидії дезінформації. Цим займався підрозділ Державного департаменту під назвою Центр глобальної взаємодії. Він був створений за першої адміністрації Трампа, але ліквідований під час його другого терміну.

6. Чим займався Центр глобальної взаємодії (GEC) у США і що з ним тепер

Центр був створений у грудні 2016-го для боротьби з іноземною дезінформацією і припинив свою діяльність 23 грудня 2024 року після того, як Конгрес США не поновив його фінансування. У квітні 2025-го Держсекретар США Марко Рубіо звинуватив Центр у порушенні свободи слова та неефективному використанні коштів платників податків.

Після його закриття було створено новий підрозділ — Офіс із протидії іноземним інформаційним маніпуляціям і втручанням (R/FIMI), який мав продовжити роботу з протидії дезінформації. Однак у квітні 2025 року його також закрили. Тож станом на квітень 2025-го в Сполучених Штатах Америки немає спеціалізованого державного органу, який координував би зусилля з протидії іноземній дезінформації.

Видання Politico повідомило, що незадовго до припинення фінансування Центр викрив масштабну російську дезінформаційну кампанію в Африці. Торік він підписав міжнародну угоду про протидію іноземній дезінформації, яку підтримало близько двох десятків країн. Станом на сьогодні ця угода вилучена із сайту Державного департаменту.

— У чому, на вашу думку, різниця між цілями сучасної російської дезінформації та радянської?

— Вони принципово однакові. Це постійні зусилля, спрямовані на дискредитацію, використання недобросовісних методів, наклеп і заподіяння шкоди тим, кого росіяни вважають своїми опонентами, насамперед Україні. Кремль використовує російські спецслужби і пресу, намагаючись у будь-який спосіб нашкодити тим, кого вважає супротивником, використовуючи кожну можливість послабити, дискредитувати, ввести в оману та заплутати їх.

В епоху соціальних мереж дуже легко поширювати чутки і впливати на іноземну аудиторію, яка раніше була недосяжною для традиційних, доінтернетних ЗМІ. Російській розвідці сьогодні працювати набагато простіше, ніж радянській. Я читав нещодавню доповідь про те, що росіяни намагаються впливати на штучний інтелект і контент, який він використовує для створення статей.

— Чи відстежуєте ви якісь зусилля, спрямовані на протидію дезінформації з боку штучного інтелекту?

— Потрібні інструменти для захисту доброчесності ШІ. Наприклад, ініціатива NewsGuard у США працює над тим, щоб великі мовні моделі не вчилися в токсичних джерел і пропаганди. Ця боротьба триватиме доти, доки до влади в Росії не прийде демократичний, некадебістський режим.

7. Детальніше про ініціативу NewsGuard

NewsGuard — проєкт, створений журналістами для журналістів і читачів. Він перевіряє джерела, маркує їх як достовірні, відстежує теорії змови, пропагандистські наративи тощо.

Вони провели дослідження впливу російської пропаганди на штучний інтелект і оприлюднили його. Докладніше про дезінформаційну мережу «Правда», створену для спотворення результатів роботи чатботів на основі штучного інтелекту, читайте тут. Сервіс доступний безкоштовно для публічних бібліотек і використовується в програмах із медіаграмотності.

8. Деза для лідерів

— Як радянські спецслужби впливали на окремих осіб, високопосадовців та політичних діячів? На вашу думку, чи існують ці засоби впливу в сучасній Росії?

— Найважливіші й потенційно шкідливі операції з дезінформації та впливу спрямовані на вищих посадових осіб і політиків іноземних держав. Вони мають на меті спонукати їх до потрібних Росії дій.

Публічне і таємне залякування, лестощі — стандартні маніпулятивні методи КДБ. Вибір методів залежить від уразливих місць конкретних іноземних посадовців чи політиків.

Радянські спецслужби часто намагалися переконати іноземних лідерів, що жахливі сценарії стануть реальністю, якщо вони проводитимуть політику, проти якої виступав Радянський Союз.

Їхній метод полягав у тому, щоб з’ясувати, чого об’єкт найбільше боїться; сформулювати повідомлення, яке змусить його повірити, що його страхи справдяться, якщо він не зробить те, що хоче КДБ; донести це повідомлення через джерело, якому об’єкт довіряє і яке в ідеалі таємно контролює КДБ. (Спадають на думку страхи Ілона Маска перед початком ядерної війни, якщо Україна оборонятиметься занадто активно. — Ред.)

Кремлівська влада, вочевидь, використовує сьогодні ту саму логіку і методи, намагаючись вплинути на іноземних чиновників і політиків, щоб ті не постачали Україні зброю, яка дала б змогу вигнати російських загарбників.

Ми можемо обґрунтовано припустити (хоча й не можемо бути впевненими), що російські спецслужби використовують підконтрольних їм агентів для передачі західним політикам конфіденційних повідомлень про жахливі сценарії включно з ядерною війною. Крім того, вони не раз відкрито висловлювали погрози на кшталт «ми використаємо всі системи озброєння, які в нас є, це не блеф». Так було щоразу, коли Україна просила зброю,

викликаючи на Заході побоювання ескалації і розмови про російські «червоні лінії».

Але щоразу, коли Захід перетинав ці уявні лінії, реакції Росії не було.

Ми знаємо, що російські погрози застосувати ядерну зброю у війні в Україні вплинули на дії Сполучених Штатів та інших західних країн. Ми знаємо, що уряди цих країн дуже стурбовані небезпекою ескалації, що цілком розумно. Однак це занепокоєння також є вразливим місцем, яким можуть зловживати.

Радянські спецслужби часто підробляли документи й організовували їх нібито витік. Один із прикладів — підробка 1986 року, розіслана західноєвропейським журналістам, нібито текст промови 1983 року тодішнього міністра оборони США Каспара Вайнберґера, у якій він нібито говорив про Стратегічну оборонну ініціативу:

«Заходи, вжиті з 1981 року, заклали міцний фундамент для досягнення переваги над Радянським Союзом на всіх рівнях короткострокових конфліктів (включно з контрольованим ядерним обміном) і тривалих воєнних операцій у найближчому майбутньому».

Це звучить дуже загрозливо, але тільки якщо не знати, що носій англійської мови ніколи не вжив би слово «prevalence», яке означає «поширеність» у значенні «перевага». Фальсифікаторам бракувало навичок володіння англійською мовою, тому те, що мало звучати загрозливо, звучало безглуздо.

Іноді фальшивки не оприлюднювалися, а надсилалися приватно лідерові або радникові лідера іншої країни нібито як витоки інформації. Ми називали це «тихими фальсифікаціями». У таких випадках підробка часто попереджала про те, що ЦРУ нібито збирається вбити президента чи іншу впливову особу в його країні.

Представники цих країн зв’язувалися з американським посольством, казали, що отримали такий документ, і запитували, чи він справжній. Потім матеріали надсилали до Вашингтона, де документ аналізували і давали відповідь.

Мудрі лідери зазвичай знають про цю тактику і загалом достатньо обізнані, щоб ставити під сумнів витоки інформації з анонімних джерел. Але Дональд Трамп, вочевидь, дуже вразливий до неправдивих, маніпулятивних російських повідомлень.

9. Трамп і Путін

— Батько казав Дональду Трампу: «Ти повинен бути вбивцею, тобто ти повинен бути абсолютним переможцем, домінуючим хижаком, сильним і безжальним». І він намагається стати таким. Путін — справжній хижак і вбивця. Трамп може хотіти бути вбивцею, але Путін — справжній вбивця,

який діє через підготовлених убивць. Трамп захоплюється Путіним, хоча, мабуть, також зрозумів, що він безжалісний і з ним дуже важко мати справу.

Трамп і Путін на зустрічі в Гельсінкі, 2018 рік. Фото: www.brookings.edu

Дональд Трамп потребує схвалення з боку таких безжальних лідерів, як Путін, тому може бути вразливим до маніпуляцій КДБ. Він може пожертвувати безпекою країни через власну дурість або заради швидкоплинної похвали.

Австралійський прем'єр-міністр якось сказав, що на зустрічах, де вони були присутні обидва, коли входив Путін, Трамп був ніби зачарований. Він дивився на Путіна як на капітана футбольної команди. Напевно, тому він так захищав Путіна під час зустрічі із Зеленським у Білому домі 28 лютого.

Путін, імовірно, намагається впливати на людей із найближчого оточення Трампа відповідно до усталеної практики КДБ. Жоден попередній президент США не ототожнював би власні егоїстичні бажання з тим, що має робити країна, і обрав би найкращий шлях для своєї країни. Але Трамп розглядає уряд США як інструмент для задоволення своїх егоїстичних бажань. Це робить його ідеальним «корисним ідіотом» для Путіна.

Путін схильний вірити в теорії змови. Але його головна риса — прагнення домінувати над людьми. Водночас він дуже ефективний пропагандист,

навчений професійно маніпулювати. Це дає йому величезні важелі впливу на нинішнього президента США.

— Як змінився Дональд Трамп за чотири роки між його першим і другим президентством?

— Я республіканець, але ніколи не проголосував би за Трампа, хіба що якби демократи висунули Путіна. Але Трамп — найгірший вибір. Він, вочевидь, соціопат, людина, у якої немає совісті і яка хоче бути королем.

Він міг потурати своїм фантазіям, бо успадкував 400 мільйонів доларів від свого батька, який був дуже успішним бізнесменом. Дональд Трамп не був таким. У нього було кілька банкрутств, але йому завжди вдавалося просувати себе. Він став відомим завдяки участі в національному реаліті-шоу «Учень» на каналі NBC — протягом 14 сезонів грав роль досвідченого бізнесмена, який у кожному епізоді виганяв одного з конкурсантів із фірмовою фразою: «Ти звільнений!».

Пізніше працівники шоу розповіли ЗМІ, що їм доводилося по кілька разів перезнімати різні сцени, щоб було схоже на те, ніби рішення і дії Трампа мають сенс, хоча його не було. Він приходив і влаштовував безлад, міг звільняти людей без причини, але глядачі вірили в його ретельно продуманий образ, вважали його сильним і рішучим.

— Як американці реагують на те, що відбувається в США?

— Ви (українці. — Ред.) мали жахливі диктатури і позбулися їх, тож у вас є досвід у цьому. А для нас це щось абсолютно нове.

Водночас важливо розуміти, що є люди, які голосували за Трампа, бо думали, що за його каденції економіка буде кращою, як це було під час його першого терміну, до того, як почався COVID. Також є його прихильники, люди, яким він щиро подобається.

Америка — прекрасна країна, але ми не стикалися з такою тиранією в нашому уряді. Для американців це абсолютно новий досвід, який не має історичного підґрунтя в пам’яті людей. Це не схоже ні на що, що коли-небудь переживала наша країна. Тому люди шоковані й не можуть повірити в те, що відбувається. Але нас чекає титанічна боротьба за американську демократію, яку ми сприймали як належне протягом 250 років.

Президент може намагатися перешкоджати збору статистичних даних, щоб приховати економічні наслідки своєї діяльності. Наприклад, певні державні органи щомісяця публікують статистику зайнятості, отриманих і втрачених робочих місць. Це завжди робиться прозоро. Трамп може втрутитися в цей процес, щоб запобігти поширенню поганих новин.

Але, поки існують незалежні ЗМІ, поганих новин буде більше й більше, тому Трамп, імовірно, спробує їх закрити. Ми не знаємо, чи вдасться йому це.

Президента бояться навіть його однопартійці. Як і його союзника Ілона Маска, найбагатшої людини у світі, хоча він уже не такий впливовий, як ще два місяці тому. Якщо хтось із республіканців кине Трампу виклик, він помститься і зробить усе, щоб усунути такого політика від влади.

***

№ 1.074

Итоги 34 лет независимости Украины в одной таблице

Итоги экономического, институционального, социального развития Украины 1991-2025гг.

Показатель	2024/25	Показатели, индексы	2024/25
ВВП, млрд. $ (рыночный курс)	190,4	Место Украины по темпам экономического роста (реальный ВВП) в период 2006 – 2024гг.	110
Доля экономики Украины в мире, 2024, %	0,18%	Место Украины по производительности труда в мире 2024	98
ВВП Украины (номинальный ВВП), как доля ЕС, %, 2024	0,98%	Место в Индексе личной свободы Cato Institute	111
ВВП на душу населения, $	5700	Место в Международном индексе прав собственности 2024	102
ВВП на душу населения, как % от среднемирового, 2024	41,7%	Место в Индексе верховенства права 2024	88
ВВП на душу населения Украины, как % в ЕС, 2024	13,2%	Место по качеству регуляторной среды 2024	106
ВВП, млрд. $ по ппс	659,0	Место по эффективности государственного управления 2024	99
ВВП на душу населения по ппс, $	17390	Индекс социального благополучия 2025 (сколько времени нужно работать, чтобы купить корзину из 40 товаров и услуг)	28 лет 6 месяцев 8 дней
Среднегодовая инфляция, 2004-2024гг.	12,7%	Место в Индексе финансовой открытости 2022	166
Отношение коммерческого кредита к ВВП, %	7,7%	Место в Индекс рисков взяточничества 2024 Bribery Risk Matrix	109
Доля накопленных Украиной прямых иностранных инвестиций, % мировых (inward FDI), %	0,11%	Место в Индексе восприятия коррупции 2024	105
Доля накопленных Украиной прямых иностранных инвестиций, % от привлечённых ЕС (inward FDI), %	0,48%	Место в Глобальном индексе инновационности 2024	60
Размер расходов бюджета органов госуправления, % ВВП	71,3%	Место в Мировом индексе благотворительности 2024 (World Giving Index)	7
Государственный долг, % ВВП (2025)	108,6%	Место в Индексе качества окружающей среды 2024 Environmental Performance Index	41
Цена Государства для среднего украинского домашнего хозяйства: размер налогов, регуляторного, инфляционного, транзакционного налогов, как доля денежных затрат домашнего хозяйства, в $ и %	$5000 67%	Показатель Индекса экономической безопасности 2024 (100 баллов - максимум защиты)	35,2 балла, оранжевый уровень опасности
Доля товарного экспорта в мировом, % 2024	0,17%	Место в Индексе экономики здравого смысла 2024	89
Доля товарного импорта в мировом, % 2024	0,29%	Место в Индексе счастья 2025	111
Доля экспорта услуг Украины в мире, % 2024	0,17%	Место в Индексе человеческого развития 2025	87
Доля импорта услуг Украины в мире, % 2024	0,27%	Место в Индексе социального прогресса 2025	63
Доля рыночной стоимости материальных активов Украины в мире, 2023	0,08%	Место в Индексе энергетического транзита 2025	56
Доля рыночной стоимости нематериальных активов Украины в мире, 2023	0,02%	Место в Индексе гендерного равенства 2025	62
Доля розничного оборота товаров и услуг Украины в мире, 2023	0,19%	Место в Индексе процветания Legatum 2023	74
Валовая стоимость часа рабочей силы Украины, как доля ЕС-27, % 2024 (ЕС-27 = €33,5)	10,5%	Место в Индексе мягкой силы 2025	46

К 50-летию независимости Украина может войти в престижный клуб стран-триллионников

2025-08-24

Романчук

- Украина героическая и пассионарная.
- Украина волевая и доблестная.
- Украина мужественная и стойкая.

- Украина предприимчивая и солидарная.
- Украина многострадальная и кровоточащая.
- Украина красивая и мелодичная.
- Украина живописная и выразительная.
- Украина чувственная и добросердечная.
- Украина певучая и зажигательная.
- Украина бесстрашная и живучая.

Прекрасная земля, наследник десятков цивилизаций, которая имеет потенциал войти в престижный клуб стран с экономикой (ВВП) больше одного триллиона долларов. К 50-летию украинской независимости в нём будет максимум 25 стран. У нас есть все основания для такого мощного прыжка, стремительного рывка и цивилизационного прорыва. Потенциал есть, но не факт, стране дадут взлететь. Это как одарённому, талантливому ребёнку в школе и университете говорят про его способности. Он уверовал в свою уникальность и решил, что на одном потенциале можно въехать в своё светлое благополучное будущее. Он подумал, что так можно выиграть конкурентную борьбу в современном мире. Верил, думал – и ошибся. Расстроился, обозлился - и решил побаловаться алкоголем (инфляция, валютные ограничения, девальвация), нашпиговать себя наркотой (государственная собственность, госзакупки, госинвестиции во всеохватывающем регуляторном режиме) и окутать мозги табачным дымом (налоги, таможенное регулирование). В дополнение он сделал ставку на азартные игры (энергетическая игла России, блокировка коммерциализации своих природных ископаемых и рынка земли).

Всё это вместе до добра не довело.

Миллионы решили не дожидаться, когда наша талантливая, одарённая, красивая девушка-Украина одумается, повзрослеет и станет ни путь истинный. Миллионы украинцев просто уехали в разные страны. Они вывезли с собой не только деньги, но и компетенции, таланты, материальные и нематериальные капиталы. Очень часто невосполнимые и невоспроизводимые. Миллионы украинцев внутри страны решили не связываться с Государством и выбрали работать в «серой» экономике, с крышами, взятками и другими способами ограбить себя от Левиафана-буяна. Оказалось, что так дешевле и выгоднее, чем платить все налоги и выполнять все иезуитские, разорительные нормы законов.

В результате такого расклада миллионы обыкновенных украинцев, которые свято верят в Украину, но упорно не хотят изучать экономику, выбирать себе Правительство не по лицу и понтам, а по знаниям и программе, оказались в зоне бедности. Именно их святая наивность, легкомысленное гражданское невежество, неспособность обрабатывать информацию отделять факты от

фейков, правду от пропаганды является клондайком для VIP-распорядителей и потребителей чужого. От выборов до выборов, от Майдана до Майдана - и так по большому или малому порочному кругу.

Российская война против Украины стала мощным факторов объединения украинцев, проявления солидарности, железной воли, беспрецедентного мужества и стойкости. Одновременного она ускорила процессы использования ценных внутренних ресурсов, включая человеческий и предпринимательской капитал. Она оголила слабости, дефекты и пороки институтов страны, в первую очередь, её системы государственного управления. 3,5 года горячей фазы геноцидной российской войны против Украины убедительно показали, доказали, что в ТАК больше нельзя. ТАК больше опасно для жизни, т. е. для существования самой страны. Экономические и институциональные наркотики, алкоголь, табак и азартные игры для страны, которая истекает кровью, борется за выживание, напрягает все жилы, просто недопустимы.

Срочно нужен здоровый образ жизни, занятия спортом, правильное питание и учиться, учиться, учиться.

Все беды Украины от того, что её *Правительство*, политические, интеллектуальные, культурные, экономические *элиты* по-прежнему остаются в старой парадигме развития.

> — Той самой, **которая блокировала и продолжает блокировать страновой потенциал.**

Да, не все. Внутри уже есть силы для системных перемен. Внутри уже формируется здоровое ядро.

Даже отдельные

> **— старые выгодополучатели модели Олигархат/Схематоз осознали (???), что управлять страной, делать бизнес по-старому смерти и разорению подобно.**

В отличие от того, что было 10, 20 или 30 лет назад у нас есть герои ВСУ, которые не только свою страну защищают. Они защищают Европу и западную цивилизацию в целом.

Есть надежда (???), что эти силы вместе, наконец, раскрепостят Украину и её мощный потенциал, сделают ставку на Команду Свободы.

Именно она к 50-летию независимости Украины сможет обеспечить вступление страны в престижный клуб стран с, минимум, один триллион долларов ВВП. Игра точно стоить свеч. Эта mission вполне possible.

С праздником, дорогая Украина! Мы победим врага и сделаем становое и экономическое чудо.

А эта таблица – упрощённый диагноз того состояния, в котором Украина оказалась в результате 34 лет независимости.

Его осознание и принятие является необходимой частью тех трансформаций, которые начали ВСУ и те героические украинцы, которые верой и правдой, на зубах, на железной воле, через «не могу» борются за нашу и вашу свободу.

***

№ 1.075

Огляд… Сьогодні буде "коротко з різних напрямків"

2025-08-25

Машовець

1. Північно-Слобожанський (він же Сумський) напрямок

Очевидно, командування противника провело ротацію низки частин та підрозділів у районі свого вклинення у прикордонні Сумської області України. Точніше, перегрупування. У зв'язку з тим, що підрозділи 72-ї мотострілецької дивізії (мсд) 44-го армійського корпусу (АК), зокрема, її 30-го мотострілецького полку (мсп) та зведені штурмові роти зі складу батальйонів 155-ї окремої бригади морської піхоти (обрмп) зазнали значних втрат під час боїв у західній частині вклинення, їх замінили 20-й мсп та 810-та обрмп відповідно.

Крім того, судячи з усього, вся 76-та десантно-штурмова дивізія (дшд), або більша її частина, яка намагалася просунутися в східній частині вклинення, зокрема, штурмувала Юнаківку, була замінена частинами 106-ї повітряно-десантної дивізії (пдд). Саму 76-ту десантно-штурмову дивізію, ймовірно, перекинули пару тижнів тому в Південну операційну зону (швидше за все, на Гуляйпільский напрямок).

Тим часом по всьому периметру ворожого вклинення йдуть вперті піхотні бої в тактичній зоні. ЗСУ, на низці ділянок, контратакують і подекуди успішно. Зокрема, на північ від Андріївки, очевидно, ЗСУ просунулися в бік Золотарівського заповідника. Це ще більше ускладнило положення підрозділів противника, які займають Олексіївку (між позиціями передових контратакуючих груп ЗСУ та дорогою з Олексіївки до Володимирівки, по якій ворог, час від часу, намагається проводити матеріально-технічне забезпечення, своїх підрозділів в Олексіївці, зменшилось до 1,8 км).

Крім того, незважаючи на всі зусилля штурмових підрозділів 11-ї та 83-ї окремих десантно-штурмових бригад (одшбр) противника захопити населений пункт Варачине атаками через річку Снагость від Яблунівки, і таким чином зняти загрозу Олексіївці з протилежного, західного флангу, поки що не вдалося. У зв'язку з цим, противнику вдалося лише відтіснити від Новомиколаївки передові штурмові групи ЗСУ, які прорвалися туди раніше.

Чергові атаки підрозділів 106-ї повітряно-десантної дивізії (пдд), з метою повного захоплення Юнаківки, знову, як і раніше з 76-ю дшд, закінчилися марно - ЗСУ утримують південну частину селища і вперто обороняються в його центральній частині. Більш того, підрозділи противника, які зайняли позиції в північній частині лісу, що на північ від хутора Садки, в цілому, судячи з усього, перейшли до оборони і станом на зараз просто не в змозі просунутися далі на південь.

2. Лиманський напрямок

Ситуація тут для ЗСУ продовжує погіршуватися. У районі Серебрянського лісництва поступово просуваються передові частини й підрозділи 25-ї загальновійськової армії (ЗВА) противника, одночасно намагаючись прорватися вздовж дороги Кремінна-Лиман, за активного сприяння підрозділів 144-ї мсд зі складу 20-ї ЗВА, що діють північніше, з плацдарму на річці Чорний Жеребець.

Про поточну ситуацію:

(1) - Очевидно, що частина штурмових груп зі складу 37-го та 31-го мотострілецьких полків 67-ї мсд 25-ї ЗВА змогла "проникнути" в Зарічне (до його центральної частини) і закріпитися там, незважаючи на те, що їх там кілька разів "зачищали". Торське, ймовірно, також вже повністю окуповане противником.

(2) - Підрозділи 164-ї та 169-ї окремих мотострілецьких бригад (омсбр) противника продовжують наступати у самому Серебрянському лісництві в бік злиття Чорного Жеребця та Сіверського Дінця (у напрямку села Дронівка), що значно ускладнює положення наших підрозділів, які продовжують оборонятися східніше, вздовж берега Сіверського Дінця, навіть на схід від Серебрянки. Судячи з усього, найближчим часом противник зможе повністю зайняти лісництво аж до річки Ч. Жеребець.

(3) - На самому плацдармі противника підрозділи його 144-ї мсд зі складу 20-ї ЗВА та придані їй підрозділи 2-ї мотострілецької дивізії 1-ї танкової армії (ТА) продовжують спроби прориву одночасно у північно-західному напрямку (між Середнім та Глущенково, в районі села Карпівка) та у південно-західному напрямку (у напрямку Шандриголове та Ставки). На

даний момент їм вдалося лише почати бої за Колодязь і просунутися на південь від Карповки до річки Нітріус на 1.5 км.

Своєю чергою, ЗСУ, судячи з усього, кількома успішними контратаками ліквідували тактичне вклинення противника у напрямку Катеринівка – Глущенково, продовжують успішно обороняти Карпівку та Рідкодуб. Є інформація, що в смузі дії 3-ї мсд тієї ж 20-ї ЗВА противника ЗСУ або відбили село Греківка, або витіснили з нього її підрозділи, перевівши село в "сіру зону" (втім, ця інформація все одно потребує уточнення).

3. Торецький (він же Костянтинівський) напрямок

Тут ситуація практично не змінилася і залишається досить складною для Збройних Сил України. Противник здійснив лише кілька спроб подальшого "проникнення", діючи невеликими штурмовими групами, і намагається закріпитися в цих місцях.

Зокрема:

(1) - У північній частині Щербинівки продовжують ховатися кілька десятків російських "штурмовиків" (очевидно, зі складу штурмових підрозділів 102-го або 103-го мсп 150-ї мсд 8-ї ЗВА). ЗСУ вже близько тижня не можуть їх "зачистити".

(2) - У свою чергу, пара «невеликих» штурмових груп противника (ймовірно, зі складу підрозділів його 4-ї омсбр), обійшовши село Біла гора з півдня, заскочили в Олександро-Шультіне і десь з 21-го – 22-го серпня намагаються утриматися там на ділянці площею 0,28 кв. км.

Решта спроб атакувати/штурмувати силами передових підрозділів 20-ї мсд (у напрямку Яблунівка – Берестоk та Новооленівка – Степанівка), а також 150-ї мотострілецької дивізії (в районі Катеринівки та Щербинівки) поки що не принесли противнику особливих дивідендів.

4. Добропільський напрямок

Командування 51-ї ЗВА противника, очевидно, як я і передбачав, повернулося до початкового плану охвату Покровсько-Мирноградської агломерації з півночі та північного сходу, у зв'язку з практичною неможливістю розвинути до оперативного рівня свій попередній успіх на Добропільському напрямку.

ЗСУ, діючи одночасно «з вершини» вклинення противника та у районі його «горловини», зуміли якщо не ліквідувати його повністю, то суттєво зменшити його у розмірах.

Зокрема:

(1) - Контратакуючи з півночі на південь, вони послідовно вибили штурмові групи противника, які прорвалися, з позицій в районі дороги Добропілля-Краматорськ, потім з села Золотий Колодязь та позицій на південь від села Веселе, потім, очевидно, зачистили більшу частину села Кучерів Яр.

(2) - В свою чергу, контратакуючи в основі вклинення, в напрямку Іванівка - Нікanорівка, ЗСУ вдалося відбити останню і хутір Нове Шахове, а також відкинути у східному напрямку кілька штурмових груп противника, які прорвалися на південь від Білецького до дороги Покровськ - Добропіль.

Більш того, кілька акцентованих контратак ЗСУ в напрямку Володимирівка - Маяк, ще більше ускладнили для противника ситуацію в цілому, адже це загрожувало оточенням всіх підрозділів противника, що діяли на північ від рубежу Нікanорівка - Маяк. Тому командування 51-ї ЗВА противника, яке на той час вже сформувало зведену тактичну групу для прориву до «оточених» на Добропільському напрямку штурмовиків, відреагувало на це досить швидко, перегрупувавши додаткові сили та засоби зі складу своєї 1-ї омсбр з південного флангу своєї смуги саме на цю ділянку. З їхньою допомогою йому вдалося зупинити просування підрозділів ЗСУ, що контратакували в районі Никанорівки, у східному та південно-східному напрямку та розширити "горловину" свого вклинення на північ від неї та Маяка (просунувшись у бік Шахового).

Таким чином, противник, очевидно, вводячи в бій додаткові підрозділи 1-ї омсбр, зумів уникнути оточення тієї частини сил своїх 114-ї та 132-ї омсбр, які проривалися на північ до своїх штурмових груп, але не зміг уникнути ліквідації самого вклинення цих груп. **Йому просто не вистачило часу, ЗСУ "вичавили" це вклинення з флангів, протягом тижня.**

Тому цілком логічним стало повернення командування 51-ї ЗВА противника до плану наступу саме у західному напрямку (з метою блокування обох шляхів, що ведуть з Покровська до Добропілля, як через Родинське, так і через Гришине). На даний момент передові підрозділи цієї армії, зі складу 1-ї та 110-ї омсбр, а також підрозділи 39-ї омсбр зі складу 68-го армійського корпусу (АК), прорвавшись з боку села Затишок (колишнє Суворово) в район селища Сухецьке, вперто атакують звідти в напрямку Родинського, а також у бік автомобільної і залізничної доріг, що проходять через нього на північ. Крім того, тими ж силами противник, не дивлячись на значні втрати, вперто атакує Родинське та розташований південніше від нього Червоний Лиман безпосередньо зі сходу, з боку Разіне та північних околиць Новоекономічного.

На даний момент противнику не вдалося захопити ані Родинське, ані Красний Лиман, хоча в обидва населені пункти забігають його окремі "малі та надмалі" штурмові групи. Однак закріпитися там вони поки що не можуть.

Більш того, судячи з усього, були вибиті і штурмові групи 51-ї ЗВА, які забігли до посадок, що протягнулися вздовж "залізниці", на північ від Родинського. Принаймні, так показує Deep State на своїй карті, хоча в мене є і протилежна інформація, стосовно того, що певна частина російських штурмовиків й досі утримує там декілька позицій.

5. Покровський напрямок

Очевидно, що командування угруповання військ (УВ) "Центр" противника на даний момент готується до "рішучого штурму" Покровська та Мирнограда.

В рамках цієї підготовки загальновійськові армії з її складу вирішують кілька поточних завдань:

(1) - 51-ша ЗВА намагається прорватися на правому фланзі та в центрі своєї смуги в район на північ від агломерації (умовно, намагається взяти під контроль район Шевченко – Білецьке – Родинське – Гришине). І треба розуміти, що саме тут зосереджені основні зусилля командування УВ "Центр". Водночас підрозділи лівого флангу частин та з'єднання 51-ї ЗВА намагаються прорватися до околиць Мирнограда з боку Гродівки та через Новоекономічне.

(2) - 2-га ЗВА накопичує підкріплення та матеріально-технічні ресурси для майбутнього штурму, попутно проводячи низку наступальних дій у тактичній зоні, і таким чином покращуючи «стартові» умови для майбутнього штурму.

(3) - 41-ша ЗВА, виділивши частину своїх сил і засобів для спільних дій з 2-ю і 51-ю ЗВА, мабуть, на своєму правому фланзі також вирішує ряд тактичних завдань в рамках загального плану «Покровської наступальної операції».

На практиці це виглядає так:

(1) - Передові підрозділи 5-ї та 9-ї омсбр 51-ї ЗВА намагаються атакувати у напрямку Малинівка – Новоекономічне, а також з боку Новоторецького вздовж річки Казений Торець, у напрямку Миролюбівки. Наразі, незважаючи на їхні доповіді "з поля бою" своїм старшим командирам про захоплення цих населених пунктів, противник так й не контролює повністю ані Новоекономічне, ані Миролюбівку.

У північній та центральній частинах Новоекономічного досі тривають вперті піхотні бої, а щодо Миролюбівки, то противник встиг лише закріпитися на дамбі на Казеному Торці на південь від села. Прорватися і закріпитися в ньому самому йому поки що не вдалося, хоча окремі штурмові групи противника час від часу "забігають" до нього.

(2) - Підрозділи тієї ж 5-ї омсбр 51-ї ЗВА за підтримки підрозділів 137-ї омсбр (зі складу 41-ї ЗВА) намагалися прорватися з Гродівки в напрямку села Промінь (на схід від Мирнограда). Тут противник також використовував підрозділи свого "спецназу" (72-й окремий батальйон спеціального призначення\ об СпП) як передові штурмові групи. Після початкового успіху (їм вдалося просунутися по дорозі на Мирноград на відстань близько 1 км) їх подальші спроби прорватися не увінчалися успіхом.

(3) - 1437-й мсп "мобілізаційного резерву", а також кілька передових штурмових груп зі складу інших частин та з'єднань 2-ї ЗВА продовжують спроби "проникнути" якомога глибше в місто Покровськ з південно-західного напрямку, через село Звірове.

На даний момент їм вдалося інфільтруватися у Звірове і проникнути в місто в районі Першої Травні, Троянди і вулиці Київської. Загальна площа зони інфільтрації становить близько 8 квадратних кілометрів (в основному за рахунок села Звірове). Поки що ворог не може повноцінно накопичити сили та засоби для подальшого просування, адже змушений постійно вести вперті бої за утримання цього району із гарнізоном міста. В основному діє малими піхотними та диверсійно-розвідувальними групами.

(4) - 15-та омсбр зі складу 2-ї ЗВА продовжує запеклі бої за село Удачне, намагаючись прорватися на північ між ним та Молодецьким. Поки що не дуже успішно для себе. Противник не може навіть повністю зайняти Удачне.

Решта напрямків у Південній операційній зоні буде розглянута в наступному огляді.

***

№ 1.076

Виступ Президента на VIII Міжнародному ветеранському форумі «Україна. Ветерани. Безпека»

2025-08-22

Слава Україні!

Шановні наші воїни, шановні наші ветерани!

Усі, хто тут, в Україні, хто з Україною, з нашими захисниками, з нашими захисницями!

Радий вас вітати всіх і, продовжуючи цю традицію – традицію ветеранських форумів напередодні Дня Незалежності України, я хочу розпочати цьогорічний форум із найголовнішого – із вдячності та оплесків кожному й кожній із вас, кожному й кожній, хто на захисті нашої держави, нашої незалежності.

Ми пам’ятаємо: незалежна Україна є завдяки тим, кому не байдуже, що буде з Україною. Дякуємо всім вам!

І окремо я хотів би сьогодні подякувати ***Марку***. Маю честь. Я дякую тобі за те, що ***Генеральний секретар НАТО*** сьогодні зі своєю командою тут і він підтримав цю пропозицію. Я дуже хотів, щоб ти був присутнім сьогодні тут, на форумі ветеранів. Для нас це честь. Дякуємо!

Шановні присутні!

Багато хто з нас, коли був дитиною, чув слово «ветеран». І це було про людей поруч. Про наших рідних, які пройшли війну – Другу світову війну. І це були люди вже поважного віку – як, наприклад, мій дідусь, який воював проти нацистів. Ми бачили їх, ми бачили, як далеко війна. Вони рідко згадували війну. Але завжди пам'ятали тих, хто пройшов із ними цю війну. Вони пишались, що захистили життя. Але ніколи не робили із цього культу.

І ніколи не думали, що війна може повернутись і знову може стати для Європи чимось звичайним, і що їхні онуки – молоді покоління – знову воюватимуть, і їх теж називатимуть ветеранами.

І що прийде таке саме зло, тільки цього разу – рашизм. 2014 рік.

2022 рік. Для України це зараз уже довше, ніж Друга світова війна.

І ніхто ще не знає, коли буде завершення цієї війни – ***Війни за Незалежність*** України.

Але ми робимо все, щоб це було не колись там, а якнайшвидше. Це дуже важливо.

І **головне, щоб завершилось *реальною безпекою*** для вже наших дітей, наших онуків.

Але ***справедливо завершилось***.

Це важливо – з повагою до України, до українців, до всіх вас, до наших воїнів, до ветеранів.

Я не сумніваюсь, що Україна захистить свою незалежність.

Фактично **ми вже, ви вже захистили незалежність**.

Ми вже об'єднали навколо України й навколо нашого такого сміливого народу всю Європу й багато інших країн світу.

Зараз наше завдання – зробити так, щоб нашим дітям, нашим онукам, нашим наступним поколінням українців не довелось проходити через війну.

Ключ до цього – ***гарантії безпеки***, над якими ми зараз працюємо разом із нашими партнерами.

Сьогодні тут *Марк*, і він наш великий друг, великий друг України, і ми разом із ним, разом з іншими лідерами Європи, разом зі Сполученими Штатами Америки, разом із коаліцією наших партнерів – понад 30 країн – готуємо важливі, такі важливі для України ***гарантії безпеки***.

Я впевнений, це буде.

І це буде на основі нашої сильної армії передусім, а отже – на основі вашого досвіду, досвіду бойових результатів – ваших і ваших побратимів, сотень тисяч українців, українок, які зараз на фронті, які на бойових завданнях чи вже повернулись із честю з війни.

Я не хочу зараз говорити про виклики, ви їх знаєте, про цифри, відсотки, статистику. Про це ми сьогодні почуємо від наших урядовців.

Почуємо пропозиції, ініціативи, рішення. І це важливо. Та не менш важливо, аби ви знали та щоб кожен і кожна з вас – ви відчували, наскільки вся Україна завдячує вам. І що ми сподіваємось, що ви й надалі будете з Україною – зміцнювати Україну, працювати, берегти для України, для всіх наших наступних поколінь знання про те, що сміливість справді змінює історію та захищає право на життя для народів.

Я дякую вам! Та прошу завжди шанувати пам'ять усіх наших хлопців і всіх наших дівчат, які віддали своє життя заради нас. Прошу зараз ушанувати хвилиною мовчання їхню пам'ять.

Дякую.

Слава Україні!

***

№ 1.077

«Не могу молчать!» Майка Помпео: Переговоры Трампа, ведущие к победе Путина, гарантируют новую войну

2025-08-23

Илларионов

Похоже, это первое публичное выступление автора Крымской декларации 2018 г. со дня инаугурации Трампа 20 января 2025 г.

Трамп не должен вознаграждать Путина за агрессию на Украине

Принятие незаконного захвата Россией территорий в Донецке и Луганске станет для диктаторов всего мира сигналом о том, что насилие окупается.

Майк Помпео

Автор — бывший госсекретарь США

22 августа 2025 г.

Внеочередные встречи президента Дональда Трампа с президентом России Владимиром Путиным, президентом Украины Владимиром Зеленским и ключевыми европейскими лидерами, проведённые на прошлой неделе, демонстрируют его глубокую приверженность достижению прочного мира после трёх с половиной лет кровопролития, к чему его предшественник

никогда не стремился. Президент мобилизует американские силы для создания коалиции, необходимой для обеспечения будущего Украины — именно такого рычага давления опасается Путин.

Как человек, сидевший напротив Путина на посту госсекретаря, я знаю, что он реагирует только на силу. Трамп понимает эту реальность. Его успех в обеспечении обязательств союзников по НАТО по расходам на оборону на уровне 5% доказывает, что его подход приносит результаты там, где дипломатические тонкости терпят неудачу.

Этот трезвый реализм будет иметь решающее значение для того, чтобы любое соглашение о прекращении войны России с Украиной обеспечило суверенитет Киева и удержало Москву от будущих актов агрессии.

Путин дал понять, что хочет, чтобы Зеленский сдал восточные Донецкую и Луганскую области в качестве условия прекращения войны.

> 1) — Это стало бы стратегической катастрофой для Украины и политическим провалом для её правительства.

Передача России контроля над промышленным сердцем Украины и ключевым оборонительным поясом, защищая который тысячи украинцев сражались и погибали, затормозит восстановление страны и создаст условия для завершения Россией своих завоеваний.

Что ещё более важно,

> 2) — вознаграждение агрессии Путина территориальными приобретениями стало бы сигналом для всех диктаторов мира о том, что насилие окупается. У соседей России в странах Балтии и других бывших советских республиках, таких как Молдова, возникнут серьёзные основания опасаться, что они могут оказаться следующими в списке Путина.

Позвольте мне прояснить:

> — обеспечение мира, вероятно, потребует непростых компромиссов. В условиях тупиковой ситуации в войне и истощения украинского народа годами кровопролития и разрушений ***Зеленский стоит перед выбором между продолжающимися страданиями и несовершенными решениями.***

Однако при этом есть *красная черта*:

> **— Украина ни в коем случае не должна признавать претензии России на территории, незаконно захваченные и оккупированные Москвой.**

Такое признание легитимизировало бы позицию России и обеспечило бы ей огромную военную и пропагандистскую победу.

И если Америка, по всей видимости, одобрит захват Россией земель, не говоря уже о фактическом признании каких-либо ее территориальных претензий, мы могли бы с таким же успехом послать Си Цзиньпину приглашение Китаю захватить Тайвань.

Любое мирное соглашение, не включающее надёжные гарантии безопасности для Украины, не стоит бумаги, на которой оно напечатано.

Украина уже видела это кино:

> — в 1994 году Запад обещал защитить суверенитет Украины в обмен на отказ от советского ядерного оружия, которое тогда базировалось на украинской территории.

Но красивые слова не подкрепляются действиями, что продемонстрировал Путин, вторгнувшись в Украину вначале в 2014 году, а затем снова в 2022 году.

Более того,

> — Путин не дал никаких признаков того, что готов пойти на какие-либо существенные уступки во имя мира, и продемонстрировал своё пренебрежение к этому дипломатическому процессу, продолжая в последние дни наносить удары по мирному населению Украины.

Более того, абсурдное предположение Сергея *Лаврова* о том, что России потребуется реальное право вето в отношении любых мер безопасности для защиты Украины, свидетельствует о том, что Кремль либо считает, что может запугать или смутить Запад, вынудив его заключить невыгодную сделку.

Нынешние дискуссии о гарантиях безопасности многообещающи, но **без подробных и конкретных обязательств**

> **— развёртывания европейских сил вдоль границ Украины и непреклонной поддержки со стороны США**
>
> **— Украина не сможет принять ни одно мирное соглашение.**

Путин должен быть уверен, что любая будущая агрессия вызовет сокрушительный ответ. В конечном счёте, Трамп должен сохранять решимость поддерживать европейскую «коалицию доброй воли» и быть готовым сделать всё необходимое в ответ на любые будущие нарушения Россией суверенитета Украины.

Перед *Зеленским* стоит непростая задача *найти компромисс*, приемлемый для его собственного народа, достижимый в нынешнем геополитическом контексте и не позволяющий лучшему стать врагом хорошего.

Некоторые будут утверждать, что

> **— «Украина должна просто принять условия Путина ради мира».**

Но, как человек, ведший переговоры лицом к лицу с диктаторами от Пхеньяна до Москвы, я знаю, что умиротворение лишь разжигает их аппетит; перефразируя Уинстона Черчилля,

> **— «это всё равно, что кормить крокодила в надежде, что тебя съедят последним».**

Если Америка возглавит переговоры, которые приведут к победе Путина, мы не положим конец этой войне

> **— мы гарантируем следующую.**

https://www.ft.com/content/e91df3ac-c649-46f7-a9ad-5d1a626c3ad7

https://aillarionov.livejournal.com/1486961.html

***

№ 1.078

Наратив як зброя: Потрібна інформація, що з’являється в певний час, є не лише пропагандою

5 Липня 2025

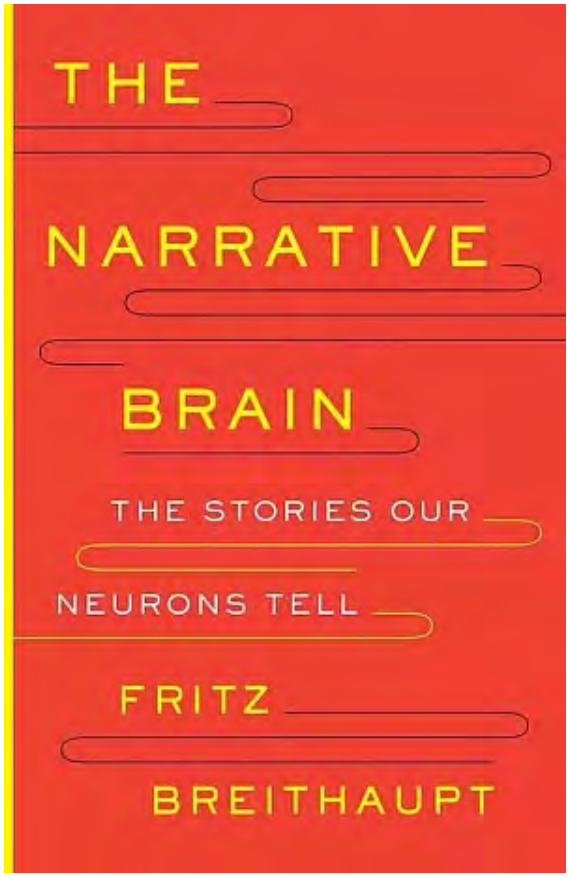
Почепцов

Ми звикли до того, що битви та війни в оповіданнях про них через покоління посилюють роль сильних, бо саме такими мають бути переможці. Такі оповіді про героїв супроводжують усю історію людства. Герої приносять перемогу племені, країні й навіть Землі (у фантастичних фільмах).

Наратив створюється для оформлення та передачі досвіду, особливо цінний новий досвід. Наратив осмислює, а також далі передає нове знання-розуміння ситуації. Зараз Росія заганяє новий досвід у наратив минулої війни з фашистами, звідси створюються асоціації України з фашистами, а Росії — з перемогами Червоної армії.

При цьому забувають нагадати, що ця армія трималася, наприклад, на українських старшинах. Відбувається підміна наративів. Береться знайомий усім наратив перемоги у війні 41—45, який багаторазово обіграний радянськими літературою, кіно, історією. Росія вставляє себе в цю формулу переможцем, а Україну — стороною, що програла. Відбувається підміна — у відомий наратив вставляються нові складові. А формула ця давно записана в пам’яті масової свідомості.

Наратив є звичною формою організації вербальної інформації для індивідуальної та масової свідомості. Наративи підіймали людей на війну, на перемоги. Це певною мірою психологічний інструментарій, здатний впливати на мізки. Причому він давно перевірений на досвіді.

У новій книзі 2025 року «Наративний мозок» професор Фріц Брайтхаупт розповідає про свій експеримент, коли певна історія передавалася з вуст у вуста, з відстежуванням трансформацій, які з нею відбувалися. Іноді ланцюжок таких передач доходив до 20 тисяч учасників.

Він детально розповідає:

> — «У міру того як кожна людина передавала історію далі, ми ретельно фіксували, як змінюється наратив, намагаючись виявити глибинні моделі того, як історії змінюються в міру розповідання».

Зрозуміло, що передача щось змінює, а щось посилює. Це фіксація нового іншого досвіду, який прийшов до людства. Слабкий виявився теж потрібен, але герой, звісно, потрібніший.

І на завершення Брайтхаупт пише:

> — «Ми виявили, що емоції, які є в розповіді, особливо інтенсивність емоційного досвіду, залишаються напрочуд послідовними, проходячи крізь кілька поколінь розповідання. Ступінь емоції — наскільки щасливою, дивовижною, бентежною є розповідь — залишається стабільною в усіх поколіннях розповіді. Ступінь емоційності — наскільки щасливою, дивовижною чи бентежною є розповідь — зберігається. Але факти, раціональність, навіть те, хто щасливий, а хто ні, може змінюватися. Що реально відіграє роль у наративному мисленні, так це емоційний вплив».

З цієї причини він називає такі уривки емоційними епізодами. Дуже часто вони розповідають про тріумф слабкого, що незвично. Імовірно, суспільство дорослішало і трансформувалося. Йому виявилися потрібні не тільки велетні, а й прості людські емоції.

Фріц Брайтхаупт продовжує:

> — «Ці історії акцентують уразливість. До цього слабкість була просто негативною характеристикою. Але в казках слабкий герой — дитина, тварина, аутсайдер — стає переможцем. Ця зміна допомагає створити нове культурне і психологічне сприйняття в суспільстві для вразливості як позитивної характеристики як емоції винагороди, оскільки вона пов'язана з перемогою».

Наративи навчають нас, створюючи певну єдність масової свідомості, яка в результаті виливається в єдність мислення та поведінки. Навіть просто вивчення мови — англійської чи китайської, наприклад, — однотипно занурюють нас у правила поведінки, а не лише правила мови.

Наймайстерніше це роблять із масовою свідомістю релігія чи ідеологія. Своїми наративами вони створюють єдину модель світу, що полегшує «управління мізками». Сучасні суспільства передали також частину цих завдань середній школі, а також кіно. У результаті ми весь час занурені в такі «розповіді».

Масове прагнення дивитися телесеріали навчає потрібних типів людської поведінки. У згаданій книзі Брайтхаупт говорить, що наративи здійснюють навчання без занурення в реальність. І це говорить про те, що це і є справжнє навчання.

Автор наголошує:

> — *«Наратив є формою, за допомогою якої наш мозок імітує наші дії та дії інших»*.

Або таке цікаве зауваження:

> — наративне мислення готує нас до майбутніх ситуацій.

У всьому цьому є певна дивина:

> **— нас більше цікавить наратив, ніж реальність.**

З одного боку, зрозуміло, оскільки наратив

> — це «чистий» досвід, без домішок, там є тільки те, що нам потрібно. І по суті це найголовніша перевага, яку нам дала мова/комунікації.

Художній наратив відбирає яскраві ситуації та чарівних героїв. І натовп готовий піти за ними…

До речі, згадаймо, як

— на наших очах стався *вибух індустрії телефільмів*. Ми опинилися занурені в незліченну кількість подій, людей і незакінчених реплік. Усі ситуації розгортаються на наших очах. Ми живемо у світі реплік із телесеріалів, як раніше жили у світі реплік із кінофільмів. І не дарма актори такі симпатичні, а сюжети хвилюють. Іде масова передача певного досвіду. Причому не за допомогою поту і крові, а з екрана… І на відміну від школи все відбувається в розважальній манері.

Комунікації вчать типів поведінки, які допомагають суспільству виживати. І школа, і театр, і серіал, і книжка — усе це різні види комунікацій. Наказ і молитва — теж… І все це одночасно уроки виживання людини й людства.

Контроль комунікацій, навіть приватних, посилюється, коли влада боїться комунікативної конкуренції.

— Свого часу Ленін висилав «нехороших» комунікаторів пароплавами й поїздами (1922), Сталін саджав до Гулагу (1937), Путін запровадив поняття іноагента, що перекриває вихід на аудиторію.

Реально *влада нікого не боїться*, як може хтось подумати.

Вона *просто не хоче «зайвої роботи»*, тому заздалегідь закриває рота неправильним комунікаторам.

Одночасно відрізається доступ до інших джерел.

Наприклад, зараз створюється єдиний месенджер для росіян, щоб не було участі закордонних, бо «зараз ринок месенджерів у Росії контролюють іноземні сервіси. У лідерах — додаток WhatsApp, яким користуються 97 мільйонів росіян. Компанію Meta, що володіє ним, російська влада оголосила екстремістською організацією.

Ще 90 мільйонів росіян використовують месенджер Telegram. Його власник Павло Дуров живе в ОАЕ. Влада періодично блокує Telegram, і платформа працює з перебоями. Російські чиновники кажуть, що новий сервіс буде більшим, ніж просто національний месенджер — у нього буде багато “цікавих і унікальних функцій”. Обіцяють, що цифрові ID, інтегровані з новим сервісом, можна буде пред’являти при купівлі тютюну й алкоголю, при управлінні транспортом або відвідуванні музею».

Влада любить усе контролювати, оскільки не любить несподіванок.

— З цієї причини для неї настільки важлива інформація. Той, хто володіє інформацією, застрахований від несподіванок.

Свого часу ЦРУ проводила операцію «Пересмішник», у рамках якої використовувала журналістів як своїх агентів, а скоріше, напевно, агентів як журналістів.

Ось про неї:

— «Операція “Пересмішник” розкривається як складний трилер, де ЦРУ, рухоме непереборною тривогою комуністичного розширення, розпочало місію контролю наративу в ньюзрумах, редколегіях і серед впливових журналістів. Розкриття цього виявило мережу прихованої діяльності, яка руйнувала саму основу вільної та незалежної преси».

Ця оцінка цілком справедлива з тієї причини, що ЦРУ не тільки збирало інформацію, що ще може бути виправдано, — вони могли керувати інформаційною картинкою для мільйонів людей. Вони створювали потрібний їм інформаційний світ.

Ось і оцінка з боку «ідеологічного супротивника», з російського пропагандистського сайту «Царьград»:

— «Агенти ЦРУ змогли підім’яти під себе всі великі новинні видання — практично половина матеріалів, що виходили до 1975 року, були відредаговані або навіть написані в ЦРУ. Деякі джерела стверджують, що спочатку операція була спрямована на країни Європи, оскільки Штати побоювалися поширення комунізму там, і тільки потім до них дійшло, що згубна ідеологія повільно, але вірно просочується всередину Сполучених Штатів, тому ЦРУ взяла контроль як над своїми ЗМІ, так і над іноземними. Крім контролю над новинними виданнями, цереушники вирішили створити свої: ті іноземні агенти, лавочку яких прикрили після закриття USAID на початку 2025 року, якраз були результатом операції».

Світ є по суті вільним, коли контролюються лише його ключові параметри. Коли «дозволено те, що не заборонено законом». Але важко не перейти межу між дозволеним і забороненим.

Інформація справді стає зброєю, коли її використовують ті самі мізки та руки, які зазвичай тримають зброю.

— Тобто в цьому випадку інформація не тільки описує, а й створює дійсність.

А коли насправді з’являється творець, у нього виникає непереборне бажання зробити її зручнішою для нього.

У результаті співробітники ЦРУ в засобах комунікації виявилися самі провідними співробітниками або впливали на них:

> — «Особливі відносини ЦРУ з ключовими співробітниками видань і телебачення дали змогу ЦРУ розміщувати деяких найважливіших оперативників за кордоном понад два десятиліття. У більшості випадків, як показують файли Агентства, офіційні особи високого рівня ЦРУ (зазвичай директор або його заступник) особисто контактували з окремим обраним індивідом серед вищого менеджменту новинної організації, що співпрацює. Допомога часто приймала два варіанти: наданням роботи або "журналістського прикриття" оперативникам ЦРУ для роботи в іноземних столицях, наданням ЦРУ прихованих послуг від уже журналістів, включно з деякими добре відомими кореспондентами».

Можна позначити цей процес як ***«управління наративами»*** з боку ЦРУ.

Якщо відкинути термінологію свободи слова,

> **— така робота небезпечна ще й тому, що вона не тільки й не стільки описує дійсність, скільки створює її на догоду того, хто нею керує.**

Журналіст у принципі часто створює дійсність, а не описує її, коли за його репортажами слідують дії, що випливають із його описів. Навіть саме привернення уваги до об'єкта його опису вже є дією, стаючи частиною управлінського рішення. Наратив стає частиною управління суспільною увагою країни або всього світу.

До речі, ЦРУ визнало, що 400 журналістів у 25 великих організаціях виконували вказівки агентства. Але ж вони могли не тільки описувати реальність, а й створювати її своїми описами. І, можливо, вона була б сьогодні іншою без їхньої допомоги.

Карл Бернштейн пише:

> — «Використання журналістів було серед найпродуктивніших засобів зі збору розвідданих, які використовувало ЦРУ. Хоча Агентство різко скоротило цю практику після 1973 року через тиск медіа, деякі журналісти-оперативники все ще працюють за кордоном» (див. також деякі справжні документи).

І найважливіше, звісно, лежить не просто в описах ситуацій, а у створенні реальних ситуацій, які виникають як результат такого роду «журналістської» роботи. Описи не такі страшні, як видозмінена реальність.

Інформація завжди була основою пропаганди.

І потрібна інформація, що з'являється в певний час, дійсно є зброєю.

Автор: Георгій Почепцов

Джерело: Детектор медіа

***

№ 1.079

***

№ 1.080

Розвиток територій потребує допомоги: як держава може спростити створення громадам *комплексних планів просторового розвитку*

18 ЧЕРВНЯ 2025

Створення громадами ***комплексних планів просторового розвитку (КППР)*** – один з основоположних елементів для ефективного ***відновлення***, ***інвестиційного планування*** та довгострокового ***розвитку територій***.

Проте

- сьогодні цей процес ускладнений низкою бар'єрів, усунення яких можна вважати домашнім завданням держави для того, щоб спростити громадам цей процес.

Про це під час панелі ***«Будівництво та відновлення житла (планування з урахуванням громадського інтересу)»*** форуму ***«На шляху до розробки Державної стратегії житлової політики»*** повідомила

- ***голова Комітету ВР з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку і містобудування***,
- ***очільниця партії «Слуга Народу»*** Олена ***Шуляк***.

За словами ***Шуляк***, сьогодні громади, навіть маючи розуміння, що комплексні плани – запорука розвитку, і бажання їх створювати, стикаються з об'єктивними перешкодами, що суттєво ускладнюють процес.

Насамперед ідеться про:

1. Недоступність картографічної основи: громада змушена в ручному режимі шукати матеріали, домовлятися з різними установами, витрачати додаткові ресурси.

2. Відсутність доступу до вихідних даних: місцеві органи влади, державні підприємства або окремі установи часто не надають громадам вихідні чи

статистичні дані, необхідні для створення містобудівної документації. У деяких випадках ці дані намагаються монетизувати, що суперечить логіці публічного управління.

3. Недостатній рівень цифровізації: попри її значний прогрес, зокрема, у частині ЄДЕССБ та запуску містобудівного кадастру державного рівня, частина реєстрів і кадастрів досі не інтегровані між собою.

«Іншими словами, домашнє завдання для уряду і держави загалом – забезпечити вільний і гарантований доступ громад до таких вихідних даних. Потрібно створити зручні інструменти, синхронізувавши реєстри, що дозволять громадам завантажувати й вносити дані до державних систем без зайвої бюрократії. Держава повинна підставити плече – без цього рухатися далі складно», – пояснила Шуляк.

На важливості впровадження КППР наголошують і ***асоціації місцевого самоврядування***.

Вони вказують:

- без ***комплексного плану*** громади не можуть презентувати узгоджене бачення свого розвитку. А отже – не можуть залучати інвесторів, партнерів чи донорську допомогу.

«Міжнародні партнери хочуть бачити план. Якщо його немає, немає й довіри. А без довіри немає й фінансування. Це проста формула», – передає позицію асоціацій Олена ***Шуляк***.

Окрім того, зазначається, що:

- створення одного ***комплексного плану*** є дешевшим і ефективнішим, ніж підготовка ***окремих видів містобудівної документації***.

- За підрахунками, витрати скорочуються щонайменше на 30%, а час розробки – вдвічі.

Одна з поширених тез, яку озвучують деякі громади,

- це начебто відсутність фахівців, здатних розробляти КППР.

Утім, насправді ситуація протилежна:

- в Україні станом на кінець 2024 року працює понад 1,5 тисячі сертифікованих архітекторів і більше ніж 2 тисячі сертифікованих інженерів-землевпорядників.

Навіть якщо у громаді немає штатного архітектора, координацію може здійснювати землевпорядник за підтримки районного або обласного архітектора.

Інший аргумент:

– це довготривалість і складність розробки.

Але, як акцентують асоціації місцевого самоврядування,

- саме комплексний підхід дозволяє уникнути фрагментації, заощадити кошти й скоротити час.

Охоплення всієї території громади одним КППР також означає економію на перспективу:

- громада планує не лише населені пункти, а й всю територію, що дозволяє раціонально використовувати ресурси.

Що потрібно зробити для прискорення громадами створення КППР

На думку ***Шуляк*** та позиції ***профільних асоціацій***, необхідно:

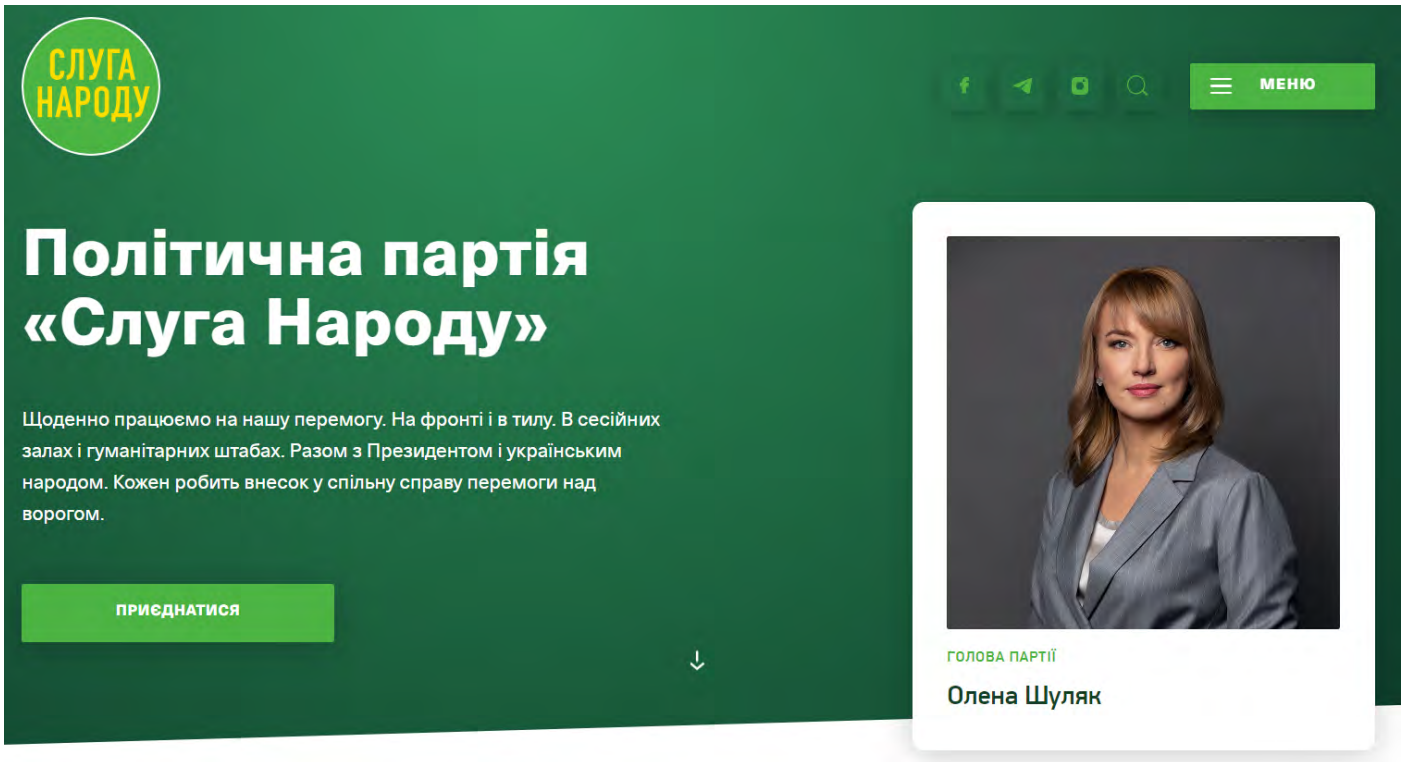
1) забезпечити роботу ***Містобудівного кадастру*** на державному рівні, який спростить збір і доступ до даних;
2) законодавчо врегулювати отримання вихідних даних, включно з відповідальністю за їх ненадання;
3) дозволити громадам завантажувати та працювати з реєстрами і кадастрами у межах усієї своєї території;
4) масово навчити представників громад, як ефективно організовувати підготовку КППР;
5) підвищити кваліфікацію розробників – у роботі з ГІС, сучасною картографією, цифровими інструментами;
6) залучити до цього університети, профільні школи та міжнародні донорські платформи.

Окремо Олена ***Шуляк*** зазначила, що державна політика не повинна ділити громади на спроможні й неспроможні у цьому контексті. Відмова від розробки КППР у «неспроможних» громадах лише консервує їхні проблеми та виклики.

Водночас

- якісне планування – це крок до економічного зростання та підвищення потенціалу.

***

***

№ 1.081

Ми сьогодні на порозі свого політичного скандалу – Дроно-гейту

2025-08-30

Касьянов

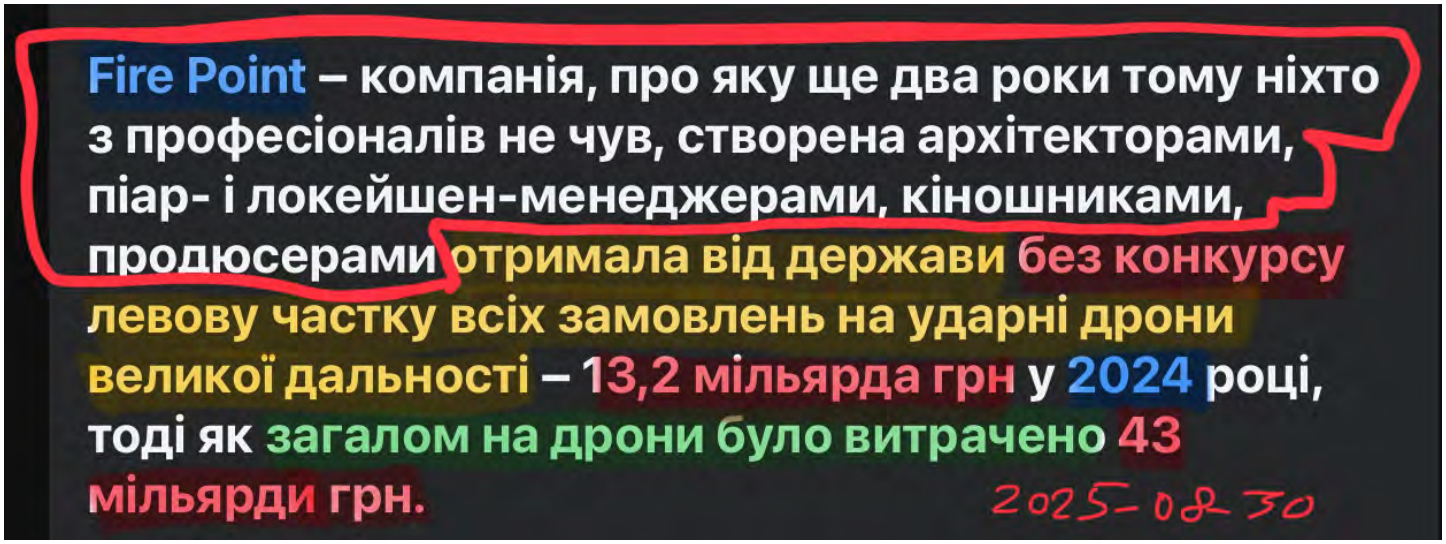
9 серпня 1974 року президент США Річард Ніксон під загрозою імпічменту подав у відставку. Причина була смішна, безглузда, як для української політичної дійсності: агенти команди Ніксона зламали офіс опонентів з Демократичної партії, щоб встановити там прослуховування. Але суспільство цього не стерпіло. Вотергейтський скандал потряс самі основи американської політичної системи і привів до масштабних політичних реформ.

Ми сьогодні на порозі свого політичного скандалу – Дроно-гейту.

Політична нестабільність смертельно небезпечна для воюючої країни, але втративші береги, жадібні до легких грошей на дронах ділки роблять все для того, щоб скандал відбувся, щоб цей скандал боляче вдарив по іміджу президента Зеленського і підірвав довіру західних партнерів до України та українців.

НАБУ проводить розслідування щодо компанії Fire Point і втікача Тимура Міндіча, який може виявитися справжнім господарем компанії і який є співзасновником студії «Квартал 95» і, як кажуть, другом президента Зеленського.

НАБУ уточнює, що їхнє розслідування не пов'язане з розробкою і виробництвом ракети «Фламінго», яка нещодавно з великим пафосом була розрекламована, в тому числі і самим президентом. Але це, ймовірно, тільки поки, тому що розслідування можливих фактів корупції в Fire Point неодмінно виведе детективів і на цей проект.

Fire Point – компанія, про яку ще два роки тому ніхто з професіоналів не чув,

> — створена архітекторами, піар- і локейшен-менеджерами, кіношниками, продюсерами отримала від держави без конкурсу левову частку всіх замовлень на ударні дрони великої дальності – 13,2 мільярда грн у 2024 році, тоді як загалом на дрони було витрачено 43 мільярди грн.

Більше третини всього дронового бюджету отримала в минулому році нікому невідома компанія! Вірніше, ні, відома. Добре відома нагорі.

Можливо, ця компанія робить якісь чарівні дрони, які долають будь-яку ППО, і можливо, це їхніми дронами FP-1 спалюють нафтопереробку імперії?.. Ні. Це дуже прості, навіть примітивні дрони, не здатні літати там, де діють РЕБ і ППО. Відсоток дольоту цих дронів до цілі дуже низький – всього 2-3%.

Можливо, дрони компанії Fire Point дуже дешеві, і цей фактор виправдовує масовість виробництва і величезні гроші, вкладені в цей проект?.. Знову ні. Офіційна ціна на кінець 2023 року – 55 тис доларів. Без бойових частин, стартових порохових прискорювачів, стартових пристроїв і спеціальних машин для перевезення.

Зараз ціна вже перевалила за 100 тис доларів, при тому, що зібрані ці дрони на автопілотах «оранж куб» (фахівці знають, що це таке), електронна начинка без умовно захищеної супутникової CRPA-антени коштує до 5 тис. доларів, мотор (близько 350 куб.см) – 5-6 тис. доларів, і корпус – 4-5 тис. доларів.

За минулий рік дохід компанії Fire Point зріс з 4 млн доларів до 100 млн доларів.

Гроші робляться з повітря за простою схемою:

> — організація юридичної особи з виробництва дронів – отримання держзамовлення на виробництво дронів (причому гарантованого і дуже великого) – організація виробництва недорогих дронів, які продаються за

завищеною в рази ціною (хто ж їх перевірить?) – нав'язування силовим структурам цих дронів в обов'язковому порядку для звільнення затарених складів і списання дронів за фактом запуску (і потім вже точно ніхто не перевірить).

У 2025 році компанія Fire Point планує отримати понад 1 млрд доларів фінансування від держави

— за так званою «датською моделлю», тобто це будуть гроші Данії, які перерозподіляються саме на цей проект, в той час як інші виробники дронів – навіть дуже хороших дронів – не отримують ні копійки, і силові структури не отримують інші хороші дрони.

ЗМІ пишуть, що Fire Point також отримала 5 млрд євро від уряду Німеччини.

— Тобто, ці гроші наші чиновники і політики випросили у німецького народу для фінансування сумнівних проектів сумнівної компанії.

Будуть клепати «Фламінго», яка теж літає на дешевих «оранж куб», яка нікуди не долетить, тому що така величезна неманеврена ракета, яка не вміє літати на наднизьких висотах з огинанням рельєфу місцевості – це просто радість для ППО. А коштує «менше 1 млн євро» при собівартості близько 120-140 тис доларів – адже старий двигун АІ-25, який застосовується на цій «ракеті», коштує всього близько 50 тис доларів

Я можу, як інженер і професіонал з ракет, дронів, авіаційного обладнання та всього, що літає, детально розписати вартість цих вундервафлей, і обов'язково це зроблю, щоб суспільство і детективи НАБУ бачили, куди йдуть наші гроші (навіть якщо це гроші датського або німецького народів), і чому ми програємо війну.

Ці ділки все класно придумали – гарний піар, державна підтримка на найвищому рівні, фінансова підтримка партнерів. Не врахували тільки одного, що в країні ще є люди, які в дронах і ракетах розбираються краще за них, і які не будуть мовчати, бо мовчати означає окупацію Дніпра, Харкова, Києва, Львова...

***

Цієї ночі я отримав відповідь на моє вчорашнє відкрите звернення до влади з вимогою припинити знищення нашого підрозділу безпілотників. Вночі цензори Facebook на прохання згори видалили опубліковану мною фотографію зруйнованого будинку в Києві, тому що це «заборонений контент», і ця фотографія «підбурює до насильства». Це останнє попередження. Незабаром звинуватять мене в тому, що я розбещую малолітніх, і закриють акаунт. Так у нас слухають професіоналів.

У коментарях залишаю посилання на запасний акаунт ФБ і акаунт Телеграм. Підписуйтесь. Все тільки починається.

На фото – гітлерівці видаляють заборонений контент.

***

№ 1.082

Огляд… Південна операційна зона

2025-08-29

Машовець

1. Південно-Донбаський (він же Новопавлівський) напрямок

Частини та з'єднання4-х армій угруповання військ (УВ) противника "Восток" продовжують наступальні дії на досить широкому фронті, по обидва боки дороги Запоріжжя-Донецьк, у загальному напрямку зі сходу на захід (район Іванівка – Іскра – Олександроград – Гаврилівка), а також на стику трьох областей України – Донецької, Дніпропетровської та Запорізької (район Новоселівка – Січневе – Новомиколаївка – Вербове).

Незважаючи на низку успішних контратак ЗСУ на цьому напрямку, противник (війська 5-ї, 29-ї, 36-ї та частини сил 35-ї загальновійськових армії/ЗВА, а також низки частин та з'єднань підсилення) продовжують наступати на більшості його ділянок. Зокрема:

(1) - У напрямку Шевченко – Комишуваха та Вільне Поле – Комишуваха продовжують наступати передові підрозділи 60-ї окремої мотострілецької бригади (омсбр) 5-ї ЗВА, а також штурмові групи зі складу 69-ї окремої бригади прикриття (обрп) зі складу 35-ї ЗВА.

Очевидно, їм вдалося дійти до Комишувахи зі сходу та південного сходу і розпочати за неї бої. На даний момент у мене поки що немає інформації про те, що їм вдалося хоча б "зачепитися" за неї, проте привертає увагу сам темп просування противника на цих напрямках. Фактично за тиждень боїв вони просунулися на 5,6 та 4,4 км відповідно.

(2) - На півдні, у напрямках Зелене Поле – Новогеоргіївка та Темирівка – Запоріжське, вперто наступають підрозділи 127-ї мотострілецької дивізії (мсд), зі складу 5-ї ЗВА противника. Також, схоже, вони намагаються просунутися по дорозі Велика Новосілка-Гуляйполе з Новопілля в бік Новоіванівки, а також взяти під контроль район Березове-Тернове-Новомиколаївка-Калинівське. В рамках цих прагнень її 114-й мотострілецький

полк (мсп), судячи з усього, також просунувся в бік Комишувахи з півдня і наполегливо атакує на цьому напрямку по обидва береги річки Ворона, намагаючись обійти цей вузол оборони ЗСУ із заходу.

Однак основними напрямками для атакуючих/штурмових дій його підрозділів, судячи з усього, все ж залишаються Запоріжське - Тернове та Новогеоргіївка - Новомиколаївка.

Поки що інформація про ситуацію в цьому районі надходить досить суперечлива - згідно з картою Deep State, і Новогеоргіївка, і Запоріжське вже захоплені противником, й звідти він нібито продовжує атакувати у північному та північно-західному напрямках. Однак Генеральний штаб Збройних сил України все ж таки позавчора повідомив, що обидва села перебувають під контролем ЗСУ. Тому, як насправді складається ситуація в цьому районі, я поки що не можу чітко окреслити.

(3) - Далі на південь, мабуть, за сприяння 35-ї ЗВА, частини та з'єднання 5-ї ЗВА намагаються прорватися на північ обома берегами річки Янчул. Сенс цих дій також цілком очевидний - командування противника намагається обійти з півночі та півдня велике село Полтавка, яке, в іншому випадку, цілком може стати "каменем спотикання" для противника на цьому напрямку. Тому він атакує через село Ольговське на північний схід від Полтавки, обходячи його і з півдня, діючи безпосередньо на Полтавку, з боку Малинівки, яку він раніше захопив.

(4) - Що стосується північної частини зони відповідальності УВ "Восток" (це райони на північ і південь від траси Запоріжжя-Донецьк), то, судячи з усього, там йдуть вперті зустрічні бої. Сторони дуже активно атакують/ контратакують одна одну.

Зокрема, підрозділи 36-ї омсбр і 430-го мсп зі складу 29-ї ЗВА, що прориваються по дорозі і на північ від неї (Зелений Гай - Іванівка, Зелений Гай - Іскра, Піддубне - Іскра), а також з'єднання і частини 36-ї ЗВА, що діють південніше (37-ма омсбр, 5-а окрема танкова бригада/отбр, посилені окремими підрозділами 336-ї окремої бригади морської піхоти / обрмп), діючи на напрямках Мирне - Олександроград, Воскресенка - Січневе та Воскресенка - Маліївка, судячи з усього, кілька днів тому потрапили під цілу серію контратак ЗСУ в напрямках Іскра - Зелений Гай, Іскра - Толстой, Олександроград - Мирне і Соснівка - Вороне.

За даними Головнокомандуючого ЗСУ генерала Сирського, як мінімум в одному випадку ці контратаки ЗСУ були успішними (їм нібито вдалося відбити Зелений Гай). Раніше у ЗМІ промайнули повідомлення про вибивання противника з села Толстой. А позавчора з'явилися повідомлення й про ліквідацію кількох штурмових груп противника, які прорвалися до Вороне з

боку Маліївки (Дніпропетровська область) (контролювали близько 1,4 квадратного кілометра території в межах населеного пункту).

Наскільки все це правда, я не візьмуся судити однозначно. Втім, одне можу сказати точно - після останніх своїх "ривків" півтора тижні тому ні 29-та, ні 36-а ЗВА не мала значних успіхів на ниві подальшого просування, навіть у тактичній зоні. Важко сказати, чи це стало наслідком контратак ЗСУ, чи просто їх передові частини та підрозділи "видихнулися". В принципі, вони ведуть активний і безперервний наступ, як мінімум з кінця весни, протягом 3-4-х місяців. При цьому, очевидно, що штурмові батальйони та діючі в них роти частин й з'єднань цих двох армій за цей час, однозначно, повністю "оновлювали" свій штатний особовий склад – явно, не один раз.

Так, можна констатувати, що в межах зони відповідальності УВ противника «Восток», на даний момент, акцент зусиль її командування змістився у смуги 5-ї та 35-ї ЗВА (тобто на її південну частину), де, на даний момент воно має певний успіх.

В принципі, це виглядає цілком логічно. З усіх армій УВ «Восток» саме 5-та ЗВА є найпотужнішою. До її складу входять не одна чи дві «лінійні» бригади (навіть, якщо вони танкові бригади), як, наприклад, у 29-й та 36-й ЗВА, а одразу повнокровна мотострілецька дивізія (127-ма мсд), а до того ж – ще дві мотострілецькі бригади (57-ма та 60-та омсбр).

Крім того, використання противником більшої частини сил та засобів 35-ї ЗВА, переданих 5-й ЗВА для посилення (69-а обрп), саме у смузі останньої, також очевидно свідчить про наміри командування УВ «Восток» реалізувати найближчим часом оперативні перспективи, що відкриваються перед ним у зв'язку із достатньо швидким просуванням передових підрозділів частин та з'єднань 5-ї ЗВА, саме у південній частині зони своєї відповідальності,.

Таким чином можна констатувати, що на Південно-Донбаському напрямку ворог вклинився на територію Дніпропетровської області в районі її «стику» із Запорізькою та Донецькою областями. Судячи з усього, підрозділам суміжних флангів двох російських армій (5-ї та 36-ї ЗВА), ймовірно зі складу 37-ї омсбр (36-та ЗВА) та частини сил 127-ї мсд (5-та ЗВА), за підтримки підрозділів 69-ї обрп та 336-ї обрмп, вдалося просунутися від Воскресенки (Донецька область) до Новоселівки (Дніпропетровська область), а також захопити село Маліївка (Дніпропетровська область). Якщо інформація про захоплення противником сіл Запоріжське та Новогеоргіївка (вони також розташовані на території Дніпропетровської області) підтвердиться, то в такому випадку можна констатувати факт вклинення противника у Дніпропетровську область на досить широкій ділянці (довжиною до 13,6 км) від Запоріжське до Січневе.

Хоча, при цьому, слід зазначити, що ЗСУ продовжують утримувати рубіжи Січневе – Комишуваха та Тернове – Новомиколаївка. Спроба противника закріпитися у Вороне, судячи з усього, не увінчалася успіхом. Але у зв'язку з цим тактичне вклинення противника між Січневим та Александроградом (у напрямку Воскресенка – Новоселівка) явно загрожує стійкості оборони ЗСУ на цьому напрямку. Противник вперто й щосили намагається прорватися до місця злиття річок Вовча та Ворона (поблизу Великомихайлівки).

2. Запорізький та Придніпровський напрямки

Вороже УВ "Днепр" продовжує реалізацію, очевидно, локальнної наступальної операції на своєму правому фланзі (тобто на Запорізькому напрямку), намагаючись прорватися вздовж лівого берега Дніпра з рубіжу Плавні-Кам'янське на Степногірськ та з рубіжу Степне-Малі Щербаки у північному напрямку.

Для наступу противник використовує частини двох з'єднань - 19-ї мотострілецької дивізії (мсд) зі складу 58-ї ЗВА та 7-ї десантно-штурмової дивізії (дшд) своїх повітряно-десантних військ (пдв). Зокрема, в атакуючих/ штурмових діях фіксуються підрозділи 429-го мотострілецького полку (мсп) 19-ї мсд, а також 108-го та 247-го десантно-штурмових полків (дшп) 7-ї десантно-штурмової дивізії (дшд).

Від початку наступу (близько 2 місяців тому) противник послідовно витіснив ЗСУ з районів, які вони відбили під час наступу у 2023-у році південніше річки Янчекрак та захопив правобережну частину села Кам'янське, а також Плавні, села Степове, Лобкове та Малі Щербаки. Загальна глибина вклинення противника в обох напрямках за цей час становила в середньому від 4-х до 6-и км.

На даний момент передові (штурмові) підрозділи противника роблять наполегливі спроби "зачепитися" за південні околиці Степногірська та періодично атакують від дороги Степове - Малі Щербаки у північному напрямку. Поки - без особливих результатів ...

Кілька разів невеликим штурмовим групам противника вдавалося проникнути в будівлі на південній околиці Степногірська, як з боку Кам'янського, так і з боку Плавнів. Однак їх регулярно вибивають звідти.

Що стосується Придніпровського напрямку, то окремі штурмові підрозділи (ймовірно, зі складу частин і з'єднань 18-ї ЗВА та приданих частин й з'єднань пдв і морської піхоти) роблять регулярні спроби взяти під контроль основну частину острівної зони в дельті Дніпра у напрямку на Херсон, ведучи вперті бої на островах і в протоках Дніпра.

Їх основне завдання, судячи з усього, полягає у створенні у будь-який спосіб тактичного плацдарму на правому березі. Кілька спроб діяти в такому ключі силами невеликих штурмових загонів, останнім часом, закінчилися для противника невдачею. Своєю чергою, спроби противника ліквідувати тактичні плацдарми, які утримують ЗСУ в районі Антонівських автомобільного та залізничного мостів, також поки не увінчалися успіхом.

***

№ 1.083

Чим займається Державне агентство відновлення? Говоримо з його очільником Сергієм Сухомлином про соціальне житло, інфраструктуру та бюрократію

2025-05-21

Наталія ***Рибальська***

Майже 10 років Сергій ***Сухомлин*** обіймав посаду ***міського голови Житомира***. За цей час він реалізував низку важливих ініціатив, які суттєво вплинули на розвиток міста.

Серед них запровадження енергоефективних рішень.

Зокрема,

1) — Житомир став першим містом в Україні, яке повністю перевело вуличне освітлення на світлодіодне, а

2) — з 2014 року зменшив обсяги споживання природного газу для опалення більше, ніж вдвічі.

Також

3) — у місті збудували екологічний сміттєпереробний завод: відходи очищають, сортують та переробляють на біопаливо.

У вересні 2024 року Сергій достроково склав повноваження міського голови й був призначений на посаду очільника ***Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури***.

Від моменту його призначення пріоритетними для Агентства стали напрямки

1) — енергонезалежності,

2) — відновлення громад після російських атак,

3) — забезпечення житлом переселенців, та

4) — розвиток інфраструктури.

«Хмарочос» поспілкувався з Сергієм про експериментальний проєкт комплексного відновлення громад, створення Централізованої закупівельної організації, інноваційну розробку проєктів повторного використання та інше.

***

«Хмарочос»: Нині в межах експериментального проєкту Агентство взялося за відбудову п’яти населених пунктів. Що це за громади? В чому експериментальність проєкту? Із чого починається відбудова цілого населеного пункту і як це відбувається? Чи у вас вже є перші результати?

Сергій Сухомлин: Для проєкту обрали п’ять громад, які сильно постраждали в результаті російської агресії. Це було ще два роки тому. Це Бородянка, Тростянець, Ягідне, невелике село, яке дуже постраждало, було в окупації і, на жаль, багато мирного населення постраждало, і в тому числі було багато загиблих в результаті цієї окупації. Також Посад-Покровське, це Херсонська область. Та декілька інфраструктурних об’єктів у Циркунах.

Були вибрані абсолютно різні населені пункти за кількістю людей, які там проживають, за інфраструктурою, для того, щоб відпрацювати модель комплексного відновлення, подивитися, що потрібно цим населеним пунктам, як потрібно проводити процес відбудови, в тому числі врахувати те, що населений пункт має стати набагато цікавішим і мати перспективу зростати

після цієї відбудови. Я вже не кажу про інклюзію, про енергоефективність, про альтернативну енергетику, та багато іншого, що потрібно врахувати.

Вже понад два роки триває цей проєкт, і у квітні 2025 після засідання Кабінету Міністрів було доручено зробити ***аналіз, експертизу цього проєкту***.

1) — До процесу долучено європейських та міжнародних експертів.

2) — **І восени вона вже буде готова… (*півроку на експертизу…*).**

3) — **Нам потрібно оцінити плюси і мінуси процедур, фінансових інструментів, комунікації з суспільством по відновленню**.

Це, повторюсь, комплексна відбудова. наприклад, село Посад-Покровське знаходиться за 30 кілометрів від лінії фронту. Нині відбудовуємо там 362 пошкоджених приватних будинки, більшість із яких зводимо з нуля. Коли ми подивилися комплексно на цей та інші населені пункти, де працює Агентство, то побачили, що у людей немає такого місця, як центр комунікації села.

І тоді виникла ідея — створити такі будівлі, де може староста села провести прийом, де можна розмістити медіатеку, аби там діти й дорослі збирались, мали змогу скористатись якісним інтернетом, взяти книжку, провести навчання, чи гурток для дітей. Це місце, де обладнана амбулаторія, є безбар'єрні туалети, є пункт безпеки (кабінет поліцейського офіцера громади).

Ми зробили проєкти таких будинків різного розміру, для різних громад, але з однаковим функціоналом. І такі центри комунікації можна буде масштабувати: фактично зробити один проєкт, аби потім кожній громаді не потрібно було розробляти свій. Ми уніфікуємо деякі речі.

Також, альтернативна енергетика в громадах. Це, наприклад, сонячні панелі, які обов'язково намагаємося імплементувати, для того, щоб громади могли економити.

Наприклад, в Ягідному ми хочемо побудувати сонячну електростанцію на 3,5 МВт. І через комунальне підприємство можна буде розподіляти ці кошти: чи на проєкти громади, чи компенсувати мешканцям частину коштів на електроенергію.

Такі проєкти зроблені не лише для економії. Вони потрібні, аби жителі зрозуміли, що можуть з'явитися інструменти, які будуть працювати на всю громаду, і на яких місцевий бюджет буде заробляти кошти. Це задача таких експериментальних проєктів — показати жителям можливість зробити краще, ніж було, згуртувати громаду, зробити її такою, щоб вона шукала нові точки зростання, бачила перспективу для розвитку.

Ми робили такий аналіз — якщо взяти всі міжнародні процедури по фінансуванню, то від першої зустрічі, коли озвучують готовність надати фінансування до виділення коштів приходить не менш ніж півтора року. Це тільки коли ми говоримо про міжнародні процедури. А на прикладі відновлення Охматдиту, де всі процедури державні, ми теж провели розрахунок: експертиза, технічні завдання, всі тендери, проєктування, будівництво, реконструкція, — вийшло 762 дні. З них лише 300 днів це, власне, будівництво. Інші 462 дні — це бюрократичні процеси. І цей експериментальний проєкт для того, щоб подивитися, де можна скоротити ці процедури без втрати якості і без втрати прозорості.

— Ви говорите, що це комплексне відновлення, які саме сфери відновлення цілої громади входять до проєкту?

— Це енергоефективність, бо 90% будинків, які відновлюються, чи будуються на місці зруйнованих, вони не були енергоефективними. І тепер підключаємо абсолютно інший підхід.

Це альтернативна енергетика, наприклад сонячна генерація.

Це світлодіодне вуличне освітлення, обов’язково, бо воно споживає майже в три рази менше, ніж традиційне освітлення.

Це нові дороги та інша інфраструктура. Наприклад, в усіх цих населених пунктах побудують урбан-парки. Вони дуже важливі для громад, тому що це і спортивні активності, це й місця, де громади можуть збираються: батьки, діти, всі разом, бо кожен зможе знайти для себе щось цікаве. Це центри комунікації населення.

І також обов’язково меморіалізація тих подій, які були в страшні часи в цій громаді. В Ягідному це окремий меморіал-музей школи, де в підвалі катували людей в окупації майже місяць. В Бородянці це реконструкція площі, з встановленням місць пам’яті.

— Новий спосіб розподілу коштів на будівництво доріг. Зараз Агентство стверджує, що насамперед виділяє кошти на ремонти для військових потреб. Як це виглядає в грошовому еквіваленті? Який відсоток видатків на дороги йде на військові потреби і що це означає?

— Наразі річна мінімальна потреба на утримання і поточний ремонт доріг в Україні складає приблизно 24 мільярди гривень. У 2023 році приблизно такі суми й виділялись, але цього року виділено тільки 12 мільярдів гривень. Вдвічі менше, ніж потрібно. Плюс, з цих коштів фінансується і завершення капремонтів попередніх років, і експлуатаційне утримання доріг, і пункти перетину кордону. Буквально пару тижнів тому уряд додатково виділив ще 5,2 мільярди гривень додатково на прифронтові дороги.

Гроші для прифронтових доріг – це пріоритет №1. Якщо говорити про перерозподіл цих коштів, які є в бюджеті, прифронтова область отримує приблизно втричі, в деяких областях і в чотири рази більше коштів, ніж така ж сама область в центрі чи на заході України.

Моя рідна Житомирська область, наприклад, по розміру така, як Харківська. Але Харківська отримала на ремонт робіт 1,5 мільярда, а Житомирська — 300 мільйонів. Чому? На сьогодні фронт — це пріоритет, і забезпечення військової логістики, евакуаційної логістики — це те, що нам потрібно в першу чергу.

Я отримував багато негативу від західних та центральних областей. Пригадую, коли мені голова громади казав на одному з форумів, що у них біля кладовища, там, де ховають Героїв, дорога в дуже поганому стані, і в них немає коштів, щоб її зробити. Моя відповідь була достатньо жорсткою, але я сказав, що якщо ми не зробимо дороги, по яких йде евакуація наших поранених, і хлопців не довезуть до шпиталю в Харкові чи Дніпрі, то батькам буде все одно, по якій дорозі везуть на кладовище.

І всі ці дороги, пріоритети, вони були напрацьовані виключно Генеральним штабом Збройних сил України. Також важливо розуміти умови, в яких підрядники виконують ці роботи. Два тижні тому в одного з підрядників загинули три людини від удару дроном. І таких випадків, на жаль, багато.

Також важливо, що ми виділяємо кошти на субвенції на місцеві дороги. Більшість коштів пішла на прифронтовий ремонт. Бо логістика доріг — це не просто одна державна дорога, а багато місцевих доріг. І це теж значно покращує ситуацію. Станом на сьогодні в деяких областях вже середнє виконання об’ємних робіт до 30%. Ми достатньо швидко працюємо в цьому напрямку. Наприклад, Сумська область планує закінчити всі роботи вже в липні.

— Питання щодо створення закупівельної організації. За якою моделлю вона буде працювати? Які передбачені механізми контролю та прозорості витрат? За якими критеріями відбирається керівник і хто буде його вибирати?

— Централізована закупівельна організація, з одного боку, для України це не унікальний кейс, бо в нас є медзакупівлі, оборонні закупівлі. Централізована закупівельна організація має забезпечувати більш ефективний механізм закупівлі, більшу прозорість і процедури, за якими дійсно ці закупівлі проходять більш ефективно.

Нині у нас регіональні служби відновлення проводили свої закупівлі, і не маючи на ці процеси впливу, ми іноді бачили, що в одному місті в багатьох службах складно сконцентрувати компетенції, експертизу людей, які можуть

правильно скласти тендер, наприклад, на будівництво водопроводу, чи на будівництво якогось енергетичного об'єкта, чи іншого. Сконцентрувавши компетенцію в одному місці, ми зможемо більш якісно проводити закупівлі.

З іншого боку, це унікальна для України організація, адже всі організації в Україні можуть закуповувати товари, а ми зможемо закуповувати послуги і роботи додатково до товарів. І це відкриває абсолютно нові можливості.

Згадаємо про кейс Охматдиту й те, що там 462 дні пішло тільки на бюрократичні процедури. За допомогою ЦЗО, виставляючи умови, ми можемо отримати компанії з досвідом, які не прийшли просто перед тендером, зареєструвалися для того, щоб отримати тендер, і кваліфікація їхня достатньо низька. Ми можемо провести передкваліфікацію компаній, і проведення цих процедур за міжнародними нормами дасть можливість залучити міжнародні компанії для проєктування, експертизи, та багато для чого іншого. Так само і великі українські компанії.

Коли держава поставить задачу, наприклад, відновити той же Охматдит, нам не потрібно буде одна за одною проводити ці проєктування, технагляд, експертизу і технічні консультування. Кожна з цих процедур займає в середньому по 35 днів. Ми зможемо певні процедури з цієї кваліфікації пройти одночасно, паралельно. І це скорочує термін відбору до 10 днів, на відміну від 100. Ми на 90 днів скорочуємо термін, при цьому отримуємо якісних підрядників і отримуємо відкриту міжнародну процедуру.

Ось для цього створено ЦЗО. Крім цього, ми зараз будемо проводити масштабні тендери, які системно будуть закривати проблеми громад по укриттях. Також тендери будуть пов'язані із заміною вуличного освітлення на світлодіодне, закупівлею обладнання для сонячних електростанцій в громадах. І ми зможемо проводити одні торги для 400-500 громад одночасно.

Завантажувати результати в систему Прозоро.Продажі (вони відпрацьовують цей механізм) і таким чином, якщо потрібна заміна вуличного освітлення на LED, громада заходить, бачить вартість, бачить умови постачання і може швидко підписати договір, швидко зробити цю роботу. Не витрачаються місяці чи роки на всі ці процедури. Це унікальний інструмент, який дуже довго чекали, в тому числі наші міжнародні партнери, бо прозорість, наглядова рада в цьому ЦЗО, це те, що потрібно для ефективного і швидкого відновлення України.

— Агентство зараз робить акцент на розробці архітектурних, інженерних проєктів повторного використання, які можна залучати кілька разів у різних громадах. Як працює ця модель? Поговорімо про конкретні кейси цього повторного використання. Над чим ви зараз вже працюєте?

— До прикладу, в прифронтових громадах абсолютно інше сьогодні життя — там балістична ракета прилітає за півтори хвилини, артилерійські снаряди прилітають буквально за 30 секунд. Перше питання, яке люди з цих громад ставлять Президенту, – це завжди про укриття.

Був проєкт Міністерства освіти і ЮНІСЕФ, на базі Житомира розроблялися типові укриття на 100, 200, 300, 500 людей для шкіл і садочків. Ми знову розібрали процедуру зведення — від проєктування до будівництва такого укриття. Вийшли на 26 місяців. З нашими процедурами, підходами, рішеннями ми робимо речі, які запрацюють через два з половиною роки…

Потім ми взяли конкретну Чернігівську громаду, конкретний садочок. Їм потрібно укриття на 100 дітей. Взяли типовий проєкт ЮНІСЕФ, вартість цього будівництва 1,3 мільйона євро. В громади точно таких коштів немає. Пройдуть роки поки держава знайде ці кошти.

Чому я наголошую, що ракета чи артилерійський снаряд летить швидко? Тому що в прифронтовій громаді немає часу бігти до великого укриття, наприклад в школі. Там потрібно багато укриттів і на 20 людей, і на 50, і на 150 людей.

Тому й виникла ідея розробити модульні підземні укриття, які можна швидко змонтувати в будь-який ґрунт. Ми почали розробляти такі модульні укриття на 25, 50, 75 і 150 людей. Нині вже є готові рішення на 50 людей. Найближчим часом будуть проводити військові випробування цих укриттів. Очікується, що на кінець червня закінчиться їхня сертифікація і ми будемо готові віддавати їх українському бізнесу для виробництва.

Ми порахували, що український бізнес може виробляти сотні таких укриттів на місяць. А їхній монтаж здійснюється 3-5 днів. Вартість модульного укриття на 100 людей складає 220 тисяч євро з монтажем. Майже в шість разів менше, ніж розроблені попередньо. І це укриття, в якому є вентиляція, туалети, залізо-фосфатні акумуляторні батареї, які забезпечують незалежне енергопостачання, швидкісний інтернет і багато іншого.

За допомогою ЦЗО ми проводимо торги на укриття для різної кількості людей, завантажуємо це в систему Прозоро.Продажі. Громада отримує від держави кошти, підписує прямий договір й через 5 днів укриття вже буде змонтоване.

— Які ще проєкти в Україні будуть настільки уніфікованими, щоб можна було використовувати в різних громадах, окрім підземних укриттів?

— Сьогодні ми опрацювали понад 400 громад по заміні вуличного освітлення на світлодіодне. Ще певна кількість громад в роботі.

Також ми відпрацювали разом з ЮНІСЕФ проєкт для 75 водоканалів, які забезпечують 17 мільйонів населення водою. Ми розробили проєкти з встановлення сонячної генерації для цих водоканалів, для власного

споживання. Так само ми будемо проводити комплексну закупівлю з можливістю громадам напряму закупляти через Прозоро.Маркет.

Ми можемо йти традиційним шляхом, як ідуть наші міжнародні партнери. Одна міжнародна, дуже поважна організація у двох громадах робить очисні каналізації. Минулого року вони провели тендер для однієї громади на будівництво очисної каналізації на 600 кубічних метрів потужності за 2,1 мільйонів євро. В іншій громаді на 650 кубів – 2,7 мільйона євро. Будівництво разом із проєктуванням займе приблизно три роки.

Проте ми йдемо іншим шляхом. Для однієї з громад, яка внаслідок російської агресії вже понад два роки живе без води, ми побудуємо водогін, систему очищення води і хочемо зробити очисні каналізації, яких в них ніколи не було. Комплексний підхід до системи водопостачання й водовідведення в громаді. Ми розробляємо модульні очисні каналізації на 600 кубів. Монтаж буде набагато швидшим, а вартість – 1,1 мільйона євро. Вдвічі дешевше традиційного будівництва. Очікується, що коли ми зможемо запровадити серійне виробництво, то вартість буде ще меншою.

В Україні лише 32% стічних вод, приходить через каналізаційне очищення. В Європі цей показник в середньому 80%.

Якщо, наприклад, взяти проєкт із залученням міжнародного фінансування, від самого початку до безпосереднього будівництва очисних споруд пройде не менше семи років. І такими темпами ми не відновимо Україну ніколи. Тому працюємо, шукаємо ефективні рішення, переглядаємо проєкти, аби якісно та швидко їх впровадити.

— Ще в листопаді ви казали, що буде проєкт будівництва соціального життя в Україні. Розкажіть про цей проєкт. Він розпочався? На якій стадії зараз? Хто його фінансує?

— Це муніципальне соціальне житло, яке має бути на балансі громад. Його не можна буде приватизувати. Там має бути орендна плата, щоб підтримувати це житло, повертати кредит. Але вона має бути набагато нижче, ніж середня ринкова.

Наприклад, громаді потрібен вчитель фізики, бо сьогодні це величезна проблема. Маючи соціальне житло, громада може за спеціаліста сплачувати частину коштів, щоб залучити його до себе на роботу. Ідея в цьому.

На сьогодні близько 20 громад увійшли в проєкт. Ми, як Агентство, зробили перевірку технічної документації землі, наявність комунікацій та іншого. Паралельно ми розробляємо, наприклад, з посольством Великобританії, проєкти для повторного використання. Це проєкти різної поверховості, різних технологій будівництва. У нас вже п’ять проєктів відібрано, які пройшли експертизу. Ми хочемо розробити 10-15 сумарно таких проєктів, для того, щоб

громади потім не витрачали мільйони на самі проєкти. Вони взяли той проєкт, який їм більше подобається, який підходить їм по генеральному плану, чи чотири поверхи, чи п'ять, чи дев'ять, і могли швидко через адаптацію до ґрунтів починати проєкт.

Для цих п'яти проєктів Європейська антикорупційна ініціатива готова нам робити перевірку фінансової моделі і їхньої вартості. Інші партнери роблять технічну перевірку на ефективність і на якість цих проєктів.

Сьогодні питання стоїть одне — фінансування. Європейський інвестиційний банк готовий цей проєкт ***фінансувати*** повністю. Ідея така — кредит 200 мільйонів євро, і 200 мільйонів євро грантової підтримки. Громади мають повернути половину кредиту. Тобто, виплачують 25% від загальної вартості, за рахунок цієї орендної плати. Наразі чекаємо підтвердження Єврокомісії щодо грантових коштів.

— Ми *спілкувалися* з представником Європейського інвестиційного банку про європейський досвід соціального житла. Він розповів, що для цього потрібні певні зміни в законодавстві, додаткові інституції, які керують цим житлом, які вибирають громади, в яких це житло повинно будуватися, і все інше. Чи будуть в Україні ці зміни?

— Тут я абсолютно підтримую європейських партнерів про те, що необхідні зміни. Напрацювання закону вже готові. Але для об'єктивності, бачите, ми живемо в абсолютно різних світах. Сьогодні в Україні величезна кількість людей потребує цього житла. А ми говоримо про закон, який має бути колись прийнятий. Трішки по-іншому ми сприймаємо сьогоднішній день.

І скажу більше, що Європейська комісія вже фінансує проєкт будівництва житла. Він почався два роки тому. Я дуже добре знаю цей проєкт, бо був мером Житомира, коли ми теж потрапили в цей відбір. І вже майже завершилось будівництво. І відсутність закону цьому не завадила.

— Чому для будівництва вибрали Житомир, а не якесь інше місто, наприклад, після окупації з великим відсотком знищеного житла? Чи є якась пріоритетність, хто може, в першу чергу, орендувати житло в соціальних помешканнях?

— Єврокомісія відбирала ті міста, які готові були надати земельні ділянки, бо містам потрібно було зробити ще свою частину роботи, провести комунікації, відвести земельні ділянки, побудувати укриття. Вони мали відповідати вимогам, які виставляла Єврокомісія. Поруч має бути соціальна інфраструктура, садочки, школи та інше, щоб не побудувати закрите гетто.

До того ж в Житомирі було багато позитивних проєктів, які реалізувалися разом з міжнародними партнерами. Й Єврокомісія розуміла, що в Житомирі

зможуть реалізувати цей проєкт. Також для будівництва цього житла обрали Львів, Тернопіль, Чернівці, і багато інших міст.

Чому, наприклад, не місто після деокупації? Потрібно розуміти, що у таких населених пунктах відновлюють своє житло за рахунок коштів держави, величезний об'єм вже зроблений і буде точно закінчений. І зруйноване житло буде відновлюватися. А Житомир — це місто, в якому дуже-дуже багато військових частин. Я не буду називати цифри, але вони величезні. Кількість сімей, які переїхали в Житомир, з окупованих територій Донецької, Луганської області. І от в цих людей майно залишилося на окупованій території. Чи зруйноване, чи не зруйноване, але вони його покинули і переїхали. Я думаю, що вони не менше потребують цього житла. Їм держава не зможе сьогодні його відновити. І таких випадків багато і у Тернополі, і у Франківську, і в інших містах в Україні.

Є постанова Кабінету Міністрів по розподілу такого житла. Є бальна система. До речі, саме ми в Житомирі були ініціаторами, щоб туди внесли як окрему категорію військових. Також якщо є інвалідність у військового, ветерана — це додаткові бали,як і діти, сім'ї військовослужбовців та інше. Таким чином, охочі пишуть заявки, потім за бальною системою вираховують, хто має отримувати допомогу.

— В Україні в багатьох містах будується соціальне житло. Це не державні проєкти, а невеликі будівництва за підтримки інших донорів? Це все паралельні процеси?

— Це абсолютно паралельні процеси. Скажу, що на прикладі того ж самого Житомира, ми побудували 60 каркасних одноповерхових будинків, із сучасних будівельних матеріалів, які мають абсолютно всі комунікації. Вони також мають сонячні панелі, централізовану каналізацію, водозабезпечення і багато іншого. Це будиночки 58 квадратних метрів, повністю обладнані меблями. Цей проєкт реалізовувався з італійським Червоним Хрестом.

Це невеликий відсоток тих інструментів, які потрібно зробити в державі для того, щоб повернути людей назад, в Україну, і наші громади. Щоб забезпечити їх житлом, залучати до себе спеціалістів.

***

№ 1.084

БЕЗ СУТТЄВОГО ПРОГРЕСУ ТА З ТУМАННИМИ ПЕРСПЕКТИВАМИ: ЕКСПЕРИМЕНТ З КОМПЛЕКСНОГО ВІДНОВЛЕННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Зміст

1. Резюме
2. Нові об’єкти, старі проблеми
3. Немає грошей – немає результату
4. Закупівлі
5. Бородянка
6. Тростянець
7. Ягідне
8. Циркуни
9. Посад-Покровське
10. Висновки

У квітні 2023 року уряд розпочав експериментальний проєкт із відновлення низки населених пунктів, які постраждали внаслідок війни.

Його особливістю мало стати впровадження комплексного підходу

> — не лише відновлення окремих будівель чи інфраструктурних об’єктів, а цілісне планування та трансформація постраждалих населених пунктів або їхніх частин.

Очікувалося, що проєкт дозволить напрацювати нові, ефективні рішення для відбудови населених пунктів, інфраструктура яких зазнала значних руйнувань внаслідок російської агресії та потребує саме комплексного, а не фрагментарного підходу.

До експерименту увійшло 6 населених пунктів:

(1) селище Бородянка та село Мощун у Київській області;
(2) місто Тростянець на Сумщині;
(3) село Посад-Покровське, що розташоване на межі Херсонської та Миколаївської областей;
(4) село Циркуни на Харківщині;
(5) село Ягідне Чернігівської області.

Однак **вже на першому році реалізації проєкту виникли проблеми.**

Через відсутність єдиного підходу до відбору проєктів відновлення з експерименту фактично випала відбудова села Мощун, а з понад трьохсот запланованих об’єктів відновлення завершити роботи вдалось лише по одному.

У середині 2024 року TI Ukraine виявила, що успішній першій фазі проєкту завадило одразу кілька факторів

— від нормативних прогалин до нестабільної ситуації з керівництвом ключових стейкхолдерів експерименту — Мінінфраструктури та Агентства відновлення.

Минув ще рік і ми вирішили з'ясувати, яких результатів вдалося досягти у реалізації експерименту з комплексного відновлення.

Резюме

За два роки впровадження експериментальний проєкт із комплексного відновлення так і не досяг очікуваних масштабів:

— вдалося відновити лише приблизно 8% від запланованої кількості об'єктів.

Для більшості ж (64%) роботи розпочалися або набрали темпу лише наприкінці минулого 2024 року.

Держава профінансувала відновлення відібраних населених пунктів на 10,82 млрд грн — 93% від очікуваної вартості проєкту.

Проте через те, що фінансування виділяли із суттєвими затримками, проєкт навряд закінчиться вчасно.

— Станом на травень 2025 року використано лише 2,23 млрд грн — приблизно 20%.

Через прогалини в умовах експерименту фактично випала відбудова села Мощун, а пізніше на паузу поставили відбудову Циркунів.

Відповідно до умов, 2025 рік мав би стати завершальним у реалізації експерименту. Проте, за оцінками Служб відновлення, у щонайменше двох населених пунктах — Тростянці та Бородянці — завершити роботи вдасться не раніше 2026 року.

Та чи дасть уряд Агентству відновлення та його регіональним службам можливість довести експеримент до кінця?

Збільшення обсягу фінансування та переліку об'єктів, запланованих до відновлення, понад вдвічі за попередній 2024 рік, свідчать на користь такого сценарію.

Остаточну ж долю експерименту може визначити аналіз проєкту, ініційований урядом у квітні цього 2925 року.

— До нього, *за словами* керівника Агентства відновлення, залучать і міжнародних експертів, які мають оприлюднити свій висновок восени.

Зараз важливо врахувати помилки, щоб не повторити їх у майбутньому — як під час комплексного відновлення, без якого нам не обійтись у масштабній повоєнній відбудові, так і під час реалізації інших експериментальних проєктів, що покликані тестувати нові підходи у відбудові.

Нові об’єкти, старі проблеми

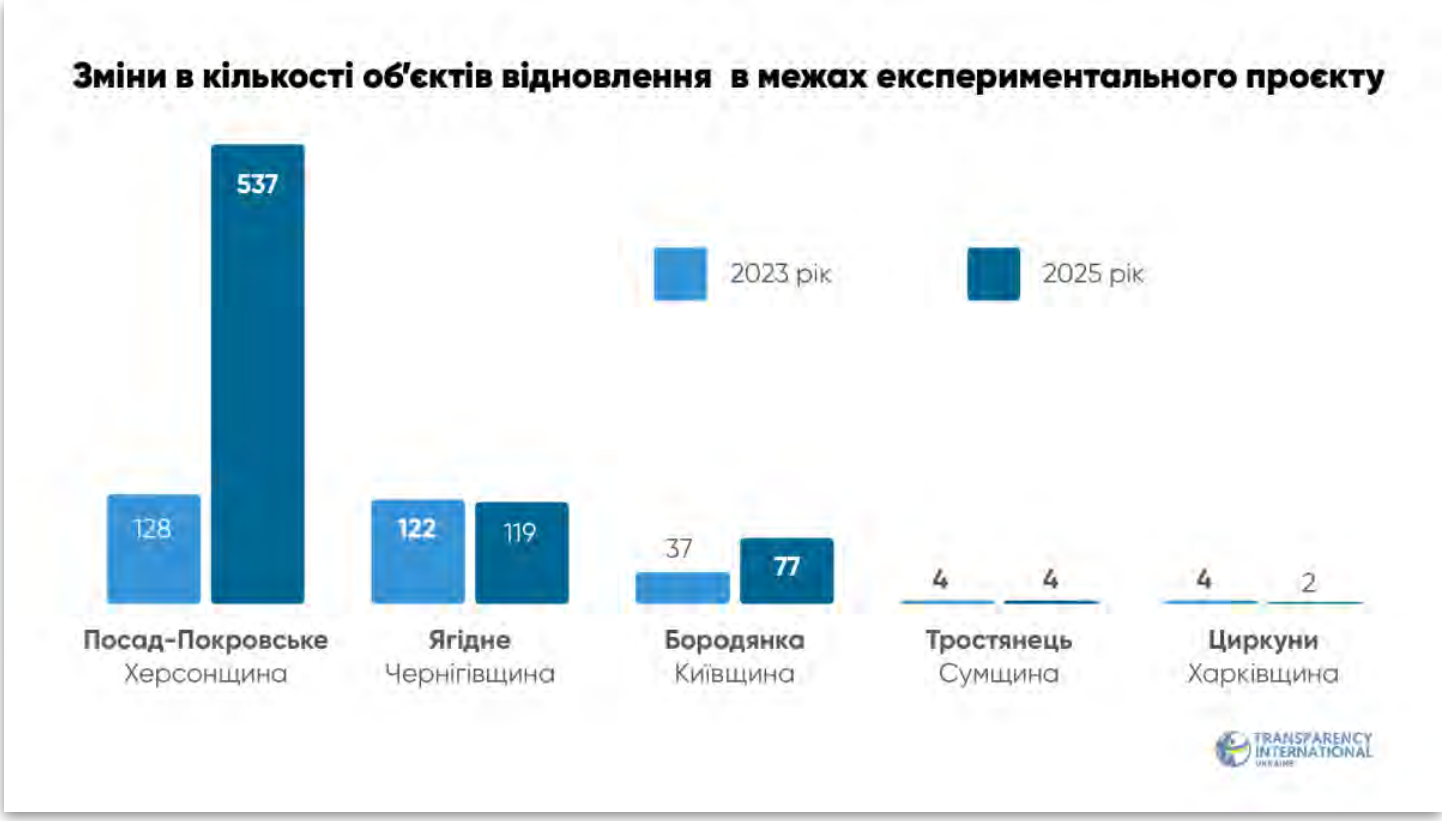
Зі старту реалізації проєкту до нього увійшло 295 об’єктів відновлення, які розподілялися за категоріями:

(1) 268 — житло;
(2) 10 — соціальна інфраструктура;
(3) 8 — адміністративні будівлі;
(4) 7 — дорожня інфраструктура;
(5) 2 — комунікації.

Протягом минулого 2024 року уряд двічі переглядав цей перелік.

— У березні 2025 року він **налічував уже 739 об’єктів — удвічі більше, ніж на старті**.

Таке суттєве зростання зумовило збільшення кількості об’єктів житлової інфраструктури, яка підлягає відновленню у двох населених пунктах — Посад-Покровському та Бородянці.

Через розширення переліку об’єктів виникла потреба у додатковому фінансуванні.

Станом на 2025 рік **загальна очікувана вартість відновлення в межах експерименту зросла до 11,6 млрд грн**— на 1,63 млрд грн більше, ніж у 2023 році.

На завершальний рік реалізації проєкту суттєво зріс і обсяг фінансування.

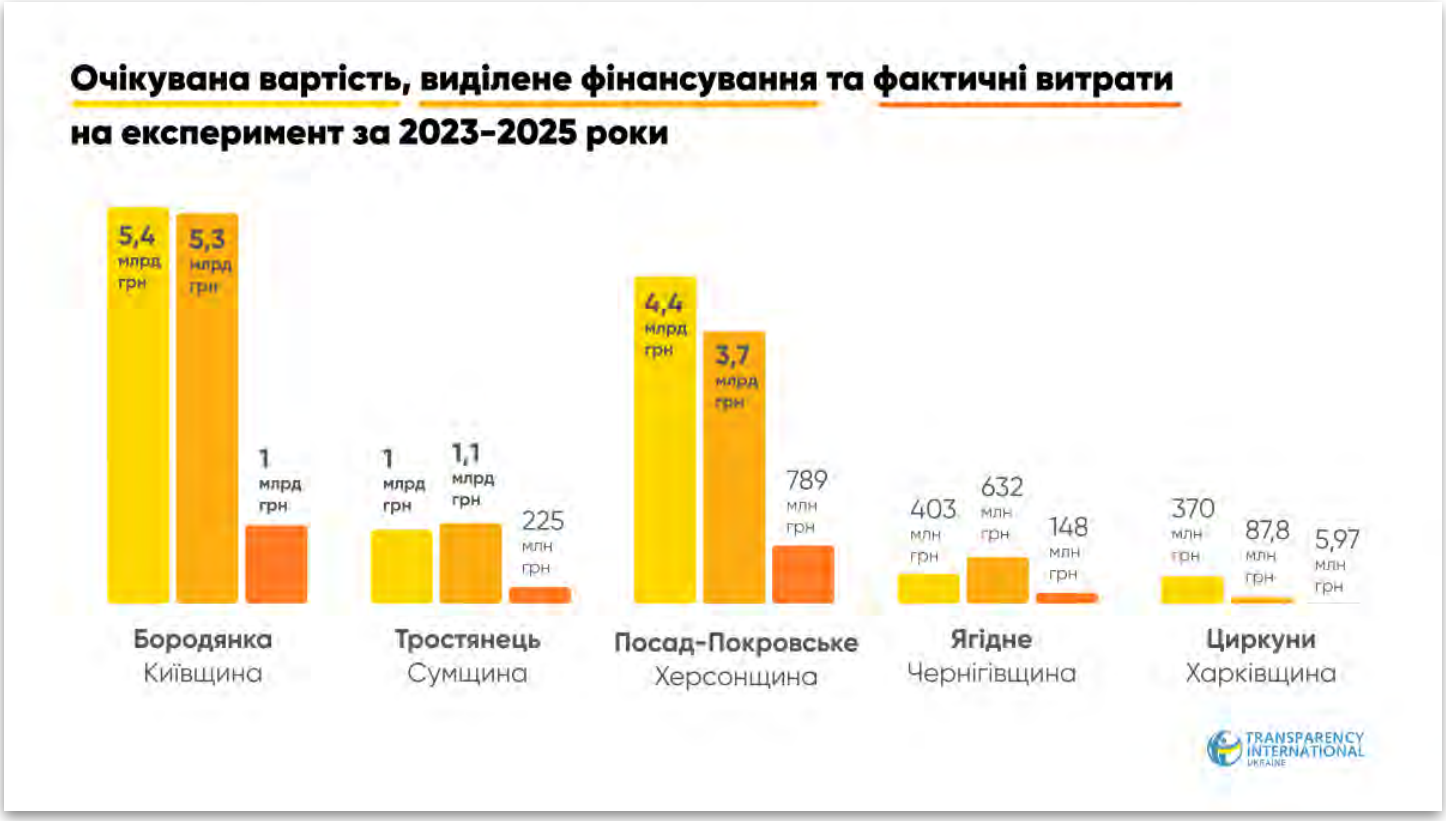
У 2025 році з державного бюджету запланували виділити 5,2 млрд грн — понад удвічі більше, ніж у попередньому році, та майже стільки ж, скільки за два попередні роки разом узяті.

Тож

1) — «на папері» держава профінансувала комплексне відновлення відібраних населених пунктів на 10,82 млрд грн — 93% від очікуваної вартості.

Але

2) — ця цифра кардинально відрізняється від фактичного розміру видатків на реалізацію експерименту.

За час реалізації проєкту 83% використаних коштів (1,85 млрд грн) були спрямовані на відновлення Бородянки та Посад-Покровського.

Найбільше ж пощастило Ягідному на Чернігівщині — там встигли покрити понад третину (37%) потреби в коштах на відновлення.

Найменше коштів використали на відбудову Циркунів на Харківщині — трохи більше 1% від очікуваної потреби.

Загалом же, за даними замовників робіт та послуг (Київської обласної військової адміністрації та регіональних Служб відновлення та розвитку інфраструктури), станом на травень 2025 року **на реалізацію експерименту фактично вдалося спрямувати лише 2,23 млрд грн — приблизно 20% від очікуваної вартості всього проєкту комплексного відновлення**.

У 2023 році з виділених понад 3,35 млрд грн на комплексне відновлення обраних населених пунктів застосували 559 млн грн.

— Тоді на заваді ефективному використанню коштів стали тривалий процес відбору проєктів відновлення та затримки із фінансуванням.

Як наслідок,

— регіональні служби відновлення змогли почати оголошувати закупівлі лише через п’ять місяців після офіційного старту експериментального проєкту і за три місяці до завершення бюджетного року. Надалі відсутність фінансування зумовила зупинку виконання робіт підрядниками.

У 2024 році ситуація з комплексним відновленням лише погіршилася.

Через політичну нестабільність та подальші звільнення очільників Мінінфраструктури та Агентства відновлення, фінансування проєкту зупинилося, тож і роботи переважно були на паузі.

Відновити проєкт вдалося лише в листопаді 2024 року, коли служби відновлення знову отримали можливість здійснювати виплати за виконані роботи.

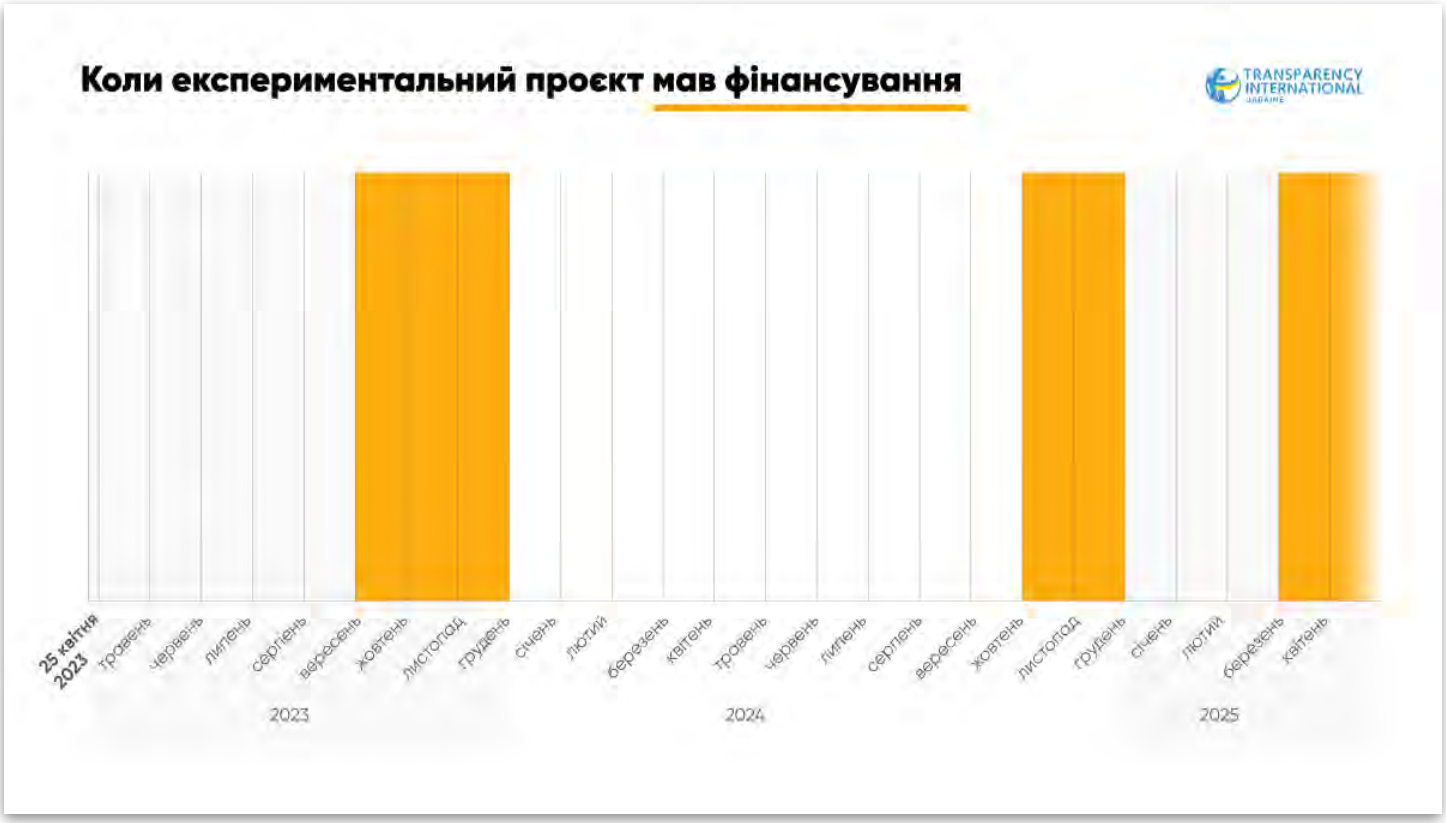
Але вже з початку 2025 року фінансування знову припинилося через закінчення бюджетного року.

В результаті

— Служби відновлення встигли використати лише 503 млн з виділених 2,2 млрд гривень.

Тож

— за неповних два роки реалізації проєкту замовники мали змогу оплачувати роботи та послуги з відновлення лише протягом 6 місяців.

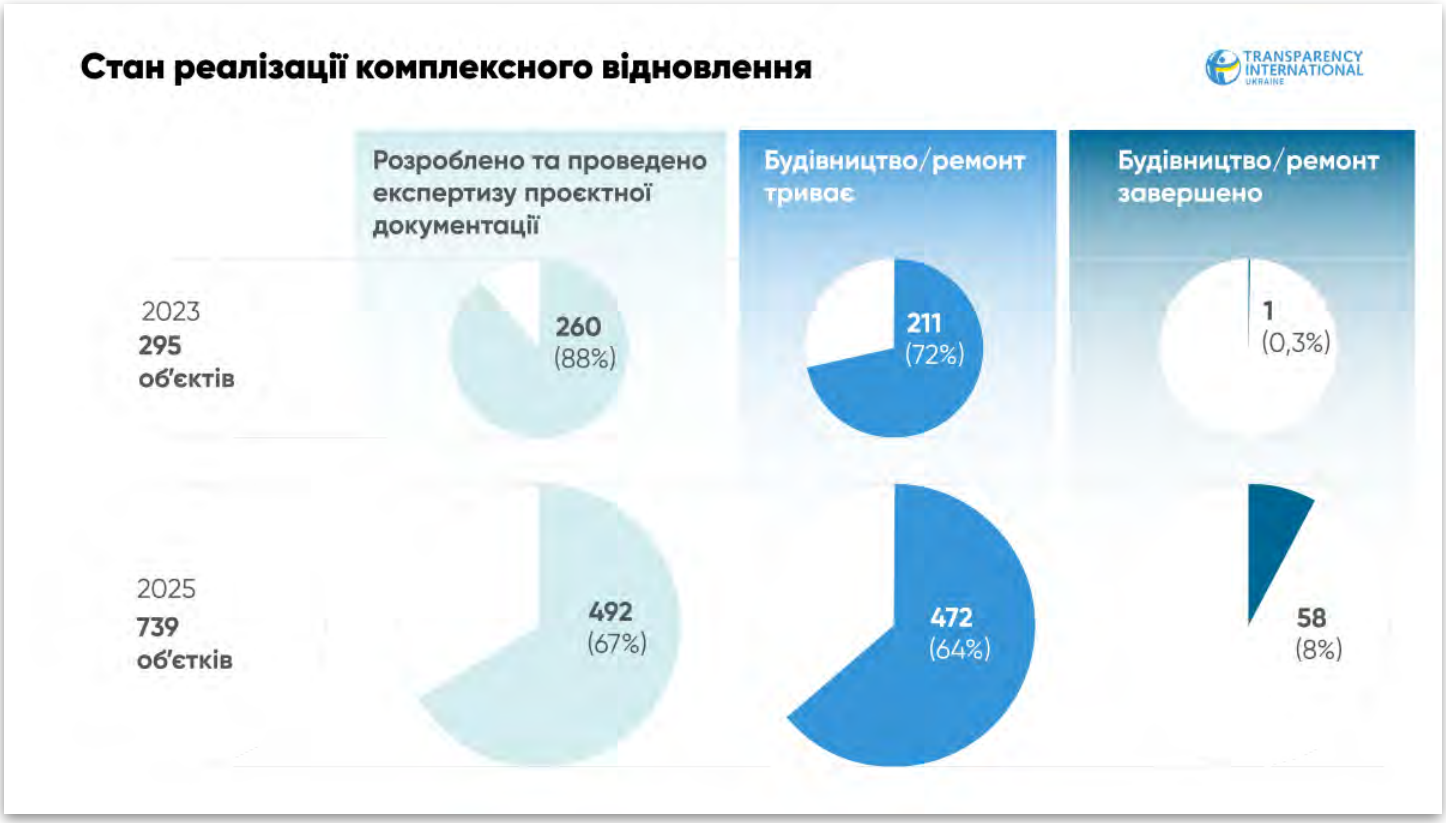

І лише у 2025 році кошти на реалізацію експерименту змогли виділити оперативно — бюджетні асигнування було відкрито в кінці березня.

За даними Агентства відновлення, станом на травень з майже 3,5 млрд грн замовники встигли використали 1,19 млрд грн.

Немає грошей – немає результату

Затримки з фінансуванням упродовж перших двох років реалізації проєкту безпосередньо вплинули на темпи та стан комплексного відновлення відібраних населених пунктів.

За даними Служб відновлення, станом на середину червня 2024 року проєктну документацію розробили за 260 об’єктами відновлення, що становило 88% від їхньої загальної кількості (до моменту її подальшого перегляду).

Будівельні та ремонтні роботи тривали на 211 об’єктах (72%) і лише один об’єкт вдалося повністю відновити за перший рік експерименту – ділянку автомобільної дороги, яка проходить через село Посад-Покровське.

Але впродовж другого року впровадження проєкт також не досяг очікуваного рівня реалізації.

Окрім вже згаданих проблем з фінансуванням, додатковою перепоною стало включення до переліку відновлення ще майже 450 нових об’єктів.

> — Кількість об’єктів збільшили, а от строк реалізації проєкту не продовжили.

Станом на початок червня 2025 року за даними Служб відновлення проєктну документацію розробили для 492 об’єктів (67% від загальної кількості), а будівельні та ремонтні роботи тривають на 472 об’єктах (64%).

За рік завершити виконання робіт вдалося за 57 об’єктами в селі Ягідне на Чернігівщині, тож загалом 58 об’єктів вдалося повністю відновити за результатами двох років реалізації експериментального проєкту з комплексного відновлення п’яти населених пунктів.

Закупівлі

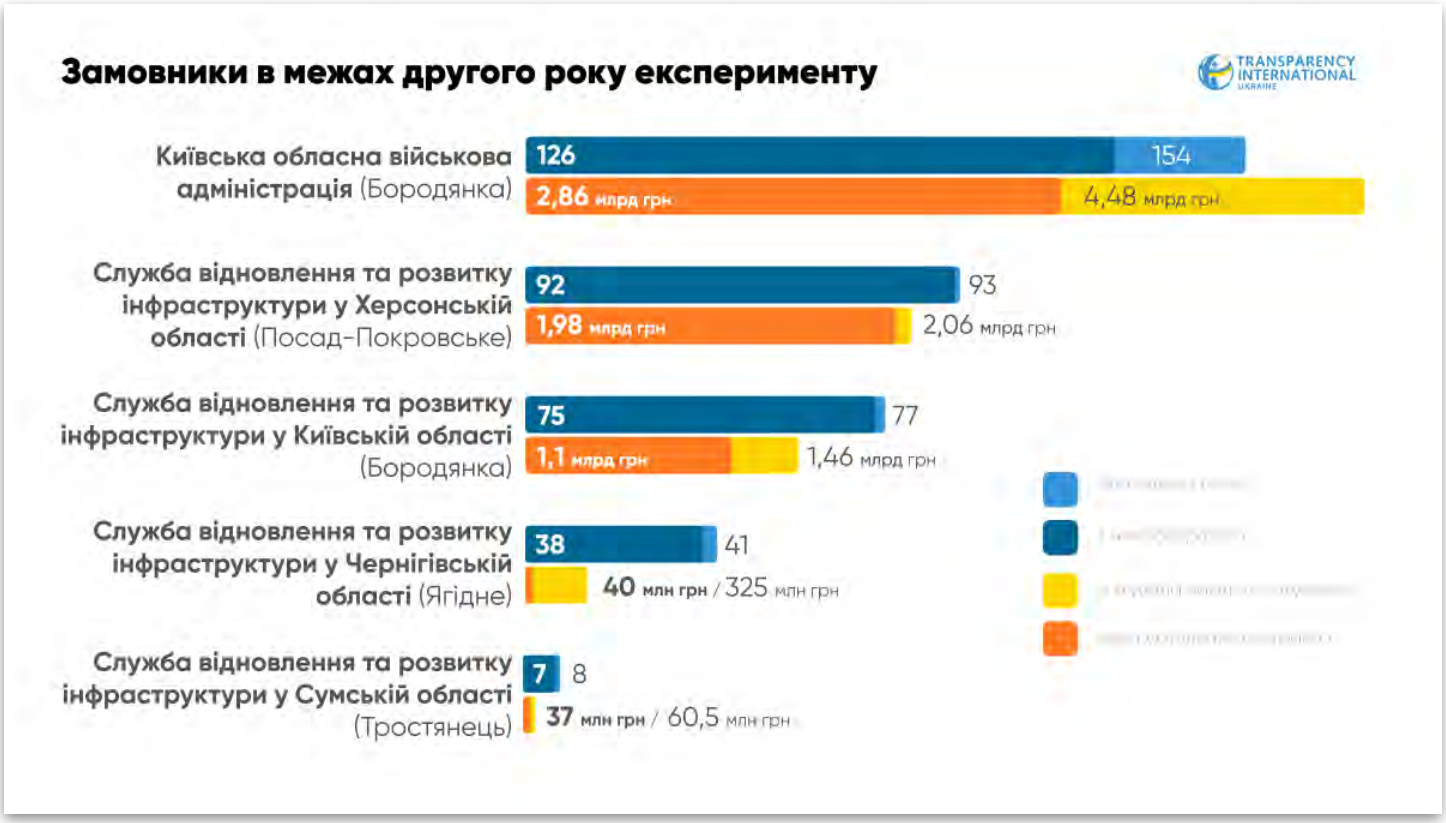
За даними публічного модуля аналітики BI Prozorro в період з червня 2024 по червень 2025 року замовники оголосили 373 закупівлі, пов’язаних з проєктом експериментального відновлення населених пунктів. Для порівняння, за перший рік проєкту встигли оголосити 237 закупівель.

Упродовж аналізованого періоду більшість очікуваної вартості — 97% припала на закупівлі за відкритими торгами з особливістю — майже 8,11 млрд грн. Переважно за результатами таких процедур укладали контракти на будівництво нових об’єктів або капітальний ремонт існуючої інфраструктури.

Водночас 3% очікуваної вартості припало на прямі контракти, в межах яких здебільшого купували розробку проєктної документації та технічний чи авторський нагляд. Таких закупівель було більше за кількістю — 254 проти 119 — але на незначні суми.

За перший рік експерименту розподіл за методами був приблизно такий самий — 3,1 млрд грн (понад 97,5%) припадали на відкриті торги з особливостями і решта 2,5% — прямі договори.

Серед лідерів за кількістю закупівель — Київська обласна військова адміністрація: вона оголосила 154 закупівлі, за результатами яких уклала контракти на понад 2,85 млрд грн. Другу позицію посіла Служба з відновлення в Херсонській області – 93 закупівлі на суму майже 2 млрд грн. Замикає трійку Служба з відновлення в Київській області, яка провела 77 закупівель із загальним обсягом контрактів на 1,1 млрд грн.

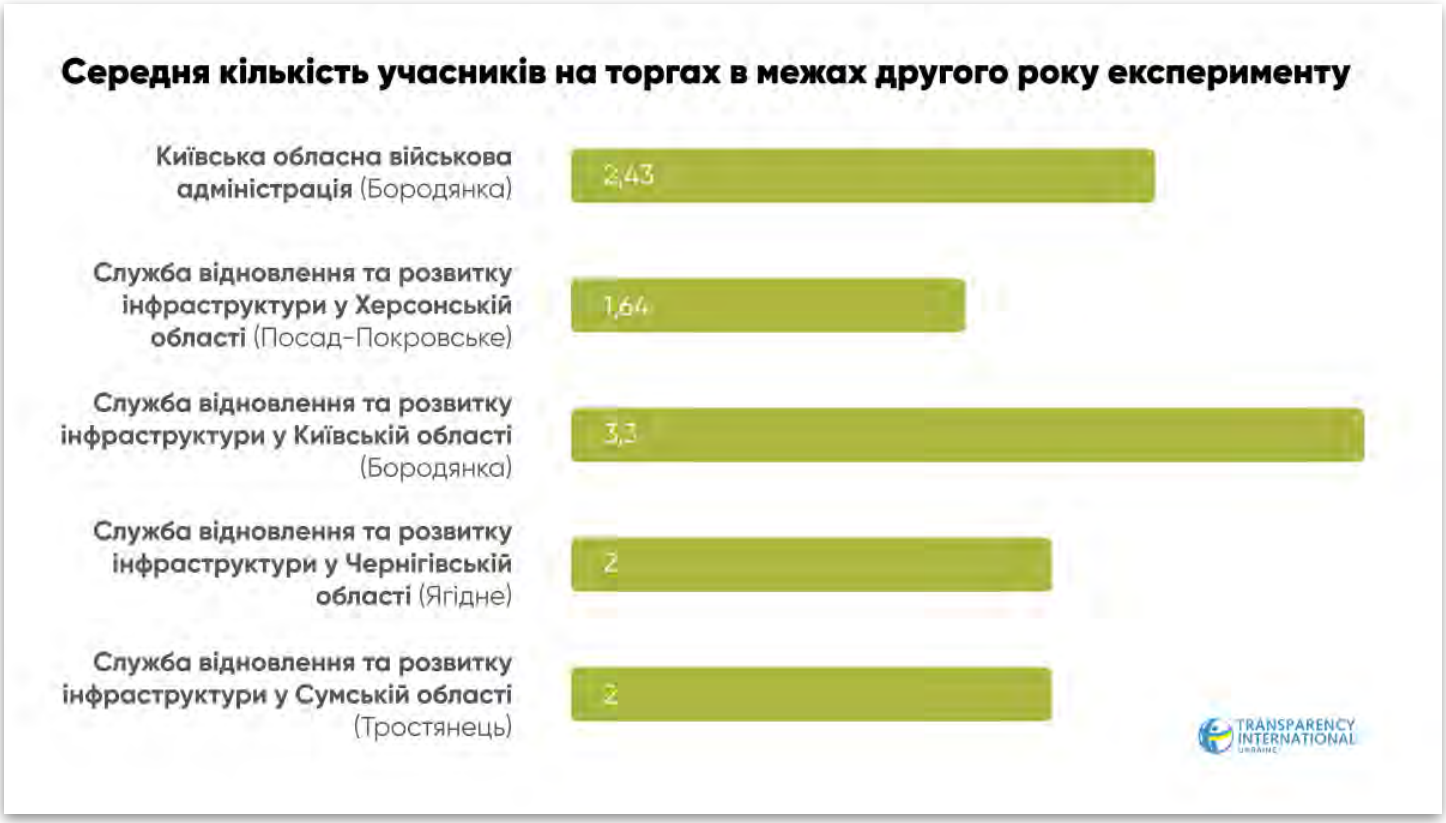
Левова частка усіх укладених контрактів — 98% загального обсягу — стосувалася нового будівництва та капітального ремонту пошкодженої

інфраструктури. Сума таких контрактів склала приблизно 5,9 млрд грн. Ще 2% (понад 86 млн грн) стосувалися розробки проєктної документації та супутніх послуг. Послуги з технічного та авторського нагляду на суму 33 млн грн склали 1% від загальної кількості контрактів.

Найбільшу частку серед усіх законтрактованих коштів — 2,83 млрд грн, або 47% від загальної суми — спрямували на відновлення багатоквартирних будинків. Майже вся ця сума припадає лише на один населений пункт — Бородянку на Київщині. Ще понад 1,3 млрд грн (21,5%) пішли на ремонт і відбудову приватного житла — переважно в Посад-Покровському.

Майже стільки ж — 1,2 млрд грн — витратили на відновлення комунікацій та дорожньої інфраструктури, включно з дорогами загальнодержавного значення. А найменше коштів — 605 млн грн, або лише 10% від загального обсягу — спрямували на відновлення об'єктів соціальної інфраструктури.

У середньому на відкриті торги подавалося 2,25 учасника — майже вдвічі більше, ніж середній показник конкуренції на будівельних тендерах в Prozorro. Водночас цей показник менший, як порівняти з аналогічним періодом першого року експерименту (3,6 учасника). Найбільша конкуренція спостерігалася у закупівлях Київської служби — у середньому понад 3 учасники на лот.

Як і показник конкуренції, рівень «економії» — наскільки укладені контракти дешевші за очікувану вартість — також суттєво знизився. **У середньому замовники заощаджували 7,5% коштів на конкурентних лотах, тоді як за перший рік експерименту цей показник був на рівні 21%.** Найвищий рівень «економії» продемонструвала Служба відновлення Сумської області, де ця різниця сягнула 22,6%, що у 3 рази перевищує середній показник замовників в межах експерименту. Високий показник і у Служби відновлення Київської області — понад 17% умовної «економії». В інших замовників цей показник коливався на рівні 3-5%.

Аналіз цін на матеріали в кошторисах показав, що в цілому, ціни які підрядники закладали у кошторис були ринковими. Але траплялися і відхилення, які радше мали випадковий, а не системний характер.

Зокрема, по будівництву багатоквартирного житлового будинку по вул. Центральна, 353 в смт Бородянка переплата може скласти понад 11 млн грн внаслідок завищення вартості арматури. У кошторисі вона складає 35 тис. грн/т, тоді як на ринку таку арматуру можна придбати в діапазоні від 26 до 28 тис. грн/т. При цьому, ціна динамічна, тож вартість договору під час виконання робіт може змінюватися.

Ще один приклад — нове будівництво приватних житлових будинків по вул. Приозерній, Садовій, с. Посад-Покровське, де переплата може скласти понад 16,3 млн грн, оскільки закладена у кошторисі вартість матеріалів (газоблоків) на 20% вища ніж у постачальників на ринку. Водночас вид договірної ціни в цій закупівлі твердий, тож замовник не зможе просто скорегувати вартість на матеріали в актах виконаних робіт.

Варто відзначити, що протягом аналізованого періоду Держаудитслужба провела моніторинг 21 процедури закупівель, що становить 9% від загальної кількості оголошених лотів. При цьому, **у 19 з них було виявлено порушення**, зокрема в тендерній документації та при оприлюдненні інформації про закупівлі, порушення порядку розгляду тендерних пропозицій та умов договору про закупівлю.

Бородянка

У серпні 2024 **перелік об'єктів відновлення** в Бородянці Київської області **розширили більш ніж удвічі** — до 77. Зокрема до проєкту додатково включили 32 багатоквартирні будинки, 2 захисні споруди, нову дитячу школу мистецтв, гуртожиток та реконструкцію комунікаційних мереж. Як наслідок, вартість відновлення селища зросла на 674 млн грн.

У жовтні замовником відбудови 58 об'єктів в Бородянці стала Київська облдержадміністрація. Спільно з регіональною Службою відновлення на реалізацію експерименту в Бородянці вони витратили 1,06 млрд грн — лише 20% від загальної потреби селища для комплексного відновлення. При цьому, левову частку цих коштів (майже 800 млн грн) використали тільки у 2025 році.

Як наслідок, за останній рік в Бородянці на 66 об'єктах відновлення (85% від загальної кількості) розпочалися будівельні та ремонтні роботи, зокрема капітальний ремонт пошкоджених багатоповерхівок та будівництво нових 6 будинків на місці знищених.

Втім, відновлення жодного об'єкта в рамках експерименту досі не вдалося завершити. За інформацією Агентства відновлення, капітальні ремонти житлових будинків очікують закінчити до кінця 2025 року, а будівництво нових — вже у 2026.

Тростянець

З 2024 року перелік об'єктів комплексного відновлення Тростянця на Сумщині не змінився. Як і раніше, він включає відновлення кількох великих інфраструктурних проєктів, серед яких реконструкція залізничного вокзалу, привокзальної площі, площі 40-ої Армії (включає понад 20 дрібних об'єктів)

та ремонт трьох ділянок дороги Суми-Полтава, дві з яких розташовані між Тростянцем та сусіднім населеним пунктом, с. Климентове.

Ще у 2023 році на фінансування комплексного відновлення міста виділили 663 млн грн. Цих коштів мало бути достатньо, щоб покрити витрати на відбудову всіх зазначених об'єктів. Але тоді через закінчення бюджетного року витратити встигли лише 80,6 млн грн — 12% від виділеного бюджету.

У 2024 році бюджетні перипетії повторилися — з виділених 278 млн грн регіональна Служба відновлення за два місяці освоїла трохи менше половини (133 млн грн). А вже у 2025 році очікувана вартість комплексного відновлення Тростянця зросла до понад 1 млрд гривень, але на його фінансування держава дала менше коштів — 151 млн грн. **Загалом за 2023-2025 роки на фінансування експериментальної відбудови міста уряд сукупно виділив 1,09 млрд грн, з яких використали лише 224,6 млн грн.**

Станом на початок червня 2025 року ремонтні роботи у Тростянці тривають на всіх об'єктах. У Службі відновлення Сумської області очікували, що роботи з капітального ремонту дороги Суми-Полтава мали завершити до кінця червня, а реконструкція вокзалу та інших об'єктів затягнеться до наступного року.

Ягідне

Ягідне Чернігівської області — чи не єдиний населений пункт, де є **відчутний прогрес в межах експериментального проєкту.**

Проєкт комплексного відновлення села включає майже 120 об'єктів, втім його очікувана вартість до 2025 року була однією з найнижчих (402 млн грн). Річ у тому, що 96% об'єктів відновлення — це житло, витрати на капітальний ремонт якого є нижчими у порівнянні з іншими об'єктами. Також в рамках проєкту у селі планували відремонтувати вуличну інфраструктуру, клуб-бібліотеку, збудувати новий бювет та створити меморіальний комплекс.

На все це держава за 3 роки сукупно виділила 528 млн грн, але через все ті ж проблеми із затягуванням фінансування на відновлення села станом на травень 2025 року витратили лише 147 млн грн (28%).

За інформацією Служби відновлення у Чернігівській області **станом на кінець квітня 2025 року завершено відновлення 56 будинків та ремонт вулично-дорожньої мережі села.** Крім того, тривали ремонтні роботи ще на 23 об'єктах. Загалом капітальний ремонт житла в Ягідному планують завершити до кінця літа, а нове будівництво — до кінця 2025 року.

Водночас на перешкоді реалізації проєкту в Ягідному стала специфіка його об'єктів відновлення. Відповідно до умов експерименту власники об'єктів приватної власності мали передавати функції замовника будівництва службам

відновлення. Але на практиці приватні власники тривалий час ігнорували цей обов'язок та навіть виступали проти. Як наслідок, **відновлення 21 житлового будинку в Ягідному й досі заблоковане через непередані права замовника будівництва.**

Циркуни

Циркуни — одне із найбільш постраждалих сіл Харківської області та водночас найбільш проблемний населений пункт експериментального проєкту відновлення. Село знаходиться за 25 км від кордону з росією і постійно потерпає від обстрілів ворога. За таких обставин постало питання не лише безпеки, але й економічної доцільності відновлення об'єктів в ньому.

На старті експериментального проєкту у Циркунах планували відбудувати лише чотири об'єкти:

(1) будівлю сільської ради (на місці якої мав з'явитися ЦНАП);

(2) дільничну лікарню;

(3) дитячий садок;

(4) ліцей.

По Циркунівському ліцею та дільничній лікарні Служба відновлення оголосила закупівлі послуг на аварійно-відновлювальні роботи. За результатами торгів уклали лише договір на реконструкцію ліцею, який, однак, розірвали через відсутність фінансування. У серпні 2024 року обидва об'єкти виключили з переліку відновлення.

Щодо двох інших об'єктів — будівлі сільради та закладу дошкільної освіти — станом на травень 2025 року було розроблено проєктну документацію. Крім того, **Циркуни стали єдиним населеним пунктом, для якого на замовлення Служби відновлення була розроблена концепція відновлення.** Сукупно на це витратили 5,97 млн гривень.

Однак чи вдасться реалізувати ці проєкти — невідомо. Вперше про можливість заміни Циркунів іншим населеним пунктом області для відбудови у межах урядового проєкту заговорили ще у 2023 році. Проте така ідея зустріла спротив місцевих мешканців, для яких експеримент був єдиною надією на відновлення села, тож невдовзі питання заміни зняли з порядку денного. Та зрештою в січні 2025 року очільник Служби відновлення Харківської області повідомив, що **у зв'язку із безпековою ситуацією реалізацію експерименту в Циркунах поставили на паузу.**

Посад-Покровське

У 2025 році Посад-Покровське на Херсонщині зберегло статус населеного пункту з найбільшою кількістю затверджених проєктів відновлення. При цьому, з 2024 року їх число зросло більш ніж у 4 рази — переважно за рахунок додаткових 388 об'єктів житлової інфраструктури. Внаслідок цього вартість відбудови села зросла на понад 40%.

За 2023-2025 роки на комплексне відновлення Посад-Покровського уряд сукупно виділив понад 3,7 млрд гривень — найбільше серед усіх населених пунктів-учасників експерименту. Водночас Службі відновлення в Херсонській області вдалось освоїти 789 млн грн — 21% виділеного фінансування.

Перші 120 об'єктів у Посад-Покровському планували відновити ще до квітня 2024 року. Але через проблеми з передачею прав замовників будівництва від приватних власників та затримки із виділенням фінансування роботи тривали повільно, а за низкою об'єктів взагалі зупинилися. Втім,**село стало першим населеним пунктом, де на одному з об'єктів у рамках експерименту завершили виконання ремонтних робіт.** Щоправда, ним виявився не житловий будинок, а **автомобільна дорога,** яка проходить через населений пункт і з'єднує Миколаїв з Херсоном.

Станом на травень 2025 року питання з приватними власниками вирішили та й на відновлення села з бюджету виділили чималу суму — понад 2,2 млрд гривень (більше в цьому році перепало лише Бородянці). Як наслідок, будівельні та ремонтні роботи відновилися та тривають за 364 об'єктами, а ще один (дорогу) — навіть вдалося повністю відновити. Втім, враховуючи масштаб комплексного відновлення Посад-Покровського, можливість його завершення до кінця реалізації експерименту не виглядає реалістичною.

Висновки

За два роки реалізації експериментального проєкту з комплексного відновлення будівельні та ремонтні роботи було повністю завершено лише на 58 об'єктах, що становить приблизно 8% від загальної кількості. Для переважної більшості інших об'єктів (64%) роботи розпочалися або активізувалися лише наприкінці минулого року.

Протягом 2023-2025 держава профінансувала комплексне відновлення відібраних населених пунктів на 10,82 млрд грн — 93% від очікуваної вартості.

Але

— **проблеми з безпосереднім виділенням** цього **фінансування** замовникам робіт та послуг з відновлення два роки поспіль фактично звела нанівець можливість вчасно та ефективно його реалізувати.

Станом на травень 2025 року вдалося спрямувати лише 2,23 млрд грн — приблизно 20% від очікуваної вартості всього проєкту комплексного відновлення.

Відповідно до умов експерименту, 2025 рік має стати завершальним в його реалізації.

Але за оцінками Служб відновлення щонайменше по двох населених пунктах — Тростянцю та Бородянці — завершення ремонтних та будівельних робіт очікується не раніше 2026 року.

Аналіз прогресу відновлення в інших населених пунктах показує, що такі терміни можуть виявитися реалістичними й для них, адже темпи виконання робіт залишаються низькими, а значна частина об'єктів навіть не перейшла у фазу активних робіт.

Та чи дасть уряд ***Агентству відновлення*** та його регіональним службам можливість завершити реалізацію експерименту?

Збільшення обсягу фінансування та переліку об'єктів, запланованих до відновлення, понад вдвічі за попередній 2024 рік свідчать на користь такого сценарію.

Втім, допомогти з прийняттям остаточного рішення покликаний аналіз проєкту, ініційований Кабінетом Міністрів у квітні цього 2025 року.

За словами очільника Агентства відновлення до процесу аналізу долучать міжнародних експертів, які мають дати свій вердикт вже восени.

***

Над дослідженням працювали

Керівник напряму:

Іван Лахтіонов, заступник виконавчого директора Transparency International Ukraine з інноваційних проєктів

Автор дослідження:

Андрій Швадчак, юридичний радник Transparency International Ukraine

***

№ 1.085-1

ПОЧЕМУ КОМПЛЕКСНОЕ ВОССТАНОВЛЕНИЕ ПОСТРАДАВШИХ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ НА ПАУЗЕ

Бродянка, август 2024 года

09 сентября, 2024

Андрей Швадчак, Юридический советник Transparency International Ukraine

В апреле прошлого 203 года стартовал правительственный проект по восстановлению ряда населенных пунктов, разрушенных вследствие войны. Его уникальность состояла в применении нового, комплексного, подхода к восстановлению — с планированием и полной трансформацией этих населенных пунктов, поэтому проект стал экспериментальным.

Отстроить населенные пункты планировали на протяжении двух лет, а ответственными за воплощение эксперимента определили ***Государственное агентство*** восстановления и развития инфраструктуры Украины.

Но результаты первого года эксперимента вряд ли можно считать успешными — **из более чем трехсот запланированных объектов пока восстановили только один**.

Нам не дали четкого ответа, но, вероятнее всего, это ремонт дороги на Херсонщине.

1) —.Правительство и региональные власти обвинили ***Нацагентство*** восстановления и его руководителя в провале проекта из-за низких показателей выполнения работ.

2) — Тот, в свою очередь, апеллировал к значительному промедлению со стороны правительства и отсутствию финансирования.

В итоге политические перипетии, сопровождающие реализацию проекта, **стали одной из причин увольнения руководителя агентства**.

Мы решили разобраться, что же пошло не так, и исследовали, какими были условия эксперимента и на каком этапе находится восстановление выбранных населенных пунктов сейчас.

Как оказалось, **неудачный старт проекта обусловили как**

— отсутствие надлежащего нормативного регулирования, так и

— препятствия со стороны его участников и правительства.

1. Пробелы в условиях эксперимента

Первым этапом в реализации проекта стал отбор населенных пунктов для комплексного восстановления. В утвержденный правительством список вошли:

(1) поселок ***Бородянка*** и село ***Мощун*** в Киевской области;

(2) *город Тростянец* на Сумщине;

(3) село ***Посад-Покровское***, расположенное на границе Херсонской и Николаевской областей;

(4) село ***Циркуны*** на Харьковщине;

(5) село ***Ягодное*** в Черниговской области.

Все по разным причинам.

— Ягодное и Циркуны включили в список по инициативе областных военных администраций, тогда как

— Тростянец — по инициативе офиса президента.

— Вероятно, по этой же причине в перечне оказались Мощун и Посад-Покровское, — незадолго до старта эксперимента их посещал президент.

Определяющим критерием для отбора должен был бы стать уровень разрушений, но среди выбранных населенных пунктов он существенно отличался.

— Если в Мощуне было разрушено более 70% всех сооружений, то

— в *Бородянке* и Циркунах — 15, а

— в Тростянце — всего 4%.

Это демонстрирует **отсутствие единого подхода к отбору, ведь в отдельных случаях преимущество предоставили населенным пунктам со значительно более низким уровнем разрушений, а попаданию некоторых в список способствовало указание сверху**.

С учетом того, что количество разрушенных населенных пунктов в Украине растет и, вероятно, не все будут отстраивать, без разработки критериев и порядка определения тех населенных пунктов, которые будут подлежать комплексному восстановлению, не обойтись.

Следующим этапом после утверждения списка населенных пунктов стал отбор объектов восстановления, продолжавшийся более трех месяцев.

Перечни объектов формировали по сложной схеме.

1) — Органы местного самоуправления (ОМС) сначала подавали свои предложения областным военным администрациям (ОВА).

2) — Те их обрабатывали и передавали на утверждение Нацагентству восстановления.

3) — В то же время некоторые ОВА неоднократно подавали уточненные перечни, а некоторым перечни возвращали на доработку.

4) — То есть ОВА должны были еще обратиться в ОМС за уточнениями. Все это требовало дополнительного времени.

Негативно на процедуру отбора повлияло и отсутствие требований и критериев для объектов восстановления.

1) — Киевская ОВА подала на утверждение Нацагентству восстановления перечень объектов, в который вошли 108 частных жилых домов села Мощун.

2) — Но, по словам руководителя агентства, премьер не видит смысла в восстановлении жилья в рамках эксперимента, потому что это можно делать через программу компенсаций «єВідновлення».

Поэтому для Мощуна ни один подобный проект так и не согласовали.

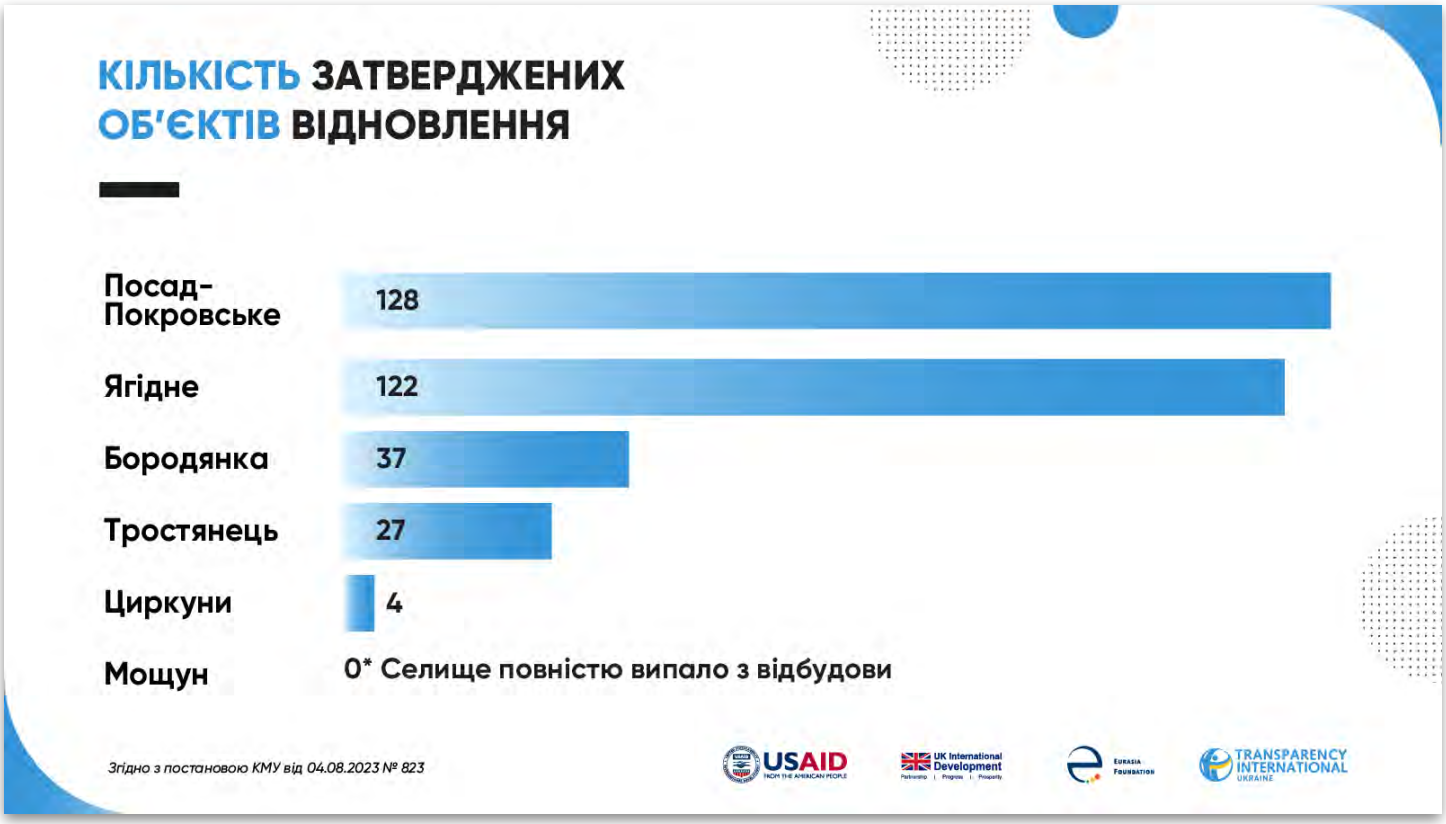
3) — При этом в Посад-Покровском и Ягодном утвердили восстановление более сотни частных жилых домов.

Отсутствие законодательно закрепленных критериев отбора объектов, подлежащих восстановлению, и посредничество ОВА затормозили этот процесс и сместили фактический старт проекта на осень 2023 года.

Кроме того,

1) — отсутствие единого подхода к отбору проектов восстановления стало причиной того, что

2) — из эксперимента фактически полностью выпало восстановление Мощуна.

В итоге в утвержденный перечень вошли 306 объектов восстановления.

Вместе с тем

— **следствием отсеивания части объектов ОВА и агентством стала диспропорция в их количестве в зависимости от населенного пункта**.

— Так, в Посад-Покровском и Ягодном в утвержденный перечень вошли 128 и 122 объекта соответственно, тогда как в Циркунах — только четыре.

Все потому,

— **что Харьковская ОВА приоритезировала восстановление социальной и административной инфраструктуры села.**

Но можно ли считать комплексным восстановлением населенного пункта восстановление четырех объектов инфраструктуры?

Вряд ли.

В таком случае справедливо было бы заменить населенный пункт. Такую идею даже озвучивал глава Харьковской ОВА, правда, из-за постоянных обстрелов села. Но дальше обсуждения на уровне обладминистрации вопроса замены Циркунов не дошло.

2. Задержки с финансированием

Продолжительный процесс отбора проектов восстановления оказал непосредственное влияние и на финансирование эксперимента, ведь средства на его реализацию в 2023 году выделили одновременно с утверждением перечня этих проектов — 4 августа.

1) — Тростянец стал единственным населенным пунктом, в котором проекты восстановления планировали полностью профинансировать в 2023 году.

2) — При этом на восстановление Циркунов в прошлом году выделили всего 7% от ожидаемой стоимости проектов.

3) — Самым дорогим должно было стать восстановление Бородянки (4,7 млрд грн), а

4) — меньше всего средств планировали израсходовать на Ягодное (404 млн грн).

Но

— **региональные службы восстановления смогли начать закупки только в середине сентября 2023, после согласования «паспорта бюджетной программы».**

Как следствие,

— к концу 2023 года расходы по экспериментальному проекту по комплексному восстановлению — авансы и оплата по актам

выполненных работ — составили только 559 млн грн из запланированных свыше 3 млрд.

За три месяца до завершения бюджетного года службы восстановления осуществили как минимум 237 закупок по разработке проектно-сметной документации, строительства и технического надзора.

— Вместе с тем уровень условной экономии (разницы между ожидаемой стоимостью и суммой заключенного договора) по закупкам в среднем составлял 21%.

В 2023 году сумма оплат по контрактам составляла немногим более 11% от суммы заключенных договоров.

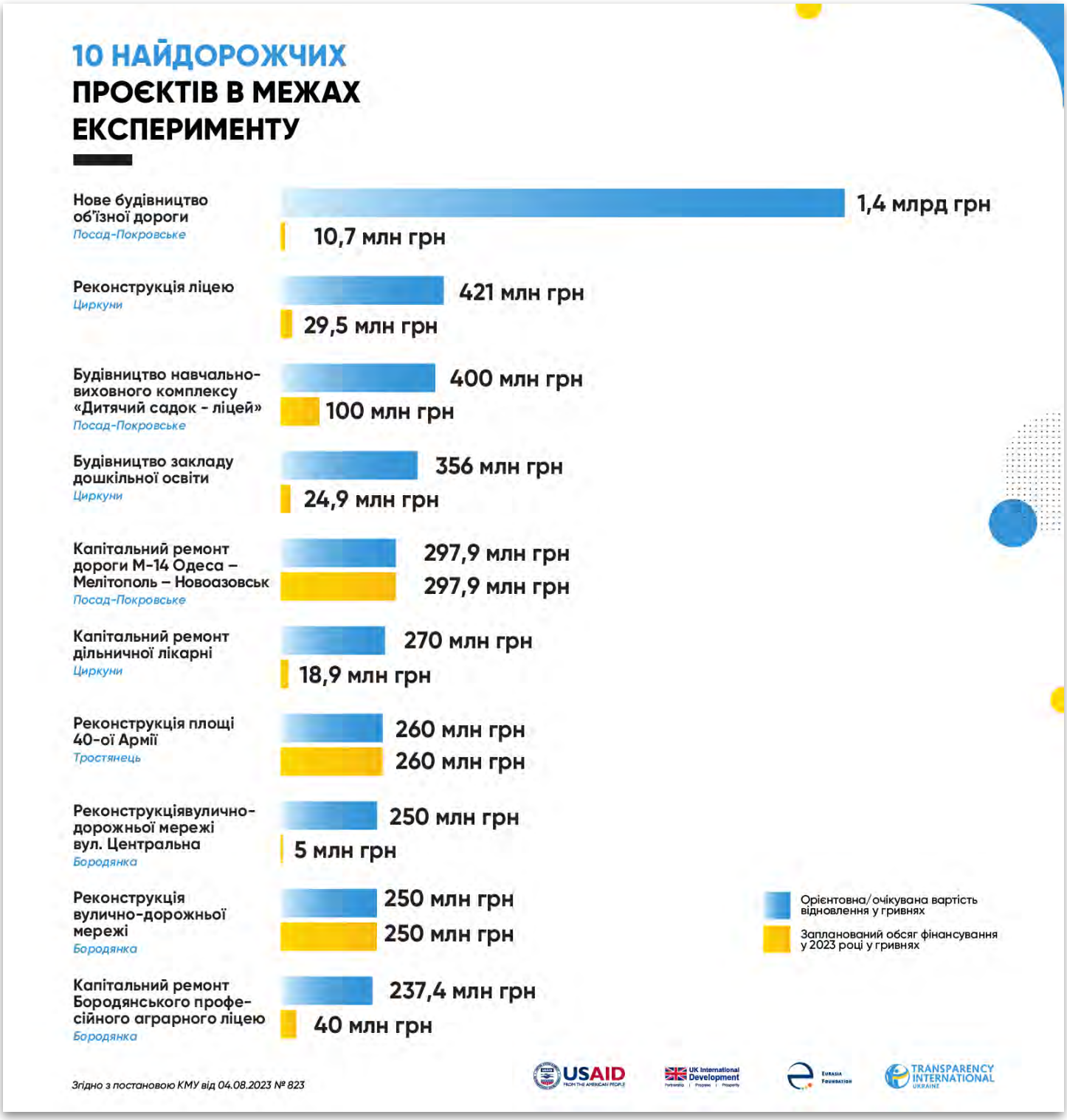
— Поэтому с окончанием бюджетного года возникла потребность в дополнительном финансировании, чтобы оплатить сделанное в 2024-м.

В марте 2024 правительство повторно распределило остатки Фонда ликвидации последствий вооруженной агрессии за 2023 год, но выделение средств на комплексное восстановление не согласовало.

Поэтому **из-за отсутствия финансирования подрядчики большинства проектов приостановили работы, а в некоторых случаях даже расторгли договоры**.

3. Правительственные процедуры и политическая нестабильность

Согласно последнему отчету Нацагентства восстановления, в феврале 2024-го ведомство направило запрос на выделение остатков неиспользованных средств объемом 2,8 млрд грн для продолжения работ по восстановлению.

— По состоянию на июнь 2024 проект распоряжения о финансировании находился на рассмотрении в Секретариате Кабмина.

— Но его не рассматривали более месяца, потому что профильный правительственный комитет по вопросам восстановления, возглавляемый

бывшим вице-премьер-министром по восстановлению Украины, не проводил заседаний.

Правда, *увольнение Александра Кубракова* не должно было бы привести к коллапсу в работе комитета, ведь согласно существующему распределению полномочий его должен был бы заменить другой вице-премьер — Михаил ***Федоров***.

Но чувствительность вопроса выделения бюджетных средств на экспериментальный проект, вероятно, сдерживает согласование соответствующего решения до избрания следующего министра развития громад, территорий и инфраструктуры.

Но пока этот поиск продолжается, **теряется время для восстановления социальной инфраструктуры и жилья тех, кто из-за участия в эксперименте отказался от компенсаций или других механизмов восстановления**.

Поэтому

— **правительству следует пересмотреть свою позицию по фактической приостановке финансирования проекта или предложить альтернативу, отвечающую интересам его участников.**

Эта публикация подготовлена в рамках проекта «Поддержка цифровой трансформации», финансируемого USAID и UK Dev.

***

№ 1.085-2

ZN,UA

БЕЗ СУЩЕСТВЕННОГО ПРОГРЕССА И С ТУМАННЫМИ ПЕРСПЕКТИВАМИ. СТАТУС ЭКСПЕРИМЕНТА ПО КОМПЛЕКСНОМУ ВОССТАНОВЛЕНИЮ

29 августа, 2025

Андрей Швадчак, Юридический советник Transparency International Ukraine

Итоги двух лет правительственного эксперимента по комплексному восстановлению населенных пунктов.

В апреле 2023 года в Украине стартовал правительственный эксперимент, который должен был воплотить новое решение для восстановления населенных пунктов, подвергшихся значительным разрушениям вследствие российской агрессии.

Его особенность — комплексный подход, целостное планирование и трансформация пострадавших городов и сел, а не только восстановление отдельных зданий или объектов.

В эксперимент вошли шесть населенных пунктов:

(1) поселок Бородянка и село Мощун в Киевской области;

(2) город Тростянец на Сумщине;

(3) село Посад-Покровское, расположенное на границе Херсонской и Николаевской областей;

(4) село Циркуны на Харьковщине;

(5) село Ягодное Черниговской области.

Отстроить их должны были на протяжении двух лет, а ответственным за воплощение эксперимента определили ***Агентство восстановления***.

Ожидалось, что **проект станет полигоном для наработки решений, которые будут масштабированы на всю страну**.

В прошлом году мы анализировали условия проведения эксперимента и итоги его первой фазы. Теперь оценили итоги двух лет работы над комплексным восстановлением и выделили главные результаты нашего исследования.

1. Первый год насмарку

Проблемы возникли уже на старте проекта.

Он не содержал формальные требования и критерии для отбора объектов восстановления, а перечни объектов согласовывались при посредничестве областных военных администраций.

Так что процесс затянулся вплоть до осени 2023-го.

Уже на первом этапе из эксперимента выпал Мощун — там перечень объектов для восстановления так и не был согласован.

В итоге в проекте осталось пять населенных пунктов с почти 300 объектами. Более 250 из них приходились всего на два села — Посад-Покровское и Ягодное. Зато в Циркунах на Харьковщине в утвержденный перечень попали **только четыре объекта**, что ставило под сомнение целесообразность сохранение этого населенного пункта в эксперименте.

Продолжительный процесс отбора объектов сказался и на финансировании эксперимента.

Региональные службы восстановления смогли начать закупки только в середине сентября — после завершения бюджетных процедур.

В итоге в **2023 году на проект израсходовали всего лишь 559 млн грн** — 17% из запланированных 3,35 млрд.

В 2024 году больше всего затормозила эксперимент задержка финансирования.

Средства выделили только в конце 2024 года. Вероятно, из-за нестабильной ситуации с руководством основных стейкхолдеров эксперимента — ***Мининфраструктуры*** и ***Агентства восстановления***.

— Соответственно, заказчики работ не могли ни спланировать новые закупки, ни оплатить выполненные работы по прошлогодним контрактам. Некоторые работы просто остановили, а в нескольких случаях даже расторгли договоры.

Так что **за первый год существенного прогресса в реализации проекта не достигли**.

— Восстановить успели только один объект — участок дороги, проходящей через Посад-Покровское и соединяющей Николаев с Херсоном.

— По состоянию на середину июня 2024 года на 211 объектах (69% от общего количества) продолжались строительные или ремонтные работы.

Едва ли не единственным положительным моментом в первый год реализации стали закупки.

За три месяца до завершения бюджетного года службы восстановления провели не менее 237 закупок по разработке проектно-сметной документации, строительству и техническому надзору.

1) — При этом уровень конкуренции на торгах был вдвое выше среднего показателя на Prozorro.

2) — Соответственно, уровень условной экономии (разница между ожидаемой стоимостью и суммой заключенного договора) в среднем составлял 21%.

Анализ закупок также показал, что в целом цены, закладываемые подрядчиками в сметы, в основном были рыночными, а отклонения носили, скорее, случайный, чем системный характер.

2. Новый этап, старые проблемы

Возобновить финансирование экспериментального проекта удалось только в ноябре 2024 года, когда службы восстановления снова получили возможность осуществлять выплаты за выполненные работы.

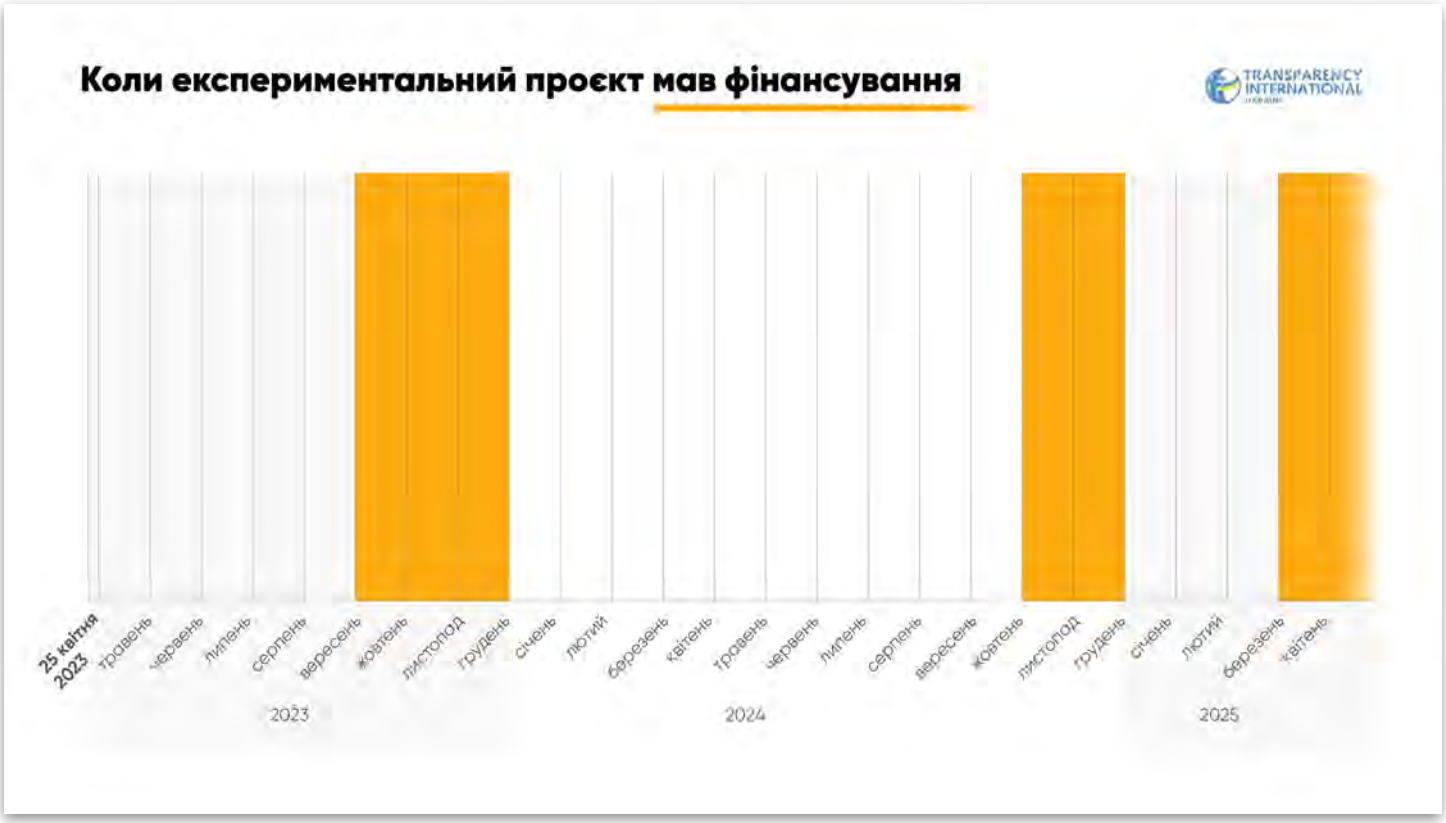
— Но, как и в 2023-м, времени для этого было слишком мало — бюджетный год опять заканчивался.

Таким образом,

— в 2024 году успели использовать всего 503 млн грн из выделенных 2,2 млрд.

В целом

— за неполные два года реализации проекта заказчики имели возможность оплачивать работы и услуги по восстановлению только на протяжении шести месяцев.

В течение второго года реализации проекта правительство дважды пересматривало перечень объектов восстановления.

— В марте 2025-го он насчитывал уже 739 объектов — вдвое больше, чем на старте. Все потому, что в Посад-Покровском и Бородянке значительно увеличили количество жилой инфраструктуры, которую планируют отстроить во время проекта.

Соответственно,

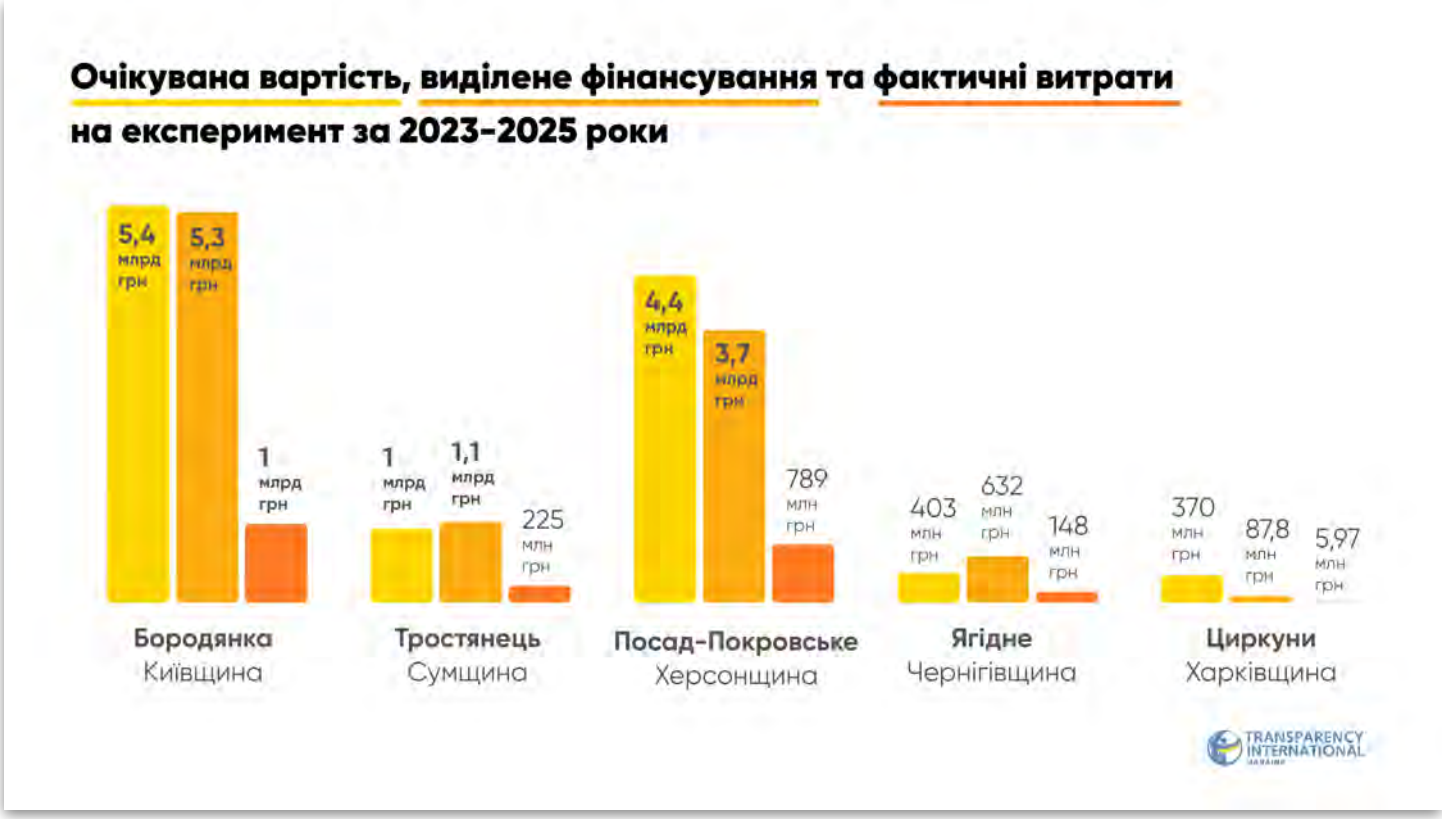
— выросла и общая ожидаемая стоимость восстановления в рамках эксперимента — до 11,6 млрд грн, что на 1,63 млрд больше, чем в 2023-м.

Впрочем, **на завершающий год реализации проекта существенно увеличился и объем финансирования.**

— В 2025-м из государственного бюджета запланировали выделить 5,2 млрд грн — более чем вдвое больше, чем в предыдущем году, и почти столько же, сколько за два предыдущих года, вместе взятых.

Так что **«на бумаге» государство профинансировало комплексное восстановление отобранных населенных пунктов на 10,82 млрд грн — 93% от ожидаемой стоимости.**

Но эта цифра кардинально отличается от фактического размера расходов на реализацию эксперимента.

В целом по состоянию на май 2025 года **на реализацию эксперимента фактически удалось направить всего 2,23 млрд грн — примерно 20% от ожидаемой стоимости всего проекта комплексного восстановления**.

> — При этом большую их часть — 1,19 млрд грн — использовали только в 2025 году, когда средства на реализацию эксперимента смогли выделить оперативно, в конце марта.

Как показывает третья волна социологического исследования Transparency International Ukraine, уже более трети украинцев видели результаты восстановления, и большинство из них оценивает их положительно (74%). Вместе с тем 65% опрошенных считают, что процессы восстановления остаются уязвимыми к коррупции.

Задержки с финансированием в течение первых двух лет реализации проекта непосредственно повлияли на темпы и состояние восстановления отобранных населенных пунктов.

По состоянию на начало июня 2025 года, по данным служб восстановления,

— проектную документацию разработали для 492 объектов (67% от общего количества), а

— строительные и ремонтные работы продолжались на 472 объектах(64%).

За год завершить выполнение работ удалось по 57 объектам в селе Ягодное на Черниговщине, так что

— всего 58 объектов удалось полностью восстановить по результатам двух лет реализации экспериментального проекта по комплексному восстановлению пяти населенных пунктов.

Но на протяжении второго года ухудшились показатели закупок.

Из-за снижения уровня конкуренции, который хоть и превышал средний показатель конкуренции на строительных тендерах в Prozorro, но не достигал значения первого года, **уровень «экономии» также существенно снизился — с 21 до 7,5%**.

При этом цены на материалы, которые подрядчики закладывали в сметы, в основном остались рыночными.

Бородянка

В 2024 году перечень объектов восстановления в Бородянке Киевской области **расширили более чем вдвое** — до 77. В частности, в проект дополнительно включили 32 многоквартирные дома, два защитных сооружения, новую детскую школу искусств, общежитие и реконструкцию коммуникационных сетей. Как следствие, стоимость восстановления поселка выросла на 674 млн грн.

За последний год в Бородянке на 66 объектах восстановления (85% от общего количества) начали строительные и ремонтные работы. По информации Агентства восстановления, капитальные ремонты жилых домов ожидают завершить до конца 2025 года, а строительство новых — уже в 2026-м.

Тростянец

Перечень объектов комплексного восстановления Тростянца на Сумщине включает несколько крупных инфраструктурных проектов, среди которых реконструкция железнодорожного вокзала, привокзальной площади, площади 40-й Армии (включает более 20 мелких объектов) и ремонт трех участков дороги Сумы—Полтава. В целом за 2023–2025 годы на финансирование экспериментального восстановления города правительство совокупно выделило 1,09 млрд грн, из которых использовали только 224,6 млн.

По состоянию на начало июня 2025 года ремонтные работы в Тростянце продолжаются на всех объектах. В Службе восстановления Сумской области ожидали, что работы по капитальному ремонту дороги Сумы—Полтава завершат до конца июня, а реконструкция вокзала и других объектов затянется до следующего года.

Ягодное

Ягодное Черниговской области — едва ли не единственный населенный пункт, где **ощущается прогресс в рамках экспериментального проекта**.

По информации Службы восстановления в Черниговской области, по состоянию на конец апреля 2025 года завершено восстановление 56 домов и ремонт улично-дорожной сети села. Кроме того, продолжались ремонтные работы еще на 23 объектах. В целом капитальный ремонт жилья в Ягодном планируют завершить до конца лета, а новое строительство — до конца 2025 года.

При этом восстановление части жилых домов в Ягодном до сих пор заблокировано из-за того, что не все владельцы передали права заказчика строительства Службе восстановления.

Циркуны

Циркуны — одно из самых пострадавших сел Харьковской области и вместе с тем наиболее проблемный населенный пункт экспериментального проекта восстановления. Село расположено в 25 км от границы с Россией и постоянно страдает от обстрелов врага.

Примечательно, что Циркуны стали единственным населенным пунктом, для которого по заказу Службы восстановления была разработана концепция восстановления. Но удастся ли ее реализовать, неизвестно, ведь в январе 2025 года руководитель Службы восстановления Харьковской области сообщил, что в связи с ситуацией с безопасностью реализацию эксперимента в Циркунах поставили на паузу.

Посад-Покровское

Посад-Покровское на Херсонщине стало первым населенным пунктом, где на одном из объектов в рамках эксперимента завершили выполнение ремонтных работ. Правда, им оказался не жилой дом, а автомобильная дорога,проходящая через населенный пункт и соединяющая Николаев с Херсоном.

В 2025 году на восстановление села выделили немалую сумму — свыше 2,2 млрд грн (больше перепало только Бородянке). Как следствие, строительные и ремонтные работы были возобновлены и продолжаются по 364 объектам. Впрочем, учитывая масштаб комплексного восстановления Посад-Покровского, возможность завершить его до конца реализации эксперимента не выглядит реалистичной.

***

Итак, за два года внедрения экспериментальный проект по комплексному восстановлению так и не достиг ожидаемых масштабов:

> — **«удалось» восстановить примерно 8% от запланированного количества объектов**.
>
> — Для большинства же (64%) работы начались или набрали темп только в конце прошлого 2024 года.

Государство профинансировало восстановление отобранных населенных пунктов на 10,82 млрд грн — 93% от ожидаемой стоимости проекта.

Но из-за того, что финансирование выделяли с существенными задержками, проект вряд ли закончится вовремя.

> — По состоянию на май 2025 года использовано только 2,23 млрд грн, или примерно 20%.

Из-за пробелов в условиях по эксперименту фактически выпало восстановление села Мощун, а позже на паузу было поставлено восстановление Циркунов.

2025 год должен был стать завершающим в реализации эксперимента, однако, по оценкам служб восстановления, по меньшей мере в двух населенных пунктах — Тростянце и Бородянке — завершить работы удастся не раньше 2026-го.

Но даст ли правительство ***Агентству восстановления*** и его региональным службам возможность довести эксперимент до конца?

Увеличение объема финансирования и перечня объектов, запланированных к восстановлению, более чем вдвое от предыдущего года свидетельствует в пользу такого сценария.

Окончательную же судьбу эксперимента может определить анализ проекта, инициированный правительством в апреле этого 2025 года. К нему, *по словам* руководителя ***Агентства восстановления***, привлекут и международных экспертов, которые должны обнародовать свое заключение осенью.

Сейчас важно учесть ошибки, чтобы не повторить их в будущем — как во время ***комплексного восстановления***, без которого нам не обойтись в масштабном послевоенном восстановлении, так и при реализации других экспериментальных проектов, призванных тестировать новые подходы в восстановлении.

***

№ 1.086

ZN,UA

ФИНАНСОВАЯ ЛОВУШКА. ЧТО ТОРМОЗИТ РОСТ И ВОССТАНОВЛЕНИЕ УКРАИНЫ

2025-08-15

Татьяна Богдан, Доктор экономических наук, директор по научной работе Growford Institute

Масштабные фискальные стимулы правительства с начала войны сосуществуют с монетарными рестрикциями, насаждаемыми Национальным банком.

Монетарно-фискальный разлад

1) — негативно влияет на структуру совокупного спроса,

2) — *не способствует быстрому восстановлению экономики* и

3) — *омрачает перспективы послевоенного восстановления*.

Сверхмягкая фискальная политика с существенным бюджетным дефицитом реализуется в Украине с 2022 года и опирается на значительные объемы внешнего официального финансирования.

Дефицит сводного бюджета Украинысоставлял 16,1% ВВП в 2022 году, 20% — в 2023-м и 17,6% ВВП — в 2024-м. За последний год — с августа 2024-го до августа 2025-го — дефицит **уменьшился до 15,1% ВВП**.

Международная финансовая помощь и мягкая фискальная политика способствуют поддержке совокупного спроса путем предоставления публичных услуг, покрытия потребительских расходов реципиентов бюджетных выплат, государственного инвестирования в восстановление.

Но **мягкая фискальная политика в нашей стране уже три года сосуществует со сверхжесткой монетарной политикой**. Сейчас номинальная учетная ставка НБУ составляет 15,5%, а номинальная эффективная ставка по операциям НБУ еще выше — 16,2% годовых.

Реальная эффективная ставка НБУ с начала 2023 года держится на существенно положительном уровне. Во втором полугодии 2023-го и первом полугодии 2024-го она изменялась от +10,9 до 12,1% годовых. Затем она постепенно снижалась и в первом полугодии 2025-го составляла +1,1%.

Такой уровень ставок центрального банка является своеобразным *«рекордом для воюющей страны»*.

Данные *табл. 1* свидетельствуют: реальная ключевая ставка во время войны составляла плюс 0,7% в Грузии в 2008 году и минус 17,2% в среднем в странах Европы, в США и Японии во время Второй мировой войны. В Украине в среднем за 2022 год — первое полугодие 2025-го реальная ключевая ставка была равна +4% годовых.

Табл. 1. Средний уровень ключевых ставок центральных банков во время войны, *% годовых*

Страна	Военный период, годы	**Номинальная** ключевая ставка за военный период	**Реальная** ключевая ставка за военный период
США	1941–1945	0,8	-4,5
Великобритания	1939–1945	2,0	-4,1
Германия	1939–1945	3,6	1,6
Франция	1940–1945	1,7	-23,2
Япония	1940–1945	3,3	-33,1
Италия	1940–1945	4,4	-72,9
Нидерланды	1940–1945	2,6	-7,2
Австрия	1939–1945	3,6	1,6
Финляндия	1940–1945	4,0	-12,6
В среднем во время Второй мировой войны		***2,9***	***-17,2***
Ирак-2003	2003	6,0	-27,6
Грузия	2008	10,7	0,7
Украина	***2022–2025***	***17,8***	***4,0***

Рассчитано автором по данным МВФ, БМР, Госстата, Nedic (2006).

Жесткость монетарной политики внесла свой вклад в ***сжатие банковского кредитования***, которое

> — в 2025 году сократилось до исторического минимума — 14,6% ВВП (в 2021 году — 19,1% ВВП). А работающие гривневые кредиты в нынешнем году опустились до отметки 8,5% ВВП.

Разлад фискальной и монетарной политик выливается в ***торможение динамики реального ВПП***, а также вызывает ***радикальные изменения в структуре ВВП***.

> — Темп роста ВВП за январь—июнь 2025 года составлял всего лишь 0,8% после прироста с темпом 5,5% в 2023 и 2,9% в 2024 году.

МВФ одобрительно оценивает ***жесткую монетарную политику НБУ*** во время войны.

В последнем отчете по пересмотру программы МВФ читаем:

> «Меры политики НБУ до сих пор были уместными, с учетом фактических показателей и прогнозов инфляции. …НБУ должен продолжать поддерживать жесткую монетарную политику».

При этом МВФ рекомендует проводить мониторинг действенности трансмиссии жесткой монетарной политики на показатели финансового рынка и реального сектора экономики.

Что ж, **фискальные и монетарные инструменты в рамках текущей макроэкономической парадигмы по-разному влияют на компоненты совокупного спроса, стимулируя государственные расходы и угнетая частные расходы и инвестиции.**

Указанные эффекты уже фиксируются украинской статистикой как кардинальные сдвиги в структуре ВВП по элементам расходов.

Так, в 2024 году **государственное потребление в реальном измерении выросло на 37%** относительно довоенного 2021 года, а **реальные государственные инвестиции — на 75%**.

Вместе с тем **частные инвестиции** в 2024 году реально **были меньше на 35%** по сравнению с 2021 годом, а **частное потребление — на 19%**. Более того, реальные объемы экспорта товаров и услуг в 2024 году уменьшились на 40% относительно 2021-го.

То есть **макроэкономические процессы в Украине с 2022 года протекают по классическому сценарию комбинации мягкой фискальной и жесткой монетарной политик.**

Экономическая теория постулирует, что

— **такая комбинация повышает реальные процентные ставки и уменьшает долю инвестиций в ВВП, что приводит к стагнации производства и одновременно ухудшает состояние государственного долга**.

Собственно, это произошло в США в начале 1980-х годов, когда президент Рональд Рейган начал налоговые реформы и существенно увеличил дефицит бюджета, а ФРС объявила войну инфляции. Тогда доходность долгосрочных гособлигаций США превысила 15%, а доходность краткосрочных бумаг была еще выше.

Такие изменения в сочетании с ростом курса доллара (что также было результатом высоких ставок) имели своим следствием **ужасную рецессию в американской экономике**.

Известный индийский профессор *Дж. Р.Варма* правильно указывает на то, что

— способность жесткой монетарной политики контролировать инфляцию и уровень цен на продукты питания реализуется путем

лишения людей доступа к деньгам, а после этого — и к продуктам питания.

В исследовании Европейского центробанка (ЕЦБ) отмечается: пандемия 2020–2021 годов показала, что при определенных обстоятельствах монетарная и фискальная политики могут усиливать друг друга.

1) — Органы власти еврозоны решительно отреагировали на корона-кризис путем увеличения государственных расходов, а ЕЦБ принял меры для сохранения ценовой стабильности.

2) — Эффективные действия ЕЦБ обеспечили надлежащую трансмиссию монетарной политики на всю еврозону и принесли пользу фискальным органам, удерживая низкие ставки государственных займов и предотвращая скачки премий за суверенные риски.

3) — Эти меры сыграли решающую роль в минимизации неопределенности и содействовали быстрому экономическому восстановлению после стухания пандемии.

В Украине, в противоположность таким подходам, **даже во время войны**

— НБУ ориентируется исключительно на подавление инфляции, игнорируя последствия монетарных рестрикций для кредитного процесса и динамики ВВП.

Кроме того,

— высокие ставки внутреннего финансового рынка как следствие хронически жесткой монетарной политики выливаются в постоянный рост расходов государства на обслуживание государственного долга.

Именно это мы и наблюдаем.

— Расходы бюджета на оплату процентов по внутреннему долгу в относительном измерении увеличились с 1,9% ВВП в 2021 году до 3,1% ВВП в 2023-м и 3,2% ВВП в январе—июле 2025 года.

Средневзвешенная номинальная ставка ОВГЗ при первичных размещениях в 2022 году составляла 12,7% годовых, а в 2023-м — 18,7%. В 2025 году номинальная доходность ОВГЗ выросла с 14,9% в январе до 16,2% в июле.

Реальная доходность гривневых ОВГЗ в первый год большой войны была отрицательной, но с апреля 2023-го стала положительной и двигалась по восходящей траектории с достижением аномальных значений. Максимальный уровень реальных ставок был отмечен в марте-апреле 2024 года — 14% годовых. В дальнейшем реальные ставки постепенно снижались, но

оставались в зоне положительных значений. В июне 2025 года реальная доходность ОВГЗ по инфляции ex post составляла +2% годовых.

1) — **Непродуктивное расходование государственных средств на завышенных ставках ОВГЗ сужает бюджетное пространство** для финансирования оборонных и социально-гуманитарных расходов государства.

2) — А недостаточный объем таких расходов **снижает степень обороноспособности страны, увеличивает человеческие потери и подрывает экономическую устойчивость**.

Показательно, что

> **— во время Второй мировой войны реальные процентные ставки по гособлигациям в большинстве военных экономик были отрицательными.**

В *табл. 2* представлены данные о реальных ставках по внутренним займам правительств в национальных валютах (сроком один год и более) в период 1940–1945 годов.

Во всех из приведенных стран выборки, кроме США и Германии, реальные ставки в 1940–1945 годах были глубоко отрицательными, во многих случаях пересекая отметку минус 10% годовых. Даже в США в 1944 году, когда реальные ставки перешли в зону положительных значений, их уровень едва достигал 0,5%.

Табл. 2. Реальная среднегодовая доходность государственных займов в национальной валюте во время Второй мировой войны, *% годовых*

Страна	1940	1941	1942	1943	1944	1945	среднее 1940–1945
Бельгия	-12,5	-12,5	-12,5	-12,8	-12,8	-12,8	-12,7
Великобритания	-14,0	-8,3	-4,3	-0,3	-0,3	-0,3	-4,6
Германия	-0,1	3,0	1,3	2,1	0,6	0,0	1,1
Франция	-14,9	-11,2	-13,1	-25	-19,5	-33,9	-19,6
США	1,5	-3,0	-8,8	-3,8	0,5	0,0	-2,3
Япония	-23,3	-9,8	-18,0	-12,7	-18,7	-46,5	-21,5

Рассчитано автором по данным МВФ и The Interwar Debt Database.

Высокая стоимость заемного капитала и низкая доступность банковских кредитов в Украине уже создают и будут создавать в дальнейшем препятствия для восстановления национальной экономики.

Поэтому

— монетарная политика должна была бы стать более стимулирующей и ориентированной на поддержку, а не на нивелирование экспансивных эффектов фискальной политики.

Смягчение монетарной политики оказало бы положительное влияние на компоненты частных инвестиций и потребления в структуре совокупного спроса, а также опосредствовало бы увеличение совокупного предложения путем активизации банковского кредитования. Такие одновременные изменения (генерированные сдвигом кривых совокупного предложения и спроса вправо) стали бы движущей силой роста выпуска при минимальном влиянии на уровень цен.

Кроме того, смягчение монетарной политики окажет малозаметное влияние на цены с учетом того факта, что значительная часть внутреннего спроса в Украине покрывается импортом (импорт товаров вдвое превышает экспорт). При том, что каналы монетарной трансмиссии, по которым процентные ставки НБУ должны были бы сказываться на темпах инфляции, недееспособны. Так, объем срочных гривневых вкладов населения в банках не дотягивает и до 5% ВВП. А средняя ставка по гривневым депозитам сейчас едва превышает 10%, тогда как банки получают 19% от НБУ по трехмесячным сертификатам.

В дальнейшем для преодоления монетарно-фискального разлада и создания благоприятных условий для восстановления экономики необходимо было бы:

(1) кардинально снизить степень жесткости монетарной политики и вернуть симметричный дизайн процентных ставок;

(2) отказаться от практики размещения Национальным банком трехмесячных депсертификатов;

(3) ввести инструменты стимулирования кредитной деятельности банков, включая смягчение требований финансового регулирования.

Параллельно стоило бы

(4) снизить процентные ставки по новым размещениям ОВГЗ до уровня, приближающегося к прогнозируемым темпам инфляции на ближайший год.

Более низкие процентные ставки в экономике Украины стимулировали бы частное потребление и инвестиции, обусловливая рост совокупного спроса и более активное восстановление производственного потенциала.

Вместе с тем более низкие процентные ставки положительно влияли бы на стоимость обслуживания государственного долга, уменьшая вероятность долгового кризиса в будущем.

***

№ 1.087

ОТ ВЫЖИВАНИЯ ДО РОСТА. ЧТО ДОЛЖНО СДЕЛАТЬ НОВОЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОРЫВА

2025-07-18

Богдан Данилишин , зав. кафедрой регионалистики Киевского национального университета им. В.Гетьмана, академик НАН Украины, эксглава Совета НБУ

Продолжается четвертый год полномасштабной войны, которая привела ко многим человеческим жертвам и экономическим потерям.

Украинская экономика оказалась в ситуации, когда миллионы граждан выехали за пределы страны, сотни тысяч трудоспособных лиц были мобилизованы на фронт, десятки тысяч предприятий были вынуждены остановить работу.

Война — нерыночное явление и поэтому требует активной роли государства в создании стимулов и гарантий для частного сектора.

К сожалению, до сих пор нерешенной задачей остается полноценное переведение национальной экономики на военные рельсы с эффективной централизованной системой мобилизации и перераспределения ресурсов экономики (финансовых, трудовых, материальных).

Международная помощь — ключевой элемент поддержки экономики.

Благодаря эффективной работе правительства на международной арене (прежде всего работе Министерства финансов), Украина получила колоссальные объемы военной и финансовой помощи от партнеров (около 150 млрд долл. за 2022–2025 годы).

За счет этой помощи ежегодно обеспечивается более 20% национального ВВП.

Но очень малая часть международной помощи (всего около 11%) остается в Украине и идет на повышение экономического потенциала страны.

Экономическое восстановление остается слабым.

Темп годового прироста ВВП за 2024 год составил +2,9%, а в текущем году — только +1,0%, что значительно ниже прогнозов. Уровень реального ВВП в 2025 году составляет всего 77% относительно довоенных показателей. На данный момент ни одна из производственных отраслей экономики не восстановила свой довоенный уровень. Промышленность потеряла значительную часть собственных производственных мощностей и формирует наибольший негативный вклад в уровень ВВП. Рост торговли ограничен угнетенным частным потребительским спросом. Отрасли сельского хозяйства, транспорта и строительства демонстрируют самое интенсивное восстановление, но еще не наверстали падения 2022 года.

Уровень импортозависимости экономики существенно увеличился и превышает 50% ВВП.

Экспорт только наполовину покрывает импорт. Торговый дефицит товаров составляет около **40 млрд долл.** в годовом измерении. Основные причины существенного торгового дефицита — военные потребности, значительный импорт энергетического оборудования и энергоносителей, разрушение мощностей предприятий-экспортеров, нарушение транспортных маршрутов для экспорта, низкая конкурентоспособность украинского производственного сектора.

Факторы низких темпов прироста ВВП:

— низкая инвестиционная активность и дефицит трудовых ресурсов.

Текущий уровень капитальных инвестиций составляет только 5–6% ВВП, что вдвое ниже довоенного уровня и в четыре раза ниже среднемировых показателей.

Ключевые факторы сдерживания инвестиций:

— продолжение войны, жесткая монетарная политика, логистические и инфраструктурные ограничения.

За 2022–2025 годы из Украины выехало 6,9 миллиона человек (17% довоенного населения).

Количество занятых в реальном секторе сократилось на 2 миллиона человек (на 20%) по сравнению с довоенным периодом, из них 750 тысяч были мобилизованы в ВСУ. Восстановление утраченного потенциала отвлекает ресурсы от инвестиционного развития.

Ключевая задача правительства — обеспечить эффективную мобилизацию и перераспределение ресурсов на цели максимального укрепления оборонного и экономического потенциала страны.

Новообразованное ***Министерство ресурсов*** должно играть ведущую роль в решении этого вопроса.

Понятно, что переход к активному восстановлению экономики сдерживается военными рисками, дефицитом рабочей силы, жесткой процентной политикой центрального банка, низким уровнем инвестиций, проблемами энергоснабжения.

Инфляция в основном определяется структурными факторами, связанными с ростом цен производителей, повышением тарифов, девальвацией и последствиями прошлогодних погодных условий.

На рынке труда одновременно наблюдаются и дефицит кадров, и структурная безработица.

Ожидаемое прекращение военных действий усилит дисбалансы на рынке труда вследствие формирования излишка рабочей силы из демобилизованных солдат и мигрантов.

Основной вклад в восстановление экономики в 2025 году обеспечила сфера услуг — торговля и государственное управление.

Восстановление ВВП происходит преимущественно за счет сфер, не формирующих новый производственный потенциал.

В 2025-м расширился торговый дефицит, что стало следствием слабых темпов прироста внутреннего производства и увеличения потребностей в критическом импорте после вражеских обстрелов.

Негативный эффект от расширения торгового дефицита составил около 7 процентных пунктов падения реального ВВП за четыре месяца текущего года.

Государственный и частный спрос — основные компоненты прироста совокупного спроса в 2025 году. Но уровень частного потребления и инвестиций остается значительно ниже довоенного уровня.

Международная помощь играла ключевую роль в поддержании спроса.

За счет международной помощи профинансированы 18% расходов государственного бюджета, но эффективность ее использования для развития производственного потенциала остается низкой — только 11% помощи пошло на расширение гривневых оборотов реального сектора.

Государство должно создать условия для активного привлечения бизнеса к вопросам экономического восстановления, а также само быть активным игроком — осуществлять государственные инвестиции в отрасли критической инфраструктуры, содействовать сохранению и развитию гуманитарного капитала, проводить рыночные реформы, финансировать оборонный заказ.

Экономическая доктрина для бизнеса должна включать четыре блока:

> **— 1) доступ к рынкам сбыта, 2) доступ к трудовым ресурсам, 3) доступ к финансированию, 4) доступ к страхованию от военных рисков.**

1) — **Доступ к рынкам сбыта** должен предусматривать содействие сбыту украинской продукции на международных рынках (включая условия беспошлинной торговли на рынках стран-партнеров), поддержку инфраструктуры логистических путей и каналов сбыта продукции, усовершенствование практик государственных закупок (включая операции Госрезерва).

2) — **Доступ к трудовым ресурсам** должен включать помощь правительства в поиске квалифицированных работников (в том числе среди зарубежных мигрантов), участие в подготовке и переподготовке кадров, поддержку инвестиций в роботизацию и автоматизацию производственных процессов для замещения физического труда.

3) — **Доступ к финансированию** должен предусматривать условия доступного банковского кредитования, программы кредитной, гарантийной и грантовой поддержки государства, направление международной помощи на восстановление и развитие бизнеса.

4) — **Страхование** должно предусматривать компенсационные механизмы от убытков, причиненных военными факторами.

Отдельный акцент государственных программ поддержки бизнеса необходимо делать на проектах локализации производства и импортозамещения. Это позволит не только повысить производственную производительность экономики, но и снизить валютные риски.

Текущий дефицит госбюджета (без грантов) составляет около 23% ВВП (на годовом горизонте последних 12 месяцев), что выше определенных на 2025 год параметров в 22% ВВП.

Текущие темпы доходов превышают текущие темпы расходов, но потребности страны в оборонных расходах постоянно растут.

Дефицит бюджета формирует существенное стимулирующее влияние на экономику. Однако объем фискальных стимулов компенсирует только около 2/3 потерь совокупного спроса по сравнению с довоенным периодом. Преобладание военных расходов и риски военной неопределенности снижают мультипликативный эффект государственных расходов. Военные расходы фундаментально не создают новую рыночную добавленную стоимость, а неопределенность побуждает население к сбережениям на будущее вместо текущих расходов, которые бы стимулировали спрос.

Уровень покрытия потребностей госбюджета Украины собственными доходами в 2025 году составляет около 60%.

Для улучшения ситуации необходимо расширить налоговые источники финансирования фискального дефицита и улучшить качество администрирования платежей (в частности, в рамках реализации Национальной стратегии доходов на период до 2030 года). Значительный риск существует со стороны финансирования дефицита за счет новых размещений ОВГЗ. Высокая стоимость внутренних заимствований формирует риски для долговой устойчивости государственных финансов.

Налоги.

Курс налоговых реформ, начатый в 2024 году, следует продолжить в будущем с ориентацией на повышение справедливости налоговой системы, рост бюджетного потенциала налогов и принятие налоговых норм acquis Европейского Союза, усиление эффективности и снижение коррупционности налогового администрирования.

Государственные инвестиции.

Важно укреплять институциональную и правовую базу для реализации государственных инвестиций с применением международных стандартов. Стратегический инвестиционный совет уже утвердил Среднесрочный план приоритетных публичных инвестиций государства на 2026–2028 годы. Подотчетность и подконтрольность публичных инвестиций — залог их эффективности.

Гуманитарный и трудовой капитал.

Государство должно играть активную роль арбитра в вопросе обеспечения социальной справедливости.

Введение дифференцированной системы налогообложения доходов, повышение налогов на богатство — возможные варианты усиления перераспределяющей роли фискальной политики. Более справедливое распределение доходов способствует более продуктивному их использованию в экономическом обороте страны.

Необходимы специальные программы для привлечения ветеранов, женщин и людей с увечьями к продуктивному участию в функционировании тыловой экономики. Страна одновременно сталкивается как с проблемой дефицита трудовых ресурсов, так и с проблемой структурной безработицы в отдельных категориях незадействованных лиц.

Государственный долг.

Необходимо провести дальнейшую реструктуризацию внешнего государственного долга, отстаивать переговорную позицию по получению скидки (дисконта) не менее 60% от номинала долговых обязательств.

Продолжение структурных реформ в судебной и правоохранительной системах

улучшит международный имидж Украины и послужит базисом для привлечения дополнительного внешнего частного и официального финансирования, а также простимулирует внутренние инвестиции.

Взаимодействие с НБУ.

Жесткая монетарная политика приводит к сжатию мультипликатора денежной массы, торможению работы финансовых посредников и угнетению экономического восстановления. В экономике и банковской системе накоплены колоссальные финансовые ресурсы, но их перераспределение на инвестиционные цели через финансовых посредников осуществляется крайне слабо.

Стоимость кредитных ресурсов выше ожидаемых темпов роста производства, что ограничивает привлечение кредитов в экономику, снижает конкурентоспособность реального сектора.

Высокая стоимость кредитного ресурса приводит к усилению кредитных рисков.

Обслуживание кредитов затруднено ухудшением перспектив экономического роста (на 2025 год прогноз прироста реального ВВП составляет 2,7% против 2,9% в 2024 году, текущие темпы роста — всего 1,0%).

Высокая стоимость заемного ресурса ограничивает возможности государства проводить стимулирующую политику поддержки реального сектора и негативно влияет на долговую устойчивость государственных финансов.

Функционирование экономики непременно связано с денежным обращением.

Чрезмерная жесткость монетарных условий, усиленная нерыночными структурными шоками, может кардинально затормозить экономическую активность

> **— денежные средства будут оставаться в рамках финансовой системы и не будут поступать в проекты экономического восстановления.**

Поэтому важным аспектом нормализации экономического восстановления является конструктивное

> взаимодействие между 1) центральным банком и 2) правительством в вопросе проведения единой скоординированной ***политики макроэкономической стабилизации, направленной на поддержку конкурентоспособности реального сектора и развитие рыночных финансово-кредитных отношений***.

***

№ 1.088-1

August 29, 2025

UKRAINE'S KEY ROLE IN TOMORROW'S GLOBAL SECURITY INFRASTRUCTURE

By Andrii ***Sybiha***, Minister of Foreign Affairs of Ukraine

Security is the key term for the upcoming decades. Détente has proven ineffective as a deterrent. Peace can no longer be considered lasting unless it is secured. Security has become synonymous with peace. Disarmament is over. Peace must be well-armed.

The historic decision made at the NATO Summit in The Hague reflects the epoch change. Under President Trump's bold leadership, the Allies agreed to invest 5% of their GDP in core defence requirements and defence- and security-related spending

annually by 2035. Following the summit, NATO has grown stronger. With Ukraine as a member state, NATO will become even more powerful.

Today, Ukraine is already fulfilling the purpose for which NATO was created. It is countering Moscow's aggression towards the West. Should Russia decide to expand its aggression westwards, our allies can rely on us to defend Europe's eastern frontier.

The recent meeting between President Zelenskyy and other European leaders with the US President at the White House once again demonstrated the importance of security. Security guarantees for Ukraine are now considered the ultimate condition for any peace settlement. These guarantees must be legally binding — we cannot afford to repeat the mistakes of the Budapest Memorandum.

With US backstop, Europe is set to play a key role in ensuring Ukraine's security. Guaranteeing Ukraine's security also means guaranteeing Europe's own security. Our security is indivisible.

We recognise that Ukraine's Armed Forces are our primary security guarantor and the first line of transatlantic defence. Ukraine is the only country in the world whose army has real combat experience against the Russian army.

Ukraine has proven to be a contributor to global security. As Europe revisits its security vision and rebuilds its security architecture, Ukraine's role is crucial. Ukraine has a say in the future of European security and definitely has a lot to offer. In this article, I will highlight three key areas: Ukraine's insights into modern warfare; the booming Ukrainian defence industry; and Ukraine's vision for tomorrow's global security architecture.

A sling and a drone

When Russia began its full-scale invasion, its military capabilities far exceeded those of Ukraine. We knew that if we tried to react symmetrically, we would be doomed. However, we also knew that even giants have flaws. While giants may appear strong, they are often clumsy. Ukraine's decentralised structures, based on the best NATO practices and refined through real-world wartime experience, enabled it to withstand Russia's attacks with dignity and successfully counterattack in a daring manner.

From the sinking of the flagship "Moskva" to Operation "Spider Web," Ukraine has proven that powerful creativity wins over uncreative power. Despite having no fleet of its own, Ukraine has pushed Russia's war fleet back from the Black Sea coast and ensured the transport corridor from the port of Odesa to the rest of the world is functioning. By unblocking this critical route, Ukraine has also made a significant contribution to global food security.

The key weapons used in the operations mentioned above were drones and unmanned technologies. Ukraine's recent attacks on Russian soil, undertaken in accordance with Article 51 of the UN Charter as legal measures of self-defence, have succeeded due to the use of drones. Modern warfare is, above all, drone and unmanned warfare.

Drones have caused the most casualties in this war. These are Ukraine's low-cost drones, which have inflicted billion-dollar damage on the most advanced Russian weaponry.

Our people have always been our greatest asset, and Ukraine's highly developed horizontal ties have also driven the development of unmanned aerial vehicles. Our aim is to use robots to fulfil the riskiest tasks in order to save as many lives as possible.

Currently, Ukraine has the capacity to produce over 10 million drones per year. These drones come in all kinds of different types, ranging from reconnaissance to interception. Ukraine has managed to offset its severe shortage of long-range weapons by producing equivalent drones. Drones now serve as our air defence. Today, we are able to build a three-tier drone defence line instead of using human forces.

The future of warfare is being determined in Ukraine today. The frontline in Ukraine is a unique combat field testing ground that enables the rapid development of our own technologies. We provide our allies with valuable feedback on the weapons they provide us with.

A senior military official told me that no crew member has died inside a Leopard tank in his brigade so far. This is regardless of the damage to the tank itself.

Moreover, Ukraine's Armed Forces have already set world records using combat tanks provided by our allies. These include the longest direct fire range of a tank (T72) with Leopard 2A6 (5,500 metres, or 3.4 miles), and the longest direct fire range of armoured personnel carriers (APCs), fired from a modernised, Swedish-made Leopard 2 Strv 122 tank (6,050 metres, or 3.76 miles). After final verification, we are committed to bringing them to the attention of Guinness World Records.

Our military emphasises the difference between Russian and Western military techniques. In the case of Russian armoured vehicles, the only way to survive an attack is to get out of the vehicle. In the case of the CV 90 armoured combat vehicle operated by our Armed Forces, it is about getting into the vehicle to stay alive.

Unfortunately, Russia is also gaining combat experience. We can see how its perfidious drone usage tactics are developing. First, fake drones are used to exhaust our defences. Then, drones attack one object in roys, followed by a combined missile attack. Then, when rescuers arrive at the scene, the Russians attack again

with drones. Russia's double-tap technique once again proves that war crimes are part of its warfare strategy.

Understanding Russia's warfare is crucial in deterring further Russian aggression. Modern warfare is innovative, fast-paced and hybrid. No other country has more experience in this area than Ukraine. This painful experience has cost the lives of our defenders, and we will ensure that it serves the security of the democratic world.

This war has also taught us that spirit is as important as modern technology. Ukrainian defenders know exactly what they are defending. They see defending every inch of our soil as the ultimate moral duty. This land is priceless to us. Defending it means defending our national identity. It means defending who we are.

The profound insight from this war is the key importance of warrior spirit. Knowing and feeling what you fight for makes you stronger.

Win-win cooperation on an industrial scale

During the full-scale invasion, Ukraine achieved tremendous success, and not just in drone manufacturing. Since 2022, Ukraine's defense sector funding has increased 35-fold. Only in the last year have capacities increased by 70%, from 20 billion to 35 billion US dollars.

Just one indicator: Ukraine now produces more self-propelled artillery systems than all NATO countries combined. The rejection of the state's monopoly on arms production has been a critical driver of this success. Over 80% of manufacturers are now private businesses, and they produced roughly half of all military equipment last year. We are determined to achieve full self-sufficiency in meeting our defence needs. Addressing our critical shortcomings in air defence and ballistic missiles is paramount.

Due to a lack of investment, Ukraine's defense factories are currently operating at only about half of capacity. This is why Ukrainian diplomacy and the entire government are actively promoting foreign investment in Ukraine's manufacturers.

The 'Danish model', a unique mechanism for direct support to Ukraine's defense industry, raised over $500 million in 2024. In 2025, support for Ukraine under the 'Danish model' is expected to reach more than €1.3 billion. Some of these funds will come from the profits generated by immobilised Russian assets.

Ukraine is often referred to as the 'new Silicon Valley for Defense Tech'. Indeed, the country has become a defense technology powerhouse in Europe. Since February 2022, Ukraine's defense technology sector has attracted hundreds of millions of US dollars. Ukraine's homegrown defense incubator, Brave1, has evolved into a defense-tech pipeline, with over 500 start-ups having entered the program.

At the Ukraine Recovery Conference in Rome in July, Ukraine and the European Commission launched the BraveTech EU initiative. Both Ukraine and the EU will invest 50 million US dollars in the project, creating a fund to support European and Ukrainian start-ups. The potential is broad, ranging from communication systems for drones to autonomous technologies that use artificial intelligence.

The localisation of arms production in Ukraine, the development of joint ventures with our closest allies on our soil and theirs, and investment in Ukraine's rapidly developing defence industry will serve our common interests. The profits are guaranteed in terms of both revenue and security.

The defence industry is becoming a geopolitical tool. Ukraine is set to become a global defence industry hub.

At the NATO summit in The Hague, it was agreed that contributions to Ukraine's defence and defence industry would count towards Allies' defence spending. This is a positive step forward. The efficiency of NATO's new Prioritised Ukraine Requirements List (PURL) initiative has already been proven. Europe's allies have already invested one and a half billion US dollars to purchase weapons for Ukraine from the United States of America.

However, a more systematic approach and greater ambition are needed. Real security synchronisation is yet to come.

Ukraine on a global security map

Russia's war of aggression against Ukraine has exposed the vulnerabilities of the European and global security architecture. It has revealed the limitations of conventional methods of deterring regional threats and demonstrated the need for more decisive, comprehensive and long-term security strategies.

Russia's invasion has revealed the failure of all global mechanisms intended to prevent wars. The era of peace is over. We have entered a new, dangerous reality.

Ukraine is navigating this new reality by following a simple principle: We support everything that strengthens us and abandon everything that weakens us.

The unprecedented scale of Russian aggression has forced Ukraine and a number of our partners to make the difficult but necessary political decision to stop implementing irrelevant obligations under the Ottawa Convention. Prioritizing the security of its citizens and the defense of the state above all else is an appropriate response to an existential threat.

Ukraine is actively developing its network of regional alliances, such as Ukraine-Southeast Europe, Ukraine-Nordic Baltic Eight, the Lublin Triangle with Poland and Lithuania, and the Odesa Triangle with Moldova and Romania. Building upon the G7 Joint Declaration in Vilnius 2023, Ukraine has signed 28 bilateral security

agreements. On 9 May 2025, Ukraine was granted “Enhanced Partnership” status in the Joint Expeditionary Forces—another partnership that benefits European security.

Ukraine is a significant contributor to global security. This status has been unfortunately achieved at the highest cost of the lives of many thousands of Ukrainian heroic defenders. We see their commitment as our noble mission and will actively work in the international arena to ensure that Russia’s aggression against Ukraine is its last.

Ukraine is determined to prevent Russia from re-entering the OPCW Executive Council in 2025. Russia systematically uses chemical weapons. To date, we have documented over 10,304 instances of Russia using munitions containing hazardous chemicals. Over 2,397 Ukrainian servicemen have sought medical care due to symptoms of chemical exposure.

It is crucial that Russia is held accountable for this. We will work with our partners to ensure this happens.

We have proposed a concrete five-step OSCE reform plan. In this framework, we are challenging the consensus rule as it has evolved into Russia’s abusive veto power. We are determined to succeed and to use this success as a precedent to heal other international organisations, including the UN and its Security Council.

Our proposals are not just about deterring Russia. Our goal is to ensure that any act of aggression by a non-friendly state anywhere in the world is unthinkable. International naivety has cost Ukrainians dearly. We must ensure that nobody pays the same price again.

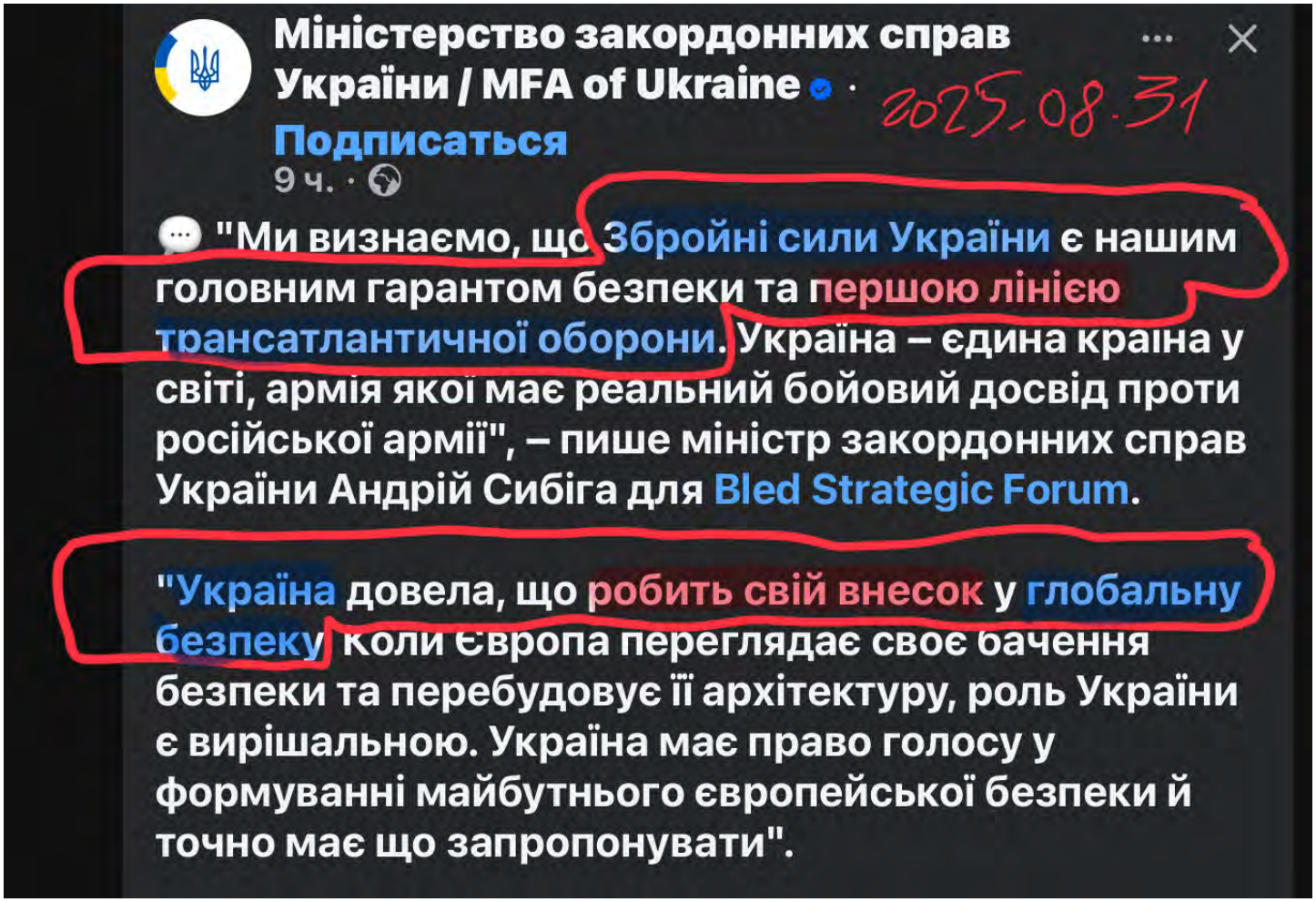
Ukraine has become an indispensable part of the Euro-Atlantic security architecture. Our path to NATO membership is irreversible. And if our NATO membership is a question at all, it is only a question of time.

NATO membership remains the cheapest and strongest security guarantee for Ukraine. The opposite is also true. There is no cheaper or stronger way to secure NATO’s eastern flank than to have Ukraine as a member.

Article from the Bled Strategic Times 2025

***

№ 1.088-2

Наша безпека неподільна

August 29, 2025

КЛЮЧОВА РОЛЬ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ БЕЗПЕКИ ЗАВТРАШНЬОГО ДНЯ

By Andrii Sybiha, Minister of Foreign Affairs of Ukraine

Безпека є ключовим терміном на найближчі десятиліття. Détente виявився неефективним як стримуючий фактор. Мир більше не можна вважати тривалим, якщо він не забезпечений. Безпека стала синонімом миру. Роззброєння закінчилося. Мир повинен бути добре озброєний.

Історичне рішення, прийняте на саміті НАТО в Гаазі, відображає епоху змін.

Під сміливим керівництвом президента Трампа союзники погодилися щорічно інвестувати 5% свого ВВП у основні оборонні потреби та витрати, пов'язані з обороною та безпекою, до 2035 року.

Після саміту НАТО стала сильнішою.

З Україною як державою-членом НАТО стане ще потужнішим.

Сьогодні Україна вже виконує мету, для якої було створено НАТО. Це протидія агресії Москви щодо Заходу.

Якщо Росія вирішить розширити свою агресію на захід,

> **— наші союзники можуть розраховувати на нас, щоб захистити східний кордон Європи.**

Нещодавня зустріч президента Зеленського та інших європейських лідерів з президентом США в Білому домі ще раз продемонструвала важливість безпеки.

Гарантії безпеки для України тепер вважаються кінцевою умовою будь-якого мирного врегулювання.

Ці гарантії повинні бути юридично обов'язковими — ми не можемо дозволити собі повторити помилки Будапештського меморандуму.

За підтримки США Європа відіграватиме ключову роль у забезпеченні безпеки України. Гарантувати безпеку України також означає гарантувати власну безпеку Європи. Наша безпека неподільна.

Ми визнаємо, що Збройні сили України є нашим основним гарантом безпеки та першою лінією трансатлантичної оборони. Україна - єдина країна у світі, армія якої має реальний бойовий досвід проти російської армії.

Україна зарекомендувала себе як внесок у глобальну безпеку.

Оскільки Європа переглядає своє бачення безпеки та відновлює свою архітектуру безпеки, роль України має вирішальне значення.

Україна має слово щодо майбутнього європейської безпеки і, безумовно, може багато чого запропонувати.

У цій статті я висвітлю три ключові сфери:

1) — розуміння України сучасної війни;

2) — бурхлива українська оборонна промисловість; та

3) — бачення України щодо архітектури глобальної безпеки завтрашнього дня.

1. Слінг і дрон

Коли Росія почала своє повномасштабне вторгнення, її військові можливості значно перевищили можливості України.

Ми знали, що якщо спробуємо реагувати симетрично, ми будемо приречені.

Однак ми також знали, що навіть у гігантів є недоліки. Хоча гіганти можуть здаватися сильними, вони часто незграбні.

Децентралізовані структури України, засновані на найкращих практиках НАТО та вдосконалені через реальний досвід воєнного часу, дозволили їй гідно протистояти російським атакам та успішно контратакувати сміливо.

— Від затоплення флагмана «Москви» до операції «Павутина» Україна довела, що потужна творчість перемагає нетворчу силу. Незважаючи на відсутність власного флоту, Україна відштовхнула російський військовий флот назад з узбережжя Чорного моря і забезпечила функціонування транспортного коридору від Одеського порту до решти світу. Розблокувавши цей критичний маршрут, Україна також зробила значний внесок у глобальну продовольчу безпеку.

Ключовою зброєю, що використовувалася в операціях, згаданих вище, були безпілотники та безпілотні технології.

Нещодавні напади України на російську землю, здійснені відповідно до статті 51 Статуту ООН як правові заходи самооборони, досягли успіху завдяки використанню дронів.

Сучасна війна - це, перш за все, безпілотна та безпілотна війна.

Дрони спричинили найбільше жертв у цій війні. Це українські недорогі безпілотники, які завдали мільярдної шкоди найсучаснішій російській зброї.

Наші люди завжди були нашим найбільшим активом, і високорозвинені горизонтальні зв'язки України також сприяли розвитку безпілотних літальних апаратів.

Наша мета - використовувати роботів для виконання найбільш ризикованих завдань, щоб врятувати якомога більше життів.

В даний час

— Україна має можливість виробляти понад 10 мільйонів дронів на рік.

Ці дрони бувають різних типів, починаючи від розвідки і закінчуючи перехопленням. Україні вдалося компенсувати гостру нестачу зброї великої дальності, виробляючи еквівалентні безпілотники. Дрони тепер служать нашою протиповітряною обороною. Сьогодні ми можемо побудувати трирівневу лінію оборони безпілотників замість використання людських сил.

Сьогодні в Україні визначається майбутнє війни.

— Фронтова лінія в Україні - це унікальний полігон для випробувань, який дозволяє швидко розвивати наші власні технології.

— Ми надаємо нашим союзникам цінні відгуки про зброю, яку вони нам надають.

Високопоставлений військовий чиновник сказав мені, що поки що жоден член екіпажу не загинув всередині танка Leopard у його бригаді. Це незалежно від пошкодження самого резервуара.

Більше того, Збройні Сили України вже встановили світові рекорди, використовуючи бойові танки, надані нашими союзниками.

До них відносяться найдовша дальність прямого вогню танка (T72) з Leopard 2A6 (5500 метрів або 3,4 милі) і найдовша дальність прямого вогню бронетранспортерів (БТР), що стріляли з модернізованого танка Leopard 2 Strv 122 шведського виробництва (6 050 метрів, або 3,76 милі). Після остаточної перевірки ми прагнемо донести до них до відома Книги рекордів Гіннеса.

Наші військові підкреслюють різницю між російською та західною військовою технікою.

— У випадку з російською бронетехнікою єдиний спосіб пережити атаку - це вийти з транспортного засобу.

— У випадку з броньованою бойовою машиною CV 90, якою керують наші Збройні Сили, мова йде про те, щоб потрапити в транспортний засіб, щоб залишитися в живих.

На жаль, Росія також набирає бойового досвіду. Ми бачимо, як розвивається його підступна тактика використання дронів.

— По-перше, підроблені дрони використовуються для виснаження нашого захисту. Потім безпілотники атакують один об'єкт у ройсі, за яким слідує комбінована ракетна атака. Потім, коли рятувальники прибувають на місце події, росіяни знову атакують безпілотниками. Російська техніка подвійного дотику ще раз доводить, що військові злочини є частиною її військової стратегії.

Розуміння війни Росії має вирішальне значення для стримування подальшої російської агресії. Сучасна війна є інноваційною, швидкою та гібридною.

Жодна інша країна не має більшого досвіду в цій сфері, ніж Україна.

— Цей болючий досвід коштував життя нашим захисникам, і ми подбаємо про те, щоб він служив безпеці демократичного світу.

Ця війна також навчила нас, що дух так само важливий, як і сучасні технології. Українські захисники точно знають, що вони захищають. Вони розглядають захист кожного дюйма нашого ґрунту як остаточний моральний обов'язок.

— Ця земля безцінна для нас. Захист його означає захист нашої національної ідентичності. Це означає захищати те, ким ми є.

Глибоке розуміння цієї війни є ключовим значенням духу воїна.

Знання і відчуття того, за що ти борешся, робить тебе сильнішим.

2. Безпрограшна співпраця в промисловому масштабі

Під час повномасштабного вторгнення Україна досягла величезного успіху, і не тільки у виробництві безпілотників.

— З 2022 року фінансування оборонного сектору України зросло в 35 разів.

— Тільки за останній рік потужності зросли на 70%, з 20 мільярдів до 35 мільярдів доларів США.

Лише один показник:

— Україна зараз виробляє більше самохідних артилерійських систем, ніж усі країни НАТО разом узяті.

Відмова від державної монополії на виробництво зброї була критичним чинником цього успіху.

— Понад 80% виробників зараз є приватними підприємствами, і минулого року вони виробляли приблизно половину всієї військової техніки.

Ми сповнені рішучості досягти повної самодостатності у задоволенні наших оборонних потреб. Вирішення наших критичних недоліків у протиповітряній обороні та балістичних ракетах має першорядне значення.

Через відсутність інвестицій оборонні заводи України в даний час працюють лише приблизно на половині потужності.

— Саме тому українська дипломатія та весь уряд активно сприяють іноземним інвестиціям в українських виробників.

«Датська модель», унікальний механізм прямої підтримки оборонної промисловості України, зібрав понад 500 мільйонів доларів у 2024 році.

Очікується, що в 2025 році підтримка України за «данською моделлю» досягне понад 1,3 мільярда євро. Частина цих коштів буде надходити від прибутку, отриманого від знерухомлених російських активів.

Україну часто називають "новою Кремнієвою долиною для оборонних технологій".

Дійсно, країна стала електростанцією оборонних технологій у Європі.

— З лютого 2022 року сектор оборонних технологій України залучив сотні мільйонів доларів США.

— Доморощений оборонний інкубатор України, Brave1, перетворився на оборонно-технологічний трубопровід, в якому взяли участь понад 500 стартапів.

На ***конференції з відновлення України в Римі*** в липні 2025 Україна та Європейська комісія запустили ініціативу *BraveTech EU*.

— І Україна, і ЄС інвестують у проєкт 50 мільйонів доларів США, створивши *фонд для підтримки європейських та українських стартапів*. Потенціал широкий, починаючи від систем зв'язку для дронів до автономних технологій, які використовують штучний інтелект.

Локалізація виробництва зброї в Україні, розвиток спільних підприємств з нашими найближчими союзниками на нашій та їхній землі, а також інвестиції в оборонну промисловість України, що швидко розвивається, служитимуть нашим спільним інтересам.

Прибуток гарантований як з точки зору доходу, так і безпеки.

Оборонна промисловість стає геополітичним інструментом.

Україна має стати глобальним центром оборонної промисловості.

На саміті НАТО в Гаазі було вирішено, що внески в оборонну та оборонну промисловість України будуть зараховані до витрат союзників на оборону.

Це позитивний крок вперед.

Ефективність нової ініціативи НАТО «Перелік пріоритетних вимог України» (PURL) вже доведена. Союзники Європи вже інвестували півтора мільярда доларів США у закупівлю зброї для України у Сполучених Штатів Америки.

Однак потрібні більш систематичний підхід та більші амбіції. Реальна синхронізація безпеки ще попереду.

3. Україна на карті глобальної безпеки

Агресивна війна Росії проти України викрила вразливість європейської та глобальної архітектури безпеки.

Це розкрило обмеження звичайних методів стримування регіональних загроз і продемонструвало **необхідність більш рішучих, всеосяжних і довгострокових стратегій безпеки**.

— Вторгнення Росії виявило провал усіх глобальних механізмів, спрямованих на запобігання війнам.

— Ера миру закінчилася. Ми увійшли в нову, небезпечну реальність.

Україна орієнтується в цій новій реальності, дотримуючись простого принципу:

— ми підтримуємо все, що зміцнює нас, і відмовляємося від усього, що нас послаблює.

Безпрецедентний масштаб російської агресії змусив Україну та низку наших партнерів прийняти складне, але необхідне політичне рішення припинити виконання неактуальних зобов'язань за Оттавською конвенцією.

Пріоритетність безпеки своїх громадян та захисту держави понад усе є відповідною відповіддю на екзистенційну загрозу.

Україна активно розвиває свою мережу регіональних альянсів, таких як

— Україна-Південно-Східна Європа, Україна-Північна Балтійська вісімка, Люблінський трикутник з Польщею та Литвою, а також Одеський трикутник з Молдовою та Румунією.

Спираючись на Спільну декларацію G7 у Вільнюсі 2023 року, Україна підписала 28 двосторонніх угод про безпеку.

9 травня 2025 року Україні було надано статус "Посиленого партнерства" в Об'єднаних експедиційних силах - ще одне партнерство, яке сприяє європейській безпеці.

Україна є значним внеском у глобальну безпеку.

Цей статус, на жаль, був досягнутий за найвищу ціну життя багатьох тисяч українських героїчних захисників.

— **Ми розглядаємо їхню відданість як нашу благородну місію** і будемо активно працювати на міжнародній арені, щоб гарантувати, що агресія Росії проти України буде останньою.

Україна сповнена рішучості запобігти повторному вступу Росії до Виконавчої ради ОЗХЗ у 2025 році. Росія систематично використовує хімічну зброю. На

сьогоднішній день ми задокументували понад 10 304 випадки використання боєприпасів у Росії, що містять небезпечні хімічні речовини. Понад 2397 українських військовослужбовців звернулися за медичною допомогою через симптоми хімічного впливу.

Дуже важливо, щоб Росія була притягнута до відповідальності за це. Ми будемо працювати з нашими партнерами, щоб це сталося.

Ми запропонували конкретний п'ятиетапний план реформ ОБСЄ.

> 1) — У цьому контексті ми кидаємо виклик правилу консенсусу, оскільки воно перетворилося на образливе право вето Росії.
>
> **2) — Ми сповнені рішучості досягти успіху і використовувати цей успіх як прецедент для зцілення інших міжнародних організацій, включаючи ООН та її Раду Безпеки.**

Наші пропозиції стосуються не лише стримування Росії. Наша мета полягає в тому, щоб будь-який акт агресії з боку недружньої держави в будь-якій точці світу був немислимим. Міжнародна наївність дорого коштувала українцям. Ми повинні переконатися, що ніхто більше не заплатить ту саму ціну.

Україна стала невід'ємною частиною євроатлантичної архітектури безпеки.

Наш шлях до членства в НАТО незворотний.

І якщо наше членство в НАТО взагалі є питанням, це лише питання часу.

Членство в НАТО залишається найдешевшою та найсильнішою гарантією безпеки для України.

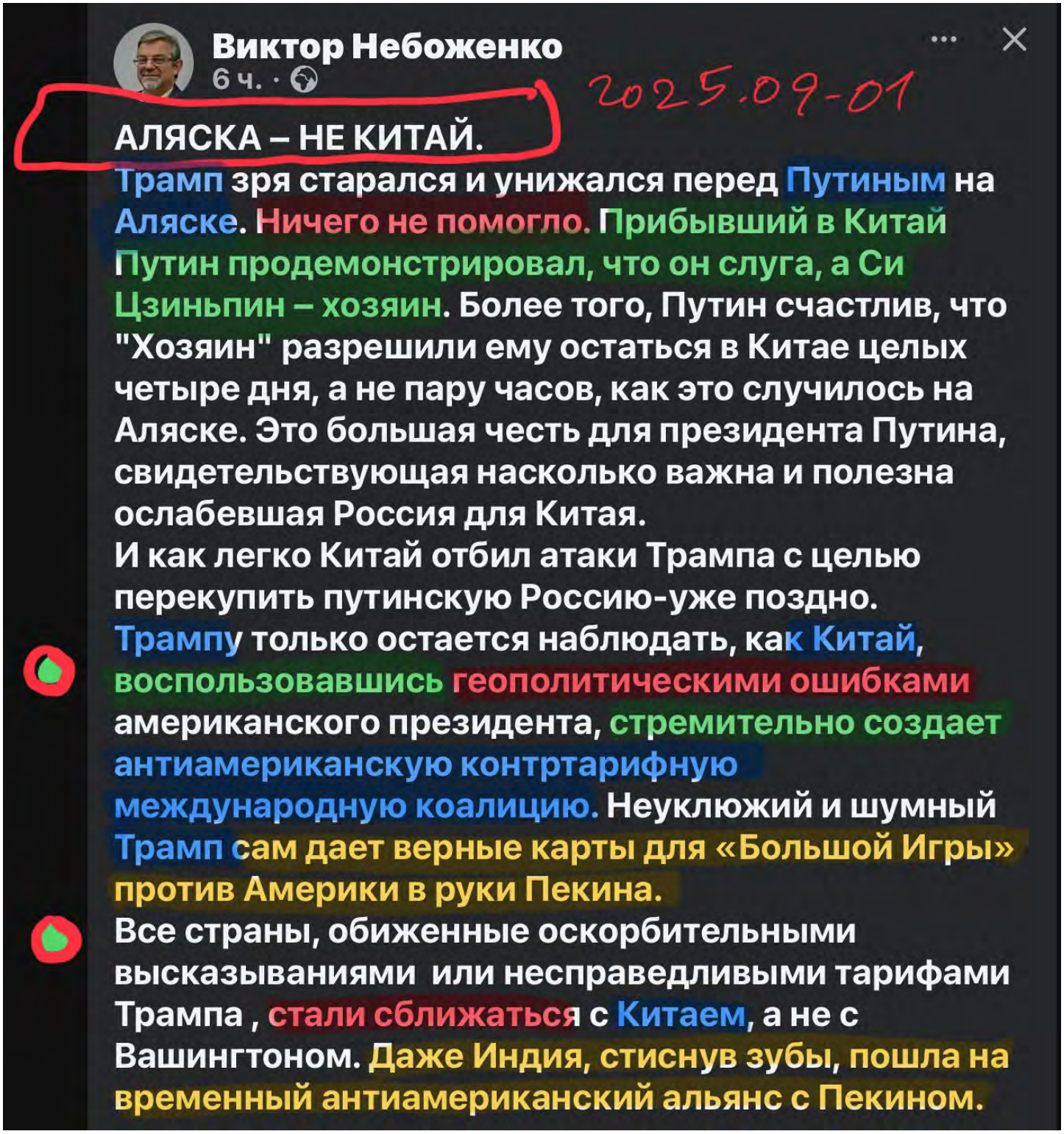
Протилежне також вірно.

Немає дешевшого або сильнішого способу убезпечити східний фланг НАТО, ніж мати Україну в якості члена.

Article from the Bled Strategic Times 2025

***

№ 1.089

***

№ 1.090

ПУТИН ВЫСКАЗАЛСЯ ОБ УКРАИНЕ НА САММИТЕ ШОС

2025-09-01

Он заявил, что Россия ценит усилия *Китая* и *Индии* в "содействии урегулированию кризиса".

Российский диктатор Владимир Путин заявил на *саммите Шанхайской организации сотрудничества (ШОС)* в Китае, что

> — достигнутые на Аляске договоренности с президентом США Дональдом Трампом "открывают путь к миру в Украине".

В то же время он повторил традиционные

> **— *аргументы Кремля* относительно "*причин конфликта*", возлагая ответственность на Запад и политические изменения в Украине.**

Путин *утверждает*, что — **"кризис в Украине" спровоцирован "не в результате нападения"**, а

> 1) — из-за "***государственного переворота***", который произошел в 2014 году и, по его словам, поддержал Запад, а
>
> 2) — также попытки ***принудительно "подавить регионы***, которые не приняли смены власти".

По его мнению, другим фактором является якобы

3) — "постоянные стремления Запада интегрировать Украину в ***НАТО***", что якобы представляет угрозу безопасности России.

"***Должны быть устранены первопричины*** **кризиса в Украине и восстановлен баланс в сфере безопасности**", — добавил он.

Глава Кремля подчеркнул, что Россия ценит усилия Китая, Индии и других стратегических партнеров "в содействии урегулированию кризиса". По его словам, результаты недавней российско-американской встречи на Аляске могут стать "шагом в направлении мира в Украине".

***

№ 1.091-1

Замість захисту бізнесу депутати Зеленського протягують захист корупційного “бізнесу” прокурорів та правоохоронців. Аналіз законопроєкту № 12439

2025-08-30

27 серпня комітет Верховної Ради з питань правоохоронної діяльності підготував до другого читання законопроєкт №12439 під благородною назвою “про удосконалення гарантій захисту суб’єктів господарювання”.

Попри наявність ряду норм, які дійсно можуть допомогти чесному бізнесу, загальна концепція документа – це детальна інструкцію, як уникнути кримінальної відповідальності і якнайшвидше “розвалити” кримінальне провадження за наявності “лояльного” прокурора.

Окремий “бонус” – законопроєкт філігранно саботує реформу Бюро економічної безпеки (БЕБ), фактично блокуючи можливості БЕБ самостійно починати розслідування економічних злочинів без погодження керівника органу прокуратури.

Додатковим “подарунком” стає нова стаття 41-1 Кримінального Кодексу, яка перетворює роз’яснення контролюючих органів на “кримінальні індульгенції” для сумнівних операцій.

Попри формальне виключення найбільш токсичних норм з першої редакції, фінальний текст зберігає десятки замаскованих процесуальних пасток. Кожна з них окремо може видаватися технічною деталлю, але в комплексі вони створюють систему гарантованого зриву розслідувань економічних та корупційних злочинів.

1. “Кримінальна індульгенція”: як легалізувати будь-яку схему

Найцинічнішою новелою, яка супроводжує законопроєкт №12439, стає нова стаття 41-1 Кримінального кодексу “Дотримання офіційних позицій органів державної влади”. Ця норма створює революційну зміну в підході до відповідальності за економічні злочини: тепер роз’яснення уповноважених органів стають не просто доказом добросовісності в суді, а автоматичним алібі, що блокує саме відкриття кримінального провадження.

Такі роз’яснення можна буде отримати про податкове, митне законодавство і публічні закупівлі.

Технологія легалізації схем: достатньо домовитися з “потрібною людиною” в Мінекономіки чи іншому уповноваженому органі, отримати “індивідуальне роз’яснення” під конкретну сумнівну операцію, і навіть найочевидніша корупційна закупівля стає недоторканною для правоохоронців. Якщо раніше таке роз’яснення було лише одним з аргументів захисту в суді, то тепер це “кримінальна індульгенція”, яка робить розслідування неможливим з самого початку.

Ця норма фактично паралізує розслідування економічних злочинів та корупції з боку БЕБ та НАБУ, адже більшість справ цих органів стосується саме податкових, митних порушень та сумнівних держзакупівель. Отримавши “правильне” роз’яснення, фігуранти зможуть повністю уникати відповідальності за багатомільйонні схеми. Ця норма перетворює

консультативні роз'яснення органів влади на спосіб легалізації злочинів, створюючи паралельну систему "дозволів" для корупційних схем.

2. Блокування початку розслідувань

Одним із найбільш критичних нововведень є пропозиція замінити процедуру початку розслідування злочинів. Наразі кримінальне продження розпочинається за наявності «обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення», законопроєкт змінює на стандарт «**достатніх даних**» для внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР). Більше того, у самій статті 214 КПК робиться спроба легалізувати вузьке визначення цих «достатніх даних» як такої сукупності відомостей, яка дає можливість зробити **обґрунтований висновок** про наявність складу злочину. Це радикально змінює сам підхід, закладений у КПК з 2012 року, де внесення до ЄРДР було максимально простим і швидким механізмом, що гарантував відкриття провадження за будь-якою заявою чи повідомленням.

Запровадження критерію «достатніх даних» для внесення заяви до ЄРДР фактично стирає межу між початком розслідування і повідомленням про підозру. Адже згідно з положеннями чинного КПК підозра ґрунтується саме на достатніх даних, що підтверджують наявність складу злочину в діях конкретної особи. Якщо цей же стандарт вимагається ще до внесення відомостей у ЄРДР, то виникає парадокс: від слідчого очікують обґрунтованого висновку про склад злочину ще до того, як він матиме можливість провести розслідування.

Цей принцип поширюватиметься на всі категорії кримінальних правопорушень, що означає системне порушення права громадян на доступ до правосуддя.

На практиці заяви про економічні злочини та корупцію можуть просто не потрапляти до ЄРДР на розсуд прокурора, особливо коли йдеться про "небажаних" заявників або впливових фігурантів. *Але цей же механізм працюватиме і для звичайних громадян: заяви про крадіжки, шахрайство, хуліганство, побої також можуть відхилятися через "недостатність даних" для ЄРДР.* А суд не зможе змусити орган досудового розслідування почати розслідування. Адже якщо зараз відмову у внесенні заяви до ЄРДР можна оскаржити в суді, то після прийняття закону суд буде змушений перевіряти не просто наявність у тексті заяви обставин злочину, а і встановлювати чи достатньо даних навів пересічний громадянин, свідок чи викривач і чи були його права порушені.

Це створює систему повної безвідповідальності правоохоронних органів за необ'єктивні відмови у відкритті проваджень.

3. Саботаж роботи БЕБ

Фактично законопроєкт створює механізм блокування роботи БЕБ ще на етапі початку кримінального провадження. Особливо цинічно це виглядає на тлі призначення нового керівника БЕБ – фактично новому керівництву одразу “зв’язують руки”, позбавляючи можливості ефективно працювати.

Якщо раніше слідчі БЕБ мали відносну самостійність у відкритті проваджень щодо статті 191 КК – привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, – то тепер кожна справа проходитиме через прокурорський “фільтр”. Тепер рішення про внесення до ЄРДР відомостей про злочин за статтею 191 ККУ виноситься виключно керівником органу прокуратури – Генеральним прокурорм чи керівником прокуратури області. Тобто прокурорами на посадах, які лишаються політично керованими. Як це допомагає бізнесу – також незрозуміло.

Таким чином, замість сотень слідчих БЕБ, які могли самостійно оцінювати заяви та швидко реагувати на відповідні економічні злочини, всі рішення зосереджуються в руках однієї особи – Генеральним прокурором чи керівником прокуратури області. Це створює ідеальні умови для “ручного управління” справами: достатньо мати вплив на одного прокурора, щоб заблокувати розслідування відповідних економічних злочинів у цілому регіоні.

4. Арешт майна під загрозою

Хоча від ідеї строкових арештів майна формально відмовилися, у частині третій статті 170 КПК залишилася критична лазівка: у провадженнях без підозрюваних арешт коштів суб’єктів господарювання автоматично знімається через чотири місяці. Такий підхід особливо небезпечний у складних економічних і корупційних справах щодо впливових фігурантів, яким може бути достатньо зняти арешт навіть на пів дня, щоб відчужити активи. У результаті кошти можуть бути виведені ще до того, як у справі з’являться підозрювані. Це створює серйозну загрозу для втрати доказів та активів, які потенційно підлягатимуть конфіскації.

Фінальна редакція законопроєкту також передбачає, що клопотання про арешт майна одночасно має надсилатися слідчому судді та стороні захисту ще до розгляду в суді. Така конструкція не створює додаткових реальних гарантій для сторони захисту, яка і так має право оскаржити арешт. Натомість вона фактично попереджає фігурантів розслідування про плани сторони обвинувачення.

Як наслідок підозрювані чи пов’язані з ними особи отримують час для відчуження активів, переоформлення майна або виведення коштів з рахунків. У результаті арешт як запобіжний захід може втратити сенс і дієвість. Це

особливо небезпечно у справах про корупцію чи економічні злочини, де швидкість блокування активів має ключове значення, і відкриває простий механізм уникнення відповідальності.

5. Ускладнення проведення обшуків

Законопроєкт зобов'язує здійснювати обов'язкову фіксацію «фактичних даних, отриманих під час обшуку» (стаття 104 КПК). На практиці може мати абсурдні наслідки. Якщо тлумачити буквально, слідчим доведеться фіксувати на відео вміст кожного документа, кожної сторінки, кожного файлу, які вилучаються. Це перетворить процедуру обшуку на технічно і процесуально непідйомну, особливо коли йдеться про великі масиви документів чи електронні носії. Будь-яка неповна фіксація автоматично стане підставою для визнання всіх доказів недопустимими. Навіть якщо обшук виявить схему розкрадання бюджетних коштів на мільярди гривень, усі докази будуть знищені в суді через "технічне" порушення фіксації.

Додатковим полем для зловживань стає стаття 107 КПК, яка надає захисту право фіксувати обшук "усіма доступними засобами" без обмежень. Це означає можливість прямих трансляцій у соцмережах з геолокацією, іменами оперативників та деталями слідчих дій. Таємниця слідства та безпека учасників процесу приноситься в жертву "прозорості".

Нова редакція статті 234 КПК робить обов'язковою участь власника майна при розгляді клопотання про узаконення невідкладного обшуку. Елементарний алгоритм зриву**:** власник просто ігнорує виклик до суду – і навіть бездоганно проведений обшук стає незаконним.

Законопроєкт радикально звужує підстави для невідкладних обшуків без ухвали суду. Цю норму вже схожим чином змінював законопроєкт, яким намагалися демонтувати НАБУ і САП. Як тільки все повернули назад після протестів – не пройшло і місяця, як у Раді роблять чергову спробу протягнути цю норму.

Якщо зараз частина 3 статті 233 КПК дозволяє такі обшуки для "врятування життя людей чи майна і безпосереднього переслідування підозрюваних", то нова редакція прибирає слово "майна" і залишає лише врятування людей та переслідування і за виклбчним переліком злочинів білтшість з яких належить до підслідності СБУ В той же час саме СБУ, яке чи не найбільше наразі "кошмарить" бізнес справами про держзраду та торгівлю з РФ.

А от НАБУ та САП, які займаються високопосадовою корупцією, потрапляють під жорсткі обмеження. При цьому у корупційних справах невідкладні обшуки часто проводяться саме для "врятування майна" – вилучення предмету хабара, коли гроші передаються від особи до особи. Тепер у типовій ситуації, коли НАБУ відстежує передачу хабара і має

провести невідкладний обшук для того, щоб фігуранти не встигли сховати гроші (що раніше кваліфікувалося як “врятування майна”), таку дію буде неможливо провести без попередньої ухвали суду. Це дає корупціонерам додатковий час для знищення доказів.

6. Додаткові процесуальні пастки

Законопроєкт створює цілу систему формальних перешкод, які працюють на зрив розслідувань. Кожен пункт окремо виглядає як “технічне удосконалення”, але разом вони створюють систему гарантованого саботажу будь-якого серйозного розслідування складних економічних чи корупційних злочинів.

(1) постанова про визнання речовим доказом тепер обов’язкова протягом доби після експертизи. Будь-яке запізнення стає підставою для визнання доказу недопустимим незалежно від його важливості.

(2) слідчий зобов’язаний завжди спочатку попросити надати документи у підозрюваного, погодивши це з прокурором, і лише після відмови звертатися до суду за доступом. Це дає місяці на приховування та знищення доказів.

(3) суд може самостійно призначати експертизи, перетворюючись з арбітра на учасника процесу. Кожна така експертиза стане підставою для скасування вироку через “упередженість суду”.

(4) встановлюються автоматичні відмови через неявку: неявка прокурора веде до автоматичної відмова у доступі до документів (ст. 163 КПК), неявка слідчого до автоматичного відхилення клопотання в арешті мана(ст. 172 КПК), відсутність ініціатора НСРД веде блокування негласних слідчих дій (ст. 248 КПК).

(1) можливість двічі оскаржувати одне рішення через різні механізми – наприклад, рішення про закриття/незакриття провадження тепер можна оскаржувати і як відмову у закритті, і як скасування постанови про закриття.

(2) оскарження навіть суто технічних рішень про строки ознайомлення з матеріалами перетворює кожен крок розслідування на предмет судового розгляду.

(3) оскарження відмови в ознайомленні з матеріалами змушує слідство пояснювати причини секретності, частково розкриваючи свої плани, майбутні слідчі дії та коло потенційних підозрюваних.

***

Законопроєкт №12439 у запропонованій редакції являє собою не захист прав бізнесу, а комплексну систему саботажу кримінального правосуддя.

Під прикриттям добрих намірів створюється схема уникнення від кримінальної відповідальності шляхом:

(1) виписування “індульгенцій” з боку регуляторних органів

(2) блокування відкриття небажаних проваджень

(3) попередження фігурантів про плани слідства

(4) уникнення чи зняття арешт активів

(5) визнання зібраних доказів недопустимими на формальних підставах

(6) затягування кримінального процесу через численні оскарження

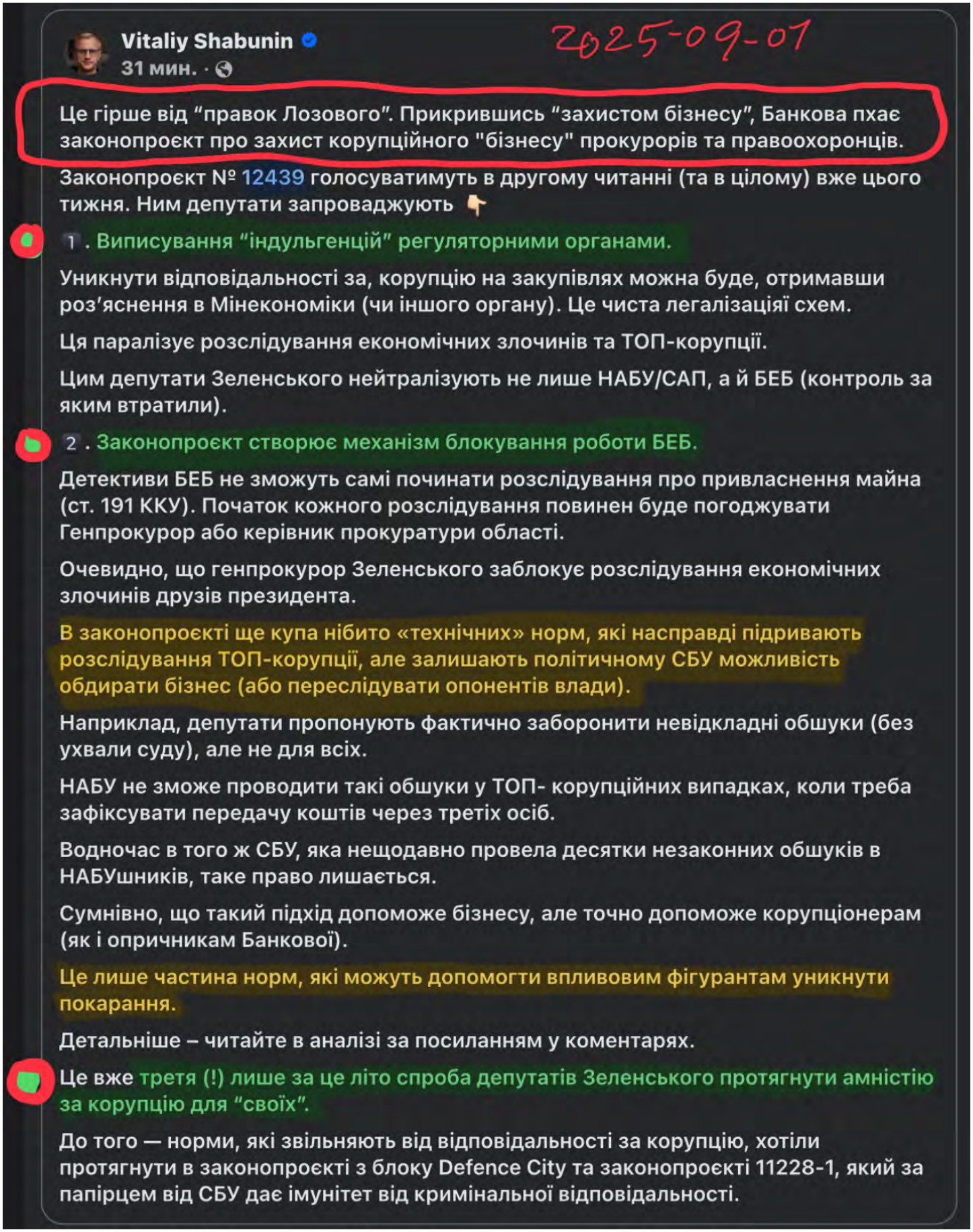
Особливо небезпечно те, що всі ці механізми будуть працювати автоматично, не вимагаючи від порушників особливих зусиль – достатньо знати “правила гри” та мати лояльного прокурора.

Прийняття цієї версії законопроєкту фактично означатиме легалізацію безкарності у сфері економічних та корупційних злочинів під прикриттям “захисту бізнесу”, а також сприятиме недоброчесним слідчим і прокурорам.

Центр протидії корупції закликає народних депутатів відхилити законопроєкт №12439 у запропонованій редакції.

***

№ 1.091-2

Vitaliy Shabunin
31 мин. ·

2025-09-01

Це гірше від "правок Лозового". Прикрившись "захистом бізнесу", Банкова пхає законопроєкт про захист корупційного "бізнесу" прокурорів та правоохоронців.

Законопроєкт № 12439 голосуватимуть в другому читанні (та в цілому) вже цього тижня. Ним депутати запроваджують 👇

1. Виписування "індульгенцій" регуляторними органами.

Уникнути відповідальності за, корупцію на закупівлях можна буде, отримавши роз'яснення в Мінекономіки (чи іншого органу). Це чиста легалізаціяї схем.

Ця паралізує розслідування економічних злочинів та ТОП-корупції.

Цим депутати Зеленського нейтралізують не лише НАБУ/САП, а й БЕБ (контроль за яким втратили).

2. Законопроєкт створює механізм блокування роботи БЕБ.

Детективи БЕБ не зможуть самі починати розслідування про привласнення майна (ст. 191 ККУ). Початок кожного розслідування повинен буде погоджувати Генпрокурор або керівник прокуратури області.

Очевидно, що генпрокурор Зеленського заблокує розслідування економічних злочинів друзів президента.

В законопроєкті ще купа нібито «технічних» норм, які насправді підривають розслідування ТОП-корупції, але залишають політичному СБУ можливість обдирати бізнес (або переслідувати опонентів влади).

Наприклад, депутати пропонують фактично заборонити невідкладні обшуки (без ухвали суду), але не для всіх.

НАБУ не зможе проводити такі обшуки у ТОП- корупційних випадках, коли треба зафіксувати передачу коштів через третіх осіб.

Водночас в того ж СБУ, яка нещодавно провела десятки незаконних обшуків в НАБУшників, таке право лишається.

Сумнівно, що такий підхід допоможе бізнесу, але точно допоможе корупціонерам (як і опричникам Банкової).

Це лише частина норм, які можуть допомогти впливовим фігурантам уникнути покарання.

Детальніше – читайте в аналізі за посиланням у коментарях.

Це вже третя (!) лише за це літо спроба депутатів Зеленського протягнути амністію за корупцію для "своїх".

До того — норми, які звільняють від відповідальності за корупцію, хотіли протягнути в законопроєкті з блоку Defence City та законопроєкті 11228-1, який за папірцем від СБУ дає імунітет від кримінальної відповідальності.

***

№ 1.092

Український бізнес разом із державою забезпечує понад 40 % зброї для захисту нашої незалежності – виступ Президента на Форумі держави та бізнесу

27 червня 2025

Слава Україні!
Дякую за запрошення!
Шановні наші українські підприємці!
Усі присутні!

Передусім я хочу подякувати вам за те, що ви в Україні, з Україною та забезпечуєте основу для нормального життя наших людей – національний український продукт і робочі місця для наших людей.

Зрештою, сила будь-якої країни – це сила можливостей її людей. Можливостей інтелектуальних, можливостей творчих, комунікативних, а отже, бізнесових.

Навіть у таких жорстких умовах такої ***війни*** Україна може спиратися на своїх підприємців – на наше вітчизняне, українське виробництво, нашу українську логістику, наші українські послуги в усіх сферах – від безпеки до повсякденного життя людей, – на українські розробки та інвестиції.

— 0Все це заслуга й ваша – тут сьогодні в залі багато засновників і багато керівників бізнесів, – а також усіх ваших команд – усіх ваших колег, працівників, працівниць, а це в підсумку – мільйони українців.

Звісно, зараз ***головний пріоритет – це оборона держави***.

Український бізнес разом із державою забезпечує більш ніж 40 % зброї для захисту нашої держави, нашої незалежності.

Українські інновації, і багато з них – саме інноваційні рішення бізнесу, забезпечують нам здатність технологічно відповідати на виклики ***повномасштабної війни*** й на те, що робить ворог.

Завдяки **українському підприємництву й усім тим** ***умовам, які ми створили як держава*****, виникла й фактично нова галузь нашого вітчизняного виробництва, яка стала одразу** ***однією з передових у світі*****, і це – «виробництво дронів різних типів».**

Сотні компаній так чи інакше задіяні у виробництві зброї зараз. Втім, не тільки завдяки зброї ми стоїмо. Я хочу подякувати кожній компанії, яка працює на забезпечення життя наших людей і забезпечення нашої армії. Все: від пошти та продовольства й палива до сучасних систем зв'язку та фінансових сервісів – усе в Україні працює, прагне до зростання та шукає рішення, які змогли б забезпечити нам більше сили, більше можливостей та, як наслідок зростання, – більше податків.

Ми в державі усвідомлюємо, що саме **економічне зростання має наповнювати бюджет, а не просто тиск**, не просто вичавлювання коштів з економіки, і хороших рішень не буває без хороших команд, які генерують ідеї та забезпечують виконання рішень.

Саме тому потрібен діалог держави з усіма суспільними силами, і зокрема з підприємцями. Саме тому ми працюємо у форматі ради держава – підприємці. Саме тому ми зберігаємо й будемо розширювати державні програми підтримки українського бізнесу та українського виробництва.

Вперше в історії нашої держави **ми реалізуємо** ***системну роботу*** з країнами-партнерами заради інвестицій у виробництво в Україні –**мільярди доларів інвестицій надходять у наше виробництво**, як я вже сказав, зброї, техніки, обладнання.

Ми пройшли зараз із хорошим результатом зустрічі з «Групою семи», успішною є наша робота з партнерами з Європейського Союзу, багато двосторонніх результатів – з усіма ключовими країнами світу.

Наша міжнародна робота та рішення партнерів про довготривалі програми підтримки України говорять про те, що світ вірить у нас, світ вірить в Україну. І це важливо для захисту України, для нашої армії, для всіх наших людей, і зокрема для бізнесу.

Ми працюємо з партнерами для підтримки всіх ***форм стійкості*** в Україні – від енергетики до забезпечення соціальних виплат, а отже – можливості наших людей купувати українські товари та послуги.

Також надзвичайно ефективно проявила себе політика підтримки українського підприємництва *«Зроблено в Україні»*.

Це набір цілком конкретних програм – це гранти, доступні кредити, програми підтримки попиту, допомога у виході на зовнішні ринки. Вже понад 70 тисяч підприємств і підприємців скористалися нашими державними програмами.

Сьогодні наші урядовці представлять нові кроки, програми, які вже готуються:

— від збільшення грантів, розширення локалізації в закупівлях до реформи трудового законодавства.

Також я вже доручив готувати рішення щодо тривалого *мораторію на перевірки* бізнесу – так, щоб ***убезпечити*** бізнес від будь-якого тиску недобросовісних людей на різних посадах. Прошу першу віцепрем'єрку Юлію ***Свириденко*** про все це сьогодні детально розповісти присутнім.

Ми продовжуємо й роботу ради держава – бізнес, і запропоновано, щоб рада була ширшою, і я дуже прошу кожного й кожну, хто долучається до її роботи: будьте, будь ласка, максимально активними.

Україна може бути значно сильнішою економічно, а отже, нам треба реалізувати значно більше ідей і талантів українського підприємництва. Для цього потрібні умови – чіткі межі для державного втручання, мінімальне та раціональне регулювання, сильне державне лобіювання українського бізнесу у світі, а також наша взаємна повага – повага держави до підприємців, які працюють в Україні та з Україною, і нашого бізнесу – до справедливих правил у державі. Маємо це реалізувати. Дякую вам!

Слава Україні!

***

№ 1.093

Кабмін з двома прем'єрами, але без грошей. Як стартував уряд Свириденко

2025-09-01

РОМАН РОМАНЮК

29 серпня прем'єр-міністерка України Юлія Свириденко зустрічалася в Нью-Йорку з представниками американського бізнесу.

За підсумками зустрічі глава уряду виклала у своїх соцмережах кілька фото, одне з яких просто таки претендує стати алегоричним зображенням перших майже 50 днів прем'єрства Свириденко.

В центрі композиції із представників американських компаній та членів української делегації розмістилась сама стримано усміхнена Юлія Анатоліївна. Одразу за спиною у неї, як на середньовічних гравюрах про ангелів і демонів, стоять двоє високих чоловіків у схожих сірих костюмах: права рука Свириденко і її "місцеблюститель" в Мінекономіки Олексій ***Соболев*** та важка постать глави Офісу президента Андрія ***Єрмака.***

Злі язики в Україні після звітів про деталі візиту прем'єрки до США одразу почали пересуди про те, що, як і в попередні роки, Свириденко мусила летіти в Штати єдино, щоб Єрмак міг скористатись урядовим бортом для своєї поїздки до спецпредставника Трампа Стіва Віткоффа.

І хай в цьому жарті навіть є частка правди. Хай навіть після року наполегливого протегування з боку глави ОП Свириденко наразі на посаді прем'єра і справді готова допомогти йому в його місії. Але тепер її місце – в центрі композиції.

Перші тижні роботи нового уряду показують, що його очільниця не горить бажанням приміряти на себе роль статистки в управлінні державою. І в стосунках між президентом і прем'єр-міністеркою усе частіше питання починають вирішуватись без посередницьких послуг глави ОП.

"А в Юлі, якщо чесно, і немає іншого виходу, ніж швидко вибудовувати якусь свою позицію, бо у неї період оцієї авансової довіри від президента буде дуже

коротким. І тому їй треба самій дуже швидко показувати результат", – пояснює в розмові з УП один із впливових членів команди президента.

"Українська правда" напередодні перших 50 днів роботи уряду вирішила з'ясувати, що змінилося від перестановки прем'єрів у новому уряді зі старими міністрами, та чи має шанси Кабмін Свириденко втримати ситуацію в країні на тлі глибокої кризи в Раді.

1. "Інша епоха": партнери та уряд

"У нас є улюблений жарт: секретар РНБО Рустем Умєров викликав до себе міністра оборони Дениса Шмигаля, щоб вимагати виконання задач, які сам Умєров не зміг виконати, коли був міністром оборони в уряді прем'єра Шмигаля. Це смішно, але дуже точно показує, що зараз в уряді відбувається",

> – з посмішкою ділиться в розмові з УП один із посадовців із близького оточення Зеленського.

"Як мінімум міністрів стало менше, що вже добре. Бо коли у відомства функції на 5 копійок, а обходиться воно в 5 гривень, то це нічого спільного з нормальним урядуванням не має", – жартує інший співрозмовник УП з-поміж топів президентської партії, натякаючи на поглинуті МінЄд та Мінстратегпром.

Якщо подивитись на склад нового уряду, то там важко знайти насправді нових людей. Буквально всі нинішні члени уряду були або міністрами, або заступниками міністрів у Кабміні Шмигаля.

"По іменах і правда важко шукати зміни. Але от динаміка всередині Кабміну змінилася дуже й дуже.

Шмигаль багато чого робив і не робив по інерції. Він був максимально прогнозований. А зараз всі люди, починаючи зі Свириденко, мають наново доводити свою ефективність. І тому генерується маса нових проєктів, дістаються якісь старі історії, всі бігають, щось роблять",

> – ділиться не під запис своїми спостереженнями один із членів Кабміну Свириденко.

Як пояснюють співбесідники УП, після кількох спроб ОП організувати його відставку Денис Шмигаль обрав тактику тихого саботажу неприємних історій.

"Команда поза ОП минулого року Дениса відстояла. Але він все одно відчував, що не сьогодні, то завтра його можуть звільнити. І бути крайнім у таких темах, як там БЕБ чи митниця, йому не хотілося", – пояснює один із впливових "слуг".

Юлія Свириденко, можливо, теж не хотіла б одразу братися за ці чутливі теми, але скандальна атака Офісу на антикорупційну інфраструктуру й міжнародний скандал, який ледь не виник через це, не лишали новій прем'єрці інших варіантів.

"Треба було терміново гасити цю історію і показувати міжнародним друзям, що ми нормальні, що ми адекватні і можемо працювати. Треба віддати Юлі належне, вона під свою відповідальність переконала Банкову, що пора закінчувати історію з БЕБ, треба запускати реформу митниці, АРМА і так далі",

– розповідає один із членів нового Кабміну.

Важливо, що більшість джерел УП в один голос відзначили вагому для Свириденко рису – вона дуже дорожить своєю міжнародною репутацією.

"У Шмигаля за час прем'єрства наросла така товста шкіра, що він цих партнерів слухав, кивав головою, клав слухавку і робив так, як вважав за потрібне.

Юля поки що дуже береже свої стосунки з міжнародниками. Тому на якихось нарадах хтось, як завжди, щось таке сумнівне запропонує, а Юля так: "Стоп, от у мене лист Єврокомісії, вони просять так не робити", "А от Урсула (фон дер Ляєн, президентка ЄК – УП) рекомендувала отак". "МВФ не погодить". І всі "такі" теми поки що Свириденко вдається збивати", – переконує співбесідник УП в "Слузі народу".

Він зізнається, що уже не пам'ятає, коли востаннє наш уряд так чутливо ставився до порад партнерів. Такій готовності чути є просте пояснення – бюджетна діра на тлі усе того ж скандалу з НАБУ / САП.

Тобто не сама по собі історія про наїзд на антикорупційні органи має вагу. Її ще якось, принаймні на внутрішньому політичному полі, владі уже вдалося медійно пригасити.

Але на міжнародних партнерів атака на антикорупційну сферу мала куди сильніший вплив. Головним негативним наслідком цього скандалу для України стало завершення попереднього етапу в стосунках із донорами, який умовно можна назвати "гроші зараз – реформи трохи пізніше".

"Тепер кожна зустріч починається і закінчується з вимог, чітких індикаторів, КРІ і так далі. Якщо ще пів року тому щось можна було посунути, якісь зобов'язання по реформах можна було відкладати чи й взагалі дещо викидати зі списку, то тепер партнери взяли дуже жорсткий тон. Це не значить, що вони нас не підтримують. Але більше не вірять на слово, це точно", – пояснює природу зміни в стосунках з партнерами один зі співрозмовників УП, дотичний до переговорів про залучення фінансування.

Отож прем'єрство Свириденко почалося в принципово іншій реальності, ніж закінчилась прем'єрська каденція Шмигаля. Грошей бракує, а від готовності швидко чути партнерів і виконувати їхні вимоги напряму залежить здатність держави профінансувати своє життя.

2. Грошей нема – роздавай гроші

На цьому тлі особливо трагікомічно виглядає неконтрольована активність "нових" міністрів із запуску всеможливих програм підтримки (читай – роздачі грошей).

Свириденко досить урочисто показала громадськості та журналістам програму дій свого уряду.

— Скоро планується презентація програм кожного окремого міністра.

За даними УП, президент Зеленський запропонував очільникам міністерств зробити ці представлення предметними і красивими: на якомусь новому об'єкті, заводі, стадіоні, клініці тощо. Тож тепер всі міністерства генерують свої "великі будівництва" і "тисячі підтримки", ім'я яким легіон.

Особливий вид урядового мистецтва, за яким зараз спостерігають депутати і міністри – це спроби "продати" новій главі Кабміну проєкти, які збив прем'єр попередній.

"Раніше Шмигаль повикидав якісь історії, під які не було грошей, але які комусь дуже хотілося реалізувати. І зараз цікаво дивитись, як ті ж "проєкти" несуть Свириденко – авось прокатить",

– з гіркою посмішкою розповідає один із членів уряду.

"У Мінфіні уже всі напружились. Вони ще цей бюджет до кінця року толком не перекрили. На 2026 рік грошей теж немає. І воно зараз ще не видно, але Мінфін уже починає відгаркуватись від всіх цих нових "великих проєктів". За які гроші це все робити? Там може бути гаряче",

– з певною тривогою констатує один із впливових співрозмовників УП в Раді.

Уряд може і мусить закривати оперативні потреби у грошах через конструктивну роботу з донорами. Але на рівні стратегічного планування Україна має досягнути вирішення двох задач: більше заробляти й ефективніше витрачати.

Більше заробляти – це мало б стати гаслом якраз укрупненого до монструозних масштабів Міністерства економіки, довкілля і сільського господарства. Очолює його зараз найближчий соратник Свириденко Олексій

Соболев. Хоча більшість джерел УП у владі сходяться на думці, що в укрупненому Мінекономіки вирішальне слово залишиться за Свириденко.

Поки що на кожному засіданні, щоб підтримати позитивну медіаприсутність, уряд потроху роздає нові гроші. Але стратегічно Мінекономіки мусить сфокусуватись на великих точках прибутку, переробці, проєктах типу інвестфонду зі США. За даними УП, до речі, зараз на стадії підготовки перебуває запуск першого великого продажу ліцензій на видобуток літію.

Спроби організувати приватизацію Одеського припортового заводу та інших об'єктів – це про той же пошук додаткових грошей.

"Міністром економіки воєнного часу має бути людина, яка буде готова до дуже непопулярних рішень. Треба, умовно, продати весь ліс чи ввести податок на сонце – вони мають це зробити, щоб було за що воювати. Поки що у Юлі і Олексія є багато бажання всім подобатись, але не видно готовності на якісь проривні штуки", – описує ситуацію людина з близького оточення Зеленського.

"Але якщо порівнювати, то на вході в уряд у всіх було багато скепсису щодо Свириденко і багато надій на Шмигаля-міністра оборони. За час від призначення Юля показала готовність братися за дуже важкі історії типу БЕБа, митниці і так далі. А от Дениса Анатолійовича поки засмоктало в бюрократію, і є страх, щоб він там не загубився", – додає співбесідник.

3. Міністр оборони від хаосу

Міноборони як найбільший споживач грошей бюджету якраз і є місцем, де необхідно якомога швидше навести лад із ефективністю витрачання грошей.

І тут мається на увазі не просто знайти додаткові гроші на фінансування війни, але й зробити так, щоб кожна виділена гривня справді працювала на оборону, а не осідала в кишенях "потрібних" фірм і командирів.

Як розповідають джерела УП в уряді та Раді, вибір Шмигаля на посаду міністра оборони багато в чому був продиктований бажанням різко і рішуче позакривати діри в фінансовому казані Міноборони, через які величезна частина грошей витікає поза потреби сил оборони.

На новій посаді Шмигаль найперше сфокусувався на тому, щоб подолати наслідки управління свого попередника. Чи, точніше сказати, відсутності управління.

"Рустем, коли мав час і натхнення, приходив у МОУ, когось викликав, давав чортів, щось вимагав негайно вирішити і зникав. ***Міністерство як інституція не працювало від слова взагалі.***

Шмигаль навпаки заганяє все в жорстку формалізовану роботу, все під протокол, великі наради ледь не щодня, робочі групи по 50 людей з усіма відомствами, контроль виконання і так далі",

– розповідає один із учасників таких великих нарад у Шмигаля.

"Але це все довго. А коли вранці в завод оборонки прилітає ракета, і вони дзвонять і просять якесь захищене приміщення, щоб вивезти склад, то нікому неможливо додзвонитися – всі на нарадах", – додає співрозмовник УП.

Інший співбесідник з владної верхівки пояснює, що за роки війни МОУ настільки розбалансувалось як система, що зараз новий міністр намагається принаймні повернути цей розігнаний поїзд назад на рейки.

"Ми бачились нещодавно. І Шмигаль чесно зізнався, що трохи шокований від того, що застав. Каже, що поки розібрався з хаосом на рівні заступників, то ледь не втратив глузд.

Але ми всі знаємо Дениса Анатолійовича – він скрупульозний, системний і наполегливий. Він докопається до самих основ і запустить цей апарат. Головне, що в нього стільки досвіду і розуміння процесів, що йому не можна навішати локшини на вуха і чекати, що він її з'їсть", – переконує джерело УП з топів нинішньої влади.

Остаточно не загрузнути в апаратній тяганині й усе ж фокусуватись на потребах технологічної війни міністру оборони має допомогти його ситуативний союзник – перший віцепрем'єр Михайло Федоров. Саме його у Зеленського бачать тим запобіжником, який може не дати Шмигалю підчепити "стокгольмський синдром" відносно вищого військового командування.

"Там якась магія. Тільки людина стає міністром оборони і через тиждень починає говорити словами Сирського, що "от нам мільйон снарядів, нам тисячу танків – і ми всіх переможемо". І Дениса обирали туди, щоб він якраз змусив військових рахувати витрати, реально рахувати і продумувати, що їм треба, а не просто з повітря присилати потреби для війни минулого століття. Але вже навіть у Шмигаля поступово починають проскакувати фрази главкома", – іронізує один із топів чинної влади.

Однак, як переконує більшість співрозмовників УП, політична влада вірить у можливість переглянути військові витрати саме зараз. Мовляв, просто збільшувати видатки на армію – це не шлях до перемоги. Якщо не змусити всіх ефективно витрачати гроші на ті системи, які реально здатні змінювати ситуацію на полі бою, то просте збільшення витрат нічого не дасть. Росія все одно витрачатиме більше.

"Зараз, може, останній шанс серйозно змінити всю цю історію, всі в ній зацікавлені, бо величезні втрати і витрати. Тому у Шмигаля буде багато

помічників, які не дадуть йому займатись чимось іншим", – переконує один із впливових депутатів "Слуги".

"У МОУ уже чудовий склад заступників. Але чомусь кадрові питання зупинились. Чому, наприклад, досі нема питань до Жумаділова? Чи всім ок такі закупки? Якщо ні, то чому ми тягнемо?" – додає інший співбесідник УП на Банковій.

***

Ситуативний союз *Шмигаля* і *Федорова* дуже цікавий для нинішнього Кабміну.

Обидвоє не є, м'яко кажучи, у фаворі в нинішнього глави ОП Єрмака.

Ймовірно, що, призначаючи ***Свириденко*** (протеже глави Офісу) прем'єром, Зеленський вирішив збалансувати цей вплив, зробивши другою людиною в уряді саме ***Федорова*** і віддавши йому як віцепрем'єру курувати сферу оборони.

Таким чином виходить, що **найбільший фінансовий потік у країні опинився поза сферою впливу керівника ОП**.

Ще більш показовим виглядає різко укріплена дружба прем'єр-міністерки Свириденко і все того ж Федорова. Його команда допомагає главі уряду з вибудовуванням оперативних процесів, вони разом навідуються до президента тощо.

Якщо врахувати, що прем'єрка поступово перебиратиме контроль на сфери, здатні генерувати доходи, то її координація з відповідальними за оборонний блок міністрами могла б скласти грізну силу в уряді.

Звідти недалеко і до зазіхань на так довго вибудовувану монополію впливу керівника ОП.

А там, чого доброго, і до суб'єктності уряду може дійти.

Роман Романюк, УП

***

№ 1.094

ZN.UA

КТО НАМИ РУКОВОДИТ, ДУРАКИ ИЛИ ГЛУПЦЫ?

2025-07-31

Олег Покальчук, Социальный психолог, психотерапевт.

Могут ли *нейроотличные* люди

1) — быть привлечены к политике?
2) — К украинской политике в частности?

Можно подумать, нас кто-то всерьез спрашивает об этом. Мы действительно хотим задать этот вопрос и услышать ответ, который нам не понравится?

Сторонники первого тезиса делают ***конспирологическую поправку***:

> **— мудрые правители мира — невидимы, публичная политика свидетельствует, что интеллект государственным функционерам не нужен.**

Сторонники второго тезиса

— люди с апокалиптическим мышлением — сталкиваются с досадным фактом, что неминуемый по этой логике конец света как-то постоянно переносится.

«Украинское народное душеведение» предусматривает в своем скрининге три базовых маркера:

(1) «дурак/дура»,

(2) «дурноватый/дурноватая» и

(3) гендерно-нейтральное «не в своем уме».

Как в любом классификаторе ***нейроотличий***, каждый спектр расстройств можно больше детализировать.

Богатство украинского языка и креативность общественного мнения это гарантируют. Мысленно вы уже это сделали.

Но ограничимся предположением, что первый маркер — это классические «острые» болезни, в частности генетически обусловленные случаи идиотизма, второй — это стойкие, глубоко укорененные нарушения характера и поведения, но социум это по разным причинам терпит.

Ну и третий — отдельные яркие случаи атипичного поведения, триггернувшие общество.

— То есть наличие ума признается. Но в отношении конкретного эпизода у людей возникают сильные сомнения. У нас как не созыв, то маркер, как не сессия, то эпизод.

Конечно, общество соскучилось по политизации, склонно к гиперболизации, любит медицинскую терминологию как ругань и ругань как диагностику. И если уж случаются консенсусы, то это действительно нечто яркое.

В *народном анамнезе* доминирует вывод:

«Почему дурак? — Потому что бедный. Почему бедный? — Потому что дурак».

Здесь, казалось бы, оптимистичное суждение в пользу эволюционной силы ума. Если бы не существенное дополнение: «Дурак мыслью богатеет».

Ум и образование *усложняют мышление* и *замедляют реакцию* из-за необходимости морального выбора и этических ограничений.

— В результате вместо 20 миллисекунд эффективного реагирования наша нейроэкономика тормозит нас до 6–7 секунд, и это в лучшем случае.

— То, что публичные политики чем выше сидят, тем более уважаемыми учеными считаются, надеюсь, никого в заблуждение уже не вводит. Потребность согласовать выбор с другими увеличивает это время в десятки и сотни раз.

История изобилует примерами лидеров с «очень странным поведением».

Самый известный пример

— король Карл VI Валуа, веривший, что сделан из стекла и может разбиться, — полсотни задокументированных острых приступов агрессии и галлюцинаций при жизни. В нормальные периоды был относительно спокойным, но не мог самостоятельно руководить государством — этим занимались конкурирующие группы придворных, что повлияло на политический раскол Франции и ход Столетней войны.

Других исторических примеров — видимо-невидимо, о них написаны сотни книг.

Из украинских стоит внимания

— монография Александра Морозова «Політична психіатрія» (Киев: Алерта, 2025). Психические болезни не обходят стороной государственных деятелей, политических гениев, непобедимых полководцев и миллиардеров, вращающих колесо истории. За их иногда непонятными решениями и действиями обычно нет конспирологии. А есть банальная человеческая глупость во всем разнообразии ее проявлений.

С королями и диктаторами более-менее понятно. Их не выбирают, а марксистский взгляд на историю изображает их воплощением всего самого плохого, что есть в человеческой природе.

— В то же время ***«народные массы в этой парадигме являются носителем мудрости, образцом морали и оберегом общественной этики»***.

То есть ***эталоном психического здоровья***.

Общественная критика какого-либо политикума, базирующаяся на обоснованных (или не очень) сомнениях в психической адекватности фигурантов политического процесса, также говорит об оси «мы — они».

— Они — или негодяи, или дурноватые. Мы — справедливые и умные.

Все было бы хорошо, если бы не «*электоральная демократия*».

Несмотря на всю моральную антисанитарию политических процессов, специфические персонажи попадают во власть законным путем — через выборы.

И мы всегда имеем социологическое распределение, социальный срез, соответствующий общей статистике распределения недостатков и добродетелей в популяции.

Например,

— шизофрения в мире распространена в пределах 1% населения, и, возможно, у каких-то нардепов мы заметим незначительные шизотипические расстройства.

— Паранойю сейчас не диагностируют — это синдром других расстройств. И мы охотно употребляем оба эти слова для оценки деятельности политиков — и, как нам кажется, попадаем в точку. Но нет.

Негодяй или предатель совсем не обязательно должен иметь какие-то весомые психические проблемы, скорее наоборот.

— Доказано психиатрами Нюрнбергского процесса и Ханной Арендт.

Немецкий психиатр Карл ***Леонгард*** в 1968 году ввел термин «акцентуация».

— Это понятие описывает особенность характера или личности человека, когда отдельные черты чрезмерно усилены, но остаются в пределах клинической нормы.

— Акцентуации не считаются психическими расстройствами, но могут иметь общие черты с расстройствами личности и создавать избирательную уязвимость к психогенным влияниям.

И тут, собственно, интересно.

— С подачи Илона Маска, Греты Тунберг, Марьяны Безуглой и других медийных лиц (можете сами кого-то вычеркнуть или добавить) люди выучили модное словосочетание «***синдром Аспергера***».

Это одно из проявлений ***расстройств аутистического спектра*** (РАС).

Сквозная симптоматика этого синдрома

— болезненная проблема с ***социальным взаимодействием*** (это не интроверты или социопаты) и узкая сосредоточенность на определенных интересах.

То есть если вы видите во все стороны публичного человека, который комментирует все подряд и политкорректно себя диагностирует, — протрите глаза, это была не божья роса. Человек придуривается, но точно не дурак.

И мы таких людей любим (до определенного момента).

— Мы точно на них обращаем внимание как на неординарных личностей (что правда) и предполагаем, что их яркое поведение — результат творческой работы над собой во имя блага.

Любопытство к непохожим на нас заложено в нас очень глубоко.

— Это инстинкт сохранения вида — непохожие могут быть угрозой для племени. И инстинкт продолжения рода — непохожесть способствует генетическому разнообразию, выживанию вида в изменяющихся условиях. Такое инстинктивное любопытство совсем не обязательно конвертируется в некоторое действие или даже мысль, но автоматически отличает объект внимания среди других. Ум в этом участия не принимает.

В *культурной антропологии* есть термин «*шаманская болезнь*».

— Наследником шамана в племени должен был быть человек с выразительными физическими, а еще лучше — психическими недостатками. Такой человек считался избранным духами, и его бормотание означало месседж высших сил.

Очевидно, что

— функции переводчиков с божественного языка на человеческий брали на себя представители родоплеменного ***истеблишмента***, поскольку власть всегда знает лучше, что людям нужно слышать.

Самый известный пример использования политиками человека с существенным когнитивным расстройством

— это история Жанны д'Арк.

Современная психиатрия, базируясь на анализе исторических документов, предполагает, что эта женщина могла страдать частичной (парциальной) эпилепсией со слуховыми симптомами. Эта форма эпилепсии характеризуется тем, что приступ может сопровождаться слуховыми галлюцинациями, как, например голоса, которые якобы слышала Жанна, а также иногда галлюцинациями зрительными. В ее случае эти голоса якобы принадлежали святым, таким как Святая Екатерина и Святая Маргарита.

Итальянские специалисты из университетов Фоджи и Болоньи изучили протоколы инквизиционного процесса и другие исторические свидетельства, которые подтверждают проявление таких симптомов. В частности в документах указано, что голоса иногда появлялись после ударов колокола — известно, что сильные аудиовизуальные раздражители могут провоцировать эпилептические приступы.

Жанну д'Арк использовали в своих политических целях герцог Алансонский, Жан де Пуленжи и Жан Орлеанский, другие придворные, королевская семья Карла VII включая тещу короля. Когда она стала ненужной, ее сдали сепарам-бургундцам, а те в конце концов просто продали за 10 тысяч ливров англичанам, которые сожгли ее за ересь.

Оправдали спустя 25 лет (культ ее имени создал Наполеон), а канонизировали в 1920-м, тоже по политической причине. Жанна была из Лотарингии (говорила по-французски с сильным акцентом), а Лотарингия после Первой мировой как раз вернулась в состав Третьей Республики.

Вернемся к народному душеведению.

Когда мы называем некомпетентность, невежество, жадность и беспринципность словами, означающими расстройство личности или поведения, мы, конечно, повышаем самооценку, ставя себе незаслуженно высокий балл в оценке собственного психического здоровья.

Ничего плохого в этом нет, люди обычно так устроены. Если самочувствие от этого улучшается, то пусть.

Нарциссизм исключен из диагностического пособия DSM-5.

Шизофрения — тоже.

То есть терминов все меньше, а явлений, их описывающих, все больше.

> **— То, что раньше считалось расстройством, теперь становится нормой и признаком оригинальности.**

Старая шутка о том, что не бывает психически здоровых людей — бывают неустановленные диагнозы, сегодня играет новыми красками.

Вы можете кокетничать своим нейроотличием и получить серьезную социальную поддержку.

Но нужно помнить следующее.

Люди с *нейроотличиями* очень редко бывают самостоятельными акторами.

Когда они на какое-то мгновение в это искренне сами поверят, их карьерный рост превращается в «сбор хвороста для инквизиторского костра».

***

Опрос

- **Кто, по вашему мнению, чаще приходит к власти?**
  - Люди с нестандартным типом мышления или ментальными отклонениями
  - Хитрые и беспринципные манипуляторы
  - Лица с комплексами, которые прячутся за публичностью
  - Те, кто умеет удачно притворяться «простым» или «своим»
  - Не знаю, но точно не те, кого бы хотелось
  - Другое (напишите в комментарии)

***

№ 1.095

Не просто саммит. Значение ШОС, интересы ключевых участников

2025-09-01

Тышкевич

Саммит ШОС в Китае. На первый взгляд, традиционное мероприятие данной организации, но встреча 2025 года отличается от предыдущих.

Речь идёт о начале реального оформления восточной зоны сотрудничества или, если хотите, зоны китайских интересов.

ШОС трансформируется:

> **— если на моменте создания ключевыми вопросами были вопросы 1) *безопасности* в Азии, позже добавились инструменты консультаций в сфере 2) *экономики*, то сейчас приходит 3) *политика*.**

Соответственно, саммит и его результаты крайне важны для Китая и ещё ряда государств.

Ниже попробую выделить основные тезисы.

1. КНР

Шанхайская Организация Сотрудничества в момент своего основания задумывалась Кремлём как условный клуб «Россия и её партнёры» в Азии.

Сегодня ни у кого не вызывает сомнений тезис о том, что ШОС является синоцентричной организацией и выполняет роль инструмента в расширении влияния КНР.

Во многом благодаря ему Китай за последние 5 лет окончательно вывел государства Центральной Азии из зоны доминирующего российского контроля в зону условного «китайского мира».

Россия из ключевого участника превратилась в «одного из».

Причём на площадках ШОС у РФ мало инструментов для демонстрации собственного влияния.

Маленький пример

— в 2022 году (январь) ОДКБ проводит операцию в Казахстане. Сегодня такой сценарий выглядит фантастическим. А прошло лишь три года.

Но ШОС в его изначальном виде (и даже в состоянии на 2022 год) уже не так актуален для политики КНР.

В условиях, когда **мировая система трансформируется в двухполярную**, Пекину необходимо продемонстрировать способность расширять свою зону влияния и создавать необходимые для этого инструменты.

Одним из таких видится Шанхайская Организация Сотрудничества, которая, в отличие от БРИКС (так же крайне важного объединения) более синоцентрична.

Что определяет политику расширения числа участников, создания новых партнёрств.

— Поэтому логично достаточно широкое представительство на саммите 2025 года 23 руководителя государств, представители (на уровне первых лиц) восьми международных организаций, включая ООН и АСЕАН. Это при том, что членами ШОС являются 10 стран + 2 наблюдателя.

Формат саммита «ШОС+» не только про общее число участников.

— В Тяндзинь приглашены (и приедут) руководители сразу нескольких государств, имеющих взаимные претензии (либо открытые конфликты). Азербайджан и Армения, Индия и Пакистан, Турция и Иран.

А так же

— государство, которые претендуют на статус региональных супердержав. Это упомянутая Турция, Индия, Индонезия, Малайзия, Египет.

И это, уже на уровне представительства, можно воспринимать как сигнал США.

На фоне политики давления со стороны Вашингтона, Пекин пытается продемонстрировать способность поиска взаимных интересов и способность договариваться. Что, вновь таки, крайне важно в условиях формирования двухполярного мира.

Участие Индии, которую многие рассматривали в качестве возможного противовеса росту влияния КНР — хороший знак для Пекина.

И в документах по видению будущего развития ШОС будет подпись Моди и Шарифа (лидер Пакистана), Си сможет считать саммит успешным. И это

будет резким усилением позиций перед неизбежной серией переговоров с США.

Ещё один тезис в свете конкуренции США и КНР является привлечение к сотрудничеству Турции, Египта, Малайзии и Индонезии.

Вашингтон последовательно ведёт политику давления (или как Египтом, предложений выгоды) на государства, которые можно воспринимать «*ключевыми точками» морской логистики*:

— Панаму (канал), Канаду и Данию (арктика), Египет (Канал), Малайзию и Индонезию (Южно китайское море и малаккский пролив.

— Попытки договориться с РФ и интерес к «Северному морскому пути» укладывается в эту логику.

Контролируя морскую логистику, Вашингтон ставит в заведомо проигрышную ситуацию Пекин.

Но среди участников саммита ШОС Панама, Египет, Малайзия и Индонезия.

И, наконец, РФ — упомянутая Арктика.

— Где, кстати, есть новость — первый регулярный маршрут контейнеровозов из Китайских портов в Роттердам и Гданьск (без захода в порты РФ). Такая демонстрация (при том, что администрация Трампа пока не смогла провести нормальные переговоры со всеми упомянутыми государствами) тоже является важным сигналом на американском треке. Если будут отдельные договорённости, не только сигналом.

Китай формирует зону присутствия своих интересов.

Поэтому в приоритетах тем, выносимых на саммит, по признанию китайских дипломатов

— политика, безопасность, экономика и гуманитарная сфера.

Примечательно, что **политика вынесена на первое место**.

***Гуманитарная сфер*а — относительно новое направление, которое оформилось после 2020 года.**

Но уже сейчас перед основным саммитом прошли конференции на уровне мэров крупных городов, СМИ, «фестиваль искусств».

Можно утверждать, что **ШОС окончательно преобразуется в политическую конструкцию.**

Где важной составляющей будет

1) — механизм партнёрства с региональными супердержавами.

А так же

2) — демонстрация готовности расширения зоны влияния и зоны сотрудничества.

Именно поэтому для КНР крайне важно результативное участие:

(1) Индии. Пекин попытается продемонстрировать способности наладить взаимодействие, обходя потенциальные точки конфликтов. И, по возможности, в будущем войти в роль медиатора в индо-пакистанском диалоге.

(2) Турции как региональной супердержавы с оформленной зоной влияния в Черноморском регионе, на Ближнем Востоке и на Южном Кавказе. Анкара для Пекина является логичным партнёром для продвижения своих интересов в Черноморье, на Балканах, созданию системы взаимодействия по оси Центральная Азия — Европа.

(3) Ирана. После «странной войны» с Израилем вероятность самостоятельного выхода Ирана на успешный переговорный процесс с США крайне мала. При этом для Тегерана стала очевидна бесполезность политики привлечения РФ как фактора безопасности и возможного посредника в диалоге с «Западом». Как результат, резко усиливается позиция «ориентации на Восток». И тут КНР, которая уже была успешна как посредник в выходе из конфликта Ирана и Саудовской Аравии, может стать партнёром, способным стабилизировать отношения с США. Тем более, что вопросы распространения ЯО будут обсуждаться в рамках переговоров Китая и Соединённых Штатов.

(4) Египта. С одной стороны это, естественно, вопрос Канала. Но не стоит забывать так же, что Египет является государством, вовлечённым в процессы сразу в двух регионах — на Ближнем Востоке и в Северной Африке. Как следствие, партнёрство с ним важно для обеих глобальных супердержав. США не раздражают Каир «высокими тарифами Трампа». Китай делает свой ход, вовлекая Египет в формат ШОС+.

Показательным является и то, что «Стратегия развития ШОС на 2026-2035 годы» будет обсуждаться в расширенном формате.

Точнее, для Китая, который всё более активно демонстрирует готовность стать «вторым полюсом мира» это логично.

Вовлечение пока ещё не членов Организации в обсуждение её будущего можно воспринимать как заявку на участие.

Это так же может свидетельствовать об изменении приоритетов Пекина.

— Ранее ставка делалась на региональные форматы сотрудничества и БРИКС. Но региональные союзы остаются региональными. БРИКС — важный элемент, но пока достаточно аморфный. ШОС становится одним из ключевых механизмов расширения китайского влияния. Уже не в регионе, а в мире.

Подтверждением глобальных амбиций является и игра КНР на условно «идеологическом поле».

— Речь идёт о параде. Параде в честь 80-й годовщины окончания Второй Мировой Войны. Которая завершилась капитуляцией Японии.

Тем самым Китай позиционирует себя в качестве части мировой истории, претендуя и на идеологические, ценностные конструкции, распространённые в условно «западном» мире.

Расширяя восприятие «стран победителей» за рамки исключительно антигитлеровской коалиции.

2. Индия

Индия уже является региональной супердержавой. Которую многие воспринимают как государство, способное сдержать рост влияния Китая. Действительно, эти две страны во многом являются конкурентами. Тут и давние пограничные споры и активное сотрудничество Пакистана с КНР. Более того, в последние три года индийское руководство активизировало реализацию масштабных международных проектов. В Украине знают о транспортном коридоре «Север-Юг», который реализуется Индией и Ираном. В «нашем восприятии» это логистический проект, соединяющий индийского производителя и российского потребителя (а так же российскую сырьевую базу). В реальности идея более широкая: в восприятии Индии «север» -- это страны Балтии и Скандинавии. То есть Северная Европа. И сегодняшняя ситуация, с изоляцией РФ на западном направлении не способствует реализации данного проекта. Кстати, на начальном этапе Украина была среди государств, которые намеревались работать над проектом. Но «самоустранилась» по неизвестным мне причинам. Второй проект намного более интересен -- India Middle East Europe economic corridor. Он будет соединять железной дорогой порты Персидского залива с портами Израиля и Ливана. Причём формат задуман не просто как транспортная артерия, а, скорее как индийский аналог «пояса и пути», с инвестициями в развитие промышленности стран-участниц. Суть — расширение индийского влияния на Ближнем Востоке и упрощение торговли с государствами ЕС. Кстати, Европейский Союз работает над «пактом о свободной торговле с Индией» -- наиболее масштабным документом такого рода в истории Союза.

Возникает вопрос: зачем Индии ШОС? Ответ в изменении баланса сил в мире. В условиях трансформации мирового порядка в сторону двухполярности и разрушения старой договорной базы, индийское руководство намерено минимизировать риски для собственного развития и реализации своих масштабных международных проектов. Выход на конфликт с КНР на фоне непредсказуемости США и аморфной политической позиции (пока что Европы) толкает Дели на сближение с Пекином.

Причём на данный момент такой процесс несёт минимальные риски:

(1) на фоне неопределённости в отношениях с США и «фактор Трампа», Китай предпочитает действовать в третьих странах достаточно мягко, предлагая себя как предсказуемого (в отличие от Соединённых Штатов) партнёра.

(2) учитывая сказанное выше, Индия может рассчитывать на сотрудничество и некое сопряжение в реализации китайской идеи южной ветки «Пояса и Пути» со своим проектом IMEC.

(3) дрейф Ирана в сторону развития сотрудничества на Востоке и уменьшение значимости факторов РФ, надежд на сделку Тегерана с Вашингтоном, дают Индии возможность усилить своё присутствие в Иранской экономике и, возможно, получить доступ к ресурсной базе.

(4) Развивающееся партнёрство Турции и КНР даёт возможности частичной трансформации проекта «Север-Юг» и частичного сопряжения его с турецким проектом IDR (Iraq Development Road). А так же потенциального выхода в государства Черноморского региона.

(5) При этом, в случае заключения договора о свободной торговле с ЕС, Индия на данном моменте создаст противовес возможному росту китайского влияния на свою экономику. С другой стороны может рассчитывать на перенос части промышленных мощностей на свою территорию. Либо созданию СП. В частности, это касается микроэлектроники, нанохимии.

3. Турция

Анкара активно усиливает своё влияние на Ближнем Востоке и в черноморском регионе. При этом Турция более активно, чем Индия и КНР использует интересы третьих стран для своего усиления. Как, например, превращение страны в «газовый хаб» для Юго-Восточной Европы, реализованное благодаря использованию одновременно интересов РФ, Греции, Италии, Аравийских Монархий и даже Ирана. Что не исключало, кстати, периодические конфликты со всеми перечисленными государствами.

На данном этапе Турецкая республика стремится стать ключевым логистическим хабом между государствами Ближнего Востока, Южной Азии и Европой. Что проявляется в активном сотрудничестве с КНР по созданию южного маршрута проекта «Пояс и Путь», реализации собственного проекта Iraq Development Road и, опосредованно, влияние на реализацию индийского проекта Север-Юг. Сюда же стоит добавить строительство канала Стамбул, который может в корне изменить правила торговли в Черноморском регионе.

Таким образом, интересы Турции можно обозначить следующим образом:

(1) Использовать существующие механизмы сотрудничества в ШОС и фактор влияния КНР в Центральной Азии для реализации своих проектов в нефтегазовой сфере. А именно идеи транспортировки газа и нефти из центральноазиатских государств в страны ЕС.

(2) Замкнуть на себя (свою территорию) часть грузопотока проекта «Пояс и Путь» а так же проектов, реализуемых Индией и грузопотока из государств Ближнего востока и таким образом стать ключевым логистическим хабом между Южной Европой и Азией.

(3) Использовать фактор влияния КНР для обеспечения роста своего влияния на Южном Кавказе. А, в перспективе (тот же южный маршрут Пояса и Пути) в Грузии. Причём Китай в данном случае является важным партнёром, поскольку он может сбалансировать возможное противодействие со стороны России.

(4) За счёт перечисленного выше привлечь в свою промышленность технологии и инвестиции стран Азии. Фактически реализовать то, что пытаются делать ОАЭ — стать местом обмена технологиями (и частично товарами) между государствами Ближнего Востока, Юго Восточной Азии и Европы.

В Анкаре понимают, что для Пекина их страна является важным партнёром как в развитии отношений со странами Исламского мира так и с государствами-участниками НАТО. И это сотрудничество на данном этапе позволяет формировать собственную, турецкую зону влияния в регионе.

4. Россия

Россия, которая была инициатором создания ШОС, на данном саммите является рядовым участником. Причём с достаточно слабыми позициями. Российская экономика всё больше зависит от экономики КНР. Значительная часть российского сырьевого экспорта, в том числе по «серым схемам» возможна лишь при согласии и сотрудничестве партнёров ШОС (Турция, Индия, даже Египет). И, наконец, РФ стремительно теряет влияние в

Черноморском регионе, на Кавказе и в странах Центральной Азии. Да, даже Беларусь в ШОС — это китайский трек, но никак не российский.

Для Кремля на данном саммите важно:

(1) Продемонстрировать свою политическую значимость и широкое поле внешнеполитических контактов.

(2) Попытаться получить политическую поддержку (зафиксированную в финальных документах ШОС) своей агрессивной политике по отношению к Украине и государствам ЕС. В идеале — оправдание российско-украинской войны и поддержку требований Путина по условиям её заморозки.

(3) Обезопасить себя от возможного уменьшения объёмов экспорта с использованием серых схем в сотрудничестве с Турцией и Индией.

(4) Зафиксировать своё желание и, в идеале потенциальное участие в реализации крупных логистических, политических и экономических проектов, которые реализуют государства-партнёры ШОС.

(5) Решить собственные проблемы в отношениях с КНР. В частности, убрать факторы (ограничения со стороны Китая), которые привели к уменьшению взаимной торговли на 8% за первые 6 месяцев 2025 (по сравнению с первым полугодием 2024). А так же попытаться склонить Китай к переходу от торгового на технологическое сотрудничество. То есть к инвестициям в увеличение технологической сложности российской экономики.

Ещё одна задача, напрямую не связанная с ШОС — сигнал для Трампа.

В случае успеха по перечисленным выше направлениям, Путин рассчитывает усилить свои переговорные позиции. И склонить США к принятию идеи мира в Украине через уступки в адрес России.

Примерно то же самое Путин будет пытаться «продать» и СИ: угрозу возможного сближения с США для сдерживания экспансии КНР.

Но реализация планов РФ, на мой взгляд, *выглядит сомнительной*. По следующим причинам:

(1) Для Китая выгодно ослабление политического веса России. А значит прибегать к мерам, которые резко усилят Кремль нелогично.

(2) Демонстрация активной поддержки РФ токсична для более чем половины участников саммита.

Единственный возможный компромисс — демонстрация неприятия подходов США и частично ЕС в сотрудничестве со странами ШОС+.

(3) Для Турции, которая формирует зону своего влияния в Черноморском регионе за счёт ослабления позиций РФ, излишняя поддержка Кремля так же выглядит нелогичной.

Как, собственно и для Индии.

Таким образом, ключевые участники саммита не будут гореть желанием подыграть Владимиру Путину. У них просто другие задачи.

***

№ 1.096

Огляд… Сьогодні ми розглянемо Куп'янський напрямок, де ситуація суттєво змінилася, протягом останніх кількох днів

2025-09-01

Машовець

Схема така ж, як і раніше - склад сил і засобів противника, що діють в даному напрямку, поточна ситуація і подальші перспективи її розвитку.

1. Склад сил і засобів противника

Куп'янський напрямок, по суті, розташований на суміжних флангах операційних зон двох угруповань військ (УВ) противника - «Север» і «Запад» («в міру» - Ленінградський і Московський військові округи \ ЛенВО і МВО). Відповідно, саме їх армії, дивізії та полки зараз задіяні у наступі на Куп'янськ (відповідно, лівий фланг УВ "Север" та правий фланг УВ "Запад").

А саме:

(1) - З УВ «Север» в наступі бере участь більша частина 6-ї загальновійськової армії (ЗВА) - частина сил 68-ї та 69-ї мотострілецьких дивізій (мсд а також частина сил 11-го армійського корпусу (АК), включаючи ряд частин і підрозділів її 18-ї мсд та підрозділи 7-го окремого мотострілецького полку (омсп)

(2) - Від УВ «Запад» більша частина сил 1-ї танкової армії (ТА) - 27-ї окрема мотострілецька бригада (омсбр), частина сил 4-ї та 47-ї танкових дивізій (тд), а також ряд підрозділів зі складу 2-ї мсд.

Крім того, війська противника, що наступають на цьому напрямку, посилені певною кількість формувань "мобілізаційного резерву" (МР), рівня полк-батальйон (орієнтовно до 7-8-и), а також в їх інтересах задіяні частини і з'єднання окружного підпорядкування (в основному це формування спеціальних родів й видів військ).

У складі всіх передових частин і з'єднань противника сформовані і активно використовуються його командуванням штурмові підрозділи (в основному рівня "штурмова рота", рідше - "штурмовий батальйон").

Загальну чисельність військ противника, що діють на Куп'янському напрямку, визначити досить складно, що пов'язано з двома факторами - мова йде про формування зі складу відразу двох угрупувань військ противника, крім того, командування обох армій противника, що діють на цьому напрямку (6-а ЗВА і 1-ша ТА), а також командування обох угрупувань («Север» і «Запад») досить активно маневрують підпорядкованними силами і засобами не тільки в межах своїх смуг і зон відповідальності, але і в смугах та зонах відповідальності один одного.

Зазвичай вона (в сенсі, чисельність) визначається на рівні 80-90 тисяч військовослужбовців (в тому числі і на Великобурлуцькому напрямку). Але є ще «особливе визначення», яке говорить про «понад 100 тисяч». Особисто я більше схиляюся до першого числа, ніж до другого. Поясню - справа в тому, що і 6-а ЗВА, і 11-й АК, частиною сил діють в районі вклинення противника у наше прикордоння на Південнослобожанському (Харківському) напрямку, в районі Вовчанська, де вони змушені тримати частину своїх сил (військ), які не враховуються у загальній чисельності.

Що стосується кількості основних видів озброєння і військової техніки (ОВТ), то тут теж у «відносно відкритих» джерелах можна знайти повне розмаїття оцінок і визначень.

Танки - в основному фігурують дві цифри - "до 300-т одиниць" і "близько 450-и одиниць". З огляду на той факт, що в наступі бере участь частина 1-ї ТА, цілком можливо, що друга цифра ближче до реальності, ніж перша.

Бойові броньовані машини (ББМ), в тому числі бронеавтомобілі і тягачі типу МТ-ЛБ - тут є один "фаворит" - "від 650 до 720 одиниць". Хоча, як на мене, реальні показники можуть бути значно нижчими.

"Ствольна" артилерія, включаючи 120-мм міномети - найчастіше оцінка становить "не менше 680-и одиниць". В реальності вона може бути і менше. Однак, з урахуванням того, що на цьому напрямку розгорнуті основні сили як мінімум двох артилерійських бригад (9-ї та 228-ї абр) + частина артилерійських частин та з'єднань окружного підпорядкування зі складу

Ленінградського та Московського військових округів, я схиляюся до збільшення цієї кількості, а не до зменшення.

Реактивна артилерія (реактивні системи залпового вогню / РСЗВ), всіх типів і калібрів - швидше за все, визначення "понад 250 одиниць" знаходиться в більш-менш реальному "параметрі".

Авіаційна підтримка військ противника, що діють на Куп'янському напрямку, здійснюється ним шляхом застосування авіації та вертольотів армійської авіації (АА), а також тактичної авіації (ТА), включаючи бомбардувальників для застосування КАБ (з УМПК). У середньодобовому вимірі вона фіксується у межах – до 4-6-и одиниць АА і до 6-8-и одиниць ТА (в періоди активізації наступальних дій ці показники можуть збільшуватися, відповідно, на 2-4-и одиниці).

2. Поточна ситуація

На даний момент основні зусилля командування противника, очевидно, зосереджені в смузі його 6-ї ЗВА. А саме – на її оперативно-тактичному плацдармі на річці Оскіл, створеному противником на північ від міста Куп'янськ на ділянці від Строївки до Голубівки. Зважаючи на це, зовсім не випадково командування противника посилило частини та підрозділи 6-ї ЗВА, що діють на цьому плацдармі, за рахунок сил та засобів зі складу 1-ї ТА (27-а омсбр).

Зрозуміло, що головною найближчою метою наступу противника з цього плацдарму є блокування міста Куп'янськ з півночі та північного заходу (що передбачає, в свою чергу, перекриття доріг, що ведуть з Куп'янська, як на Дворічну/Великий Бурлук, так і на Чугуєв) та прорив силами передових підрозділів 6-ї ЗВА в саме місто (Куп'янський район оборони). Крім того, очевидно, що «додатковим» завданням військ противника в смузі 6-ї ЗВА є подальше просування на Великобурлуцькому напрямку, в рамках чого, частина сил 6-ї ЗВА, після утримання та розширення плацдарму на Осколі, зуміла вклинитися в прикордоння Харківської області, в районі села Мілове.

З метою виконання свого основного завдання на цьому напрямку, противнику (частина сил 68-ї та 69-ї мсд 6-ї ЗВА, посилена підрозділами 27-ї омсбр 1-ї ТА), що діяв з плацдарму на північ від міста, вдалося протягом попередніх тижнів прорватися в загальному напрямку з півночі на південь, вздовж річки Оскіл, до рубежу північні околиці села Соболівка – район вулиць Мічуріна та Мечника на північній околиці Куп'янська.

В результаті передовим підрозділам противника вдалося послідовно зайняти та утримати Кіндрашівку, Голубівку, Радьківку, низку кварталів на північно-західній та північній околицях Куп'янська (район Мирного/Московки, міське

кладовище, автозаправна станція «УкрАвтоГаз» та частину вулиць Мічуріна та Мечникова).

Проте згодом, протягом останнього тижня, ЗСУ послідовно контратакували противника та спромоглися:

(1) - Утримати контроль над Соболівкою

(2) - Витіснити противника з більшої частини Мирного (Московки)

(3) - Суттєво скоротити зону контролю противника на північних околицях Куп'янська (район вулиць Мечникова та Мічуріна). Очевидно, що є кілька ворожих штурмових груп, які досі утримують кілька будинків в цьому районі.

Ба більше, судячи з усього, контратакуючі підрозділи ЗСУ близькі до повного витіснення противника з району на захід від дороги Куп'янськ-Дворічна на ділянці від Кондрашівки до Куп'янська (передові підрозділи противника тут досі утримують Радьківку, околиці Куп'янська в районі міського кладовища, а також АЗС «УкрАвтоГаз» і «ТатНафта», але чим далі, тим більше робити це їм стає досить складно).

Нестабільним виглядає і становище підрозділів противника, які зайняли район самої Кіндрашівки. Прорватися до Тищенковки вони поки що не можуть, так само, як й стабільно закріпитися в самій Кіндрашівці (деякі підрозділи ЗСУ, очевидно, утримують південну частину села та кілька лісосмуг на південний схід від нього, що дуже ускладнює противнику підтримку своїх штурмових груп у самому селі з боку Калинового).

На південному фланзі Куп'янського плацдарму ЗСУ, в смузі дії 1-ї ТА противника, її передові підрозділи (ймовірно зі складу 2-ї мсд), час від часу, атакують у напрямку Кругляківка – Колесниківка, намагаючись розширити свій прорив до Осколу південніше міста у північному напрямку. Поки що безрезультатно. Але вони не особливо наполегливі, розуміючи, що «доля Куп'янська» однозначно вирішується саме на північному фланзі, в смузі 6-ї ЗВА, а не в їхній смузі.

3. Перспективи

Очевидно, що весь тактичний успіх передових частин та підрозділів 6-ї ЗВА противника на північ від Куп'янська, на даний момент, виглядає досить нестабільним.

Через дві речі:

1) - ЗСУ продовжують утримувати ділянку місцевості між Кіндрашівкою та Радьківкою, з якої можуть діяти у фланг, як тих підрозділів противника,

хто контролює частину Кіндрашівки, так і тих, хто спромігся "забігти на Куп'янське кладовище" та зайняти Радьківку.

2) - Причому ЗСУ можуть діяти в цьому плані, як з рубежу Мала Шапківка - Тищенковка, так і з самого Куп'янська. Тим більше, що в цьому контексті сам плацдарм досить вузький і тому достатньо вразливий.

Все це, в свою чергу, змушує противника діяти на північ та північний захід від Куп'янська на вкрай вузьких ділянках місцевості та досить обмеженими силами. Він просто не може накопичитися там настільки, щоб «тотально розчавити масою» оборону ЗСУ.

Всі ці "забіги штурмових груп" противника та його вузькі тактичні вклинення в бік Куп'янська з плацдарму на північ від нього досі не ліквідовані ЗСУ з однієї простої причини - у них просто не вистачає сил для організації та проведення одночасних контратакуючих дій як на флангах цих вклинень, так і з боку основного району оборони в місті. Поки що їх вистачає лише для того, щоб блокувати ці вклинення та не дати їм розширитися.

Однак ситуація цілком може змінитися.

Противник, розтягнувши свій плацдарм у відносно вузьку смугу вздовж Осколу, очевидно, зробив його досить вразливим (і з цієї причини він не може сконцентрувати в напрямку Куп'янська всю масу своєї штурмової піхоти, яку він раніше перекинув на плацдарм, тому що значну її частину йому доводиться відволікати, по суті, на прикриття і утримання флангів тих, хто все ж був кинутий на «штурм Куп'янська» на південь, вздовж Осколу).

У його південної, найбільш "загрозливої" для Куп'янська частині, плацдарм противника все ще являє собою досить вузьку смугу (що тягнеться уздовж Осколу) шириною близько 4,5 - 4,7 км. ЗСУ поки що не в змозі його "підрізати", через брак власних сил та засобів. А якщо його буде подолано?

Крім того, противник поки що не в змозі масово затягувати важке озброєння через Оскол до плацдарму (місця його можливої переправи у південній та центральній частинах плацдарму, вочевидь, перебувають під постійним та пильним спостереженням, а також вогневим контролем ЗСУ, тому противнику доводиться тягнути його із значним «плечем постачання», через північну частину). Це також справедливо для звичайної логістики, тобто матеріально-технічного забезпечення (МТЗ).

Більш того, в районі на південь від Красного Першого ЗСУ, судячи з усього, взагалі мають можливість запобігати будь-якому переміщенню ворожої зброї та військової техніки з північної частини плацдарму до його центральної та південної частин (вони розташовані там за 1,3 км від Оскола і явно мають можливість контролювати у вогневому відношенні дорогу, що веде з Кам'янки

до Новомлинська безпосередньо берегом річки, широким спектром озброєння).

Саме тому всі бравурні заяви генерала Герасимова про те, що ні сьогодні, так завтра вони "візьмуть" Куп'янськ, виглядають, на даний момент, скажімо так, дуже і дуже "гіпотетично". Я б навіть сказав дуже передчасно. Так, 6-а ЗВА противника з приданими силами і засобами зуміла прорватися до нього з півночі, діючи зі свого плацдарму на Осколі.

Але явно обмеженими силами і на досить вузьких (і тому вразливих) ділянках. А якщо з її передовими (штурмовими) підрозділами станеться те, що сталося з їхніми колегами з 51-ї ЗВА, які зуміли «пробігти» ще глибше (до 15-и кілометрів) у напрямку Добропілля?

Якихось особливих українських резервів на Куп'янському напрямку поки що ніхто не бачив. Але це не означає, що їх взагалі не існує в природі...

***

№ 1.097

Трамп-2025 – национал-социалист. Stupid is as stupid does или «по делам их узнаете их»

Trump Embraces Socialism, Nationalizes Failing Chipmaker

"This is socialism with an R next to its name."

/ Artificial Intelligence / Artificial Intelligence / Donald Trump / Intel

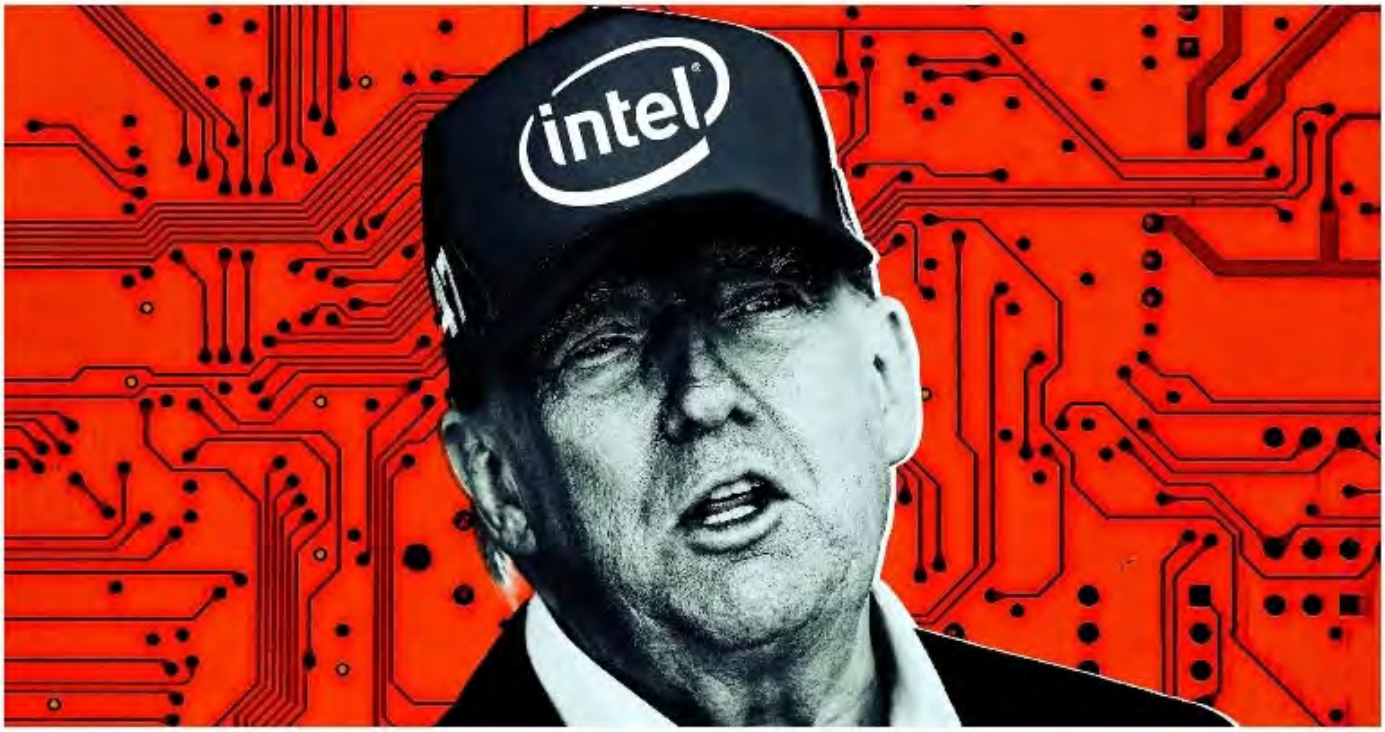

Image by Kevin Dietsch / Getty / Futurism

2025-09-01

Романчук

Сомнений больше нет.

Произошёл самый дерзкий, широкомасштабный рейдерский захват в истории человечества. Волк в овечьей шкуре пробрался к самое сердце священного для западной цивилизации храма и кощунственно нагадил. На этот раз речь не идёт о захвате материальных активов. Не было бандитского, криминального овладения корпорацией или фондом. Произошёл захват целого ряда брендов, терминов, смыслов и символических значений.

Перед нами яркий пример рейдерства нематериальных активов. Они формируют ценностной фундамент Запада и капитализма.

Дональд Трамп – рейдер нематериальных активов и их терминатор.

Всю свою президентскую кампанию он вёл под лозунгом Make America Great Again (MAGA). Изначально именно капитализм сделал Америку великой.

Trump Vows To Nationalize As Many Private Companies As It Takes To Defeat Socialism

POLITICS · Aug 26, 2025 · BabylonBee.com

Вот пять краеугольных камней *капитализма*:

1) частная собственность, священная и неприкосновенная;

2) свобода, личная и экономическая;

3) открытая конкуренция, когда малый и большой, национальный и иностранный, старый и новый, в сфере материального или нематериального производства – все в одинаковых условиях с точки зрения монетарной, фискальной и регуляторной политики;

4) малое государство, когда функции Чиновника, Правоохранителя, Судьи – защищать гражданина от внешних, внутренних врагов, быть беспристрастным судьёй вне конфликта интересов в рамках жёстко ограниченного бюджета и процедур. Это отделение политической и экономической власти, чтобы Государство не было владельцем, менеджером, инвестором и кредитором ресурсов и активов;

5) свободная торговля, когда обеспечено свободное перемещение товаров, услуг, денег и рабочей силы – по открытым, универсальным правилам, без дискриминации и сегрегации по национальному, расовому, религиозному, половому или имущественному признаку. Понятное дело,

что такой режим не применим к врагам, которые открыто декларируют свои цели захвата, порабощения и уничтожения (нацисты, фашисты, тоталитаристы, фундаменталисты, империалисты).

Америка более 150 лет придерживалась этих принципов, берегла этот фундамент. Поэтому и стала великой. Её величие – в свободе Человека, частном предпринимательстве, беспрецедентном уровне открытости, чествование культуры достижений, в параметрах той правовой, институциональной среды, которая создаёт возможности пройти путь из грязи в князи, т. е. из бедности к благополучию за одно поколение.

К сожалению, **США заболели социализмом**.

Вот десять симптомов этой культурной, мировоззренческой, экономической и институциональной болезни:

1) руками школ и университетов под диктат Министерства образования десятилетиями внедрялась, популяризировалась антикапиталистическая ментальность.

2) постепенно, в ползучем режиме происходила эрозия свободы слова, свободы академической и публичной дискуссии.

3) cancel culture стала смертельным ядом для культурного кода капитализма.

4) Wokeism, как коллективизм начал активно вытеснять индивидуализм. Права человека стали вытесняться правами коллективов, групп на основе расы и пола.

5) Государство разрослось до гигантских масштабов и создало разрушительные для настоящего капитализма отраслевые, секторальные синдикаты VIP-распорядителей и потребителей чужого. Для этого Государство легализовало тысячи инструментов государственного интервенционизма, т. е. регулирования.

6) Государство прибегло в широкомасштабному фальшивомонетничеству, приведя к разрушительной потере покупательной стоимости $-доллара, к эрозии глобальной платёжной, валютной доллароцентричной системы. Государственный интервенционизм в финансовую систему резко снизил уровень конкуренции и привел к созданию синдиката финансовых организаций, которые «слишком-большие/важные-чтобы-обанкротиться».

7) Государство нарушило священный принцип капитализма – персональной ответственности за действия и решения, введя институт иммунитета, индульгенций для прощения долгов для корпораций too-big/

important-to-fail (слишком-большие/важные-чтобы-обанкротиться), т. е. для фаворитов Правительства был заблокирован рыночный механизм «прибыль- убытки».

8) Государство начало активно вытеснять частных инвесторов, вмешиваться в определение структуры капитала, консервировать олигополии и монополии, увеличивать высоту торговых, регуляторных, финансовых заборов как между штатами внутри себя, так и с внешним миром.

9) Государство законсервировало порочные, антирыночные модели и решения в системе здравоохранения, образования и инфраструктурных секторах.

10) Государство игнорировала реальные угрозы внешнего мира, доведя до опасно низкого уровня обороноспособность, боеготовность.

Во время президентской кампании Д. Трамп постоянно говорил о необходимости возвращения величия Америке, о мире через силу, о силе Предпринимателя, конкурентоспособности американского производителя, об императиве высушить вашингтонское болото и концепции small government.

По сути дела, он позиционировал себя, как политик, выступающий за резкое сокращение размера и функционала Государства, за поддержку Предпринимателя, освобождение его от бюрократической, регуляторной удавки, за восстановление нейтральности (деполитизация, деидеологизация) правоохранительной системы и органов госуправления в целом.

Именно за такую программу голосовали большинство тех, кто справедливо видел в К. Харрис самой близкой к социалистической повестке дня Big Government.

За 223 дня второго срока (до 31 августа 2025) Д. Трамп в сфере экономической политики и международных отношений сделал следующее:

1) объявил тарифную войну всему миру, ввёл режим полной неопределённости в международной торговле, поставил на уши глобальные цепочки ценности.

2) Создал DOGE, который бодро взялся за дело, но это праведное дело быстро с повестки дня быстро слетело. В результате принятый «большой, красивый» закон увеличивает госрасходы, госдолг, а не сокращает размер и функционал Государства.

3) Совокупную налоговую нагрузку на американскую экономику не уменьшил. Размер государства (доля госрасходов к ВВП) не снизился.

4) Резко, грубо «наехал» на Федеральную резервную систему, требуя больше дешёвых денег, т. е. создать предпосылки для дальнейшей потери покупательной способности $-доллара, для активизации валютных войны и дискредитации монетарной политики, превращения её в мощный инструмент государственного интервенционизма.

5) Предложил огосударствление бизнеса, антикапиталистический план национализации такого количества частного бизнеса, чтобы «бороться с социализмом». 10% акций Intel для Государства – это, надо полагать, только начало широкой кампании по повышению роли и места Государства в экономике. Р. Рейган и М. Тэтчер, которые вошли в историю, как политики, которые вернули Америке Британии и капитализму блеск и драйв, действовали с точностью до наоборот.

6) Потребовал от производителей фармацевтических компаний снизить цены на свой товары, т. е. продемонстрировал поддержку порочной практике государственного регулирования цен.

7) Поддержал диктатора, преступника В. Путина, разорвал его международную изоляцию, заморозил трансатлантическое партнёрство, грубо соврал и продолжает врать о том, какой объём помощи США реально предоставила Украине.

8) Соврал по поводу природы российской войны в Украине, мотивов Путина, позиции Украины, сократил до мизера помощь Украине. Он не стал чётко и однозначно на сторону Добра, Запада. Более того, многие его действия усилили Ось Зла.

9). Административные барьеры на перемещение товаров внутри США не ликвидировал, реформу системы здравоохранения, расширение полноценных рыночных механизмов не предложил.

10) Механизмы, инструменты и институты лоббизма, через которые осуществляется порочная связь между бизнесом и Правительством остались нетронутыми. Поменялись лишь фавориты и, соответственно, их проекты. Порочного государственно-коммерческого синдикализма не стало меньше, а инструменты государственного фаворитизма стали ещё более субъективными, разрушающими единое регуляторное, конкурентное поле. Киллер капитализма в виде корпораций too-big/ important-to-fail остался на месте.

Таким образом, 47-ой президент США Д. Трамп и его команда на деле показали себя, как:

(1) - антикапиталисты;

(2) - антизападники;

(3) - антирыночники;

(4) - дирижисты;

(5) - протекционисты;

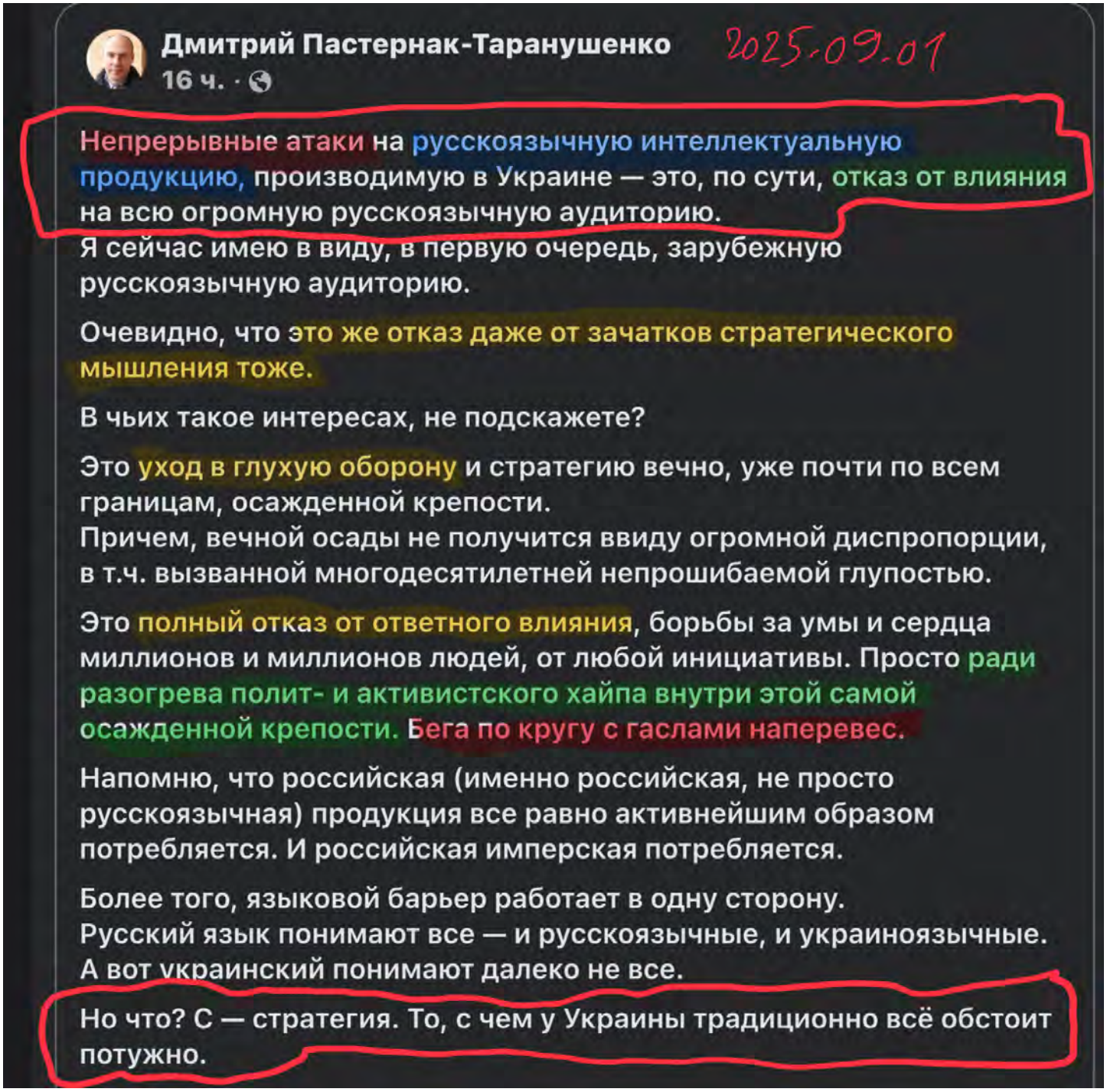
(6) - консерваторы сложившейся в США модели Государства всеобщего интервенционизма.

(7) невежды и извратитель теории и практики капитализма, истории США. Д. Трамп не только не делает Америку великой.

Он в свои первые ~250 дней второго срока сделал большой вклад в её *дискредитацию*, в компрометацию Запада и его ценностной основы, в *деморализацию* Оси Добра, стран, которые вместе защищают мир от нацизма, фашизма, тоталитаризма, фундаментализма и прочих агрессивных сил Оси Зла.

***

№ 1.098

***

№ 1.099

Мовний омбудсмен Івановська: Мова - не предмет торгу з тими, хто прийшов її знищити

2025-08-25

Текст: Єгор ***Шуміхін***

Інтерв'ю уповноваженої із захисту державної мови Олени Івановської агентству "Інтерфакс-Україна"

***

— Ви заявляли про необхідність посилювати представництво Секретаріату уповноваженого із захисту державної мови в регіонах. Як саме ви бачите таке масштабування, яка кількість має бути таких представників?

— Представництво уповноваженого в регіонах має бути не лише постійним, а й відчутним для людей - щоб кожен українець, незалежно від того, де він живе, знав: його право на державну мову - захищене.

Сьогодні ми маємо лише п’ятьох представників на всю країну.

І хоча вони щодня докладають надлюдських зусиль, об’єктивно це надто мало, щоб повноцінно охопити всі регіони. Ми чудово розуміємо, що в держави нині обмежені ресурси.

Але, водночас, маємо пам’ятати:

> — мова - це не лише форма спілкування, це наша оборона, наша пам’ять і наша сила. І тому її захист має бути пріоритетом.

Скарги надходять щодня. Я особисто розглядаю понад тридцять на день – і це лише частина тієї картини, яку ми бачимо.

Вони стосуються найрізноманітніших сфер – від обслуговування до освіти й медицини.

Щоб реагувати швидко й ефективно, нам необхідна присутність наших представників на місцях. Мінімум по одному в кожній області. Це не питання бюрократії – це питання людської гідності, довіри до держави і, зрештою, виконання закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Тож ми наполягаємо: збільшення кількості регіональних представників — це не забаганка, а реальна потреба часу.

— Чи є необхідність у розширенні самого Секретаріату, в збільшенні штату і фінансування?

— Безперечно, така потреба існує.

В ідеалі нам потрібен ще один окремий напрям або відділ, який би зосереджувався на реалізації мовної політики – з акцентом не лише на контроль, а й на просвітництво, популяризацію української мови, моніторинг законодавчих ініціатив. Така команда могла б роз'яснювати, інформувати, формувати довіру й підтримку до мовного закону з боку суспільства. Зараз ми переважно змушені реагувати.

— Мовні штрафи, їх необхідність і ефективність. Періодично це питання порушується. Зокрема, один із ваших конкурентів в конкурсі на посаду раніше критикував підхід зі штрафами. Є у ваших планах ініційовувати якісь зміни: збільшення, диференціювання?

— На сьогодні ми, керуючись Кодексом України про адміністративні правопорушення, розглядаємо справи виключно щодо фізичних осіб.

Але, якщо буде ухвалено новий Адміністративний кодекс, то там передбачено розмежування відповідальності – окремо для фізичних, і окремо для юридичних осіб. Це означатиме і диференціацію розмірів штрафів: погодьтеся, штраф для великої компанії та для окремої людини не можуть бути однаковими за впливом.

Водночас хочу наголосити: уповноважений не має мети карати.

Штраф – це не самоціль, це вже крайній захід. Але коли людина свідомо ігнорує закон, коли є очевидна зневага – тоді держава має реагувати. І ця відповідальність повинна бути не лише персональною, а й корпоративною, коли порушення йдуть з боку бізнесу чи організацій. Ми, як суспільство, маємо рухатися до того, щоб мова не потребувала штрафного захисту – але

зараз, на жаль, ще є ситуації, коли без цього не обійтися. І в таких випадках держава повинна мати ефективні інструменти реагування.

— Чи є необхідність збільшувати мовні штрафи?

— Сьогодні я не бачу потреби в підвищенні мовних штрафів. Ми живемо у надзвичайно складний час – війна триває, люди втрачають домівки, рідних, джерела доходу.

І в таких умовах говорити про посилення каральних інструментів — не просто недоречно, а й, на мою думку, ***морально чутливо***.

Я переконана, що наша мовна політика має бути в першу чергу про підтримку, розуміння, про єднання навколо спільного – а не про страх покарання. Звісно, закон має діяти. І там, де є свідоме, демонстративне порушення — реагувати потрібно. Але загалом ми маємо дбати не про те, як карати більше, а як порушень уникати взагалі — через діалог, просвіту, повагу.

Система штрафів вже існує, і вона працює. Але в нинішній ситуації головне – зберегти баланс. Дай Боже, після перемоги ми зможемо переосмислити багато речей – зокрема, як краще будувати мовну політику в мирний час: можливо, більш глибоко, системно, з урахуванням змін у суспільстві, яке стрімко дорослішає. А поки – моя позиція така: не варто зараз посилювати санкції. Треба підтримувати людей і будувати містки, а не стіни.

— Які ви бачите інструменти, щоб переконати російськомовних українців ставати як ви зазначали "позитивним мовним прикладом" для своїх дітей, якщо їх не переконало ні 11 років російської агресії, ні 3,5 років повномасштабної війни з РФ?

— Це надзвичайно складне запитання – болюче і, правду кажучи, для мене особисто поки без остаточної відповіді. Бо коли понад одинадцять років триває війна, коли вже три з половиною роки ми живемо в реальності повномасштабного вторгнення, де щодня гинуть українці – й діти, і батьки, і захисники – то здається, що будь-які аргументи вже озвучено. І якщо цього недостатньо, то що ще може вплинути?

Але я не маю права зневірюватися. Бо якраз у мові – не лише культурна чи політична приналежність, а внутрішня свобода. І саме мова – перший бар'єр від імперського контролю, від пропаганди, від вторинності. Переконати когось лише словами сьогодні складно. Люди мають самі дозріти до розуміння, що українська – це не про «мову вивіски», а про спосіб мислення, про ідентичність, про силу. Я вірю, що питома частина тих, хто досі не зробив цей вибір, не байдужі – просто вони ще не мали внутрішнього поштовху. І часто цей поштовх – не зовнішній тиск, не осуд, а приклад. Приклад середовища, вчителів, сусідів, дітей.

Саме тому я говорю про необхідність позитивного мовного прикладу. Особливо – в родині. Адже саме через мову ми передаємо дитині уявлення про світ, про себе, про Україну. Якщо це робити змалечку – у дитячому садочку, у школі – тоді мова буде органічною частиною особистості. Тому, якщо говорити про інструменти, то вони мають бути м'якими, але послідовними. Має бути цілеспрямована державна політика: якісна дошкільна освіта українською, підтримка українського культурного продукту, доступні курси з вивчення української мови, якісне україномовне телебачення. Це – система підтримки, а не лише контролю. І, звісно, це відповідальність кожного дорослого.

— Російська мова у війську. Це досить чутливе питання. Чи варто з цим щось робити до закінчення війни?

— Так, це справді чутливе питання. Але, знаєте, мені здається, воно не настільки складне, як часто намагаються подати. Ми самі його ускладнюємо – емоціями, гучними заголовками, непродуктивними протиставленнями. А насправді відповідь значно простіша, якщо ми подивимось на реальність із повагою й вдячністю. Ще жоден воїн, який сьогодні тримає оборону країни, не сказав, що він боронить «право говорити російською». Вони воюють за Україну, за свободу, за життя своїх побратимів, за майбутнє своїх дітей. Просто багато з них – родом з російськомовного середовища, і це реальність, яку не можна перекреслити.

Так, відповідно до мовного законодавства, командири й керівний склад зобов'язані використовувати державну мову у службовій комунікації. І в багатьох підрозділах це вже стало нормою – не як формальність, а як частина армійської культури.

Я переконана: той, хто пройшов війну, хто бачив обличчя ворога і втрати серед своїх, – він чудово розуміє, що російська мова не є «нейтральною». Але це розуміння має визріти природно, зсередини. Ми не можемо і не маємо права нав'язувати це в момент, коли ці люди віддають найдорожче заради країни. Тому моя позиція – не форсувати. Не робити це політичним протистоянням. Замість того – створювати умови, щоби перехід на українську був легким та невимушеним. І так буде. Бо війна змінює свідомість. І ці зміни вже відбуваються – просто не на камери. Після перемоги – так, ми продовжимо цю розмову. Але вже не з тиском, а з вдячністю й довірою. Бо саме ті, хто сьогодні боронить Україну, будуть її відновлювати – і я впевнена, що мова буде невіддільною частиною цього оновлення.

—]Коли тривав конкурс на мовного омбудсмена, письменник і перекладач, засновник та автор YouTube-каналу "Твоя підпільна гуманітарка" Остап Українець заявив, що погодився стати військовим представником в Секретаріаті уповноваженого, за пропозицію одного із

кандидатів. Чи розглядаєте ви можливість запровадження посади "військового представника"?

— Справді, у складі нашого Секретаріату вже є ветеран – Ігор Спірідонов, який представляє Уповноваженого в місті Києві. І його присутність у команді – дуже важлива для нас. Бо Ігор не з теоретичних джерел знає, чим живе військова спільнота. Він сам пройшов цей шлях, має тісні зв'язки з побратимами, глибоко розуміє, як звучать, сприймаються і трансформуються мовні питання всередині армії. Завдяки йому та іншим колегам ми вже сьогодні маємо живий зв'язок з ветеранами, волонтерами, фронтовими спільнотами. Секретаріат уповноваженого є надзвичайно патріотичним осередком. Горнило російсько-української війни пройшов голова Секретаріату Юрій Зубко, сьогодні продовжують воювати наші колеги: Сергій Рябенко, Андрій Рибалко, Анатолій Грива, Максим Декар.

Щодо можливості запровадження окремої посади «військового представника» – це цікава і потенційно продуктивна ідея. Особливо в контексті майбутнього, коли ми переходитимемо від війни до відновлення й реінтеграції суспільства. Військові мають величезний авторитет, вони є моральними лідерами, а отже – носіями впливу, зокрема і мовного. Їхній голос важливий у цій розмові. Але водночас маємо бути чесними: на сьогодні немає чіткого механізму, як така посада може функціонувати безпосередньо у війську або на фронті. Але якщо така ініціатива – в якійсь формі – стане реальною, підтриманою на рівні держави, Міністерства оборони, і знайде підтримку в самій військовій спільноті – ми, безумовно, готові до співпраці.

— Нещодавно в ефірі ви заявили, що мовна реінтеграція окупованих територій "має бути поетапною, добровільною, і обов'язково в контексті загального курсу українізації, яка триває в державі". Розкажіть будь ласка більше детально, що ви мали на увазі під "поетапною" і "добровільною"?

— Так, справді, я вважаю, що мовна реінтеграція має бути поетапною, добровільною і ***проходити у гармонії з тією українізацією, яка вже сьогодні поступово відбувається в країні***.

Це – не про поступки, а про мудру, виважену стратегію, яка враховує контекст, досвід і травми людей.

(1) — По-перше, поетапність. Ми не можемо очікувати, що люди, які роками – а в деяких випадках і десятиліттями – жили в ізоляції від українського інформаційного, мовного й культурного простору, просто за помахом указу перейдуть на українську. Це нереалістично. І це не працює. Поетапність означає, що мовна політика на цих територіях має бути не лише юридичною нормою, а й процесом: через освіту, медіа, культуру, символічні кроки,

підтримку місцевих ініціатив, повернення українського книжкового ринку, дитячих гуртків, україномовних шкіл, бібліотек.

(2) — По-друге, добровільність. Це не означає, що мова держави – опціональна. Це означає, що ми не повинні приходити з силовим тиском або адміністративними «каральними» методами. Люди повинні самі побачити: українська – це мова майбутнього, мова підтримки, мова нових можливостей. І коли це відбувається не через страх, а через довіру – тоді й перехід на українську відбувається органічно. Тут дуже важливою буде роль місцевих лідерів думок, учителів, бібліотекарів, митців, ветеранів – усіх, хто має авторитет у своїй громаді.

Ще один дуже важливий момент: ми не маємо досвіду реінтеграції деокупованих територій. Але й світ не має універсальних рецептів, як повертати території після настільки тривалого періоду агресії, пропаганди і руйнації. Тому ми маємо створити свою власну модель – з урахуванням нашого мовного законодавства, нашої історії, нашої травми і нашої сили.

До речі, не всі окуповані території були російськомовними. Є багато сіл, наприклад, на Луганщині, де історично зберігалася українська мова, попри всі радянські зусилля її витіснити. І саме такі громади можуть стати опорними точками для відновлення – як осередки культурної пам’яті, локального досвіду, автентичності. Наше завдання – не лише «повернути мову», а підтримати ті мовні й культурні спільноти, які ніколи її не втрачали.

Мовна реінтеграція – це не кампанія. Це – тривалий шлях. Це справді важливе питання, яке сьогодні не має однозначної відповіді – і саме тому його треба починати обговорювати вже зараз, до деокупації, щоб бути готовими діяти виважено та системно.

— А з точки зору юридичної складової, чи потрібно буде ухвалювати перехідне мовне законодавство для деокупованих територій, щоб на якийсь час відтермінувати вступу в силу на тих територіях мовного законодавства після деокупації?

— З юридичної точки зору, я не думаю, що необхідно ухвалювати окреме перехідне мовне законодавство. Закон "Про забезпечення функціонування української мови як державної" вже є рамковим і гнучким у багатьох аспектах. До того ж, ми знаємо, що процес внесення змін до законодавства часто є тривалим і складним – а реінтеграція потребуватиме швидких, чутливих рішень. Тому замість законодавчих відтермінувань варто зосередитися на управлінських і програмних інструментах реалізації цього закону.

Очевидно, що відразу після звільнення територій ми не зможемо автоматично застосувати всі механізми державного контролю так, як це працює на неокупованій частині країни. Це не буде продуктивно, і точно не буде

гуманно. Людям треба буде дати час – оговтатися, звикнути до безпеки, відчути довіру до держави. І саме в цей момент держава має проявити себе як партнер, а не контролер.

Перш за все, має бути масова програма безкоштовного вивчення української мови – доступна, без бюрократичних бар'єрів. Це можуть бути курси в громадах, онлайн-платформи, інтегровані освітні ініціативи. Водночас – розширення україномовного культурного контенту, книжок, дитячих програм, медіа, які повертатимуть людям відчуття своєї приналежності до великої культурної спільноти.

Тому я бачу потребу не в зміні законодавства, а в гнучкому підході до реалізації вже наявного мовного закону. Зі стратегічним розумінням, що мовна реінтеграція – це частина великої суспільної реінтеграції. І вона не може бути одномоментною. Вона має бути послідовною, людяною – але з чітким вектором.

— Яка ваша позиція щодо *блокування російської музики* на Apple Music, Spotify, YouTube Music та інших платформах? Яким шляхом це можна реалізувати?

— Моя позиція – однозначна. ***Поширення такого контенту в Україні сьогодні є не просто парадоксом, а фактично викликом національній безпеці та культурній ідентичності.***

Російська музика, особливо та, що створена або підтримується особами, які відкрито схвалюють агресивну політику Росії, має бути максимально обмежена на наших інформаційних просторах.

Один із найбільш дієвих шляхів – це звернення до монополістів та великих світових платформ із чіткою позицією на основі українського законодавства.

Зокрема,

> — у 15-й статті закону «Про культуру» прямо прописано унеможливлення виконання пісенного та іншого культурного продукту громадянами Росії або тими, хто підтримує агресивну політику держави-агресора.

Стаття 15. Розповсюдження та популяризація творів літератури і мистецтва

1. Заклади та працівники культури вільно розповсюджують та популяризують з дотриманням вимог законодавства твори літератури і мистецтва, самостійно визначають репертуар, програми, зміст і форми гастрольно-концертної, виставкової, бібліотечно-інформаційної та іншої діяльності у сфері культури.

У випадках, визначених законом, діяльність закладів та працівників культури на території України, визначена цією частиною, може бути обмежена.

{Частину першу статті 15 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 2310-IX від 19.06.2022}

2. Забороняється на території України публічне виконання, публічний показ, публічна демонстрація, публічне сповіщення (доведення до загального відома, в тому числі через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за її власним вибором) фонограм, відеограм та музичних кліпів, які: містять зафіксоване виконання музичного недраматичного твору з текстом, здійснене співаком (співачкою), який є або був у будь-який період після 1991 року громадянином держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором (далі - держава-агресор), за винятком колишніх громадян держави-агресора, які є або на момент смерті були громадянами України і не мають (не мали на момент смерті) громадянства держави-агресора, та/або вироблені фізичною особою та/або юридичною особою, яка на момент їх оприлюднення була, відповідно, громадянином або зареєстрована в державі, яку в будь-який час визнано державою-агресором.

Така заборона не застосовується до вищезазначених фонограм, відеограм та музичних кліпів, які поширюються (використовуються):

під час ретрансляції (кабельної ретрансляції) провайдерами програмної послуги передач (програм) іноземних організацій мовлення (окрім організацій мовлення держави-агресора);

у складі фільмів;

у випадках та в обсязі, визначених пунктами 1-7 та 11 статті 21 Закону України "Про авторське право та суміжні права";

як неосновні (технічні) елементи (фрагменти) звукового ряду телевізійних передач, створених до 20 лютого 2014 року, або

які були вироблені (створені) до 20 лютого 2014 року та які містять зафіксоване виконання, здійснене співаком (співачкою) - громадянином України на момент фіксації такого виконання.

Така заборона не застосовується також до фонограм, відеограм, музичних кліпів, які містять зафіксоване виконання, здійснене співаком (співачкою), якого (яку) включено до Переліку музичних виконавців (співаків) держави-агресора, які засуджують агресію проти України (далі - Перелік).

Рис1

До Переліку включаються громадяни держави-агресора - виконавці (співаки) музичних недраматичних творів із текстом (пісень), в тому числі ті, які беруть участь у гастрольних заходах, які подали заяву встановленої форми та декларацію на підтримку суверенітету і територіальної цілісності України у межах міжнародно визнаного державного кордону, що містить заклик до держави-агресора негайно припинити агресію проти України, зобов'язання утримуватися від будь-яких дій чи кроків, які могли б свідчити про підтримку агресії проти України, згоду на публікацію такої декларації та які не входять до Переліку осіб, які створюють загрозу національній безпеці.

Заява про включення до Переліку подається до Служби безпеки України такою особою, її законним представником, організатором гастрольного заходу або правовласником, який має право надавати дозволи на використання в Україні творів у виконанні цієї особи.

Форма, зміст, порядок подання і розгляду заяви про включення до Переліку, форма, зміст та вимоги до оформлення декларації визначаються Службою безпеки України за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури.

Невідповідність заяв та/або дій особи підписаній декларації є підставою для відмови у її включенні до Переліку або для її виключення з Переліку.

Включення до Переліку та виключення з нього здійснюються на підставі відповідного рішення Служби безпеки України, що приймається за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури, і невідкладно, але не пізніше двох робочих днів, направляється до апарату Ради національної безпеки і оборони України.

Апарат Ради національної безпеки і оборони України оприлюднює Перелік на офіційному веб-сайті Ради національної безпеки і оборони України та забезпечує його своєчасне оновлення.

Виключення із переліку може здійснюватися також на підставі подання Ради національної безпеки і оборони України, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення або центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури, яке направляється до Служби безпеки України для опрацювання та прийняття рішення.

Служба безпеки України має право не розкривати підстав, що стали причиною відмови у включенні особи до Переліку чи виключення із нього.

Рис2

Саме на цю законодавчу базу ми можемо спиратися, вимагаючи від стрімінгових платформ дотримання наших національних інтересів. Крім того, важливо, щоб такі ініціативи підтримувалися на рівні РНБО та інших державних органів – це додасть їм ваги та офіційного статусу, що у свою чергу підвищить шанси на успішне впровадження відповідних обмежень. Наразі вже створена робоча група при Директораті з питань внутрішньої та гуманітарної політики ОП України, де ми беремо участь.

Таким чином, я вважаю, що блокування російської музики на популярних платформах – це необхідний крок для захисту культурного простору України. Водночас, цей процес повинен бути чітко врегульованим, прозорим і

відповідати законодавчим нормам, щоб ми не тільки відстоювали свої національні інтереси, а й діяли в межах правового поля, викликаючи розуміння і підтримку як у громадян України, так і в міжнародної спільноти.

— Це ми говорили про *російську музику*, а чи потрібно щось робити із *російськомовною піснею українських виконавців*?

— Щодо російськомовної пісні українських виконавців – це дійсно делікатне і непросте питання.

На сьогодні чинне мовне законодавство не передбачає санкцій чи обмежень щодо творчого продукту, створеного мовою, якою є російська, навіть якщо це пісні українських артистів.

Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної» фокусується на забезпеченні функціонування української мови в публічній сфері, але не регулює безпосередньо вибір мови творчості окремих митців.

Водночас ми бачимо потужний суспільний запит на посилення мовної ідентичності саме у сфері культури.

У соціальних мережах та громадських дискусіях дедалі частіше лунають заклики до підтримки української мови в музиці та мистецтві загалом.

Багато хто вважає, що навіть творчість українських виконавців має бути максимально україномовною, особливо у цей критичний для країни час, коли мова – символ опору та національної єдності.

З огляду на це, є підстави для того, щоб розглянути можливість внесення відповідних змін до законодавства.

Наразі Комітет Верховної Ради з гуманітарної політики готується до розгляду правок до мовного законодавства, і це відкриває вікно можливостей для обговорення і впровадження нових норм, які могли б врегулювати питання використання російської мови в творчості українських митців.

Опираючись на громадянську ініціативи, ми можемо активно долучатися до цього процесу – формувати пропозиції, вести дискусії, обговорювати ці питання з експертами, законодавцями та суспільством. Важливо, щоб це було зроблено з розумінням культурної специфіки, свободи творчості та водночас у контексті захисту української мови як основного символу нашої державності.

— Зараз на сайті Кабінету міністрів проходить збір підписів за *петицію про обмеження друку і розповсюдження російськомовної друкованої продукції*. Один із закликів - заборонити розповсюдження продукції російською мовою на території України у будь-який спосіб. Яка ваша позиція щодо такого підходу?

— Я повністю розумію емоції людей, які підтримують цю петицію.

Поширення російськомовної книжкової продукції в умовах війни – це виклик нашій культурній безпеці.

Але **ми не можемо порушувати Конституцію України, яка гарантує право на вільне використання мов нацменшин**.

А під час воєнного стану зміни до Конституції взагалі заборонені.

Втім, це не означає, що ми повинні мовчати.

Держава вже ***обмежує імпорт*** книжок з Росії та Білорусі, діють квоти на українську книгу, і ***цей курс має бути посилений***.

Наш шлях – не через заборону, а через утвердження українського: підтримка авторів, перекладів, видавців, просування української книги на кожному рівні.

— Серед інших, у петиції є ще пропозиція обмежити ввезення на територію України продукції російською мовою - не більше однієї одиниці продукції на особу. Чи варто державі втручатися так далеко в особисті справи громадян?

— Ні, я не вважаю, що держава має заходити настільки глибоко в особистий простір людини. Україна – демократична держава.

І всі наші революції, і ця жорстока війна – саме за те, щоб людина почувалася вільною, щоб у своєму приватному житті вона могла залишатися собою.

Повага до гідності – це основа нашої державності.

Є принципове розмежування:

> **— публічна сфера – так, вона має бути україномовною, захищеною і стійкою до російського культурного впливу.**

Але приватне життя людини – це табу для державного втручання. Контроль за тим, скільки книжок якою мовою привозить людина у валізі – це вже не про мову, це про свободу, яку ми з вами щодня виборюємо.

Тому я за сильну мовну політику, але в межах Конституції, мовного законодавства, зрештою, здорового глузду і з повагою до людської гідності.

— На які поступки у мовному питанні Україні варто чи не варто йти у комунікації з *Угорщиною*. Чи варто угорську мову виокремлювати і привілеювати серед інших мов Європейського Союзу?

— Я не бачу жодних підстав для того, щоб виокремлювати чи надавати привілеї угорській мові серед інших мов національних спільнот або мов Європейського Союзу.

Україна – багатонаціональна держава, і ми з повагою ставимося до всіх національних меншин. Але водночас усі громадяни, незалежно від етнічного походження, мають бути рівними перед законом. І цей закон визначає українську мову єдиною державною і мовою міжнаціонального спілкування.

Ми всі були в Закарпатті, ми знаємо реальну ситуацію – права угорської громади не утискаються. Навпаки, в багатьох громадах ця мова звучить у побуті, в освіті, в культурному житті. І жодна інша національна спільнота не вимагає для себе окремих умов чи винятків. Чому тоді маємо робити виняток саме для однієї? Комунікація з європейськими партнерами важлива, але вона не має відбуватися коштом нашого суверенного права формувати власну гуманітарну політику. Українська мова – це те, що об'єднує громадян, що забезпечує єдність і цілісність держави. Тому будь-які корективи до мовного законодавства в частині виокремлення окремих мов були б, на мою думку, помилковими та неприйнятними.

— Нещодавно ви зробили заяву щодо *неприйнятності надання російській мові статус офіційної*, що начебто є однією із умов Росії для припинення війни. На вашу думку наскільки це питання є наріжним і непохитним, якщо йтиметься про реальну мирну угоду?

— Росія не вперше *намагається вдарити по наших «духовних скрижалях» – мові, вірі, культурній ідентичності*. Це їхній звичний інструмент впливу, а не новина.

Спроба нав'язати російську мову як другу державну – це не про права громадян, це спроба розколоти українське суспільство, внести внутрішню дестабілізацію, підважити саму суть української державності.

Для Кремля це завжди було більше, ніж питання лінгвістики – це спосіб тримати під контролем, це колоніальна спадщина, яку ми відкинули й не збираємося повертати.

Українська мова – це не лише норма Конституції.

Це – символ нашої незалежності, нашого спротиву, нашої гідності.

І саме тому *10 стаття* основного закону України, яка закріплює українську як єдину державну мову, є недоторканною. Вона – *не предмет торгу*. Вона наріжним каменем державності.

Я впевнена, що

— ні переговорна група, ні гарант Конституції – президент, не поставлять мову на шальки терезів у переговорах.

Бо і мова і віра - це душа нації. А душею не торгують. Тим більше з тими, хто прийшов її знищити.

— Тобто, на вашу думку мова, *це червона лінія*, за яку не можна переступати?

— Так, абсолютно – це і є червона лінія, за яку не можна переступати.

Мова – це основа нашої ідентичності, культурної пам’яті, державності.

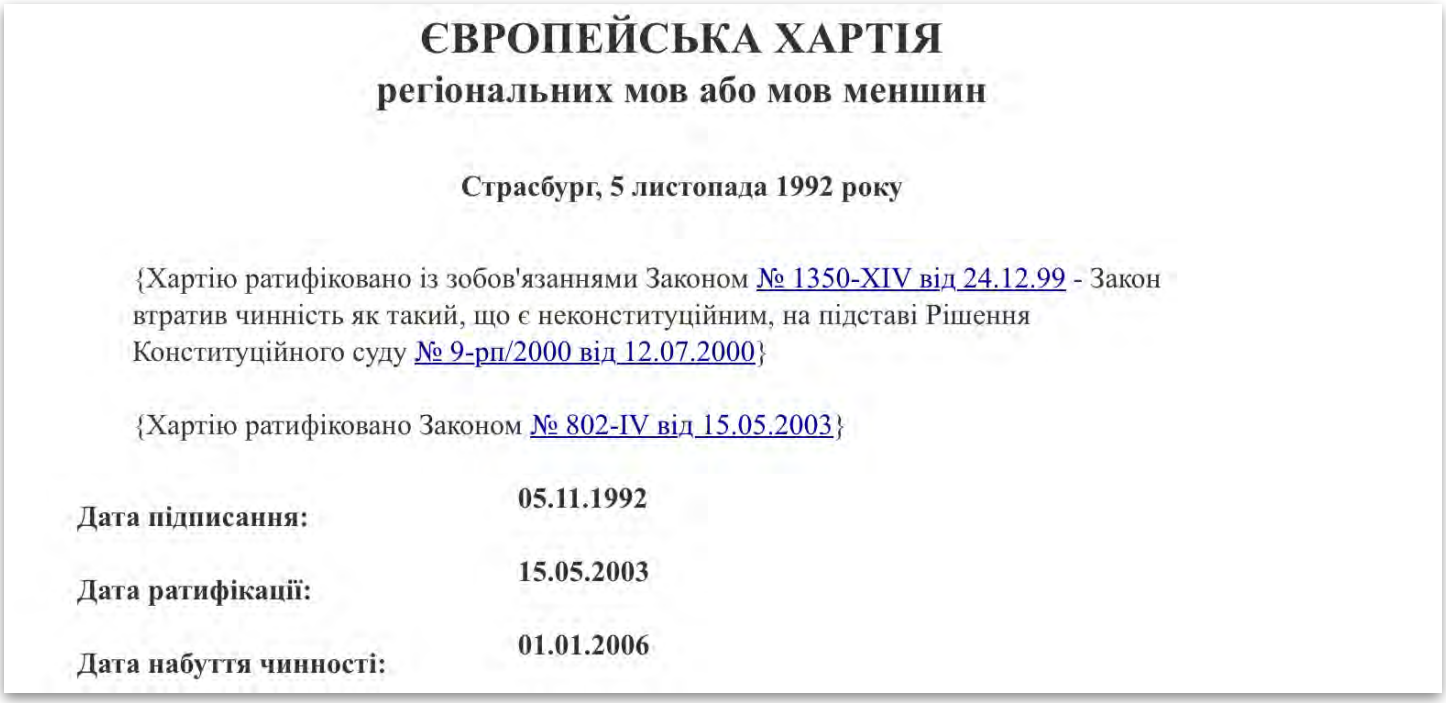
Якщо ми сьогодні погодимось на білінгвізм під тиском чи як "компроміс" – це буде відкатом до старої колоніальної моделі, де українська знову стане маргінальною, «домашньою», а в публічному просторі домінуватиме мова імперії.

— Ми це вже проходили: коли українську мову називали «неконкурентною», «селюцькою», коли її витісняли з освіти, армії, культури, інших державних інституцій.

Якщо ми відступимо – це буде початок кінця нашої боротьби за гідність. Тому так, українська мова – це принцип. Це межа, яку не можна порушити ні за яких умов. І держава, і суспільство мають стояти на цьому непохитно.

— Які три головні завдання на 2025 рік ви ставите перед собою як уповноваженою?

— На 2025 рік я бачу ***три ключові завдання***, які мають стратегічне значення для мовної політики України.

ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ
регіональних мов або мов меншин

Страсбург, 5 листопада 1992 року

{Хартію ратифіковано із зобов'язаннями Законом № 1350-XIV від 24.12.99 - Закон втратив чинність як такий, що є неконституційним, на підставі Рішення Конституційного суду № 9-рп/2000 від 12.07.2000}

{Хартію ратифіковано Законом № 802-IV від 15.05.2003}

Дата підписання:	**05.11.1992**
Дата ратифікації:	**15.05.2003**
Дата набуття чинності:	**01.01.2006**

Перше – це активізація роботи уряду щодо ***ухвалення нової редакції*** *Європейської хартії регіональних або міноритарних мов*.

> І це не просто формальність. **Хартія має відповідати нашому законодавству, нашим реаліям і нашому досвіду боротьби за державність**. Тим більше зараз, коли у публічному просторі з'являються небезпечні чутки про мовні вимоги Росії – ми маємо випереджати виклики, а не реагувати постфактум. Це питання нашого голосу в Європі та нашої суб'єктності.

Друге завдання – ухвалення ***закону про українську жестову мову***.

> Для мене це питання справедливості. Ми не можемо залишати пів мільйона наших громадян на узбіччі мовної політики. Вони заслуговують на повноцінне включення в український культурний та інформаційний простір. Наразі люди змушені послуговуватись застарілою, фактично радянською мовною системою. Ми зобов'язані дати їм власну, українську жестову мову - офіційну, визнану, захищену.

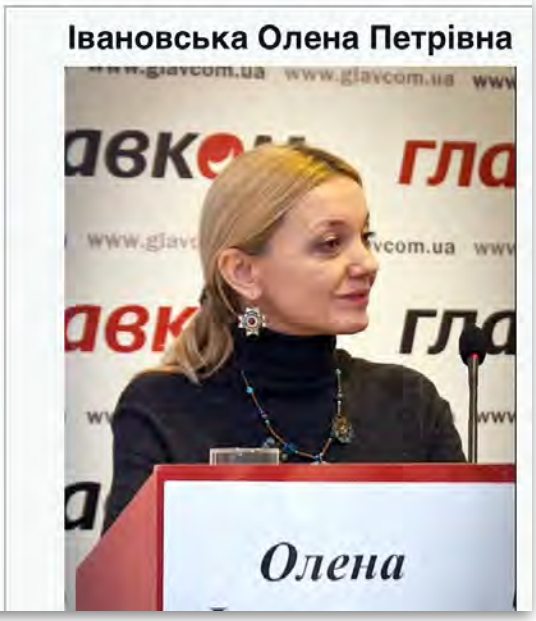
Третє – створення та системне державне забезпечення ***безкоштовних курсів української мови***

> для всіх охочих, хто прагне перейти на українську. Громадські ініціативи сьогодні роблять неймовірно багато – і ми їм дуже вдячні. Але це має бути не лише волонтерський подвиг. Держава має взяти на себе відповідальність і продемонструвати: наша мовна політика не лише декларативна, а підкріплена реальними інструментами підтримки.

***

Олена Петрівна Івановська, до шлюбу **Гончарук** (нар. 10 березня 1968, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область) — українська фольклористка, професор, доктор філологічних наук, завідувач кафедри фольклористики КНУ ім. Шевченка, заступник директора Інституту філології КНУ з виховної роботи. Член науково-методичної комісії Інституту філології КНУ, Експертної ради ВАК України. Член редколегій наукового збірника «Література. Фольклор. Проблема поетики»[1] та науково-освітнього часопису «Міфологія і фольклор»[2].

З 15 липня 2025 року - Уповноважена з захисту державної мови[3].

***

№ 1.100

Жду кое-какие данные, чтобы дополнить картинку по войне

2025-07-29

Копытько

Пока – живописный пример, с чем нам придётся иметь дело, даже если вдруг война внезапно замёрзнет по ЛБС. Или даже если враг внезапно убежит на границу 2013 г.

Для наглядности возьмём два параллельных сюжета в Украине и России через призму официальных документов.

Язык и культура. Ибо по легенде это ж наше всё!

Если коротко, то суть в двух абзацах:

1) Державна політика у сфері культури - нормативно-правова, регуляторна (адміністративна, економічна, фінансова) та публічна діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, спрямована на забезпечення культурних потреб громадян відповідно до пріоритетів суспільного розвитку

(из нашего закона «Про культуру»)

2) Государственная культурная политика понимается как широкое межотраслевое (!) явление, охватывающее все виды культурной деятельности, социальные и гуманитарные науки, образование, межнациональные

отношения, вопросы поддержки и продвижения российской культуры за рубежом, международного гуманитарного и культурного сотрудничества, воспитания и самовоспитания граждан, просвещения, развития детского и молодежного движения, информационного пространства страны.

(из Основ государственной культурной политики РФ и Стратегии государственной культурной политики РФ)

Детали

(1)

1. Кабинет Министров Украины 28 марта 2025 г. утвердил (распоряжение № 293-р) ***Стратегию развития культуры в Украине на период до 2030*** г., а также операционный план её реализации в 2025-2027 гг.

С уважением отношусь к труду авторов Стратегии, ибо в целом представляю рамки, в которых им пришлось работать. Подобный документ нужен как для реальных дел, но и как формальный элемент коммуникации с теми же партнёрами. Поэтому цепляться к словам смысла нет.

Правительство РФ утвердило ***Стратегию государственной культурной политики на период до 2030*** года 11 сентября 2024 г. (распоряжение № 2501-р).

Т.е., документы свежие и сопоставимы по срокам. По сути, должны воплощаться параллельно. Для интереса советую почитать оба.

(2)

2. Кабинет Министров Украины распоряжением №243-р от 15 марта 2024 г. утвердил ***Державну цільову національно-культурну програму забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030*** року.

Это прикладной документ, в который видоизменилась (сузившись) ***Стратегія популяризації української мови до 2030*** року “Сильна мова - успішна держава”, принятая в 2019 г.

Путин 11 июля 2025 г. утвердил ***Основы государственной языковой политики Российской Федерации***. За сим ещё последует всеобъемлющий прикладной документ от Правительства РФ. Однако общие подходы сопоставить можно. Также помогает логика внесения изменений в закон «О государственном языке РФ» (от 2005 г.) и другие шаги.

А теперь следите за руками.

(3)

3. В перечне задач государственной языковой (!) политики РФ (п.20 Основ) есть подпункт: о) сохранение и развитие уникальной сети специализированных детских библиотек и сети школьных (!) библиотек.

Год назад (22.08.2024 г.) Путин переформатировал Совет при Президенте РФ по русскому языку в Совет при Президенте РФ по реализации государственной политики в сфере поддержки русского языка и языков народов РФ.

Среди прочих, членом указанного совета является Жукова Татьяна Дмитриевна - президент Ассоциации школьных библиотекарей русского мира. Данная организация была переименована в 2015 г., до этого называлась Русская школьная библиотечная ассоциация.

Ассоциация декларирует, что у неё более 40 тыс. членов. Даже если меньше, не принципиально

> **– это общероссийская сеть из десятков тысяч человек, которые принимают одинаковый сигнал и превращают его в оргусилия.**

На заседании совета по языковой (!) политике 05.11.24 Путин озвучил такое:

"Особого внимания требуют школьные библиотеки. Уверен, их место в современной системе образования может быть гораздо более значимым. Они должны стать для ребят точками притяжения, пространством знаний, а педагоги-библиотекари – авторитетными, знающими наставниками, активно участвующими в воспитательном процессе. Они могут вести программы дополнительного образования, стать организаторами мероприятий, связанных с актуальными событиями и памятными датами"…

Ну, и т.д.

(4)

4. Итого.

В России власть воспринимает большинство задач (в когнитивной сфере – практически все) как интегральные и межотраслевые.

В Украине за ооооочень… редким исключением всё построено как узкая отраслевая деятельность. Ведомство-жертва пытается что-то исполнить, остальные отбиваются от его приставаний.

Поэтому в языковой (!) политике РФ школьные библиотеки замкнуты на самый верхний уровень власти и присутствуют в документах стратегического планирования, целый Путин упоминает их голосом через рот.

А у нас школьных библиотек нет не то, что в языковой политике – они отсутствуют даже в блоке, который касается чтения! Потому что для Минкульта они не существуют.

Хотя, повторюсь, **это самая разветвлённая сеть для работы с людьми на земле.**

Российское государство мыслит *механизмами* и *сетями*.

Украинское государство мыслит, мягко говоря, иначе.

> — В том числе – из-за уничтожения горизонтальных связей вследствие бесконечных «реформ» и вымывания кадров (посмотрите статистику НАДС).

Минусы российского подхода – излишняя *громоздкость* и *бюрократизация*.

Плюс в том, что

> **— *межотраслевой подход* даёт эффект максимального масштабирования и приводит не к количественным, а к качественным изменениям.**

Естественно, там масса своих проблем. Но интегральный (синтетический) подход даёт преимущество на больших масштабах и длинных дистанциях.

Из самого наглядного.

В РФ воссоздали пионеров в виде «Движения первых», базой которых являются те же школы. Под эгидой «ДП» развернули чемпионат по гонкам на дронах, в этом году охвачено 73 региона, 16 тыс. участников подали заявки.

Месяц назад Путин официально поручил организовать с 2026 г. всероссийский чемпионат по гонкам на дронах, понизив возраст участников с 10 до 7 лет. Школы активно насыщаются минитреками и другим оборудованием.

Де-факто российская армия начнёт получать с конвейера базово подготовленных призывников-пилотов десятками тысяч, из которых тысячи будут дообучены и станут эффективными солдатами.

Это образование?

Это молодёжная политика?

Или это оборона?

У нас такие вещи возникают как исключение.

— Потому что для разворачивания большого межотраслевого процесса нужен инициатор. А инициатор, т.е., человек с явной мотивацией – это автоматически «коррупционер» и посягатель на границы полномочий. Ату его/её!

В порядке конспирологии мне всё чаще кажется, что

— какие-то очень умные злодеи специально отслеживают, чтобы у нас в принципе не могло получиться ничего длинного, особенно – когда речь идёт о суверенитете.

Что-то наметилось и начинает катиться - сразу же возникает «реформа». И привет.

Вот эта Россия с её бюрократической культурой никуда не денется, даже если Путин захлебнётся кефиром.

И она рано или поздно затопчет наше сообщество партизанских отрядов, если не будет изменений.

Речь не о том, что надо воспроизвести российскую практику. У нас не получится, даже если захотим, разные условия.

А о том, что **отраслевой краткосрочный подход неизбежно ведёт в тупик.**

Из него надо выползать. Что эпически сложно в горячей фазе войны, но альтернатива – плохая.

***

№ 1.101

Самміт в Шанхаі: Китай офіційно заговорив про заміну ООН і як нам не опинитися в іще одному епіцентрі вибуху

2025-09-02

Денисенко

Керівник Китаю заявив про *необхідність створення нової системи управління світом.*

Де-факто, КНР вперше так відкрито висловилася про заміну системи ООН

(1)

Заява Сі була максимально розмита. Там немає жодної конкретики, але її можна трактувати, як асиметричну відповідь США, які, де-факто, на наших

очах ховають СОТ, а відтак і правила торгівлі, які працювали в останні десятиліття.

(2)

Китай вирішив піти далі і подивитися глобальніше: КНР пропонує почати дискусію про повний перегляд системи безпеки у світі. Але робить це в класичній китайській манері: дуже розмито, максимально толерантно до всіх інших, але явно прицілюючись на лідерство в цьому процесі.

(3)

Повторюся: жодної конкретики. Ніхто не розуміє яким буде другий крок Китаю і коли цей крок буде зроблено. Але в Шанхаї Сі дав старт цьому процесу, який, здається, у нас практично ніхто не помітив (для нас нічого не варта заява Януковича куди важливіша).

(4)

На перший погляд може здатися, що нас це не стосується. Але навіть в короткостроковій перспективі, коли на перший погляд, всі світові інституції працюватимуть в штатному режимі, ми маємо звернути увагу на наступні моменти:

1) - Головним полем битви Китай-США залишається Європа. США хочуть перетворити ЄС на проксі, чиїми руками і головне грішми, вони спробують вирішувати свої глобальні цілі;

2) - Зараз нам важливо дивитися на те, як себе поведе Євроопа в питанні санкцій щодо Індії, адже це буде тим лакмусовим папірцем, як далі США схилятимуть вести себе європейців по відношенню до Китаю.

3) - Нагадаю всім, що Україна живе і наступні роки житиме за гроші Європи. А тому ці всі питання є для нас є визначальними.

(5)

Наша головна проблема **полягає в тому, що навіть на експертному рівні ми не хочемо дивитися на ці речі хоч трохи ширше.**

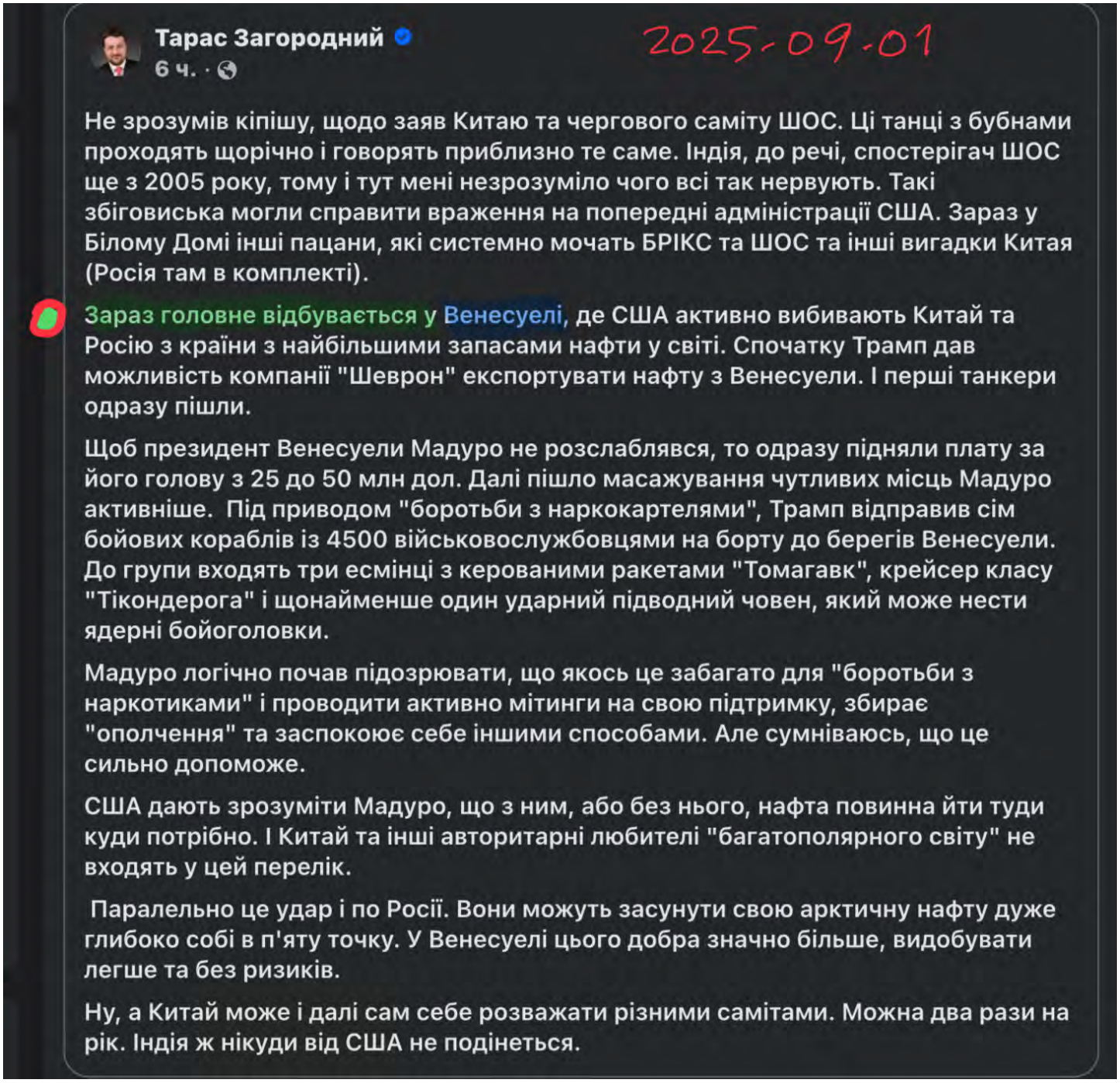
Ми або примітивізуємо процеси або ж граємося в конспірологію.

В світі почалися тектонічні зсуви до яких ми взагалі не готові.

І найгірше, ми не хочемо навіть повірити в те, що ці зсуви почалися.

***

№ 1.102

Тарас Загородний
6 ч. ·

2025-09-01

Не зрозумів кіпішу, щодо заяв Китаю та чергового саміту ШОС. Ці танці з бубнами проходять щорічно і говорять приблизно те саме. Індія, до речі, спостерігач ШОС ще з 2005 року, тому і тут мені незрозуміло чого всі так нервують. Такі збіговиська могли справити враження на попередні адміністрації США. Зараз у Білому Домі інші пацани, які системно мочать БРІКС та ШОС та інші вигадки Китая (Росія там в комплекті).

Зараз головне відбувається у Венесуелі, де США активно вибивають Китай та Росію з країни з найбільшими запасами нафти у світі. Спочатку Трамп дав можливість компанії "Шеврон" експортувати нафту з Венесуели. І перші танкери одразу пішли.

Щоб президент Венесуели Мадуро не розслаблявся, то одразу підняли плату за його голову з 25 до 50 млн дол. Далі пішло масажування чутливих місць Мадуро активніше. Під приводом "боротьби з наркокартелями", Трамп відправив сім бойових кораблів із 4500 військовослужбовцями на борту до берегів Венесуели. До групи входять три есмінці з керованими ракетами "Томагавк", крейсер класу "Тікондерога" і щонайменше один ударний підводний човен, який може нести ядерні бойоголовки.

Мадуро логічно почав підозрювати, що якось це забагато для "боротьби з наркотиками" і проводити активно мітинги на свою підтримку, збирає "ополчення" та заспокоює себе іншими способами. Але сумніваюсь, що це сильно допоможе.

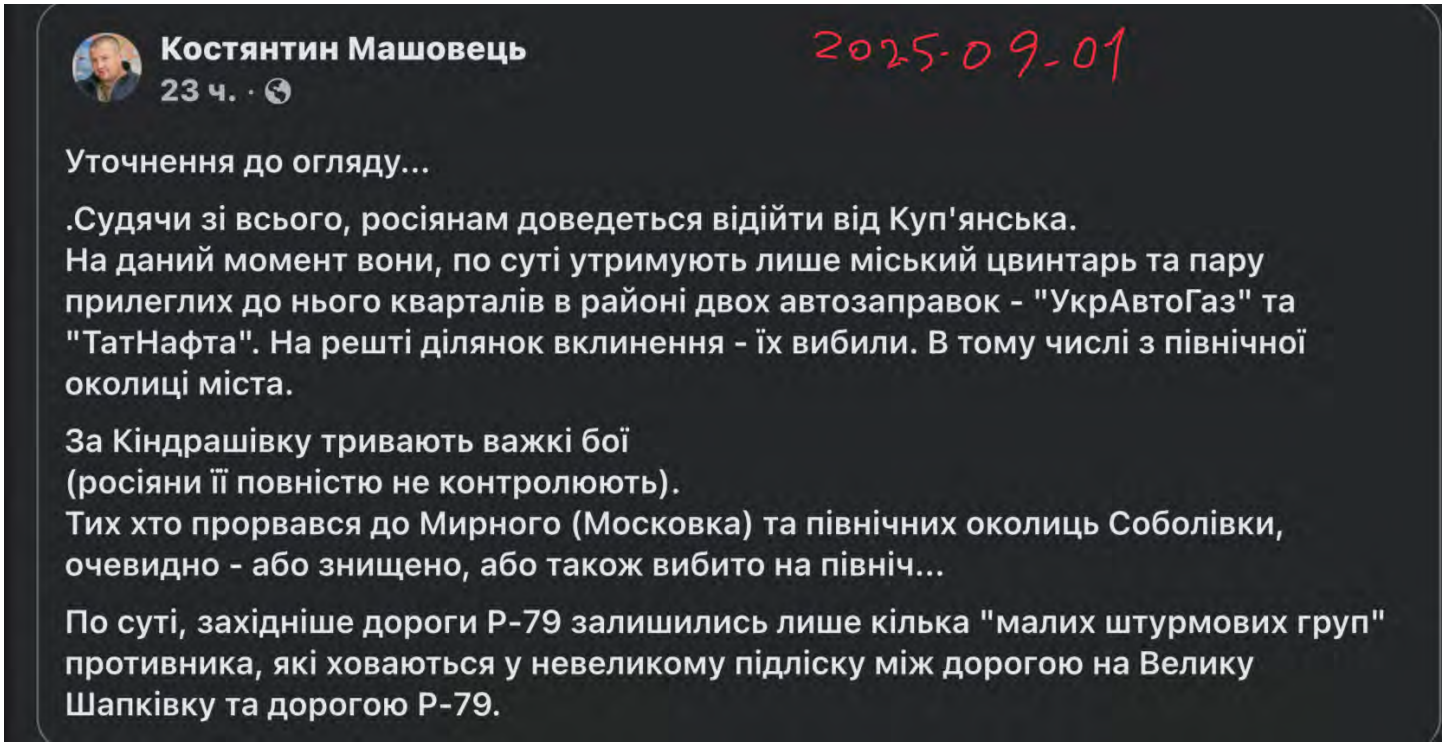
США дають зрозуміти Мадуро, що з ним, або без нього, нафта повинна йти туди куди потрібно. І Китай та інші авторитарні любителі "багатополярного світу" не входять у цей перелік.

Паралельно це удар і по Росії. Вони можуть засунути свою арктичну нафту дуже глибоко собі в п'яту точку. У Венесуелі цього добра значно більше, видобувати легше та без ризиків.

Ну, а Китай може і далі сам себе розважати різними самітами. Можна два рази на рік. Індія ж нікуди від США не подінеться.

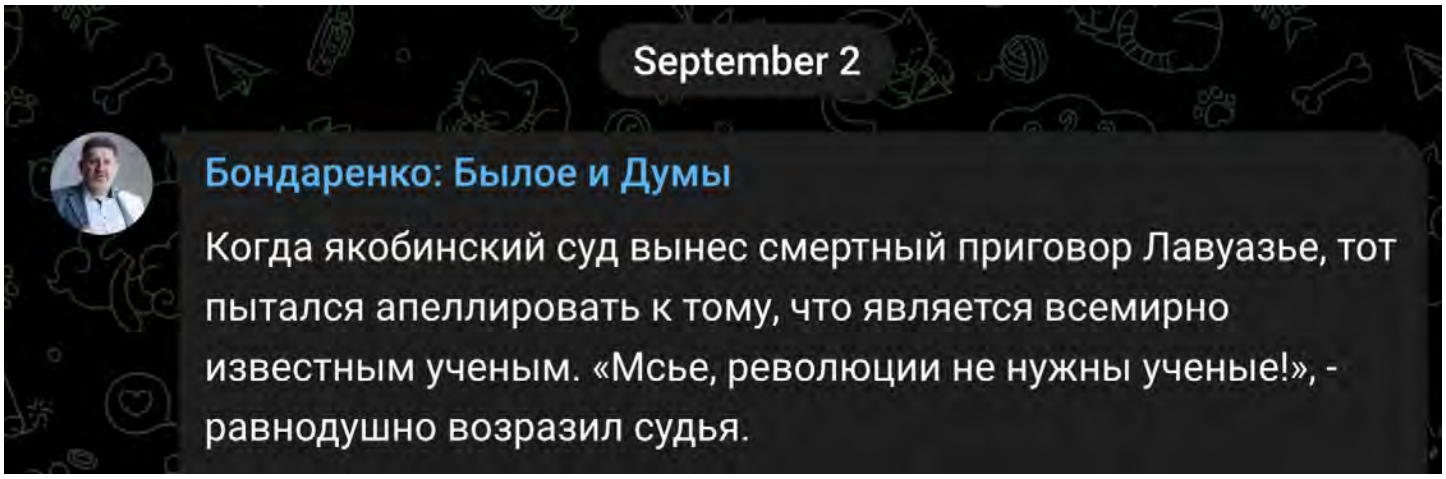
***

№ 1.103

***

№ 1.104

2025-09-03

Кость ***Бондаренко***

- Когда якобинский суд вынес смертный приговор Лавуазье, тот пытался апеллировать к тому, что является всемирно известным ученым. «Мсье, революции не нужны ученые!», - равнодушно возразил судья.

Кроме лжи, коррупции, лицемерия, жестокости по отношению к своему народу, нынешний *украинский режим* вызывает отвращение своей антиинтеллектуальностью.

Я не сторонник концепции Платона, который мечтал об обществе, управляемом философами. Политик не обязательно должен разбираться в древнегреческой поэзии, учении Эпиктета, в особенностях средневековой

музыки, иконографии Андрея Рублева и Ивана Рутковича, творческой манере Чимабуэ и Джотто или эволюции немецкой классической философии. Когда я говорю об интеллекте, я имею в виду умение продуцировать смыслы, стратегировать, анализировать.

Вы заметили, что **с нынешним украинским режимом не сотрудничает ни один известный (публичный) интеллектуал**?

Нынешней власти не нужны интеллектуалы.

> — Люди с независимым мышлением попадают либо в санкционные списки, либо в тюрьму, либо в эмиграцию. Или же им приказали заткнуться.

С властью работают либо профессиональные приспособленцы без личного мнения, пресмыкающиеся «за похлебку», либо примитивные резонеры, которые выдают себя за «политических экспертов», «экономистов» и т.д.

Порядочные люди брезгуют и считают «зашкваром» работать с этой властью.

Да и власть не особо спешит устанавливать диалог с теми, кто, освоив вершины научных знаний, так и не научились отнимать и делить. Зачем? Ведь Андрей Ермак - в его самосознании - не только самый выдающийся управленец, экономист, дипломат, политик, стратег, но и самый видный интеллектуал современности.

Вы заметили, **насколько упал уровень украинских СМИ?**

В них фактически исчезла серьезная экспертиза, мировоззренческие и идеологические материалы, дискуссии, глубокие интервью.

Большое количество информационного мусора

> - псевдопатриотическая риторика, комбаты-волонтеры-грантоеды, которых нам навязывают как лидеров общественного мнения, «батьконашбандера», fake-news, шапкозакидательство и фиги в сторону агрессора.

Но смыслы-то отсутствуют!

Смысл, точнее, один:

> —.показать, что Украина - совсем не Россия. Любым способом! А зачем все остальное? СМИ должны быть пропагандистом, агитатором и коллективным организатором, а не пищей для размышлений.

Вы заметили, насколько деградировал уровень структур типа *Национального института стратегических исследований*?

> —.Раньше он готовил доклады, разрабатывал ежегодные послания президента, другие стратегически важные документы.

Я еще помню времена, когда по приглашению НИСИ в Украину приезжали видные мыслители - например, покойный ныне Хантингтон. Я понимаю, что сейчас к нам чаще заезжают сомнительные гастролеры типа Бернара-Анри Леви, но все же.

Поколение интеллектуалов, умевших и любивших читать книги, прошло - в окружении Зеленского лишь 2-3 человека, умеющих ценить книжное слово (и то от них он тщательно избавляется как от чужеродных тел). В этом плане нынешнее украинское руководство очень напоминает руководство Германии в 1933-1945 годах: из всех соратников канцлера Гитлера только несколько (Геббельс, Кальтенбруннер, Фрик) имели докторскую степень. У Риббентропа, Бормана, Кейтеля, Мюллера, Заукеля, Йодля, Гесса системное образование отсутствовало. Я понимаю, что у представителей нынешней власти есть дипломы каких-то университетов, а кое-кто даже прослушал двухнедельные курсы в Гарварде и Йеле (есть такая форма коммерческого туризма). Но я именно о системном образовании, о получении ЗНАНИЙ, а не КОРОЧЕК.

Я не вел дискуссии с людьми, которые отвечают у нас за экономику. Я могу ошибаться.

Но

> — я сомневаюсь, что Шмыгаль или Свириденко могут поддержать разговор о кейнсианской модели, об Австрийской школе экономики, о Мухаммеде Юнусе или Стиглице. Или о том, чем план Маршала (о котором они мечтают) отличается от плана Моргентау (который они получат). Я не верю, что господин Малюк знает, кто такой Кёртис Ярвин и что такое «Темное Просвещение». Я не уверен, что наш министр науки и образования знает о Песталоцци и помнит о Сухомлинском.

А зачем? Ведь

> — сегодня ***главный критерий пребывания во власти*** - это владение английским языком, не более. Чтобы ***слышать и понимать команды***.

Одним словом, **нынешняя система власти - это команда ушлых, а не умных.**

И хуже всего то, что на смену ей придет аналогичная команда.

Ведь для нас главное, чтобы президентом стал человек, соответсвующий трем основным требованием: не-актер, не-еврей и не-наркоман.

Не так ли? А вот интеллектуальные способности - это мелочи, это необязательно.

***

№ 1.105

"Браво", Сорос і Ротшильди!"

2025-08-31

Людмила ***Пустельник***

Виїзд за кордон для хлопців 18-22="вирішення" демографічної кризи.

Бо жодна не Зе-турбота про підростаюче покоління і не заравання перед виборами, а саме "вирішення", як це на Банковій та її глобал-куратори бачать. Адже за хлопцями вирушать дівчата, в т.ч. 16+, потенційні наречені "козаків" 18-22. Хто з них повернуться і коли, зрозуміло, запитання риторичні.

Отже, **повоєнна Україна - бо колись таки стане повоєнною - залишається без людського капіталу**, а відбудовувати її з руїн комусь треба.

Тут і спрацює "єврообмін", плацдарм для якого у нас вже підготовано не лише законодавчий, див. перші три коментарі. Ми на Захід - свою європейських зовнішності й традиційних, переважно, цінностей, молодь. Найважливіший з усіх точок зору потенціал, безцінний.

Вони нам - своїх нелегалів з Африки та Близького Сходу, їх ще задовго до великої війни не знали куди подіти. І бюджетам коштували, й інтегруватися не поспішають, і кримінальну статистику поповнюють. Зате дешева робсила, не як автохтони Старого Світу, і її можна "експортувати" далі за східний кордон.

Україна ж - успішний, на жаль, *проект Дж. Сороса*, тут уже реалізував найдикіші свої забаганки.

Як-от про

> **1) — *знищення* національної держави, підміни її інституцій своїми агентами впливу у владі та громадському секторі ("соросята"),**
>
> **2) — грабіжницьке "*освоєння*" земельних та інших ресурсів.**

Останнє - через транснаціональні корпорації, вже роки як власники критичних сегментів економіки. Та різні "угоди", штибу тієї 100річної, що з британцями підписали.

Тут належить невеликий ліричний відступ для непосвячених:

> **— Сорос не просто давно присутній у фінансовому секторі Об'єднаного Королівства.**

Ще 30 років тому власноруч сформував його модель, відома історія "***чорної середи***".

Це коли

> 1) — фактично знищив "Банк Англії" через спекулятивну атаку на фунт стерлінгів. Призвело до переосмислення всієї економічної стратегії країни та
>
> 2) — встановлення режиму так званого "таргетування інфляції", діє донині.

Як діє, всі знають - коли минулого тижня через стагнацію економіки уряд Британії був змушений звернутися за зовнішньою позикою в 50 млрд. доларів.

Тим часом, династія - важливо! - банкірів ***Ротшильдів***, контролюють банківський сектор Європи, є давніми друзями й партнерами клану ***Сорос**ів*.

На "чорній середі" теж погріли руки.

> — В Англії Ротшильди належать до урядового істеблішменту - члени парламенту, мають дворянські титули.

Навряд чи обійшлася без їхнього співавторства сумнозвісна "100 річна угода". Надто, та її частина, яку загалу не показали, таємна.

За минулі 15 років ***Ротшильди***

> 1) — інвестували в **Україну** ***$53 млрд***. доларів,
>
> 2) — ***вони ж обслуговують її зовнішній борг***.

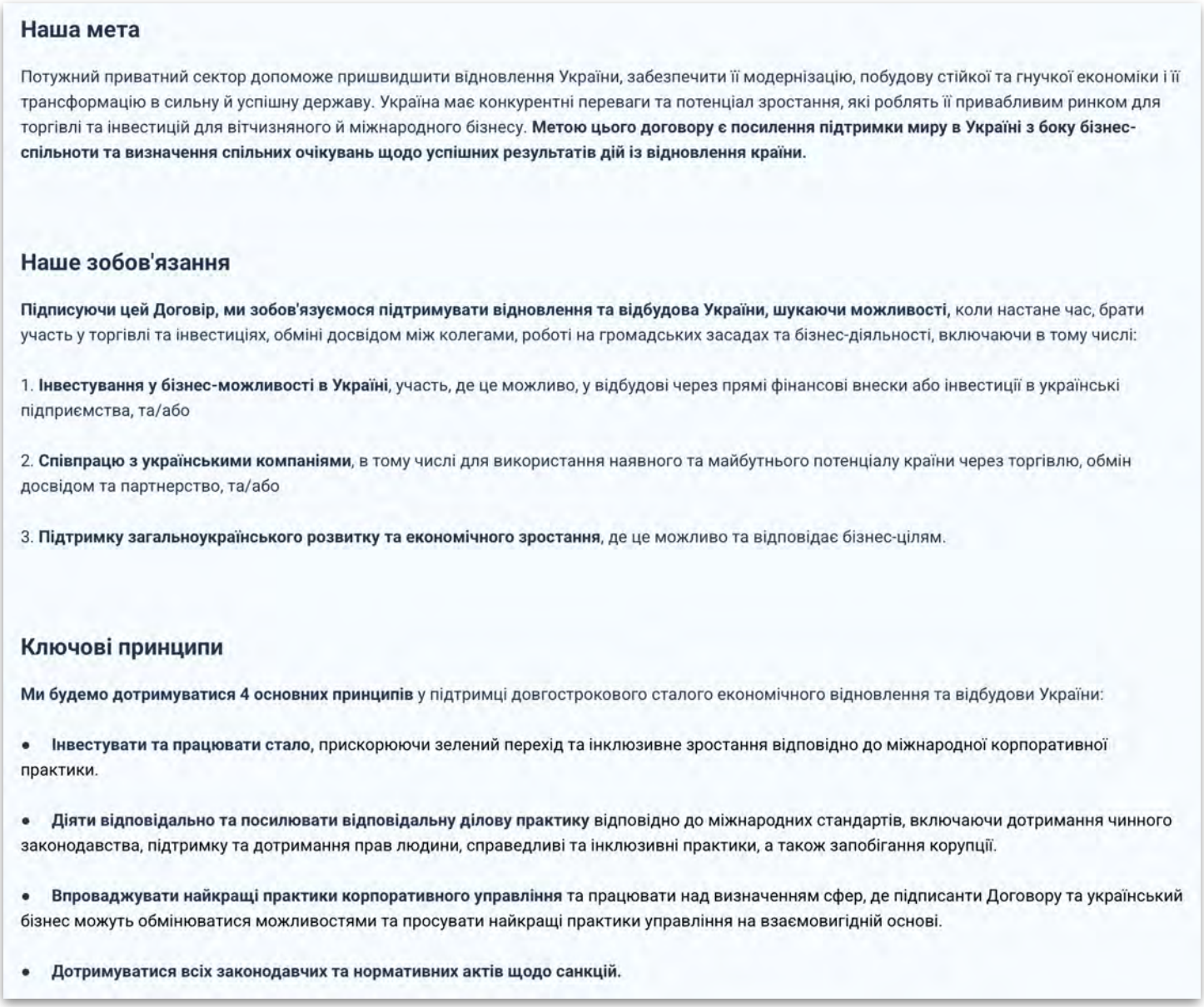

В 2023:

— ***Rothschild & Co's Global Advisory*** підписали так званий ***Ukraine Business Compact,*** "заяву про підтримку міжнародного бізнесу у відновленні України".

Рис1

Наша мета

Потужний приватний сектор допоможе пришвидшити відновлення України, забезпечити її модернізацію, побудову стійкої та гнучкої економіки і її трансформацію в сильну й успішну державу. Україна має конкурентні переваги та потенціал зростання, які роблять її привабливим ринком для торгівлі та інвестицій для вітчизняного й міжнародного бізнесу. **Метою цього договору є посилення підтримки миру в Україні з боку бізнес-спільноти та визначення спільних очікувань щодо успішних результатів дій із відновлення країни.**

Наше зобов'язання

Підписуючи цей Договір, ми зобов'язуємося підтримувати відновлення та відбудова України, шукаючи можливості, коли настане час, брати участь у торгівлі та інвестиціях, обміні досвідом між колегами, роботі на громадських засадах та бізнес-діяльності, включаючи в тому числі:

1. **Інвестування у бізнес-можливості в Україні**, участь, де це можливо, у відбудові через прямі фінансові внески або інвестиції в українські підприємства, та/або

2. **Співпрацю з українськими компаніями**, в тому числі для використання наявного та майбутнього потенціалу країни через торгівлю, обмін досвідом та партнерство, та/або

3. **Підтримку загальноукраїнського розвитку та економічного зростання**, де це можливо та відповідає бізнес-цілям.

Ключові принципи

Ми будемо дотримуватися 4 основних принципів у підтримці довгострокового сталого економічного відновлення та відбудови України:

- **Інвестувати та працювати стало,** прискорюючи зелений перехід та інклюзивне зростання відповідно до міжнародної корпоративної практики.

- **Діяти відповідально та посилювати відповідальну ділову практику** відповідно до міжнародних стандартів, включаючи дотримання чинного законодавства, підтримку та дотримання прав людини, справедливі та інклюзивні практики, а також запобігання корупції.

- **Впроваджувати найкращі практики корпоративного управління** та працювати над визначенням сфер, де підписанти Договору та український бізнес можуть обмінюватися можливостями та просувати найкращі практики управління на взаємовигідній основі.

- **Дотримуватися всіх законодавчих та нормативних актів щодо санкцій.**

Рис2

Риторичне запитання-2:

> — ці діячі зацікавлені, щоби ***відновлену Україну успадкували ті, хто в ній народилися?***

Навряд.

> — "Краще" зробити так, аби опинилися за її межами. Ще й за це дякували, бо рятуються від війни.

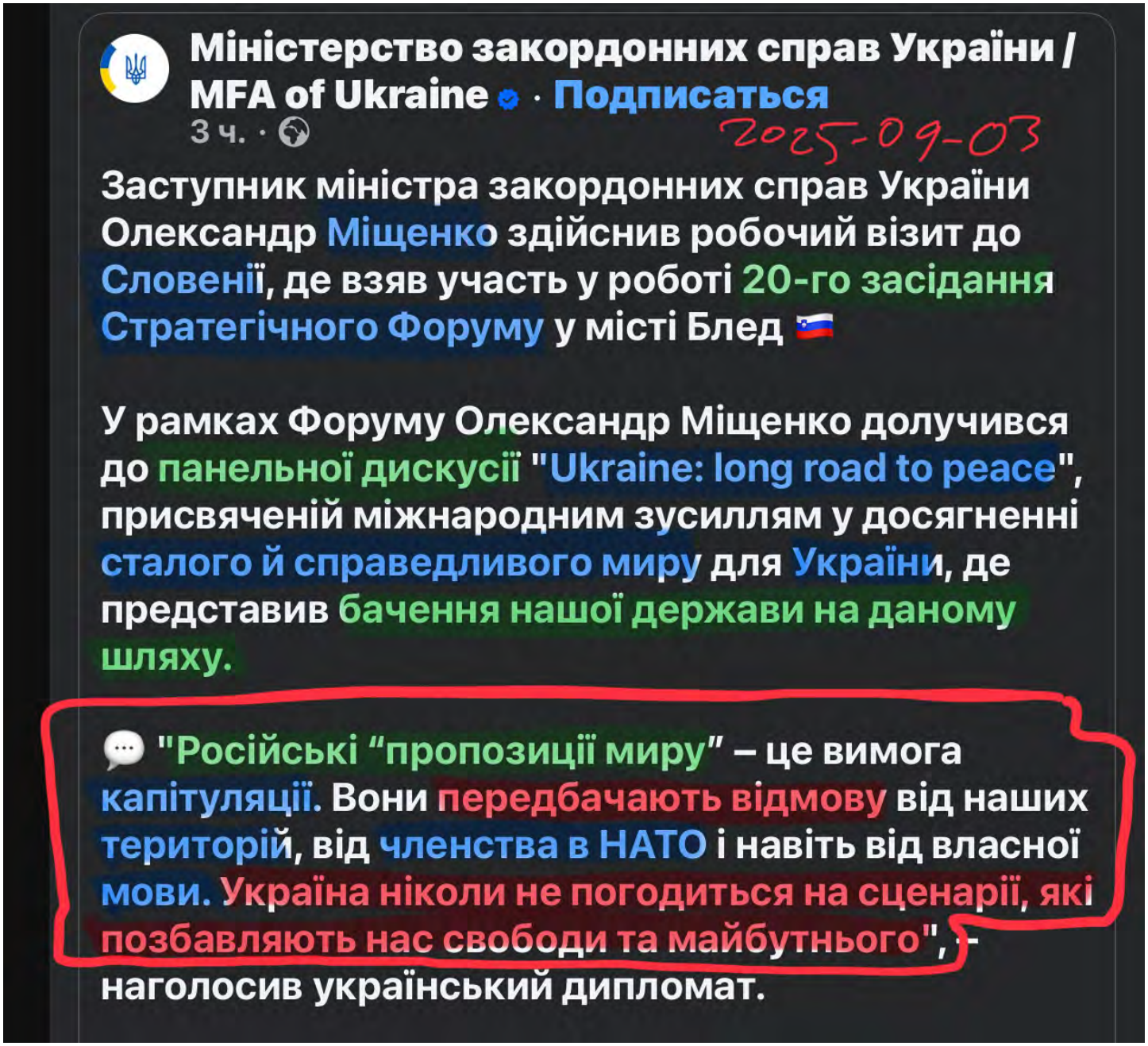
Тож дозвіл для 18-22річних виїхати - ніяке не милосердя, що на нього раптом пробило "квартальних". Всього лише план відробляють. І світових замовників, і той, що курять.

***

№ 1.106

Рис1

Міністерство закордонних справ України / MFA of Ukraine · Подписаться
3 ч. ·
2025-09-03
Заступник міністра закордонних справ України Олександр Міщенко здійснив робочий візит до Словенії, де взяв участь у роботі 20-го засідання Стратегічного Форуму у місті Блед
У рамках Форуму Олександр Міщенко долучився до панельної дискусії "Ukraine: long road to peace", присвяченій міжнародним зусиллям у досягненні сталого й справедливого миру для України, де представив бачення нашої держави на даному шляху.
"Російські "пропозиції миру" – це вимога капітуляції. Вони передбачають відмову від наших територій, від членства в НАТО і навіть від власної мови. Україна ніколи не погодиться на сценарії, які позбавляють нас свободи та майбутнього", – наголосив український дипломат.
Рис2

МЫ НА ГОРЕ ВСЕМ БУРЖУЯМ
МИРОВОЙ ПОЖАР РАЗДУЕМ!...
1-я ГОСУДАРСТВ. ЛИТОГР.

Рис3

***

№ 1.107

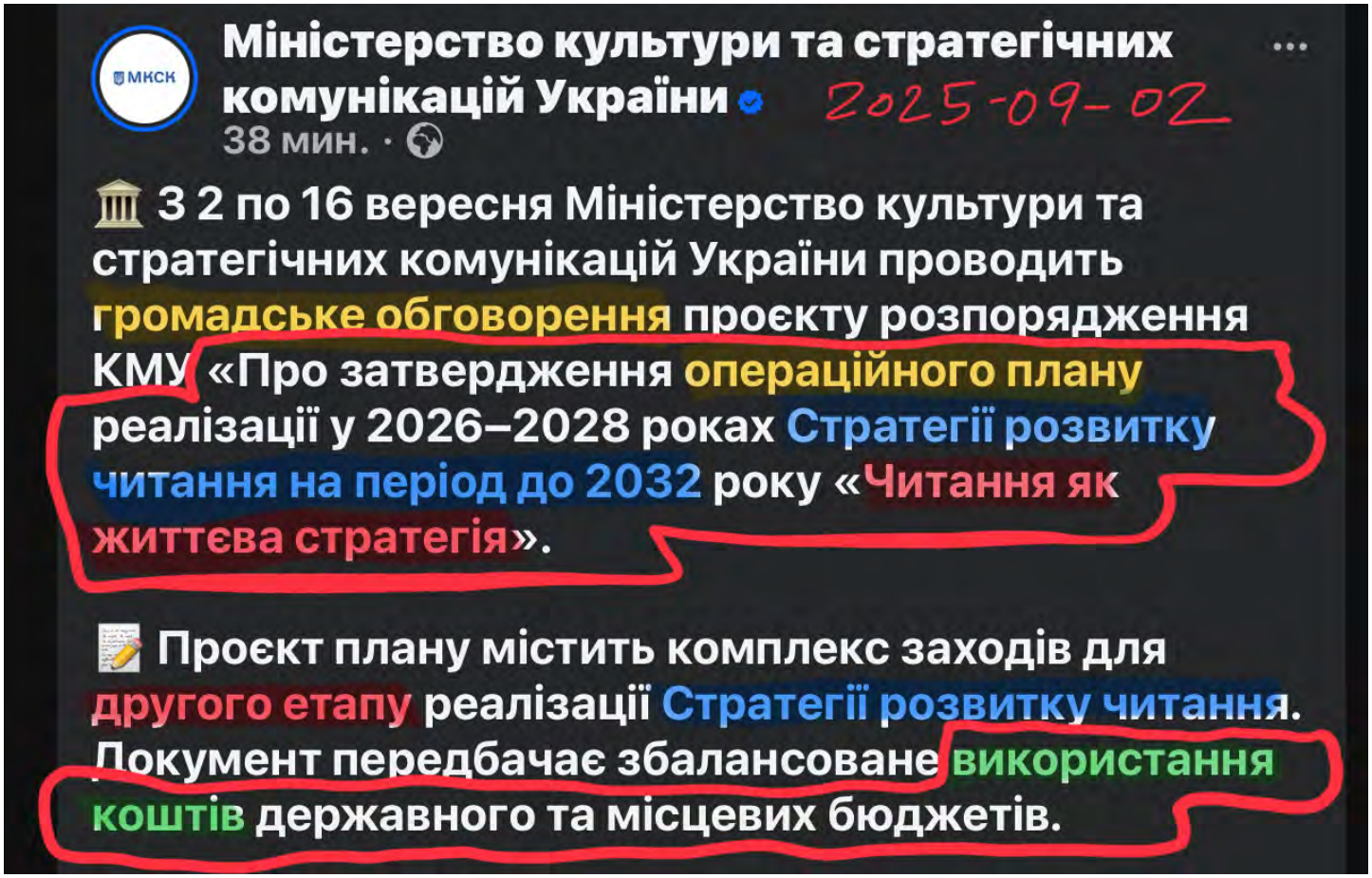
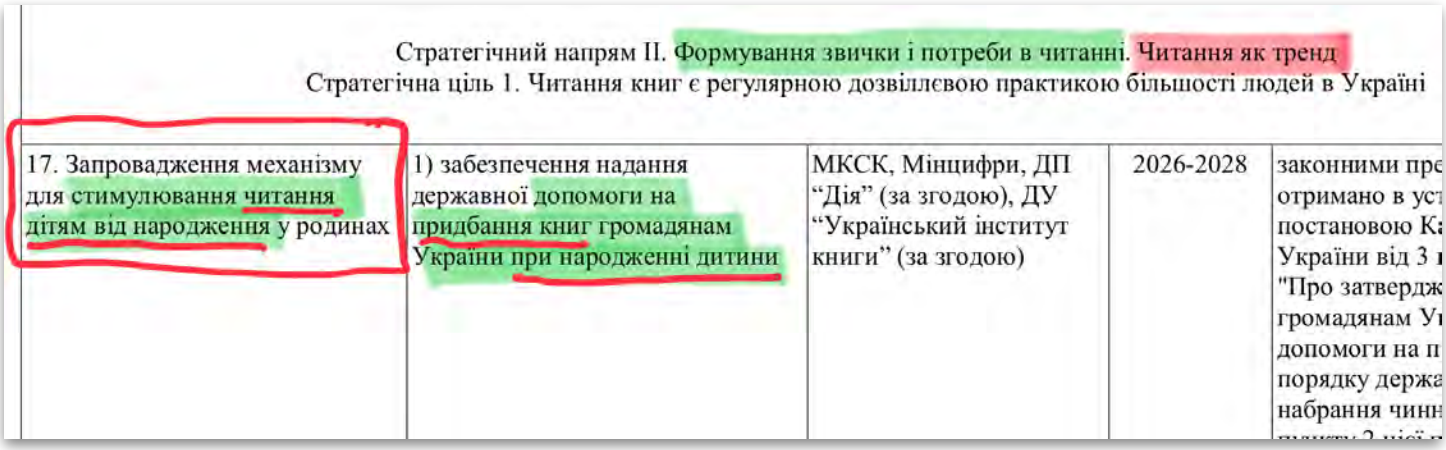

Рис1

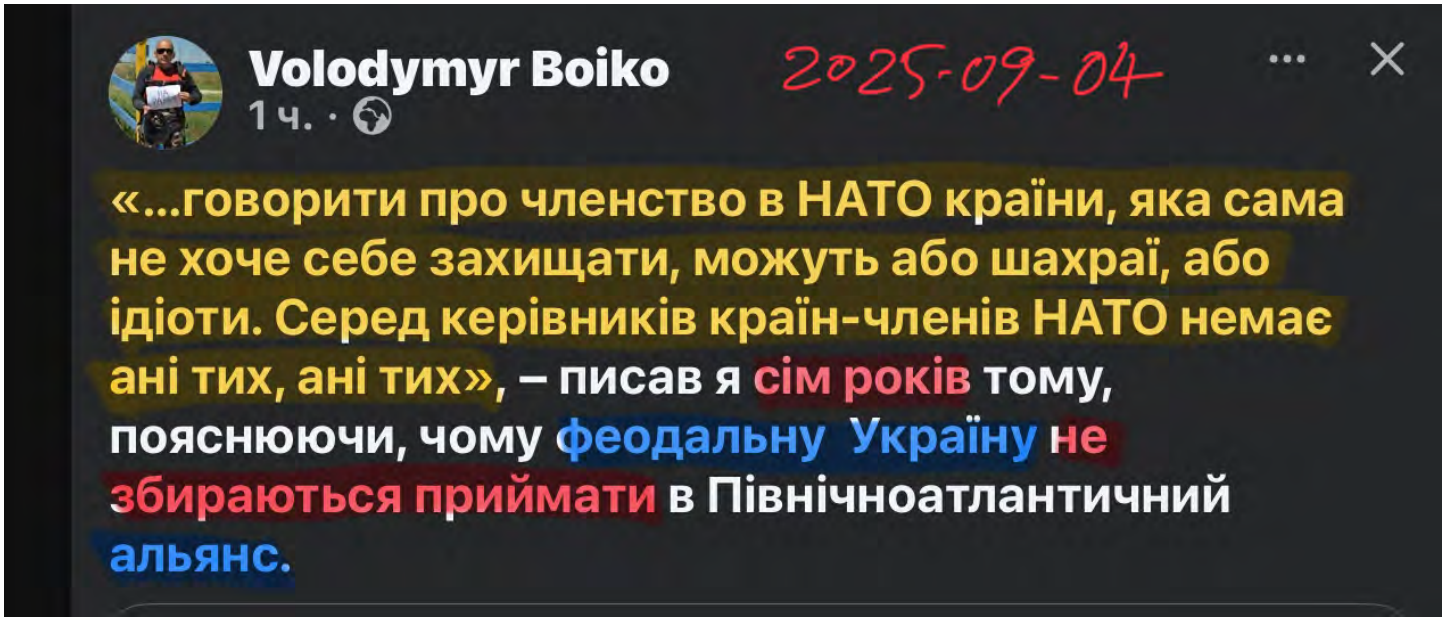
Стратегічний напрям ІІ. Формування звички і потреби в читанні. Читання як тренд
Стратегічна ціль 1. Читання книг є регулярною дозвіллєвою практикою більшості людей в Україні

17. Запровадження механізму для стимулювання читання дітям від народження у родинах	1) забезпечення надання державної допомоги на придбання книг громадянам України при народженні дитини	МКСК, Мінцифри, ДП "Дія" (за згодою), ДУ "Український інститут книги" (за згодою)	2026-2028	законними пре отримано в уст постановою К України від 3 "Про затвердж громадянам У допомоги на п порядку держа набрання чинн

Рис2

***

№ 1.108

2018-09-04

Бойко

Петро ***Порошенко*** оголосив своє «історичне рішення»: він визначив пріоритетами держави майбутнє членство України в НАТО та Європейському Союзі й тому розпорядився внести відповідні зміни до Конституції України з метою закріпити прогресивні прагнення.

Ця *монарша забаганка*, безсумнівно, є визначним внеском у теорію держави та права, оскільки до Порошенка вважалось, що Конституція повинна регулювати головні правовідносини в країні, визначати її державний лад і державний устрій та зв'язок між громадянином і державою.

Але оскільки Конституція України – це нікчемний папірець, на який місцеві монархи ніколи не звертали уваги, то туди, виявляється, за порадою недолугих пропагандистів, які обслуговують президента, можна записувати обіцянки щодо певних зовнішньополітичних кроків

Тому не зайвим буде нагадати, що

> — початок процесу, кінцевою метою якого є набуття Україною членства в Північно-Атлантичному альянсі, був, насправді, проголошений ще 23 травня 2002 року на засіданні Ради національної безпеки та оборони України під головуванням тодішнього президента України Леоніда ***Кучми***.

Рішення РНБОУ ***«Про стратегію України щодо Організації Північноатлантичного договору (НАТО)»***, яке розроблялось під проводом секретаря РНБОУ Євгена ***Марчука***, було введено в дію Указом Президента України від 8 липня 2002 року.

19 червня 2003 року Верховна Рада України конституційною більшістю прийняла Закон України ***«Про основи національної безпеки України»***, стаття 8 якого визначала, що в зовнішньополітичній сфері Україна проводить активну міжнародну політику з метою набуття членства в Європейському Союзі та НАТО.

Цей закон діяв до липня 2018 року й втратив чинність з ініціативи Порошенка.

Указом президента Кучми від 15 червня 2004 року №648/2004 була затверджена ***«Воєнна доктрина України»***, розроблена й підписана тодішнім главою Адміністрації Президента України Віктором ***Медведчуком***.

Воєнна доктрина готувалась з розрахунку на схвалення рішення про приєднання України до ***програми НАТО «План дій щодо членства»*** та одержання нею статусу країни-кандидата в ході Стамбульського саміту Комісії Україна-НАТО.

Цитую другий та третій абзаци статті 16 цієї Доктрини:

> «В умовах сучасної воєнно-політичної обстановки інтереси національної безпеки України зумовлюють істотне поглиблення відносин з НАТО і ЄС. Виходячи з того, що НАТО і ЄС є гарантами безпеки і стабільності в Європі, Україна готується до повноправного членства в цих організаціях. Активізація євроатлантичної інтеграції України з орієнтацією на вступ до НАТО як основи загальноєвропейської системи безпеки та пов'язане з цим глибоке реформування оборонної сфери держави відповідно до європейських стандартів належать до найважливіших пріоритетів як зовнішньої, так і внутрішньої політики».

Наступний президент, Віктор ***Ющенко***, своїм Указом від 22 травня 2006 року №429/2006 утворив Міжвідомчу комісію з питань підготовки України до вступу в НАТО.

З 2007 року розпочався процес, розрахований на 10 років, щодо підготовки України до вступу в ЄС.

Першим кроком стало скасування Україною в'їзних віз для громадян Європи та затвердження плану заходів, які треба було здійснити Україні для аналогічного кроку з боку європейських держав.

Втім, **усі ці «європейські прагнення» виглядали красиво лише на папері.**

Наприклад,

> — у частині наближення України до стандартів НАТО у військовій сфері міністр оборони України Анатолій Гриценко здійснив, по суті, лише один захід – замінив у обмундируванні військовослужбовців Збройних Сил

України онучі на шкарпетки, натомість захопившись розкраданням військового майна разом зі своїм заступником Кредісовим.

Після обрання президентом України Віктора ***Януковича***

— ***Міжвідомча комісія з питань підготовки України до вступу в НАТО*** була негайно ліквідована (Указом від 2 квітня 2010 року №496/2010), а євроінтеграція, фактично зупинена.

Остаточно поставив хрест на перспективах членства України в НАТО президент ***Порошенко***.

Якщо за часи ***Кучми*** чи ***Ющенка*** це розглядалось як реальна перспектива кількох найближчих років, був прийнятий план дій Україна-НАТО, оприлюднений ще 22 листопада 2002 року, членство України в НАТО було схвально сприйнято представниками всіх 19 (станом на 2002 рік) країн Альянсу, то **зараз жоден серйозний аналітик не стане навіть обговорювати таку безглуздість**.

Оскільки

— головним гальмом на шляху України до НАТО є перебування на посаді президента України Петра ***Порошенка***, чиє прізвище асоціюється з панамськими офшорами, але тільки не з посиленням обороноздатності власної країни.

Після інавгурації ***Порошенка*** Україна офіційно відмовилась захищати власну незалежність та територіальну цілісність в умовах російської агресії й впродовж 4 років навіть не запровадила правовий режим воєнного стану на окупованих територіях.

Натомість у червні 2014 року був проголошений «мирний план Порошенка», відповідно до якого українським військам, що протистояли російській агресії на Сході, заборонялось застосовувати зброю.

— До сьогодні не проведена евакуація населення з зони бойових дій, а воєнними діями впродовж чотирьох років керували такі видатні стратеги, як голова СБУ Василь Грицак та його перший заступник Віталій Маліков, що призвело до колосальних втрат як серед військовослужбовців, так і серед мирного населення.

Після обрання Порошенка президентом України в державі ліквідована підготовка обліково-військових спеціальностей, була остаточно розкрадена й привласнена друзями президента матеріальна база колишньої радянської державної організації ДТСААФ («Добровільне товариство сприяння армії, авіації та флоту»), заборонені заходи з військово-патріотичного виховання

молоді, змагання з військово-прикладних видів спорту та робота з допризовниками з підготовки до служби в десантно-штурмових військах.

Фахівці в цій галузі, яких мала Україна до 2014 року, Порошенко примусив шукати роботу за кордоном і, попри звертання народних депутатів України, припинив підготовку мобілізаційного резерву.

Заява Порошенка про внесення змін до Конституції України свідчить про те, що президент заперечує сам факт російської агресії й не збирається вживати заходів для її припинення, оскільки, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, президент зобов'язаний у разі загрози нападу запровадити правовий режим воєнного стану, а, відповідно до частини другої статті 157 Конституції України, вона не може бути змінена в умовах воєнного або надзвичайного стану (не у випадку оголошення воєнного або надзвичайного стану, а за умов, коли може бути оголошений воєнний чи надзвичайний стан).

Тому **говорити про членство в НАТО країни, яка сама не хоче себе захищати, можуть або шахраї, або ідіоти. Серед керівників країн-членів НАТО немає ані тих, ані тих.**

Що ж стосується заяв Порошенка, то

> — вони породжені виключено фантазіями його політтехнологів напередодні президентських виборів і мають оприлюднюватись хіба під рубрикою «***Мистецтво срати в мозок***».

***

№ 1.109

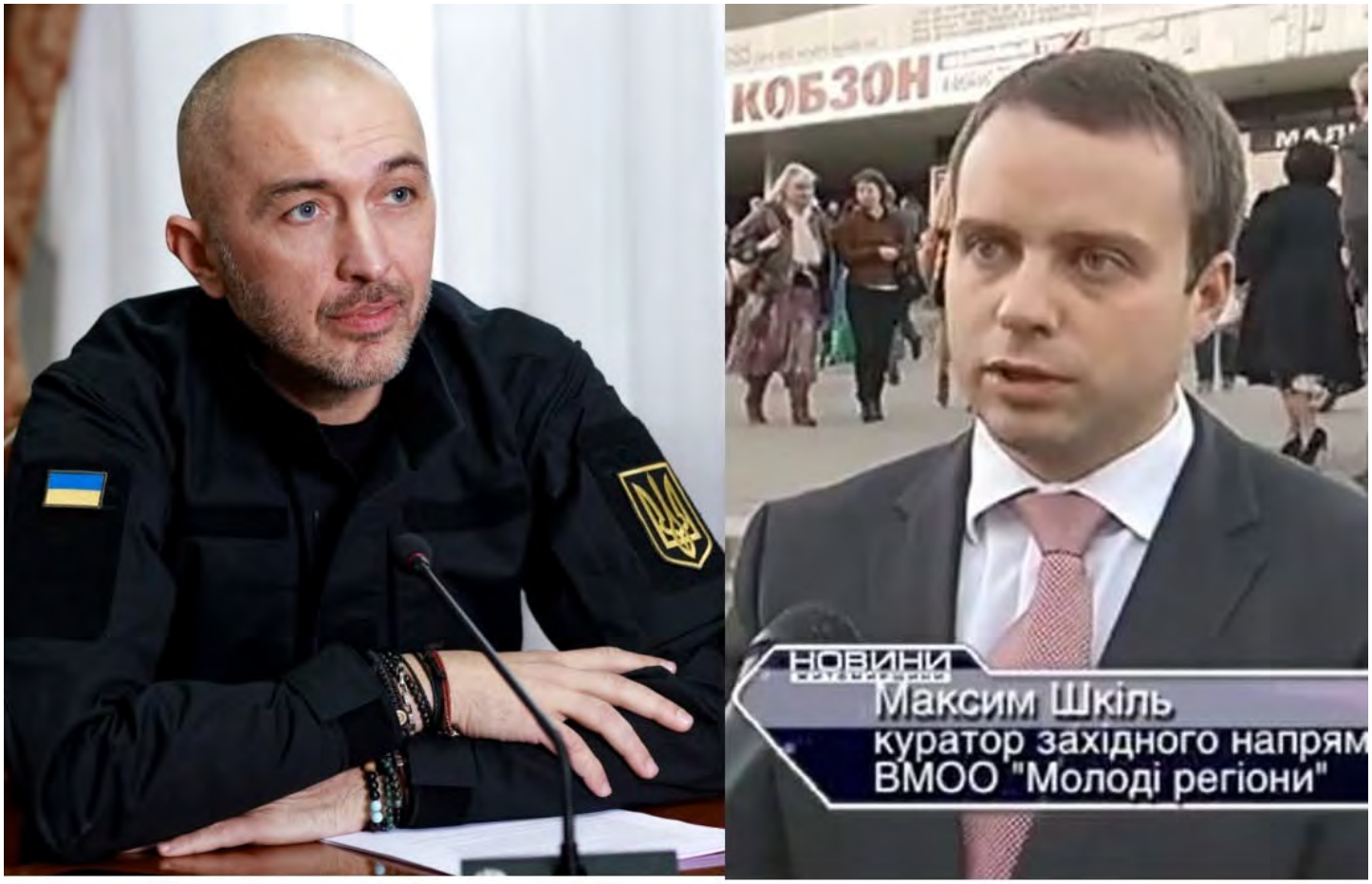

КОБЗОН
НОВИНИ
Максим Шкіль
куратор західного напрям
ВМОО "Молоді регіони"

Рис1

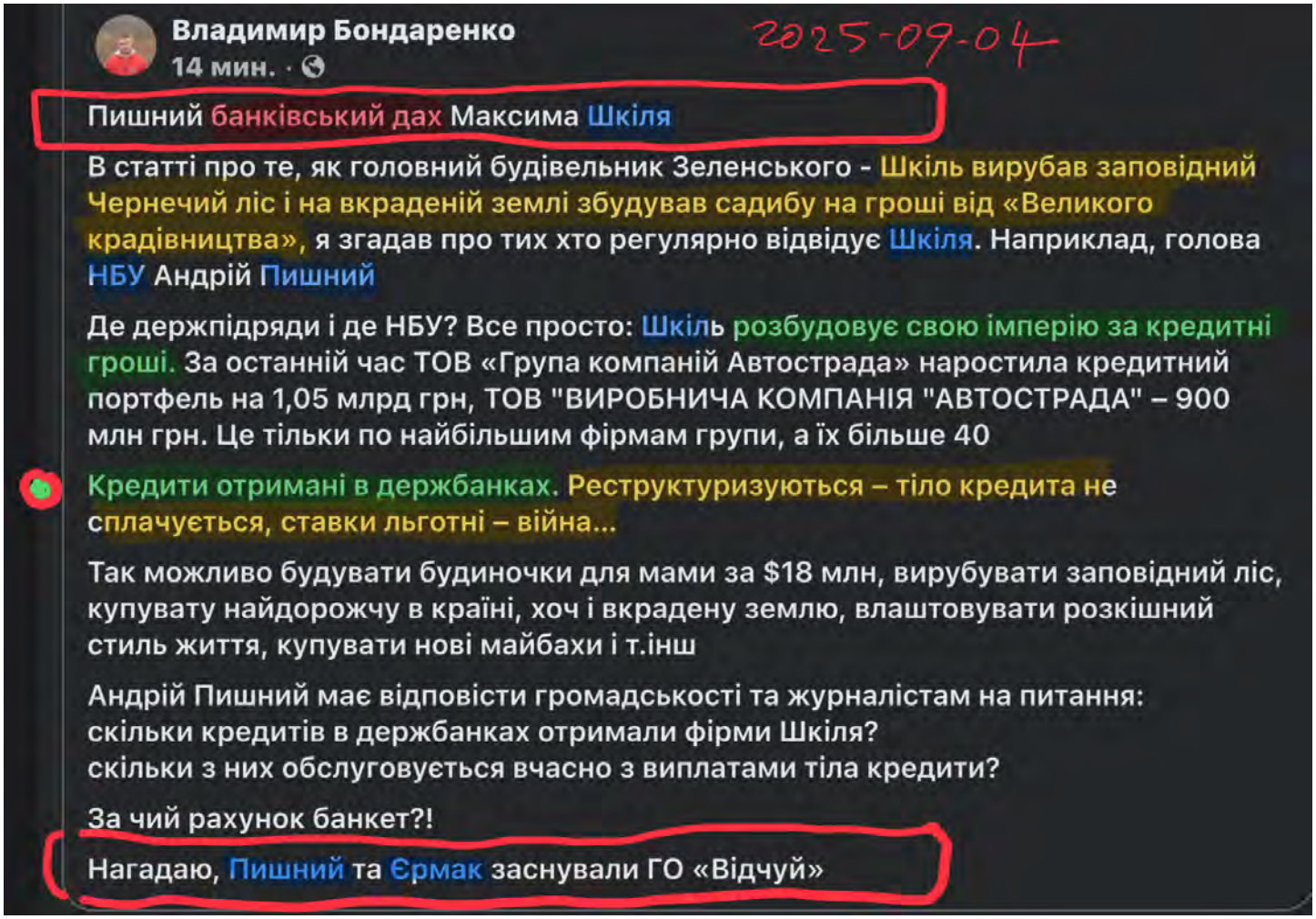

Владимир Бондаренко
14 мин. ·
2025-09-04
Пишний банківський дах Максима Шкіля
В статті про те, як головний будівельник Зеленського - Шкіль вирубав заповідний Чернечий ліс і на вкраденій землі збудував садибу на гроші від «Великого крадівництва», я згадав про тих хто регулярно відвідує Шкіля. Наприклад, голова НБУ Андрій Пишний
Де держпідряди і де НБУ? Все просто: Шкіль розбудовує свою імперію за кредитні гроші. За останній час ТОВ «Група компаній Автострада» наростила кредитний портфель на 1,05 млрд грн, ТОВ "ВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ "АВТОСТРАДА" – 900 млн грн. Це тільки по найбільшим фірмам групи, а їх більше 40
Кредити отримані в держбанках. Реструктуризуються – тіло кредита не сплачується, ставки льготні – війна...
Так можливо будувати будиночки для мами за $18 млн, вирубувати заповідний ліс, купувату найдорожчу в країні, хоч і вкрадену землю, влаштовувати розкішний стиль життя, купувати нові майбахи і т.інш
Андрій Пишний має відповісти громадськості та журналістам на питання:
скільки кредитів в держбанках отримали фірми Шкіля?
скільки з них обслуговується вчасно з виплатами тіла кредити?
За чий рахунок банкет?!
Нагадаю, Пишний та Єрмак заснували ГО «Відчуй»

Рис2

***

№ 1.110

Кто виноват в моральной катастрофе войны на Украине — русские или Путин?

2025-09-04

Автор: Андрей ***Колесников*** — журналист и автор книг. Живёт в Москве, колумнист «The New Times» и пишет для онлайн-газеты «Новая газета».

Является ли вторжение на Украину войной России или войной Путина? Публицист Андрей Колесников утверждает:

— «русские долго сопротивлялись Путину, но затем были подавлены».

***

Есть исторический анекдот о придворном поэте Сергее Михалкове, написавшем тексты к трём государственным гимнам (в то время как музыка оставалась прежней): сталинскому, послесталинскому и путинскому.

Кто-то сказал Михалкову, что гимн в итоге получился довольно слабым. На что поэт, проживший долгую жизнь, классик детской поэзии и к тому же высокопоставленный советский литературный функционер, ответил:

— «Люди всё равно должны вставать под него».

Гимн — часть идентичности, с которой у русских, имперской нации в распавшейся державе, в девяностые годы возникли серьёзные проблемы. Путин почувствовал это интуитивно, когда в 2000 году вступил в должность, и его первым шагом к истокам стало возвращение старого советского гимна с немного обновлённым текстом — без коммунизма и «партии Ленина» — в декабре.

Когда десятки миллионов россиян услышали знакомую мелодию, звучавшую десятилетиями каждое утро в шесть часов, они поняли, куда дует новый политический ветер.

1. Независимость от самих себя?

Размытая идентичность постимперской нации — одна из проблем, которая во время правления Путина привела к ***авторитарному устройству политической системы***.

И в какой-то мере даже к самой «спецоперации» против Украины.

Годами россияне толком не понимали, что именно празднуется 12 июня — в День России. В конце концов они узнали, что в этот день в 1990 году была принята декларация о суверенитете тогда ещё «социалистической» Российской республики.

С самого начала в этом было что-то странное. Было очевидно, от кого отделились в 1991 году страны Балтии, республики Кавказа и Центральной Азии. Но от кого же Россия провозгласила независимость — от самой себя?

Для людей с демократическими взглядами эта логика в целом не была проблемой: Россия становилась несоциалистической, неимперской, освобождалась от коммунизма и вступала в семью цивилизованных наций.

Но для большинства граждан, застрявших в имперском сознании, вопросы оставались. Среди них были и миллионы этнических русских, оказавшихся после распада СССР за пределами новых границ России.

Иными словами, лишь часть населения страны смогла связать «независимость» с освобождением. Истории, конечно, разные, но потребовалось целых сорок лет после окончания Второй мировой войны, прежде чем Рихард фон Вайцзеккер смог назвать день поражения Германии в 1945 году днём освобождения.

Многие россияне восприняли распад СССР как потерю родины. За более чем семьдесят лет советской власти, несмотря на все трудности, сложилась общая идентичность: зафиксированное в Конституции СССР 1977 года

идеологическое понятие «новая историческая общность — советский народ» было не просто выдумкой пропаганды.

Все — сторонники и противники советской власти, а также равнодушные граждане — считали себя советским народом. «Homo sovieticus» — презрительная формула, но она довольно точно описывала эту официальную «историческую общность».

Идея возродить СССР, поставив Россию и русский народ в центр воображаемой империи, сразу после распада Союза превратилась в *политический инструмент*.

> — Она стала основой политики влиятельной Коммунистической партии Российской Федерации, которая долгие годы блокировала в парламенте либеральные экономические реформы и демократические инициативы.

На этой же идее изначально строилась политика Путина.

Распад Советского Союза он назвал «крупнейшей геополитической катастрофой XX века». Хотя век был длинным, и почти все прочие империи рухнули задолго до конца СССР — от Габсбургов и Османской державы до Британской империи.

Тем не менее ressentiment не был доминирующим настроением в обществе. Люди были заняты личными проблемами, выживанием, адаптацией к рыночной экономике. Им это не нравилось, но постепенно они привыкали к новым условиям.

В девяностые годы группа интеллектуалов даже была приглашена правительством Бориса Ельцина разработать «***национальную идею***» для России, которая не должна была быть ни националистической, ни имперской.

Мыслителям ничего не пришло в голову. Да и тогда, в переходный период, когда люди привыкали к новой жизни, в такой идее не было особой необходимости.

И при Путине тоже — нефтяной бум сделал российскую нацию буржуазной, ориентированной на потребление, и к радости власти большинство не видело связи между демократией и экономическим успехом. Зачем демократия, если мы и так имеем всё, как на Западе?

А коррупция элит или превращение выборов в фарс — не наша проблема. Упадок гражданского сознания в сочетании с доминирующим потребительским менталитетом позволили Путину искусственно создать спрос на возвращение имперской величия и русского мессианства.

Сначала было предложение, потом возник и спрос.

2. Отрицательная идентичность

Путин предложил большинству нации ***отрицательную идентичность***:

> 1) — мы, русские, не такие, как они; мы духовнее, у нас тысячелетняя история, мы идём своим путём.

А **затем добавил** зловещую часть:

> 2) — они, Запад, всегда хотели нас разделить, а теперь напали, и мы ведём оборонительную войну.

Люди, которые получали от Запада всё — от товаров до технологий, — поначалу удивлялись, но внутренне были готовы к этой массивной идеологической обработке: она велась уже годами.

> Соответствующие настроения культивировались как минимум с 2007 года — например, с мюнхенской речи Путина, где он в резких выражениях обвинил Запад в игнорировании интересов России.

Аннексия Крыма в 2014 году стала мощным стимулом превратить ***ressentiment*** в реальную силу.

> — Путин начал культивировать нацию, готовую не жить для России, а умирать за неё. Точнее, за него самого. При этом страна в целом не заметила, как Путин приравнял себя и свой режим к России.

Хотя был момент, когда всё могло пойти иначе. За два года до крымской кампании выяснилось, что существует по-настоящему патриотический либеральный класс.

Когда Дмитрий Медведев, считавшийся надеждой на нормальное развитие страны, в 2011 году объявил, что отдаёт президентство Путину, тогда премьеру (и бывшему президенту), новая средний класс почувствовал себя обманутым и вышел на протесты. Их носителями были истинные патриоты, которые видели будущее России современным, мирным и демократическим.

Толчком стали сфальсифицированные парламентские выборы декабря 2011 года — люди массово вышли на улицы. Протесты конца 2011-го и начала 2012-го были столь масштабными, что возникло ощущение: власть Путина пошатнулась. Но он выдержал давление — понимая, что ответственные граждане не будут захватывать власть силой. Путин придал своей программе умеренно либеральный облик.

Но, став президентом в мае 2012 года, он больше не простил прогрессивной части общества её стремления к демократии и смене власти. Репрессии резко усилились.

Патриотически настроенные демократы сплотились вокруг своего лидера, Алексея *Навального*. Он стал главным врагом Путина.

Протесты сошли на нет, Крым был аннексирован, началась «патриотическая» консолидация на основе мести и ***ressentiment***.

В 2020 году Путин изменил Конституцию, обеспечив себе почти неограниченную власть. Навальный был отравлен, началось окончательное уничтожение гражданских организаций, которые отстаивали интересы России как страны, а не режима.

Двери для «спецоперации» и перехода от авторитаризма к неототалитаризму были открыты.

Теперь, спустя три с половиной года после вторжения на Украину, Путин настаивает на абсолютной консолидации нации и её отождествлении с Россией. Согласиться с этим значит легитимировать Путина.

3. По сути антидеспотическая культура

Конечно, **Россия и путинская Россия — не одно и то же.**

Путин присвоил все достижения русской культуры, хотя сама она по сути антидеспотична.

В России идёт негласная гражданская война: Кремль систематически уничтожает остатки гражданского общества и заставляет замолчать недовольных.

Волна эмиграции — ясный знак того, что страна снова порабощена жёстким политическим режимом. Миллионы россиян, ненавидящих этот режим и остающихся в стране, вынуждены молчать, чтобы не потерять работу и не подвергнуть опасности семьи.

Эта тема вызывает ожесточённые споры среди демократически настроенных россиян. Так же, как и вопрос о коллективной вине и коллективной ответственности — или их отсутствии. На фоне опыта сталинской и постсталинской эпохи обсуждение идёт по аналогии с поведением немцев во времена нацизма.

Виноваты русские или виноват Путин? Многие из тех, кто боролся с режимом, томятся в тюрьмах или страдают в изгнании. Они тоже жертвы режима, и как русские они находятся под властью, чуждой им.

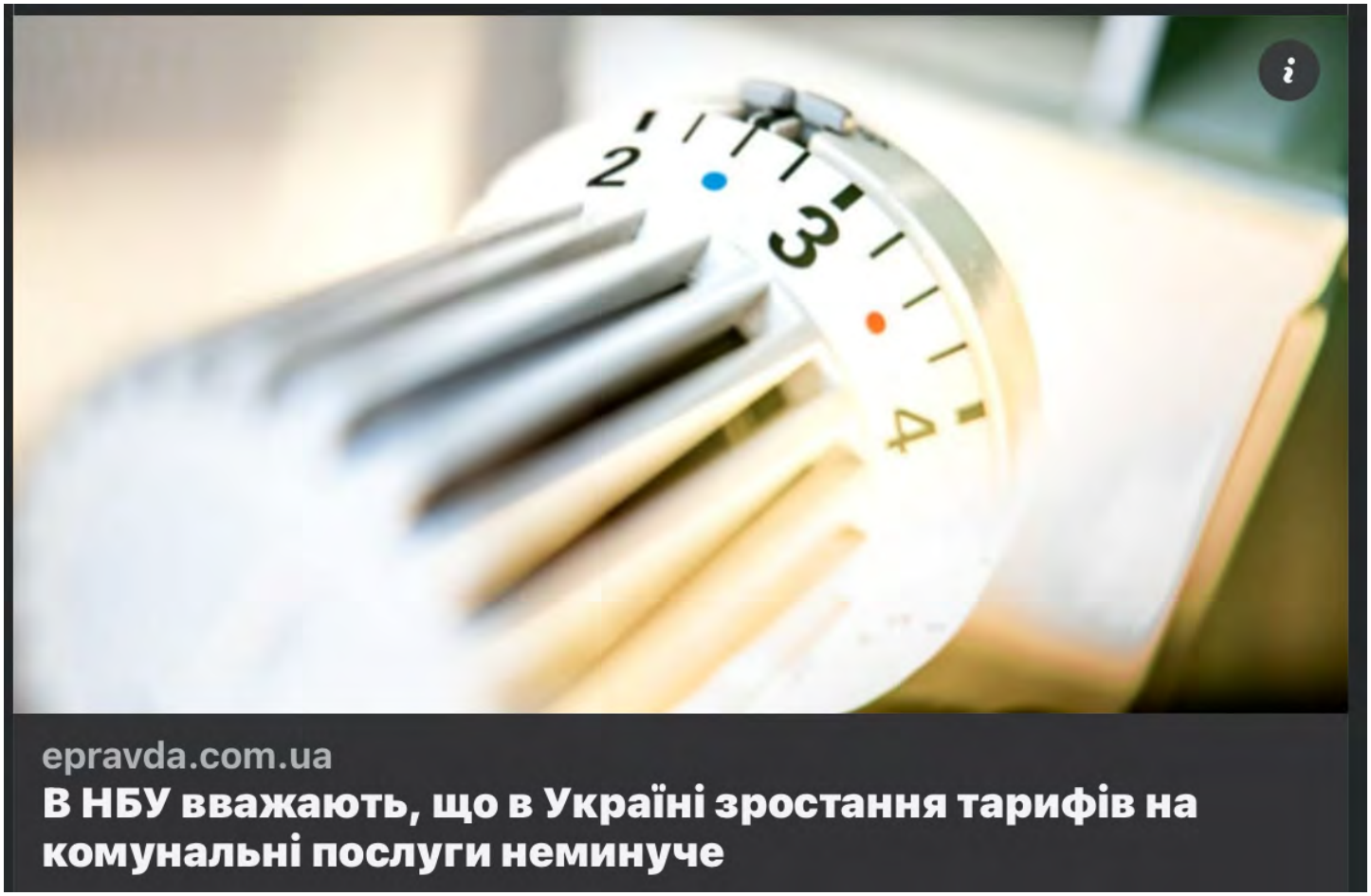
Одна лишь мысль о том, что в частных разговорах идут такие дебаты и что многих россиян мучает чувство стыда, показывает:

— нужно различать русский народ и российское руководство. Путин — не Россия, и Россия — не Путин.

***

№ 1.111-1

Перший заступник голови Національного банку України Сергій Ніколайчук сказав, що субсидіювання цін на житлово-комунальні послуги є дорогим для держави

2025-09-04

Лямец

"Це створює додатковий тиск на бюджет, на квазібюджетні баланси. Тому рано чи пізно це все одно треба буде вирівнювати", - сказав він.

«Вирівнювання» - це підняти тарифи на комуналку, у перекладі з сором'язливо-нацбанківського діалекту.

Хочу нагадати, звідки тягнеться ця розмова. Підняття тарифів почалося у часи Порошенка-президента та прем'єра Яценюка. Ініціатива йшла від усіх, хто хотів заробляти на них більше. Включно із Коболєвим з "Нафтогазу".

Але

— На перепоні усіх цих хотєлок стала об'єктивна реальність.

Справа у тому, що населення України є дуже розшарованим за рівнем статків. Є доволі великий прошарок людей, що здатні платити навіть ринкові ціни. Але паралельно є мільйони людей, які витрачають усі доходи на їжу та повсякденні потреби. Зокрема, це більше ніж 10 мільйонів пенсіонерів. Тож підвищення тарифів призвело б до великих боргів зі сплати.

Рішення вигадали доволі "елегантне":

— Нехай за тих, хто не здатний платити, платить держава! Коболєв та бізнесмени були у захваті, бо їм не надто важливо, з якого джерела надходитимуть гроші.

А ось держава - то інша справа…

У світі існує певного роду "золотий стандарт".

— **Якщо після підвищення тарифу держава мусить платити більше, ніж за 10% населення, тарифи підвищувати неможна.** *Я не пам'ятаю точну цифру. Умовно, вона десь коло 10%. В Україні ж вона мала перевисити 30-40%.*

Іншими словами, підвищувати тарифи було недоречно.

Бо, геть простою мовою, олігархи мали б прибутки за рахунок викачування державного бюджету.

— Як ви напевно здогадалися, про цей факт не стали згадувати. Тарифи переможно підвисили. Держава почала платити переможно великі субсидії на сплату комунальних послуг. Всі у "шоколаді".

Будь-яку критику розбивали через «активістів/грантоїдів».

— Ми ж не Азаров, ми ж за «ринкову економіку».

— За президента Зеленського, вся історія продовжилася. «Ми ж лібертаріанці, ми ж прагнемо до Європи».

Правда,

— вже почали казати про потрібних українців, які можуть платити, та непотрібних решту. Але ці розмови швидко приховали.

І ось, ця історія тягнеться вже десь років з десять.

«Дивним чином», перекоси досі не ліквідовано…

Борги за комуналку - *106,6 мільярдів*.

Перспектив погашення - жодних.

1) — Ринкові тарифи встановити досі неможливо, бо населення не потягне.

2) — Бюджет теж не потягне, бо доведеться платити ще більше субсидій, а грошей немає навіть за поточних обставин.

Ну хіба що Макрон та коаліція рішучих дадуть грошей, але щось вони не поспішають.

Тому

3) — після кожного підвищення тарифів відбувається кампанія з виявлення та скасування "надмірних" субсидій.

«Пенсіонер має авто - нехай продає та платить». Ну і так далі…

За цим цирком стоїть простий факт:

1) — Україна не має середніх доходів населення як у Європі, тож не може платити європейські тарифи.

Але

2) — **визнати це ніхто не хоче, бо доведеться шукати відповідні рішення**.

А це означає дещо відмовитися від *«концепції»*

1) — "ми за ринкову економіку, 2) — ми прямуємо до ЄС".

Отже,

2) — усі мовчать. Женуть інфляцію…

Та час від часу сором'язливо підвищують тарифи, хоча обіцяли цього не робити.

А перед цим випускають *Ніколайчуків*, аби ті розповідали казки,

— чому «субсидії є дорогими для держави, тож підвищення тарифів є неминучим…».

Звісно, тримаймо єдність. Кажемо, що скоро вибори, тому підвищувати тарифи ніззя…

***

№ 1.111-2

Зростання тарифів на комунальні послуги неминуче — НБУ

2025-09-04

ВІКТОР ВОЛОКІТА

В Україні підвищення житлово-комунальних тарифів для населення неминуче і рано чи пізно вони зростуть.

Про це повідомив перший заступник голови Національного банку України Сергій ***Ніколайчук*** в інтерв'ю агентству "Інтерфакс-Україна".

"Якщо кілька років якісь тарифи не змінюються, а потім вони піднімаються в рази, то це не та ситуація, яка дозволяє нам належним чином управляти інфляційними процесами", - зазначив ***Ніколайчук***.

В ***НБУ*** вважають, що сьогоднішнє субсидіювання цін на житлово-комунальні послуги є достатньо дорогим для держави.

"Це створює додатковий тиск на бюджет, на квазібюджетні баланси. Тому рано чи пізно це все одно треба буде вирівнювати. На нашу думку, більша прогнозованість та передбачуваність політики в цій сфері допомогла б, в тому числі, нам краще передбачати і управляти інфляційними процесами", - зазначив перший заступник голови НБУ.

Нагадаємо:

Борг українців за оплату житлово-комунальних послуг сягнув 106,6 млрд грн станом на другий квартал 2025 року.

***

№ 1.112

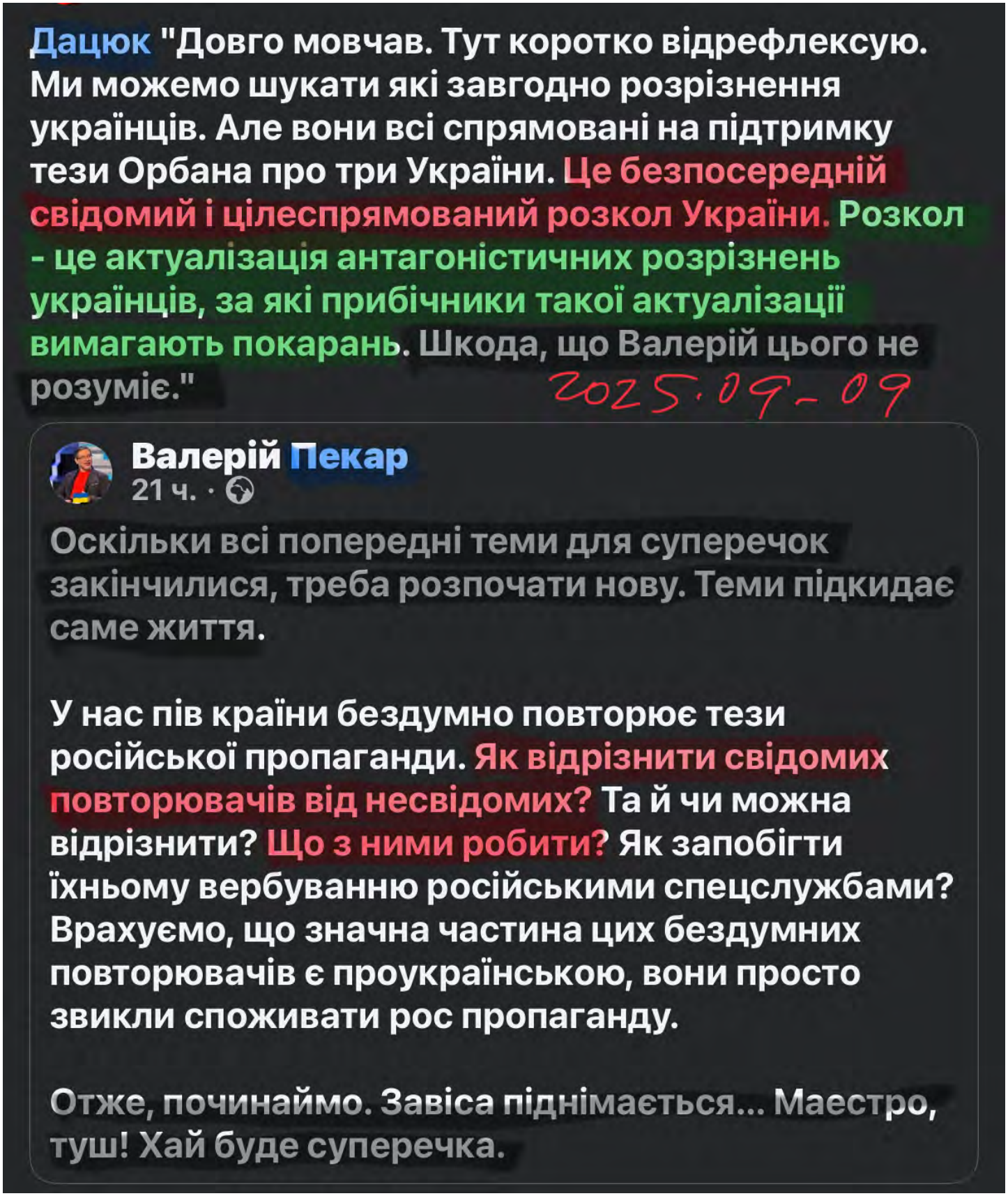

Дацюк "Довго мовчав. Тут коротко відрефлексую. Ми можемо шукати які завгодно розрізнення українців. Але вони всі спрямовані на підтримку тези Орбана про три України. Це безпосередній свідомий і цілеспрямований розкол України. Розкол - це актуалізація антагоністичних розрізнень українців, за які прибічники такої актуалізації вимагають покарань. Шкода, що Валерій цього не розуміє."
2025.09.09
Валерій Пекар
21 ч.
Оскільки всі попередні теми для суперечок закінчилися, треба розпочати нову. Теми підкидає саме життя.
У нас пів країни бездумно повторює тези російської пропаганди. Як відрізнити свідомих повторювачів від несвідомих? Та й чи можна відрізнити? Що з ними робити? Як запобігти їхньому вербуванню російськими спецслужбами? Врахуємо, що значна частина цих бездумних повторювачів є проукраїнською, вони просто звикли споживати рос пропаганду.
Отже, починаймо. Завіса піднімається... Маестро, туш! Хай буде суперечка.

Рис1

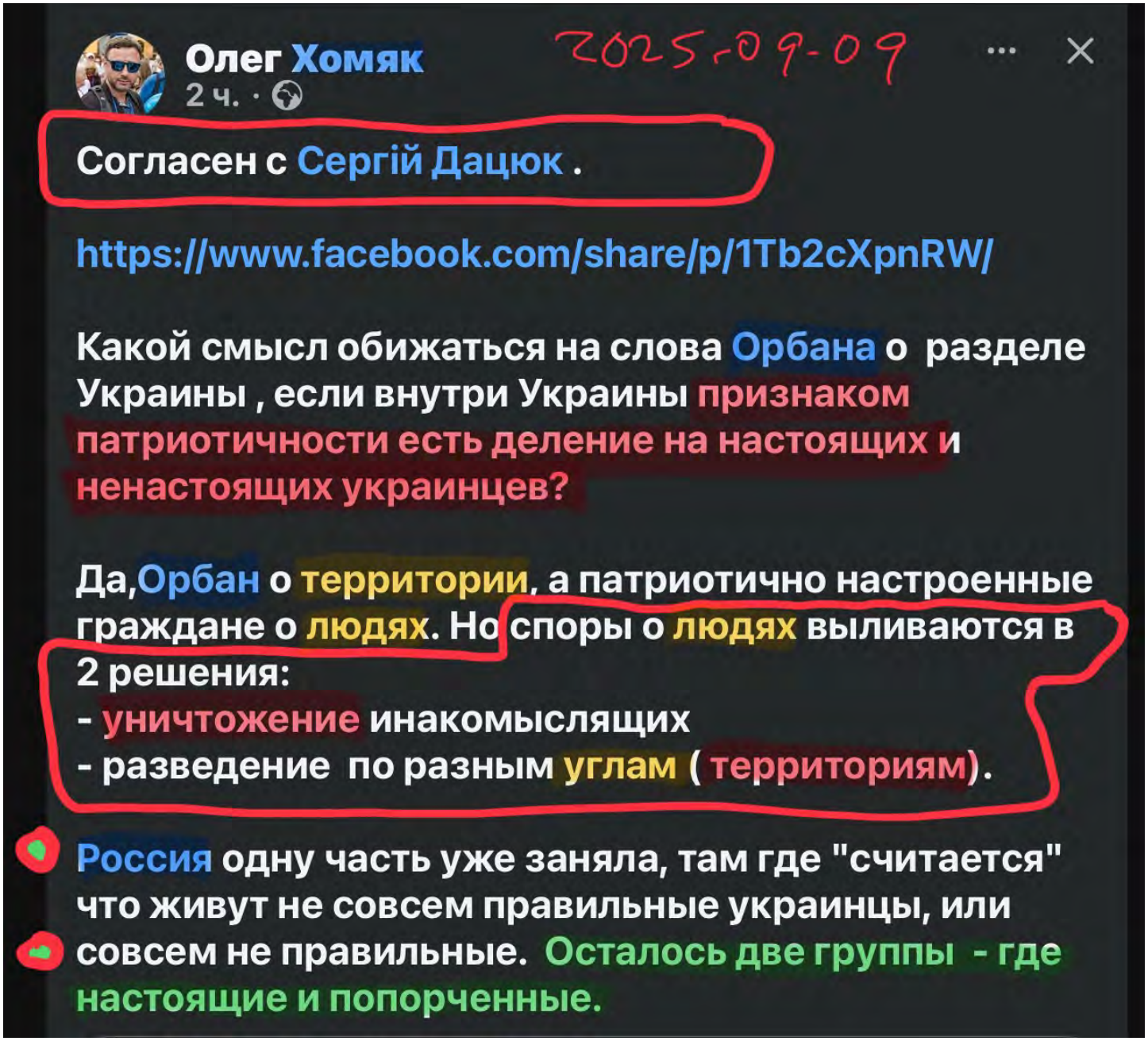

Рис2

***

№ 1.113

Ярослав Грицак: Вихід із "русского мира" буде для нас перемогою

2025-09-09

РОМАН КРАВЕЦЬ

Доктор історичних наук, професор Українського католицького університету (УКУ) Ярослав Грицак має швидкий розум.

Ще 10 хвилин тому він розповідав про арабський світ XIV століття, як вже пояснює, що режим Путіна закінчиться протягом наступних 10 років.

Від більшості публічних інтелектуалів Ярослав Йосипович відрізняється тим, що не боїться бути не в мейнстримі і висловлюватися на табуйовані для багатьох теми. Через це частина аудиторії від нього фанатіє, тоді як інша жорстко критикує його оцінки.

Здається, що взагалі не існує тем, які б в розмові не міг підтримати Грицак.

Він може годинами говорити про "The Beatles", а потім перейти на обговорення актуальних соціологічних опитувань.

В інтерв'ю "Українській правді" Ярослав Грицак категорично висловлюється про Дональда Трампа та його погляди на історію.

Говорить про нагальну потребу створення нового західного політичного й безпеково союзу замість ЄС та НАТО, який зможе протистояти Китаю й Росії.

Пояснює, на які історичні аналогії варто звернути увагу Україні щодо закінчення війни.

Зізнається, що не вірить у справедливість, але знаходить раціональне пояснення, як може виглядати реалістична перемога України.

Перед вами – скорочена версія розмови для читання. З розширеною версією ви можете ознайомитися у відеоформаті.

***

1. "Поки Путін при владі, російська сторона буде затягувати якомога довше"

– Хочу почати з цитати Черчилля: "Це не кінець, це навіть не початок кінця, але, можливо, це кінець початку". Він виголосив цю тезу в 1942 році, після чого Друга світова тривала ще три роки. На вашу думку, ми зараз наближаємося до кінця повномасштабної війни, чи це лише початок кінця?

– Я думаю, що ми в завершальній фазі. Але не знаю, як довго ця фаза може тривати.

Багато в чому наша війна схожа на Першу світову.

> 1) — Перша фаза це бліцкриг, який провалюється тією стороною, яка його починає.
>
> 2) — Далі починається затяжна частина.
>
> 3) — А третя – це вже те, коли вирішується доля цієї війни. Факт того, що є спроба перемовин – це вже про щось говорить.

Скільки це все може тривати, ніхто не знає.

> — Класичний випадок – це корейська війна. Перемовини почалися в 1949 році, а завершилася війна в 1953, тому що Сталін помер.

Очевидно, що радянська, вибачте, за фройдівську похибку, російська сторона буде затягувати якомога довше, поки Путін при владі.

Але я кажу про те, що якщо вже ведуться перемовини, це означає, що ми вже рухаємося до кінця.

– Ви стежите за новинами і точно бачили, як Трамп на Алясці зустрічався з Путіним, потім як у Вашингтоні зустрівся із Зеленським. Те, як ті зустрічі відбулися – що для вас вони означають?

– Для України важливе існування осі Брюссель – Вашингтон. Тобто Америка плюс Європейська унія.

І в Першій, і в Другій світовій війні перемогу мала та сторона, на чиєму боці були Сполучені Штати Америки.

Чому Трамп тут є загрозою?

— Тому що це перша людина, яка хоче цю вісь свідомо перервати.

Не йдеться про ізоляцію Америки як такої, а ізоляцію саме цієї осі. Це шлях до самоізоляції і це згубний шлях.

Це ставить велике питання до майбутнього Заходу. Питання, чи Захід може втриматися без Америки?

Тому що зараз бачимо чітку лінію протистояння.

Знаєте, є таке поняття "West and the rest" (west означає Захід, the rest решта світу – УП). Отже,

— Росія свого часу теж мала обирати своє місце і вибрала the rest. Зараз оця "решта світу" згруповується.

Те, що нещодавно відбувалося в Китаї, це підтверджує.

— Три найбільші держави – Китай, Індія і Росія, вони і є цим the rest.

Потрібно тверезо дивитися

– загроза серйозна. **Ми перебуваємо в такій ситуації, що не тішимося тим, що робить Трамп.**

А з іншого боку, не маємо можливості ігнорувати те, що він робить.

Ми не можемо образитися на Америку і сказати: "Знаєте що, ми самі обійдемося". Аналогічна поведінка також західних лідерів.

– Маєте на увазі, що вони намагаються Трампу догодити?

– Вони знають слабкості лідера. Тут треба мати не стільки вправний, скільки, перепрошую, широкий язик.

Попри те, яка б Америка не була, мусимо хоча б якось тримати її по цю сторону.

1) — Трамп має свою логіку. Він насправді президент самого себе і думає тільки про самого себе.

Для мене як історика важливо, що

2) — Трамп зовсім не знає історії і не хоче знати – вся історія починається з нього. Він не бачить жодних прецедентів.

І тому всі наші прогнози, порівняння і все інше працюють.

Для мене це найгірше уособлення сучасних політиків.

— Візьмемо велику четвірку: Де Голля, Черчилля, Аденауера, Рузвельта. Це люди, які були глибоко інтелігентні, які знали і покладалися на історію, і розуміли своє місце в ній.

Вважається, що **одна з найбільших проблем сучасної політики – те, що зараз державами правлять політики, які не те що не знають історії, а ігнорують історію.**

Тому що вони думають у категоріях одного-двох термінів виборів.

— Сучасні політики думають, що все починається з них. Трамп є саме таким політиком, і це велика загроза.

Тому що існує аксіома:

— **«якщо ти ігноруєш історію – історія покарає…»**.

– Якщо Трамп ігнорує історію, то Путін навпаки спекулює на історії?

– Путін – це інша протилежність. **Він *«токсикує історією»*.**

Не пам'ятаю, хто саме це сказав, але історична пам'ять

– це, напевно, найсильніша хімія, яку виробляє наш мозок. В певних пропорціях це можуть бути ліки, в інших пропорціях може бути отрута.

Путін є класичним випадком отруйного політика, який сам *«отруєний історією і отруює всіх інших»*.

Одна справа знати і розуміти історію, а інша – токсикувати історію.

– На вашу думку, яке ставлення Зеленського до історії?

– Зеленський – це інший тип, він

— також **популіст і в багатьох випадках схожий на Трампа**.

Але думаю, що він не те що ігнорує історію, він її слабо знає.

Можливо, Зеленський учиться. На столі в нього нібито була "Ілюстрована історія України" Грушевського. Чи він читає, не знаю. Але припускаю з того, що знаю, що він дуже слабо орієнтується.

Я пам'ятаю випадок із Сікорським (*міністр закордонних справ Польщі – УП)*минулого року, коли він повернувся після розмови із Зеленським, його прямо трясло.

Сікорський прийшов сказати Зеленському, мовляв, "робіть щось із Волинню. Бо якщо будете це питання ігнорувати, то матимете страшні питання з Польщею. Бо політики будуть користуватися цим, це буде використано проти України".

Зеленський почав майже кричати: "Де ваші обіцяні літаки, де ваша зброя, що ви мені тут про Волинь говорите".

Президент багато в чому правий, але проблема полягає в тому, що він не розуміє, чому тема Волині для поляків надзвичайно важлива.

2. "Європа не настрашилася Путіна, зате її налякав Трамп"

– Ми говорили про роль США і за часів Першої, і за часів Другої світової війни, а також після 1945 року. Чи останнім часом позиція США як світового лідера похитнулася?

– Сильно похитнулася, тому що виникли нові лідери.

Я десь недавно прочитав, що ще в 70-х чи 80-х роках Лі Куан Ю запитали, чи він бачить, що Китай хоче стати новим світовим лідером.

Він сказав: "Так, це очевидно, Китай має на це всі підстави, в тому числі історичні й економічні".

Китай справді висувається на протиставлення США, на роль другого. Не Росія – вона ослабла.

Важливо, що це також пов'язано з історичною пам'яттю, з образою на Захід.

Це образа за дві опіумні війни, які, по суті, поклали кінець Китайській імперії, яка була одна з найдовших, що існувала в історії. Яка вважала, що всі народи мають їй підкорятися. А її поставили на коліна.

В якійсь мірі це та сама логіка – що в Путіна, що в Трампа, що в Сі: треба підняти Китай з колін.

Пастка Фукідіда: коли два більш-менш рівносильні центри

> – війна неминуча. Він тоді говорив про Афіни і Спарту. І вважається, що оскільки Китай встає з колін і піднімається, то війна між Америкою і Китаєм майже неминуча.

– Багато хто вважає, що через життя в комфорті Євросоюз не готовий до загроз сьогодення. Чи комфорт справді розбещує?

– Є загальна формула, яку пропонував ще арабський філософ і соціолог Ібн Хальдун. До неї можна мати претензії за її універсальність, але вона працює:

> **— якщо маєте три покоління, які росли в комфорті, то чекайте, що це суспільство буде малообороноздатним.**

Ібн Хальдун пробував описати, як так сталося, що плем'я, яке завоювало, певно, весь світ – від арабського півострова майже до Іспанії, – за декілька століть прийшло до занепаду і в кінці було завойовано Османами.

Він видав просту формулу, яку важко перекласти достеменно, але йшлося про побратимство. Коли ти готовий віддати своє життя за друга чи за свою сім'ю.

Це сила – плем'я, яке ніхто не може подолати.

Але що стається далі? Араби завойовують величезні території, а там асимілюються з місцевим населенням, яке живе в комфорті.

Тобто вони розслабляються. І як наслідок ця держава стає жертвою наступних завойовників.

Маємо пам'ятати, що Європейський Союз не виник як союз для оборони. Це був виключно мирний економічний і політичний союз з певними правилами гри і відкритими кордонами. Тільки зараз Європа приходить до відчуття того, що їй треба також будувати оборону.

Вона *(Європа)* не настрашилася Путіна, але вона нарешті злякалася Трампа.

Тому що президент США сказав: "Я забираю оборону, мастіть собі голову", як у нас кажуть на Галичині.

І це їх насправді настрашило, бо прийшло розуміння того, що Європа далі не може існувати тільки як територія комфорту, вона змушена оборонятися.

– Як думаєте, Європейський Союз у наступні десятиліття втримається чи приречений до розвалу?

– У світі нічого не приречено. Але вважаю, що Європейський Союз, напевно, буде мати іншу конфігурацію. І в цій конфігурації буде Україна.

Україна не є проблемою, а є перевагою.

Тому що це велика територія з великою армією, яка має досвід війни і вміє воювати. Навіть не знаю, чи вся Європа змогла б зібрати таку армію, як змогла Україна.

2) — Декілька років тому Велика Британія вийшла із ЄС. Я не виключаю можливості, що Британія увійде в нову конфігурацію, коли буде йтися про будування оборонного союзу.

3) — Велике питання, що буде з Канадою, чи вона увійде в цей союз.

4) — Також питання по Австралії, яка відчуває загрозу від Китаю.

– Ми говоримо про якусь велику альтернативу і Європейському Союзу, і НАТО?

– Припускаю, що це може бути не Європейський Союз, а щось інше.

Наприклад, Західний Союз. Питання полягає, як будуть розвиватися події, що буде робити Путін, що робитиме Америка за Трампа і після нього. Але я вважаю, що Європейська унія має переконфігуруватися.

Європейський Союз відразу був дисфункціональний.

Тому що питання:

> — для чого це все? Якщо заради комфорту – цього не достатньо. **Має бути щось більше – якась ідея, наратив, цінності.**

Сьогодні мало людей в Європі готові жертвувати, бо їхні цінності декларативні.

Чому я це все кажу?

Тому що **саме кризи приводять до якоїсь нової розв'язки**.

> — Остання розв'язка – це Друга світова війна. І було враження, що Європа потребує нової кризи. Оця конструкція, яка була в 90-х роках, стала все менш життєздатною.

Думаю, що українська війна і є тією кризою, яка заставляє Європу перебудуватися.

Чи це буде швидко – я не знаю.

Але принаймні розуміємо, що нарешті європейські лідери відчувають потребу задуматися:

> **— а чим зараз є Європа?**

Той факт, що вони разом із Зеленським поїхали до Трампа – для мене це дуже важливо і символічно.

Тому що навіть якщо наша країна не є зараз членом Європейського Союзу, де-факто вона вже там.

– Майбутня Європа зможе витримати потенційні загрози з боку авторитарної вісі без протекції Сполучених Штатів Америки?

– Вони мусять навчитися і звикнути до цього.

Тімоті Ґартон Еш (*британський історик – УП)* колись казав добру тезу, що

> — «у світі динозаврів є один спосіб вижити – це стати самому динозавром…».

Якщо маєш таких великих хижаків, як ***Америка, Росія і Китай***, то мусиш стати схожим до Америки, Росії і Китаю.

А це означає, що потрібно розширюватися.

Дві найбільш перспективні території

> – це ***Україна*** і ***Туреччина***.

Захід програв Туреччину як європейський проєкт – не знаю, чи назавжди, чи тимчасово.

Але Європа мусить розширюватися.

> — Це як акула, яка не може вирости в ставку. Вона мусить рухатися у ширші простори і розвиватися.

Європа може це зрозуміти тільки в одному випадку:

> **— коли вийде із ситуації комфорту. «Коли приходить страх».**

І те, що ми зараз бачимо

> – лідери європейських країн дійсно настрашені.

3. "Навіть якщо деякі території тимчасово окуповані, перемога можлива"

– Коли ми говоримо про закінчення російсько-української війни, на які аналогії важливо звертати увагу?

– Якщо беремо приклад Першої світової війни, то можлива ситуація:

(1) колапс однієї сторони,

(2) колапс двох сторін. Або

(3) перемовини.

Варто звернути увагу на фінську війну і корейську.

Фінська війна чим цікава для нас

> **– можливі поступки територіями, але при цьому всьому ти зберігаєш цілісність країни і робиш структурні *реформи*.**

Фінляндія має відчуття загрози з Росії, вона при цих загрозах поміняласа.

Очевидно, Ізраїль – про це всі говорять.

Але я вважаю, що

> — наша війна безпрецедентна, тому і мир буде безпрецедентним. Ми не знаємо, ким ми будемо.

Але думаю, що треба придивлятися до корейського і фінського сценарію.

Загалом війна провокує завищені очікування.

> — Пам'ятаєте, було відчуття, що війна швидко закінчиться, що або ми будемо пити каву на узбережжі в Севастополі, або будемо марширувати на Червоній площі як переможне військо. Очевидно, що це нереально.

У чому тут загроза?

> — Люди продовжують ***розчаровуватися***. Тому дуже важливо визначити, що для нас є реальна перемога.

– Вибачте, а в ситуації, в якій ми перебуваємо, перемога взагалі можлива?

– В категоріях 2022–2023 років неможлива.

Я думаю, що Зеленський це розуміє, тому що він зняв теж слово "перемога" із вжитку, а говорить про "справедливий мир".

Тому що оскільки війна ресурсна, Україну треба рятувати, бо це справа ресурсів. Очевидно, президент знає, як довго ми можемо витримати в цій ресурсній війні. І об'єктивно ресурсна війна вигідніша Росії

Але питання, що є перемогою, я як історик бачу так:

> — це остаточний вихід із "русского мира", з того простору, в який ми необережно вступили в 1654 році в Переяславській угоді, пробували вийти декілька разів, і нам це не вдавалося.

Я вважаю, що зараз – це остання спроба втримати Україну в цьому просторі.

– Чому остання?

– Тому що більше не вдасться. Росія ослаблена. Якби Росія була такою, як вона себе уявляє, Україна б не мала шансу.

Але нам треба вийти з "русского мира".

А з іншого боку, ми не можемо вийти й існувати поза "русским миром" самі. Тому що цей хижак надто небезпечний.

Маємо приклад Польщі, Чехії чи балтійських країн, які увійшли в зону Європейської унії чи НАТО.

Для мене перемога

– це **вийти з одного світу й увійти в інший світ**.

– Чи можлива перемога, коли є окуповані території?

– Звичайно, що можлива. Важливо не визнавати цю окупацію «де-юре». Тобто ми вважаємо, що колись ці території повернемо.

Ми вважаємо, що колись Росія буде ще більш ослаблена, буде іншою. І до цього треба буде готуватися. І люди на окупованих територіях теж повинні бути готовими.

Знаєте, коли падала берлінська стіна, схід Німеччини ногами голосував за кращий спосіб життя.

– Тікали на Захід?

– Почалося все з Угорщини. Коли раптом австрійці послабили кордон, угорці масово на машинах і пішки почали вибиратися в Австрію, щоб опинитися на Заході.

А пізніше це робили східні німці, так само почали переїжджати, не маючи нічого. Стало очевидно, де кращий спосіб життя – на Сході чи на Заході.

Це голосування ногами було дуже важливе в 1989 році.

– І наостанок. Ви як історик вірите у справедливість?

– Я не вірю, що світ справедливий. І не вважаю, що історія на нашій стороні.

Історія взагалі ні на чиїй стороні.

Я собі такий образ придумав, що кожен раз, коли ти думаєш, що ти оволодів історією, це так як пробувати осідлати дикого коня: коли думаєш, що вже все – він тебе скидає з сідла.

Але **справедливість для мене – це цивілізація як мир. Тобто це те, чого не існує в природі. Це означає, що це тільки можна створити**.

Я весь час повторюю, що, виходячи з логіки статистики, війна – це норма, мир – це виняток.

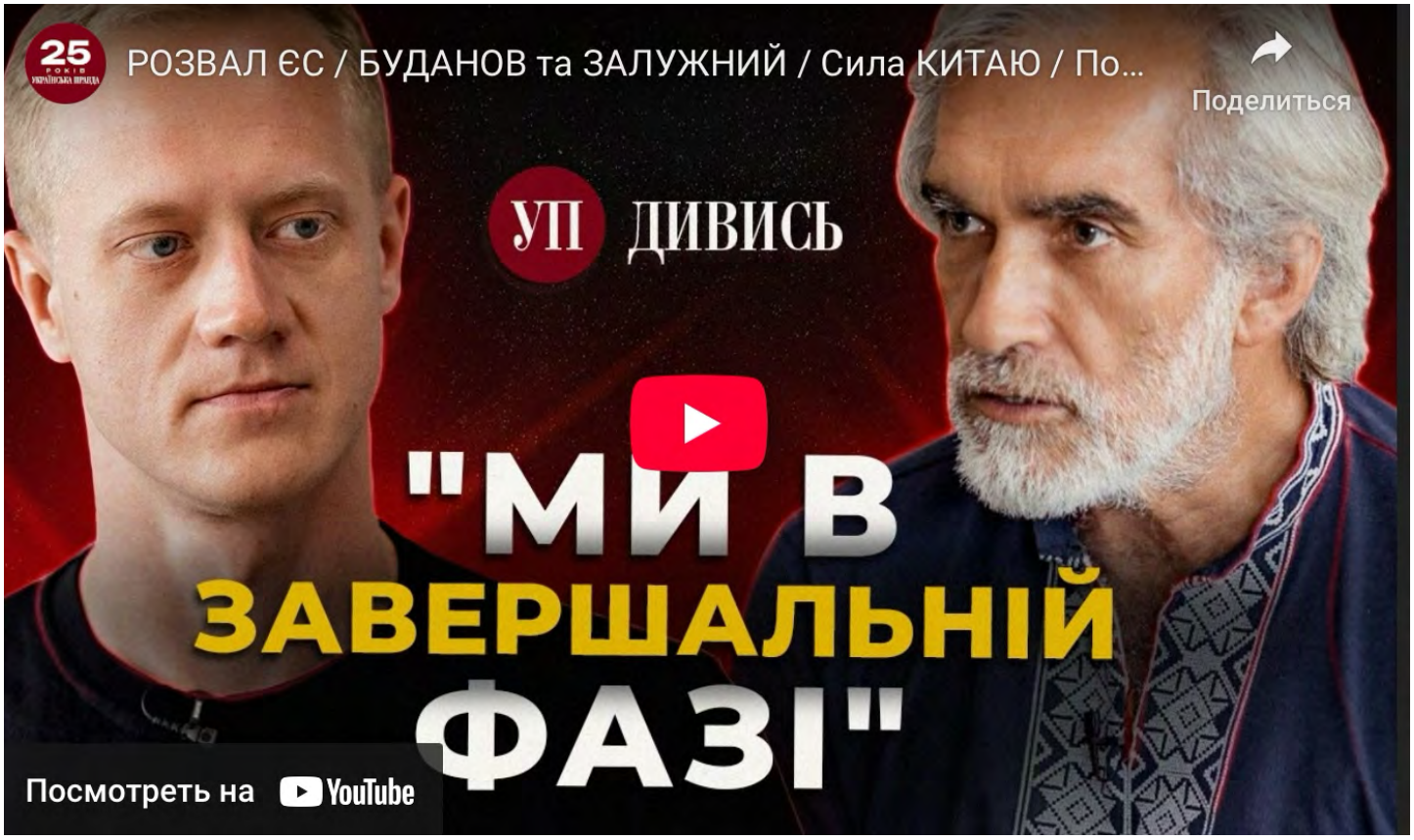
У нормальному стані люди чомусь схильні до того, щоб воювати.

Але це не означає, що ми це не засуджуємо. Це означає, що ми повинні робити все, щоб війни не сталося.

Іншими словами, ми конструюємо мир.

Яким чином ми це робимо? Будуємо безпеку.

Так само із ***справедливістю*** – ми будуємо її.

Посилання

***

№ 1.114

Удари по Польщі. Нова реальність чи пробний шар?

2025-09-10

Денисенко

Щахеди в Польщі з’явилися напередодні навчань Захід -2025, анонсованої президентом США можливої розмови Трамп-Путін і через кілька днів після

візиту Путіна в Китай (після візиту Путін був у явній ейфорі). І все відбулося на фоні заяви Мєдвєдєва про «неправильні» кордони Фінляндії.

Поки ми не маємо відповіді на одне запитання: «Наскільки вірогідно, що Китай дав добро на подібні речі» (я більше сумніваюся ніж вірю в щось подібне, але це одне з відкритих питань на сьогодні).

Попри це можемо висловити кілька дуже попередніх зауважень.

1. Я вважаю, що ця атака - пробний шар, перевірка на реакцію світу.

Як Заходу так і, напевне, Китаю. Трамп не зможе не зреагувати. Зрештою офіційна заява Польщі, яка вперше заявила про російську агресію - це заява направлена одному адресату - Трампу. Власне, всі подальші дії росіян будуть залежати від цієї реакції.

2. Головною версією росіян буде мантра, що це українські дрони.

Це вже запущено. Головна інформаційна загроза - західні ЗМІ, які устами колумністів-консерв, тією чи іншою мірою тиражувати цю маячню.

3. Путін судорожно шукає можливість підняти рівень власної суб'єктності.

Візит в Китай показав, що він цю саму суб'єктність суттєво втрачає, особливо на фоні того, що Китай стає практично монопольним покупцем останньої надії для російської нафти. Спроба качнути 5 статтю НАТО - це елемент цієї самої спроби повернути свою суб'єктність. Справа в тому, що Путін зараз загнаний в певний геополітичний кут: в нього є два варіанти: або розторгуватися зі США і зняти санкції (але тут головний противник Європа, яка вимагає зупинки війни і не тільки). Другий - впасти в обійми Китаю.

4. Головний козир росіян на сьогодні - рідкісноземельні метали, які росіяни не можуть видобути через технологічну відсталість.

Вони пробують їх розторгувати між США,яким вони потрібні і Китаєм, який не хоче , щоб росіяни розпочинали їхній видобуток, поки Китай на 100% не володітиме родовищами. Тому ця стратегія Путіна - це виключно стратегія затягування часу. А тепер ще й спроба ескалації в сподіванні, що захід і Трамп просто промовчать.

5. Свідомо чи несвідомо (скоріше друге), але Путін прискорює «переговори США-Китай», де Китай має всі шанси стати тією країною, яка буде втихомирювати ПУтіна.

Навіть, якщо Китаю нічого не було відомо про сьогоднішню атаку - вона вигідна Пекіну з точки зору майбутніх переговорів.

І наостанок:

— не переживайте, до третьої світової ще дуже далеко.

***

№ 1.115

Виступ Президента на засіданні Конгресу місцевих та регіональних влад

2025-09-05

Шановні присутні, шановні представники наших громад, шановні урядовці!

Дорогий пане Президенте, дорогий Антоніу, я вдячний, що ти сьогодні з нами!

Дуже вдячний тобі за цей візит. Дякуємо за підтримку. І також я знаю, що сьогодні з нами – ще не бачились – пані міністр закордонних справ Швеції, у нас в гостях. Добрий день!

Така участь наших європейських друзів у такому заході – у роботі ***Конгресу місцевих та регіональних влад України*** – дуже добре демонструє, наскільки це пов'язані вже речі:

— наша внутрішня політика України та наші відносини з Європейським Союзом.

Україна де-факто інтегрується у Європейський Союз, ми працюємо для відкриття кластерів – ми досягаємо результатів і робимо це разом із Євросоюзом.

Усі наші програми взаємодії – вони сьогодні працюють: оборонні передусім, енергетичні, програми бюджетної стійкості, які так важливі для підтримки наших людей.

Я дуже ціную всю допомогу та взаємодію на рівні між громадами, між містами. Європейські інституції також працюють безпосередньо з громадами. Ми дуже вдячні за таку підтримку й допомогу – це один зі шляхів підтримки локального розвитку в Україні. Дякуємо за все це.

Зараз ми на Закарпатті, і це один із важливих регіонів, один із тих регіонів, які на сьогодні створюють для України економічну базу. Тут релоковані підприємства, також нові наші підприємства. Сьогодні ми разом із Президентом Коштою деякі із цих підприємств уже відвідали. І приклад Закарпаття, також інших наших регіонів, які в час війни збільшують промислову силу України, соціальну силу України, – це приклад, наскільки сильними є українці. Ми дякуємо вам – усім представникам, які тут, усім, хто офлайн, хто онлайн. Я дякую всім. Окремо – кожній громаді, яка дає Україні економічну силу. Прошу уряд України й надалі відчутно підтримувати програму щодо підтримки наших громад «Зроблено в Україні», а це, зокрема, українські індустріальні парки, робочі місця в нашій державі, програми енергетичної модернізації в громадах, альтернативна енергетика, усі формати полегшення доступу до мереж, програми кредитування. Ми очікуємо від уряду на пропозицію дієвого страхування військових ризиків для прифронтових громад – уже на тижні має бути доповідь шановної пані Прем'єр-міністра Юлії Свириденко щодо цієї програми.

Ми дякуємо кожній громаді, яка підтримує нашу здатність оборонятися, та прифронтовим громадам окрема моя вдячність. І окрема вдячність, низький уклін просто всім людям, які в прикордонні з ворогом і які в прифронтових громадах кожного дня виконують свою роботу, служать державі, допомагають усім, які дають робочі місця, які працюють на цих робочих місцях і які забезпечують усе, щоб наша країна жила. Окремо я хотів би вам усім подякувати й підтримати вас. Дуже дякую. Надзвичайно важливо, щоб ми цього року продовжували від українських громад підтримку наших воїнів, і не менше ніж 15 % від надходжень громад. Це реалістичний показник.

Хочу подякувати друзям усім у Європі, в інших частинах світу, які бувають в Україні, які відвідують наші регіони, які реально, не з чуток, а реально самі бачать, що реально робить Росія та наскільки важливо зберігати підтримку України на достатньому рівні.

Саме достатній ***рівень підтримки*** України забезпечує один з елементів тиску на Росію.

Другий елемент тиску – це ***санкції проти Росії***.

> — Разом працюємо над обома цими елементами. І ми вдячні за санкційний тиск на Росію в Європейському Союзі. І передусім дякуємо за союз між Європою та Сполученими Штатами Америки, за союзницькі дії щодо тиску на Росію.

Ми просимо всіх вас – кожну громаду, кожного лідера громади – бути активними в цьому напрямі на своєму рівні – у напрямі санкцій, у контактах із іншими партнерами, громадами, із громадами Європейського Союзу.

Завжди, будь ласка, просувайте необхідність далі допомагати.

Кожен бачить, що Росія не припиняє атак. Кожен бачить, що наслідки російських ударів тяжкі передусім для наших міст, сіл, для українських цивільних.

Європа так влаштована, що голоси громад часто мають значення не менше, ніж голоси держав. Тому важливо, щоб громади були активними. І, окрім такої активності, будь ласка, повністю виконуйте домовленості з нашими партнерами. Просимо вас.

Це передусім завдання для дипломатичної команди України.

У нас ***багато коаліцій із партнерами***.

> — У нас є оборонні коаліції, коаліції, які допомагають захисту життів.

Це такі, наприклад, як ***коаліція укриттів.***

Усе має бути наповнене змістом і результатами – якщо про коаліцію заявлено, має бути помітно людям, що саме Україна зробила в межах цієї коаліції.

Багато країн і громад готові допомагати нам. Це треба направляти.

Конкретний приклад

> – кошти для шкільного харчування для всіх наших дітей. Програма такого безоплатного харчування має бути в усіх наших українських школах для всіх наших українських діточок.

Ми про це говорили і сьогодні з колегами й порушували цю тему з Антоніу, і вчора я говорив із Президенткою Єврокомісії Урсулою фон дер Ляєн.

Ми сподіваємось забезпечити цю програму.

Але мені б хотілося більшого лідерства урядовців, передусім наших міністерств:

— освіти, Міністерство закордонних справ повинне також допомагати для реалізації таких програм.

Це стосується допомоги дітям: не тільки харчування

– це й наповнення наших шкіл шкільними автобусами, ***укриттями***, про які я вже сказав, – необхідного обладнання.

Важливо відзначити також темпи будівництва підземних шкіл у регіонах, які цього потребують,

– я хочу подякувати громадам та кожній області за конкретні успіхи. Успіхи є. Це Харківщина, це Запоріжжя, це Херсонщина.

І ще одне.

Хочу подякувати всім із вас, хто робить реальні речі для *інтеграції ветеранів* у економічне й соціальне життя. Це стратегічна робота.

Кожен ветеранський простір, ветеранські бізнеси, створення робочих місць для ветеранів – це має бути пріоритетом для кожної громади. І важливо, щоб була позитивна конкуренція між громадами у створенні таких можливостей.

Щоб за підсумками року ми могли разом визначити, які громади справді є прикладом у реалізації ветеранської політики – політики героїв.

Прошу дуже уряд та команду Офісу координувати цю роботу особливо та протягом місяця запропонувати цілісну, об’єднану платформу з усіма можливостями для ветеранів як на центральному рівні – у відносинах із державою, – так і в громадах.

Послуги для ветеранів, сервіси, документи, можливості в освіті та підприємництві, працевлаштування – усе це має бути об’єднане, усе це має працювати для нашого суспільства й розвитку українських громад.

Дякую всім за роботу, за службу державі.

Слава Україні!

***

№ 1.116

"Выстрел в Сараево" прозвучал в Дохе, столице Катара

2025-09-10

Кущ

Как я и писал несколько дней назад, **на Ближнем Востоке нас ждет катализация геополитических процессов.**

Основная причина

1) - заседание ООН 30 сентября, на котором несколько десятков стран, в том числе европейских, признают палестинское государство.

Именно поэтому

2) - Израиль собирает 300 тыс резервистов, начинает штурм Газы и ударил по штаб-квартире ХАМАС в Дохе, где тот уже много лет и размещается.

Разумеется, Катар не объявит войну Израилю, хотя это и грубое нарушение суверенитета этой страны.

Но опасность заключена не в "израильско-катарской войне".

За Катаром стоит Турция. Между этими странами давно действует принцип "деньги в обмен на войска".

У Катара очень непростые отношения с соседними арабскими королевствами.

Катар - маленький, но у него есть огромная мягкая сила - Аль-Джазира.

Кроме того, в отличие от королевств залива Катар делает ставку на природный газ, а не на нефть.

Удар по Катару пока поставит на паузу авраамические соглашения между Израилем и арабскими странами и в целом - отдалит создание семитского аравийского геополитического кластера с двумя "ядрами" в виде Израиля и Саудовской Аравии.

Обязательно активизируется Иран.

По причине "слабости в небе", Иран будет действовать ассиметрично - на суше.

А тут есть только два варианта - южный Ирак, где находится шиитское большинство и Зангезурский коридор, куда заходят США.

И пока этот раунд выигрывает .... Китай.

> — В рамках нерешаемой апории трех тел **Пекин практически добился увязания США как 1) — на векторе РФ, так и 2) — на Ближнем Востоке.**

То есть,

> — Китай почти завершил смещение Америки в сторону этих двух геополитических тел (война РФ против Украины) и Ближний Восток.

И, соответственно,

> **— Пекин ждет как "крадущийся тигр, затаившийся дракон" ослабления США в Индо-Тихоокеанском регионе и, прежде всего, на Тайване.**

1) — США будут терять геополитический ресурс, запасы оружия и деньги на Ближнем Востоке и в противостоянии с РФ, а

2) — Китай в это время будет усиливаться в Индо-Тихоокеанской геополитической операционной зоне.

Именно поэтому,

— Вашингтон очень недоволен Израилем и оказывает давление на Киев.

Статус гегемона - это привилегия начинать и завершать войны.

Но

— и первой, и второй опции у США уже нет…

1) — Есть возможность влиять на *характер начала* войны как в 2021 году при Байдене во время переговоров с Путиным.

2) — И есть возможность влиять на *динамику войны* сейчас.

Но не более того…

И это уже не имеет ничего общего со статусом гегемона.

***

№ 1.117

ZN,UA

ДЕПОЗИТЫ ЕСТЬ, КРЕДИТОВ НЕТ. БАНКОВСКИЙ «ПАРАДОКС», ТОРМОЗЯЩИЙ УКРАИНСКУЮ ЭКОНОМИКУ

2025-09-10

Татьяна Богдан, Доктор экономических наук, директор по научной работе Growford Institute

В банковской системе Украины накоплены колоссальные финансовые ресурсы, перераспределение которых на инвестиции и другие виды поддержки бизнеса осуществляется неудовлетворительно.

— Начиная с 2023 года всего 40% банковских депозитов трансформируются в предоставленные банками кредиты. Продолжительное замораживание гривневых средств банками и дороговизна кредитных ресурсов усиливают депрессивные тенденции в экономике.

Темп годового прироста ВВП за семь месяцев 2025 года составил +0,9%, что значительно ниже фактического прироста в 2024-м (+2,9%) и 2023-м (+5,5%). Тормозят реальный ВВП как физические разрушения и высокие военные риски, так и недоступность кредитных ресурсов для многих экономических субъектов.

В июле 2025 года средняя процентная ставка по банковским кредитам нефинансовым корпорациям в гривне составляла **16,8%**. Отношение банковских кредитов к ВВП в 2024 году достигло исторического минимума — 14%, а на конец первого полугодия 2025-го немного выросло — до 14,5%. Для сравнения: в 2021 году уровень кредитования составлял 19,1% ВВП. Среди стран с формирующимися рынками в **Украине самый низкий уровень банковского кредитования**.

Традиционной функцией классических банков является 1) — привлечение депозитов домохозяйств и 2) — предоставление кредитов бизнесу, *оптимизируя таким образом распределение капитала в экономике и финансируя необходимые инвестиции*.

Со временем банки получили возможность создавать новые кредиты без прямой привязки к депозитам, увеличивая денежную массу в обороте. Такое кредитование вызывало увеличение номинального спроса и положительно сказывалось на уровне производства. А если новые кредиты направлялись на производительные инвестиции, то они опосредовали и рост производства в долговременной перспективе.

К сожалению,

— в Украине банковские кредиты являются малозаметным источником финансирования капитальных инвестиций, занимая 3–4% в составе источников их финансирования.

Бравурные заявления НБУ об оживлении кредитования в 2025 году не имеют под собой объективных оснований. Ведь показатели прироста кредитов почти отвечали годовым темпам инфляции и в разы отставали от темпов прироста цен производителей, что свидетельствует о стагнации банковского кредитования.

Запас валовых кредитов банков нефинансовым корпорациям в гривне в июле 2025 года номинально был только на 10,7% большим, чем в июле 2024-го, а запас общих кредитов — на 14,8% большим. **При том что обеспеченность банков ликвидностью и капиталом сейчас находится на рекордных уровнях.**

Нужно учесть и то, что **около 30% кредитного портфеля банков приходится на льготные кредитные программы правительства** (которые номинально утроились за время войны). То есть фактическое состояние

рыночного банковского кредитования в Украине значительно более плачевное, чем говорят нам показатели официальной статистики.

Дополнительным негативным фактором является то, что в структуре банковского кредитования по заемщикам доминирующие позиции занимают сырьевые отрасли и отрасли с быстрым оборотом капитала. Согласно данным НБУ, на протяжении последнего года самые высокие темпы банковского кредитования зафиксированы в сельском хозяйстве, оптовой торговле и пищевой промышленности. Понятно, что такая ситуация не содействует структурной диверсификации экономики и росту ее производительности.

Как в прошлом, так и на сегодняшний день основные обязательства (core liabilities) банков формируются путем привлечения депозитов. Опыт разных стран в период глобального финансового кризиса показал, что банки, финансирующие свою деятельность за счет внутренних депозитов, оказались более устойчивыми. А банки, привлекавшие ресурсы на международных рынках оптового финансирования, часто оказывались в кризисном состоянии.

В Украине структура обязательств банков довольно устойчива — 92% приходится на средства/депозиты физических лиц и субъектов хозяйствования Украины. Но **банки направляют на кредитование только около 40% средств, привлеченных на депозиты**.

По последним данным НБУ, в июле 2025 года аккумулированные депозиты резидентов в банках Украины достигали **2,8 трлн грн**, тогда как запас банковских кредитов, выданных резидентам (без учета финансовых корпораций), был на уровне 1,2 трлн грн. Из общей суммы банковских кредитов резидентам около половины, или 627 млрд грн, представлены кредитами сроком на год и более.

Отношение суммарных банковских кредитов к депозитам (динамика приведена на рис. 1) **с начала войны уменьшилось в 1,7 раза** — с 67,6% в 2021 году до 39,4% 2024-м с повышением до 43% в июле 2025 года. То есть сейчас банки использовали всего лишь 43% депозитов на предоставление кредитов субъектам хозяйствования и домохозяйствам.

Обратной стороной этой медали является то, что в структуре чистых активов банков на кредиты физическим лицам и субъектам хозяйствования приходится только 26,3% (в 2021 году было 36,1%). Также за 2022–2025 годы снизилась доля ОВГЗ с 28,6 до 26,1%. В то же время по сравнению с 2021 годом в структуре чистых активов заметно выросла доля депозитных сертификатов НБУ (с 10,4 до 15,5%) и других средств в НБУ и банках (с 13 до 20,3%).

1) **— Отсутствие целенаправленных мер по возрождению кредитования и финансового посредничества в экономике,**
2) **хронически жесткая монетарная политика НБУ и**
3) **получение банками гарантированных процентных доходов от государства**

являются основными причинами *сжатия банковского кредитования и неблагоприятной структуры банковских активов*.

Действие указанных факторов накладывается на действие 2) — высоких рисков в сфере безопасности в стране и 3) — **мультиплицирует негативные эффекты в экономике**.

По данным Global Financial Development Всемирного банка (*см. рис. 2*), в 2021 году из 127 стран мира **средний показатель соотношения банковских кредитов и депозитов составлял 89%**.

— То есть суммы предоставленных банками кредитов в этих странах отставали от сумм аккумулированных депозитов на 11%.

В Украине, как отмечалось выше, отношение кредитов к депозитам **на середину 2025 года было равно 43%**, то есть

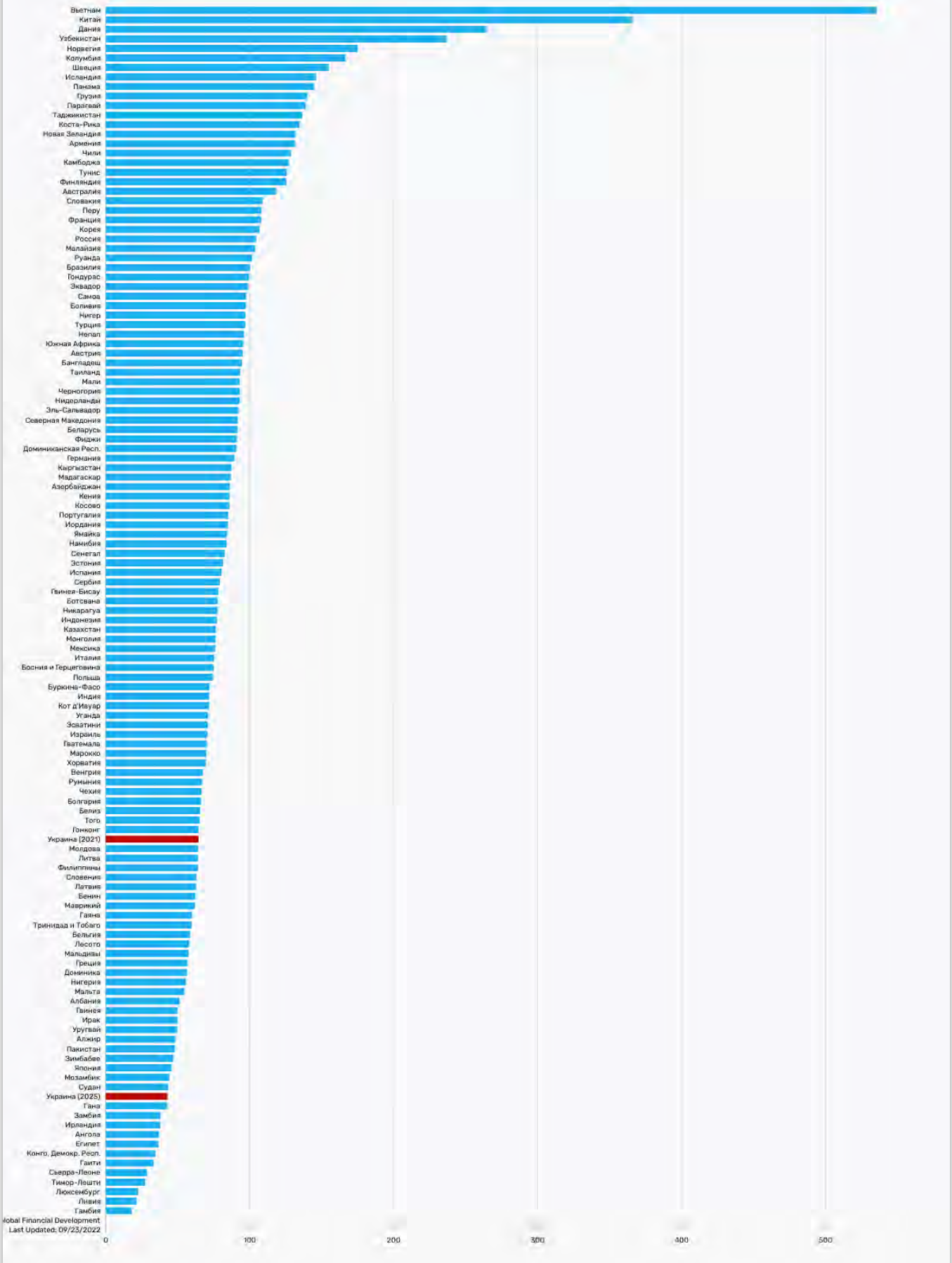
— выданные банками кредиты были в 2,3 раза меньше существующих в них депозитов.

РИС 2

ZN,UA

ОТНОШЕНИЕ БАНКОВСКИХ КРЕДИТОВ К ДЕПОЗИТАМ В РАЗНЫХ СТРАНАХ

% (2021 год)

В противовес этому в таких странах, как Армения, Новая Зеландия, Коста-Рика, Таджикистан, Парагвай, Грузия, Панама, Исландия, Швеция, Колумбия, Норвегия, Узбекистан, Дания, Вьетнам и Китай, отношение банковских кредитов к депозитам превышало 130%. У ближайших соседей Украины это отношение составляло 64% в Молдове и Литве, 66 — в Болгарии, 67 — в Чехии, Румынии и Венгрии, 75 — в Польше, 92 — в Беларуси и 109% — в Словакии.

Значительные объемы депозитов в украинских банках, не трансформирующихся в кредиты, постоянно давят на цену депозитов — их процентную ставку.

Ведь у банков просто нет стимулов повышать или удерживать на высоком уровне депозитные ставки.

Интегральная процентная ставка по гривневым депозитам резидентов в банках в июле 2025 года составляла 10,3% годовых, а по гривневым срочным депозитам физических лиц — 12,9% годовых. При этом интегральная ставка по гривневым кредитам резидентам была равна 20,2% годовых.

Указанный **уровень номинальных ставок по депозитам не обеспечивает их защиту от инфляции и генерирует чистые потери для владельцев сбережений**.

Так, физическое лицо, имея депозит в гривне под 12,9% годовых в условиях 14,3% темпов инфляции и обязательств по уплате НДФЛ и военного сбора, получает чистую реальную ставку по депозиту величиной минус 4,4% годовых.

«Лишние» депозиты физических и юридических лиц для банков в сочетании с олигополистической структурой банковского рынка выливаются в высокую банковскую маржу.

Размер такой маржи (разницы ставок) по кредитам и депозитам резидентам в национальной валюте в июле 2025 года составлял около 10%. Причем процентная маржа в диапазоне 10–12 п.п. удерживается банками уже продолжительное время.

Отсутствие массовых банкротств банков и даже их высокая прибыльность при минимизации кредитования реального сектора объясняются масштабным субсидированием банков государством.

> — Речь идет прежде всего о создании специфических источников прибыли для банков — процентных выплат по ***депозитным сертификатам*** НБУ и ***ОВГЗ*** правительства.

В частности, в течение 2022-го — шести месяцев 2025 года банки получили почти 250 млрд грн процентов по депозитным сертификатам НБУ.

— На эту же сумму уменьшилась прибыль НБУ и ее перечисления в бюджет.

Дополнительно

— от правительства за этот же период банки получили 276 млрд грн процентов по ОВГЗ и 60,4 млрд грн процентов по субсидируемым правительством кредитам бизнесу.

Наличие гарантированных источников доходов от государства подавляет стимулы банков кредитовать рискованные проекты в реальном секторе экономики.

Доляпроцентных доходов банков, полученных ими от государства, в структуре суммарных процентных доходов **достигла 58%** (за первое полугодие 2025-го). Показательно, что в 2020 году эта доля составляла 30%, а в 2021-м — 37%.

В то же время

— в текущем 2025 году кредиты, предоставленные бизнесу, сгенерировали для банков только 23% их процентных доходов.

При таких соотношениях сложно назвать украинские банки «кредитными институтами» (видимо, поэтому в статистике НБУ они фигурируют как «депозитные корпорации»).

Сложно также ожидать от таких «депозитных корпораций» и заметной активизации кредитной деятельности, пока **благосостояние их акционеров будет обеспечиваться государственными средствами.**

На будущее после завершения острой стадии войны возникнет объективная необходимость в полном использовании внутренних резервов на цели восстановления, модернизации экономики и формирования траектории устойчивого развития.

Весомым источником финансирования при этом должны стать ресурсы, аккумулированные банками, с подъемом на новый уровень банковского *кредитования*.

Для его достижения и преодоления *депозитно-кредитных разрывов* в украинских банках прежде всего необходимо

перейти к:

(1) — стимулирующей монетарной политике,

(2) — отказаться от практики размещения Национальным банком срочных депозитных сертификатов,

(3) — запустить специализированные институты развития при участии НБУ и международных доноров,

(4) — смягчить требования финансового регулирования для банков, и

(5) — ввести целевые инструменты стимулирования кредитной активности банков.

***

№ 1.118

ZN,UA

ДВИГАТЕЛЬ ЭКОНОМИКИ ГЛОХНЕТ. НЕОБХОДИМ КАПИТАЛЬНЫЙ РЕМОНТ

2025-06-30

Татьяна Богдан, Доктор экономических наук, директор по научной работе Growford Institute

С 2023 года в Украине наблюдаются медленные темпы экономического восстановления после драматического падения ВВП в 2022 году на 28,8%. Темпы роста реального ВВП в 2023 году составили 5,5%, в 2024-м — 2,9%, а в январе—мае 2025 года — всего 1%.

Негативными факторами влияния на экономическую деятельность были:

(1) активные боевые действия и высокие военные риски;

(2) разрушение производственных активов и уменьшение посевных площадей;

(3) нехватка трудовых ресурсов вследствие эмиграции и мобилизации;

(4) недоступность кредитных ресурсов;

(5) повреждение критической инфраструктуры и дефицит энергогенерации;

(6) логистические сложности для экспорта и внутренних перевозок.

Анализируя традиционные факторы производства, необходимо учитывать, что

1) — за 2022–2025 годы из Украины выехало 6,9 миллиона человек, а количество занятых в реальном секторе сократилось на 2 миллиона человек, или на 20% по сравнению с довоенным периодом.

2) — Стоимость прямого материального ущерба экономике, нанесенного российской агрессией, оценивается международными экспертами в 176 млрд долл.

Текущий уровень капитальных инвестиций составляет только 5–6% ВВП, что вдвое ниже довоенного уровня. Поэтому вполне закономерно, что уровень **реального ВВП в 2025 году на 22% меньше, чем в 2021-м.**

Едва заметное восстановление экономики в 2024–2025 годах связано с действием фискальных стимулов, поддержанных поступлением внешней помощи, а также с оживлением потребительского спроса и действием «транспортного коридора» в Черном море. За последний год дефицит **государственного бюджета без учета грантов достиг 24% ВВП** при привлечении внешней финансовой помощи на сумму более 18 млрд долл. только за пять месяцев 2025-го. Одновременно произошел реальный рост оборота розничной торговли на 5,1%, что прямо указывает на оживление частного потребления. Но уровень реальных потребительских расходов на душу населения все еще остается ниже довоенного.

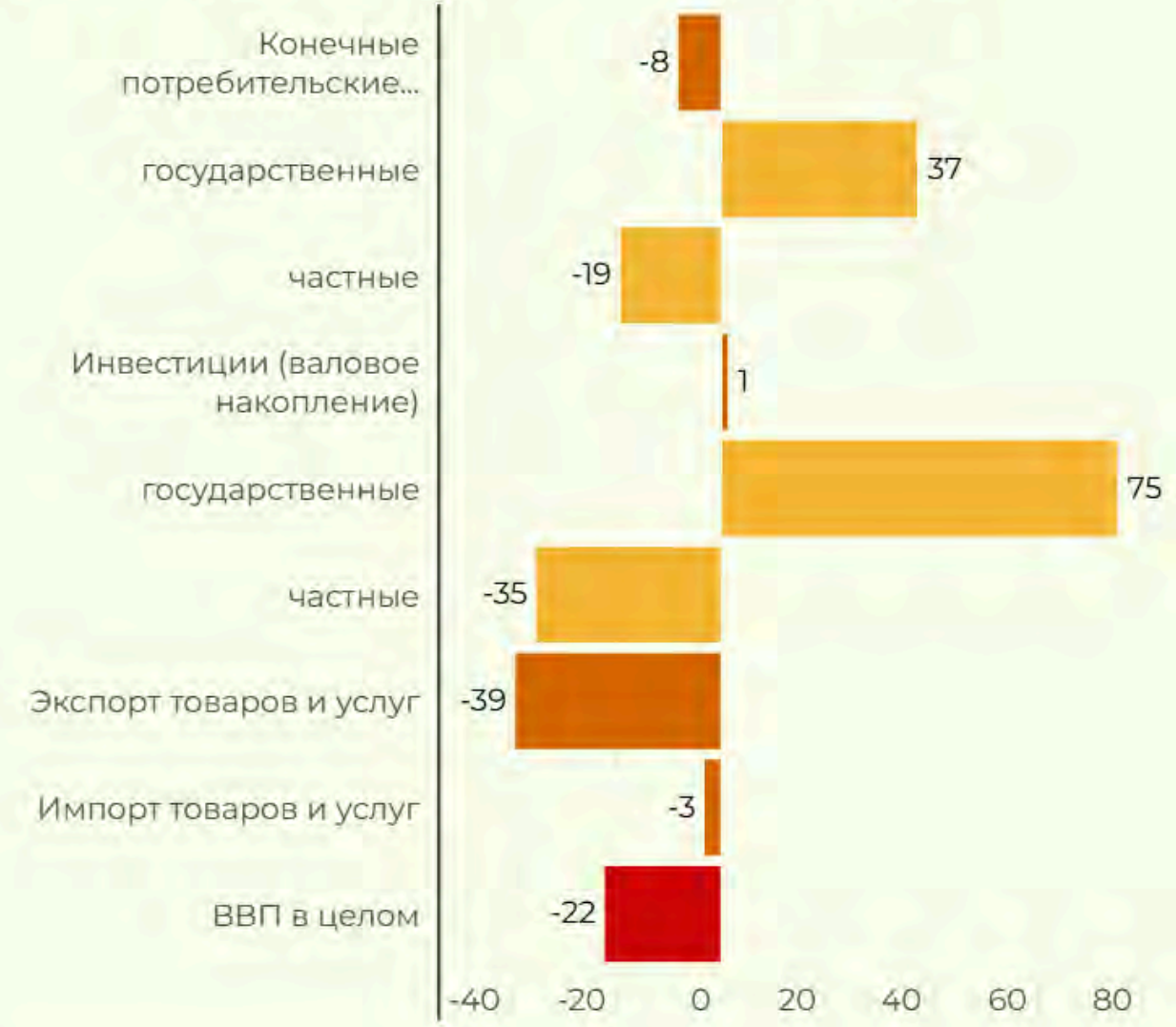
Проведенные расчеты подтверждают, что на протяжении 2022–2024 годов драйверами роста реального ВВП на **стороне совокупного спроса** были государственное потребление и инвестиции. Государственное потребление в 2024 году реально было на 37% выше, чем в 2021-м, а государственные инвестиции — на 75,1%.

Но в рамках частного сектора экономики и в ее чисто рыночных сегментах происходили крайне негативные процессы. Частные инвестиции в 2024 году реально были ниже на 35% относительно 2021-го, а частное потребление — на 19,4%. Более того, реальные объемы экспорта товаров и услуг уменьшились на 40% по сравнению с последним довоенным годом, тогда как реальные объемы импорта — всего на 3% (см. рис. 1).

РИС. 1

ZN,UA

ТЕМПЫ РОСТА ВВП ПО ЭЛЕМЕНТАМ РАСХОДОВ ЗА 2022-2024 ГОДЫ, %

Источник: расчеты и оценки на основе данных Госстата.

То есть

> **— рыночные сегменты экономики находились в угнетенном состоянии даже при мощном действии фискальных стимулов и внешней помощи.**

Это говорит о том, что

1) — при высоких рисках экономической деятельности и продолжающихся разрушениях производительных сил страны

2) — **ценовые сигналы и рыночные механизмы не срабатывают** надлежащим образом **даже при активном вливании в экономику публичных средств.**

Проведенная декомпозиция факторов изменения реального ВВП со стороны спроса в течение 2022–2024 годов дала следующие результаты:

(1) государственное потребление и инвестиции обеспечили **прирост** реального ВВП на 11,6% относительно 2021 года (при его общем падении на 22,7%);

(2) сокращение чистого экспорта было фактором **падения** реального ВВП на 17,1%;

(3) уменьшение частного потребления внесло вклад **минус** 13,4%;

(4) сокращение частных инвестиций вызвало **снижение** реального ВВП на 2,5%.

Таким образом, объемы чистого экспорта, частного потребления и инвестиций существенно уменьшились по сравнению с довоенным уровнем и внесли негативный вклад в прирост реального ВВП. Частные инвестиции на конец 2024 года восстановились всего до 65% от уровня 2021 года. С другой стороны, государственные инвестиции и потребление внесли положительный вклад в восстановление экономики.

При анализе структурных составляющих и движущих сил роста ВВП на стороне производства получаем аналогичный вывод: во время войны самые высокие темпы роста реального ВВП наблюдались в сферах прямой деятельности государства или в сферах, активно поддерживаемых государством.

В перечень отраслей, в 2024 году превысивших довоенный уровень, вошли:

(1) ***государственное управление*** (+39,8% к 2021 году, в основном за счет сферы обороны);

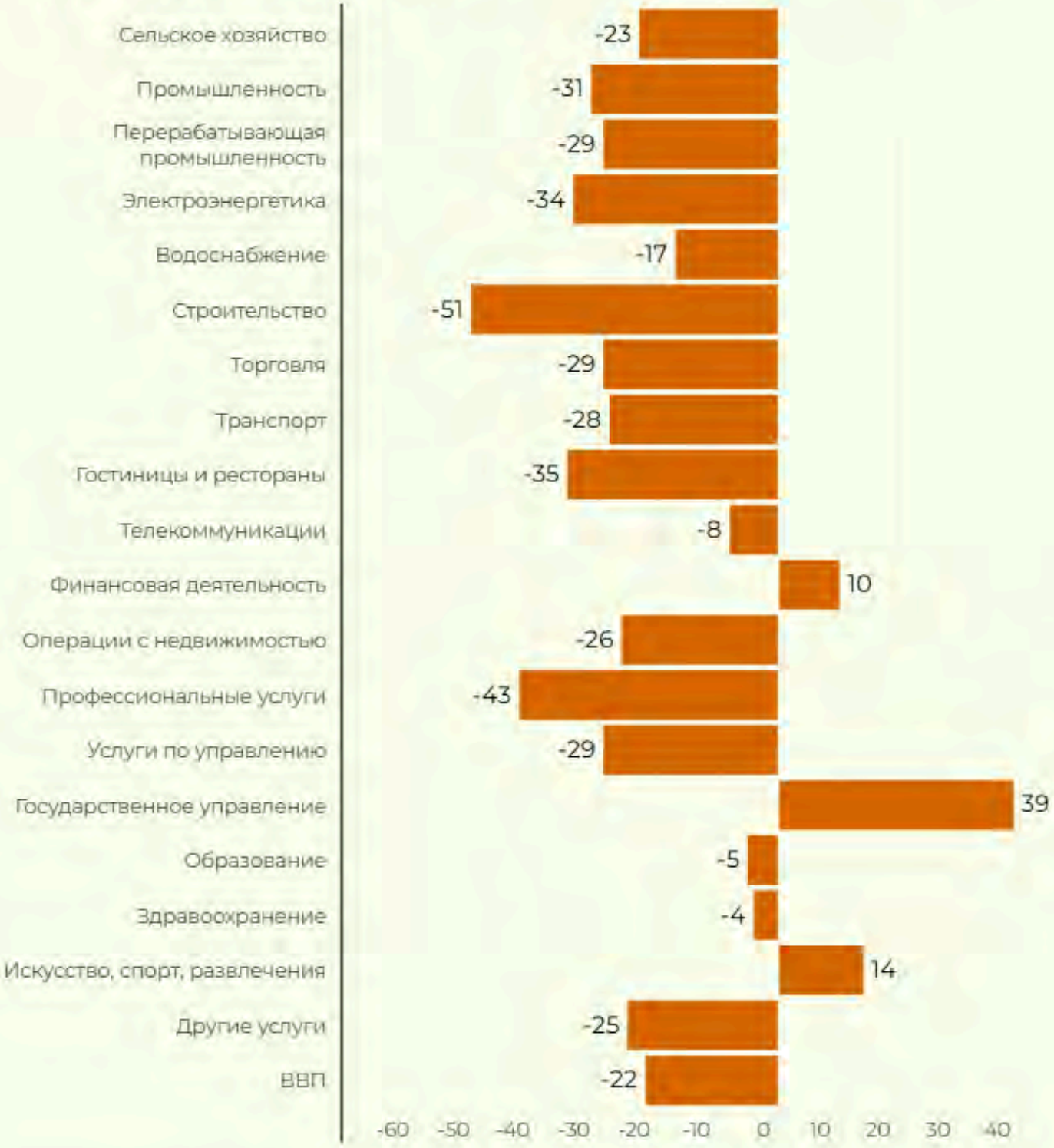
(2) ***финансовая деятельность*** (+10,9% за счет масштабного субсидирования банков);

(3) ***искусство, спорт, развлечения*** (+14,8%, включая игорный бизнес) (см. рис. 2).

РИС. 2

ZN.UA

ТЕМПЫ ПРИРОСТА ВВП ПО ОТРАСЛЯМ ЗА 2022-2024 ГГ., %

Источник: расчеты на основе данных Госстата.

По объему предоставленных услуг к довоенному уровню приближались образование (кумулятивное падение за 2022–2024 годы на 5,4%) и здравоохранение (падение на 4,7%).

Эти отрасли как поставщики деловых и бытовых услуг влияют на суммарную производительность факторов производства и генерируют часть ВВП, однако они непосредственно не создают материальные основы экономики и не формируют производственный потенциал страны в долговременной перспективе.

При этом усиливаются тревожные симптомы состояния базовых отраслей экономики, где уровень производства преимущественно остается ниже довоенного:

(1) электроэнергетика — падение на 34,9% за 2022–2024 годы (в основном вследствие ракетных ударов);

(2) добывающая промышленность — на 31,2% (оккупация территорий, разрушение мощностей по газодобыче и добыче угля);
строительство — на 51% (резкое сокращение гражданского строительства);

(3) перерабатывающая промышленность — падение на 29,6%;
транспорт — на 28,6% (вследствие спада производства и усложнения логистики);

(4) сельское хозяйство — падение на 23% (сокращение посевных площадей, падение мировых цен на экспортируемую продукцию, погодные условия в 2024 году).

В целом не улучшилась ситуация и в 2025 году, поскольку продолжалось падение производства во всех базовых отраслях — промышленности, строительстве, сельском хозяйстве, транспорте. Хотя в 2025-м ростки экономического роста наблюдались в машиностроении, фармацевтике, производстве стройматериалов, металлургии, текстильном производстве, розничной торговле.

Угрожающие тенденции в экономике формируют и возрастающие **внешнеэкономические дисбалансы.**

Разрушение экспортного потенциала и значительные потребности в импорте ведут к образованию рекордного внешнеторгового дефицита, составляющего около 40 млрд долл. в год.

Импорт товаров в Украину уже вдвое превышает экспорт, а дефицит текущего счета за четыре месяца 2025 года достиг 10,6 млрд долл. (без грантов и реинвестированных доходов).

Только благодаря международной финансовой помощи удается избежать катастрофических сценариев в реальном секторе экономики и финансовой системе.

Но

— в случае остановки или резкого сокращения международной финансовой помощи существует высокая вероятность наступления кризиса платежного баланса.

В долларовом эквиваленте за пять месяцев 2025 года импорт товаров вырос на 13,2%, тогда как экспорт уменьшился на 5,9%.

Падение экспорта происходит из-за

— потери производственных мощностей и активных боевых действий на территории Украины;

— логистических ограничений и разрушения объектов критической инфраструктуры;

— введения странами — соседями ЕС запрета импорта ряда украинских товаров;

— продолжения атак агрессора на энергетическую систему и добывающие мощности.

А основными факторами увеличения импорта являются

— растущие военные потребности, восстановление разрушенной инфраструктуры, приобретение энергоносителей и энергетического оборудования.

За январь—май 2025 года импорт оборудования и транспортных средств увеличился на 26%, а минеральных продуктов (прежде всего газа и электроэнергии) — на 14%.

Негативного влияния на развитие экспорта в нынешнем году добавляет продолжающееся снижение мировых цен на сырьевые товары.

Ценовая конъюнктура вместе с колоссальными потерями предприятий во время войны ухудшает международную конкурентоспособность украинских экспортеров.

Согласно данным Минэкономики, за 20 дней июня 2025 года относительно такого же периода 2024-го мировые цены на пшеницу снизились на 12,8%, на железную руду — на 11,2%, сталь — на 5,8%, на кукурузу — на 2,7%.

Для исправления дисбалансов внешней торговли страна остро нуждается в инвестициях в расширение и модернизацию производственных мощностей с опорой на механизмы доступного кредитного финансирования, страхования военных рисков и развития транспортной инфраструктуры.

Перспективы восстановления украинской экономики ухудшает и **несбалансированная финансово-монетарная политика**.

Такая политика на фоне высоких потерь и рисков войны стала весомой причиной деформированного распределения инвестиционно-финансовых ресурсов.

> — Национальные и внешние сбережения частично замораживаются банковской системой, а частично конвертируются в наличную иностранную валюту.

Основные финансовые активы бизнеса и населения в гривневом эквиваленте на начало мая этого года составляли 9,7 трлн грн, они увеличились с 90% ВВП в 2021 году до 123% ВВП в 2025-м.

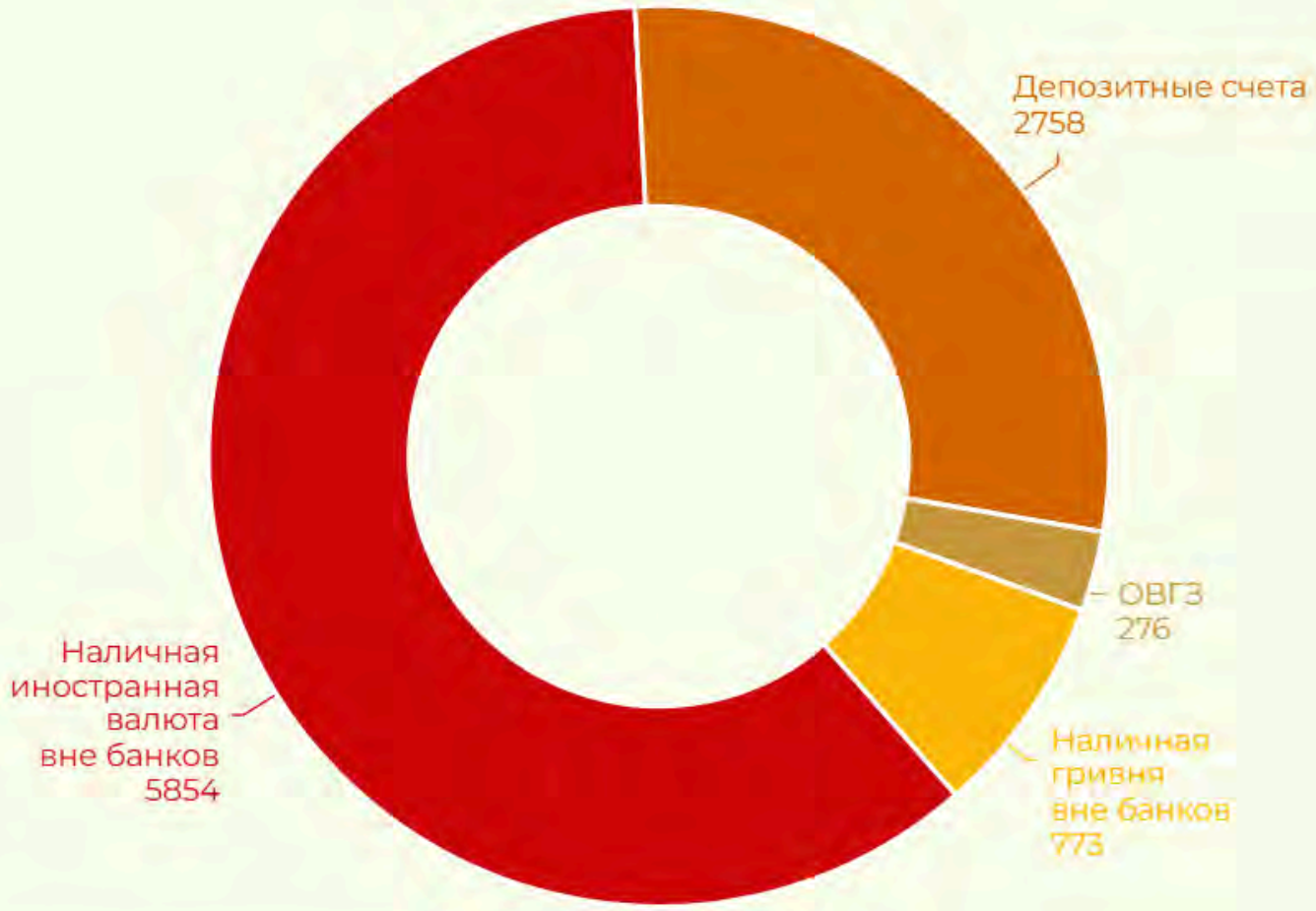
Структура финансовых активов (см. рис. 3) указывает на доминирующие позиции наличной иностранной валюты вне банков.

Доля наличной валюты достигла 61% суммарных активов, в то время как до войны она составляла 55%. В абсолютном выражении **запасы наличной валюты достигают 141 млрд долл., увеличившись с начала войны на 42 млрд долл.**

РИС. 3

ZN,UA

ФИНАНСОВЫЕ АКТИВЫ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА (ПРЕДПРИЯТИЙ И НАСЕЛЕНИЯ) ПО СОСТОЯНИЮ НА МАЙ 2025 Г., МЛРД ГРН

Источник: рассчитано на основе данных НБУ.

Вложение значительных национальных ресурсов в иностранные активы является, по сути, формой бегства капитала, что вызывает истощение финансово-инвестиционного потенциала экономики.

К такому плачевному состоянию приводят низкое доверие к стабильности гривни, нехватка инвестиционных инструментов на рынке, проблемное регулирование фондового и кредитного рынков, слишком либеральная система валютного регулирования.

Депозитная база банков за время войны увеличилась вдвое, но эффективность финансового посредничества в экономике оставалась низкой.

Доля банковских депозитов (включая текущие счета) в структуре финансовых активов бизнеса и населения сейчас составляет 28%, тогда как в начале войны — 31%.

Это говорит о том, что

— **политика «привлекательности гривневых активов» как основа монетарной политики НБУ не приносит ожидаемых результатов**.

Проблему усложняет то, что приоритетным направлением вложения депозитов банками являются депсертификаты НБУ (+530 млрд грн за время войны) и ОВГЗ (+380 млрд, включая размещение обязательных резервов), что угнетает банковское кредитование.

На протяжении 2022–2025 годов наблюдается **стабильное снижение уровня банковских кредитов в измерении относительных и реальных показателей:** с 19,1% ВВП в 2022 году до 14,4% в мае 2025-го.

Сейчас у Украины самый низкий в мире уровень банковского кредитования среди стран с формирующимися рынками.

Это при том, что **около 30% кредитного портфеля банков приходится на льготные кредитные программы правительства.**

Номинально объем банковских кредитов за последний год увеличился на 14%. Но темпы инфляции за этот же период приближались к 16%, что указывает на уменьшение реальной величины кредитного портфеля банков.

Хронический дефицит производительного капитала в экономике (включая заемные ресурсы) **тормозит восстановление экономики и подрывает основы ее устойчивого развития.**

Весомыми причинами такого положения являются

— 1) — неадекватное управление денежно-кредитной сферой и 2) — проблемное регулирование финансовых рынков.

Очевидно, после окончания войны украинское государство при поддержке международных партнеров вынуждено будет инвестировать значительные ресурсы в восстановление страны.

Но параллельно необходимо будет приложить действенные усилия для возобновления деятельности частного сектора и перезагрузки рыночных механизмов.

Поощрение частных инвестиций и запуск двигателя самоподдерживающегося экономического роста потребуют

1) — надежной системы страхования от военных рисков,

2) — здорового инвестиционного климата,

3) — современной промышленной политики и

4) — продуманной денежно-кредитной политики, ориентированных на восстановление каналов эффективного перераспределения капитала и достижение целей экономического развития.

***

№ 1.119

Володимир Зеленський зустрівся зі спецпредставником Президента США генералом Кітом Келлогом

2025-09-11

Президент Володимир Зеленський зустрівся зі спеціальним представником Президента Сполучених Штатів Америки з питань України генералом Кітом ***Келлогом***, який прибув до Києва з візитом.

Важлива тема зустрічі – кроки для досягнення

1) — реального миру та

2) — гарантії безпеки для України.

Сторони обговорили

3) — розширення ініціативи PURL на фінансування виробництва та закупівлю систем Patriot,

4) — двосторонні угоди щодо дронів і зброї, які Україна запропонувала США. Україна розраховує на позитивну реакцію американської сторони.

Окрему увагу приділили роботі з партнерами для

5) — посилення тарифно-санкційного тиску на Росію, щоб якомога

6) — швидше з’явилася можливість зустрітися на рівні лідерів і закінчити війну.

Президент наголосив, що саме

7) — тристоронній формат переговорів на рівні лідерів найбільш ефективний.

Сторони обговорили

8) — міжнародну співпрацю для повернення українських дітей, яких викрала Росія, а також умови, у яких перебувають викрадені діти.

Президент висловив співчуття

9) — американському народові у зв’язку із жахливим убивством Чарлі Кірка та

10) — подякував Президенту Дональду Трампу за співчуття та реакцію на вбивство українки Ірини Заруцької, яке сталося в штаті Північна Кароліна. Глава держави наголосив, що справедливість має торжествувати щоразу, коли насильство намагається взяти гору.

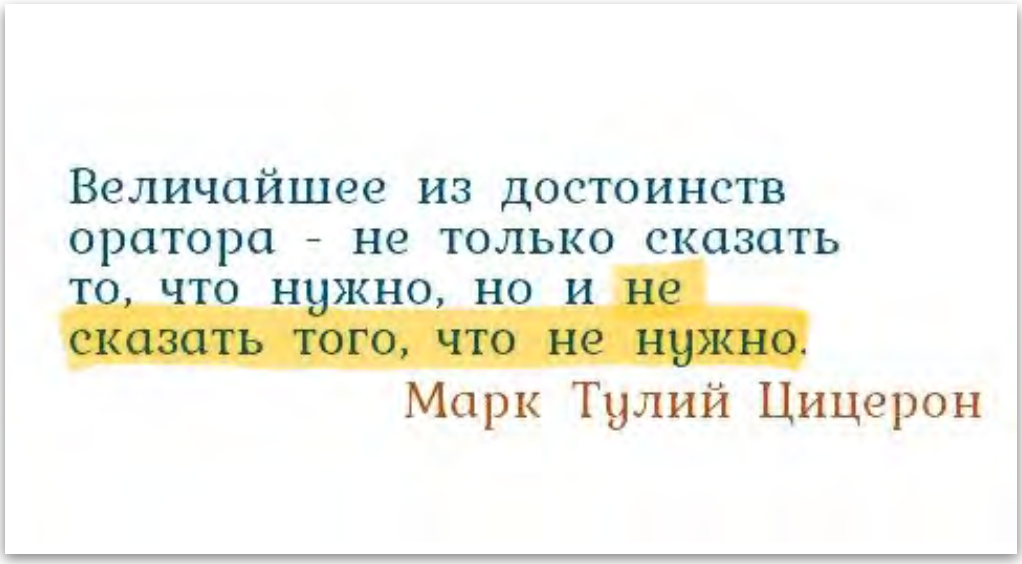
Крім того, Володимир Зеленський і Кіт Келлог обговорили

11) — підготовку до 80-ї сесії Генасамблеї ООН у Нью-Йорку,

12) — заплановані заходи,

13) — координацію між Україною та США й роботу в межах «коаліції охочих».

Триває опрацювання потенційних зустрічей і різних форматів.

***

№ 1.120

Російська машина війни зупиниться тільки тоді, коли в неї закінчиться пальне – виступ Президента на щорічній зустрічі «Ялтинська європейська стратегія»

2025-09-12

Слава Україні!

Шановні присутні, усі друзі нашої держави, українського народу!

Радий всіх вас бачити в Києві. Дуже дякуємо вам усім за підтримку. Окрема подяка, Алексе, тобі за ці два дні. Дуже дякуємо за таку сильну підтримку.

Хочу зараз також особливо подякувати генералу ***Келлогу***: дійсно, раніше ми цього не знали, але виявилось, що у Сполучених Штатів є ППО не гірше, ніж «петріоти». Про це дійсно, пане генерале, кажуть щоразу, коли ви тут. Коли ви в Києві, Кіт Келлог, кияни точно можуть трохи виспатись. Хотілося б, щоб ви їздили по всіх містах України. Ми б хотіли дійсно ще кілька таких американських систем для нашої держави.

І це насправді не зовсім жарт. Чесно.

Коли в Києві представник Президента Сполучених Штатів Америки, Президента Трампа, немає масованих ударів. Убивці утримуються від убивств.

З представниками інших держав це не працює. Можливо, спрацювало б із представником Китаю, але, схоже, Китай не зацікавлений у тому, щоб зупинити якщо не всю війну, то хоча б удари.

Це не працює і з представниками, на жаль, міжнародних організацій, зокрема найбільших.

Коли в Києві був Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Гутерріш, Путін завдавав ударів, причому навіть доволі показово завдавав ударів – росіяни били не тільки дронами, росіяни били ракетами. Так само, коли тут ОБСЄ, так само, коли тут НАТО, так само, коли тут місія Міжнародного валютного фонду чи будь-хто інший.

Отже, думаю, у Сполучених Штатів є сила, щоб так впливати на Путіна, щоб він принаймні корегував свою поведінку. І дуже цікаве таке питання: як це працює?

Я пам'ятаю, коли представник Китаю їхав до Росії, то вони реально передавали нам ноту, передавали всі сигнали з Пекіна, сигнали, щоб ми не використовували далекобійну зброю в той час, коли Китай – у Росії. Цікаво, у Америки з Росією це так само працює, пане генерале?

Можливо, це і є варіант, як реалізувати ceasefire, про який ще в лютому говорив Президент Трамп. Я готовий надати генералу Келлогу громадянство, все, що потрібно, квартиру… все що потрібно, якщо це спонукатиме Росію до припинення вогню.

Напевно, є можливість і в Китаю, щоб росіяни припинили вбивати. Але світ не побачив бажання Китаю, щоб реалізувати це щодо Росії.

Китай закликав до припинення вогню в цій війні та до нерозширення цієї війни, але Путін нічого не зробив. І це не заважає Китаю гостинно приймати Путіна та говорити з ним про найголовніше – довголіття.

Можливо, у Путіна є певна повага до Індії. Його слова про це начебто свідчать.

Але й заклики Індії до припинення війни й заяви, що наше століття – не час для війни, Росія теж проігнорувала. І це стосується всіх інших у світі.

Хоч би хто це був, росіяни не припиняють убивати за його присутності чи уваги.

Але чи довго може зберігатись увага Америки та Президента Трампа до цієї війни й необхідності її завершення? Чи довго Америка буде підтримувати наш захист від російських ударів? Чи заплющить очі світ на те, що Путін хоче й далі воювати? А він хоче.

Не сумніваюсь, що Путін шукав відповідь на ці та інші подібні питання. І те, що він обрав продовження війни, чітко говорить, яка його відповідь.

Путін не вірить у Європу, в Америку і загалом у Захід. Саме тому Росія воює.

Путін вірить у Китай, в Іран, у Північну Корею. І тому він шукає стратегічних угод саме там.

Путін робить ставку на те, що гроші підточать усіх, до речі, – і слабких, і сильних. Він вірить, що гроші дадуть йому змогу купити собі пробачення – за все. У принципі, це і є його план: спробувати купити пробачення. І продовжувати війну.

Питання головне: хто покупець?

Дорогі друзі!

Фактично кожен день ставить перед усіма нами такі питання – вони різні. Іноді неприємні, некомфортні, на які, схоже, багато хто у світі не збирається справді відповідати.

І саме з таких питань про деталі складається, на мій погляд, і головне питання сьогодення: як закінчити війну?

Дев’ятнадцять російських дронів проти Польщі з території двох держав – України та Білорусі у період російських військових навчань у Білорусі. Цілеспрямований удар. Країни НАТО піднімають бойову авіацію. Кілька днів минуло, і це поступово перестає бути темою. А які наслідки для Росії? Давайте відверто: жодних.

За день до нападу на Польщу росіяни вбили 25 людей у селищі Ярова на Донеччині – звичайні люди, літні люди, вони прийшли отримувати пенсію. Це саме ті мешканці Донбасу, про яких Росія каже, що вона їх рятує. Вона їх убиває. Це саме та земля, яку Росія хоче забрати, щоб начебто «урятувати» – урятувати від життя. Саме так. Росія не залишає на Донбасі нічого, крім могил та руїн.

Звісно, ми завдаємо ударів у відповідь.

Питання: а що роблять інші?

А трохи більше ніж за тиждень до Ярової російський прапор майорів на кінофестивалі у Венеції. Двадцять восьмого серпня росіяни завдали жорстокого удару по Києву – діти загинули, хто пам'ятає, загалом більш ніж 20 людей були вбиті – це тільки тут, у Києві. Але... Це не завадило російському прапору потрапити на один із провідних світових мистецьких заходів. Бо мистецтво начебто поза політикою, поза війною. Мистецтво – для живих на фестивалях, а не для мертвих в українських містах, українських селах після чергових російських ударів. Як можна винагороджувати росіян за війну тим, що їх знову приймають у світі, начебто нічого не сталось?

Потрібні сильні відповіді. Сильні відповіді.

Ціль Путіна – це окупація всієї України. І хай би що він комусь говорив, зрозуміло: він так розкрутив свою машину війни, що просто не зможе її зупинити, якщо не змусити його змінити цілі, його особисті цілі змінити фундаментально.

Комусь може здаватися, що обміни територіями чи спроба спокусити Путіна відновленням торгівлі з Америкою чи світом начебто може зупинити цю війну.

Це не так.

Російська машина війни зупиниться тільки тоді, коли у неї закінчиться пальне.

І Путін почне її зупиняти сам, коли відчує дійсно, сам відчує, що ресурси для війни будуть закінчуватись.

Саме тому так принципово, щоб були сильні відповіді на кожне питання, на кожен виклик.

Росія має повірити, що Америка, Європа й загалом Захід не дозволять Росії воювати.

Тільки умовляннями Росії, тільки діалогом цього не *добитись*.

Потрібен дійсно сильний тиск, щоб замість цілі окупувати Україну чи будь-яку іншу країну у Путіна була ціль зберегти свою економіку, свою систему, зберегти своє, заради чого він усі ці роки існує.

Ми не можемо замінити цю голову, але можемо замінити головну ціль.

Ми пропонуємо партнерам і спосіб, як змусити Росію припинити удари, припинити повітряний терор.

Якщо ми разом із партнерами зможемо захищати наш повітряний простір дійсно надійно – і Україну передусім від ударів, і наших сусідів, як Польща чи Румунія, від будь-яких російських загроз у небі, – Путін втратить сенс його війни.

Тільки штурмами на землі Росія не досягне свого, а в морі вони вже втратили можливість *оперувати*.

Саме Сполучені Штати Америки мають і можуть надати такі системи ППО, таку якість і, головне, ***таку кількість бойових літаків***, щоб у межах багатокомпонентної системи захисту передусім неба ми змогли – разом із партнерами у Європі – зупинити терор Росії.

І це точно примусить Росію до закінчення війни.

Тим більше сам Путін підказує своїми діями, що це варто зробити.

Саме такий має бути справді сильний висновок після російських дронів на Польщу. Росія завжди намагається скористатись якимось дефіцитом – і зокрема дефіцитом безпеки. Було би правильно цей дефіцит заповнити дійсно ефективною безпековою співпрацею американців та європейців.

Саме із цією метою ми створюємо нову систему гарантій безпеки – на основі нашої сильної армії.

Дякую вам, ***воїни сильної української армії – частини європейських сил безпеки***.

— Коли ми говоримо про гарантії безпеки для нас в Україні, насправді це – гарантії безпеки для всіх у Європі. Це вже очевидна річ. Тепер уже навіть банальна. Але це повинно звучати знову й знову, щоб наповнити цю систему реальним змістом. І я вдячний усім партнерам, хто нам допомагає.

Ми повинні знайти спосіб так вплинути на Китай, щоб вони застосували свій вплив на Росію заради закінчення війни.

Росія все одно вже не перестане бути постачальником сировини для Китаю та політично залежною від Китаю – такий вони обрали собі шлях і надто багато пройшли по ньому.

Але **треба знайти відповідь, як мотивувати Китай стати на шлях без війни.** І це теж багато в чому залежить від сили Америки та Європи, від сили «сімки».

І одне з ключових питань – ***ізоляція Росії***.

Це те, що повинно зберігатись обов'язково.

— Санкції працюють зокрема на це.

— Тарифи мають працювати зокрема на це.

— **Російські активи треба конфіскувати** зокрема для цього.

Важливо, щоб і принциповість працювала – у політичних питаннях, у культурних питаннях, у спортивних – у всіх.

Ставка Росії на гроші – на віру Путіна, що він купить все і всіх, – не повинна спрацювати.

Чи можливо це? Так. Якщо світ дійсно хоче, щоб війна закінчилась.

Віддати Путіну ту чи іншу землю України, щоб він зупинив війну, – такого не буде.

— І це не рішення. Це пауза. Як після 2008-го та Грузії. Як після 2014-го й Криму та Донецька.

1) — Нам потрібне гарантоване завершення війни.
2) Потрібна гарантована безпека для нас, для України, для українських дітей.
3) Нам потрібна гарантована відповідальність Росії за те, що вона зробила проти України, проти українців, проти наших українських дітей.

Я дякую всім, хто нам допомагає цього досягти.

Хто підтримує наш захист. Хто працює разом з нами, щоб Україна та вся Європа були сильними.

І хто допомагає нам у відносинах із Президентом Трампом та загалом Сполученими Штатами Америки.

Тільки разом ми зможемо досягти миру. І тільки якщо будемо сильно відповідати на всі питання щодо цієї війни.

Сильно.

Для того щоб цілі змінились.

Дякую.

Слава Україні!

***

№ 1.121

Чергове порушення Конституції, яке закладається в новому законопроекті

2025-09-12

Кущ

На жаль, в останній час доводиться звикати до такої «законотворчості».

Парламент розглядає законопроєкт № 13150 формально щодо «подальшого реформування місцевого самоврядування», а реально

> **– щодо його *ліквідації через застосування відверто авторитарних інструментів*.**

То в чому авторитарність даного законопроєкту?

Він створює «монструозну» надбудову у системі центральної влади в рамках якої буде сформовано «центральний орган виконавчої влади, який має забезпечувати законність актів обласних рад та відповідних посадових осіб місцевого Самоврядування».

Навіть юрист-початківець знає, що відповідно до статті 144 Конституції

> «… рішення органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України зупиняються у встановленому законом порядку з одночасним зверненням до суду».

Але чомусь цієї абсолютно зрозумілої та демократичної норми авторам законопроєкту недостатньо.

І вони вирішили:

> а чому не передати Кабміну право на створення такого собі «наглядача» за місцевими громадами, який буде «зупиняти і забороняти».

До речі, «авторів у студію».

Це народні депутати Давид *Арахамія*, Олександр *Корнієнко*, Олена *Шуляк* та Андрій *Мотовиловець*.

Вже за старою, доброю традицією, Головне юридичне управління апарату Верховної Ради дало невтішний висновок стосовно цього законотворчого «шедевру»:

> «Відтак положення проекту, якими пропонується передбачити, що Кабінет Міністрів України визначає центральний орган виконавчої влади, що забезпечує законність актів обласних рад та відповідних посадових осіб місцевого самоврядування …. не узгоджуються з наведеними вище положеннями Конституції України та Закону України «Про Кабінет Міністрів України», оскільки закон не наділяє такими повноваженнями Кабінет Міністрів України».

Здається, все максимально просто. Конституція не передбачає таких обмежень прав місцевої влади на користь влади центральної.

Але депутати більшості традиційно і колективно «плюнули» на Основний Закон (не в перший раз, тому вже і не «страшно»).

> В умовах існування «вічного паралітика» у вигляді Конституційного Суду, який «паралізувало» з часів ще «земельної реформи», такі фортелі з Конституцією проходять зазвичай абсолютно безкарно.

Як завжди, кожна «антиконституційна дурість» аргументується у нас «найкращою європейською практикою», зокрема цей законопроєкт посилається на норми Європейської хартії про місцеве самоврядування.

Але в цій Хартії зазначено, що повноваження органів місцевого самоврядування вже за своєю юридичною природою є повними та виключними. Їх можна скасовувати лише за рішенням суду.

Станом на зараз, прийняття законопроекту заблоковано завдяки позиції БЮТ та Юлії Тимошенко.

Звісно, правляча більшість може прийняти все що їм заманеться.

Поки що блокування цієї потворної «відрижки тоталітаризму» відбулось завдяки поданню Юлією Тимошенко альтернативного законопроекту № 13150-1, який базується на чітких нормах Конституції та принципах справжнього, а не позірного самоврядування.

Подання альтернативного законопроєкту - це такий спосіб «останньої надії».

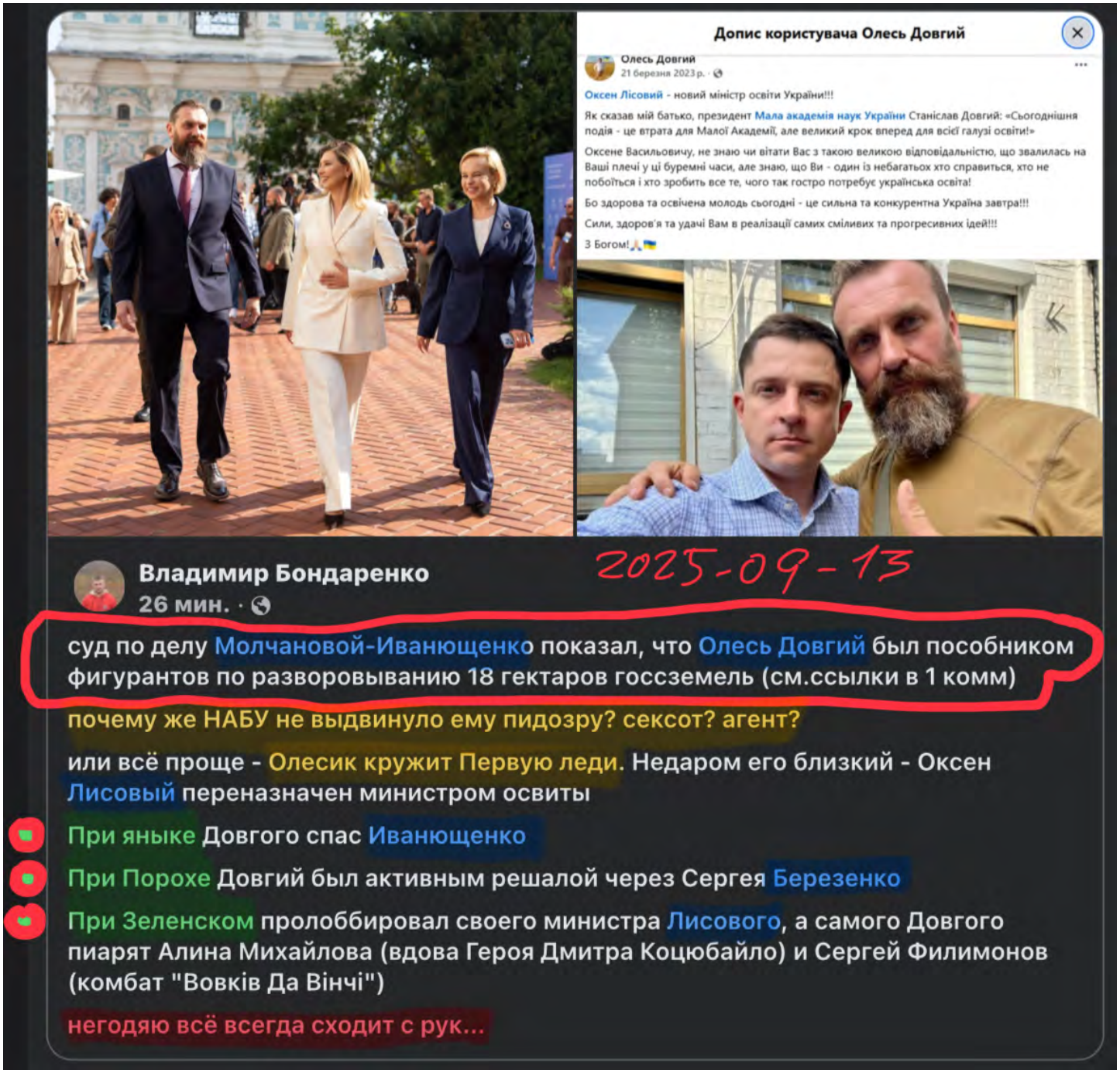
Влада місцевих громад

– це, можна сказати, **останній бастіон демократії в Україні, який ще не вдалося «централізувати»**.

Саме тому, суспільство має продемонструвати несприйняття таких законодавчих ініціатив як законопроєкт № 13150.

***

№ 1.122

***

№ 1.123

Представники МКСК провели зустріч із делегацією Європейської служби зовнішніх дій щодо протидії інформаційним загрозам

2025-09-12

12 вересня відбулася зустріч зустріч представників Міністерства культури та стратегічних комунікацій України (МКСК) з делегацією ***Європейської служби зовнішньої діяльності (EEAS) у сфері інформаційної доброчесності та протидії інформаційним маніпуляціям і зовнішньому втручанню (FIMI)***.

Під час зустрічі сторони обговорили

1) — ***ключові виклики та загрози*** в інформаційному просторі, а також

2) — ***шляхи зміцнення стійкості*** України.

Особлива увага була приділена

3) — обміну досвідом, координації дій у сфері ***боротьби з дезінформацією***, а також

4) — ***впровадженню європейських стандартів*** у системи стратегічних комунікацій та кібербезпеки.

У зустрічі взяли участь керівники та експерти обох сторін, серед яких

— заступник Міністра культури та стратегічних комунікацій України Андрій ***Наджос***,

— керівник Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки Ігор ***Соловей***, а також

— представники Європейської Служби зовнішньої діяльності — Філіп Ґжегожевскі та Кім Маттіс.

Андрій ***Наджос*** подякував ЄСЗД за постійну підтримку України в боротьбі з інформаційною агресією.

Він наголосив на

— **ролі *санкцій* як ефективного інструменту протидії пропаганді** та поінформував про

— **ініціативи МКСК щодо розширення санкційних списків, зокрема проти осіб, що поширюють кремлівські наративи**.

Заступник Міністра також наголосив на тривалій співпраці з ЄС у сфері протидії інформаційним маніпуляціям та втручанню (FIMI) і важливості її подальшого розширення, зокрема через ініціативу ***«Європейський щит демократії»***.

Поінформував про роботу Міністерства над

— посиленням ***медіаграмотності*** та підтримкою ***фактчекінгу***.

Ігор ***Соловей*** підтвердив, що

— Європейський Союз залишається ключовим стратегічним партнером Центру протягом останніх років і наголосив на готовності до поглиблення співпраці.

Обидві сторони дійшли згоди щодо необхідності посилення обміну аналітичними даними, проведення спільних тренінгів і розвитку проєктів у сфері медіаграмотності.

Представники ЄСЗД підкреслили, що ***Україна є невід'ємною складовою європейської системи безпеки***, зокрема у протидії інформаційним загрозам.

Ministry of Culture
and Strategic Communications
of Ukraine

***

№ 1.124

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ
УКРАЇНИ
ВІЙСЬКОВА ЧАСТИНА
А0105
Код 22991037

"04" вересня 2024 р.

№ 116/2/1/6/43640

04119, м. Київ, 119, вул. Дегтярівська, 19

Арістов І.С.

вул. Гоголя, 48,
м. Бобринець,
Кропивницький р-н,
Кіровоградська обл., 27200

На № 298/1 від 14.08.2024

В управлінні персоналу штабу Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, за дорученням та в межах повноважень, опрацьовано Ваш запит до Міністерства оборони України про надання публічної інформації щодо зразка посвідчення, фірмового одягу, передбаченої зброї працівників територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (далі – ТЦК та СП) та їх трудових відносин.

За результати опрацювання інформуємо, що діяльність ТЦК та СП здійснюється відповідно до Положення про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 154 (далі – Положення).

Відповідно до пункту 6 Положення, штатні посади ТЦК та СП комплектуються військовослужбовцями, державними службовцями та працівниками Збройних Сил відповідно до їх штату та штатного розпису. Трудові відносини працівників територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки регулюються законодавством про працю. Відносини, що виникають у зв'язку із вступом, проходженням та припиненням державної служби державними службовцями, регулюються Законом України "Про державну службу".

Відповідно до чинних нормативно-правових актів України формений (фірмовий) одяг та штатна зброя у працівників ТЦК та СП не передбачені, зразок та технічний опис службового посвідчення їм не встановлені.

Разом з тим, форма службового посвідчення, яке згідно вимог частини третьої статті 22 Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізації" зобов'язані пред'являти представники ТЦК та СП, включаючи працівників Збройних Сил, визначена додатком 11 до Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2024 р. № 560 (додається).

Додаток: 1. Копія службового посвідчення, на 1 арк..

Начальник управління персоналу штабу
Командування Сухопутних військ
Збройних Сил України

Микола КАЧАНЕНКО

Григорій Шеремет 0991686224

2025-09-13

1. ТЦК не мають статусу органу державної влади

✅ Відповідь Міністерства оборони України (№298/1 від 14.08.2024):

"Штатні посади ТЦК та СП комплектуються військовослужбовцями, державними службовцями і службовцями органів місцевого самоврядування. Трудові відносини працівників ТЦК регулюються законом про працю і законом "Про державну службу" — тобто вони є або цивільними, або держслужбовцями, але не органом влади."

⚖️ Висновок:

ТЦК не є органом державної влади відповідно до статті 19 Конституції України. Вони не мають делегованих повноважень діяти від імені держави щодо обмеження прав громадян (зокрема, затримання, доставлення чи примусове вручення повісток).

2. Відсутні затверджені посвідчення та уніформа ТЦК

✅ У тій же відповіді МОУ (№298/1 від 14.08.2024):

"Фірмовий одяг та службові посвідчення працівників ТЦК не передбачені. Зразок і технічний опис службового посвідчення не встановлено".

⚖️ Висновок:

1) — Особи, що не мають посвідчень встановленого зразка, не можуть підтвердити свою правосуб’єктність чи повноваження.

2) — Зовнішній вигляд та дії таких осіб можуть кваліфікуватися як самовільне присвоєння владних повноважень (ст. 353 ККУ) або перевищення службових повноважень.

3. Відсутній закон, що прямо регламентує діяльність ТЦК

✅ Відповідь Апарату Верховної Ради України (від 03.11.2022):

"Окремого закону щодо діяльності ТЦК не існує."

⚖️ Висновок:

1) — Згідно з ч. 2 ст. 19 Конституції України, всі державні органи можуть діяти лише на підставі, в межах повноважень і у спосіб, передбачений Конституцією та законами України.

2) — Без такого закону будь-які дії ТЦК щодо громадян є протиправними.

4. Відсутність контракту на "мобілізацію"

✅ Відповідь МОУ (№46/1/1/1304 від 04.08.2024):

"Під час мобілізації укладення контракту не передбачено, та взагалі в законодавстві відсутня така форма документа як «мобілізаційний контракт»."

⚖️ Висновок:

1) — Призов без належного оформлення трудових чи військових правовідносин (у тому числі без укладення контракту) порушує права людини і

2) — суперечить ч. 1 ст. 43 Конституції України, яка гарантує захист від примусової праці, окрім випадків військової служби на підставі закону і добровільної згоди.

5. ТЦК не є структурним підрозділом МОУ

✅ Документ з печаткою МОУ:

"ТЦК не входять до структури МОУ, не є його підрозділом, а здійснюють діяльність на підставі положення, затвердженого КМУ, а не Закону."

⚖️ Висновок:

Міністерство оборони не несе відповідальності за дії ТЦК у правовому полі. Це означає, що відсутній державний орган, який би ніс відповідальність за дії ТЦК, що робить будь-яке втручання в права громадян безконтрольним і незаконним.

6. Обмеження конституційних повноважень

Ст. 19 Конституції України:

"Органи державної ***влади*** та органи місцевого ***самоврядування***, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені ***Конституцією*** та ***законами*** України."

Ст. 64 Конституції України:

"Умови обмеження прав і свобод людини можуть встановлюватися лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану в порядку, визначеному ***законом***."

⚠️ Факт:

Воєнний стан не є підставою для обмеження базових прав без окремого ***закону***, зокрема,

— **щодо вуличного затримання чи примусу до військової служби цивільних осіб**.

⬅️ END ВИСНОВОК

❗ ТЦК не є ані органом державної влади, ані частиною ЗСУ у правовому сенсі.

Вони не мають належної правосуб'єктності, не мають посвідчень, не діють на підставі закону.

Примус громадян до дій (явка до ТЦК, затримання, мобілізація без контракту) є протиправним втручанням у права людини, що підлягає:

(1) — оскарженню до суду,

(2) — зверненню до омбудсмена,

(3) — фіксації фактів перевищення повноважень з подальшим зверненням до правоохоронних органів. 👇👇👇

***

№ 1.125

Кабінет Міністрів України своєю постановою від 10 вересня 2025 р. № 1114 підтвердив, що Україна виплатить Китаю за рахунок державного бюджету 1,5 млрд доларів США, які були вкрадені в 2013 році нинішнім Героєм України, командувачем Сил безпілотних систем ЗСУ майором Робертом Бровді, а також виплатить відсотки, що набігли на цю суму

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 10 вересня 2025 р. № 1114

Київ

Деякі питання державної гарантії, наданої у 2012 році для фінансування проектів у сфері сільського господарства

Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Погодитися з пропозицією Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства щодо підтвердження державної гарантії, наданої відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2012 р. № 857 "Питання надання у 2012 році державних гарантій для фінансування проектів у сфері сільського господарства" (Офіційний вісник України, 2012 р., № 70, ст. 2836) для забезпечення виконання боргових зобов'язань за кредитом у розмірі 1500000000 доларів США, залученим акціонерним товариством "Державна продовольчо-зернова корпорація України" від Експортно-імпортного банку Китаю для фінансування проектів у сфері сільського господарства (далі — державна гарантія), за результатами здійснення правочину з борговими зобов'язаннями акціонерного товариства "Державна продовольчо-зернова корпорація України" за зазначеним кредитом шляхом внесення змін до умов його надання (далі — правочин).

2. Установити, що державна гарантія забезпечує виконання боргових зобов'язань за передбаченим пунктом 1 цієї постанови кредитом з урахуванням змін, визначених правочином, які стосуються, зокрема, відстрочки погашення кредиту та виплати відсотків за ним, а також капіталізації нарахованих відсотків у зв'язку з відстрочкою їх виплати.

3. У зв'язку із зміною обсягів зобов'язань за результатами здійсненого правочину Міністерству фінансів забезпечити під час підготовки проекту Державного бюджету України на відповідний рік врахування зміни обсягу зобов'язань акціонерного товариства "Державна продовольчо-зернова корпорація України" за передбаченим пунктом 1 цієї постанови кредитом в межах граничного обсягу гарантованого державою боргу.

4. Уповноважити Міністра фінансів підписувати документи для підтвердження державної гарантії з урахуванням змін, визначених правочином.

Прем'єр-міністр України **Ю. СВИРИДЕНКО**

2025-09-13

Бойко

https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-derzhavnoi-harantii-nadanoi-u-2012-rotsi-dlia-finansuvannia-proektiv-u-sferi-silskoho-hospodarstva-1114

Аферу з китайським кредитом за часи Януковича провернув тодішній перший заступник голови правління ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація

України», колишній директор корупційного монстра ТОВ «Хліб Інвестбуд» Роберт Йосипович Бровді – топ-менеджер одіозного екс-нардепа Іванющенка. Згідно з планом, розробленим Бровді, ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України» отримала під гарантію Уряду України від китайського Ексімбанку кредит у розмірі 1,5 млрд. доларів. На ці кошти Бровді і Ко мали закупляти зерно в українських аграріїв та постачати його в Китай, але, насправді, закуплене зерно продавалось невідомо куди через офшорні компанії, зареєстровані на Кіпрі, а гроші, виручені від продажу зерна, осідали в кишенях Юрія Іванющенка та його топ-менеджерів.

26 лютого 2014 року чесне й непідкупне видання «Цензор.нет» опублікувало статтю про нинішнього Героя України й командувача Сил безпілотних систем ЗСУ, у якій народний експерт з усіх питань Бутусов назвав Роберта Йосиповича «легендою теневых схем и отмывания в особо крупных размерах».

Зараз ця стаття видалена з сайту «Цензор.нет» – очевидно у Бровді знайшлись вагомі аргументи для народного експерта.

Але залишився передрук цієї статті на сайті «Закарпаття. Онлайн», завдяки чому можна ознайомитись з творчістю Бутусова 11-річної давнини, а також побачити, як виглядав топ-менеджер «Юри Єнакіївського» без бороди та військової форми.

> https://zakarpattya.net.ua/News/120552-Zakarpatets-Brovdi.-KUDY-PROPALY-15-MLRD-KYTAISKOHO-KREDYTU

Довідково:

> — зняти статтю на сайті чесного й непідкупного видання «Цензор.нет» коштує стільки ж, скільки й розмістити публікацію, тобто 10 тисяч доларів.

У березні 2014 року за фактом розкрадання Бровді 1,5 млрд. доларів китайського кредиту, отриманого під гарантії Уряду України, Генеральна прокуратура України розпочала досудове розслідування, а я був допитаний у цьому кримінальному провадженні як свідок.

Але після того, як генеральним, прости господи, прокурором став майбутній бойовий побратим «Мадяра» Юрій ***Луценко***, це кримінальне провадження було закрито.

З чого можна зробити висновок, що Роберт Йосипович не всі вкрадені гроші витратив на придбання ужгородського телеканалу та поповнення домашньої колекції сучасного образотворчого мистецтва – щось залишилось і для Юрія Віталійовича.

До речі, нинішні статки командувача Сил безпілотних систем ЗСУ ужгородські журналісти оцінюють у 50 млн. доларів. Эт

У яку суму Роберту Йосиповичу обійшлось звання Героя не повідомляється.

Бро́вді Ро́берт Йо́сипович (позивний **«Мадяр»**; нар. 9 серпня 1975, Ужгород, Закарпатська область) — український військовослужбовець, майор ЗСУ, відомий як засновник і командир підрозділу «Птахи Мадяра». Герой України (2025). Командувач Сил безпілотних систем ЗСУ (з 3 червня 2025)[1].

До вторгнення був бізнесменом, торгував зерном, зокрема відомий проєктом «Гранум», співзасновник арт-фундації «БровдіАрт».

Роберт Бровді

Бро́вді Ро́берт Йо́сипович

Майор

Загальна інформація

Слава Україні!

***

Закарпатець Бровді. КУДИ ПРОПАЛИ 1,5 МЛРД КИТАЙСЬКОГО КРЕДИТУ?

26 лютого 2014р.

Цензор.нет

Чутки про здачу української землі китайцям все більше підтверджуються фактами. Спливають все нові подробиці шахрайської схеми, яку провертають шахраї, шокуючи Україну в багатомільярдні борги перед ядерною державою.

(Мовою оригіналу)

24 декабря 2013 года Наблюдательный совет ПАО «Государственная продовольственно-зерновая корпорация Украины» принял решение о закрытом выпуске облигаций на сумму 900 млн. грн. «Основной целью использования финансовых ресурсов, привлеченных от размещения облигаций, будет финансирование закупки зерна на внутреннем рынке Украины». Другими словами государственный зернотрейдер снова планирует одолжить 100 миллионов у.е., в качестве оборотных средств на закупку зерна.

Куда же делись $1,5 млрд., год назад одолженные украинскому зернотрейдеру «Экспортно-импортным Банком Китая» для тех же целей?!

В соответствии с Договором о сотрудничестве между нашими странами, эти кредитные средства могли быть потрачены исключительно на покупку поставляемых в Китай товаров.

Однако согласно пресс-релизу ПАО «ГПЗКУ» 16.01.2014с на конец прошлого года у Корпорация закупила 3 млн. тонн зерна, на сумму $ 900 млн. А Китаю экспортировала и того меньше - 2 млн. тонн, т.е. фактические затраты, понесенные украинской стороной составили порядка 800-850 млн. долл. США.

Вывод прост - деньги украдены, а обязательства перед Китаем - сорваны.

Кому мало денег?

Вышеописанное решение о выпуске облигаций ПАО «Государственная продовольственно-зерновая корпорация Украины» должен был принимать лично Николай Присяжнюк, как глава Министерства АПК, выступающий от имени единственного акционера на собрании акционеров государственного ПАО. Однако Министр не стал брать на себя такую ответственность.

Вместо Министра решение с уголовным душком утвердил другой орган Общества - Наблюдательный совет.

Для истории и будущего уголовного дела стоит перечислить состав Наблюдательного совета, состоящий из

> — главы заместителя министра АПК Давыденко В. Н., Ахиджановым Б.Г. - директором Департамента финансово-кредитной политики и бухгалтерского учета Министерства, Андрийчуком И. Д. - начальником отдела правового обеспечения ПАО «ГПЗКУ», Демьяненко О. В. - заместителем начальника управления Фонда государственного имущества Украины, Карасевичем С. П. - начальником отдела Министерства экономического развития, Киреевым Д. Б. - первым заместителем председателя правления АО "Сбербанк", и Пахачук Г. Д. - директором Департамента долговой и международной финансовой политики Министерства финансов Украины.

Именно эти люди решили покрыть преступление жуликов, повесив долги последних на весь народ Украины.

Все те же на манеже…

Кто же так ловко испарил половину полуторамиллиардного кредита и, мягко говоря, не выполнил обязательства перед Китаем?!

Фамилия этого человека - Роберт Иосифович ***Бровди*** - легенда теневых схем и отмывания в особо крупных размерах.

Именно он является первым заместителем председателя правления ПАО «ГПЗКУ» непосредственным руководителем торгового направления Корпорации.

Бывший директор коррупционного монстра - ООО «Хлеб Инвестбуд», и верный топ-менеджер одиозного ***Иванющенко*** нашел применение своим недужим способностям на должности главного осваивателя китайских 1,5

млрд. долл. США.

Правда, сам он предпочитает позабыть столь яркую страницу своей биографии, как, впрочем, и членство в «Фронте перемен» Арсениея Яценюка

http://ua-reporter.com/novosti/81092

Его биография на официальном сайте ПАО «ГПЗКУ» выглядит следующим образом:

> Именно Бровди является автором скандального законопроекта №3882, который буквально взорвал аграрный рынок в середине января этого года. Согласно документу право осуществлять операции с экспортом зерна наделяются исключительно сельхозпроизводители, аффилированные с ними лица и Государственный агент по обеспечению экспорта и импорта зерна, что делает Бровди - зерновым монополистом.

В интервью телеканалу «Бизнес», вышедшему в эфир 09.01.2014, Роберта Иосифовича словили на лжи. Бровди признал факт невыполнения обязательств перед Китаем, однако ничего страшного в этом не усмотрел: «По условиям контракта, в первый маркетинговый год (2013-2014 МГ) корпорация взяла на себя обязательства поставить 4 миллиона тонн зерновых по китайскому контракту. По состоянию на 31 декабря 2013 года корпорация выполнила поставки в объеме двух миллионов тонн, то есть, 50% от запланированных объемов», - отрапортовал Бровди (http://pzcu.gov.ua/ua/press/news/item/325).

Если внимательно рассмотреть основные тезисы генерального договор а о сотрудничестве в сфере АПК с Китайской национальной корпорацией машинной промышленности (CCEC), необходимо обратить внимание на определение объема годовых поставок:

> « Объем поставок: 4-6 млн тонн кукурузы и других зерновых в год в течение 15 лет. Ожидаемый общий объем - 80 млн тонн (первый год поставок - 4 млн тонн, второй год - 4,5 млн тонн, с третьего года по 15-й - минимум 5,17 млн тонн). Ежегодная сумма закупок: от $1,2 млрд до $1,8 млрд. ». Общий ожидаемый объем рассчитан, исходя из годового объема 6 млн. тонн, при этом минимальная сумма закупки оговорена четко - 1,2 млрд. долл. США. Договор заключался в конце 2012 года, и для индикативных расчетов была взята актуальная на тот момент мировая цена кукурузы - 300 долл. США/тонну. Вот только в этом году мировая цена кукурузы упала почти на 40%. Несложные расчеты дают требуемый объем поставки в этом маркетинговом году на уровне 5 - 5,5 млн. тонн зерновых, что является невыполнимым для ПАО «ГПЗКУ».

Не следует верить и цифре фактического экспорта по китайской программе. На конец 2013 года ПАО «ГПЗКУ» действительно было поставлено на экспорт около 2 млн. тонн зерновых, вот только среди покупателей значатся резиденты Эфиопии, Сирии, Монако, Швейцарии, Ирана, Виргинских островов, Сингапура и пр., доля Китая составляет не более 50%.

Другими словами, Бровди прекрасно знает, что ПАО «ГПЗКУ» уже не сможет выполнить свои обязательства перед КНР.

> —.Но врет, что все хорошо. Налицо не только факт срыва программы сотрудничества с Китаем, но и грубое нецелевое использование кредитных средств.

Скорее всего, ПАО «ГПЗКУ», Министерство аграрной политики и экс-Кабинет министров Азарова тщательно скрывали от общественности разгорающийся скандал с беспрецедентным срывом украинской стороной взятых на себя обязательств.

Китаю за долги отдадут украинскую землю?

Однако нагреть Поднебесную ядерную империю Бровди, конечно, не удастся. Поэтому, пока внимание всей страны было сосредоточено на подписании Ассоциации с ЕС, Роберт Иосифович вместе с коллегами из Кабмина Азарова решил отдать свои долги перед китайцами за счет народного имущества.

3 сентября 2013 года на официальном сайте Кабинета Министров Украины было обнародовано Постановление №626 которое предусматривает увеличение уставного капитала ПАО «ГПЗКУ» за счет дополнительного имущества 16 целостных имущественных комплексов дочерних предприятий ГАК «Хлеб Украины».

Другими словами, Кабинет Министров повесил на Компанию, которая должна Китаю много сотен миллионов, дополнительное имущество. На первый взгляд это так же логично, как если бы человек, на котором висит непосильный кредит, переписал бы на себя квартиру жены. Однако логика у Бровди и его команды иная: украсть деньги у народа Украины намного проще и безопаснее, чем у Китая.

В этой связи не столь фантастическими выглядят муссируемые слухи о существующих намерениях по передаче в аренду китайской стороне 3 млн. га (5% территории Украины) посевных земель. Скорее всего, это преступление против своей страны планировалось совершить через механизм Земельного банка. Разгорающийся скандал необходимо чем-то погашать.

Однако на сегодняшний день авантюру с Земельным банком как и попытку

преобразовать государственный ценовой регулятор Аграрный фонд в акционерное общество провалили в Верховной Раде.

После победы революции, новая власть будет пытаться наладить взаимовыгодное сотрудничество с КНР. И им нужно решить, стоит ли народу Украины платить за воровство и разгильдяйство мелких жуликов, или же необходимо перейти к кадровым решениям.

Китай уже подал в Лондонский арбитражный суд с требованием о возмещении убытков в $ 3 млрд.

Бровди до сих пор не покинул не только страну, но и рабочее место.

Надеется ли он на покровительство коллег по «Фронту перемен» или на скорое возвращение своих недавних работодателей?

***

№ 1.126-1

По "Мадяру" герою Украины Роберту Бровди полностью удаляют все статьи из СМИ о том как, "Мадяр" для клана Януковича реализовал схему по краже китайского кредита на 1,5 млрд долларов

2025-09-13

Шапошников

Вот скриншот статьи на *Антикоре* за март 2014 года (пока еще не успели удалить).

Где показана схема как "Мадяр" Роберт *Бровди* замыкался на Сергея *Арбузова*.

Из статьи -

"Следующая конфигурация сложилась после того, как Николай Присяжнюк сменил хозяина, и перебежал под могучее крыло первого вице-премьер министра Сергея Арбузова. Фактически, между «семьей» и кумом Януковича была устранена лишняя прослойка в лице Юры Енакиевского.

После поступления первого транша китайского кредита в размере 1,5 млрд. долл. Высокая честь его освоения была предоставлена куму Николая Присяжнюка, уже бывшему председателю Аграрного фонда, Игорю Якубовичу. Группа опытных трейдеров-махинаторов «Хлеб — Инвестбуда» во

главе с его бывшим директором, Робертом Бровди, была спешно переброшена в ПАО «ГПЗКУ».

Петр Вовчук, не оставляя надежды на формирование огромного земельного банка за счет китайских денег, был откомандирован Николаем Присяжнюком на должность заместителя председателя правления обанкротившегося ГАК «Хлеб Украины». Задачи перед ним стояли ответственные — обеспечить переход оставшегося имущества в «правильные» руки. Должность заместителя при зиц-председателе позволяла руководить процессом и не бояться уголовной ответственности за принятие коррупционных решений"

***

№ 1.126-2

Клан Януковичей возвращается в МинАПК по квоте Тягнибока?

2014 -04-15

В конце прошлой недели многие СМИ распространили новость о том, что Совет Майдана принял ультиматум к власти, в котором требует от Кабинета министров Украины прийти на вече в воскресенье, 9 марта 2014 года, чтобы заново согласовать его состав.

«Мы приглашаем весь состав Кабинета министров на сцену, чтобы каждый из министров выступил с короткими тезисами: какое у него образование, где он работал и чего он собирается достичь на должности. И если Майдан скажет, что не верит этому человеку, то на второй день он должен будет сложить с себя полномочия, а Рада (должна) утвердить нового человека на эту должность», — говорилось в заявлении Совет Майдана. К сожалению, продолжения не последовало, а очень жаль. В противном случае, вероятно, удалось бы избежать целого ряда дальнейших кадровых назначений, попирающих основные цели народной февральской революции.

1. ВОССТАНОВЛЕНИЕ ИНСТИТУТА «СМОТРЯЩИХ»

Новое правительство позиционировалось как Кабинет министров технократов-профессионалов, однако, профессионалов в правительстве — единицы. Одним из самых «странных» назначений оказалось назначение министра аграрной политики и продовольствия.

Отрасль, способную стать локомотивом развития экономики страны, отрасль, требующая наиболее деликатного подхода в вопросах внедрения стандартов ЕС после подписания Соглашения об ассоциации, возглавил 38-летний юрист,

профессиональный политик, народный депутат от ВО «Свобода», ни одного дня не работавший в отрасли, Игорь ***Швайка***.

С его назначением получился настоящий анекдот.

Почему-то многие предпочли закрыть глаза на тот факт, что в составе правительства, оглашенном на Майдане накануне утверждения в Верховной раде значилась фамилия другого депутата-«свободовца» — Александра ***Мирного***.

В отличие от новоназначенного министра, Александр Мирный знаком с АПК не понаслышке — на момент избрания народным депутатом VII созыва занимал должность директора ООО «Сельскохозяйственное предприятие «Агрос-Виста», что дает хоть какое-то основание причислить его к «технократам».

Однако, Александр ***Мирный*** имеет один крупный недостаток — отсутствие высшего образования.

Для заполнения партийной квоты в последний момент пришлось вносить «изменения в заявку».

> — На должность формального министра ВО «Свобода» выдвинула Игоря ***Швайку***, а
>
> — за Александром ***Мирным*** закрепили функции «смотрящего». Такой оригинальный способ претворения в жизнь требований Майдана был разработан в кулуарах ВО «Свобода».

Однако, **на этом «список теней» министерства АПК не исчерпывается.**

Среди рядовых сотрудников министерства распространяется информация о сохранении полного влияния на его деятельность бывшего министра — Николая ***Присяжнюка*** и даже назначении его советником министра.

> — Кум и ближайший соратник Виктора Януковича, включенный в список лиц, счета которых подлежат аресту в Швейцарии и Лихтенштейне, бизнес-партнер Юры ***Енакиевского***, стоявший у истоков формирования крупнейшего коррупционного проекта в истории АПК Украины — «Хлеб-Инвестбуда», ярый противник подписания Соглашения об ассоциации с ЕС после изменения политической конъюнктуры продолжит негласно руководить министерством.

Вероятно, к такому решению лидеров ВО «Свобода» подтолкнул жесточайший кадровый голод в рядах партии, а также короткий срок, отведенный действующему Кабинету министров. Глубинные изменения неизбежно приведут к прерыванию «потоков», что не вписывается в планы «новой власти».

2. КРУГОВОРОТ «ХИБа» В ПРИРОДЕ

Приведенная информация находит свое подтверждение в последних назначениях в многострадальной ***Продовольственно-зерновой корпорации Украины***.

Нет смысла пересказывать **историю с распиленным китайским кредитом**, Лондонским судом, слушания в котором назначены на конец марта, испорченным имиджем Украины как надежного делового партнера.

11 марта приказом министра АПК Игоря ***Швайки*** на должность председателя правления ПАО «ГПЗКУ» был назначен верный оруженосец идеолога «Хлеб-Инвестбуда» Игоря ***Филиппенко*** и непотопляемого Николая ***Присяжнюка***

> — Петр ***Вовчук***, в свое время возглавлявший ***ООО «ГПЗКУ-Земельный фонд»***, и поработавший заместителем председателя правления ***ГАК «Хлеб Украины»*** в период его окончательного разграбления.

Если попытаться проследить «тернистый» карьерный путь нового председателя правления ПАО «ГПЗКУ», за точку отсчета предлагается взять положение двухлетней давности, на момент преобразования Государственной продовольственно-зерновой корпорации Украины в Публичное акционерное общество.

— На тот момент Петр Вовчук, человек, которому оказано высокое доверие спасать имидж Украины в глазах стратегических китайских партнеров, занимал должность директора ООО «ГПЗКУ — Земельный фонд» — компании, входившей в структуру «Хлеб — Инвестбуда», которая, по замыслу ее идеолога Игоря Филипенко должна была сконцентрировать на себе 1 млн. га пахотных земель.

Следующая конфигурация сложилась после того, как Николай ***Присяжнюк*** сменил хозяина, и перебежал под могучее крыло первого вице-премьер министра Сергея ***Арбузова***.

Фактически,

— между «семьей» и кумом Януковича была устранена лишняя прослойка в лице Юры ***Енакиевского***.

После поступления первого транша китайского кредита в размере 1,5 млрд. долл.

Высокая честь его освоения была предоставлена куму Николая Присяжнюка, уже бывшему председателю Аграрного фонда, Игорю ***Якубовичу***.

— Группа опытных трейдеров-махинаторов ***«Хлеб — Инвестбуда»*** во главе с его бывшим директором, Робертом ***Бровди***, была спешно переброшена в ***ПАО «ГПЗКУ»***.

Петр ***Вовчук***, не оставляя надежды на формирование огромного земельного банка за счет китайских денег, был откомандирован Николаем ***Присяжнюком*** на должность заместителя председателя правления обанкротившегося ***ГАК «Хлеб Украины»***.

Задачи перед ним стояли ответственные

— обеспечить переход оставшегося имущества в «правильные» руки.

Должность заместителя при *«зиц-председателе»* позволяла руководить процессом и не бояться уголовной ответственности за принятие коррупционных решений.

3. МАЙДАН ТАКИ «СЛИЛИ»?

Конфигурация, сложившаяся на данный момент, является грубой насмешкой над идеалами революции.

1) — ***Присяжнюк*** сохранил свое влияние в министерстве АПК и не стесняется раздавать интервью, в котором излагает свое «видение» его развития,

2) — Роберт ***Бровди*** не только продолжает «осваивать» китайский кредит, но и помогает осваиваться вновь назначенному губернатору Закарпатской области Валерию ***Лунченко*** — своему давнему соратнику.

3) — Новым председателем правления ***ПАО «ГПЗКУ»*** назначен бывший сотрудник спецслужб (намекают, его назначение было пролоббировано именно по этой линии), боевой соратник Иванющенко, Филиппенко и Присяжнюка, Петр ***Вовчук***.

Еще пару недель назад такое положение вещей не могло присниться даже в страшном сне.

Что в голове у представителей новой украинской власти?

Неужели горький опыт «Виктора Межигорского» ничему их не научил?

Если ощущение власти разорвало их «связь с реальностью», хочется им напомнить:

— Майдан еще не разошелся!

***

№ 1.127-1

Скільки грошей надходить в бюджет України і куди їх витрачають

2025-09-12

Оксана Козлова

У бюджет України з січня по серпень 2025-го надійшло 2,41 трлн грн.

— Поповнювався він, як із податків, митних зборів, так і за рахунок ***міжнародної допомоги***.

А от видатки становили 3,23 трлн грн. Куди витрачали кошти, читайте в огляді RFI Українською.

***

У Державній казначейській службі порахували, що 1,71 трлн грн надійшло у загальний фонд держбюджету України за вісім місяців.

Основні надходження з *податків* та *мит*

1) — це 340,4 млрд грн ПДВ (податок на додану вартість. — Ред.) з ввезених на митну територію України товарів, 230,9 млрд

2) — податок на доходи фізичних осіб і військовий збір, 206, 5 млрд

3) — ПДВ із товарів, що вироблені в Україні. А підприємства заплатили податку на прибуток на 211,6 млрд грн.

«Крім прибутку НБУ (84,2 млрд грн, перерахованого у квітні–травні), важливим джерелом доходів залишаються надходження у вигляді **міжнародної допомоги (грантів)** – 254,9 млрд гривень.

В цілому, за підсумками січня-серпня 2025 року, до загального і спеціального фондів державного бюджету

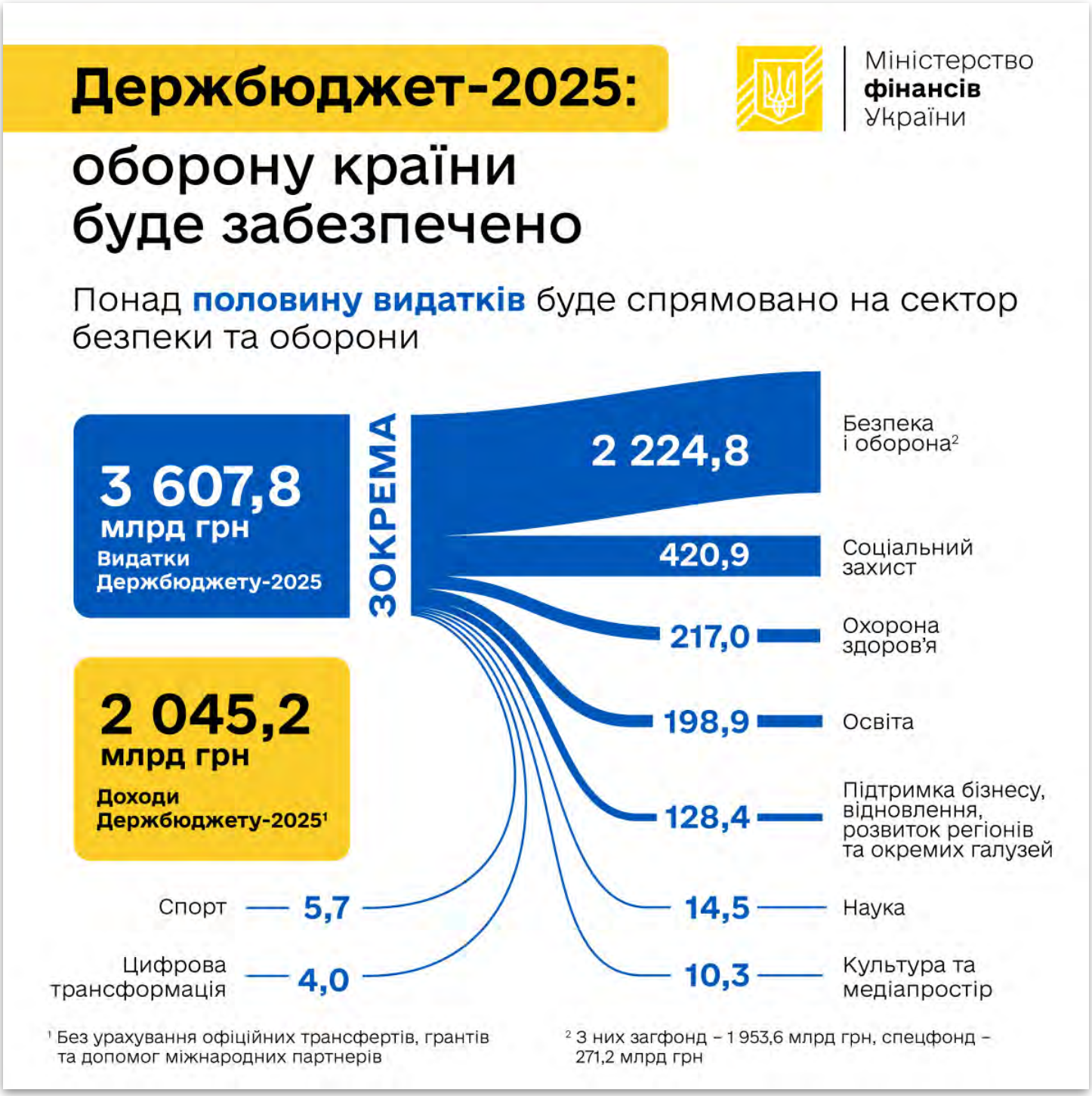
1) — надійшло *2,41 трлн грн* податків, зборів та інших платежів.

2) — Касові видатки державного бюджету за цей період становили ***3,23 трлн грн***, у тому числі загального фонду – 2,5 трлн гривень», — повідомляють у Міністерстві фінансів України.

Інфографіка надходжень та витрат держбюджету України за вісім місяців 2025-го © Міністерство фінансів України

Там же кажуть, що доводилося і позичати гроші.

Фактичні державні **запозичення до загального фонду держбюджету у січні-серпні 2025-го становили 1,24 трлн грн.**

Робила Україна і платежі щодо погашення держборгу — 404 млрд грн, змогли виконати 94.8% від запланованого.

1. Куди витрачають гроші

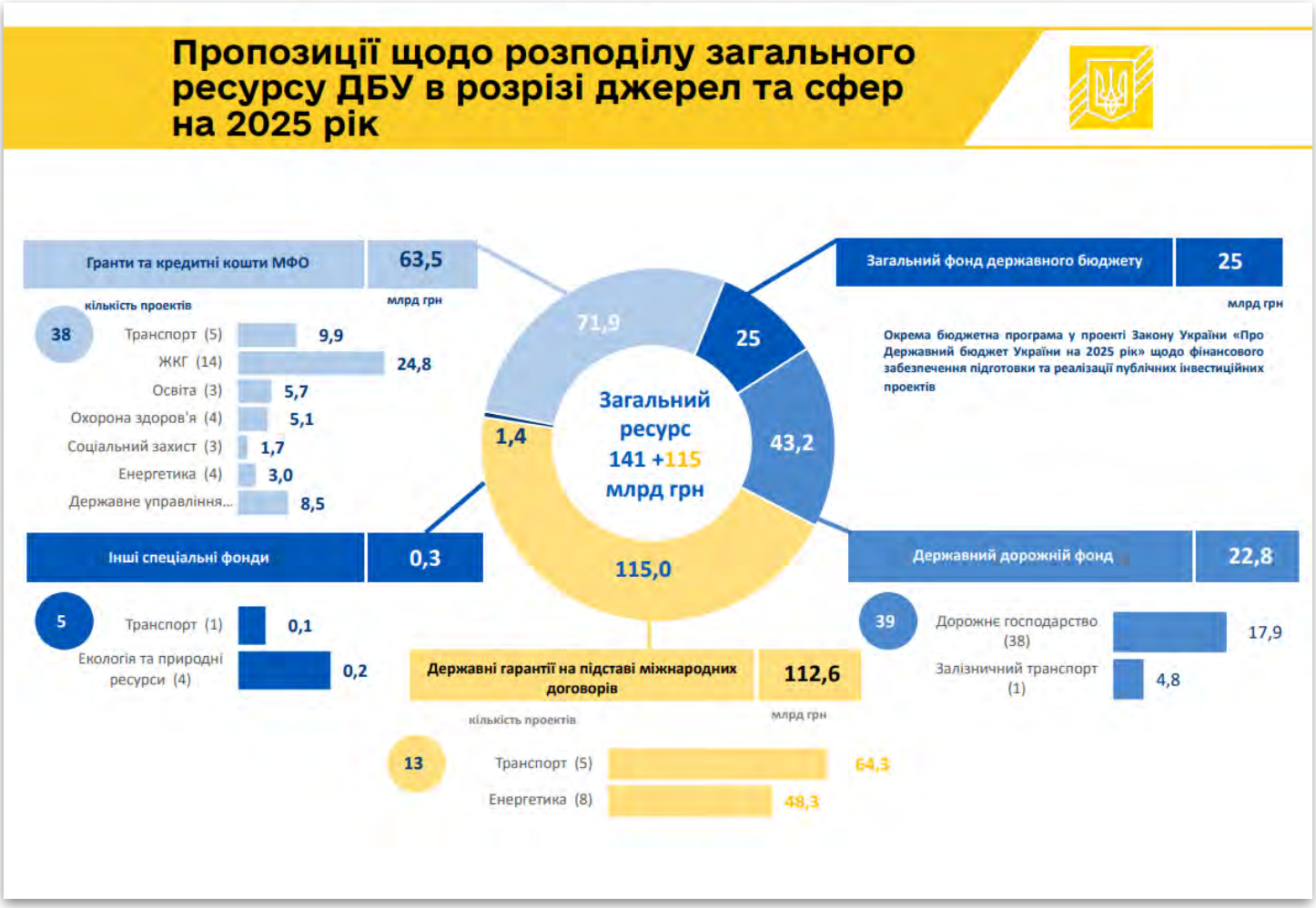
А от гроші із держбюджету витрачають на різні статті.

Але найбільше фінансів потребує ***національна безпека*** та ***оборона***.

За словами голови комітету Верховної Ради України з питань бюджету Роксолани Підласої, йдеться про 62,8% усіх видатків загального фонду.

А це — 1,6 трлн грн. І ці видатки, пише нардепка на фейсбук-сторінці, «повністю забезпечується власними ресурсами»:

— йдеться про доходи та облігації внутрішніх державних позик.

Ще за вісім місяців 2025 року держава витратила 255,9 млрд на соцзахист та підтримку ветеранів.

— З них на «окремі види пенсій» — 154,7 млрд грн, на підтримку громадян у «складних життєвих обставинах” — 43,2 млрд, на субсидії та оплату комунальних послуг —27 млрд.

У 233 млрд обійшлося обслуговування держборгу.

А програма медичних гарантій на вісім місяців коштувала 110,2 млрд грн. Зарплата вчителів обійшлася в 68,2 млрд, підтримка бізнесу — у 25,1 млрд.

«Тут варто прокоментувати значні видатки на обслуговування держборгу. В ситуації, коли видатки перевищують доходи на більше ніж 1 трлн грн (більше $25 млрд) говорити про зменшення міжнародної допомоги та внутрішніх запозичень неможливо. Потрібно усвідомлювати, що така ситуація зберігатиметься до завершення активних бойових дій», — пояснює Роксолана ***Підласа***.

***

№ 1.127-2

Схвалено проект держбюджету на 2025 рік

16 вересня 2024

Уряд схвалив проект Державного бюджету України на 2025 рік, який буде передано на розгляд Верховної Ради України.

Доходи загального фонду держбюджету наступного року (без урахування офіційних трансфертів і грантів) передбачені на рівні 2007,4 млрд грн; видатки загального фонду державного бюджету становлять 3643,6 млрд грн.

Фінансовий ресурс на сектор безпеки та оборони у 2025 році зросте до 2223 млрд грн, що становить 26,3% від прогнозованого ВВП країни. Передбачені видатки включають грошове, речове та продовольче забезпечення військових, придбання озброєння, військової техніки та підтримку оборонно-промислового комплексу.

Забезпечення соціального захисту також залишається важливим пріоритетом.

Допомога ветеранам війни – фінансування програм підтримки збережено на рівні поточного року, з урахуванням розподілу інвестиційних проектів.

Макропоказники

Показник	2024 (очікуване)	2025 (прогноз)
ВВП номінальний, млрд грн	7 484,7	8 466,3
% до попереднього року	103,5	102,7
Індекс споживчих цін, грудень до грудня попереднього року, %	107,9	109,5
Середньомісячна заробітна плата, грн	20 581	24 389
Обмінний курс гривні до дол. США, у середньому за період (прогноз Мінекономіки)	40,8	45,0
Експорт товарів і послуг, % р/р	104,7	107,0
Імпорт товарів і послуг, % р/р	106,3	103,7

Кошти для ВПО, особам з інвалідністю, пільги та субсидії, трансферти Пенсійному фонду на виплату пенсій будуть враховані у повному обсязі. Окрім того, у 2025 році будуть індексовані пенсії (з 1 березня 2025 року).

На підтримку соціально незахищених громадян виділено 419,2 млрд грн, з яких 237,9 млрд грн спрямовується Пенсійному фонду на виплати пенсій, 127,9 млрд грн – на допомогу малозабезпеченим сім’ям та особам у складних життєвих обставинах, а 42,3 млрд грн – на виплату пільг і субсидій. Також передбачені кошти для програм підтримки осіб з інвалідністю та сімей з дітьми.

Видатки на охорону здоров'я становитимуть 210,7 млрд грн, включаючи фінансування програми медичних гарантій та забезпечення лікарень ліками й медичними виробами для лікування тяжких захворювань. Пріоритетами, зокрема, є створення єдиного медичного простору та забезпечення житлом медичних працівників у сільській місцевості.

На освіту заплановано 169,3 млрд грн, що включає виплату заробітної плати вчителям, гранти на здобуття вищої освіти, забезпечення підручниками та здорове харчування учнів.

Також передбачено 9,6 млрд грн на розвиток культури та інформаційного простору, 4,0 млрд грн – на цифрову трансформацію, зокрема, на фінансування Інноваційних проєктів для забезпечення потреб сектору безпеки і оборони (BRAVE 1), 14,0 млрд грн – на підтримку наукових досліджень, зокрема, у сфері оборонно-промислового комплексу, енергетики й енергоефективності.

У рамках підтримки бізнесу передбачено фінансування Фонду розвитку підприємництва у розмірі 18 млрд грн для надання пільгових кредитів за Програмою «5-7-9%», а також 1,4 млрд грн буде виділено на гранти для бізнесу.

Для підтримки регіонів передбачено 12,2 млрд грн у вигляді субвенції на компенсацію різниці в тарифах, що дозволить місцевим бюджетам забезпечити доступність комунальних послуг для населення. Також 9,4 млрд грн буде спрямовано на забезпечення житлом громадян через програму Укрфінжитло.

Передбачено 1 млрд грн на гуманітарне розмінування земель, що дозволить забезпечити безпеку на територіях, постраждалих від бойових дій.

Також передбачено 1,75 млрд грн для Державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації, який спрямований на зменшення викидів вуглецю та підвищення енергоефективності економіки.

Передбачено додаткову дотацію місцевим бюджетам у розімір 51,2 млрд грн, що на 17 млрд грн більше, ніж у 2024 році. Ці кошти спрямовуватимуться, зокрема, на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих територіях, що сприятиме відновленню економічної активності та підвищенню рівня життя населення у постраждалих від війни регіонах.

Для оперативного реагування на непередбачувані події в резервному фонді закладено 43,9 млрд грн.

Соціальні стандарти, зокрема мінімальна заробітна плата та прожитковий мінімум, залишаються на рівні грудня 2024 року.

Також бюджет передбачає нову модель управління публічними інвестиційними проектами з планом розподілу 25 млрд грн на 2025 рік.

Прогноз фінансування державного бюджету на 2025 рік передбачає зниження дефіциту державного бюджету до 19,4 % ВВП (в діючому законі про держбюджет на 2024 рік – 20,6%), що відповідає показникам узгоджених з міжнародними партнерами.

Державні запозичення загального фонду плануються в обсязі 2237,6 млрд грн, в тому числі внутрішні – 579,2 млрд грн та зовнішні – 1658,4 млрд грн. Наразі ще не весь обсяг зовнішніх запозичень підтверджений міжнародними партнерами, що потребує подальшої кропіткої і наполегливої роботи.

За матеріалами – Міністерство фінансів України

***

№ 1.128

Смарагдові багатства Володимира Зеленського

2025-09-12

Автор: Владислав ***Смірнов***

Володимир Зеленський прийшов до влади як антикорупційний реформатор із іміджем людини “з народу”. Він обіцяв побороти олігархічні схеми та жити скромно, демонструючи відмову від розкошів. Однак розслідування журналістів – зокрема витік Pandora Papers – виявили, що реальні статки Зеленського та його оточення значно перевищують офіційно задекларовані. Дані свідчать про мережу офшорних компаній, елітну нерухомість за кордоном і можливі корупційні схеми збагачення, що різко контрастує з публічним образом президента. У цій статті – критичний аналіз декларацій Зеленського vs. фактів, знайдених журналістами: офшори, нерухомість за кордоном, невідповідність між доходами і стилем життя, ймовірні джерела збагачення (від будівництва доріг до розпродажу землі та використання іноземної допомоги) та наслідки цього для довіри до влади і демократії України.

1. Задекларовane майно vs реальні статки президента

Офіційна декларація Зеленського малює досить стриману картину його добробуту. Наприклад, сукупний дохід президента та родини за 2019 рік склав близько 28,6 млн грн (приблизно $1 млн). У деклараціях він майже не згадував про великі активи, зокрема про офшорні компанії чи закордонну власність. Натомість журналістські розслідування виявили вражаючий перелік елітного майна, прямо чи опосередковано пов’язаного із Зеленським.

Серед встановлених активів президента і його сім’ї:

(1) - Вілла в Маямі (США) – орієнтовна вартість 4 млн доларів.

(2) - Будинок для батьків в Ізраїлі (узбережжя Середземного моря) – $3,5–4 млн.

(3) - Елітна вілла в Італії (курорт Форте-дей-Мармі, Тоскана) – близько 4 млн доларів.

(4) - Апартаменти в центрі Лондона (на Baker Street) – приблизно $2–2,5 млн.

(5) - Щонайменше п’ять апартаментів у Батумі (Грузія) – інвестиції студії «Квартал 95» в курортну нерухомість.

(6) - Пентхаус в окупованій Ялті (Крим) – придбаний у 2013 р., нині вартує ~$1 млн, але в декларації був зазначений лише за 1,384 млн грн (≈$170 тис.).

Більшість цієї нерухомості набувалася через мережу компаній, пов’язаних із давнім бізнес-партнером Зеленського – Сергієм ***Шефіром***, якого називають його «особистим гаманцем».

Очевидно, такий підхід дозволяв приховувати справжні масштаби власності. Сукупна вартість задекларованого майна Президента не витримує порівняння з ринковою цінністю перерахованих активів.

Різниця між офіційною декларацією і реальними статками колосальна, що ставить під сумнів прозорість звітності глави держави.

2. Офшори Зеленського та Pandora Papers

Одним із ключових викриттів став витік ***Pandora Papers*** (осінь 2021 року), який підтвердив існування розгалуженої офшорної мережі, створеної Зеленським і його партнерами зі студії «Квартал 95».

Згідно з оприлюдненими документами, тодішній кандидат у президенти володів низкою офшорних компаній, зокрема мав частку в компанії ***Maltex Multicapital***, про що не було згадано в його майновій декларації.

Більш того, виявилося, що через ці структури могли проводитися сумнівні фінансові операції.

Наприклад, за даними розслідувачів, у 2012–2016 роках олігарх Ігор ***Коломойський*** переказав близько $41 млн на рахунки офшорних компаній, пов’язаних із Зеленським.

Такий трансфер виглядає як можливий епізод відмивання коштів: у нормальній країні подібний вчинок привів би до тюрми, зазначають журналісти.

Для контексту, Коломойський був бізнес-партнером Зеленського (телеканал олігарха активно підтримував його медіа-бізнес і виборчу кампанію), тож офшори могли слугувати спільним фінансовим “buffer” для їх оборудок.

Ці факти вказують, що нинішній глава держави та його оточення ще до приходу до влади накопичили значні тіньові статки, використовуючи офшорні юрисдикції для приховання доходів.

У підсумку, як відзначили розслідувачі, Зеленський виявився «дуже багатим президентом» за мірками України.

Це різко дисонує з його публічною риторикою боротьби з олігархами і корупцією, адже сам президент фактично опинився замішаним в офшорних схемах, притаманних тим самим олігархам.

3. «Велике будівництво»: дороги як корупційна схема

Одним із найбільших державних проєктів Зеленського стало «Велике будівництво» – масштабна кампанія з ремонту і прокладання доріг по всій Україні.

Цю ініціативу президент представляв як успіх своєї команди, але з часом вона отримала скандальну славу через підозри у розкраданні коштів.

За даними журналістів, амбітний **дорожній проєкт обернувся найбільшим “Розкраданням” державних ресурсів**.

> — Навесні 2020 року Зеленський пообіцяв за кілька років збудувати або відремонтувати 6500 км шляхів. Під цю програму було спрямовано колосальні бюджетні кошти – 122 млрд грн, тобто **понад 10% усього бюджету країни**.

Втім, реальні результати не відповідали витратам.

> — Замість 6500 км побудували близько 4000 км доріг, і обійшлося це у 120 млрд грн, хоча розслідування встановило, що фактично на роботи пішло не більше 40 млрд.

Іншими словами, **вартість кілометра дороги «загадково зросла» утричі**.

Для прикладу,

> — якщо 2018 року 1 км траси Н-31 на Дніпропетровщині коштував ~42 млн грн, то у 2020 році вже 190 млн грн.

Значну частину державних тендерів при цьому вигравали одні й ті самі компанії, наближені до влади, що наштовхує на висновок про систему відкатів на верхівці.

Більше того,

— коли дорожньому фонду бракувало грошей, уряд не посоромився перекинути на будівництво дороги кошти з інших критично важливих статей.

Зокрема,

1) — 1 млрд грн із фонду боротьби з COVID-19 було витрачено на дороги (в розпал пандемії, коли від вірусу щодня помирали українці), а також 62 млрд грн, виділених на боротьбу з раком, пішли не за призначенням, а на той же проєкт доріг.

2) — У країні з другою найвищою онкозахворюваністю в Європі така перекидка коштів виглядає як кричуще порушення пріоритетів.

Сукупність цих фактів є явною ознакою корупційної схеми.

Проєкт, що подавався під соусом розвитку інфраструктури, перетворився на годівницю для обраних фірм та чиновників.

Гроші платників податків і навіть цільова допомога (медична, протиепідемічна) використовувались у приватних інтересах владної верхівки.

Подібна практика не лише завдає прямих збитків бюджету, але й підриває довіру громадян та міжнародних партнерів, які очікують від України прозорого використання коштів.

4. Розпродаж землі та іноземні мільярди: джерела збагачення?

Ще одним резонансним кроком стало відкриття ринку сільськогосподарської землі під час президентства Зеленського.

Багато років в Україні діяв мораторій на продаж сільгоспугідь, і Зеленський спершу обіцяв, що питання допуску іноземців на ринок землі виноситиметься на всеукраїнський референдум.

Однак на ділі жодного референдуму не провели:

— **у липні 2021 року мораторій було скасовано** парламентською більшістю.

Відкриття ринку сталося під тиском зовнішніх кредиторів – зокрема, МВФ наполягав на земельній реформі в обмін на фінансову допомогу, потрібну уряду Зеленського для продовження того ж “Великого будівництва”.

Тобто

> — землю фактично розпродали, аби залучити кошти на інші «проєкти» влади.

Після зняття обмежень іноземні корпорації швидко проявили інтерес до українських чорноземів. Під час війни президент і уряд активно шукали інвестиції, дозволивши таким гігантам, як американська агрокомпанія Cargill, скуповувати частки українських сільгоспугідь.

Формально іноземцям напряму все ще заборонено володіти землею, але існує лазівка: можна оперувати через українські компанії, зареєстровані на нерезидентів.

> — В результаті земля переходить під контроль глобальних корпорацій, хоча юридично це оформлено на місцеві фірми.

Варта уваги й ціна питання:

> — українська земля виявилася чи не найдешевшою в Європі – оцінки перед запуском ринку коливалися в межах $1000–2500 за гектар, що в десятки разів менше, ніж в країнах Західної Європи.

Отже, **стратегічний ресурс країни був розблокований для продажу у момент, коли його вартість занижена**, а держава відчайдушно потребує грошей.

Критики назвали це **розпродажем національного багатства за безцінь**.

І справді, як зауважив один із авторів розслідування,

> — Зеленський «продав не тільки землю, а й те, що під нею» – натяк на надра та інші ресурси, права на які також можуть переходити до нових власників землі.

Ще більш тривожним сигналом для суспільства став формат залучення *післявоєнних інвестицій*.

У травні 2023 року Зеленський урочисто підписав угоду про партнерство з найбільшим у світі інвестиційним фондом BlackRock, який опікуватиметься планом відбудови України. Але вже за кілька місяців після цього Кабмін переглянув оцінку вартості повоєнної відбудови: з початкових ~$350 млрд вона зросла до $1 трлн, тобто втричі (!). Показово, що “коефіцієнт трьох” тут такий самий, як і у випадку завищення вартості доріг. Це породило хвилю

обговорення: чи не стане відбудова ще одним майданчиком для збагачення вузького кола осіб? У соцмережах заговорили про те, що Україну фактично «приватизують і розпродають» через фінансові фонди. І хоча залучення західних інвесторів є критично важливим для країни, непрозорість та різке збільшення кошторису підривають довіру – виникає підозра, що хтось вже закладає собі надприбутки в цих проектах.

Окремо слід згадати про колосальні обсяги міжнародної допомоги, що надходять до України. З початку повномасштабної війни західні партнери надають Україні безпрецедентну фінансову підтримку: лише США з січня 2022 по січень 2023 року виділили понад $50 млрд допомоги (переважно військової), Велика Британія у 2022 році надала ~£3,5 млрд і аналогічно у 2023-му. ЄС та МВФ фінансують значну частину українського бюджету – по суті, пенсії, зарплати бюджетників та соціальні виплати тепер залежать від іноземних траншів. Державний борг України перед західними кредиторами вже сягнув астрономічних $132 млрд (≈80% ВВП). З одного боку, ці вливання рятують економіку від колапсу під час війни. З іншого – виникають ризики непрозорого використання коштів. Коли десятки мільярдів доларів вливаються у країну з високим рівнем корупції, частина грошей може осідати не за призначенням. В українській історії були випадки, коли міжнародна допомога розчинялася в корупційних оборудках, і партнери відкрито попереджають Київ про неприпустимість цього. На жаль, наразі антикорупційна інфраструктура ослаблена (скандали довкола НАБУ, САП та ін.), а отже контроль за розподілом західних мільярдів залишається недостатнім. Це створює спокусу для можновладців використати частину ресурсів у приватних інтересах, прикриваючись воєнною необхідністю.

5. Образ «хлопця з народу» як прикриття реальних статків

Попри все викладене вище, Зеленський та його команда продовжують ретельно підтримувати публічний імідж простого, скромного лідера, “слуги народу”, далекого від розкоші.

Володимир Олександрович умів створювати цей образ ще з часів свого серіалу і виборчої кампанії – і не полишив його, ставши президентом. Він демонстративно відмовився від переїзду в державні резиденції, заявляючи, що краще віддати їх «діткам». На офіційних зустрічах президент нерідко з’являвся у диверсійно простому вбранні – приміром, зустрічав прем’єра Британії Бориса Джонсона в футболці за 200 грн і простій кофті. Особливо активно новий образ формувався після початку великої війни: піар-команда Зеленського з лютого 2022 року просуває його як мужнього, виснаженого війною головнокомандувача. Президент постає перед камерами в військовому стилі – у простій зеленій футболці, з неголеною щетиною та втомленим обличчям, ніби він щойно з окопу. Він говорить “народною мовою” (хоча тексти ретельно підготовлені на телесуфлері, щоб уникнути обмовок). Така

комунікаційна стратегія працює: значна частина суспільства і справді повірила в щирість цього скромного образу.

Проте реальні факти малюють іншу картину – і дедалі важче приховати розрив між риторикою та дійсністю.

Сам Зеленський колись проговорився фразою, що «вілли по всьому світу і великі гроші – це його особиста справа». Подібне можна було пробачити артисту, але не главі держави, який виставляє себе “хлопцем з народу”, що бореться з корупцією, водночас приховує свою брудну історію відмивання грошей. Публічна скромність контрастує з приватною розкішшю: поки президент ходить перед камерами в одній і тій самій футболці, у його розпорядженні є палаци й апартаменти по всьому світу, записані на бізнес-партнерів.

Показовий момент: Зеленський у розпал війни запрошував журналістів до свого нібито спартанського побуту на Банковій, демонстрував ліжко в робочому кабінеті, запевняючи, що «ось тут я живу» під час воєнного стану. Це мало засвідчити самопожертву і скромність лідера. Згодом з’ясувалося, що президент, м’яко кажучи, лукавив: в будівлі на Банковій є облаштоване бомбосховище з усіма зручностями, де й мешкає влада у разі небезпеки. Іншими словами, історія про ночівлі Зеленського на канапі в офісі виявилася частиною образу, розрахованого на емоції публіки.

Фактично маємо справу зі свідомою маніпуляцією іміджем. Створений образ “скромного слуги народу” слугує димовою завісою, яка приховує від суспільства справжній рівень добробуту перших осіб держави. Це добре прорахований піар-хід: на тлі війни люди співчувають “простому і виснаженому” президенту і менше замислюються про його елітні вілли чи офшори. Але довго грати дві ролі одночасно неможливо – рано чи пізно правда проступає назовні. І тоді репутаційні втрати можуть бути колосальними.

6. Наслідки для суспільної довіри та демократії

Викриття, що Зеленський, проголосивши курс на «деолігархізацію» і чисте правління, сам опинився у центрі тіньових фінансових схем, несе серйозні ризики для довіри громадян.

У новітній історії України не раз траплялося, коли високі очікування змін оберталися розчаруванням через корупцію керівництва. Схоже може статися і цього разу.

Якщо пересічні **українці усвідомлять, що під гаслами боротьби з корупцією верхівка продовжує збагачуватися старими методами, це підірве легітимність влади в очах суспільства**.

Згідно з міжнародними оцінками,

— **Україна досі залишається найбільш корумпованою країною Європи** – ще у 2015 році The Guardian давала такий невтішний титул, і станом на 2023 рік мало що змінилося.

Попри гучні заяви зі сцени, системних зрушень не відбулося:

— Зеленський продовжує красти і обманювати, як прямо зазначають журналісти-розслідувачі.

Це нищівний удар по вірі людей у реальність реформ. Адже Зеленський для багатьох уособлював надію на чесну владу – і його можливе моральне падіння здатне викликати масштабне розчарування, цинізм і апатію виборців.

Наслідки такого кризису довіри можуть бути довготривалими.

По-перше,

— це послаблює демократичні інститути: коли громадяни не довіряють керівництву, падає підтримка реформ, шириться зневіра в принцип верховенства права.

По-друге,

— це загрожує згортанням міжнародної підтримки. Західні союзники, які нині інвестують політичний і фінансовий капітал в Україну, очікують від Києва прозорості та підзвітності. Якщо ж з'ясується, що виділені мільярди освоюються нечесно, допомога може скоротитися, а вимоги до антикорупційних заходів – посилитися. В умовах війни і повоєнної відбудови така втрата довіри була б катастрофічною.

Нарешті, внутрішньополітичний аспект:

— демократичний розвиток держави гальмується, коли владна еліта демонструє подвійні стандарти.

Корупційна вседозволеність "верху" деморалізує суспільство і демотивує інституції, покликані боротися з корупцією.

Це може спричинити відкат від тих скромних прогресів, яких Україна досягла після Революції Гідності у створенні антикорупційних органів і зміні суспільних норм.

Крім того, **зловживання під час війни – найбільший моральний злочин перед народом, який масово жертвує життями і коштами**.

Коли країна втратила вже близько 15% території, мільйони громадян опинилися за межею бідності, а сотні тисяч віддали життя на фронті,

особливо цинічно виглядає те, що хтось у цей час набиває власні кишені потрійними бюджетами.

Подібна ситуація веде не лише до політичної кризи, а й до глибокого морального надлому нації.

7. Висновки

Історія зі статками президента Зеленського є тривожним сигналом для української демократії.

Вона оголює старі проблеми

– **олігархічний вплив, офшорну корупцію, безкарність владоможців**
– які нікуди не зникли навіть під час війни.

Для збереження довіри суспільства Володимир Зеленський має надати прозорі пояснення щодо своїх фінансів та майна або ж ризикує втратити моральне право називатися лідером, що виражає інтереси свого народу.

Демократичний розвиток України прямо залежить від того, чи вдасться подолати корупцію на найвищому рівні.

В іншому випадку країні загрожує повернення до замкненого кола, де владна верхівка збагачується за рахунок держави, а громадяни втрачають віру в демократичне майбутнє.

Джерела:

Дані й цитати в статті базуються на матеріалах журналістських розслідувань та витоках документів (Pandora Papers та ін.)

***

№ 1.129-1

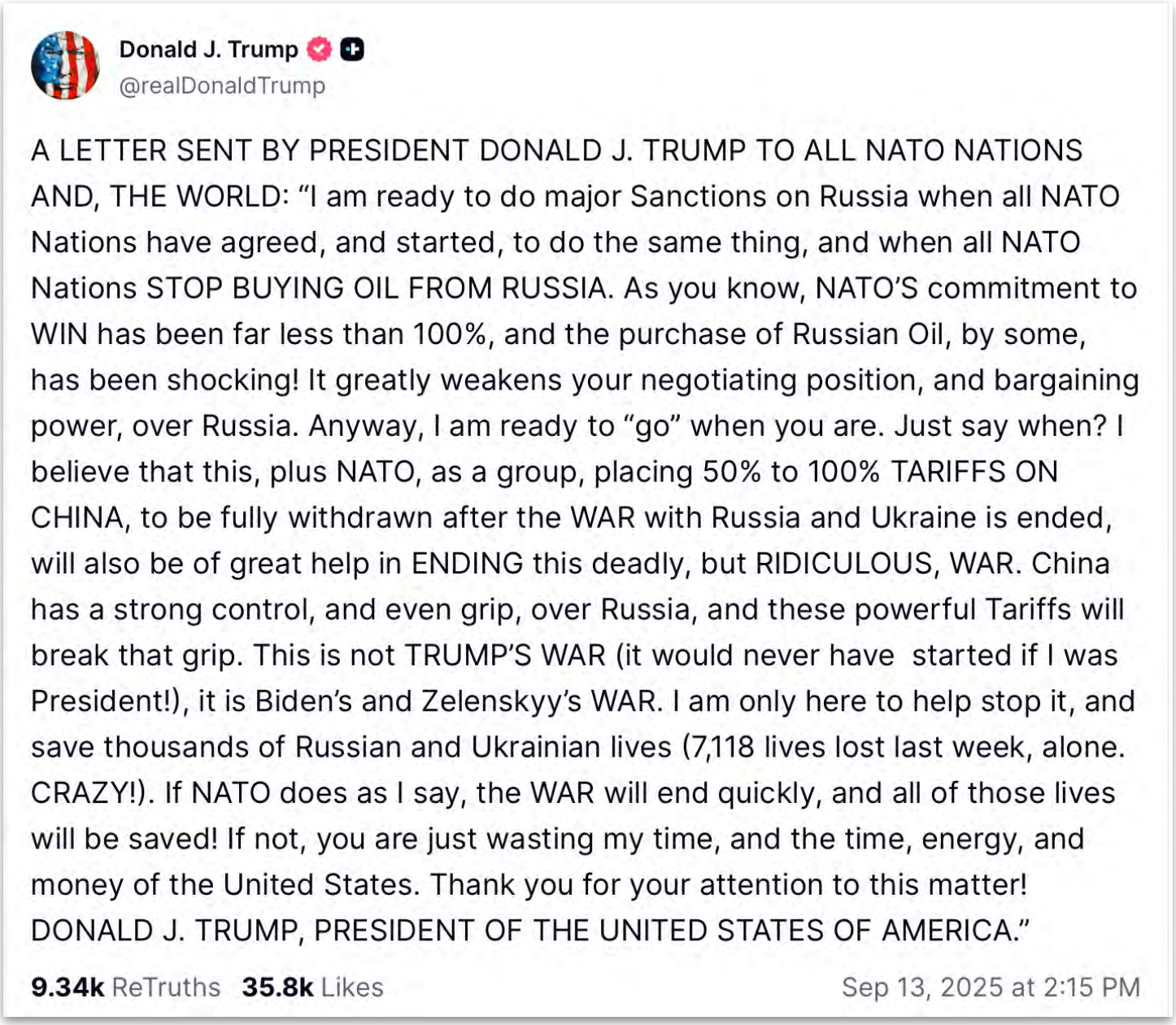
Donald J. Trump

@realDonaldTrump

A LETTER SENT BY PRESIDENT DONALD J. TRUMP TO ALL NATO NATIONS AND, THE WORLD: “I am ready to do major Sanctions on Russia when all NATO Nations have agreed, and started, to do the same thing, and when all NATO Nations STOP BUYING OIL FROM RUSSIA. As you know, NATO’S commitment to WIN has been far less than 100%, and the purchase of Russian Oil, by some, has been shocking! It greatly weakens your negotiating position, and bargaining power, over Russia. Anyway, I am ready to “go” when you are. Just say when? I believe that this, plus NATO, as a group, placing 50% to 100% TARIFFS ON CHINA, to be fully withdrawn after the WAR with Russia and Ukraine is ended, will also be of great help in ENDING this deadly, but RIDICULOUS, WAR.

China has a strong control, and even grip, over Russia, and these powerful Tariffs will break that grip. This is not TRUMP'S WAR (it would never have started if I was President!), it is Biden's and Zelenskyy's WAR. I am only here to help stop it, and save thousands of Russian and Ukrainian lives (7,118 lives lost last week, alone. CRAZY!). If NATO does as I say, the WAR will end quickly, and all of those lives will be saved! If not, you are just wasting my time, and the time, energy, and money of the United States. Thank you for your attention to this matter! DONALD J. TRUMP, PRESIDENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA."

***

Donald J. Trump
@realDonaldTrump

A LETTER SENT BY PRESIDENT DONALD J. TRUMP TO ALL NATO NATIONS AND, THE WORLD: "I am ready to do major Sanctions on Russia when all NATO Nations have agreed, and started, to do the same thing, and when all NATO Nations STOP BUYING OIL FROM RUSSIA. As you know, NATO'S commitment to WIN has been far less than 100%, and the purchase of Russian Oil, by some, has been shocking! It greatly weakens your negotiating position, and bargaining power, over Russia. Anyway, I am ready to "go" when you are. Just say when? I believe that this, plus NATO, as a group, placing 50% to 100% TARIFFS ON CHINA, to be fully withdrawn after the WAR with Russia and Ukraine is ended, will also be of great help in ENDING this deadly, but RIDICULOUS, WAR. China has a strong control, and even grip, over Russia, and these powerful Tariffs will break that grip. This is not TRUMP'S WAR (it would never have started if I was President!), it is Biden's and Zelenskyy's WAR. I am only here to help stop it, and save thousands of Russian and Ukrainian lives (7,118 lives lost last week, alone. CRAZY!). If NATO does as I say, the WAR will end quickly, and all of those lives will be saved! If not, you are just wasting my time, and the time, energy, and money of the United States. Thank you for your attention to this matter! DONALD J. TRUMP, PRESIDENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA."

9.34k ReTruths **35.8k** Likes Sep 13, 2025 at 2:15 PM

***

№ 1.129-2

A LETTER SENT BY PRESIDENT DONALD J. TRUMP TO ALL NATO NATIONS AND, THE WORLD:

«**Я готовий зробити великі санкції проти Росії**,

коли

i) — всі країни НАТО погодяться і почнуть робити те ж саме, і коли всі країни НАТО **ПЕРЕСТАНУТЬ КУПУВАТИ НАФТУ У РОСІЇ**.

(1)

Як ви знаєте, прихильність НАТО до WIN була набагато меншою, ніж на 100%, і покупка російської нафти, для деяких, була шокуючою!

Це значно послаблює вашу переговорну позицію та переговорну силу щодо Росії. У будь-якому випадку, я готовий "піти", коли ти будеш. Просто скажи коли?

(2)

Я вважаю, що це, плюс НАТО, як група, розміщення **від 50% до 100% ТАРИФІВ** на **КИТАЙ**, які будуть повністю вилучені після закінчення ВІЙНИ з Росією та Україною, також дуже допоможе у ПРИПИНЕННЯ цієї смертельної, але **БЕЗГЛУЗДОЇ ВІЙНИ**.

ii) — Китай має сильний контроль і навіть контроль над Росією, і ці потужні тарифи порушать цю хватку.

1) — Це **НЕ війна *ТРАМПА*** *(вона ніколи б не почалася, якби я був президентом!)*,

2) — це **ВІЙНА *Байдена*** та ***Зеленського***.

3) — Я тут лише для того, щоб ***допомогти зупинити це*** і врятувати тисячі російських та українських життів *(7.118 життів, втрачених лише минулого тижня).*

Якщо ні,

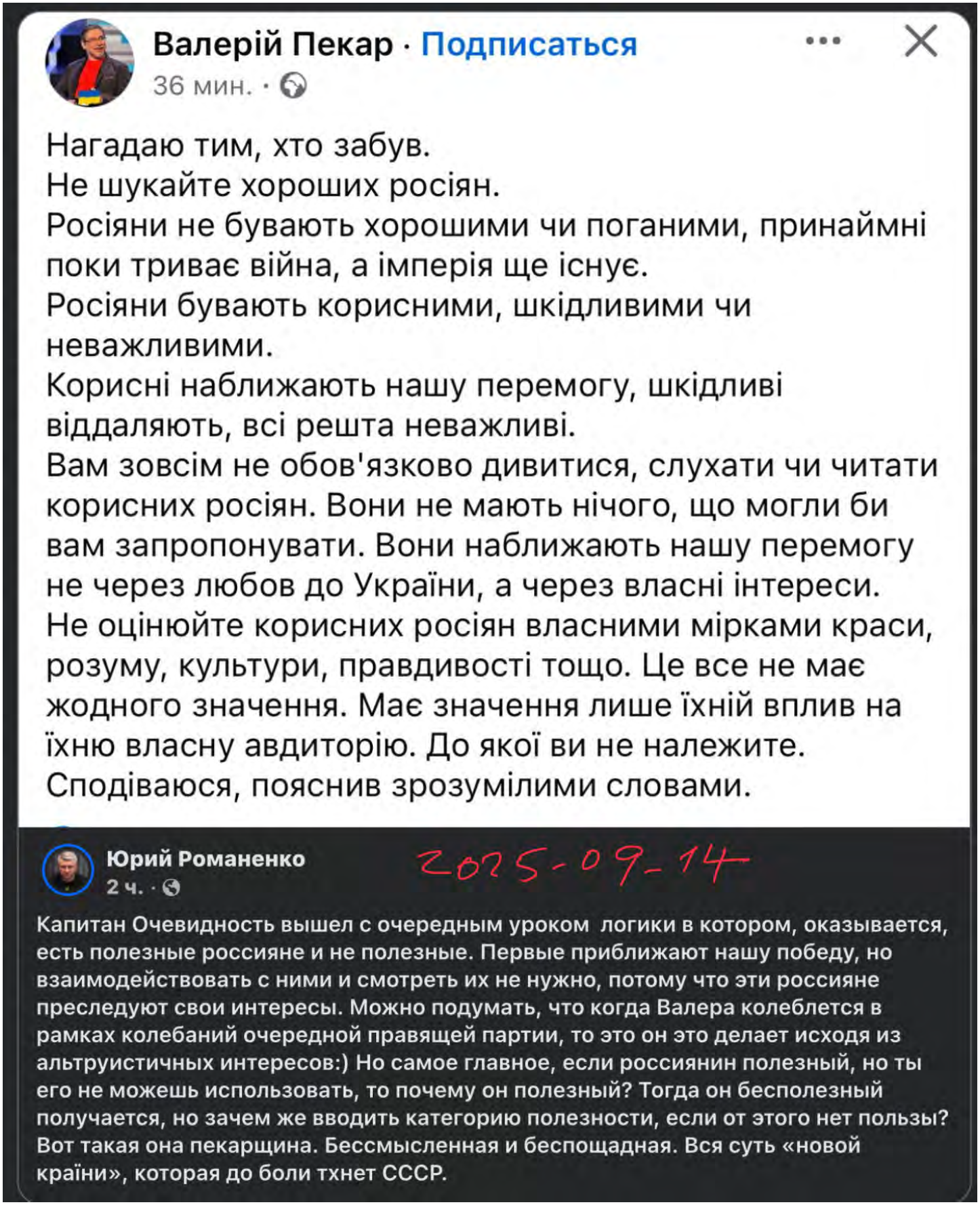
— ви просто *витрачаєте мій час*, а також час, енергію та гроші Сполучених Штатів.

Дякуємо за вашу увагу до цього питання!»

DONALD J. TRUMP, PRESIDENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA.”

***

№ 1.130

Валерій Пекар · Подписаться
36 мин. ·

Нагадаю тим, хто забув.
Не шукайте хороших росіян.
Росіяни не бувають хорошими чи поганими, принаймні поки триває війна, а імперія ще існує.
Росіяни бувають корисними, шкідливими чи неважливими.
Корисні наближають нашу перемогу, шкідливі віддаляють, всі решта неважливі.
Вам зовсім не обов'язково дивитися, слухати чи читати корисних росіян. Вони не мають нічого, що могли би вам запропонувати. Вони наближають нашу перемогу не через любов до України, а через власні інтереси.
Не оцінюйте корисних росіян власними мірками краси, розуму, культури, правдивості тощо. Це все не має жодного значення. Має значення лише їхній вплив на їхню власну авдиторію. До якої ви не належите.
Сподіваюся, пояснив зрозумілими словами.

Юрий Романенко
2 ч. ·

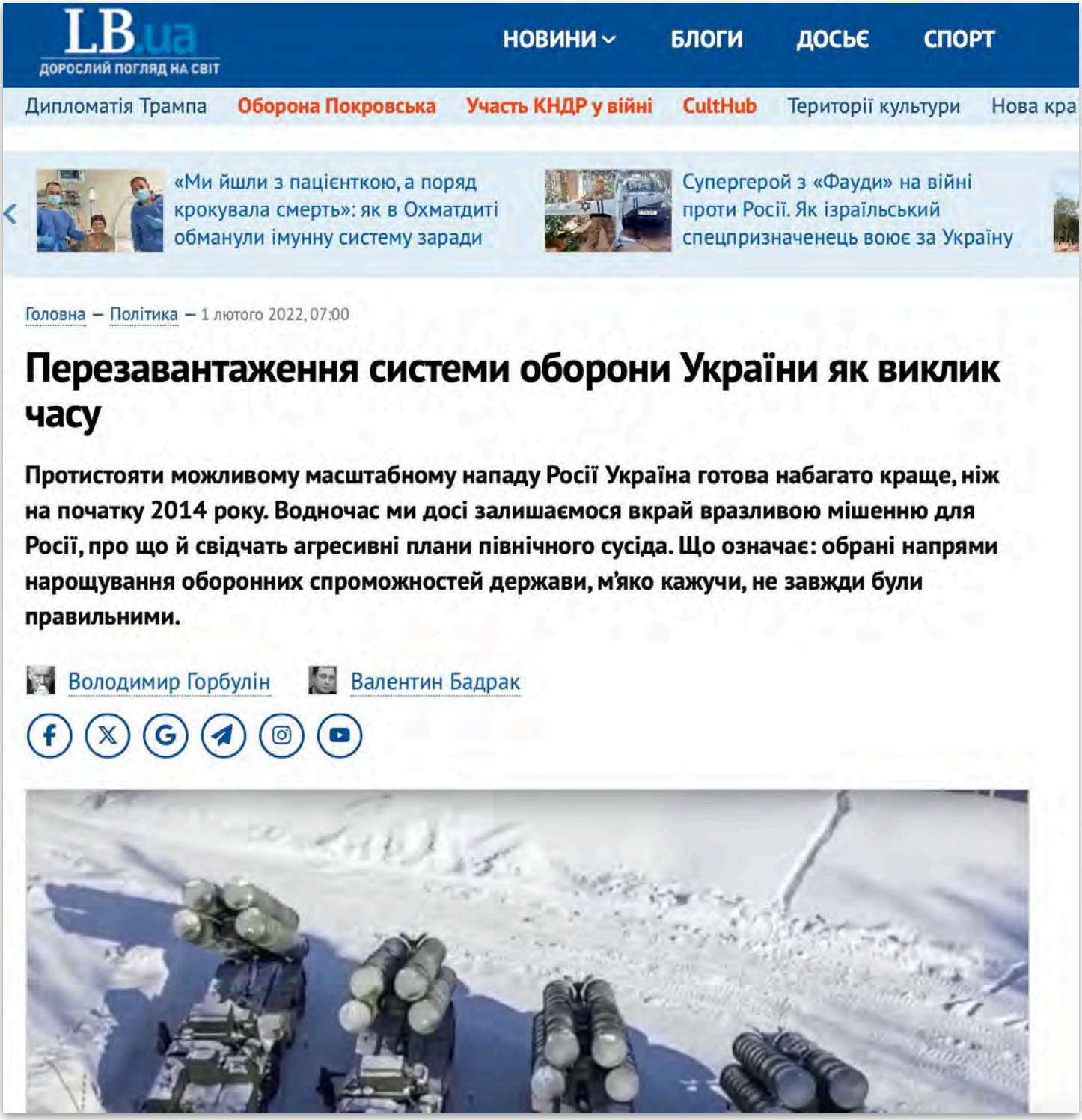
2025-09-14

Капитан Очевидность вышел с очередным уроком логики в котором, оказывается, есть полезные россияне и не полезные. Первые приближают нашу победу, но взаимодействовать с ними и смотреть их не нужно, потому что эти россияне преследуют свои интересы. Можно подумать, что когда Валера колеблется в рамках колебаний очередной правящей партии, то это он это делает исходя из альтруистичных интересов:) Но самое главное, если россиянин полезный, но ты его не можешь использовать, то почему он полезный? Тогда он бесполезный получается, но зачем же вводить категорию полезности, если от этого нет пользы? Вот такая она пекарщина. Бессмысленная и беспощадная. Вся суть «новой країни», которая до боли тхнет СССР.

***

№ 1.131-1

НЕВИВЧЕНА БЕЗПОРАДНІСТЬ...

2025-09-20

Кулік

1 лютого 2022 року Володимир Горбулін та Валентин Бадрак (з 23 дні до вторгнення) пишуть статтю - "Перезавантаження системи оборони України як виклик часу"

там:

- "Аналіз ймовірних дій РФ спонукає до висновків про дуже широкий діапазон можливостей. Москва розпочала цю авантюру та зберігає можливості маневру. Ці можливості Кремль використає відразу, тільки-но прорахує ймовірність успіху швидкої операції. Скоріш за все, декорованої та

ілюмінованої під «порятунок» російських громадян в Україні – тож найнебезпечніші зони нині не на кордонах, а всередині України, де залишилося чимало завербованих у часи президенства Януковича людей. Саме масштабна внутрішня дестабілізація є найбажанішим сценарієм для путінського Кремля, бо її можна легко й оперативно використати для розширення сценарію до суто воєнного.

Хоча за певних умов дестабілізація ситуації може початися одночасно: всередині України та на одному з кордонів, скажімо, білоруському (що найвигідніше Кремлю, оскільки конфлікт можна видати за «білорусько-український», а РФ лише «прийде на допомогу» союзнику). Будь-які прикордонні дії, як і зростання активності всередині держави, скоріш за все, будуть зондуванням можливостей. Але слід розуміти, що перекидання повітряно-десантних дивізій – це від кількох годин до кількох діб залежно від рівня оснащення, озброєння та стану бойової готовності на момент наказу. Найбільш вірогідні способи потрапити угрупованням ПДВ на територію України – здійснити десантування посадковим способом (7-ма десантно-штурмова дивізія завдяки своєму розташуванню на узбережжі Чорного моря може здійснити перекидання морем на десантних кораблях). Як, до речі, і морська піхота Чорноморського флоту. Тож не зайве було б посилити охорону всіх наявних аеродромів і морського узбережжя".

- "старт реформування державного сектору ОПК, здається, відбувся. Але результат оцінити можна буде тоді, коли зникне штучна надбудова під назвою «Укроборонпром». Якщо «управлінський центр» (з будь-якою назвою) існуватиме до кінця 2022 року (і, відповідно, фінансуватиметься провідними підприємствами ДП «Антонов» і ДККБ «Луч», відтягуючи ресурси від розвитку озброєнь), цю реформу можна буде вважати проваленою. Будь-яке штучне, примусове об’єднання підприємств гальмуватиме їхній розвиток. Коли на початку 2022 року під час війни фактично зупинилася робота найпотужнішого виробника РЛС НВК «Іскра», а головний розробник бронетехніки ХКБМ імені Морозова перейшов на одноденний робочий тиждень, напевно, це є свідчення і проблем в ОПК, і проблем відносин із замовником.

Звісно, ОПК має підтримуватися замовленнями, хоча Міністерство оборони відповідає в першу чергу за оптимальне забезпечення ЗСУ. До речі, важко позитивно оцінювати переозброєння армії, і не тільки, через невеликий ресурс (реально це близько мільярда доларів щорічно). Серйозного переозброєння армії в тактичній ланці так і не сталося ще й через позицію замовника. Є ціла низка перспективних проєктів, які вже могли б серійно постачатися у війська, але їх випробування гальмувало: РСЗВ «Вільха-М», САУ «Богдана», система керованого озброєння бойового вертольота 524Р (або її оновлені версії), баражувальний боєприпас «Грім» (дрон-кілер), наземний роботизований

комплекс «Мисливець», самохідний мінометний комплекс «Смерека» та чимало інших розробок".

ЗАМІСТЬ ВИСНОВКУ:

1) — **минуло 3,5 років з початку великого вторгнення!**

Ці позиції мудрих людей так і не осмислені й не відрефлексовані військово-політичним керівництвом країни.

— Досі існує Укроборонпрому, не покарані ті хто під його брендом вбивав оборонну індустрію України, їх послами зробили.

— Не прилетіло "младореформаторам-антикорупціонерам", які захищали медійно схематози минулого керівництва "Укроборонпрому", усім цим охранителям цією конструкції, створеною російським агентом та зрадником України - ексміністром оборони *Лєбєдєвим*.

На відміну від "фабрики слайдів" "стратегів-візіонерів на самокатах", я відношу себе до покоління тих хто починав свій шлях в системі РНБОУ коли там ще були такі люди як Горбулін.

Що таке справжнє стратегування безпекової політики та виявлення слабких потенційних зон я знаю від першоджерел.

Нажаль

— жоден з секретарів Радбезу останніх років не мав зеленого уявлення про це, або просто ігнорив.

Тому публікую текст Горбуліна і Бадрака швидше як історичний пам’ятник невивченій безпорадності ...

***

№ 1.131-2

Перезавантаження системи оборони України як виклик часу

Мобільні зенітно-ракетні комплекси великої дальності (LR-SAM) С-400 армії РФ, Свердловська області, 28 січня 2022 року.

1 лютого 2022

 Володимир Горбулін Валентин Бадрак

Протистояти можливому масштабному нападу Росії Україна готова набагато краще, ніж на початку 2014 року. Водночас ми досі залишаємося вкрай вразливою мішенню для Росії, про що й свідчать агресивні плани північного сусіда. Що означає: обрані напрями нарощування оборонних спроможностей держави, м'яко кажучи, не завжди були правильними.

Річ не в тому, чи відбудеться масштабний наступ Москви 2022 року, а в тому, що війна проти України обов'язково триватиме, а її формати можуть змінюватися від диверсій і терактів до повномасштабного наступу.

Припинення цієї російської війни на знищення незалежної України можливе лише за двох умов:

1) — або Україна перетвориться на добре захищену фортецю,

2) — або путінський режим отримає ще одну Білорусь.

При цьому слід визнати, що вимоги до сучасної оборони впродовж останніх кількох років суттєво трансформувалися та продовжують стрімко змінюватися. І це вимагає докорінного перезавантаження підходів до організації оборони держави – з переведенням її у національний проєкт.

Такий, коли оборона держави стане завданням і девізом кожного громадянина.

Важливим мотиватором для української влади має стати той факт, що держава справді має можливості й ресурси, щоб досягти рівня неприступної фортеці.

1. В очікуванні російського наступу

Україна вже вісім років війни живе в умовах невизначеності та напруженості – фактично в умовах очікування розгортання Москвою війни більших масштабів, ніж нині.

Кремлю вигідно тримати Україну в напруженні, бо так він має можливість впливати на Західний світ, активно формувати порядок денний на світовій геополітичній арені.

Задля цього Москва використовує широкий арсенал інформаційних засобів і дій, намагаючись надавати світу суперечливу інформацію. Ось найпоказовіший приклад. 28 січня The Wall Street Journal з посиланням на неназваних чиновників західних оборонних відомств повідомив, що Росія відправила до кордону з Україною медичні підрозділи, що може означати останнє приготування до вторгнення. А вже 29 січня пресслужба Західного військового округу РФ звітувала, що Росія повернула частину своїх військ від українського кордону до місць постійної дислокації.

Ракетні комплекси ‘Іскандер’ армії РФ під час навчань, 26 січня 2022

У такій ситуації важко зробити висновки щодо появи цілої серії публікацій у західних ЗМІ про *підготовку РФ до нападу на Україну*:

1) — чи з’явилися вони завдяки «витоку» інформації на рівні дипломатичних кіл, чи просто проплачені спецслужбами,

2) — чи є результатом роботи західних розвідок, чи західні спецслужби свідомо втягнулися в інформаційну війну з Росією?

Для України така ситуація стала певним викликом і засвідчила необхідність змінити підходи і до розвитку технічних засобів розвідки і агентурних мереж, і до розвитку власних спроможностей вести сучасні інформаційні війни.

До речі,

— інформаційні війни мають практичне віддзеркалення, наприклад, у вигляді падіння курсу гривні й втечі інвесторів на тлі напруження та штучно утворених страхів вторгнення, що, безумовно, могло бути окремою ціллю Росії.

Оскільки

— погіршення економічної ситуації можна використати для подальшого розхитування та дестабілізації ситуації в Україні.

Ціла «гра в бісер» розгорнулася навколо «ультиматуму» Росії щодо гарантій безпеки.

У цьому контексті було б цікаво почути відповідь Кремля, якби США і НАТО як альтернативну (зустрічну) умову пропозиціям Росії щодо надання їй гарантій безпеки визначили б необхідність виконання самою Росією положень Будапештського меморандуму в повному обсязі. Включаючи Крим та ОРДЛО.

Чи готова була б Москва в обмін на гарантії безпеки деокупувати Крим і залишити у спокої Донбас?

Так чи інакше, у нав'язаному Кремлем порядку денному питання України вперше в її новітній історії вийшло на центральне місце. Власне кажучи,

— те, що відбувається сьогодні, є справжньою баталією за Україну.

Поки що переважно інформаційною.

Але з риторики Кремля чітко видно, що там не очікували такого рівня підтримки України, зокрема, постачань зброї та боєприпасів зі Сполучених Штатів і з Великобританії.

Так само не можуть повністю ігнорувати в Москві й можливі санкції.

Білий дім уже оголосив, що санкції США в разі вторгнення РФ в Україну призведуть до зниження російського промислового потенціалу.

Точніше до подальшого зниження, бо нині є багато ознак технологічного дефіциту в РФ.

Наведемо лише одну ілюстрацію:

> — Росія з останніх сил бореться за свій традиційний індійський ринок, але на сьогодні майже втратила його – внаслідок технологічної неспроможності задовольнити партнера.

Отже, безпрецедентний політичний рівень підтримки Заходом сучасної України справді може суттєво або навіть кардинально вплинути на рішення Кремля розгортати масштабну війну.

Однак, переконані, що не варто й «заколисувати» себе, перекидаючи завдання захисту на Збройні сили та сили оборони держави в цілому.

Той факт, що військових сил і засобів по периметрах українського кордону від Білорусі до окупованого Криму начебто «недостатньо для масштабного вторгнення», не повинен знизити якість і темпи підготовки держави до «зустрічі» ворога.

Звісно, немає підстав для паніки, але…

Надані Великобританією ПТРК NLAW на навчально-тренувальному комплексі

Аналіз ймовірних дій РФ спонукає до висновків про дуже широкий діапазон можливостей.

Москва розпочала цю авантюру та зберігає можливості маневру.

Ці можливості Кремль використає відразу, тільки-но прорахує ймовірність успіху швидкої операції. Скоріш за все, декорованої та ілюмінованої під «порятунок» російських громадян в Україні – тож найнебезпечніші зони нині не на кордонах, а всередині України, де залишилося чимало завербованих у часи президенства Януковича людей. Саме масштабна внутрішня дестабілізація є найбажанішим сценарієм для путінського Кремля, бо її можна легко й оперативно використати для розширення сценарію до суто воєнного.

Хоча за певних умов дестабілізація ситуації може початися одночасно: всередині України та на одному з кордонів, скажімо, білоруському (що найвигідніше Кремлю, оскільки конфлікт можна видати за «білорусько-український», а РФ лише «прийде на допомогу» союзнику). Будь-які прикордонні дії, як і зростання активності всередині держави, скоріш за все, будуть зондуванням можливостей. Але слід розуміти, що перекидання повітряно-десантних дивізій – це від кількох годин до кількох діб залежно від рівня оснащення, озброєння та стану бойової готовності на момент наказу. Найбільш вірогідні способи потрапити угрупованням ПДВ на територію України – здійснити десантування посадковим способом (7-ма десантно-штурмова дивізія завдяки своєму розташуванню на узбережжі Чорного моря може здійснити перекидання морем на десантних кораблях). Як, до речі, і морська піхота Чорноморського флоту. Тож не зайве було б посилити охорону всіх наявних аеродромів і морського узбережжя.

Загалом треба ретельно попрацювати, щоб позбавити Москву можливості провести стрімку операцію – щойно Путін усвідомить неможливість бліцкригу, він відступить.

Комплексні навчання з бойової готовності ВМС ЗСУ та Повітряних Сил ЗСУ на півдні України, 31 січня 2022.

І наостанок про нинішній етап війни з Росією.

Ті, хто служив в армії, пам’ятають, що кожен черговий військової частини має конверт, який відкривається відразу після оголошення бойової тривоги. Він містить покроковий порядок дій для всіх: від командира частини до останнього солдата. Це до того, що якщо спокійно роз’яснити кожному резервісту його дії в разі раптового нападу російських військ, поменшає підстав для жахливих припущень і панічних настроїв, наприклад, за відсутності зв’язку, інтернету, світла, газу… Люди краще діють, коли зміна умов існування заздалегідь обговорена. Такого сценарію з розгорнутою війною може ніколи в житті не відбутися, а от сприйняття Путіна як ворога закріпиться в масовій свідомості українців назавжди.

2. Уроки на завтра

Коли президент *Зеленський* висловлює переконання, що «разом ми збережемо мир і змусимо гармати мовчати», хочеться додати:

> — це добре, але може відбутися лише за умов нарощування Україною оборонного потенціалу.

Причому не в лінійному сенсі – літаки та танки.

Потрібен асиметричний арсенал.

Хоча б тому, що Росія, яка витратить у 2022 році на оборону понад 3,5 трлн рублів, або близько 48 млрд доларів, має воєнний бюджет, який майже в 10 разів більший за український. Хоча варто звернути увагу й на інший дивний факт: російські асигнування потреб оборони зіставні з німецькими, але становлять лише 15-ту частину американських. І за таких умов Москва намагається нав'язувати свої правила гри Заходу. Насправді це свідчення того, що Москва також певною мірою використовує асиметричні дії, намагається грати на випередження, передусім нетрадиційними засобами.

Розмова про потенціал України створити асиметричний арсенал стримування російської агресії далеко не перша.

Але здійснюється цей процес занадто повільно та часто зовсім не так, як хотілося б.

Спробуємо коротко окреслити напрямки перетворень, які зроблять Україну в рази сильнішою.

Під кожний з таких напрямків необхідна покрокова програма, а загалом було б доцільно перейти на проєктне управління сектором безпеки і оборони, створивши низку проєктних груп – під кожну ділянку, що трансформуватиметься.

Одразу зазначимо:

— застереження противників реформування на кшталт «Не можна реформувати армію (СБУ, ОПК і т.д.) під час війни» є безпідставними.

Тому що російська гібридна війна проти України може тривати десятиліттями, а ми залишатимемося вразливими весь цей час.

Почнемо з несилових засобів.

Відкриття Москвою в січні 2022 року «активного інформаційного фронту» свідчить про необхідність для України набагато більше, ніж нині, займатися інформаційно-психологічними операціями та кіберспроможностями. Україна, яка має виключний науковий потенціал та восьмирічний досвід реальної війни, має створити умови для здійснення кібератак і активних інформаційно-психологічних операцій, а не тільки реагувати на кремлівські атаки. Йдеться в тому числі про спроможність здійснювати інформаційні заходи через найбільш авторитетні ЗМІ світу, що завжди робить Москва і до чого рідко дотягується Київ.

Про необхідність посилити розвідку вже було сказано вище.

У цьому контексті вартувало б розглянути і прискорити створення власного супутникового розвідувального угруповання. Супутник із розподільчою здатністю 0,5 метра коштуватиме чимало – від 70 до 100 мільйонів доларів, але січень 2022 року довів, що безпека значно дорожча. Тим паче, що Україна має науково-виробничу базу й можливості в самостійному створенні різноманітних зразків космічної техніки (більша частина таких космічних апаратів була виготовлена в Україні, закуповувати доведеться хіба що оптико-електронні модулі та сонячні панелі).

Владі не зайве було б подбати про створення потужних аналітичних та інформаційних структур, які здійснювали б оперативний аналіз як у сфері розвитку іноземних армій та технологій, так і в галузі «стикування» вітчизняної науки, промисловості і військових.

Поки що найкращі рішенні у створенні новітніх зразків зброї реалізовано виключно як ініціативу знизу, а коли потрібно об’єднати зусилля держави та приватного сектору, держава, як правило, демонструє неспроможність у розвитку таких проєктів.

Звісно, потрібні виключні зусилля для нарощування потенціалу вітчизняної контррозвідки, із поступовим реформуванням СБУ.

Україна має бути здатна до обережного посилення контррозвідувального режиму, хоча б у прикордонних з РФ і Білоруссю областях.

Польовий вишкіл військовослужбовців 80 окрема десантно-штурмова бригада ДШВ ЗСУ

Якщо говорити про *сили оборони*, то фахівці Українського інституту безпекових досліджень дійшли висновку, що фундаментальне перезавантаження підходів у галузі організації оборони повинно повністю змінити її структуру та принципи.

Для цього вже є й певна основа, зокрема, Стратегія воєнної безпеки України передбачає застосування всеосяжного принципу побудови оборони.

На жаль,

— початок *створення Сил територіальної оборони* (ТрО) виявив низку недоліків, які тепер розв’язують вже на ходу.

Досить добре, що парламент спромігся ухвалити зміни до закону, які дозволять за рішенням головнокомандувача оснащувати бригади чи батальйони ТрО більш потужною зброєю, ніж стрілецька.

Але фахівці вже помітили, що

> — формування Сил ТрО відбувається в хаотичному режимі, коли на керівні посади в Силах територіальної оборони призначають командирів без бойового досвіду, через що утворилася недовіра до Сил ТрО з боку частини ветеранів цієї війни.

І тому вже лунають ідеї про паралельне утворення добровольчих загонів (груп) з числа активних ветеранів війни.

Владі варто унормувати ці питання, не виключено шляхом заздалегідь визначених рішень, щоб бойові бригади могли поповнити ці досвідчені фахівці війни (враховуючи, що укомплектованість бригад у середньому 75%, такий підхід був би обґрунтованим і доцільним).

Щодо сил оборони, владі варто прийняти остаточне й безповоротне рішення – відмовитися від призову.

Та й взагалі відмовитися від немотивованих людей у силах оборони.

Щодо **ЗСУ, то армія як ядро системи оборони повинна бути *професійною***, укомплектованою на основі мотивації психологічно мілітаризованих людей.

Влада мала б оголосити про намір створити професійні ЗСУ та почати розробляти реалістичну програму, напевно, відповідною проєктною групою.

Нагадаємо, що

> — ми пропонували створити професійну армію ще у 2002 році, і якби це було зроблено, можливо, не було б і цієї війни.

Тренування батальйону тероборони під Києвом

Наступна ділянка трансформації – вітчизняний ОПК, який майже весь нині опинився без замовлень.

Старт реформування державного сектору ОПК, здається, відбувся.

Але результат оцінити можна буде тоді,

— коли зникне штучна надбудова під назвою «Укроборонпром».

Якщо

— «управлінський центр» (з будь-якою назвою) існуватиме до кінця 2022 року (і, відповідно, фінансуватиметься провідними підприємствами ДП «Антонов» і ДККБ «Луч», відтягуючи ресурси від розвитку озброєнь), цю реформу можна буде вважати провaленою.

Будь-яке штучне, примусове об’єднання підприємств гальмуватиме їхній розвиток.

Коли

— на початку 2022 року під час війни фактично зупинилася робота найпотужнішого виробника РЛС НВК «Іскра», а головний розробник бронетехніки ХКБМ імені Морозова перейшов на одноденний робочий

тиждень, напевно, це є свідчення і проблем в ОПК, і проблем відносин із замовником.

Звісно, ОПК має підтримуватися замовленнями, хоча Міністерство оборони відповідає в першу чергу за оптимальне забезпечення ЗСУ.

До речі,

— важко позитивно оцінювати переозброєння армії, і не тільки, через невеликий ресурс (реально це *близько мільярда доларів щорічно*).

Серйозного переозброєння армії в тактичній ланці так і не сталося ще й через *позицію замовника*.

Є ціла низка перспективних проєктів, які вже могли б серійно постачатися у війська, але їх випробування гальмувало:

— РСЗВ «Вільха-М», САУ «Богдана», система керованого озброєння бойового вертольота 524Р (або її оновлені версії), баражувальний боєприпас «Грім» (дрон-кілер), наземний роботизований комплекс «Мисливець», самохідний мінометний комплекс «Смерека» та чимало інших розробок.

До цього можна додати, що є також чимало перспективних розробок, до яких держава ставиться, як до іноземних.

Позиція держави:

— «Почекаємо і подивимося, що вони там зроблять».

Замість визначити найперспективніші проєкти й активізувати їхній розвиток, наприклад, через Мінстратегпром.

За умов відносно невеликих витрат можна було б суттєво посилити українську армію.

За роки війни з'явилися перспективні розробки потужних озброєнь, як, наприклад, створення вітчизняного ЗРК та оперативно-тактичного безпілотника.

Або ще один приклад розробки нової зброї – поява безпілотного вертольота, здатного діяти на тактичну глибину до 80 км. Така розробка може наблизити армію до застосування так званих москітних стратегій – масового використання рою безпілотників.

Те саме можна сказати й про наземні роботизовані комплекси.

Для розуміння: за ціною одного бронетранспортера можна купити 7-8 роботизованих наземних комплексів, які використовувалися б з різним функціоналом – з ПТРК-модулем, з модулем у вигляді комплексу РЕБ, зі стрілецьким модулем і як транспортник боєприпасів чи для евакуації поранених з поля бою. Але для реалізації такого проєкту потрібна увага держави – з боку Міноборони та Генерального штабу.

Усе більше в сучасних суперечках між країнами світу швидкоплинних військових конфліктів або обмінів вогневими ударами.

І все вагомішу роль відіграють високотехнологічні озброєння, які відносно дешеві та наразі доступні не тільки для наддержав, а й навіть для парамілітарних угруповань (як це було у вересні 2019 року в Саудівській Аравії).

Успіх досягається в разі їх масового застосування. Тож небезпідставно командування СВ ЗСУ заявило у грудні про бажання створити підрозділи, які будуть озброєні дронами-кілерами (баражувальними боєприпасами). Однак вкрай важливо, щоб новаторство реалізовувалось упродовж не років, а місяців. Тоді потенціал армії стрімко зростатиме.

Або інший показовий приклад:

> — восени 2021 року РНБОУ затвердила *ракетну програму*, але й **через чотири місяці після епохального рішення немає ознак її наповнення.**

А власне ракети (у перспективі з дальністю ураження 1000 км і більше) мають сформувати неядерний щит стримування зовнішньої агресії. У цьому контексті зовсім не зайвим може здаватися досвід, як не дивно, Північної Кореї.

Днями Сполучені Штати закликали Північну Корею до перемовин – після новини про нове випробування балістичної ракети середньої дальності Hwasong-12.

І це відбулося вперше з 2017 року.

Тож підвищення ставок у сучасному світі відбувається виключно внаслідок системної, наполегливої й безперервної роботи у сфері власного посилення.

Здається,

> — якби Київ мав пару, скажімо, сотень ракет, здатних дотягнутися до Москви, риторика Кремля була б зовсім іншою.

І останнє.

Навіть відмовившись від масштабного наступу,

Росія розхитуватиме Українську державу через свої терористичні угруповання «ЛНР/ДНР».

При цьому слід звернути увагу на те, що Росія все більше уваги приділяє випробуванню оновлених озброєнь і техніки. Наприклад, командири свідчать, що у бойовиків з'являються новітні засоби розвідки та безпілотні авіаційні комплекси (БАК), у тому числі ударні. Модернізована версія БАК «Орлан» здатна працювати проти ЗСУ на висотах 5500-6500, де його не дістають вітчизняні РЕБ. А такий БАК не тільки виконує розвідувальні завдання, а й здатен скидати бомби, ракети, міни. На такі зміни українська сторона мала б активно реагувати, наприклад, замовляти підприємствам ОПК модернізацію наявних засобів РЕБ – це цілком досяжні цілі. Просто з цим треба оперативно працювати.

БПЛА 'Орлан-10'

Світ змінюється надзвичайно швидко.

Якщо Україна відставатиме зі своїми змінами, вона буде приречена залишатися у групі аутсайдерів.

Якщо ж діятиме на випередження, має всі шанси перетворитися на добре захищену, недоторкану державу.

 Володимир Горбулін

 Валентин Бадрак, директор Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння

***

№ 1.132

Ризики без рішень. Чому бюджет-2026 може перетворитися на катастрофу

2025-09-18

Олексій ***Кущ***, фінансовий аналітик, економічний експерт

Уряд схвалив проєкт держбюджету на 2026 рік. Деякі депутати вже охрестили його бюджетом виборів. Та існує й песимістичніша думка, що це бюджет катастрофи. За глибшого ознайомлення з документом вбачається, що перед нами "бюджет виборів та катастрофи"

1. Що приготував уряд

Кабінет Міністрів України подав до Верховної Ради проєкт Закону про Державний бюджет на 2026 рік з такими ключовими параметрами:

(1) Загальний обсяг видатків та надання кредитів з держбюджету — 4,8 трлн грн, що на понад 415 млрд грн більше, ніж у 2025 р. (з урахуванням змін).

(2) Доходи загального фонду держбюджету на 2026 рік — 2 трлн 826,5 млрд гривень (без урахування грантів та іншої міжнародної допомоги), що на 446,8 млрд грн більше показника 2025 р. з урахуванням змін.

Розглянемо основні пріоритети Державного бюджету України на 2026 р.

На оборону і безпеку пропонується виділити 2 805,8 млрд грн, 27,2% ВВП (+168,6 млрд грн до 2025 р.)

При цьому

— на розвиток ОПК, зокрема на виготовлення боєприпасів, ракетного озброєння, протиракетної оборони, авіаційної та бронетанкової техніки передбачено 44,3 млрд грн.

Соціальний захист — 467,1 млрд грн (+45 млрд грн порівняно із попереднім роком). Ключовою статтею витрат тут буде трансферт на покриття дефіциту бюджету Пенсійному фонду у розмірі 251,3 млрд грн, без якого виплата пенсій для 10,3 млн пенсіонерів неможлива.

—З’являються й нові соціальні інструменти стимулювання народжуваності. Крім виплат при народженні дитини (одноразова підвищиться з 10 тис. грн до 50 тис. грн, а допомога з догляду за дитиною до 1 року збільшиться з 860 грн до 7 тис. грн на місяць) та "Пакунку школяра" вартістю 5 тис. грн, уряд запроваджує такий фінансовий інструмент, як "єЯсла" у розмірі 7 тис. грн при виході батьків на роботу.

На ***освіту*** передбачено 265,4 млрд грн (+66,5 млрд грн), а

на ***науку*** — 19,9 млрд грн (+5,4 млрд грн).

Охорону здоров’я планують профінансувати на 258 млрд грн (+38,2 млрд грн).

— З них на ветеранську політику виділять 17,9 млрд грн (+6,1 млрд грн). Зокрема 5,7 млрд грн піде на житло для ветеранів з інвалідністю I–II груп (це приблизно 280 тис. кв. м за середньої вартості $500 за кв. м). **Загалом за ці кошти можна забезпечити житлом трохи більш як 5 тис. ветеранів з інвалідністю.**

А от на ***підтримку економіки*** передбачено лише 41,5 млрд грн.

— Більша частина цих коштів — за програмою компенсації процентної ставки "Доступні кредити 5-7-9 %".

Утім, **її дизайн налаштовано з системними помилками, коли кредитна підтримка з державною компенсацією відсотків йде в сировинні сектори економіки та на поповнення обігових коштів, а не на капітальні вкладення.**

Ще 15,8 млрд грн призначено на програму "єОселя" для доступної іпотеки. Це, явно, інструмент післявоєнної політики, а не економіки воєнного часу.

Усі інші кошти надто мізерні для того, щоб мали якийсь вплив на економіку.

Наприклад, на ***меліорацію та страхування врожаю*** виділяється 9,5 млрд грн.

— Ані сама така сума, ані цільовий напрямок, не сформують в економіці ефекту мультиплікатора зростання через вузький сегментований вплив без відповідних міжсекторальних перетоків.

Лише 2,6 млрд грн на ***підтримку фермерських господарств***

— це суто корупційна годівниця декількох чиновників.

А 1 млрд грн на ***гуманітарне розмінування*** сільськогосподарських земель

— обсяг явно недостатній і, визнаймо, не дуже актуальний (в умовах продовження повномасштабних бойових дій).

Варто також зазначити, що загальний ресурс місцевих бюджетів становитиме 871,9 млрд грн (+162,3 млрд грн до 2025 грн).

2. Дефіцит і борги

А тепер переходимо до катастрофічних показників.

Згідно із заявою Мінфіну, наступного року Україна потребуватиме міжнародного фінансування у сумі 2,79 трлн грн. При цьому державні запозичення заплановані в обсязі 2 трлн 544,5 млрд грн, з яких 419,6 млрд грн — внутрішні, а 2 трлн 124,9 млрд грн — зовнішні. За прогнозом, дефіцит

державного бюджету передбачається на рівні до 18,4% ВВП, що на 3,9 в. п. менше, ніж у 2025 р.

Якщо простими словами, то

> **— внутрішня бюджетна дірка становить $45–50 млрд залежено від обмінного курсу гривні (у бюджеті закладено показник 45 грн/$).**

Скорочення дефіциту бюджету на 3,9 п.п. не має вводити нас в оману.

Справа в тому, що

> — Мінфін за роки війни навчився маніпулювати цим показником за рахунок включення в доходи бюджету безповоротних грантів зовнішніх партнерів (принаймні у проектах бюджету, адже на практиці ситуація іноді складається не так, як планували спочатку).

Загалом значний дефіцит бюджету під час війни — це не запрограмований стан бюджетної моделі.

Наприклад, РФ веде агресивну війну з дефіцитом бюджету менше як 2%, який тільки цього року може підрости до 2,5–3,5%.

Звісно, параметри економіки ворога суттєво відрізняються від української, зокрема її експортний ресурсний потенціал. Але ключовим тут є запуск чи незапуск внутрішньої циркуляційної самовідновлювальної моделі економіки, коли завдяки ефекту мультиплікатора одна гривня, інвестована за участі держави в економіку, дає приріст ВВП умовно на 1,5 грн — і це з урахуванням фіскального перерозподілу валового продукту призводить до надходження нових 50 коп. податкових платежів до бюджету.

Звісно,

— наш уряд перебуває в "теплій ванній" зовнішнього фінансування, відчуваючи себе не девелопером економіки воєнного часу, а регулювальником на перехресті фінансових потоків.

Утім,

> **— ситуація з зовнішнім фінансуванням у 2026 р. може стати для нього холодним душем.**

У цих умовах

> — закладати лише 419,6 млрд грн на внутрішні боргові джерела фінансування дефіциту **на фоні "жирування" банків в системі депозитних сертифікатів НБУ — це більше, ніж помилка**.

Макропоказники

2

Показник	2024 звіт	2025 очікуване	2026 прогноз*
ВВП номінальний, млрд грн	7 658,7	8 967,4	10 309,3
% до попереднього року	102,9	102,7	102,4
Дефлятор ВВП, %	112,3	114,0	112,3
Індекс споживчих цін, грудень до грудня попереднього року, %	112,0	109,5	109,9
Середньомісячна заробітна плата, грн	21 473	25 886	30 032
Мінімальна заробітна плата, грн	7 775**	8 000	8 647
Обмінний курс гривні до дол. США, у середньому за період (припущення)	40,2	42,4	45,7
Експорт товарів і послуг, % р/р	109,4	103,3	105,9
Імпорт товарів і послуг, % р/р	107,1	103,0	107,6

*Постанова КМУ від 06.08.2025 №946, сценарій 2 (включає умови продовження повномасштабної агресії рф)
** середня у 2024

Загалом станом на 31 грудня 2026 р. уряд прогнозує обсяг державного та гарантованого боргу України на рівні 10,9 трлн грн.

Зверніть увагу на макропоказники.

— У 2026 р. ВВП очікується на рівні 10,3 трлн грн, тобто держборг перетне критичну позначку у 100% валового продукту.

І тут не треба загадувати приклади Японії та США, які мають більші показники боргового навантаження, адже вони позичають у національних валютах, а борг України на 76% складається із зовнішніх запозичень переважно у євро та доларі, які ми не випускаємо.

Це закладає підвалини для

— застосування відносно України після війни інструментів десуверенізації національних активів та державних доходів.

Можна навести аналогію Єгипту чи Туреччини в XIX ст. — на початку XX ст., коли були створені управління "хедівського" (Єгипет) чи "султанського" боргу, що самостійно збирали акцизи та податки з розкоші для погашення зовнішніх боргів і керувались британськими управляючими.

У нас таким інструментом вже виступає так званий Фонд відновлення України, створений за ініціативою США для відшкодування "американських витрат на Україну".

> Важливо: *Угода з "хрещеним батьком". Що насправді можуть отримати США після договору про надра*

Звісно, **альтернативою такого сценарію є проведення якісної реструктуризації та списання державного боргу.**

Але

> **— як український Мінфін робить такі процедури ми вже побачили у 2024 р.**

Для ефективної боргової політики необхідно мати достатній рівень суверенності, але це поки що не про нинішній Мінфін.

3. Інфляція і зарплати

В макроекономічних прогнозах бачимо інфляцію на рівні 9,9%.

Тобто вихід на таргет НБУ у 5% знову таки відкладається.

Але

> **— навіть за таких високих інфляційних показників Мінфін маніпулює, наводячи індекс споживчих цін "грудень 2026 до грудня 2026", тобто інфляцію на кінець року.**
>
> **З урахуванням тенденції щодо уповільнення інфляційних процесів, це формує занижені уявлення про реальну інфляцію.**

Бо

> — за вказаним показником і в 2025 р. груднева інфляція становитиме 9,5%, хоча середньорічна інфляція (січень — грудень 2026 до аналогічного періоду попереднього року) буде набагато вищою як цього року (13–14%), так, скоріше за все, і наступного (понад 10%).

Мінімальна зарплата зростає лише на 647 грн — з 8000 до 8647 грн., тобто навіть не на індекс споживчих цін.

А от збільшення середньої зарплати з 25,8 до 30 тис. грн можна пояснити лише зростанням у базі обрахунку бюджетного сектору та вимиванням приватного, який дедалі більше йде в тінь.

4. Розподіл податкового тягаря

Що стосується податкових надходжень, то багато відповідей приховано у їхній структурі.

Загалом фіскальні надходження в 2026 р. прогнозуються на рівні 2,47 трлн грн із 2,89 трлн грн загальних надходжень, тобто 85%. Це майже довоєнний показник, який у 2021 р. становив 87%. Водночас під час повномасштабної війни, вже у 2023 р., неподаткові надходження в структурі бюджету досягли максимуму у більш як 37%.

Тобто наступного року ми повертаємося в довоєнну структуру податкових надходжень, але на тлі продовження бойових дій.

— Це створить значний *фіскальний шок* для економіки.

Цікаво, що

— в планах податкових надходжень рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів становить лише 59,5 млрд грн!

А

— міждержавне оподаткування зовнішньої торгівлі надасть в бюджет мізерні 72 млрд грн за рахунок ввізних 62 млрд грн) та вивізних (9,5 млрд грн) мит.

Кричущим виглядає особливо останній показник

— для сировинної країни такого масштабу збирати лише 9,5 млрд грн га рахунок вивізних мит — неприпустимо.

Внутрішні податки на товари та послуги становитимуть 1,4 трлн грн, або 57%.

Решта — це умовно податки на громадян, переважно на працю.

Можна сказати, що

— населення та бізнес несуть податкове навантаження приблизно навпіл.

Але тут є один важливий нюанс:

— уряд оподатковує зарплати бюджетників, які сам і платить.

І частка таких податків з "усиханням" приватного сектору економіки поступово збільшується.

Але ж це

— фактично перекладання грошей з однієї кишені уряду (видатки на бюджетний сектор) в іншу у вигляді фіскальних доходів (податки на заробітну плату бюджетників).

Тобто

— свій варіант "циркуляційної самозростаючої економіки" уряд таки зробив, але як то кажуть, є нюанс.

У принципі всі ці ризики усвідомлюють і в Кабміні, але системно не розкривають їх.

5. Ризики без відповідей

Високий фіскальний ризик, згідно із урядовою аналітикою, у 2026 р. буде в таких сферах:

(1) Макроекономічне середовище,

(2) Управління державним боргом та гарантованим державою боргом,

(3) Діяльність суб’єктів господарювання державного сектору економіки,

(4) Сфера сільського господарства та продовольчої безпеки держави,

(5) Соціальна сфера,

(6) Судові рішення.

Тобто країні може загрожувати неврожай, проблеми із продовольством (тут як фактор ризику — ціни, а не фізична наявність), світова криза, перебої у зовнішній підтримці, девальвація гривні, інфляція, криза державних компаній, знецінення соціальних стандартів (які не компенсуються з урахуванням інфляції).

Які ж судові рішення має на увазі уряд в своїх оцінках — поки важко спрогнозувати.

Тут один з ключових ризиків

— ***інфраструктурні галузі економіки***, на які зараз припадають дуже високі 13–15% ВВП.

Соціальний ризик

— це **катастрофічне падіння демографічних показників**.

За даними Мінсоцполітики,

— середня очікувана тривалість життя скоротилася з 66,4 років для чоловіків і 76,2 років для жінок у 2020 р. до 57,3 років і 70,9 років у 2023 р. відповідно.

Під питанням і *інвестиції*.

— Показники прямих іноземних інвестицій впали до 0,1% і відновилися за рахунок реінвестицій до 0,5%–0,6%, що є вкрай малим рівнем.

Така ситуація склалася передовсім внаслідок відсутності дієвого механізму страхування інвестицій від ризиків війни.

Уряд робить правильний висновок щодо джерел фінансування бюджету:

"Недостатнє міжнародне фінансування формує ризики для стабільності бюджетних видатків, уповільнює темпи економічного відновлення та обмежує можливості підтримки попиту і виробництва. Це може призвести до посилення дисбалансів на валютному і товарному ринках, прискорення інфляції, скорочення реальних доходів населення, зменшення споживчого попиту та інвестиційної активності. У таких умовах зростає потреба у використанні внутрішніх джерел фінансування, збільшенні надходжень або скороченні бюджетних витрат, у тому числі на підтримку бізнесу, що додатково підвищує ризики макроекономічної нестабільності".

Але, як ми самі побачили,

— правильних висновків у вигляді інструментів превентивної амортизації кризи ані уряд, ані НБУ не роблять.

Крім того,

Кабмін дає адекватні оцінки щодо наслідків імовірного настання *світової економічної рецесії*:

> — "Україна може зіткнутися з погіршенням умов торгівлі, зростанням дефіциту поточного рахунку та посиленням боргового навантаження, що підвищуватиме ризики для фінансової стабільності та довгострокових перспектив економічного зростання".

Але знову таки,

— інструментів амортизації цих ризиків катма…

6. Висновки: виконане завдання і можлива катастрофа

Загалом у контексті бюджетного процесу уряд намагається

> **1) — показати зовнішнім донорам наявність внутрішніх ресурсів на *ведення війни* (наші партнери не дозволяють витрачати їх кошти на військові потреби).**

І відповідно,

> **2) — "намалювати" тим самим партнерам суму *соціальних витрат* України, які ті мають профінансувати за свій кошт.**

Все решта — другорядне.

З поставленим перед собою основним завданням уряд справився:

> — ***внутрішні доходи*** продемонстровано на рівні 2,8 трлн грн — саме стільки має піти на ***сектор оборони*** у 2026 р.

До того ж

> **— є *роздутий* соціальний, інфраструктурний, інституційний та секторальний економічний бюджет на 2 трлн грн, зокрема у вигляді Єдиного марафону, утримання Уряду, парламенту тощо.**

Чому роздутий? Тому що він ***фінансується зовні***, і тут головне "намалювати побільше".

Отже,

> — в умовах активації перелічених вище ***ризиків*** цей бюджет одразу перетворюється на ***катастрофічний***, бо **згортання соціальних виплат**

може обвалити і внутрішні доходи, які майже всі йдуть на сектор оборони.

І тоді

1) — цей бюджетний план автоматично перетворюється у "бюджет виборів".

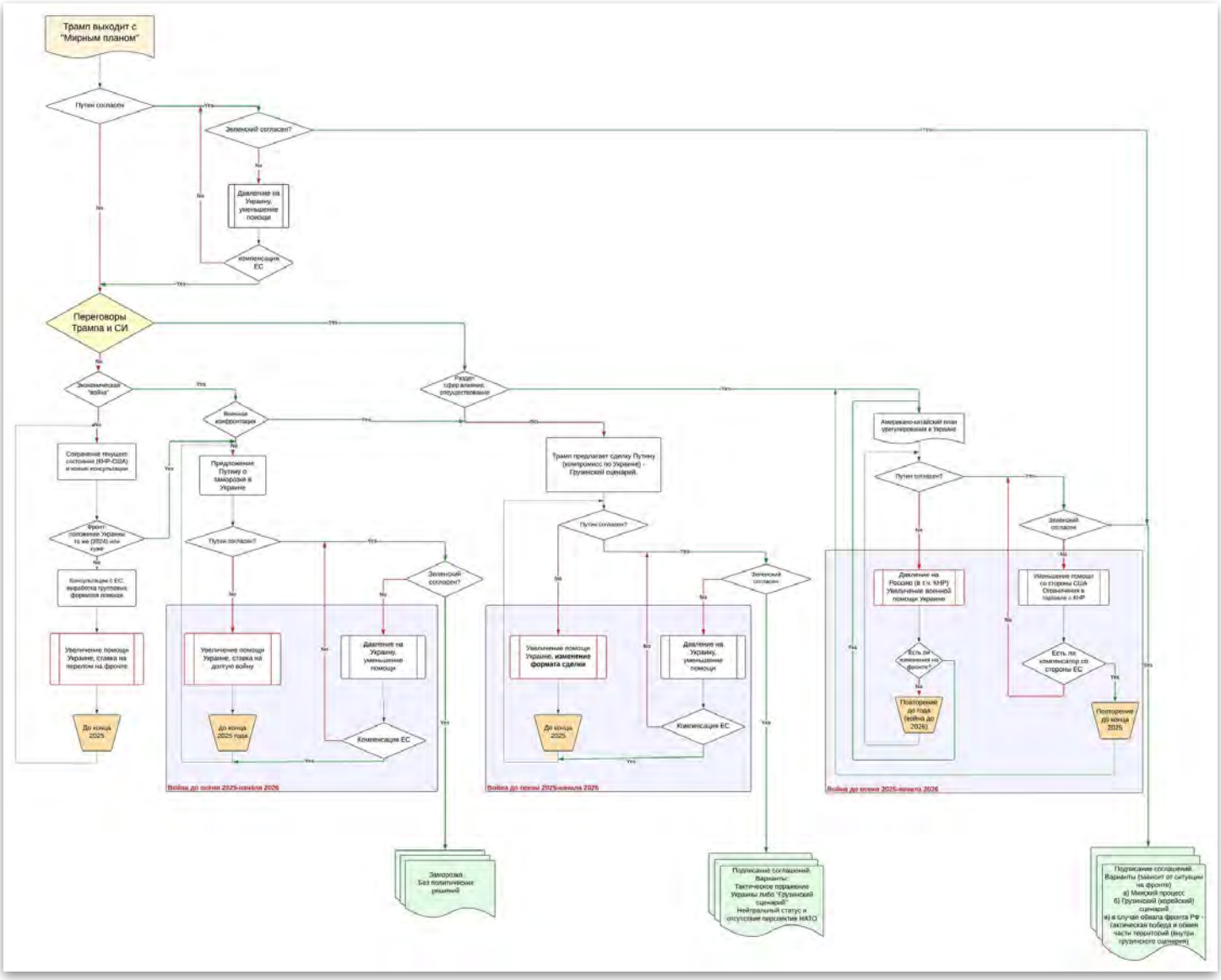
Втім, є й інша опція

2) — *вибори* відбудуться до, а не після активації цих ризиків.

***

№ 1.133

Трамп, Си, война в Украине

2025-09-20

Тышкевич

Президент США Дональд Трамп провёл телефонный разговор с председателем КНР Си Цзиньпином. Где, кроме собственно, американо-китайских отношений обсуждались вопросы мира, стабильности в различных регионах. В том числе в Украине. А так же, и это крайне важно, обозначена дата первой встречи на «нейтральной территории» - форуме АРЕС в Ю. Корее. И возможные даты визита Трампа в КНР. И возможность ответного визита Си в США. Важная деталь — Вашингтон вынужден был согласиться с тем, что американскому президенту придётся съездить в Пекин и лишь после этого председатель КНР посетит американскую столицу. В подходе реализации концепции MAGA во внешней политике появляется первое исключение. Вместо приезда иностранного лидера «к Трампу на приём» для разблокировки сотрудничества, тот сам вынужден будет пройтись по длинной красной дорожке к ожидающему в отдалении Си.

Но самое главное — переговорный трек США-КНР начинается.

Причём при паритете сил.

Этот момент задаёт рамки ряда процессов на ближайшие месяцы.

В частности:

(1) **США воздержатся от политики одностороннего давления на КНР.**

То есть мораторий на повышенные тарифы в отношении китайских товаров будет в очередной (третий) раз продлён. Страны не готовы к торговой войне. При этом Трамп получил формальный повод принять такое решение не выставляя себя слабым — прошёл разговор и стороны договорились встретиться на форуме АРЕС

(2) **Сказанное выше не означает, что США остановят своё давление на партнёров с целью втягивания их в торговое противостояние с КНР.**

Трампу необходима «сильная позиция» и демонстрация способности влиять на политику третьих государств. Но, при этом успех такого подхода сомнителен — даже для ближайших союзников США очевидно, что первые два раунда противостояния завершились, как минимум вничью (а то и с преимуществом КНР)

(3) **Соединённые Штаты активизируют интенсивность контактов со своими партнёрами в Юго-Восточной Азии с целью формирования сильной позиции перед личной встречей Трампа и Си.**

Причём, кроме Южной Кореи и Японии, для США крайне важным становится трек диалога с Филиппинами. Это единственное государство в Южно-Китайском море, которое Вашингтон может склонить к политике тесного партнёрства с Соединёнными Штатами даже (тактически) в ущерб контактам

с КНР. Второе важное для Вашингтона направление — Вьетнам. Позиция которого может повлиять на успешность американской политики выстраивания собственной линии политического сотрудничества в регионе.

(4) **Тайвань при этом остаётся просто фоном — до личной встречи Трампа и Си стороны воздержаться от резких движений на этом направлении.**

Что не исключает поддержания (и даже увеличение) интенсивности визитов тайваньских делегаций в государства из орбиты США.

(5) **США и КНР будут формировать новые подходы к сосуществованию.**

То есть опция «отката к положению 2024 года» становится крайне маловероятной.

***

Для Украины это означает, что разговоры о возможной встрече Зеленского и Путина отходят на второй план, как минимум на месяц.

Трамп не смог стать ключевым посредником в переговорах по заморозке войны и следующий этап — попытка США и КНР выработать либо совместное либо близкое по ключевым вопросам видение формата выхода из данного кризиса.

То есть

1) — ***боевые действия будут идти с той же или с нарастающей интенсивностью*** — Путин получает полтора месяца для того, чтобы создать видимость «перелома на фронте».

Параллельно с этим

2) — увеличится количество провокаций/угроз для стран Балтии и, возможно Румынии и Польши (с последней есть опции о которых ниже).

Но

— даже успешный разговор лидеров США и КНР в начале ноября не приведёт к мгновенному миру в Украине.

В лучшем случае он задаст начало новому, уже американо-китайскому треку принуждения сторон к переговорам. Что

будет означать подготовительную работу, ряд многосторонних и двухсторонних треков, челночную дипломатию.

С выходом на практические контуры переговоров не ранее января 2026 года.

Но это оптимистический сценарий.

В реальности украинский вопрос будет предметно обсуждаться уже во время визита Трампа в КНР.

Где результаты переговоров будут определять подход Вашингтона и Пекина по заморозке войны в Украине.

Основные сценарные линии я описал в прогнозе на 2025 год. Даже сделал некий аналог схемы.

За одним исключением:

— поскольку

> 1) — ***опция «сохранения отношений на уровне 2024 года» маловероятна.***

А значит

> 2) — уменьшается вероятность одной из производных — ***сценария продолжения войны в Украине без очерченной позиции*** США и КНР.

Россия попытается использовать это время для:

(1) получения преимущества на фронте.

Или оснований говорить о таковом. Именно поэтому для РФ важной задачей будет перенос боевых действий за пределы Донецкой области. Что позволит говорить об «угрозе Запорожью и Днепру».

(2) Попытке уничтожить энергетическую инфраструктуру Украины.

В отличие от 2023 года одной из приоритетных целей станет газодобывающая инфраструктура. Последнее крайне важно для Кремля сразу по двум причинам: демонстрация неспособности Украины продолжать войну и продолжение трека Дмитриева по вопросам совместной с США продажи российского газа.

(3) Потыток сохранить и развить переговорный трек с Вашингтоном (без привязки к украинским вопросам).

В частности, кроме газа, будет активно расторговываться вопрос Северного Морского Пути. Тем более, что первый регулярный маршрут по направлению КНР-Нидерланды-Польша стартовал 10 дней назад.

(4) Провокаций и угроз дестабилизации восточного фланга НАТО.

Речь идёт о государствах Балтии, возможно Румынии и Польши. Тут задача — демонстрация неспособности Альянса обеспечить эффективную защиту при возможном масштабировании войны.

(5) Получения контроля над политикой Молдовы.

Это становится крайне важным для России, поскольку, с одной стороны, демонстрирует «успешность» российской политики и возможность расширения зоны влияния Кремля.

С другой стороны создаёт риски дестабилизации в ещё одном регионе.

Ключевой момент — результаты выборов, до которых остаётся уже неделя. И возможности Майи Санду проводить политику зачистки российских групп влияния без привязки к вопросам электоральных кампаний.

(6) Сохранения контроля над Беларусью.

Особенно на фоне активизации КНР и появления переговорного трека Минск-Вашингтон.

Тут, учитывая ступень влияния РФ, её политика будет строиться на создании растяжек для Лукашенко, где большинство опций предусматривает сохранение конфликта официального Минска с соседями.

А альтернатива — конфликт с Кремлём и уменьшение уровня поддержки.

Но тут у Кремля есть свои проблемы — политика США по расширению зоны маневра для Лукашенко.

И апелляция Польши к Китаю.

Что может трансформироваться в рекомендации Пекина Минску по выходу из спирали конфликта с Варшавой.

При наличии неких китайских гарантий «сдерживания» действий Москвы (скорее компенсации негатива от таковых) это может быть эффективным.

Как бы там ни было,

> — Беларусь пока имеет шанс стать первой страной в регионе, где США и КНР проводят политику направленную на сходные результаты.

***

На этом фоне для Украины актуальной задачей становится *создание* собственного «китайского» трека внешней политики.

> — Хотя бы в формате консультаций по вопросам войны и мира.

В идеале появление по аналогии с США «спецпосланника» Си по украинскому направлению.

А так же «фланговая дипломатия» - активная работа с государствами, в партнёрстве с которыми заинтересована КНР.

Тем более, что

> — для части таковых усиление России в регионе — одна из худших опций.

К таковым можно отнести Турцию и Азербайджан, Индию, Египет и Казахстан.

Перечисленное выше позволит, с одной стороны, проводить более эффективную коммуникацию с Пекином (и тут можно вспомнить как коммуникационный трек постепенно менял позицию Трампа) и формировать приемлемую для Киева позицию Пекина по форматам заморозки войны.

Время есть.

ЗЫ: ссылка на прогноз в первом комментарии

***

№ 1.134

Приготуйтесь, ви включені в«інтегрального довідково-інформаційного середовище»

2025-09-20

Кущ

Сучасні економісти кажуть, що люди - "нафта 21 століття".

Колись бідні бедуїнські племена Аравії зрозуміли, що основний прибуток від видобутку нафти належить саме їм, а не транснаціональним корпораціям і з тих пір вони перестали бути бідними і тепер президент США їде до них "по швидкі гроші".

Так само і ***персональна інформація індивіда*** - це його "нафта", його скарб, особливо в умовах розвитку цифрової економіки споживання.

Питання тепер у тому, хто з політиків поверне цей скарб простим людям аби вони могли отримувати за цей актив досить високий дохід.

Вже зараз бази даних споживачів коштують досить дорого, *але не в Україні.*

Серед нинішніх правлячих еліт навряд чи знайдеться "Прометей", який віддасть своїм виборцям один з їх ключових активів - ***персональний цифровий профіль***.

Навпаки,

— правляча коаліція в Україні прийняла закон відповідно до якого прості громадяни будуть позбавлені цього скарба.

Простіше сказати, **цей скарб у них просто вкрали**.

Мова про *законопроект № 11377*,

— підтриманий 229 депутатами ВР України щодо *"масового збору персональних даних"*.

Отже

— тепер кожен громадянин є атомом «інтегрального довідково-інформаційного середовища».

Більше того, в законопроекті закладено і таку антисувереністську норму:

— "…пропонується закріпити принцип примату норм міжнародних договорів над національним законодавством" (це цитата з висновку Головного науково-експертного правління Апарату ВР України.

Підтверджується моя теза щодо того, що майбутні вибори в Україні - це буде "остання битва" суверенітів та глобалістів і у випадку перемоги останніх, трансформація нації у "інтегральне довідково-інформаційне середовище", піде семимильними кроками.

Закон формує ризики використання персональної інформації без згоди субєкта їх надання.

На це зввернули увагу і юристи Ради:

"…у Загальному регламенті про захист даних відсутня процедура «знеособлення» персональних даних, натомість, на виконання принципів «мінімізації інформації» та «захисту інформації за дизайном» передбачено процедуру «псевдонімізації персональних даних» для їх використання з метою, відмінної від тієї, на яку надавалась первинна згода... ".

Тепер цей Закон дозволяє збирати весь масив персональних даних щодо українських громадян:

— від медичної персональної інформації до переліку осіб, в інтересах яких діє той чи інший громадянин.

Звісно, все це в умовах нашої "культури зберігання приватної інформації", коли флешки чи диски з інормацією щодо платників податків чи власників авто, можна умовно купути на ринку "Петрівка" в Києві.

Натомість, нас заспокоюють тим, що за механізмом зберігання інформації будуть споглядати "громадські ради". Але знаючи "традиції їх формування", стає, навпаки, більш лячно.

Більшість опозиційних партій голосувала проти цього законопроекту і правляча коаліція ледь набрала потрібні 229 голосів.

На жаль, небхідна підтримка правлячій партії була надана з боку блоку Петра ***Порошенка***.

Що ще раз підкреслило лінію смислового розламу між глобалістами та сувереністами в парламенті.

Цифрові інструменти контролю за суспільством - це улюблена ідея засновника Всесвітнього економічного форуму в Давосі пана Клауса ***Шваба***.

Що ж, депутати правлячої коаліції недарма постійно їздили в Давос за кошти "спонсорів".

***

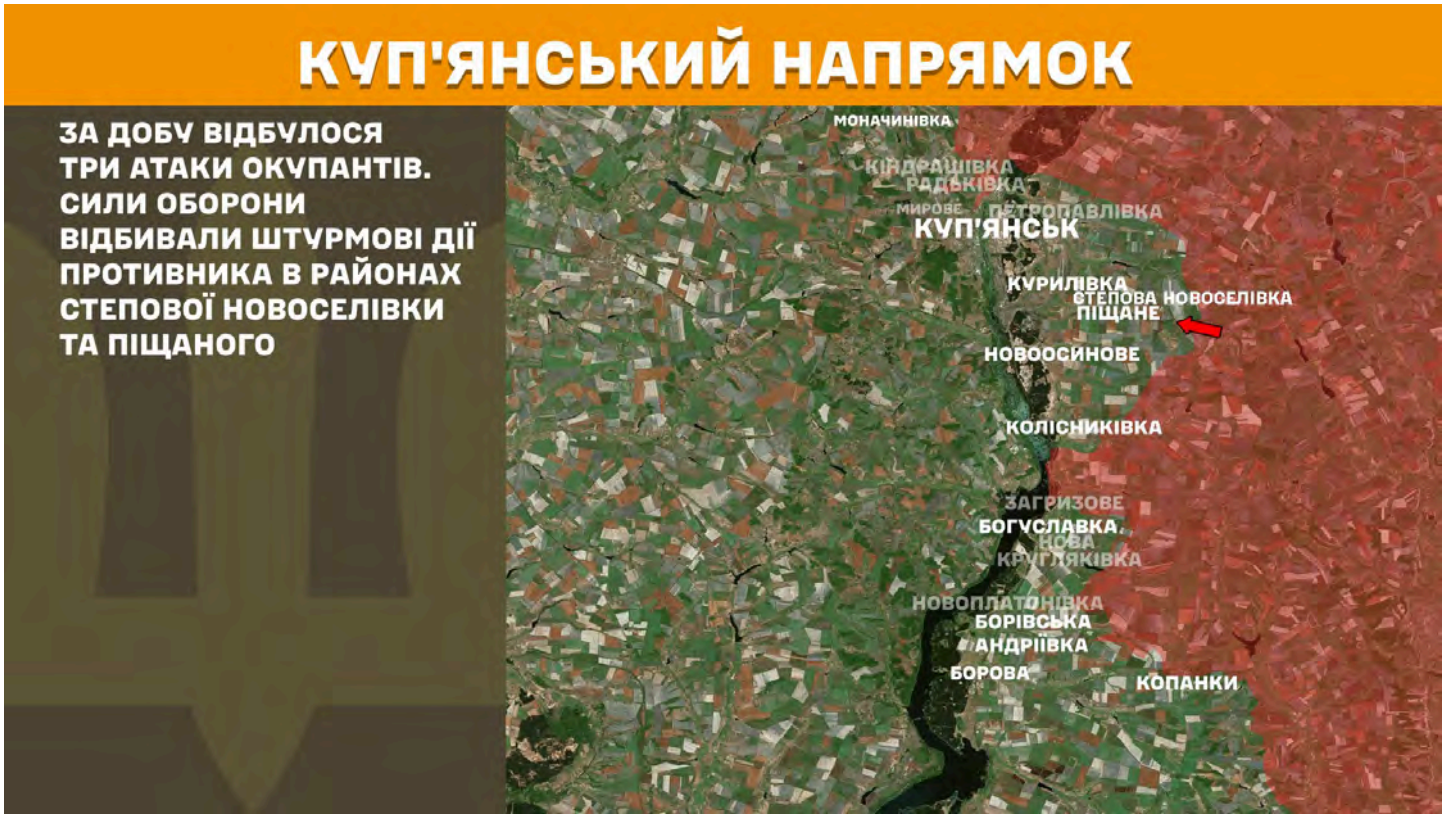
№ 1.135

Огляд… Сьогодні він буде у звичному форматі – «короткий, з кількох напрямків»

2025-09-21

Машовец

1. Куп'янський напрямок

Передові частини 6-ї загальновійськової армії (ЗВА) противника, посилені, очевидно, рядом підрозділів зі складу частин та з'єднань 1-ї танкової армії (ТА), ведуть завзяті бої на північних і північно-західних околицях Куп'янська з метою розширення свого прориву в місто.

Ймовірно, у цих боях задіяні підрозділи зі складу 68-ї мотострілецької дивізії (мсд) 6-ї ЗВА, 27-ї окремої мотострілецької бригади (омсбр) 1-ї ТА, а також штурмові групи зі складу російського «спецназу» (СпП), найімовірніше з 2-ї окремої бригади спеціального призначення (обр СпП).

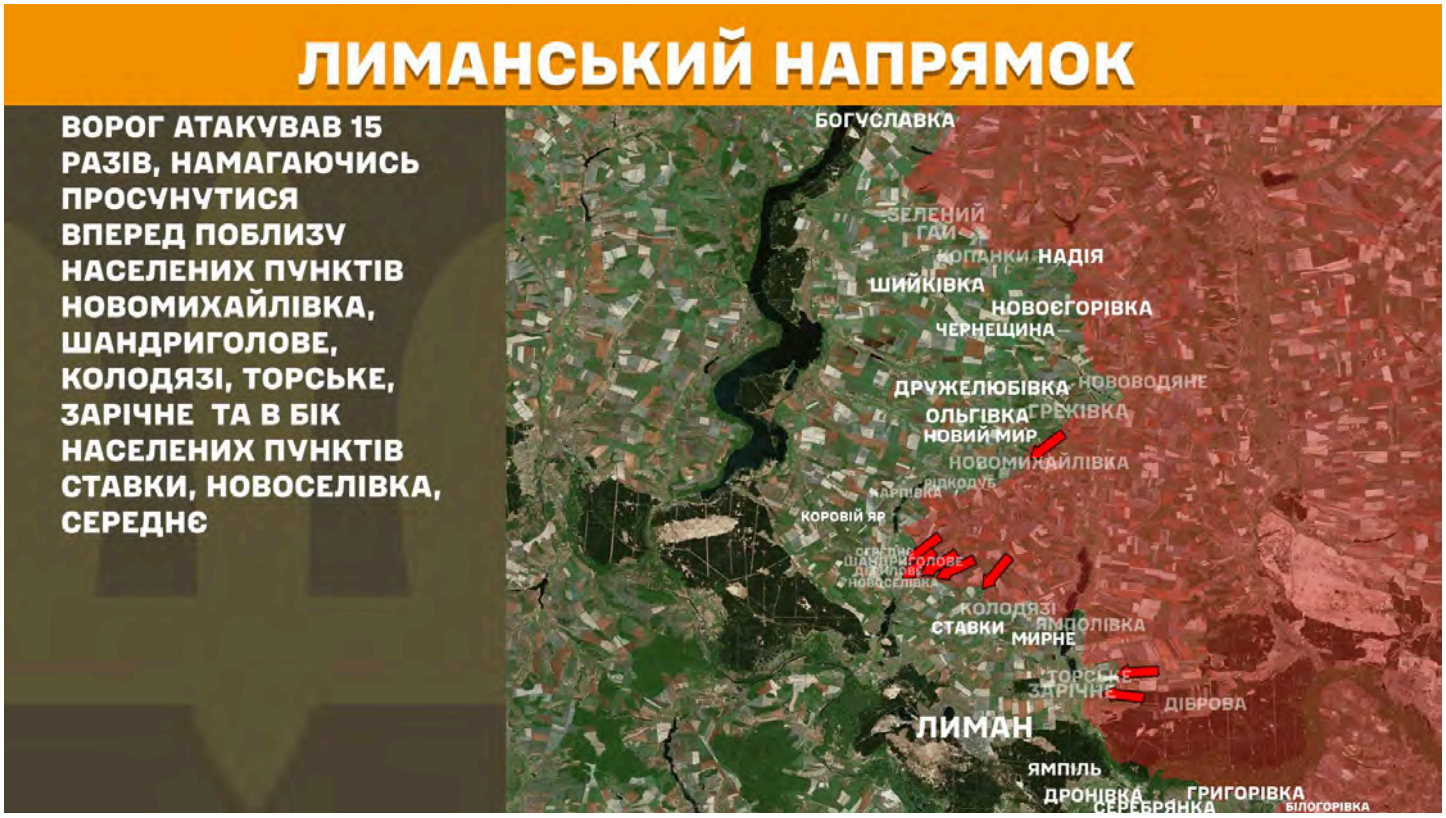
Крім того, очевидно, що противник намагається обійти Куп'янськ якомога глибше, насамперед із заходу та північного заходу (у напрямку Радьківка – Мирне (колишня Московка)), у загальній дирекції до траси Чугуїв – Куп'янськ, а також взяти під контроль район Мала Шапківка – Велика Шапківка – Кіндрашівка – Тищенківка, що, за думкою російського командування, ймовірно, сприятиме посиленню позицій їх штурмових груп у самому місті.

На даний момент фіксується присутність невеликих піхотних та штурмових груп противника на ділянці від стадіону "Спартак" до вулиці Довгалевської. Крім того, вони знаходяться в районі Мирного (Московки), на південь від Тищенківки та на північ від Соболівки. Село Кіндрашівка, схоже, теж вже окуповане ворогом.

Слід зазначити, що противник активно використовує свою значну перевагу в чисельності боєздатної піхоти, організовуючи та проводячи численні спроби проникнення в бойові порядки ЗСУ на цьому напрямку одразу на кількох ділянках. Також слід зазначити, що бойові дії на правому березі Осколу він

веде переважно саме піхотою, оскільки перекидання важкого озброєння з лівого берега все ще залишається для нього складним логістичним завданням, на відміну від переправи живої сили.

2. Лиманський напрямок

Частини та підрозділи 20-ї ЗВА (144-та мотострілецька дивізія + частина сил 2-ї мотострілецької дивізії зі складу 1-ї ТА), що діють з плацдарму на річці Чорний Жеребець, продовжують наступати у південно-західному напрямку. Зокрема:

1) - 254-й мсп (144-та мсд) мабуть намагається прорватися в напрямку Колодязі - Ставки, а 488-й мсп веде вперті бої за село Шандриголове, маючи просування на північ і південь від нього в бік Новоселівки.

2) - Сили та засоби, придані 20-й ЗВА зі складу 2-ї мсд 1-й ТА противника, ймовірно, намагаються захопити Карпівку на річці Нітріус.

Загальна обстановка на плацдармі противника розвивається досить негативно для ЗСУ. На даний момент противник має всі шанси прорватися в район на північний захід від Лимана та вийти на річку Сіверський Донець (Ярова – Новоселівка – Дробишево – Пришиб). Що, своєю чергою, зробить падіння Лимана майже неминучим.

У смузі дії своєї 25-ї загальновійськової армії противник також продовжує активні наступальні дії і зумів з ходу переправитися через Чорний Жеребець, як мінімум на двох ділянках - в Зарічному і в напрямку Ямполя. Таким чином, сподівання на те, що ЗСУ зможуть стабілізувати ситуацію на північному

березі Сіверського Дінця (в районі впадання в нього Чорного жеребця), не виправдалися.

Швидше за все, найближчим часом на ЗСУ чекають важкі бої по рубежу Ямпіль - Дронівка, а підрозділи, що обороняються на схід від останньої, судячи з усього, доведеться повністю вивести з обох берегів Сіверського Дінця, оскільки в смузі, діючої південніше 3-ї ЗВА противника, його передовим підрозділам вдалося просунутися між Сіверськом і Серебрянкою.

3. Добропільський напрямок

Я не знаю, про який саме "успішний" контрнаступ говорив президент Зеленський, але ситуація на цьому напрямку для ЗСУ в реальності залишається досить складною. Завершити оточення частин та підрозділів противника на правому фланзі його 51-ї ЗВА ЗСУ поки що так й не ВДАЛОСЯ.

Більш того, очевидно, що перегрупування противником ряду додаткових сил та засобів на даний напрямок також вже починає впливати у цьому сенсі на загальну оперативно-тактичну обстановку.

Окрім того, саме командування 51-ї ЗВА противника продовжує наполегливо зберігати бажання прорватися в район Шевченко - Білецьке - Родинське - Гришине і остаточно заблокувати весь район оборони ЗСУ в агломерації Покровське - Мирноград з півночі.

Зокрема:

1) - Вочевидь, підрозділам 1-ї та 110-ї омсбр противника за активної підтримки його 39-ї омсбр вдалося знову прорватися на північні околиці Новоекономічного і таким чином зняти безпосередню загрозу просування ЗСУ вздовж річки Казенний Торець до Разине і далі до Новоторецького з півдня, що загрожувало повним оточенням частини сил 51-ї ЗВА противника.

Водночас вони також продовжують вести вперті наступальні бої за Родинське та Красний Лиман. Крім того, підрозділи 5-ї омсбр противника ведуть наступ у напрямку Малинівка – Новоекономне (ймовірно, у цих атаках задіяні і підрозділи 9-ї омсбр), не дозволяючи українському командуванню зосередити достатню кількість сил та засобів для подальшого просування в районі Разіне.

2) - Просування ЗСУ в напрямку Володимирівка - Новоторецьке також, очевидно, застопорилося через численні і вперті контратаки противника в районі Маяк і в смузі, сусідньої з 51-ї ЗВА 8-ї ЗВА противника в напрямку Полтавка - Русин Яр, а також в напрямку Софіївки (цілком ймовірно з використанням підрозділів частин і з'єднань морської піхоти, про які я писав у попередньому огляді).

3) - Підрозділи 114-ї та 132-ї омсбр 51-ї ЗВА продовжують одночасно утримувати певну місцевість на південь та південний схід від Кучерового Яру і навіть намагаються розширити "горловину" самого вклинення, час від часу атакуючи у напрямку Нового Шахового.

Так, в реальності зберігається ЙМОВІРНІСТЬ оточення частини сил 51-ї ЗВА противника (в напрямку Ніканорівка/Заповідне - Маяк та Разино - Новоторецьке). ЗСУ в цьому сенсі вперто утримують Ніканорівку, звільнили Паньківку, що значно скоротило дистанцію між їхніми передовими підрозділами на «горловині» вклинення 51-ї ЗВА противника (по обом напрямкам вона коливається в межах 3-4 км). Більше того, акцентовані контратаки ЗСУ вздовж Казенного Торця з півдня на північ та у напрямку Володимирівка – Новоторецьке взагалі загрожують зробити це гіпотетичне оточення ще більш масштабним.

Однак, знову ж таки, це лише ЙМОВІРНІСТЬ, а не доведений факт. Адже противник проводить в смузі самої 51-ї ЗВА і сусідньої 8-ї ЗВА цілий комплекс заходів, які повинні цьому запобігти. І, судячи з усього, поки що вони все ж приносять йому певні результати.

Про перспективи подальшого розвитку ситуації в цьому напрямку рекомендую прочитати мій пост (огляд) від минулого понеділка, присвячений саме Добропільському напрямку.

4. Південно-Донбаський напрямок

Передові підрозділи зі складу частин та з'єднань загальновійськових армій угруповання військ (УВ) противника "Восток" продовжують наступ на стику Донецької, Дніпропетровської та Запорізької областей України. У зв'язку з цим очевидно, що командування УВ «Восток» противника зосереджує свої основні зусилля в смугах своїх 5-ї та 36-ї ЗВА.

Саме:

1) - Передові підрозділи 37-ї омсбр та 5-ї окремої танкової бригади (отбр) зі складу 36-ї ЗВА вийшли на рубіж Новоселівка-Соснівка, захопивши Січневе та Вороне, фактично просунувшись до 4 км за тиждень впертих боїв.

2) - 29-та ЗВА противника продовжує вперті бої в районі населених пунктів Олександроград та Зелений Гай, але особливих результатів досягти поки що не змогла, внаслідок низки контратак ЗСУ.

3) - Південніше передові підрозділи 127-ї мсд (найімовірніше зі складу 143-го мсп та 218-го танкового полку\тп) 5-ї ЗВА, за підтримки її ж 57-ї та 60-ї омсбр, ведуть наступ на досить широкому фронті, у напрямках Комишуваха – Тернове та Запоріжжя – Березове, крім того, продовжують вести вперті бої за Новоіванівку та Новомиколаївку, водночас намагаючись просунутися на

північ від Ольгівського. Судячи з усього, в цих атаках беруть участь і підрозділи 69-ї окремої бригади прикриття (обрп) зі складу 35-ї ЗВА.

Противнику, в цьому плані, вдалося захопити Тернове та Березове, але він не повністю контролює Новомиколаївку та Новоіванівку, і в них тривають вперті бої, в тому числі – зустрічні.

Як на мене, ситуація на Південно-Донбаському напрямку виглядає набагато небезпечнішою, ніж на Покровському, Куп'янському чи Лиманському напрямках. Противник тут наступає з найбільш "перспективними" показчиками, ніж на інших напрямках (це стосується як темпів його просування, так і розмаху самого наступу). І поки що ЗСУ не вдається стабілізувати ситуацію тут, з низки причин. Наприклад, через кратну перевагу противника у силах та засобах, особливо у кількості боєздатної (або, скажімо так, умовно боєздатної) піхоти.

Щоб було зрозуміло…

На район оборони одного нашого батальйону приходиться до 3-4-х (а на деяких напрямках і секторах до 5-6-и) наступаючих батальйонів противника.

Тим більше, що

> — нашим батальйонам доводиться оборонятися далеко не в повному складі ***(непоодинокі випадки, коли рівень укомплектованості передових українських батальйонів становить 30-40% від штатної чисельності).***

Зрозуміло, що в таких умовах дуже складно тримати суцільну лінію оборони. Тому вона вимушено організується у вигляді ОКРЕМИХ позицій, опорних пунктів та рубежів. Між ними часто залишаються досить значні лакуни і проміжки, які, в кращому випадку, контролюються тільки у вогневому відношенні.

Противник це знає (адже постійно веде розвідку та моніторінг оборони ЗСУ на цей рахунок) і досить активно це використовує, проникаючи у бойові порядки ЗСУ своїми передовими штурмовими підрозділами. Досить часто він робить це раптово і приховано, при цьому намагаючись діяти якомога швидше.

Потім інфільтровані невеликі піхотні та штурмові групи противника закріплюються на зайнятих позиціях на ділянках свого "проникнення" і намагаються там утриматися, одночасно накопичуючись для наступного "кидка". Ну, власне, саме такими «стрибками» вони і просуваються.

Боротися з такою тактикою противника ЗСУ дуже складно. Об'єктивно перешкодити просуванню противника можна тільки у одним спосіб - вчасно виявити і знищити штурмові групи противника, або в самий момент їх проникнення, або ще до нього. Адже через брак піхоти ЗСУ практично неможливо "зачистити" та виловити у своєму тактичному тилу всіх цих «інфільтрантів», при цьому, одночасно утримуючи передові позиції та опорні пункти.

У цьому сенсі, могли б допомогти сформовані спеціально для таких випадків резервні мобільні тактичні групи "швидкого реагування", спеціально призначені для такого роду "зачисток" і вилову тих, хто просочився.

Але знову ж таки, з кого вони мають формуватися, якщо піхоти не вистачає для утримання передових позицій?

Крім того,

— всі ці дії відбуваються в умовах "тотальної війни дронів" у тактичній зоні, що з одного боку спрощує виявлення та знищення цих штурмовиків противника, а з іншого – ускладнює.

Втім, це вже тема для окремої розмови ...

***

№ 1.136

Карта бойових дій в Україні станом на 20 вересня 2025 року

Максим Бурич, *glavcom.ua*

2025-09-20

Нині триває 1305-й день повномасштабної війни

За минулу добу відбулося 165 бойових зіткнення. Українські захисники стійко стримують натиск окупантів, завдаючи ворогу значних втрат. Військові продовжують рішуче давати відсіч спробам противника просунутися вглиб нашої території, завдаючи йому ефективного вогневого ураження.

Новини війни

За уточненою інформацією, вчора загарбники завдали по території України двох ракетних ударів двома ракетами та 78 авіаційних ударів, скинувши 154 керовані авіаційні бомби. Крім цього, залучили для ураження 6137 дронів-камікадзе та здійснили 4752 обстріли позицій наших військ і населених пунктів, зокрема 95 – з реактивних систем залпового вогню. Агресор завдавав авіаударів, зокрема по районах населених пунктів Григорівка, Лук'янівське, Степногірськ, Степове, Залізничне Запорізької області; Ольгівка Херсонської області.

За минулу добу авіація, ракетні війська і артилерія Сил оборони уразили один пункт управління безпілотних літальних апаратів, три артилерійські засоби, один командно-спостережний пункт противника.

1. На Північно-Слобожанському і Курському напрямках

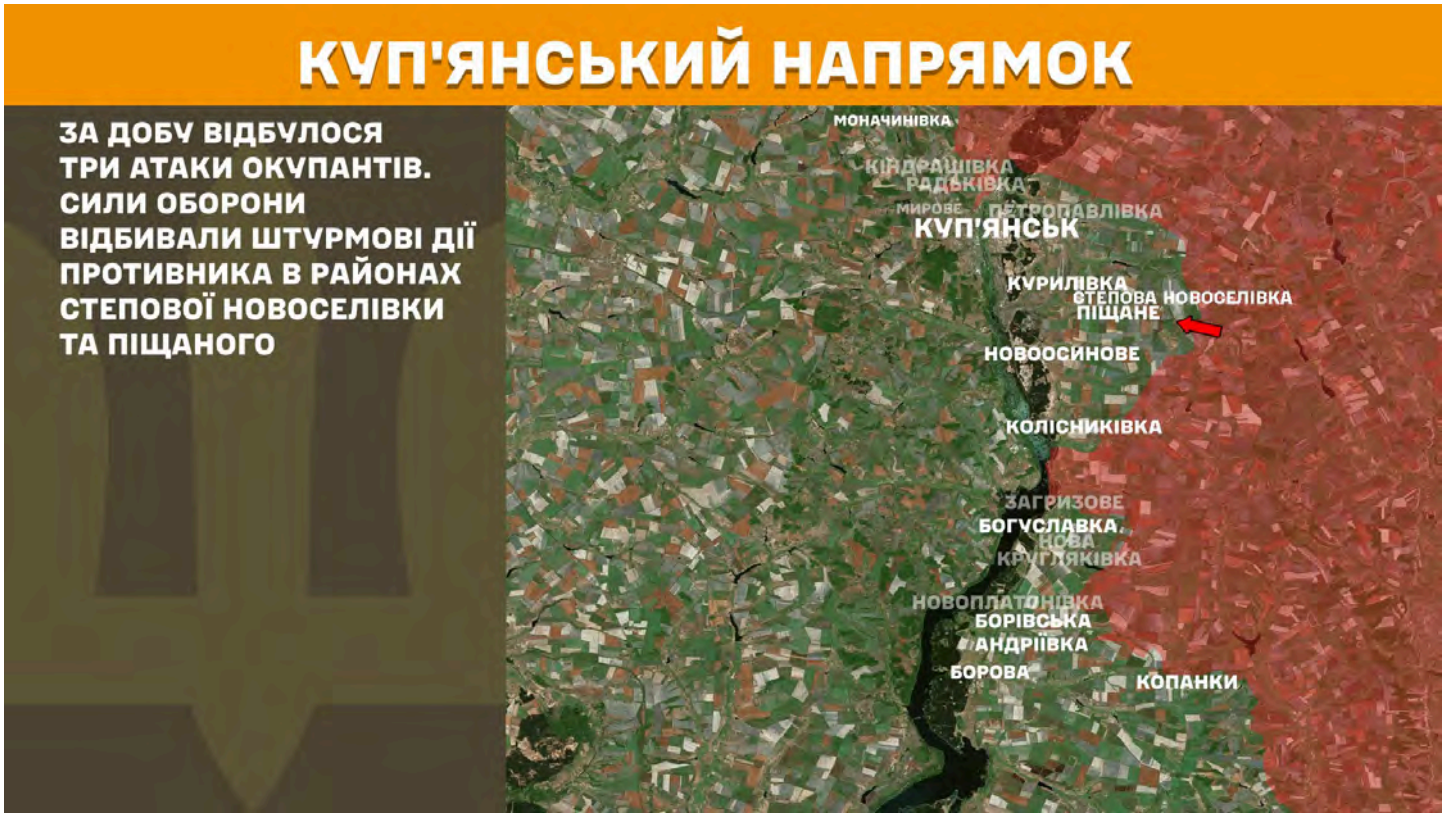
Минулої доби відбулося дев’ять боєзіткнень. Крім того, ворог завдав 9 авіаційних ударів, скинувши 27 керованих бомб, а також здійснив 146 обстрілів позицій наших військ і населених пунктів, зокрема три – із реактивних систем залпового вогню.

2. На Південно-Слобожанському напрямку

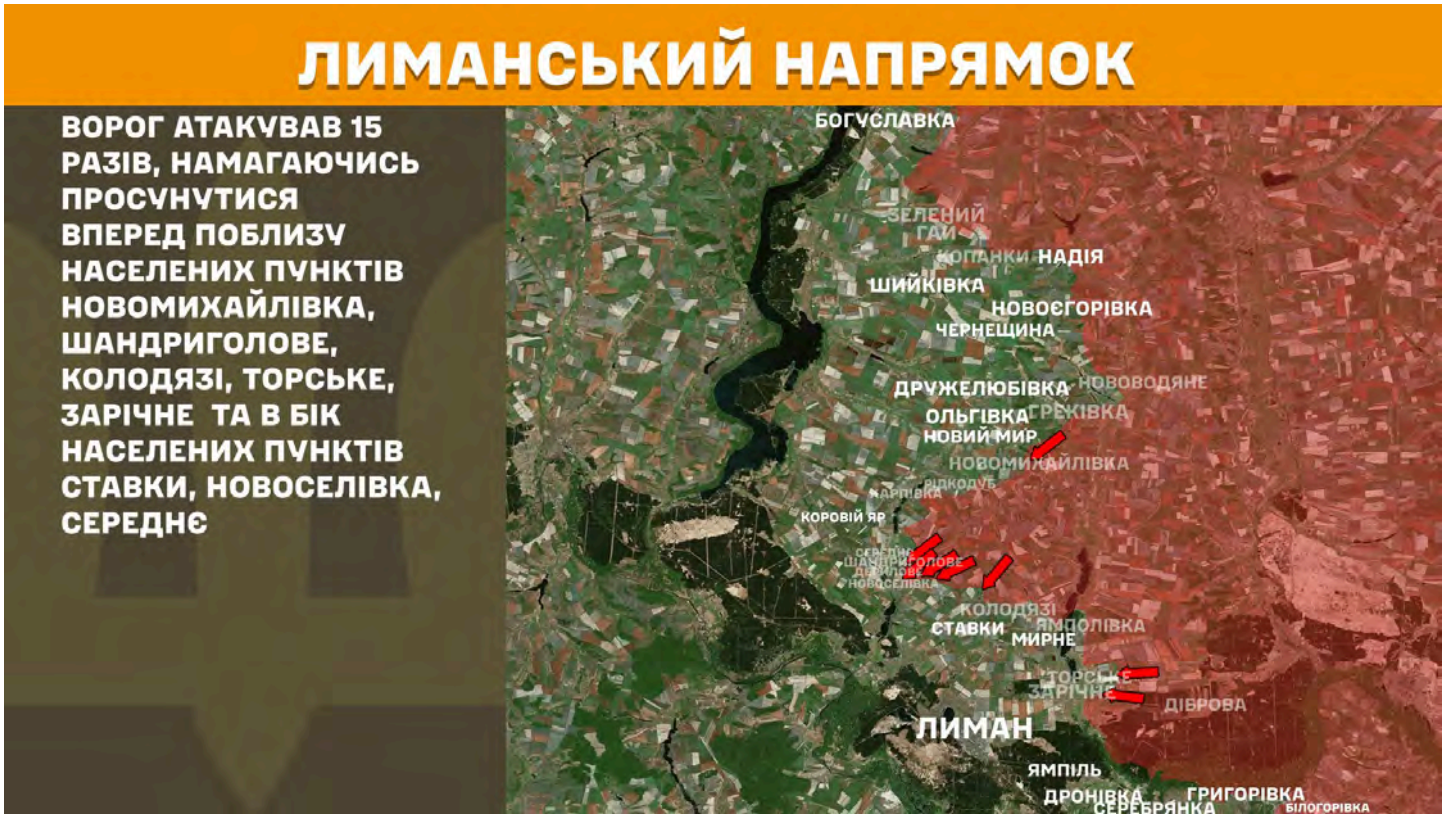
Противник п’ять разів штурмував позиції наших підрозділів поблизу населених пунктів Вовчанськ, Фиголівка та в напрямку Одрадного.

3. На Куп’янському напрямку

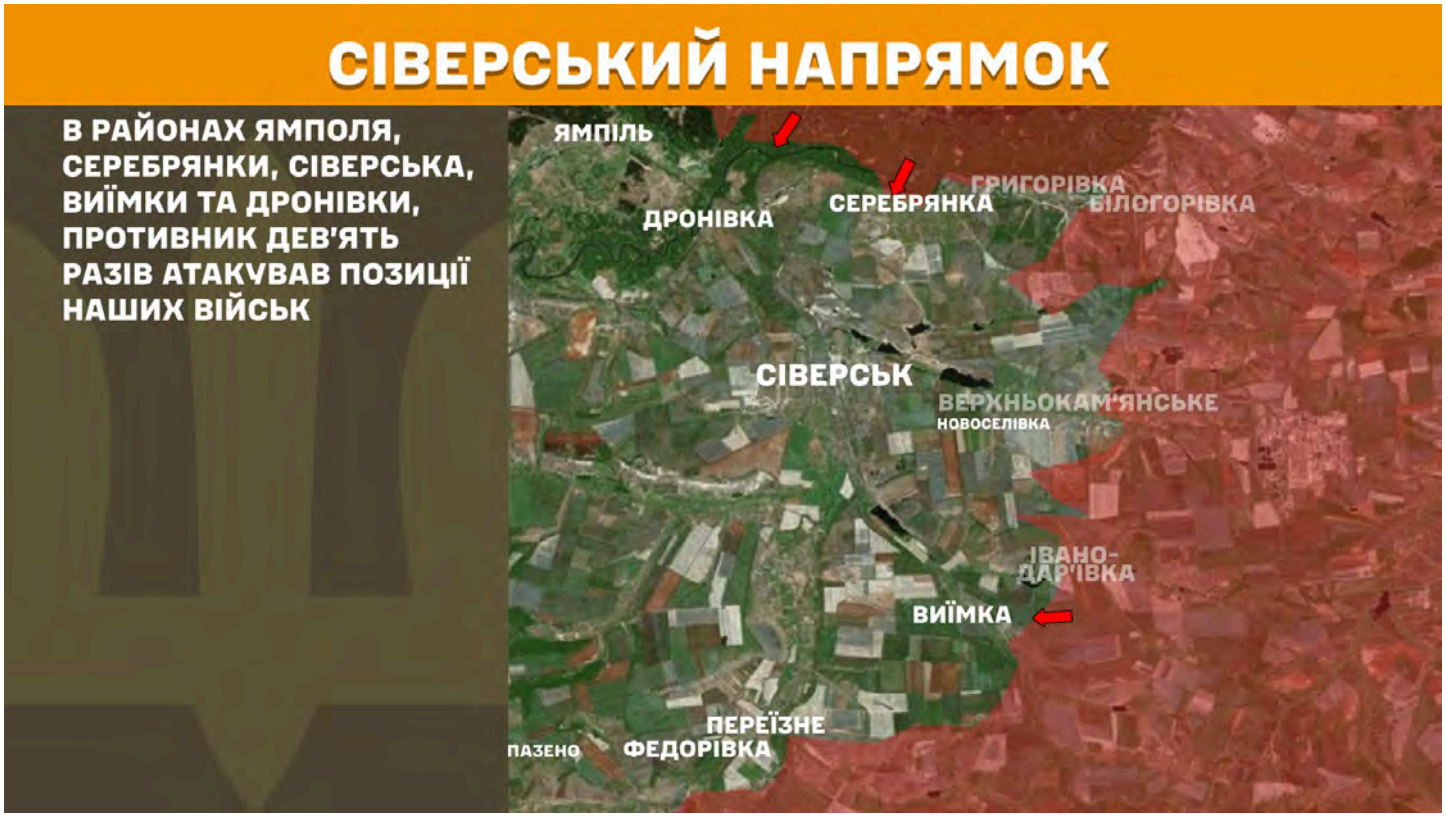
За добу відбулося три атаки окупантів. Сили оборони відбивали штурмові дії противника в районах Степової Новоселівки та Піщаного.

4. На Лиманському напрямку

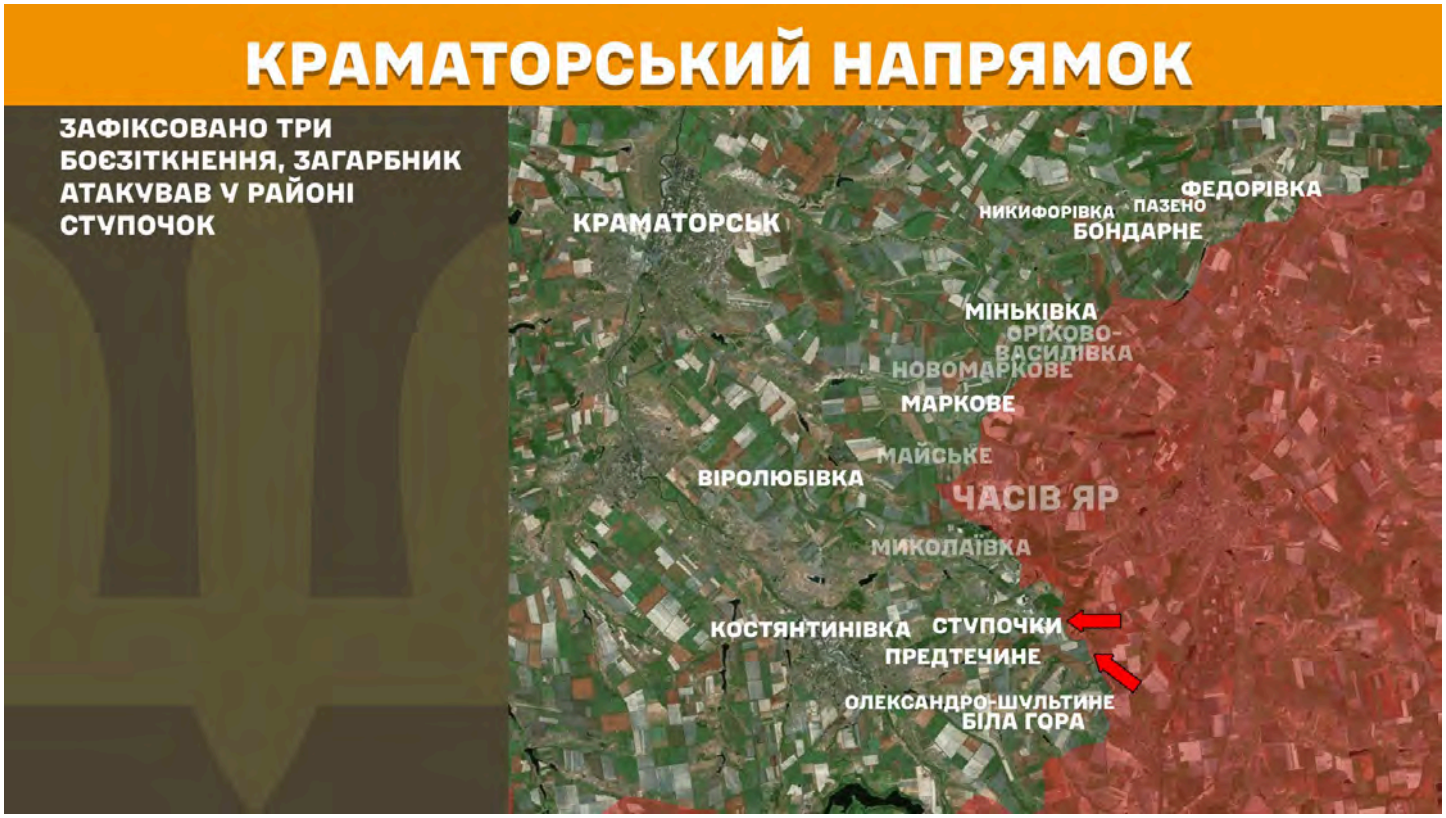
Ворог атакував 15 разів, намагаючись просунутися вперед поблизу населених пунктів Новомихайлівка, Шандриголове, Колодязі, Торське, Зарічне та в бік населених пунктів Ставки, Новоселівка, Середнє.

5. На Сіверському напрямку

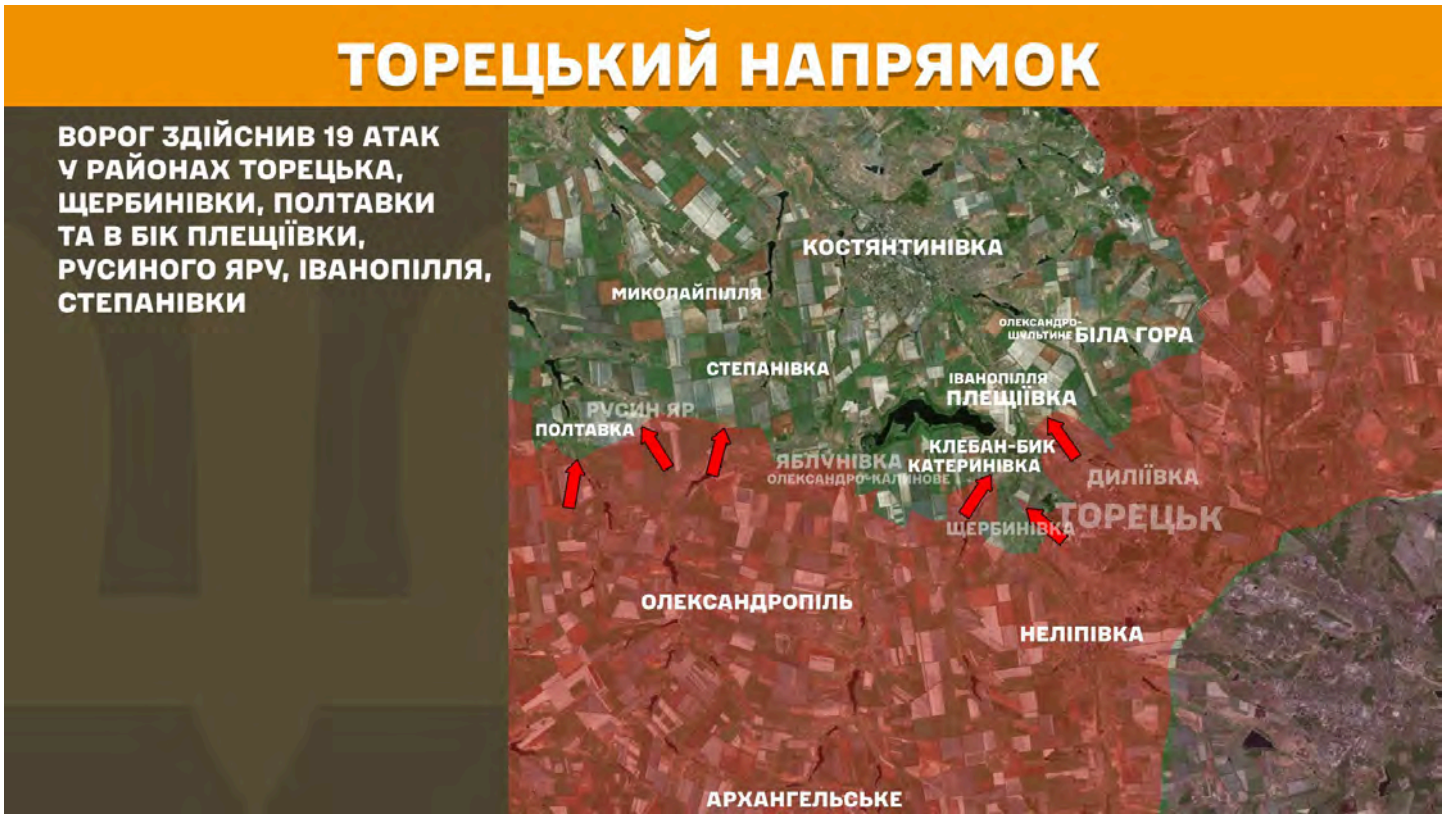
В районах Ямполя, Серебрянки, Сіверська, Виїмки та Дронівки, противник дев’ять разів атакував позиції наших військ.

6. На Краматорському напрямку

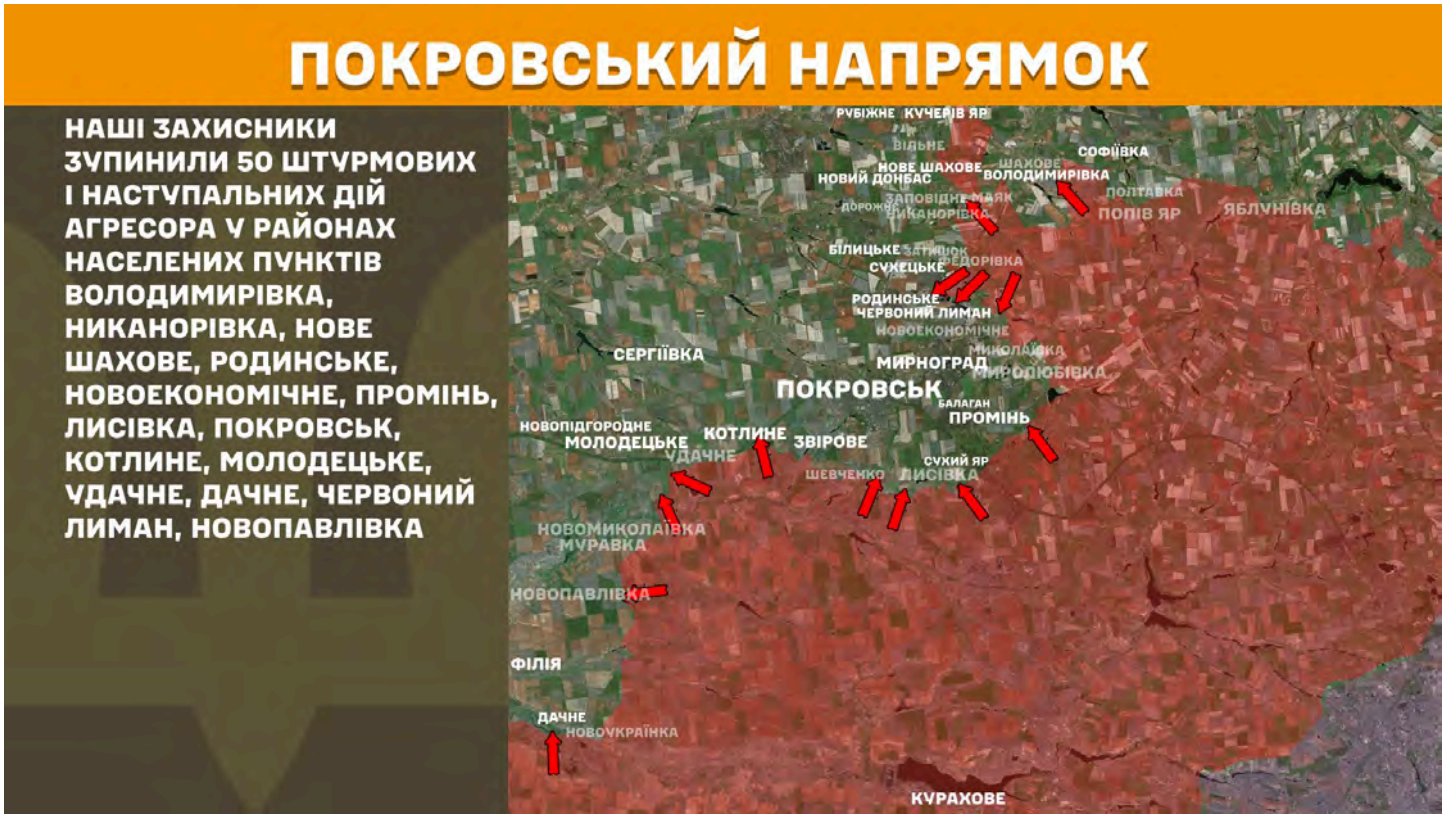
Зафіксовано три боєзіткнення, загарбник атакував у районі Ступочок.

7. На Торецькому напрямку

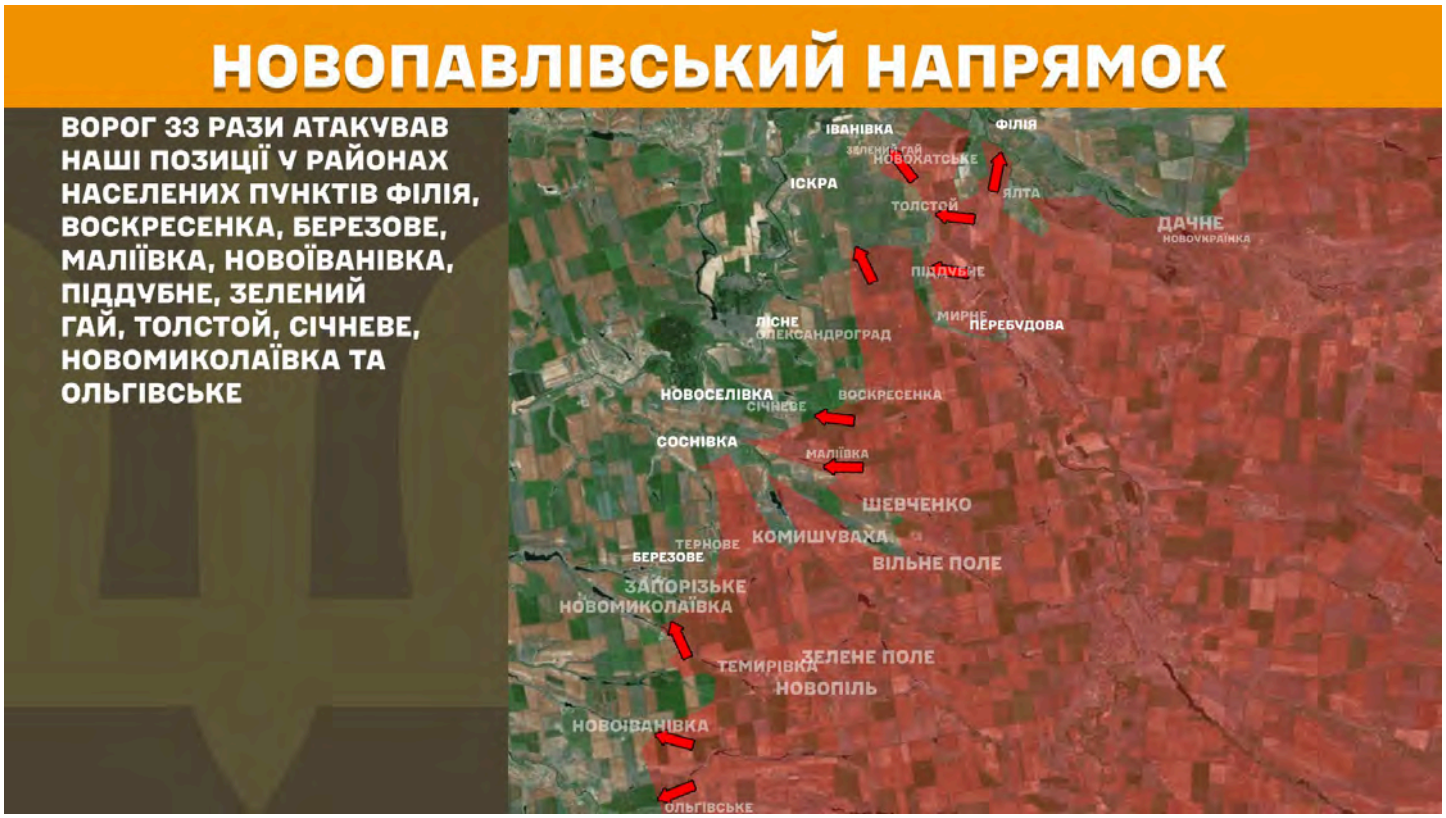
Ворог здійснив 19 атак у районах Торецька, Щербинівки, Полтавки та в бік Плещіївки, Русиного Яру, Іванопілля, Степанівки.

8. На Покровському напрямку

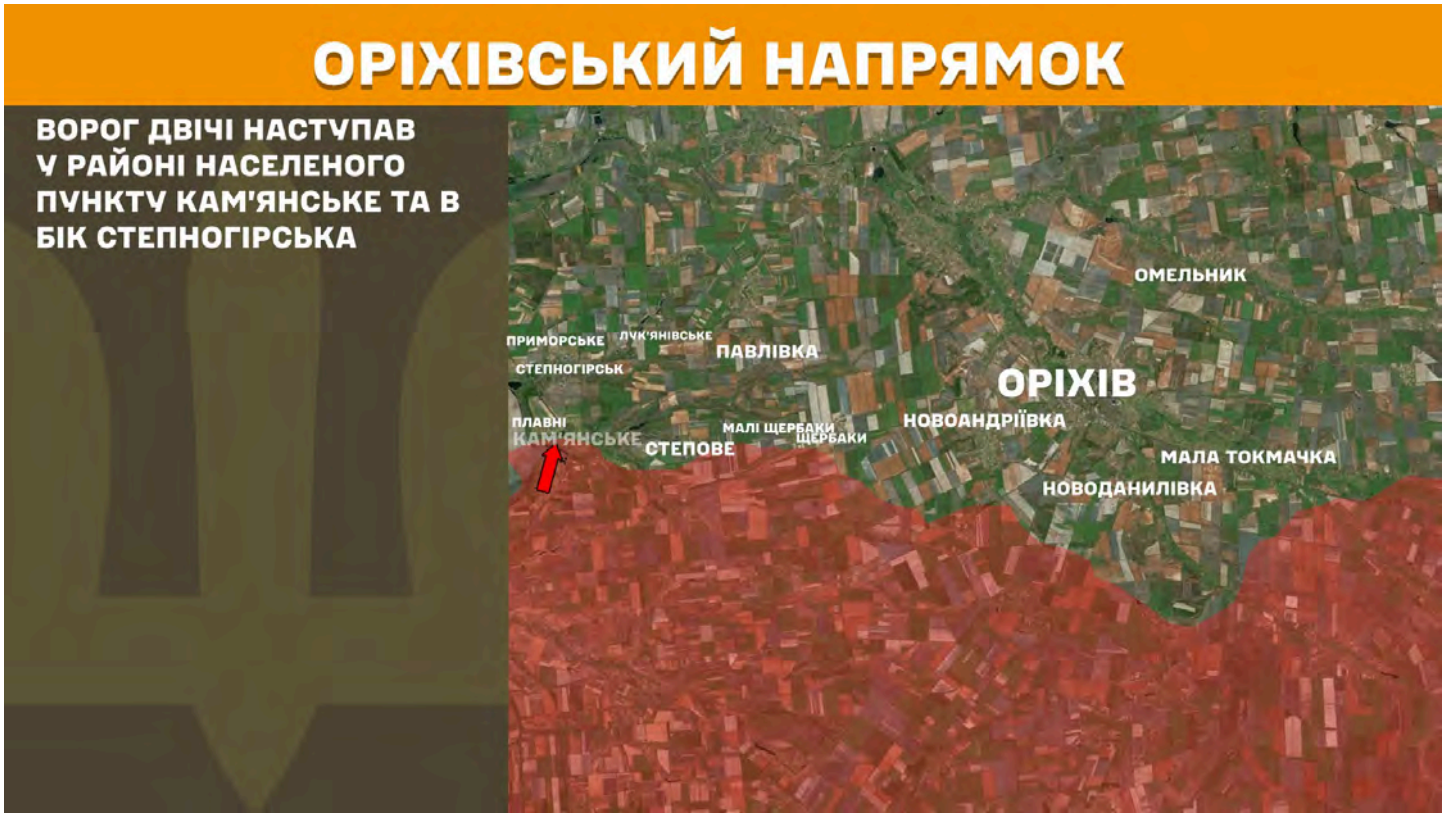
Наші захисники зупинили 50 штурмових і наступальних дій агресора у районах населених пунктів Володимирівка, Никанорівка, Нове Шахове, Родинське, Новоекономічне, Промінь, Лисівка, Покровськ, Котлине, Молодецьке, Удачне, Дачне, Червоний Лиман, Новопавлівка.

9. На Новопавлівському напрямку

Ворог 33 рази атакував наші позиції у районах населених пунктів Філія, Воскресенка, Березове, Маліївка, Новоїванівка, Піддубне, Зелений Гай, Толстой, Січневе, Новомиколаївка та Ольгівське.

10. На Оріхівському напрямку

Ворог двічі наступав у районі населеного пункту Кам’янське та в бік Степногірська.

11. На Придніпровському напрямку

Ворог двічі марно намагався наблизитися до позицій наших оборонців у напрямку Антонівського мосту.

***

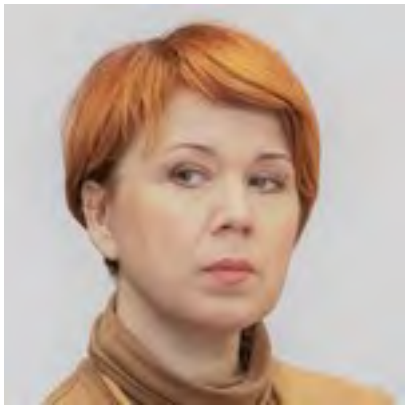
№ 1.137

ZN,UA

СПЕЦСЛУЖБИ З ЛАМПИ: ЧИ МОЖНА ОСАДИТИ ДЖИНА, ВИПУЩЕНОГО ЗЕЛЕНСЬКИМ?

2025-09-18

Інна Ведернікова, Редактор відділу внутрішньої політики ZN.UA

Тільки жертвам пропаганди могло здатися, що законопроєкт №12414 проти незалежності НАБУ та САП ухвалили депутати, а потім самі ж, «злякавшись» людей із картонками, відмотали плівку назад. Насправді сценарій був у руках одного режисера, якому підпорядковуються СБУ, прокуратура, адвокатура, парламент et cetera. І реалізувати його могла лиш одна людина — президент Володимир Зеленський. Як і ухвалити рішення — відступити, щоби перегрупуватись. І продовжити.

Від моменту скасування драконівського закону та публічного приниження президента перед вулицею й міжнародними партнерами минуло майже два місяці. Якби це було визнанням помилки, СБУ у війні з НАБУ давно втягнула б пазурі. Але на Банковій помилок не визнають — там рухаються тільки

вперед. Починаючи від нової законодавчої тактики — дрібними поправками та проєктами, що ведуть до тієї самої мети, — й закінчуючи стратегічною домовленістю з ОАЕ про повернення до України «головного свідка» — нардепа-втікача Федора Христенка. Його свідчення мають забезпечити докази у справі проти детектива НАБУ Руслана Магамедрасулова, якого Печерський суд залишив під вартою до 28 жовтня.

Тим, хто вважає, що Христенко повернувся з власної волі, варто нагадати: без участі президента така спецоперація неможлива. Навіть якщо технічно її реалізовував заступник голови СБУ Олександр Поклад. Тепер під контролем спецслужби та десятківпрокурорів «агент ФСБ» Христенко перетворюється на «смертника», якому судилося підірвати себе й антикорупційний блок. Роль прописано. План у дії.

Найстрашніше — що газ несвободи, яким влада, знищуючи антикорупційні інституції, труїть суспільство, не має ні смаку, ні запаху. За даними онлайн-опитування соціологічної компанії Info Sapiens для «Суспільного мовлення», проведеного 9–10 вересня, 26% українців сприймають «віджим» незалежності в антикорупційних органів лише як «боротьбу силовиків за вплив». Водночас 39% не довіряють ні СБУ, ні НАБУ та САП. Однак 16% схильні довіряти СБУ *(бойове крило Служби безпеки України надійно прикриває сором політичного та бізнесового, але не здатне компенсувати шкоду, якої те завдає державі)*, й лише 12% — антикорупційним інституціям. *(Хоча ми свого часу в межах проєкту «Країна по поличках» мали справу з Info Sapiens і були здивовані низькою якістю наданих результатів, з огляду на відсутність інших наводимо їхні дані).*

Що просто зараз відбувається з державою? Хто й навіщо розкручує маховик війни між силовиками, втягуючи НАБУ та САП у публічні чвари й знижуючи довіру до них? Як просуваються ключові розслідування НАБУ проти «друзів» президента та верхівки СБУ? І головне запитання: чи можна повернути спецслужби в межі закону, чи точку неповернення вже пройдено?

1. Тригери та стратегії влади

Для того, щоб остаточно скласти картину, нагадаю: стартовим тригером для Банкової, що спонукав її активно діяти, стали не розслідування НАБУ стосовно кума президента ексвіцепрем'єра Олексія Чернишова та ексзаступника глави ОПУ Ростислава Шурми, і навіть не плівки із записами з квартири Тимура Міндіча, де оточення президента (а можливо, й він сам) вирішували кадрові та бізнесові питання. Спочатку було припинення НАБУ так званої схеми «адвокатів-хакерів», яким 2 квітня було оголошено про підозру.

До того моменту невидимий у широких колах адвокат Дмитро Борзих був дуже помітним у колах вузьких. Людина, яка, за версією слідства, впродовж

кількох років курувала несанкціонований доступ до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) і зливала за гроші інформацію про обшуки та інші слідчі дії, має давні зв'язки з нинішнім генеральним прокурором Русланом Кравченком. Обидва є вихідцями з військово-прокурорського середовища. Ще тіснішим є союз Борзих із вищезгаданим заступником голови СБУ Олександром Покладом — вони куми. Поклад — завсідник у глави офісу президента Андрія Єрмака. Єрмак — у президента.

Ми вже розповідали докладно про те, яку кількість справтопкорупціонерів контролювала ця «група». Правоохоронці вважають, що вони моніторили діяльність НАБУ в інтересах фігурантів через реєстр досудових рішень. Це давало змогу Банковій розуміти, чим займається НАБУ. Коли струнікість цієї системної методології було зруйновано, владі, яка опинилась у темній кімнаті, довелося навпомацки шукати загрози для жирних котів усіх кольорів. А це незручно й навіть небезпечно. Тому до операції щодо НАБУ та САП з ідеєю «реформування» антикорблоку почали готуватися ще навесні. Але справи проти людей, близьких до Банкової, — Міндіча, Чернишова, Шурми — вочевидь змусили пришвидшитись.

Уже 16 червня новий генпрокурор Руслан Кравченко змінив лояльного, але не безрозсудного Андрія Костіна, який, як стверджують наші джерела, не ризикував якщо не виходити за межі закону, то вже точно ламати їх. Кравченко — з іншого тіста.

Паралельно НАБУ продовжувало розслідування, і його удари стали особливо дошкульними — насамперед для самого президента. Оскільки жодної «групи Чернишова», «групи Шурми» чи «групи Міндіча» не існує. Це групи «Курченко-1», «Курченко-2» і «Курченко-3». Ви ж пам'ятаєте «младоолігарха», на якого вішали активи справжні власники заводів і пароплавів? Таких, як Курченко, на різних етапах залучали до виконання та менеджменту завдань на конкретних напрямках. Формула проста: без Єрмака та Зеленського вони не можуть нічого. А Зеленський і Єрмак без них можуть усе. Просто саме ці рукавички їм зручно одягати на руку. Тут іще треба почекати з перейменуванням Міністерства оборони на «МинДичь».

Те, як суб'єктність цих осіб роздувають у медіа, змушує думати про кампанію, яка, вільно чи невільно розповідаючи про групи впливу на Банковій, відволікає увагу від Єрмака та Зеленського — справжніх, на нашу думку, хазяїв усього, що відбувається. У них завжди мають бути люди, яких залучають для конкретних завдань: організовувати та захищати схеми, фронтувати реальних бенефіціарів у різних бізнесах. Причому не тільки сірих, а й білих.

Наприклад, оборонна компанія Fire Point, про причетність Міндіча до якої давно ширяться чутки, отримала колосальне державне та закордонне фінансування. Чи є там на сьогодні відкати — ніхто не довів. А ось у тому, що

після війни це буде один із найдохідніших білих бізнесів в Україні, сумніватися практично не доводиться. Ви ж розумієте, що жоден Міндіч не міг домовитися з датчанами про такий бюджет і виділити його з державних запасів? Це можуть зробити лише дві людини в країні. І повірте, що Міндіч — це навіть не Курченко за своїми менеджерськими якостями. Люди, що добре знають цю славну людину, яка підтримує з усіма гарні стосунки, стверджують, що в неї дві ліві руки й ростуть вони з нижніх плечей. І саме за слідами, які вони залишають, наступна влада, якщо захоче, дуже легко прийде до будиночків Ніф-Ніфа та Наф-Нафа.

До того ж питання не тільки у втратах, які можуть бути поєднані з виведенням із гри «засобів виробництва» Банкової. А в їхніх знаннях. Глибоких. Делікатних. І всеосяжних. Проблема — в перетворенні цих знань на свідчення. Казку на ніч «касира Князєва» Олексія Гончара Бігусу бачили? А тут цілих три Шехерезади. Котрі якщо почнуть говорити, то всі жахнуться. Тому головне завдання — якщо не знищити, то дискредитувати головних слухачів — НАБУ та САП.

Тож, аби врятувати своїх курченків, 21 липня в хід пішла кувалда для чужих. З одного боку — облава «орлів» Малюка на детективів НАБУ, внаслідок якої того дня було проведено понад 70 обшуків і затримано детективів Руслана Магамедрасулова та Віктора Гусарова. Їх звинуватили у співробітництві з Росією — з обшуками без рішень суду та із застосуванням фізичної сили.

З іншого боку — зговірливість «пташенят» із Верховної Ради: 22 липня вони послужливо обрізали повноваження НАБУ, передавши всю владу над правоохоронною системою політичному призначенцю президента та спецслужбам. *(Нагадаємо, що одним із ключових авторів цього законопроєкту був Дмитро Борзих).* Того ж вечора закон підписав президент. Наступного — підкріпили історичною пресконференцією генеральний прокурор Руслан Кравченко та голова СБУ Василь Малюк, пояснивши на пальцях, навіщо їм стільки влади та чому антикорупційний блок має бути знищений — хоч би якими формулюваннями вони при цьому послуговувалися.

Однак уже 31 липня, після протестів молоді — тієї самої, яка надіслала свої «картонні» повідомлення не тільки владі, що загралася, а й міжнародним партнерам *(а їхня публічна підтримка зростала прямо пропорційно зростанню протестів)* — парламент проголосував за новий законопроєкт, що повернув повноваження НАБУ та САП. З ініціативи президента.

Після того, що сталося, країна мала геть крихітний шанс на те, що Зеленський схаменеться й під тиском інстинкту самозбереження очистить свої авгієві стайні від політичних «стратегів», які його підставили. Проте ні — стратегія Банкової не змінилася, змінилася лише тактика.

2. Підручні інструменти

Деякі спостерігачі встигли назвати нинішні дії влади тактикою дрібних порізів, де головні інструменти залишилися ті самі — парламент і СБУ, яку скеровує генпрокурор.

Парламент. Із найпомітніших тематичних новел депутатів, частина яких публічно покаялася за голосування проти НАБУ, можна виділити дві.

1) — По-перше, поправки до другого читання законопроєкту №12439 про захист бізнесу. Найбільшу загрозу для НАБУ та САП становить норма про звільнення від відповідальності за податкові злочини, контрабанду та зловживання на підставі «роз'яснень» органів влади. Це офіційна індульгенція: її можна отримати й у корупційний спосіб, що підриває роль судів і відкриває простір для зловживань у податковій, на митниці й у закупівлях. У цьому ж законопроєкті БЕБ позбавляють права реєструвати провадження за ст. 191 КК (привласнення, розтрата або заволодіння майном із використанням службового становища) — депутати вважають, що це має робити тільки генпрокурор. Тобто забирають всі справи у БЕБ. (За нашою інформацією, керівники НАБУ та САП, які публічно виступили із заявою про цю ініціативу, пропонували новому директору БЕБ Олександру Цивінському «зметикувати на трьох», мовляв, «гуртом легше й батька бити». Однак у Цивінського, який засудив законопроєкт у інтерв'ю ZN.UA, своя тактика).

2) — По-друге, законопроєкт №11228-1 про «протидію розвіддіяльності іноземних спецслужб». Його ключова новація — звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які виконували затверджене контррозвідувальне або розвідувальне завдання, навіть якщо вони завдали шкоди правоохоронюваним інтересам. По суті документ запроваджує абсолютний імунітет для співробітників СБУ, розвідки та залучених до їхніх завдань осіб. Причому в законопроєкті не уточнюється, яка саме шкода є допустимою — аж до збитків державі чи загрози здоров'ю громадян. Особлива небезпека полягає в тому, що до «секретних завдань» СБУ зможе залучати чиновників і бізнесменів, фактично звільняючи їх від будь-якої відповідальності. Відчуваєте тенденцію?

У цій історії стоїть осібно ключовий орган антикорупційного блоку — Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) на чолі з ексдетективом НАБУ Віктором Павлущиком. Нині не час глибоко розбирати цей кейс *(ми зробимо про це окремий матеріал)*, але саме час сказати: якби в нас було робоче НАЗК, то саме з вуст його керівника парламентарі та міжнародні партнери почули б як про неприпустимість обрізання незалежності НАБУ та САП, так і про очевидні ризики зазначених вище законодавчих новел. Для цього НАЗК має всі забезпечені законом інструменти, включно з цілим управлінням, що займається антикорупційною

експертизою законодавчих актів. Потрібно тільки виконувати свої прямі обов'язки, а не перекладати відповідальність за майбутнє країни на людей.

4. СБУ та ОГПУ

Важливо розуміти:

> **— Служба безпеки не тільки виконує політичне «замовлення» президента, а й, перебуваючи під пильною увагою НАБУ, захищає своїх.**

Після Артема ***Шила*** та Іллі ***Вітюка*** НАБУ націлилося на заступника начальника Головного управління контррозвідувального забезпечення об'єктів критичної інфраструктури та протидії фінансуванню тероризму Департаменту захисту нацдержбезпеки СБУ Івана ***Сухораду*** та начальника відділу в составі цього управління Павла ***Дударя***.

> — Їх підозрюють у передачі інформації адвокатам Коломойського у справі «Укрнафти» й «Укртатнафти» через «рішалу» Банкової Богдана ***Якимця***. Під час лютневих обшуків у Якимця вилучили телефон, що став важливим доказом для слідства. Сухорада і Дудар були відсторонені від обов'язків і перебувають у розпорядженні СБУ, що не може не тривожити Малюка.

У полі зору НАБУ також опинився найближчий соратник голови СБУ — бригадний генерал Сергій Дука, перший заступник начальника Департаменту захисту нацдержбезпеки. *(За даними ЦПК, родичі генерала Служби безпеки України Сергія Дуки можливо мають російські паспорти та бізнес із реєстрацією в РФ)*. Саме Сергій Дука та його заступник Антон Кравчук курували силову частину резонансних політичних спецоперацій проти журналістів-розслідувачів Bihus.info і детективів НАБУ, включно з Русланом Магамедрасуловим. Між «групами впливу» в СБУ — Сухоради / Дударя, Поклада й Дуки — дуже серйозне бізнес-протистояння. Втім, коли потрібно було об'єднатися проти НАБУ, вони це зробили. Дука дуже близький до Малюка. І Малюк, який уже геть не в захваті від того, що відбувається, можливо, й зробив би крок убік, але тепер уже це не може. І ми не згодні з версією, що Ілля Вітюк є фігурою торгу СБУ — не того польоту птах, а ось Дука з Кравчуком і Сухорада з Дударем — серйозна історія. Тут боляче. Тут лігвище.

Антона ***Кравчука*** готували до генеральських погонів, коли стало відомо, що НАБУ збирає докази для підозри.

Тому його практично на місяць відправили у відрядження до Дубая, звідки він і Поклад повернулися з Христенком. А Кравчук — іще й з надією своїм

подвигом дискредитувати наміри НАБУ вручити йому підозру, повернувши при цьому шанс на отримання генеральських погонів.

Тому СБУ дуже старається й будує плани.

> — І ці плани часто будують не за столом ***Малюка***, а в готелях, що належать ***Бабакову***. За кавою, круасанами та перемовинами в спа.

На сьогодні СБУ має три показові кейси проти НАБУ.

1) — По-перше, це справа співробітника НАБУ Віктора Гусарова, затриманого після липневих обшуків. Детектив закритого підрозділу Д-2 Центрального апарату став фігурантом справи про держзраду. За версією СБУ, його завербувала ФСБ іще 2012 року. Слідство стверджує, що Гусаров нібито передав понад шістдесят епізодів секретної інформації колишньому заступнику керівника охорони Януковича Дмитру Іванцову. 22 липня 2025 року Шевченківський суд Києва обрав йому запобіжний захід у вигляді утримання під вартою без права внесення застави. Апеляція залишила це рішення без змін. Гусарову інкримінують державну зраду та несанкціоновані дії з інформацією.

І це на сьогодні — єдина зачіпка СБУ. Як заявив керівник САП Олександр Клименко, СБУ після настійних прохань антикорблоку надала докази щодо Гусарова, які наразі задовольнили НАБУ та САП. Їхні керівники неодноразово публічно заявляли, що готові провести внутрішні розслідування, і якщо незаконна діяльність будь-якого із співробітників підтвердиться, допомогти розслідуванню.

2) — По-друге, справа детектива НАБУ Руслана Магамедрасулова, також затриманого СБУ 21 липня 2025 року за підозрою у підготовці до пособництва державі-агресору. За версією слідства, детектив (а він займався організацією документування у справі Міндича), нібито контактував із представниками РФ і міг передавати їм інформацію. (Формально цієї підозри ще не висунули, проте саме під неї до України повернули Христенка. За нашою інформацією, Христенко наразі не дав свідчень, на які розраховували організатори операції з його доставки, хоча його щодня возять із СІЗО на співбесіди до СБУ).

Протягом останніх тижнів СБУ акцентує увагу на епізоді з постачанням технічної коноплі, яку, як стверджують у службі, детектив нібито допомагав батькові переправляти до Росії, точніше — до Дагестану. Захист стверджує, що в підозрі Магамедрасулову взагалі не йдеться про поставки, а лише про нібито підготовку до них. Ба більше, адвокати і сам Магамедрасулов наполягають, що в оприлюдненій СБУ розмові йшлося про Узбекистан, що добре чути на поширених СБУ аудіозаписах. Однак оригіналів записів для незалежної експертизи адвокати не отримали. Як і керівники НАБУ та САП — матеріалів для внутрішнього розслідування.

У суді застосовували методи психологічного тиску на детектива через його літнього батька, якому влаштували принизливу «фізичну перевірку» перед засіданням суду. Також заслуховували розмови батьків, включно з особистими висловлюваннями матері, які слідство намагається вписати в «проросійську» канву обвинувачень детектива. Адвокатка Руслана Магамедрасулова Олена Щербан (юристка, член правління ЦПК) заявила, що з таким підходом і можливостями СБУ слухати кого завгодно без санкції суду завтра будь-якого громадянина можна буде заарештувати за розмови на кухні.

На момент написання матеріалу СБУ пред'явилоМагамедрасулову ще одну підозру. Слідство стверджує, що, крім допомоги батьку в торгівлі з РФ, він використовував зв'язки та службовий вплив для податкових махінацій. Навесні 2025 року детектив нібито погодився за винагороду вплинути на рішення ДПС, аби вивести близько десяти фірм зі списку ризикових і дозволити їм провернути операції на майже 30 млн грн. За це йому пообіцяли 900 тис. грн. За даними СБУ, він звертався до колишнього чиновника податкової та знайомого правоохоронця — обидва підтвердили його прохання.

Захист назвав обвинувачення «черговим фуфелом», що ґрунтується на суб'єктивному тлумаченні нібито скрінів переписки з телефон. Під час оперативної роботи може бути що завгодно. А де факт злочину і в чому його конкретний склад? Чи, може, спочатку в податківців Кравченка, який тоді очолював податкову, візьмете свідчення щодо Магамедрасулова? «З таким підходом йому можна щодня вручати нову підозру: головне — вивалити скрини в паблік і продовжувати дискредитацію. Але насправді мета ширша, — каже Щербан. — Це залякування детективів, які ведуть топові справи. СІЗО, затягування апеляцій — усе грає проти дієздатності НАБУ та САП».

Підозру підписав генпрокурор Руслан Кравченко. Йому взагалі подобається все робити особисто, все помацати, увінчати себе лаврами: писати законопроєкти проти НАБУ та САП, підписувати підозри, виступати в судах і навіть ховатися під столом або за шторою в кабінеті.

Ще раз: у помічниках Кравченка сьогодні значиться та сама людина, з якою листувався Магамедрасулов, коли Кравченко очолював ДПС. Чому вони тоді разом не викрили детектива — питання. Можливо, тому що, як зазначають наші джерела, новий генпрокурор уже непогано опанував ази конвертаційних центрів і грального бізнесу. І, слід зауважити, генерального прокурора є кому просвіщати: один із героїв розслідування УП «Батальйон Монако» Сергій Вязмікін *(до 2019 року — заступник голови Департаменту захисту економіки Нацполіції. Погугліть)* нині є однією з найдовіреніших осіб Кравченка, а також забезпечує йому приватну охорону.

3) — По-третє, справа детектива НАБУ Віталія ***Тєбєкіна***, якому 11 вересня СБУ вручила підозру, обвинувативши в недостовірному декларуванні майна. Слідство стверджує, що він не зазначив у декларації квартири в Ужгороді

вартістю близько 4,3 млн грн, оформленої на іншу особу, але яку фактично використовує його родина. Суд обрав запобіжний захід у вигляді застави в розмірі 2,9 млн грн і зобов'язав Тєбєкіна здати закордонний паспорт, повідомляти про зміну місця проживання та з'являтися за викликами прокурора. Захист заявив, що розмір застави є непропорційним і незаконним. Законними в цьому випадку є не більш як 60 тис. грн. Про це було відомо і прокурору, і судді.

(В матеріалах у справі Тєбєкіна є інформація про те, що його батьки мають російські паспорти й проживають на тимчасово окупованих територіях. Також зазначено, що Тєбєкін не повідомив про це, підписуючи документи про держтаємницю. Водночас замовчується, що детектив заповнював анкету СБУ 2022 року, а його батьки отримали паспорти 2023-го. І що самим порядком СБУ не передбачено дострокового інформування Служби про такі зміни. Тобто під час чергової перевірки Тєбєкін поділився б новою інформацією).

Тож абсолютне ігнорування власних порядків і закону і в цьому випадку — не просто демонстративний цинізм, а й сигнал усім іншим: вас ніхто не захистить. Тому що ми слухаємо, кого хочемо *(СБУ може здійснювати контррозвідувальні заходи без жодного судового контролю)*. Стежимо, за ким хочемо. Обвинувачуємо, кого хочемо. Заставу беремо, яку хочемо. Принижуємо в суді, кого хочемо… І це на публічному рівні під прицілом журналістів — а що відбувається на місцях, можна лишень припускати.

5. Сопромат антикору

В арсеналі НАБУ та САП від початку менше можливостей для захисту: в них у розпорядженні — закон, у спецслужб — беззаконня і серйозний фінансовий ресурс, який дозволяє «розкручувати» потрібні владі наративи по всіх провладних телеграм-каналах. Після руйнування хакерської системи Борзих моніторинг діяльності НАБУ триває в інший спосіб. За нашою інформацією, НАБУ зафіксувало аномальний інтерес у реєстрі до всіх своїх справ. Як стверджують джерела в правоохоронних органах, 342 кримінальні провадження НАБУ в ЄРДР за останні місяці хтось переглядав. Безумовно, це можуть бути судді, та коли юридична адреса того, хто цікавиться, — з VPN і приватним входом, то це патерн, на який реагує НАБУ. І він спрацював неодноразово. Питання вивчають.

Попри очевидну стривоженість колективів, НАБУ та САП продовжують ключові розслідування як щодо найближчого оточення президента, так і щодо працівників СБУ. Всі вони були розпочаті задовго до атаки на антикор і апріорі навіть за часовими межами не можуть бути помстою СБУ за арешт детективів, у чому Служба публічно звинуватила НАБУ після підозри тому ж Іллі Вітюку. *(2 вересня 2025 року НАБУ та САП повідомили про підозру генералу СБУ Іллі Вітюку: за версією слідства, яке велося вже рік, він купив*

квартиру за 21,6 млн грн за заниженої ціни в договорі й сумнівного походження коштів).

Безперечно, для більшості детективів НАБУ та прокурорів САП тиск влади — це виклик, до якого, втім, вони мали бути готові, коли йшли на цю службу. Антикор — це вміння працювати під тиском, тим паче в такій корумпованій країні, як Україна. «Не витримуєш — іди!» — небезпідставно зауважив в одному з ефірів голова ЦПК Віталій Шабунін.

Останнім часом чимало каменів прилетіло й у ЦПК, що припускався серйозних помилок у боротьбі з корупцією, про які ми писали й попереджали; і до НАБУ та САП, ефективністю яких раптом усі дружно почали перейматися. Але одна річ, коли це близькі до Банкової ТГ-смітники та кишенькові політологи, і геть інша — офіційні медіа. Адже завжди є контекст. Нині разом із профільними громадськими організаціями саме керівники ЦПК і антикорупційних інституцій, перебуваючи під дуже серйозним, зокрема й особистим тиском, мають сміливість казати правду. Не тільки задля того, щоби зберегти інституції, які з труднощами будували. А й щоби не дати Україні стати Росією. Це не означає, що не потрібно ставити запитання *(щодо оборонної компанії Archer, директор якої публічно звинуватив НАБУ та САП у виконанні замовлення, ми вже відправили запит)*, це означає, що потрібно чітко усвідомлювати, як твоє слово впливає на те, що відбувається просто зараз.

(До речі, просто зараз парламентська ТСК під керівництвом Сергія Власенка та його заступника Максима Бужанського, які були серед парламентських драйверів обрізання незалежності НАБУ та САП, — тисне на Вищий антикорупційний суд. Його голову закидали запитами, які, за нашою інформацією, м'яко кажучи, виходять за межі повноважень ТСК. Включно зі списками суддів, які мають охорону. А ми ж пам'ятаємо, що саме ця ТСК від початку створювалась як ключовий і тонший інструмент викриття антикорупційного блоку. Однак наполегливість НАБУ стосовно найближчого оточення президента не залишила шансів для тонких інструментів тиску. Джерела стверджують, що у ВАКС побоюються провокацій, пов'язаних як із публічною дискредитацією суду та суддів, так і з можливими законодавчими атаками на повноваження.)

Стосовно продовження розслідувань.

Розвиток ситуації щодо ключових кейсів оточення президента досить докладно описаликолеги з «Української правди», включно з діркою для прослуховування в підлозі, а не в стелі квартири Міндіча. На основі цього факту відразу почали з'являтися конспірологічні теорії щодо власників квартири поверхом нижче. Господинею було названо доньку відомого хранителя «плівок» Андрія Деркача. І тут уже конспірологи можуть заблукати у своїх версіях, аж до того, що від початку слухали Міндіча не детективи

НАБУ, а геть інші обізнані люди, які в такий спосіб хотіли позбавити незалежності президента і Єрмака. Так чи інакше, але, за нашою інформацією, плівки — в НАБУ, розслідування триває. Єдине, чого там побоюються *(так стверджують джерела в правоохоронних органах)*, — чи доживе інституція до моменту, коли можна буде пред'явити суду залізні докази, а не викривальні «відоси» дуже обізнаних народних депутатів.

Кілька ремарок стосовно Чернишова та Шурми. Телефон останнього, вилучений німецькими правоохоронцями під час обшуку в липні, дотепер не передали НАБУ. Там це пов'язують із традиційною європейською бюрократією. Побачимо. Щодо Чернишова, то процес гальмує поява другого епізоду стосовно охоронців, які працювали в штаті НАК «Нафтогаз» і Мін'єду й отримували, скажімо так, гарні зарплати. Ми писали про це, і це ще плюс сім-вісім місяців до розслідування.

6. Повернення в межі

1) — По-перше, цілком очевидно: **президент Зеленський зробив вибір. І не на користь держави.**

Конкуренція й навіть війна між силовиками були завжди — але під килимом і в межах системи стримувань, які гарантував «перший».

— Старожили пам'ятають історію про те, як даїшники глави МВС Кравченка відігнали на штрафмайданчик машину зовнішнього спостереження, яку Деркач послав за Кравченком. І Леоніду Кучмі довелося провести жорстку розмову з ними на тему «не сваріться, хлопці».

А Зеленський — не над сутичкою. Він є стороною.

— Він був стороною конфлікту із Залужним.

— Він є стороною конфлікту з ГУР.

— Він є стороною конфлікту з НАБУ та САП.

***Це руйнує стійкість держави під час війни*, і дуже шкода, що президента в цьому виді його самореалізації не зупиняють, а лише накручують дедалі більше.**

Тому те, за чим нині спостерігає вся країна *(яка воює!)*, сигналізує про ***повну дискваліфікацію президента і його команди***.

Як ***третейського судді***.

Президент вирішив, що йому можна все.

Без огляду на війну, суспільство та партнерів.

— На тлі знищення антикорупційного блоку руками спецслужб усі потуги бутафорного уряду з виконання плану Ukraine Facility виглядають відвертим глузуванням.

2) — По-друге, у міру просування стосовно плівок Міндіча *(а, за нашою інформацією, на Банковій не розуміють, з якого боку копає НАБУ й кому може завдати першого удару)*, потрібно очікувати ще серйозніших атак на антикорблок, аніж історія з недекларуванням детектива Тєбєкіна та скринами з телефона Магамедрасулова.

Є ще директор ***Кривонос*** із донабушним бекграундом, який, власне, й викликав сумніви, коли він виграв конкурс. Однак усе, що відбулося потім, дає підстави вважати: люди змінюються й зростають.

3) — По-третє, **думки про те, що має бути далі, в оточенні президента різняться.**

І тут варто згадати профільного заступника глави ОПУ Олега ***Татарова***, про якого ми незаслужено забули.

Активний на першому етапі операції проти НАБУ, Татаров пішов у тінь. Нині все розвивається за його мінімальною участю. Як досвідчений учасник антимайдану, куратор силовиків зі стажем, можливо, й передбачає перспективи такої політики президента.

Але що з цього, коли

— **для *Зеленского* йдеться вже не стільки про вибори та збереження *влади*** *(в Україні важко претендувати на перемогу, спираючись лише на силу спецслужб, — проходили)*, скільки **про гарантії майбутнього.**

Особистого. Зокрема *фінансового*.

4) — По-четверте, розуміння того, що **за чинної влади повертати назад до пляшки джина спецслужб, який розгулявся, ніхто не збирається, не скасовує критичної необхідності реформувати СБУ**.

ЄС і НАТО хоч і негучно, але продовжують наполягати на її демілітаризації та деполітизації.

— Йдеться не лише про скорочення роздутого штату, а й про позбавлення Служби невластивих їй функцій.

Економічні та корупційні злочини мають розслідувати НАБУ, ДБР і БЕБ, а СБУ — зосередитися на своєму ядрі:

— захисті конституційного ладу, контррозвідці, боротьбі з тероризмом і протистоянні гібридним загрозам.

Необхідні парламентський і громадський контроль, переатестація та максимальна прозорість.

СБУ із громіздкої політизованої структури має перетворитися на сучасну спецслужбу європейського зразка.

То чи можна сьогодні осадити джина, випущеного Зеленським?

Наша відповідь: за цієї влади — ні. Тут усе несуб'єктне. Уряд. Парламент. Спецслужби — у визначенні своїх дій і пріоритетів.

Суб'єктні в країні дві людини — Єрмак і Зеленський.

У кожній отарі й у кожній зграї може бути паршива вівця чи скажений вовк.

Детектив Гусаров — це маленька ганьба НАБУ, керівник Антитерористичного центру СБУ Дмитро Казюра — це велика ганьба профільної організації.

Але ні перший, ні другий не можуть бути приводом для знищення інституцій.

СБУ стоїть. І НАБУ має стояти.

Чи нам потрібно було закрити Кабмін через те, що в прем'єра Гройсмана перекладач був зрадником?

Люди, погляньте на себе й жахніться.

Починаючи від ***Кулініча*** та ***Наумова*** й закінчуючи ***Казюрою***.

***

№ 1.138

***